KAMPEN FÖR OCH EMOT

NEGERSLAFVERIET

ETT BLAD UR FÖRENTA STATERNAS HISTORIA

AF

CECILIA BÅÅTH-HOLMBERG

STOCKHOLM
FAHLCRANTZ & Co

STOCKHOLM
IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI 1896.

Förord till den elektroniska utgåvan

Boken, som tillhör University of Minnesota Library, har scannats av Google Books. Den anpassades för Projekt Runeberg i december 2012 av Bert H.

19.långa af de stora politiska, sociala och humanitära rörelser, som utmärka vårt århundrade, hafva framgått ur de allmänna tändande idéer, hvilka det föregående seklets sista hälft lämnat oss i arf.

För mer än hundra år sedan uppställdes i stora hufvuddrag det program, hvars förverkligande lämnats åt det 19:de seklets söner.

Detta program, hvartill tänkare och statsmän från den europeiskt bildade världens hufvudländer gifvit sina bidrag, sammanträngdes slutligen i den franska revolutionens innehållsdigra kända lösen.

Det kroppsliga arbetet var ett af de störa områden af det mänskliga sam-fundslifvet, där humanitetsidealet skulle söka sitt förverkligande och framkalla dramatiskt spännande strider samt omsider en mängd genomgripande förändringar inom lagstiftningen.

Uppgiften var att återinsätta arbetet i dess gudomliga ära, som af intet kränkts så mycket som af slafveriet.

Det är för alla bekant, att detta system — den ena människans absoluta äganderätt till och hänsynslösa förfogande öfver den andra — är urgammalt, att den antika staten i väsentlig mån hvilade därpå, att visserligen åtskilliga kristendomens läror konsekvent ledde till förnekande af detta systems berättigande, men att icke dess mindre både Europas koloniägande folk infört det i sina utomeuropeiska besittningar och att det särskildt i det stora frihetslandet Amerikas Förenta Stater i det längsta fasthölls och där uppnådde en förfärande utveckling.

Det är kampen i Nordamerika för slafveriets upphäfvande jag i detta arbete vill söka skildra, men först torde dock några få sidor böra ägnas de utanför den amerikanska republiken befintliga personer och förhållanden, i hvilka själfva det humanitetsideal, som slafemancipationen så att säga gömmer, koncentrerat sig.

Tärna, november 1896.

Cecilia Bddth-Holmberg.

Källor.

Thomas Clarkson: Afhandling om slafveriet och slafhandeln, särdeles rörande negrerna, såväl i Afrika som i Västindien. Skrift, som vunnit stora priset vid universitetet i Cambridge 1785, Stockholm 1796.

C. B. Wadström: Observations sur la traite des esclaves, Paris 1790.

C. B. Wadström: An essay on colonization, London 1794.

C. B. Wadström: Précis sur l'établissement des colonies de Sierra Léona et de Boulama, Paris 1798.

A. Nordenskiöld: Plan for a free community upon the coast of Africa, London 1789.

Histoire du ministére de G. Canning par l'auteur du précis historique dés événements qui ont amené la révolution espagnole, Paris 1828.

Robert Bell: The life of the Rt. Hon. George Canning. London 1846.

Edward Stapleton: Some official correspondence of George Canning.

Augustus Granville Stapleton: The political life of George Canning, London 1831.

John Campbell Colquhoun: William Wilberforce and his friends, London 1866.

John S. Harford: Recollections of William Wilberforce, London 1864.

Henry Wilson: Rise and Fall of the Slavepower in America, I, II, III.

W. C. Bryant and S. H. Gay: Popular history of the United States, vol. IV.

John Kells Ingram: Geschichte der Sklaverei und der Hörigkeit.

Joh. A. Enander: Förenta Staternas historia.

Edouard Laboulaye: Förenta Staternas historia.

James Freeman Clarke: Antislavery Days.

C. D. Arfwedson: Förenta Staterna och Canada, 1835.

Theodor Weld: American Slavery as it is: Testimony of a thousand witnesses, published by the american anti-slavery society, New-York 1839.

Harriet Beecher Stowe: A Key to the Cabin of Uncle Tom.

William H. Seward: Life and public services of John Quincy Adams.

Oliver Johnson: William Lloyd Garrison and his times.

Carl Schurz: Life of Henry Clay, I, II.

Charles Lanman: The Private Life of Daniel Webster, New-York 1853.

H. von Holst: John C. Calhoun, Boston 1884.

C. M. Butler: John C. Calhoun, Washington 1850.

Obituary adresses delivered on the occasion of the death of the Hon. John C. Calhoun, in the senate of the United

States, april 1, 1850.

Wendell Phillips and John G. Whittier: Letters of Lydia Maria Child.

Oliver Holmes: Ralph Waldo Emerson.

William Ellery Channing: Works, X, London 1845.

Theodor Parkers Samlade skrifter.

Memorial adresses on the life and character of Charles Sumner, delivered in the Senate and House of representations, april 27, 1874.

Albert Réville: Theodor Parker.

John G. Nicolay and John Hay: Abraham Lincoln, I—X.

John T. Morse; Abraham Lincoln, I, II.

W. H. Lamon: Life of Abraham Lincoln.

J. G. Holland: Life of Abraham Lincoln.

Jefferson Davis: Rise and Fall of the confederate government, I, II.

James Redpath: Life of John Brown.

Frank B. Sanborn: Life and Letters of John Brown.

A. S. Stephens: Pictorial History of the war for the union, I, II.

Philipp Schoff: Der Bürgerkrieg und das christliche Leben in Nord-Amerika.

Mrs Lee Childe: Le général Lee.

Blaine: Twenty Years of Congress.

H. Mattson: Minnen.

Skizzer från Nordamerikanska kriget 1861—1865, af en svensk officer.

John H. Becker: Die Hundertjährige Republik.

William E. H. Lecky: Englands historia i det adertonde århundradet.

H. H. von Schwerin: Slafveri och Slafhandel i Afrika.

Benjamin Kidd: Den sociala utvecklingen.

E. W. Blyden: Christianity, Islam and the Negro Race.

James John Garth Wilkinson: The African and the true Christian religion. I.

INLEDNING.

(EUROPAS STATER OCH SLAFVERIET.)

1.

Det har varit den kristna världen förbehållet att införa *rasskillnaden* i slafveriet och därigenom gifva detta en form, grymmare än någon förutvarande. Ty om det äfven i uräldsta tider fanns negerslafvar, delade dock dessa samma lott som slafvar af andra raser, och hudfärgen ensam var ej nog för att döma en hel ras till evigt slafveri.

Det var det kristna Europas romanska stam, som skapade negerslafveriet, om det ock var den anglosachsiska stammen, som förde det till höjden af grymhet.

Då portugiserna år 1442 under Henrik Sjöfararen gjorde en forskningsexpedition till Afrikas atlantiska kust, tog en af hans officerare, Antam Gonsalves, flera mohrer tillfånga. När denne sedermera på prinsens befallning lösgaf dem, erhöll han som en deras gengåfva tio negrer och en del guldsand. Detta uppväckte hans landsmäns rofgirighet. Ett stort antal skepp utrustades, fort anlades på afrikanska kusten, och härifrån utfördes en mängd negrer som slafvar till Spanien. Redan 1460 ägde en stor negermarknad rum i Lissabon.

Det var kristna europeer, som under korsets och kejsarens banér införde slafveriet i den nyupptäckta västerns vildmarker. År 1494 sände Kolumbus öfver femhundra västindiska fångar till Spanien; år 1501 förklarade spanska kronan slafhandeln vara ett lagligt näringsfång, och år 1516 förordade hieronymitermunkarne införseln af negrer till de västindiska öarna.

Bartolomé de las Casas, den berömde biskopen af Chiapa, har alltså med orätt blifvit beskylld för att hafva varit den, som *först* infört negerslafveriet i Västindien. Icke dess mindre fick detta genom honom sin officiella bekräftelse. Han hade varit vittne till den grymhet, med hvilken hans landsmän behandlade indianerna å ön Hispaniola. För att lindra dessas elände skyndade han hem till Spanien och utverkade konungens tillstånd, att hvarje spansk invånare i Hispaniola skulle få införa tolf negerslafvar.

Han erkände visserligen senare i sin »Indiens historia», att han begått ett stort misstag och att han, om han till fullo insett följderna af sitt råd, aldrig skulle hafva gifvit det; mången har också sökt fritaga honom från allt klander, enär hansbevekelsegrund var den, att negrerna bättre än indianerna passade för det hårda arbetet i det heta klimatet. De senare utdogo så hastigt, att under de första femton åren efter Västindiens upptäckande deras antal nedgick från en million till 60,000.

Och dock hvilar på honom bördan af ett oerhördt ansvar. Ty kyrkan välsignade hans nya plan, och staten fann den ytterst inbringande. Konung Karl V skänkte sin gunstling La Bresa monopol att under en viss tid årligen införa 4,000 negrer till Kuba, Hispaniola, Jamaika och Portoriko. Denne gunstling afträdde för 25,000 dukater sin rättighet åt genuesiska köpmän, hvilka i sin lur erhöllo sitt »slafförråd» genom portugisernas förmedling.

Så trädde för första gången denna skändliga handel mellan Afrika och Amerika i system. Ehuru portugiserna in i det sista förblefvo världens främsta slafhandlare, vann dock det spanska exemplet inom kort efterföljd af andra europeiska folk, holländare, fransmän, danskar men framför allt engelsmän.

John Hawkins.

Dessa senare gjorde hvad de kunde för att äfven i detta stycke behärska hafven.

Under Elisabets tid blefvo de första negrerna, tjugofyra till antalet, landsatta på engelsk mark och sålda som slafvar. Den offentliga meningen tog alls ingen anstöt däraf. Tvärtom — den ansåg de svarta vara predestinerade till slafveri och lät ej förnimma ens den minsta knäpp af sedlig harm, då regeringen såsom privilegier utdelade monopol på denna handelsvara.

Den förste engelske slafhandlaren var »sjöhjälten» kapten John Hawkins, hvilken för sina »stora förtjänster» senare högtidligen slogs till riddare. Hans namn är för mycket brännmärkt för att få höljas af glömska.Han tillhörde dessa under den elisabetinska tiden så talrika män, hvilka förenade tapperhet, dådkraft och trångt begränsad patriotism med samvetslöshet och grymhet. Så fort han hörde, att negrer på Hispaniola utgjorde en vara, som betalade sig väl, seglade han med ett skepp till Sierra Leone, tillröfvade sig 300 negrer och sålde dem på Hispaniola med god vinst. Nästa år utrustade han med hjälp af några högt uppsatta lorder fem skepp för en ny expedition till Guinea-kusten; på det att företaget skulle krönas med framgång och välsignelse, gaf han de båda förnämsta skeppen namnen »Jesus» och »Johannes Döparen»; dessutom tillhöll han under hela detta röfvartåg sitt manskap att föra en »sant kristlig vandel»; särskildt inpräntade han hos dem två grundsatser: »Tjänen Gud dagligen och älsken hvarandra inbördes».

Flodlandskap i Senegambien.

Denna fromhet och inbördeskärlek utsträcktes dock icke till de svarta fångar, han ryckt från hem och land.

Efter att hafva gjort glänsande affärer i människokött, återvände denne förbrytare omsider till England, där han hyllades af folk och hof, upphöjdes till baronet och tog till sköldemärke en med handbojor fängslad neger »till tecken af det skamliga handtverk, som gjort honom så populär i England», för att använda ett yttrande af en af 1700-talets engelska författare.

Till en början förde de engelska slafhandlarne sin vara uteslutande till spanska kolonier; som bekant fanns det ännu vid slutet af Elisabets regering inga engelska sådana i Amerika. År 1606 förlänade Jakob I åt tvenne handelskompanier fribref för kolonierna Virginien och Nya England, de blifvande FörentaStaternas kärna. 1 Virginien odlades hufvudsakligen tobak, och när år 1620 ett från Guineakusten kommande holländskt slafskepp händelsevis anlöpte hufvudstaden Jamestown, köpte plantageägarne en del af negerlasten. Detta var första början till det negerslafveri, som sedermera utvecklades till förut ohörd grymhet — en skamfläck för människosläktet, utplånad först i våra dagar. Mera härom framdeles.

Englands handel med Afrika befann sig länge uteslutande i händerna på privilegierade »kompanier», men en af Wilhelms och Marias första regeringsåtgärder var att göra denna inbringande människohandel fri för alla engelska undersåtar. Det stora Afrika-kompaniet bestod dock alltjämt och understöddes tid efter annan af parlamentet.

Detta var synnerligt angeläget att uppmuntra den vinstgifvande handeln; när t. ex. en viss procent togs af alla andra afrikanska skeppsladdningar, voro alla slafskepp befriade från denna beskattning.

En särdeles lönande konvention ingicks med Spanien. Detta land hindrades på grund af den s. k. Tordesillastraktaten att anlägga kolonier på Afrikas kust och måste därför köpa sina slafvar i andra hand. En öfverenskommelse träffades med England, som förband sig att förse spanska Västindien med slafvar från Jamaika, och det beräknas, att mellan åren 1680 och 1700 engelsmännen röfvade 300,000 negrer från deras hem, alltså 15,000 årligen.

Men den engelska slafhandelns blomstring hade ännu ej nått sin höjd. Detta skedde först 1713 genom det bekanta »Asientofördraget», en af de viktigaste punkterna i freden i Utrecht. Genom detta fördrag utverkade britiska regeringen åt sina undersåtar förmånen af ett oinskränkt monopol i trettio år på rättigheten att förse spanska kolonierna med deras behof af slafvar. Under dessa trettio år skulle engelsmännen till Västindien införa 144,000 slafvar. Mer än någonsin blef nu denna »affärsgren» föremål för den engelska regeringens omsorg, och Pitt d. ä., lord Chatham, gjorde till och med dess utveckling till hufvudsyfte för sin politik. För att understödja denna handelsgren skänkte regeringen från år 1750 till 1770 en summa af 300,000 pd. sterling*. Synnerligt betecknande äro de i Asientofördraget införda bestämmelserna »till förekommande af den skandal för den romerska kyrkan, som skulle kunna uppstå genom kättares deltagande i slafhandeln».

Detta fördrag, som gjorde England till världens störste slafhandlare, emottogs i detta land med stor tillfredsställelse. Det firades med kyrkliga högtidligheter; den siste prelat, som tog ledande del i den engelska politiken, satte sill namn under det; ett af Händel komponeradt »Te Deum» sjöngs i kyrkorna. I det af teologiska strider och lidelser just då så häftigt upprörda Storbritannien föll det ingen in, att den politik, som gjorde till sitt förnämsta mål att uppmuntra bort-röfvandet af hundratusentals negrer och deras bortsäljande i slafveri, kunde vara lika litet öfverensstämmande med den kristna religionens anda som t. ex. prelaturens bibehållande i Skottland**.

Kyrkans ställning till slafveriet är under denna tid nog så märklig. Man kunde ju ha all rätt att vänta sig, att kristendomen, som är en utvecklingens och framåtskridandets religion eller åtminstone borde vara det, skulle fullföljt den väg, som utstakades redan på kejsar Konstantins tid. Den kristna kyrkan förvärfvade nämligen då som bekant rättigheten att på söndagen i en offentlig församling, såsom »ett fromt och heligt verk», frigifva de slafvar, som funnos inom hennes sköte.

• Thomas Clarkson : ?>Slafcerict och sla fhandeln», sid 197.

** Jämför Lecky: »Englands historia i 18:de århundradeh, del II, sid. 123 o. f.Men den kristna kyrkan under

17:de och 18:de århundradena betraktade det i stället som ett Gud behagligt verk att röfva hedningar, svarta negrer, från deras hemland, sälja dem — med god vinst — till den högstbjudande samt i utbyte mot piskan och tortyren gifva dem »medborgarrätt till himmelens salighet» genom att tvinga dem till dopet. »Om I tagen eder slafvar efter tron och i afsikt att föra dem till Kristus, så skall er handling alls icke vara en synd, utan kan till och med bli en välsignelse», lugnade ett budskap från Tyskland de protestanter i Salzburg, som hyste samvetsbetänkligheter mot slafveriet. Negrerna voro ju afkomlingar af Cham och arfvingar af Noachs förbannelse! Hvilken större välgärning kunde man väl bevisa dem än att medelst deras kropps hudflängande och Kristi dop förtaga dem denna världens syndiga fröjd och frihet för att skänka dem deras svarta själars frälsningBekant är det af Ludvig XIII utfärdade ediktet, enligt hvilket de franska kolonisterna tillätos hålla negerslafvar, enär detta vore »enda medlet att få dessa hedningar att afstå från sin afgudadyrkan och erkänna den ende, sanne Guden».?

Strid ombord på ett slafskepp.
*Efter C. B. Wadströms »Essay on Colonization».*Men, invände de mera samvetsömma bland negerägarne, har man då rätt att hålla medkristne, hålla *bröder i Kristo,* i slafveri?

Förvisso, förvisso, svarade präster och jesuiter; det är endast deras själar, som kunna tvagas hvita och skära i Lammets blod; deras kroppar förbli lika svarta, och förbannelsen skall ej fråntagas dem förr än i det nya Jerusalem. Själfve biskopen af London, Gibson, förklarade, att kristendomen och evangeliets bekännande ej göra den minsta förändring i borgerligt hänseende.

Och för säkerhets skull lät Amerikas största slafförande koloni, Syd-Karolina, då engelsk besittning, år 1712 införa i sin lag följande paragraf:

»Alldenstund den kristna brödrakärleken och den religion, som vi bekänna, förbinda oss att önska alla mänskliga själars frälsning — — — och på det att ej någon må uraktlåta att döpa sina negrer eller slafvar, af fruktan att de genom detta dop skulle blifva fria, skall det hädanefter stå hvarje neger eller slaf fritt att mottaga och bekänna den kristna tron och blifva döpt; men dopet och den kristna trosbekännelsen skola alls icke medföra rättighet för slafven att blifva försatt i frihet.»

Det nitiska samfundet för evangeliets utbredande sände missionärer till Guinea för att omvända de fria negrerna på Guldkusten och i Sierra Leone; men samfundet var själft stor slafägare och hade hundratals slafvar å en plantage på Barbados. Genom deras arbete skulle medel anskaffas till Guds rikes förhärligande och kungörande bland deras landsmän! När den bekante biskop Porteus lade samfundets styresmän på hjärtat dess skyldighet att åtminstone gifva dessa slafvar kristen undervisning, blef uppmaningen helt och hållet afslagen. Ju okunnigare negern var, dess mindre skulle han utsättas för frestelsen att jämföra praktisk och teoretisk kristendom och därigenom förledas att resa sig mot sin lagliga öfverhet och den »bestående ordningen».

Dessa exempel må vara nog. De visa tillräckligt andan inom det rådande kyrkliga partiet. Och om än en och annan röst redan höjdes mot människohandel, var den dock ännu för svag att göra sig hörd. Slaftrafiken var därtill allt för gifvande och pågick i allt större skala. Så berättas, att från julen 1752 till julen 1762 ej mindre än 72,000 negrer infördes till Jamaika, och i en redogörelse från guvernören i Senegambien, skrifven 1766, beräknas 70,000 negrer årligen under femtio år hafva blifvit fångade och utskeppade från Afrika. Under en debatt i engelska parlamentet 1750 rörande »bästa sättet att göra handeln mera vinstgifvande», upplystes det, att vid denna tid 46,000 negrer årligen såldes *ensamt* till de engelska kolonierna. Enligt omsorgsfull beräkning af en berömd historieskrifvare, Bancroft, skall under århundradet näst före slafhandelns förbjudande af amerikanska kongressen 1776 det antal slafvar, som *endast* af engelsmännen införts till franska, spanska och engelska kolonier, efter låg siffra, ej hafva understigit tre millioner, oberäknadt de många hundra tusenden, som kastats lefvande eller döda i AtlantenSe utförligare Lecky: *»Englands historia i det 18:de århundradet»,* del II, sid. 18 o. f..

Själfva medelpunkten för denna handel med kött och blod var Liverpool, som af denna anledning hastigt

uppblomstrade. Ett betecknande ordspråk från denna tid säger också, »att Liverpools gator voro belagda med negerskallar». Men äfven London, Bristol och Lancaster utskeppade negrer, och grosshandlare i denna eftersökta vara stodo i högt anseende, ägde palats och umgingos med lorderoch biskopar. Sannolikt uppnådde aldrig de simplare grosshandlarne i socker eller tobak denna utmärkelse!

Antalet af samtliga för negerexport bestämda engelska skepp utgjorde omkring 1790 nära 200, afsedda för omkring 48,000 negrer. Denna senare beräkning torde vara låg, ty enligt Thomas Clarksons 1785 utgifna epokgörande skrift — en af de första i detta ämne — bestod hela Europas, d. v. s. Englands, Hollands, Danmarks, Portugals och Frankrikes, för negerexport afsedda handelsflotta af 360 skepp, förande 100,000 negerslafvarThomas Clarkson: *»Slafveriet och slafhandeln»,* sid. 40..

England var sålunda långt ifrån ensamt om affären, men åtnjuter dock den tvifvelaktiga äran af att vara främst i detta stycke.

Slafhandeln led visserligen stort afbräck under amerikanska frihetskriget. Men efter freden 1783 tog den ny fart med Liverpool som egentlig stapelstad, hvilken häraf hade en vinst af 298,462 pund årligen. Nämnas bör, att de skepp, som från denna stad utgingo på negerjaktsexpeditioner, medförde till Senegal och Guinea stora laster spirituosa — år 1771 ej mindre än 12,144 ankare — med hvilka de negrer skulle lyckliggöras, som medverkade till att med list och svek fånga sina landsmän. Måhända *ett* moment i den tidens missionsverksamhet!

De i det föregående anförda siffrorna tala visserligen tillräckligt tydligt, men icke desto mindre torde ett närmare ingående på slafhandelns detaljer här vara på sin plats. Huru denna bedrefs, har i slutet af förra århundradet blifvit utförligt skildradt af män, som ägnade sitt lif åt det ädla målet att söka hämma människohandeln. De främste af dessa torde bl. a. vara den förutnämde engelsmannen Thomas Clarkson och svensken Carl Bernhard Wadström. Här nedan anförda fakta äro hämtade förnämligast ur deras arbetenThomas Clarkson: *»Slafveriet och slafhandeln»,* 1796; C. B. Wadström: *»Essay on Colonization»,* 1794; »Précis sur l'établissement des colonies de Sierra Leone et de Boulama», 1794; »Observations sur la traite des Negres», 1790..

Man hade flera olika sätt att fånga negrer. Mer än hälften blefvo stulna; europeerna lockade dem ombord å sina skepp och afseglade med dem, eller inbjödos de till en fest vid stranden, berusades med spirituosa och fördes medvetslösa till skeppen; man brukade äfven kringränna byar, sätta dessa i brand och tillfångataga de invånare, som sökte rädda sig; man for i båtar uppför floderna och bortröfvade enstaka familjer, eller lade man sig i försåt för obeväpnade vandrare. Men det var äfven mycket vanligt, att slafhandlaren ingick förbund med negerfurstarne, hvilka lockades att för pärlor, band, vapen och framför allt brännvin förrädiskt öfverlämna sina egna undersåtar i slafveri. Hela byar öfverföllos sålunda af stammens egen höfding, eller också kastade sig denne oförmodadt öfver en annan närboende frändestam; att det härvidlag gick blodigt till, förstås af sig själft, enär alla svaga eller sårade utan förskoning mördades, ty endast ungt och kraftigt folk af båda könen hade värde såsom handelsvara.

Ett särdeles utmärkt sätt att fånga negrer var genom törst. Man lät bevaka alla källor med beväpnadt folk. De törstande uthärdade pinan i det längsta, stundom en hel vecka; men slutligen läto de frivilligt fånga och binda sig för en dryck vatten. Först när deras törst var stillad, vaknade de upp till förtviflan och raseri och sökte förgäfves göra motstånd, när de fördes till det väntande skeppet.

Men här började deras egentliga lidande, här skulle den svarte hedningen fålära känna, hvad det ville säga att ha fallit i händerna på de hvite männen, som kallade sig kristna och som sände missionärer till deras land.

Landskap på Slafkusten.

Hopkedjade två och två med tunga järnbojor om halsen, nedfördes de hvarftals

i de för dem afsedda rummen, hvilkas höjd vexlade mellan 6—3 fot. Å ett skepp, uppmätt af Clarkson personligen, var det för 70 slafvar afsedda rummet 31 fot långt, 4 fot högt, största bredden 10 fot och vid ändarna 5 fot. Luft och ljus insläpptes mycket sparsamt genom gallerförsedda hål i däcket. Utrymmet var vanligen så

knappt, att de olyckliga fångarne måste ligga rakt utsträckta på rygg, sida vid sida, ofta utan förmåga att resa sig. Sjukdomar af alla slag trifdes nämligen väl i den pästarlade luften, och ofta hindrades den ene att resa sig upp därigenom att den olyckskamrat, vid hvilken han var fastkedjad, blifvit ett i förruttnelse stadt lik. Utmärglade och halft medvetslösa måste negrerna förblifva liggande på bara plankorna, stötta af skeppets rörelser, till dess hud och kött bortnötts ända intill benen.

Ej underligt, att dödsstunden var för en fången neger det ljufvaste ögonblicket. Också var det synnerligt vanligt, att de å slafskeppen varande negrerna försökte befria sig genom självmord. Somliga sökte kasta sig öfver bord, andra vägrade intaga föda. Det förra hindrades genom höga gallerverk omkring däck; för det andra sättet, som kallades »sturskhet», fann man råd genom att använda ett sär-skildt därtill förfardigadt instrument, hvarmed fångens mun uppbändes, hvarefter tunna soppor tvungos i honom. Med glödande kol brukade man äfven bränna den »sturske» på läpparna för att få honom att gapa. Mången lyckades dock i sin föresats att svälta ihjäl.

Å andra sidan räknades ej så noga med fångarnes lif. När kosten tröt, gaf man dem gift och kastade dem sedan i hafvet; ofta nog ansåg man förgiftningen onödig och störtade det öfverflödiga antalet lefvande i vågorna. Att gifva sig åstad på en slafexpedition utan tillräcklig kvantitet gift ansågs emellertid som en stor brist på omtänksamhet. Om ett fall berättas det, att ett slafskepp, som förde 500 svarta, råkade ut för stiltje i det s. k. »stilla bältet»; provianten började tryta och kaptenen lät därför dagligen kasta så många negrer öfver bord, att endast tjugofem återstodo vid framkomsten. Detta var den så kallade »midtelpassagens fasor».

Af dem, hvilka slutligen såsom slafvar försåldes till kolonierna, dog vanligen en tredjedel under det s. k. »tillvänjandet». Men hvad gjorde detl Priset var så högt, att om endast ett ringa fåtal blef vid lif, lönade sig aflaren ändå.

En i allra sista tiden utkommen bok i detta ämne * visar, att endast 50 proc. brukbara arbetare funnos bland slafvarne vid framkomsten till England eller kolonierna.

2.

Under sista hälften af adertonde århundradet började emellertid röst efter röst höjas emot den fruktansvärda slafhandeln, och allmänheten tick allt mer och mer ögonen upp för dess ohygglighet.

Redan 1617 hade kväkarne genom sin stiftare George Fox gifvit uttryck åt

• John Kells Ingram: Geschichte der Sklatserci und der Uörigkcit, deulsche Bearbeitung 1895, sid. 111.sin afsky för slafhandeln — detta var det första gemensamma uppträdandet emot denna. Åren 1727 och 1758 hade de fattat resolutioner, som fördömde denna handel, och år 1761 uteslöto de ur sitt samfund hvar och en, som var delaktig däri. Men hvad betydde denna opposition i ett land, som hyllade lord Chathams politik och sjöng Te Deum öfver Utrechtfredens Asientofördrag!

Snart började dock äfven andra af Englands ädlaste män att rikta sin uppmärksamhet på de grymheter, som begingos mot negrerna. Pope, John Wesley, Richard Baxter, Adam Smith, Southerne (i romanen Orinoko) m. fl. uppträdde som fiender till slafhandeln, och flera resebeskrifningar skildrade dess gräsligheter.

En tvistefråga angående lagligheten af slafveri i England blef äfven afgjord. Under århundradenas lopp hade en mängd till England förda slafvar där hållits i slafveri eller offentligt utbjudits till salu.

Slutligen hände det år 1772, att en neger, Somerset, som blifvit förd till England, rymde från sin herre, men fasttogs för att föras ur landet och säljas å Jamaika. Saken kom under lord Mansfields afgörande, och denne fällde det utslaget, att Somerset skulle frigifvas och att hvarje slaf, som beträdde Englands jord, i samma ögonblick vore fri, ty »the air of England is too pure for a slave to breathe in».

Denna dom och detta till ordstäf vordna uttryck gåfvo åt slafemancipationsarbetet ny kraft och betydelse. Fyra år senare framkom till och med ett förslag i underhuset, att man skulle förklara »slafhandeln stridande mot Guds lag och all människorätt». Men tiden var ännu ej mogen för ett sådant uttalande, och förslaget förkastades.

Slafhandelns motståndare blefvo emellertid allt talrikare och började göra sig allt mer och mer gällande. Granville Sharp och Wilberforce ställde sig i spetsen för de människovänliga sträfvandena; de understöddes — åtminstone till en tid — kraftigt af Pitt den yngre, hvilken otvifvelaktigt genom sin eldiga vältalighet i parlamentet mest bidrog till sakens hastiga utveckling.

En händelse, som inträffade 1783, väckte plötslig och högljudd fordran på sakkunnig utredning och ljus rörande de mörka ryktena om fruktansvärda grymheter, begångna af slafhandlare mot fångna negrer.

Kaptenen på ett slafskepp med namnet »Zong» hade genom en farsot förlorat en stor del af sina slafvar; han började frukta, att förlusten skulle bli för stor, och funderade på en utväg att låta denna drabba dem, som assurerat själfva skeppet. Detta kunde ske, om man vräkte slafvarne öfverbord under förevändning att rädda skeppet. Han föregaf alltså, att vattenbrist rådde ombord, hvarefter han lät störta 132 slafvar i hafvet. Rannsakningen visade sedermera, att uppgiften var falsk, men domen blef, att målet vore af civil natur, att det endast rörde sig kring en penningfråga samt att det lika litet kunde bli tal om mord, som om det varit hästar och icke människor, som vräkts i hafvetClarkson: *»Slafveri och slafhandel»,* sid. 132. Lecky: *»Englands historia i adertonde århundradet»,* del VI, sid. 101..

Samma år inlämnades genom sir Cecil Wray till parlamentet en kväkarpetition om slafhandelns afskaffande. Den afvisades med förklaringen, »att slafhandeln blifvit i viss mån nödvändig för hvarje nation i Europa».

Vicekanslern vid Cambridges universitet, Peckard, var emellertid en varm frihetsvän och ifrig motståndare till slafhandeln. Han lät 1785 utfästa ett pris fören på säkra källor grundad latinsk afhandling öfver slafhandeln. En ung student vann priset, och afhandlingen utkom strax efter på engelska: »Essay on slavery and commerce of the human species»Öfversatt till svenska redan 1796: *»Afhandling om slafveriet och slafhandeln»,* citerad i det föregående..

Författaren, Thomas Clarkson, som nu med ens vann erkännande och rykte, hade dels genom att studera den dåtida fackliteraturen, särskildt Anthony Benezets skrifter, dels genom personliga observationer i de engelska hamnar, där slafskeppen utlastade sin vara, gripits af djup harm och beslutit att ägna sitt lif åt arbetet för slafhandelns upphäfvande.

Thomas Clarkson.

Denna föresats höll han äfven och blef snart en af slafemancipationens främste män, hvars namn står jämsides med Pitts, Wilberforce's och Sharps och som vid sin död, åttioårig, kunde vittna: »Jag kan i sanning säga om mig själf, att ehuru min kropp snart skall gå sin upplösning till mötes, slår mitt hjärta lika varmt för denna heliga sak nu, i mitt 81:a år, som det gjorde, då jag 24-årig beslöt att ägna den mitt lif»John Campbell Colquhoun: *William Wilberforce, his friends and his times,* pag. 370 o. f..Granville Sharp och Wilberforce satte emellertid den unge Clarkson i stånd att redan 1786 göra resor till engelska och andra europeiska slafhamnar för att, ofta med fara för lifvet, vidare studera saken, om hvilken han sedan utgaf ett stort arbete i flera delar; häri blottade han ytterligare en lång rad af ohyggligheter, som gjorde ett djupt och varaktigt intryck i England.

Under hans bortovaro öfvertalade Pitt d. y. Wilberforce att bringa frågan inför parlamentet: »Förlora icke tiden», varnade han sin vän. Wilberforce följde rådet. Inför lorder och peerer skildrade han slaftrafikens grymheter och dröjde särskildt vid »midtelpassagens fasor». Åtskilliga parlamentsledamöter, som hört, att ett slafskepp just låg i Londons hamn, begåfvo sig ombord å detta för att kontrollera af Wilberforce anförda fakta. De återvände djupt upprörda öfver hvad de sett. Och härmed var allt tal om midtelpassagen såsom en »förlustelseresa» tystadtEn svensk författare, H. H. von Schwerin, har i en för öfrigt sakrik broschyr, *»Slafveri och slafhandel»,* yttrat, att frågan om slafvarnes behandling under midtelpassagen »torde vara särdeles svår att med större säkerhet afgöra». Det vore emellertid ingalunda otroligt, att den rätt ofta var förbunden med rätt stora lidanden. Men man borde erinra sig, huru i vår tid europeiska emigranter ofta bli brutalt behandlade under sjöresan till Amerika.

Frågan om slafvarnes behandling å slafskeppen synes oss däremot fullt afgjord och bevisad af de talrika

författare, hvilka på ort och ställe gjorde undersökningar och iakttagelser, företogo resor till Afrika, kort sagdt förskaffade sig *personlig* kännedom om de förhållanden de ämnade skildra. Vi hänvisa endast till C. B. Wadströms arbeten om sina resor och forskningar på Guldkusten, Sierra-Leone o. s. v.

För öfrigt — om än en och annan ej alltför omänsklig slafskeppskapten fanns, var skilnaden mellan den tidens och vår tids begrepp om hygien dock så stor, att det uslaste emigrantskepp i våra dagar skulle varit palatsartadt i jämförelse med det bästa slafskepp för 100 år sedan. Jämför man vidare den korta tur, som en af våra dagars oceanångare gör öfver Atlanten, med forna segelfartygs långsamma färd, så blir jämförelsen ännu mera ohållbar..

Fox.Wilberforce's tal betecknar en vändpunkt i slafemancipationens historia, enär han lyckades väcka allvarlig debatt om förbud mot röfvandet af negrer. Detta skedde 1787, och redan samma år stiftade Granville Sharp i London »Sällskapet för slafhandelns upphäfvande».

William Pitt d. y.

Detta sällskap bestod af endast tolf medlemmar med Granville Sharp till ordförande. Det riktade sig till en början uteslutande emot slafhandeln och satte som sitt första mål att hopsamla detaljer och inhämta fakta rörande denna. Som sagdt uppdrogs detta stora arbete åt Clarkson.Redan året efter Wilberforce’s första tal inlämnades till parlamentet ej mindre än 103 petitioner om slafhandelns afskaffande. En af svensken C. B. Wadström offentliggjord, senare i hans »Essay on colonization» införd ritning öfver ett slafskepp (se afbildningen å sid. 21) hade stor verkan. En komité af medlemmar af Privy Council tillsattes, och det första steg, som togs till slafhandelns mildrande, var ett påbud, hvilket inskränkte det antal negrer, hvarje slafskepp fick föra, genom att fastställa en bestämd proportion mellan lasten och tontalet.

Men detta var ej nog. Den berömde statsmannen Fox förklarade, att slafhandeln ej borde ordnas, utan afskaffas. Hvarje uppskof vore ett brott!

Rörelsen grep allt mera omkring sig; föreningar för slafhandelns upphäfvande bildades rundt omkring i landet och ställde sig i förbindelse med centralföreningen i London; massor af människor af alla stånd upphörde att använda socker, såsom varande en produkt af slafarbetet, och under år 1792 inlämnades till parlamentet 519 petitioner om slafhandelns afskaffande.

I april samma år uppträdde åter Wilberforce i parlamentet. Understödd af Pitt och Fox, framlade han sin motion om slafhandelns *omedelbara* afskaffande. »Jag är gammal nog», har en samtida berättatJohn Harford: *»Recollections of William Wilberforce»,* sid. 142., »för att minnas det storslagna ögonblick, när Fox’ modiga, oförfärade anförande, Pitts majestätiska vältalighet och Wilberforce’s silfverklara stämma — förande barmhärtighetens, sanningens och den nationella ärans talan — fåfängt hördes i St. Stephens Kapell, där under åratal representanter af det fria England godkänt och understödt den skändligt okristliga handeln med afrikanska mäns kött och blod. Men fåfängt var det dock att tala om kristlig kärlek och nationens heder».

Dock icke alldeles fåfängt. Helt förspilldt var ej det väldiga tal, hvarmed Pitt kl. 6 på morgonen, då den uppgående solens strålar plötsligt inströmmade genom fönstren, afslöt debatten, som varat hela natten — ett af de mest lysande vältalighetsprof, som ljudit inom parlamentshusets väggar och som slöt med en kraftig uppmaning att ej med en enda timme fördröja slafhandelns afskaffande.

Denna begäran bifölls visserligen icke, men i stället beslöts upphäfvandet af slafhandeln gradvis, hvilken först år 1796 skulle vara fullkomligt förbjuden.

Tanken att på Afrikas västkust anlägga en koloni, hvilken dels skulle bli en fristad för frigjorda slafvar, dels en plats, från hvilken man kraftigt skulle kunna motarbeta slafhandeln, uppkom nu och fick år 1791 fast organisation genom bildandet af Sierra-Leone-sällskapet.

Planen att kolonisera Afrika var före redan i början af 1700-talet; förslaget att välja just Sierra-Leonekusten framställdes först af doktor Smeathman, som i en skrift 1786 utförligt redogjorde för sina tankar i detta syfte.

Men sju år tidigare hade några svenske män i Norrköping bildat ett »förbund», hvars syfte var att anlägga en *svensk koloni* på Afrikas västkust till negrernas civilisation och slafhandelns utrotande. Samfundets verksammaste ledare var öfverintendenten C. B. Wadström. Han lyckades så lifligt intressera Gustaf III för tanken, att denne på egen bekostnad utrustade honom för en forskningsfärd till den föga kända världsdelen.

Det ryska kriget drog emellertid snart konungens tankar åt annat håll, men efter hemkomsten till Europa fortfor Wadström att med kraft och energi ägna sig åt Sierra-Leoneplanen, Han vistades mest i London och Paris, uppkallades iPrivy Council att meddela upplysningar om möjligheten af kolonisationen, rådfrågades af Pitt, hördes i underhusets komité för samma ändamål, blef en af de

C. B. Wadström och negerprinsen Peter Pannah.

Ejler C. F. von Bredas oljemålning.

ledande männen i Sierra-Leonesällskapet, trädde i förbindelse med Frankrikes >förste konsul», som då var gynnsamt stämd för upphäfvandet af slafhandeln ochutgaf, såsom redan är nämdt, flera utförliga vetenskapliga arbeten, af hvilka »Essay on colonization» är det digraste. I detta förekommer äfven den redan omtalade slafskeppsritningen jämte plankartor öfver Afrikas kuster m. m.

Detta faktum, att det aflägsna Sverige, som ej idkade slafhandel, tog ett så kraftigt och självständigt initiativ i slafemancipationsarbetet torde vara allt för litet beaktadt. Impulsen härtill tyckes med säkerhet kunna tillskrifvas Emanuel SvedenborgSe utförligt: A. Wilkinson: »The African and the true christian religion».. Ty långt innan lord Mansfield fällde sitt ryktbara yttrande om att slafvar ej kunde andas i Englands luft, hade Svedenborg i sina skrifter om Afrika och dess folk uttalat åsikter, hvilka öfverraskade hans samtida och förmådde dem, som studerade hans verk, att närmare undersöka förhållandet. »Norrköpingsförbundet» stiftades af hans anhängare, bland hvilka Wadström var mycket framstående. Dess första möte hölls *nio år tidigare* än Wilberforce, Pitt och Fox i Englands parlament höjde sina röster för denna mänsklighetens lifsfråga.

Men äfven flera andra svenskar deltogo personligen i Sierra-Leoneexpeditionerna, bland dem tvenne bekanta vetenskapsmän, nämligen sedermera professor Adam Afzelius i Upsala, bergshauptman Karl Nordenskiöld från Finland m. fl.

Sierra-Leonesällskapet vann snart en oerhörd utbredning. Hundratals kvinnor af alla samhällsklasser tecknade sig som dess medlemmarDen nyss nämde författaren till broschyren »Slafveri och slafhandel i Afrika» talar med förakt och löje om »Välgörenhetsdamerna» i England med deras »falska sentimentalitet och pseudofilantropi» samt deras svärmeri för »de ädle vildarne». Han framställer hela Sierra-Leoneaffären som ett afskräckande exempel på hur det går, då man handlar af »teoretisk välvilja». Men han begår det misstaget att tillskrifva Sierra-Leonesällskapet skulden för en misslyckad *privat* expedition af år 1786; detta sällskap stiftades som sagdt år 1791, och dess *första* expedition till Sierra-Leone afgick från England år 1792: Se *»Essay on Colonization»,* vol. II, pag. 8, 30.

Hvad de engelska kvinnorna angår, så hade de framstående män, som med ord och framför allt handling stredo för negrernas människorätt, en annan uppfattning än den svenske förf. Så t. ex. riktar C. B. Wadström i sin på flera språk öfversatta och mycket spridda bok »Observations sur la traite des ésclaves» en varm tillägnan åt kvinnorna:

»O vous, dont la source des pensées est dans l'affection la plus délicate, la plus pure et la plus désintéressée, dont l'ame fut formée pour le sentiment et la vertue — — — permettez à un habitant de la Zône glaciale de l'Europe de vous adresser quelques lignes en faveur de l'emancipation des ésclaves; — — — O précieuse moitié de l'espèce humaine, prouvez a l'autre, je vous en conjure, qu'il ne peut y avoir dans tout l’univers qu'un seul et même empire, celui d'un amour pur et désintéressé — — — — —»

Denna stil kan visserligen synas sentimental i det 19:de århundradets sista decennium; men det var dock *den tidens eget* uttryckssätt för den äkta känsla, som omsattes i *äkta handling.* En annan tid skall se på vår tids kalla,

kritiksjuka, nyktra reflexion, som ofta *ej* blir till handling, med lika stark antipati som den, med hvilken förf. till ofvannämda broschyr blickar ned på 1700-talets filantropi och sentimentalitet. Den senare var dock blott ett hölje kring den förra, som framför allt visade sig i ädelt tänkesätt och stor oegennyttig handlingskraft. Äfven om ett eller annat steg i arbetet för slafemancipationen icke togs i rätt riktning, så har dock *hvarje* sådant steg ökat släktets erfarenhet och därigenom främjat den sak man åsyftat. —, och penningar inströmmade i mängd. Man beslöt att använda dessa till anläggandet af en stad, »Freetown».

Denna hade hunnit en viss grad af blomstring, då den under kriget 1794 i grund nedsköts af en fransk eskaderUtförlig redogörelse om Freetown står att finna i de bref Afzelius därifrån hemsände och som stå införda i flera n:r af *»Upsala Tidning»* af år 1795. Utrymmet medgifver icke något utdrag af dem. Dock bör här påpekas, att Afzelius afsade sig hedern att såsom »natural-historikus» åtfölja engelska ambassaden under lord Macartney till Peking och valde att med försakelser och lifsfaror i en afsides vrå af världen — Freetown — arbeta för ett förtrampadt folk af en föraktad ras.

Nordenskiöld, som i samma syfte deltog i expeditionen, dog i Freetown ett par år efter sin ankomst dit..Härmed fick äfven Sierra-Leonesällskapet en dödsstöt och kunde icke mera verka för det så vackert påbörjade och löftesrika kolonisationsföretaget.

Kriget med Frankrike kom arbetet för negrernas frigörelse att skjutas starkt i bakgrunden. Pitts intresse för saken svalnade, och det märkliga hände, att Englands negerimport mer än fördubblades under den tid han, den store vältalaren för de svartes rätt, var regeringens förste man.

Först efter hans död och sedan Fox kommit till makten, genomförde denne en resolution, hvarigenom parlamentet förband sig att fullständigt afskaffa slafhandeln. Innan detta hann ske, dog äfven Fox, men lord Grenville, hans efterträdare, genomdref en lag, som bestämde, att efter den 1 maj 1807 skulle intet slafskepp få lämna någon hamn inom engelska världsriket, och att eller den 1 mars 1808 skulle ingen slaf få landsättas i kolonierna.

Denna lag öfverträddes dock oupphörligt; slafhandeln var fortfarande så lönande, att risken af en eller annan förlorad skeppslast betydde ingenting. Den oerhörda vinsten af en enda lyckad expedition uppvägde den möjliga förlusten. Behandlingen af slafvarne blef däremot oändligt mycket grymmare. Man nödgades inskränka sig till små klipperskepp, där slafrummet, som förr kunde vara tre à fyra fot högt, inskränktes till *två fot och två tum,* och då negrerna förr kunde ligga på rygg, lades de nu på sida, enär denna ställning fordrade mindre utrymme! — Resorna företogos helst nattetid och i storm, då man minst befarade att möta engelska kryssare. Under hårdt väder stängdes luckorna. Följden blef vanligen den, som en gång från konsuln i Havanna inrapporterades till engelska regeringen, då ett slafskepp, förande 500 negrer, under två dagars storm haft luckorna stängda. Sedan stormen lagt sig, funnos 300 döda i rummet. Amiral Collier berättade likaledes om, huru han under flera timmar jagade slafskeppet *La jeune Estelle* och tid efter annan såg fat utkastas. Sedan fartyget upphunnits, förklarade kaptenen, att han ej förde slafvar ombord. Vid undersökningen förnams dock ett kvidande ljud från ett fat; detta uppbröts och innehöll två halfdöda negerbarn. Det befanns då, att skeppet varit lastadt med sådana, som efter hand i faten utkastats i hafvet. Utrymmet tillåter ej flera exempels anförande. Det var för öfrigt mycket vanligt, att förföljda slafskepp på detta sätt befriade sig från den förbjudna varan.

Tydligt var, att en sammanslutning af de europeiska makterna vore nödvändig, om den grymma slaftrafiken skulle kunna stäfjas. Detta skedde på Wiener-kongressen 1815, då slafhandeln förklarades likställd med sjöröfveri.

3.

Men äfven i andra länder, särskildt i Frankrike, hade det arbetats på slafhandelns, ja, till och med själfva slafveriets upphäfvande.Den Spanien nominellt tillhörande västra delen af San Domingo hade genom freden i Ryswick 1697 blifvit afträdd till Frankrike.

Före 1791 ägde därstädes en så stor negerinförsel rum att för hvarje hvit räknades 16 svarta. Detta år fanns det på franska San Domingo 30,000 hvita, 480,000 svarta och 240,000 mulatter. Den franska lag, som reglerade slafveriet på plantagerna — Ludvig XIV:s »Code Noir» — var mildare än andra länders slaflagar, men öfverträddes mycket ofta. Äfven mulatterna ledo mycket genom hård behandling från de hvita.

Flodlandskap på S. Domingo.

Då bildade sig år 1788 i Paris »La Société des Amis des Noirs», som sträfvade att göra ett slut både på slafhandel och slafveri. Condorcet, som under ett antaget namn (»Pastor Schwartz i Bienne») offentliggjort »Betraktelser öfver negerslafveriet», var dess ordförande. Brissot, Lafayette, Grégoire, Clavière m. fl. tillhörde dess medlemmar; Mirabeau var en ifrig vän däraf. Och medan det likartade arbetet i England framsprungit ur kristen bevekelsegrund, var det i Frankrike orsakadt af den med revolutionsrörelsen förknippade hänförelsen för människans naturliga rättigheter.

År 1789 kommo några mulatter från San Domingo till Paris för att i nationalförsamlingen föra de färgades talan. Den berömda *»déclaration des droits humaines»* tycktes gynna deras önskningar, men i mars 1790 fattade den af plantageägarnes missnöje oroade nationalförsamlingen det beslut, att den för moderlandet bestämda författningen icke skulle gälla för kolonierna.Detta var liktydigt med ett stadfästande af slafveriet, och mulatterna funno sig djupt besvikna.

En af dem, Vincent Ogé, återvände till San Domingo och underrättade guvernören, att han ämnade gripa till vapen i spetsen för mulatterna, i fall ej hänsyn toges till deras berättigade fordringar.

En resning uppstod äfven, men besegrades, och Ogé flydde till spanska San Domingo. Han blef dock utlämnad samt dömd till stegel och hjul.

Underrättelsen härom kom emot plantageägarnes önskan till Paris, och nationalförsamlingen beslöt då, att »alla de i franska besittningarna varande, från fria föräldrar härstammande färgade skulle åtnjuta alla en fransk medborgares rättigheter».

Toussaint l’Ouverture.

I augusti samma år utbröt ett negeruppror i norra delen af ön; mulatterna slöto sig till de svarte, och upproret spred sig allt mera. De af negrerna föröfvade grymheterna betalades med samma mynt af de hvite. Nationalförsamlingen i Paris, som fruktade att förlora kolonien, återtog det nyss utfärdade beslutet. Regeringens sändebud råkade emellertid i tvist med guvernören och kallade de upproriske negrerna till hjälp. De hvite i Cape François blefvo nedgjorda, och största delen af staden uppbrändes.

Då erbjödo plantageägarne herraväldet öfver ön åt England, som ditsände trupper. Men dessa hade att kämpa både mot republikens soldater och negrernasamt dukade äfven under för klimatet. Herraväldet öfver kolonien stannade nu i händerna på Toussaint l’Ouverture, en af afrikanska rasens ädlaste män, negerhärens general. Slafveriet upphäfdes 1793; de svarte arbetade som meddelägare, deras lön bestod af en tredjedel af skörden, och välståndet växte hos befolkningen. Toussaint, som låtit utnämna sig till president för lifstid, önskade, att San Domingo visserligen skulle erkänna Frankrikes öfverhöghet, men för öfrigt vara självständigt.

Napoleon uppträdde emellertid ytterst våldsamt och trolöst mot den nya republiken. Han sände en armé under general Leclerc att underkufva ön; de svarte försvarade sig tappert, men under ett vapenstillestånd blef Toussaint på svekligt sätt fängslad och förd till Frankrike.

Redan 1794 hade beslutet om slafvarnes frigörelse återkallats; men under de »100 dagarna» upphäfde Napoleon åter slafhandeln; det lyckades honom dock icke att förmå republiken Haiti, som ön nu kallade sig, att åter erkänna Frankrikes öfverhöghet. Bourbonerna erkände officiellt dess oberoende 1825, och härmed hade Frankrike förlorat en af sina värderikaste kolonier, och negerrasen vunnit sin första och under lång tid sin enda självständiga utomafrikanska besittning.

Tvärsektion af slafskeppet Brooks.

Efter C. B. Wadströms »Essay on Colonization».

Först år 1848 upphörde fullkomligt slafveriet i de franska kolonierna, då den republikanska regeringen utfärdade lagen om alla slafvars omedelbara frigifvande.

Frankrike är alltså det land i Europa, som gjorde ett första litet försök att ej endast kväfva slafhandeln, utan upphäfva orsaken till denna handel, själfva slafveriet. Att försöket föranledde negeroroligheterna å San Domingo, blef sedermera en anledning för andra makter att ej uppträda förhastadt i denna angelägenhet. Man nöjde sig tills vidare med att ytterligare söka kväfva den allt grymmare slaftrafiken.

Äran att hafva varit det första land i Europa, som verkligen afskaffade slafhandeln tillkommer Danmark och dess d. v. minister Bernsdorff. År 1792 utkom en kunglig förordning, som från och med slutet af år 1802 förbjöd denna handel på de danska besittningarna.

Sverige slöt 1813 ett fördrag med England att afskaffa slafhandeln, och Holland ingick ett liknande 1814, Portugal först 1836. Men icke förr än år 1839 stämplade påfven Gregorius VI slafhandeln såsom fördömlig.
Längdsektion af slafskeppet Brooks.
Efter C. B. Wadströms »Essay on Colonization».

Makternas sammanslutning på Wiener-kongressen är redan omnämd. En ny traktat, kallad »quintuplefördraget», ingicks år 1841 mellan de fem stormakterna England, Österrike, Frankrike, Preussen och Ryssland, men ratificerades ej af Frankrike, som hyste betänkligheter mot att låta fartyg med fransk flagga undersökas af engelsmän.

Trots allt detta fortfor dock slaftrafiken i smyg. Det såg ut, som om hindren och förbuden till ytterlighet äggade äfventyrslusten och vinstbegäret, ty ju större svårigheter, som lades i vägen för människohandeln, desto högre steg varans värde.

Då utsände England 1819 en eskader af kryssare, den s. k. »likkisteskadern», hvilken vid Afrikas västkust skulle hindra utskeppandet af slafvar från afrikanska hamnar eller ock anställa jakt på de slafskepp, som lyckats slinka undan deras vaksamhet. Af så mycket större betydelse blef det nu för slafhandlarne att skaffa sig små och snabbseglande skepp. Följden blef, att slaftrafiken under 1820-talet var oändligt mycket fruktansvärdare än någonsin förr. Detta orsakades äfven af den s. k. visitationsrätten, påbjuden genom traktater mellan makterna, hvilken förlänade örlogsskeppen rätt att, hvarhelst de mötte ett misstänkt fartyg, visitera detta; fanns det då ombord en öfverflödig mängd proviant, särskildt vattentunnor och ris, skulle ett enda eller flera af dessa förhållanden vara nog att döma fartyget för »god pris», så vida ej kaptenen kunde gifva tillfredsställande bevis på sin oskuldSe utförligare *Svensk Författningssamling* 1824 och 1836; Sverige ingick dessa år med England och Frankrike traktater, hvilkas paragrafer innehålla noggranna bestämmelser rörande visitationsrätten..

Hvad delta »instufningssätt» betydde, visas bäst af siffror; från år 1819 till år 1847 inskeppades 2,758,506 afrikanskaslafvar; af dessa fördes 1,121,800 till Brasilien och 831,027 till de spanska kolonierna.

Under öfverfarten omkommo 688,299; det antal, som uppsnappades utaf bevakningseskadern eller andra örlogsfartyg, var däremot endast 117,380.

En amerikansk läkare, som haft tillfälle personligen se tillståndet ombord å slafskepp vid denna tid, har berättat följande:Trovärdigheten af denna skildring, som finnes återgifven i H. H. v. Schwerins broschyr »Slafveri och slafhandel», förklaras äfven af denne förf. vara »höjd öfver allt tvifvel».

»Slafvarne äro», så lyder skildringen, »hopade huller om buller om hvarandra, bildande en obeskriflig krälande massa af armar, hufvud och ben. På slaffartygen anbringas ofta 2 à 3 särskilda däck med ett mellanrum af endast halfannan eller till och med en fot; ej ens ett barn kan sitta upprätt i dessa »långa likkistors» afskrankningar. De olycklige äro här lika packade som böckerna på en hylla. Deras dagliga näring består af en kalebass vatten och en högst ringa kvantitet fast föda. — — — Genom en skändlig, raffinerad beräkning har man kommit till det resultat, att en kopp vatten pr person hvar tredje dag utgör den kvantitet fluidum, som jämt och nätt hindrar

slafven att dö af törst. Slafskeppets vattenförråd inskränkes därför till ett på denna beräkning grundadt minimum. Omöjligt är att göra sig en aflägsen föreställning om den förfärliga smuts, som utmärker ett dylikt, med negrer lastadt fartyg. — — — Säkerligen skulle en hvit man ögonblickligen kväfvas, om han försattes i den atmosfer, hvari dessa olyckliga lefva. Vid landstigningen befinna de sig naturligtvis i ett förfärligt tillstånd: extremiteterna skelettlikt afmagrade, buken sjukligt uppsvälld och hela kroppen oftast öfversållad af elakartade frätsår eller behäftad med motbjudande hudsjukdomar.»

Det visade sig sålunda mer och mer, att afskaffande af slafhandeln icke förbättrade de röfvade negrernas lott. Samma förhållande var det med de västindiska plantageslafvarne. Sedan negerinförseln aftagit, blefvo dessa så öfveransträngda, att deras antal hastigt förminskades. Så t. ex. fanns det 1807 mer än 800,000 slafvar i Västindien; ett par decennier senare räknade man endast 700,000.

Man började så småningom inse, att man måste rycka upp det onda med själfva roten, att man icke kunde hindra slafhandeln utan genom att stänga marknaden för varan, med ett ord upphäfva *slafveriet.*

4.

Åt arbetet härför ägnade nu särskildt Wilberforce resten af sitt lif. Med rätta har han blifvit kallad »slafemancipationens apostel». Dag och natt var han i verksamhet för sitt stora mål. Sedan Pitt svikit detta, liksom han svek de irländska katolikernas sak, fanns det ingen i parlamentet, som kunde arbeta därför med sådan framgång och framför allt ihärdighet som han. Han var, har det blifvitsagdt, ej en man för ett stort kritiskt ögonblick, men en man för en ihärdigt, långsamt skridande progress, en stor man i komitéer, en man, som aldrig kände trötthet, när det gällde hans älsklingstanke, en man, som alltid hade sina fickor fulla af bref och papper om mot negrer utöfvade grymheter och ohyggligheter, hvilka dokument han drog upp och föreläste vid alla tillfällen. Aldrig mötte han en bekant på gatan utan att berätta ett nytt bevis på slafveriets fasor, i hvarje sällskap och hvarje samtal gjorde han detta till hufvudämne och blef så identisk därmed, att när helst man såg honom och när helst hans namn nämdes, måste man tänka på de stackars svarte. Detta kunde ibland göra honom tröttsam, men det var enda sättet att föra »abolitionen» framåt. Det var härigenom han lyckades väcka de högre klassernas harm mot slafveriet. *Att* han häri lyckades, såsom han gjorde, berodde dock framför allt på det moraliska inflytande han utöfvade; hvarken hans stora personliga auktoritet allena eller endast hans sällsynta ihärdighet hade kunnat föra hans sak till seger; men hos honom voro båda dessa villkor förenade. »Om det finnes någon, som grundligt förstår taktiken af en debatt och på pricken vet, hur han skall få huset med sig, så är det för visso min ärade vän, ledamoten från Bramber», yttrade Canning om honomRobert Bell: *»The life of George Canning»,* sid. 213..

Wilberforce.

»Wilberforce, sir», yttrade en annan parlamentsledamot, »Wilberforce är en liten obetydlig figur, därtill en liten ful figur, men se in i hans ansikte, hör honom tala, och ni skall glömma allt detta: han är en *inkarnation af kärlek*John Campbell Colquhoun: *»William Wilberforce, his friends and his times»,* pag. 429, 431..»*Häruti* låg förvisso den egentliga hemligheten af den makt, som denne märklige man utöfvade på sin samtid.

Hans ofta af biografer, med beundran omtalade silfverklara stämma ökade behaget af hans parlamentariska framställning och gaf honom namnet »parlamentets näktergal».

När han omsider lämnade sin plats i underhuset, uppdrog han åt sin efterträdare, Thomas Fowell Buxton, att här strida för saken. Denne fäste 1823 underhusets uppmärksamhet på slafveritillståndet; han föreslog dock icke, såsom han först ämnat, en ögonblicklig emancipation, hvilken skulle förstöra slafvarne själfva och ruinera deras ägare, utan påyrkade en gradvis skeende befrielse, som skulle börja med en förbättring af slafförhållandena.

George Canning.

George Canning, Englands geniale slatsman, hade då plötsligt lämnat sin förra konservativa ståndpunkt och börjat omfatta en »liberal och hugstor» politik. Hans konservatism hade dock aldrig hindrat honom från att varmt omfatta slaffrigörelsens idé. Redan 1797 hade han med kraft sökt bekämpa slafhandeln; på kongressen i Verona

1822 sökte han förgäfves förmå stormakterna att enas om slafveriets upphäfvande; bättre framgång rönte hans bemödanden att inverka på det spanska Amerikas nya stater, där slafvarne frigjordes på 1820-talet. Han hade ej förgäfves varit en Pitts lärjunge, vän och medlem af dennes ministär; men i motsats till honom förblef han slafsaken trogen till sin dödVi kunna ej neka oss nöjet meddela en liten interiör från slafdebatten 1799, under hvilken Canning höll sitt första glänsande tal i slaffrågan. En person försvarade slafveriet på grund däraf, att det »frambragt några af antikens största filosofer». En annan person påstod det vara ett faktum, framställdt af Wilberforce, att Afrikas civilisation gjort så stora framsteg, att böcker ej voro ovanliga bland invånarne. »Böcker», utropade talaren i största indignation, »böcker! De svarte äga böcker! Och detta framdrages som ett skäl, hvarför de ej skulle utföras som slafvar! Hvad var anledningen till franska revolutionen? Just böcker! Han, talaren, hoppades, att hvad än huset skulle besluta, det åtminstone ej måtte upphäfva slafhandeln, på det Afrikas invånare ej måtte stanna hemma och fördärfvas af böcker!» »Jag måste anmärka», inföll då Canning, »en liten motsägelse i de argument, som uppställas af den ärade baronen och den andre ärade herrn. 'Exportera de infödde från Afrika', säger den ärade herrn, 'annars bli de litteratörer hemma!' — För bort dem', säger den ärade baronen, 'på det de må bli filosofer i Västindien.' — Jag för min del är mycket tveksam, antingen botemedlet eller det fördärfvade tillståndet är värst för patienten; men otvifvelaktigt förefaller det litet hårdt, att intet annat medel kan uttänkas till förekommande af faran för afrikansk litteratur än den praktiska filosofin i Västindien.» Robert Bell: *The life of George Canning,* sid. 218..Ryktet om Buxtons tillämnade förslag i parlamentet om fullständig slafbefrielse hade väckt oerhörd uppståndelse bland Västindiens plantageägare; genom deras diskussion i saken fingo slafvarne den föreställningen, att deras omedelbara frigörelse förestod. Oroligheter uppkommo och Buxton fick emottaga många varningar.

Som redan är nämdt, påyrkade han alltså i stället en »gradual» förbättring, ett öfvergångsstadium; de dåvarande slafvarne skulle inträda i ett slags moderat lifegenskap, deras efter en viss datum födda barn skulle vara fria, hvarjämte han föreslog som resolution, att slafveriet vore stridande både emot britiska konstitutionen och kristendomen, och att det snarast möjligt borde upphöra inom alla de britiska kolonierna.

När han tystnat, reste sig ögonblickligen Canning, i hopp, som han sade, att genom att med ens tillkännagifva regeringens mening hämma en hetsig debatt om denna farliga fråga, hvilken vore i stånd att genom »ett enda hastigt ord eller oförsiktigt uttryck upptända en eld, som icke lätt skulle kunna släckas».

Han analyserade därpå Buxtons resolution och visade, att den, ehuru moraliskt sann, vore historiskt osann. — — — »Otvifvelaktigt är andan i britiska konstitutionen principiellt fientlig mot slafveriet. Men lika otvifvelaktigt har britiska parlamentet i åratal tolererat, sanktionerat, ja beskyddat och uppmuntrat ett system af kolonialanläggningar, hvilka det väl visste vara grundade på slafveriet.

Och likaledes — Gud förbjude, att jag skulle påstå, det den kristna religionen gynnar slafveri. Men jag erkänner, att jag hyser stark betänklighet mot införandet af kristendomen såsom sådan i en parlamentarisk fråga. Religionen bör bestämma regeringens handlingar och vara en ledare för dess samvete lika väl som för individens. Men när den skjutes fram att tjäna ett politiskt syfte, hur lofvärdt som helst, sker det efter dåliga tiders förebild, och jag måste tänka på de onda följder, till hvilka i de tiderna ett dylikt missbruk förde. Säkert vill ingen kristen förneka, att kristendomens anda är fientlig mot slafveriet, såsom den ju är det mot hvarje maktmissbruk. Den är fientlig mot hvarje öfverträdelse af sedlighet, rättskaffenshet och rättvisa; men om meningen är, att det i den kristna religionen finnes något särskildt förbud emot slafveriet, eller att slafveri och kristendom icke kunna existera jämte hvarandra, då tror jag, att den ärade talaren själf måste medgifva, att propositionen är historiskt falsk. — — — Det är visserligen sant, att den kristna religionen söker att höja, icke att förnedra människans karaktär; men det är icke sant i den specifika mening, som resolutionen innebär. Det är icke sant, att det finnes något i kristendomen, som gör det omöjligt för denna att bestå vidsidan af slafveriet. Slafveriet har funnits till i alla tider och under alla religionssystem, sanna eller falska. — — — Den ärade talaren kan icke varmare än jag önska, att kristendomens ande och ljus må kraftigt verka för det mål, som ligger honom om hjärtat. Men det synes mig, som om det för det praktiska främjandet af detta mål icke vore önskvärdt att det, som skulle vara den inspirerande anden, skjutes fram såsom aktiv drifkraft. När kristendomen infördes i världen, slog den rot midt i

det romerska rikets förargelseväckande slafveri, i flera hänseenden mera förargelseväckande — ehuru icke af samma karaktär — som det, hvilket hvarje vän af humanitet beklagar. Om detta förfärliga system endast gradvis försvunne inför kristendomens milda men säkra inflytande, och om dennes store stiftare mera litat på den kristna principens gradvis skeende inverkan än på något bestämdt eller ögonblickligt påbud, så tror jag, att parlamentet skulle handla klokare, om det toge detta sätt att gå tillväga såsom förebild i stället för att skjuta fram kristendomen såsom en auktoritet i en minst sagdt tvifvelaktig form.»

Innebörden af detta uttalande är särdeles viktig, enär Canning här fastslog en allmän princip, som skall äga giltighet, så länge slafveri finns till i världen.

»Om jag alltså», fortfor han, »bestrider resolutionens bokstafliga mening, så erkänner jag villigt att andan både i kristendomen och britiska konstitutionen gynnar ett gradvis skeende upphäfvande af detta otvifvelaktiga onda och är därför redo att understödja alla kloka och praktiska mått och steg för detta ändamål.»

Canning visar sig här såsom sann statsman; han var ingen entusiast; han visste af erfarenhet, hämtad under sin långa politiska bana, hvilken beredelsetid som behöfs, innan äfven de ädlaste förbättringar eller förändringar kunna genomföras.

Han upptog därefter den rent praktiska delen af Buxtons förslag:

»Omedelbar frihet skulle för negern själf bli en ödesdiger gåfva. För att kunna rätt njutas måste den vara gradvis och omsorgsfullt inlärd. *Haud facilem esse viam voluit* är det villkor, under hvilket det behagat den gudomliga försynen att låta de mänskliga sträfvandena uppnå alla lifvets värdeföremål. Att försöka förkorta vägen mellan önskningen och dess uppfyllande är nio gånger af tio det samma som att misstaga sig. Och hvad negern angår, måste vi ihågkomma, att vi ha att göra med en varelse, som under en mans yttre har ett barns intelligens.»

Han afrådde därför bestämdt en omedelbar frigörelse, men påyrkade vissa förbättringar i negerns förhållanden, hvilka så småningom skulle sätta honom i stånd att begagna sig af och åtnjuta »en väl reglerad frihet».

Cannings åsikt segradeSe utförligare Augustus Granville Stapleton: *»The political life of George Canning»,* vol. III, pag. 84—100.. Parlamentet antog de af honom föreslagna förändringarna af Buxtons resolution, och ett cirkulär, innehållande Cannings tal och de antagna resolutionerna, sändes till alla koloniernas guvernörer. Cirkuläret uttalade särskild önskan, att hudflängningsstraffet för kvinnliga slafvar skulle ögonblickligen upphöra liksom öfverhufvud allt missbruk af piskan, när det gällde att pådrifva slafarbetet på fälten.

Genomförandet af denna förbättring i slafvarnes villkor rönte lifligt motstånd bland plantageägarne. På Demerara försökte man förgäfves att hålla regeringsbeslutet hemligt för negrerna. Dessa hade hört glunkas om saken, inbillade sig vara fria, vägrade att arbeta och gjorde öppet motstånd, när man sökte tvingadem därtill med våld. Man förkunnade ståndrätt och förfor med största stränghet mot orostiftarne. Detta jämte de grymheter plantageägarne föröfvade mot missionären Smith, som antog sig de svartes sak, väckte stor ovilja i England. Saken förehades 1824 åter i parlamentet, Canning uppträdde ånyo och genomdref vissa bestämda lagbud, af hvilka de förnämsta voro, att all piskning af kvinnor förbjöds; att piskan såsom »arbetsstimulus» för männen skulle försvinna; att negrerna skulle erhålla religionsundervisning; att giftermål mellan dem skulle anses lagliga och att vid försäljning familjen icke finge åtskiljas; att en neger, som kunde förskaffa sig medel därtill, skulle ha rättighet att friköpa sig själf, sin hustru och sina barn.

Härvid stannade saken under många år; oaktadt Wilberforces och hans vänners ihärdiga ansträngningar dröjde det ända till 1833, innan kabinettet Grey den 16 augusti upphäfde slafveriet i dess helhet. Plantageägarne erhöllo en skadeersättning af 20,000,000 pund. Ett öfvergångsstadium i form af en sjuårig »frihetslärlingsfrist» fastställdes; under denna tid skulle slafvarne vid prygelstraff vara förpliktade att arbeta tre fjärdedelar af hvarje arbetsdag för sina herrar, hvaremot dessa skulle kläda och föda dem. Alla barn under sex år blefvo genast fria och hade rätt till undervisning. Många politici ansågo uppskofvet med den fullständiga frigörelsen för oklok. I en af kolonierna genomförde man den genast, utan att ordningen det ringaste stördes däraf; tvärtom var julen 1833 sedan tjugo år den första, under hvilken den offentliga ordningen kunde upprätthållas, *utan* att ståndrätt

förklarades. Efter några år fattade regeringen ett beslut, riktadt mot fortfarandet af »öfvergångsstadiet». Så snart detta blifvit bekant, ville slafvarne alls icke arbeta mera för sina herrar; »lärlingstiden» förkortades då med två år, och 1838 erhöllo Englands negerslafvar fullständig frihet.

Hvarken Canning eller Wilberforce upplefde denna fullkomliga seger för frihetens och humanitetens sak. Canning hade dött redan den 8 augusti 1827. Wilberforce lefde flera år längre; han, den svarta rasens Moses, fick se dessa förtryckets barn taga sina första steg in i frihetens förlofvade land. Sedan han lämnat parlamentet, hade han lefvat som privatman och i det lyckligaste familjelif, älskad och ärad af höga och låga; han författade under dessa år sitt arbete »Vital Christianity» och intresserade sig mycket för litterära saker, ständigt omgifven af en talrik vänkrets, emottagande oräkneliga uttryck af beundran från alla länder och folk, men icke dess mindre sällsynt ödmjuk i sinne och väsen.

In i det sista fortfor han att verka för de svartes frihet; de trådar, som satte Canning, Buxton, Brougham m. fl. i rörelse, funnos i hans hand, det var han, som till stor del höll intresset för saken uppe hos sina vänner, det var han, som gaf dem impulser att gång på gång draga frågan inför parlamentet, på det att den aldrig skulle få hvila och falla i glömska, utan ständigt föras längre och längre fram. Ännu 1830 var han ordförande vid »Antislafverisällskapets» stora årsmöte. Den 1 januari 1833 skref han till sin vän Macaulay:

»Jag lyckönskar er, min gamle vän, att hafva inträdt i det år, under hvilket, som jag hoppas, en sista stöt skall gifvas den fördömda slaftrafiken, och de västindiska slafvarnes frigörelse skall bli fullständig.»

Den 12 april samma år — han var då 74 år gammal — uppträdde han för sista gången offentligt. Det var vid ett stort möte i staden Maidstone; han föreslog här ånyo en petition, som skulle föreläggas parlamentet, och som han egenhändigt undertecknade.Det var en gripande syn, berättar ett ögonvittne, att se denne gamle man, som så länge varit denna saks främste förkämpe, åter framträda ur sin tillbakadragenhet och med oförsvagad eld, ehuru med bruten röst och lutande kropp, för sista gången förfäkta den personliga frihetens rätt. »Jag tror», slöt han sitt tal, »att vi nu nalkas slutet af våra sträfvanden», och då i detsamma en solstråle bröt in i salen, utropade han: »målet står i klarhet framför oss, himlens ljus strålar däröfver, ändtligen hafva vi uppnått det.»

I slutet af juli kom han sjuk och svag till London; han var själf medveten om, att hans dödsstund var nära, men följde dock med största intresse parlamentets förhandlingar.

Billen om slafveriets upphäfvande framlades för andra gången i underhuset natten till den 26 juli; i det stora tal, som lord Stanley, sedermera earlen af Derby, höll, efter det allmänna meningen förklarat sig redo till hvarje offer för att utplåna denna fläck på Englands ära, yttrade han, att nu kunde Wilberforce med skäl utbrista: »Herre, nu låter du din tjänare fara i frid!»

När Wilberforce nästa dag fick underrättelse om utgången, sade han: »Lofvad vare Gud, att jag fick upplefva den dag, då England förklarade sig villigt att betala 20,000,000 pund för slafveriets upphäfvande!»John Harford: *»Recollections of William Wilberforce»,* pag. 248.

Två dagar senare var han död. Först den 7 augusti blef beslutet lagligt, tvenne dagar efter det Wilberforces stoft under stora högtidligheter jordats i Westminster Abbey vid sidan af Pitt, Fox och Canning.

Abolitionisterna i England voro dock ännu ingalunda färdiga med sitt arbete. Deras sträfvanden afsågo nu att förmå frihetens vänner i alla länder att sammansluta sig till en gemensam kamp mot slafveriet. Denna skulle dock föras endast med »sedliga, religiösa och fredliga» vapen. År 1839 stiftades alltså, hufvudsakligen på tillskyndan af Joseph Sturge och William Allen, »British and Foreign Antislavery society».

Detta hade tyvärr rikligt fält för sin verksamhet, ty efter slafveriets upphäfvande i de britiska kolonierna, tycktes systemet endast bli så mycket kraftigare i andra länder.

De europeiska staterna, bland dem först Sverige, följde snart nog Englands exempel, starkt påverkade af ofvannämda sällskap. Detta utgaf en tidskrift, som dels innehöll underrättelser om slafveriets och slafhandelns dåvarande förhållanden, dels redogjorde för sällskapets verksamhet. I denna tidskrift stodo i början af år 1840 de

svar införda, som de vid engelska hofvet ackrediterade utländska sändebuden gifvit den deputation af sällskapets medlemmar, hvilka uppvaktat dem för att öfverlämna adresser åt deras respektive monarker om medverkan till uppnående af sällskapets människoälskande syftemål. De hade äfven infunnit sig hos d. v. svenske ministern Björnstjerna, hvilken försäkrade dem, att å den enda koloni Sverige ägde icke funnos några slafvar.

Detta påstående väckte uppmärksamhet. Redan samma höst framlade Erik Gustaf Geijer i riksdagen sin berömda motion om slafveriets upphäfvande å St. Barthelemy. Diskussionen inom stånden blef liflig, och ansökan lämnades till K. M:t om utredning i frågan. Kungen begärde utlåtande af guvernören på St. Barthelemy, James H. Haasum.

Detta utlåtande, som visade, att slafveriet i den svenska kolonien hade ytterstmild form, framlades vid 1844—45 års riksdag, då konungen begärde 10,000 piaster årligen under fem år till lösköpande af de svenska slafvarne. Tvenne engelska medlemmar af British and Foreign Antislavery society vistades under denna riksdag i Stockholm för att utverka beviljandet af anslag till slafvarnes friköpande. Det kungl. förslaget gick igenom, och år 1846 afskaflades slafveriet å St. Barthelemy.

Två år senare frigaf Danmark sina slafvar, så ock, som redan omnämts, Frankrike, hvilket land 1851 genom ett senatbeslut fastställde, att slafveri aldrig mera skulle kunna införas i franska kolonier.

1858 utfärdades i Portugal en lag, enligt hvilken alla portugisiska undersåtars slafvar skulle efter tjugo år vara fria och dittills stå under ett slags förmynderskap. Sålunda upphörde fullständigt slafveriet i portugisiska besittningar år 1878. Holländarna frigåfvo sina slafvar 1863.

Detta allt kom emellertid slafveriet att å andra håll få ännu större fart. Då plantageprodukterna i de europeiska kolonierna på grund af minskad arbetsstyrka starkt aftogo, men behofvet af dessa produkter snarare ökades, var detta en orsak till att en mängd nya plantager undan för undan uppstodo, särskildt på Kuba, i Brasilien och Norra Amerikas sydstater. Och härmed fick i dessa länder slafveriet en dittills icke anad bloinstring.

På Kuba upphäfdes det först 1886 och i Brasilien fortgick det till 1888.

Kampen för slafemancipationen i Norra Amerika vilja vi i det följande utförligt skildra.

TI.

Slafveriet i Amerika under de 200 första åren från dess

införande.

1.

Frihetens och slafveriets frö planterades i Amerika under samma år.

Vid jultiden 1620 landade vid Cap Cod det skepp, som blifvit det namnkunnigaste i Förenta Staternas häfder, »The Mayflower» — Majblomman. Till den stora transatlantiska kontinenten förde detta skepp de engelska pilgrimer, »the pilgrim fathers», såsom fromma ättlingar sedan kallade dem, hvilka, för att begagna en berömd författares ord, under religionens namn till Amerika öfverförde och utsådde fröet till detta demokratiens träd, som en gång skulle öfverskygga världen med sina grenar.

Något förut, i augusti månad, hade ett holländskt fartyg* kommande från Guineakusten, inlupit i St. Jamesfloden och sålt tjugo negerslafvar till kolonisterna.

• Se sid. 4 detta arbete.Från och med detta år och till tiden för amerikanska revolutionen uppmuntrades slafveriet och slafhandeln lifligt från England. Man kan med rätt säga, att britisk vinningslystnad införde slafveriet i Amerika; britiska regeringen, kungar och drottningar, lorder och prelater beskyddade det, britiska statsmän omhuldade det, och britiska köpmän och industriidkare samlade massor af guld genom det.

Ej under, att det fick så stor utbredning, särskildt som jordmånen åtminstone i de södra kolonierna var så särdeles lämplig därför. I Virginien t. ex., där slafveriet först slog rot, bestod den hvita befolkningen af rika plantageägare,

af hvilka många voro adelsmän, hofmän och prelater, som undan Cromwells »höga domstol» flytt öfver Atlanten.

Inom kort uppstod alltså här en aristokrati med alla dennas förtjänster och lyten; den gynnades kraftigt af en förordning, som bestämde, att de herrar, som bragte kolonister till Virginien skulle för hvar och en af dem erhålla 50 acres jord.

Härigenom råkade jorden i några få mäns händer, hvilka föraktade både kroppsarbetet och arbetaren, lefde en rik mans makliga lif, behöllo för sig alla ämbeten och all bildning, sträfvade efter och uppnådde äfven politisk makt, sände sina barn till England att uppfostras och höllo den lägre klassen i okunnighet, fattigdom och beroende.

Betecknande är det af koloniens guvernör, Berkeley, fällda uttrycket, att han »tackade Gud, att Virginien icke ägde några friskolor eller boktryckerier, ty sådana bragte endast olydnad och uppstudsighet åstad».

Som ett tecken till den fientlighet mot all human utveckling, för hvilken slafsystemet var ett uttryck, kan anföras ett yttrande ur ett virginiskt tidningsblad två hundra år senare: »Vi hata allt, som står i förbindelse med ordet fri, från den frie negern till fritt arbete, fria farmar, fri vilja, fritt tänkande, fria barn och fria skolor — mest af allt dock fria skolor».

Den »lägre klassen» bestod naturligtvis af fattiga hvita arbetare, icke af slafvar, ty dessa voro »egendom», räknades icke för mänskliga individer och kunde alltså icke utgöra någon klass. Denna utfattiga, sjunkna, hvita befolkning lefde i stort elände och okunnighet. Den fick äfven ständigt ny tillförsel från moderlandet, som hit exporterade sina förbrytare. Det var äfven brukligt, att Englands fattiga frivilligt emigrerade hit, men då de ej hade mynt för öfverresan, sålde de sig självfva, d. v. s. sin arbetskraft, hvilket i det närmaste är detsamma, under en viss tid, så och så många år. Engelska köpmän upphandlade dem ungefär på samma sätt som negrer, men till billigare pris, och inom kort ej endast fattiga, utan unga lättrogna personer öfverhufvudtaget. De såldes först i England för att forslas öfver hafvet och såldes åter i Virginien till den högstbjudande samt köptes ombord å skeppen liksom hästar på en marknad. År 1672 var medelpriset på dessa hvita arbetare 10 pund med fem års tjänsteskyldighet, »villkorligt slafveri», som det kallades; en neger kostade vanligen 25 pund mer.

Detta gjorde, att under en följd af år negerimporten var jämförelsevis ringa. Härtill bidrog äfven, att tobaken, som var Virginiens främsta handelsvara, fallit i pris.

Men snart nog fann man, att negerns arbete var fördelaktigare än den hvites; han var billigare att kläda och föda, inbillade sig ej vara af samma släkte som hans husbonde och hade svårare att rymma.Virginiens slaflagar, stiftade under tiden 1650—1670, stadgade bl. a., att koloniens sheriff skulle uppbåda tillräcklig styrka för gripande af förrymda slafvar. Om dessa gjorde motstånd, kunde de lagligen dödas med hvad vapen som helst, och deras ägare skulle af allmänna medel ersättas med 4,000 skålpund tobak för hvarje dödad slaf. Countydomstolarne ägde rätt att »lemlästa» slafvar, som försökte rymma. Om en hvit man eller kvinna gifte sig med en neger, mulatt eller indian, skulle han eller hon landsförvisas eller straffas med 6 månaders fängelse och höga böter. Om en hvit kvinna fick barn med en slaf eller frigifven neger, skulle hon säljas i slafveri för en tid af fem år och barnet skulle vara slaf, till dess det uppnått 30 års ålder. Alla barn, hvilkas mödrar voro slafvinnor, skulle under hela sitt lif vara slafvar; dessa kunde liksom annan förmögenhet tagas i mät för skuld eller gå i arf.

Ombord å ett slafskepp.

Rörande hvita tjänare stadgades däremot, att deras husbönder skulle förse dem med hälsosam och tillräcklig föda, kläder och husrum. Hvarje dräng, som »uttjänt sina år, skulle som lön erhålla 10 bushels majs, 30 shillings i penningar och en 'bra bössa', värd åtminstone 20 shillings; hvarje tjänarinna skulle erhålla 15 bushels majs och 40 shillings i penningar».

De hvita tjänarne voro äfven svårare att tvinga till lydnad. Oaktadt strängt straff väntade den från tjänsten olagligen afvikne, rymde de oupphörligt, och slutligen föranledde ett uppror af deporterade guvernören och kolonialrådet att 1670förbjuda all ytterligare import af engelska straffångar eller »galgfåglar», som de kallades. Detta åter gjorde, att negerimporten växte till en sådan grad, att koloniens styrelse slutligen fastställde en tull af 10 % på hvarje slaf som infördes.

Det ingick i Englands politik att genom införsel af slafvar hålla kolonierna i beroende af moderlandet. Då Virginien 1720 sökte hämma införseln af negrer, förklarade Englands statsmän, att det låg i Storbritanniens intresse, att den inbringande rörelsen ostördt fortgickJefferson Davis: *»Rise and Fall of the confederate government»* vol. I, pag. 4.. En af Virginiens statsmän berättar också uttryckligen, »att britiska regeringen oupphörligt hindrade alla försök, som gjordes af Virginien att hämma slafhandeln».

År 1671 bestod Virginiens befolkning af 35,000 hvite och 2,000 negrer; år 1790 hade de hvites antal vuxit till 450,887, medan de svarte utgjorde 203,427.

Kolonister från Virginien utvandrade till Nord-Karolina med sina slafvar och införde på så sätt slafveriet i denna provins. Längre fram, när den afrikanska slafhandeln blifvit upphäfd 1808, blef Virginien en af de största slafafvelsstaterna, och dess förnämsta exportartikel blef då hvarken tobak eller bomull, utan barn, aflade för denna export. Slaflagarna voro också synnerligt gynnsamma för detta slags affärsföretag, enär de föreskrefvo, att kolonisternas egna barn med negerkvinnor skulle vara slafvar. Mera härom i det följande.

Syd-Karolina var den enda koloni, hvari slafveri från första stund infördes. Dess förste guvernör, sir John Yeaman, medförde dit slafvar från Barbados. Man märkte snart, att landets heta, fuktiga luft bättre passade för negern än för den hvite arbetaren; detta blef också anledningen till att Syd-Karolina inom kort blef den förnämsta slafstaten.

I slafveriets historia har klimatet jämte jordens beskaffenhet alltid spelat en stor roll. Plantageodling och vanligt åkerbruk kräfva fullkomligt olika arbetssystem. Plantagen med dess tusentals slafvar kan endast trifvas i den socker, tobak, ris och bomull frambringande »södern»; för farmen med dess få tjänare var »nordens» hvete- och majsbärande fält ett oundgängligt villkor. Plantagen ägdes af en öfver sitt gods och sina tjänare oinskränkt envåldsherre, som föraktade kroppsarbetet och lät sin slafhjord utföra det åt sig; oftast själf en arbetets son, skötte farmaren tillsammans med sina tjänare sin åker och äng. Det hela var dock som sagdt en klimatfråga; hade den vid slafviskhet vande negern lika väl som den självständige hvite arbetaren kunnat lefva i Nordens svala hveteländer, skulle sannolikt slafveriet blomstrat här lika kraftigt som i Södern, trots den skillnad i skaplynne, blod och åsikter, som fanns mellan invånarne norr och söder om Potomakfloden. Ty den tid kom, då hvarken frihet eller mänskliga rättigheter gällde högt i värde, men då dollarns klang däremot var det, hvartill amerikanens samvete framför allt lyssnade.

Det var dock först sedan risodlingen blifvit införd i Syd-Karolina som slafveriet där tog fart. År 1698 ditkom af en händelse från Madagaskar en säck, innehållande ett »okändt sädesslag», som på prof utsåddes och bar riklig skörd. Detta var ris, som från den tiden blef en af koloniens främsta exportvaror. Det dröjde däremot ända till 1700-talet, innan bomullsplantans stora värde fullt uppskattades. Därför uppnådde ej heller slafveriet här sin svåraste form förr än i vårt århundrade.

Syd-Karolinas lagar, som senare långt mera skärpta än mildrade bibehöllo sig ända till slafveriets slut, utmärkte sig för ovanlig grymhet. De paragrafer,som förekommo här, återfinnas dock, mer eller mindre modifierade, i alla staternas »black laws» och kunna för den skull tjäna som ett belysande exempel på negrernas ställning öfver hufvud taget.

A, Handbojor och *B,* Fotbojor, medelst hvilka negrerna fastkedjades vid hvarandra, *två och två. — C, D,* Tumskrufven. (Genom borttagandet af skrufnyckeln, *E,* hindrades enhvar från att befria den torterade.) — *F, G, H, I,* Instrument för uppbändande af munnen, hvarigenom flytande föda kunde nedtvingas. (*F* visar instrumentet slutet, *G, H* uppspärradt.)

Hvarje slaf, som rymde bort för tjugu dagar på en gång, skulle första resan »strängt och offentligen piskas». Om ägaren uraktlät att låta verkställa denna bestraffning, kunde hvilken domare som helst anbefalla, att den skulle verkställas genom distriktsfogden på ägarens egen bekostnad. För andra resan skulle rymmarenbrännmärkas med bokstafven R (Runaway) på högra kinden. Om ägaren uraktlät det, var han förfallen till tio punds böter, och

hvilken fredsdomare som helst kunde gifva befallning om brännmärkningens verkställande. För tredje resan skulle rymmaren, om han var borta i trettio dagar, piskas och få sitt ena öra afskuret; om ägaren uraktlät det, skulle han böta 20 pund. För fjärde resan skulle rymmaren, »om det var en man, snöpas» och hans värde af provinsen ersättas ägaren, i fall slafven doge under operationen; om det var en kvinna, skulle hon »strängt piskas» (be severely whipped), brännmärkas på vänstra kinden med bokstafven R och hennes vänstra öra afskäras. Hvarje ägare, som under tjugu dagar försummade att låta verkställa detta, hade förverkat sin äganderätt till slafven åt den förste angifvare, som åtalade honom därför inom sex månader. Hvarje kapten eller kompanichef skulle vid underrättelsen om förrymda slafvars tillhåll eller gömställe förfölja, gripa och taga dem, lefvande eller döda, och var i hvilketdera fallet som helst berättigad till ett premium från två till fyra pund för hvarje slaf. Om någon medborgare lemlästades eller sårades under sådan jakt, skulle han af allmänna medel erhålla skadestånd; men om en slaf under flykten sårades eller dödades, »skulle ingen därför lida något straff». Hvar och en, som lockade en slaf till rymning medelst löften om frihet i ett annat land, skulle, därest han i sitt försök lyckades eller greps på bar gärning, undergå *dödsstraff.* Hvar och en, som fann en passlös slaf utom gränserna för hans herres egendom, skulle söka gripa honom och gifva honom en »måttlig aga» (moderate chastiment) vid 20 shillings böter.

Hvari »måttlig aga» i allmänhet bestod, framgår däraf, att som det var förbjudet att låta en neger få mer än 60 piskrapp åt gången, erhöllo många slafvar detta antal åtskilliga gånger om dagen!

En slaf, som gjort sig saker till första resan stöld och snatteri, skulle offentligen afstraffas genom »hård piskning»; andra resan skulle hans ena öra afskäras eller pannan brännmärkas med ett glödhett järn, tredje resan skulle hans näsa klyfvas, fjärde resan skulle han lida döden eller annat straff, som domstolen ådömde honom. Dödsstraffet bestod ofta i att lefvande brännas.

Ingen slafägare hade rätt att bevilja sina slafvar »fritid», icke heller att tilllåta dem för egen räkning odla majs, ärter eller ris eller att äga boskap, kort sagdt, all äganderätt var dem förvägrad.

År 1740 stadgades, att alla negrer, indianer, mulatter och mestizer skulle för *alltid* vara slafvar tillika med deras barn, hvilka skulle alltid följa *moderns* stånd. Härigenom hindrades slafägaren från att frigifva sina slafvar, om han så önskade, och barn med en slafvinna kunde af fadern säljas såsom annan egendom, i fall fadern vore slafvinnans ägare. Som dessutom, enligt själfva lagen för slafveriet, denne ägare kunde efter behag föröka denna mänskliga afvel, inträffade slutligen genom parningen mellan hvita och mulattskor, att man erhöll slafvar, hvilkas blod var nästan lika rent som deras husbönders.

Ingen fick lära sina slafvar något yrke eller att läsa och skrifva, enär »detta endast tjänar till att väcka missbelåtenhet i deras själar och framkalla upprorsandan»; ej heller fick någon ägare kläda sin slaf bättre än lagen föreskref. För att lugna slafpatronernas religiösa betänkligheter påbjöd lagen, att emedan den kristna religionen önskade alla människosjälars frälsning och emedan religionen ej fick brukas såsom en förevändning vid eller anföras såsom en orsak till ingreppi någon persons egendom och rättigheter, så skulle alla negerslafvar döpas, utan att de dock därigenom skulle förvärfva sig något slags rätt till frihetSe sid. 6 detta arbete.. Dessa lagar räckte, som sagdt, ända till år 1865.

Mot slutet af 1700-talet var det ett allmänt faktum, att de engelska plantageägarne behandlade sina slafvar med större barbari än slafägare af någon annan nation; de voro sina egna herrar, sina egna lagstiftare inom sina egna församlingar, själfve tolkare, domare (såsom jurymän) och verkställare af sina lagar i vida högre grad än sådana personer af hvilken annan nationalitet som helst. Därför kunde de hängifva sig åt sin vrede vida mera, än sonfskulle tillåtas t. ex. af franska eller spanska slaflagar. Frankrikes »Code noir» var mild i jämförelse med de engelsk-amerikanska koloniernas slaflagar, och de spanska voro ännu humanare; dessa senare skänkte till och med slafven behållningen af två dagsverken i veckan och gåfvo den nyktre och flitige en grundplåt att inom några år kunna köpa sig fri.

James Oglethorpe.

Den engelsk-amerikanske slafven däremot hade inga rättigheter; han såldes som en oxe eller häst; han slets från hustru och barn, eller röfvades dessa från honom för alltid; han kunde piskas till döds eller brännas lefvande, och ingen jordisk makt kunde hindra detta. Han var slaf för lifvet utan möjlighet att bli fri, och hans barn och efterkommande voro likaledes dömda till evig träldom.

År 1715 fanns det i Syd-Karolina 10,500 slafvar; år 1754 hade deras antalökats till 40,000, en i det hela låg siffra, hvilken dock mer än tiodubblades, sedan bomullsodlingen blifvit allmännare.

I Georgien blef till en början slafveriet förbjudet af koloniens grundläggare, den ädle filantropen James Oglethorpe.

»Slafveri», sade han, »strider såväl emot evangelium som emot Englands lagar. Vi hafva ej velat stifta en lag, som tillåter ett så afskyvärdt brott.»

Det dröjde dock icke länge, innan kolonisterna började begära tillåtelse att få köpa och sälja negrer. Men först efter det Oglethorpe lämnat koloniens styrelse i andra händer, började slafveriet insmyga i Georgien. Kolonisterna »hyrde» af slafpatronerna i Karolina negrer för en viss tjänstetid, till en början helt kort, men slutligen utsträckt till 100 år.

Snart infördes negrer direkt från Afrika, och 1754 ägde kolonien 2,000 slafvar.

Slafveriet hittade äfven tidigt nog väg till Maryland, Delaware och Pennsylvanien.

Delaware hade under en liten kort tid af svenskt inflytande varit en af de få icke slafägande kolonierna, men blef under tidernas lopp till slut en af de ifrigaste försvararne af systemet.

Och Pennsylvanien, koloniseradt af för sin tro förföljda och lidande män, som här i ett »nytt England» hoppades vinna full andlig och politisk frihet, bröt inom kort emot sina egna heligaste principer. Slafveriet infördes allmänt, negrer köptes och såldes utan samvetsbetänkligheter, och William Penn, kväkarkungen, som vid grundandet af sin koloni yttrat, att »frihet utan lydnad är förvirring, och lydnad utan frihet är slafveri, och båda delarna äro maktmissbruk», han var ända till sin död själf slafägare. Svenskarne och tyskarne voro de ende i Pennsylvanien och Delaware, som ogillade slafveriet och offentligt förklarade, att en kristen man ej hade rättighet att göra en medmänniska till ett blott och bart husdjur.

Slafrörelsen i New Jersey rönte liflig uppmuntran, särskildt sedan kolonien såsom »provins» kommit under engelska kronan. Drottning Anna, som för egen räkning betingat sig en fjärdedel af den vinst, som det »Kungl. afrikanska slafbolaget» genom sitt monopol kunde förvärfva på slafhandeln, lät utlofva sjuttiofem acres jord för hvarje i kolonien införd slaf. Hon var öfvertygad om, att denna så inkomstbringande rörelse skulle lända England till större fördel än »alla skolor och boktryckerier inom kolonierna». År 1714 ägde kolonien 1,500 negrer, hvilkas antal år 1754 vuxit till 5,500.

År 1755 funnos i Newyork 11,000 slafvar mot 4,000 år 1714.

Massachusetts däremot var alltid den slafveriet minst gynnande kolonien. Redan 1641 stadgades genom »the body of Liberties», att ingen skulle hos puritanerna hållas som slaf, såvida han ej vore »laglig fånge, tagen i rättvist krig» eller vore en främling, som frivilligt sålt sig själf — eller blifvit såld; i senare fallet skulle en sådan slaf åtnjuta de förmåner, som Guds lag i gamla testamentet skänkte judarnes slafvar. År 1646 infördes det oaktadt negerslafvar till Boston af tvenne kyrkomedlemmar, Thomas Keyser och Jakob Smith. Detta väckte stor ovilja; en klagoskrift inlämnades till myndigheterna, hvilka uppmanades att bestraffa det tredubbla brottet: mord, människostöld och sabbatsbrott — negrerna hade nämligen införts i landet på en söndag. Och i november samma årstadgades det, att »om någon röfvar eller stjäl en människa, skall han förvisso därför lida döden».

Det visade sig dock vara omöjligt att i längden hindra slafveriet; man började med att stadfästa, det ingen finge hålla en neger i slafveri öfver tio år, men detta lagbud glömdes snart, och äfven i Nya England blef slafhandeln och slafveriet ett faktum. Detta senare utmärktes dock här alltid för stor mildhet, orsakad af invånarnes åsikter och husliga vanor; slafvarne blefvo betraktade som familjemedlemmar och behandlades därefter; sedan de blifvit

fria kvarstannade därför de flesta hos sina husbönder, arbetade för den familj, hvilken de ansågo sig tillhöra, och åtnjöto till gengäld af denna all omvårdnad på ålderdomen.

Slafveriet i Nya England bar alltså en viss patriarkalisk prägel. Olikheten mellan Norden och Södern framträder här starkt. Den olika anledningen till kolonisternas utvandring grundlade från början den antagonism, som en gång skulle föra till ett af de blodigaste krig i historien. Ty medan Södern befolkades af »kavaljerer» med helt och hållet aristokratiska lefnadsvanor och åskådningar, voro Nordens kolonister utmärkta icke blott för fromhet och humanitet, utan äfven för demokratiskt skaplynne, kroppsarbetare som de självfva voro.

Antalet slafvar var också ringare här än i de andra kolonierna. Så t. ex. uppskattades slafbefolkningen i hela Nya England (Massachusetts, New Hampshire, Maine, Rhode Island, Konnektikut och Vermont) år 1754 till endast 11,000, medan i Virginien samtidigt funnos 116,000, i Nord-Karolina 20,000, i Syd-Karolina 40,000 o. s. v. *Alla* koloniernas slafvar uppskattades vid denna tid till 310,000 och den hvita befolkningen till 1,385,000.

En af de första rösterna mot slafveriet i Amerika höjdes också från Nya England.

Det var domaren Samuel Sewell, som djupt gripen af den orättvisa, negrerna ledo, år 1700 skref en broschyr med titeln: »Josefs bortsäljande», ett »memorandum», hvari han kraftigt betonade slafveriets fördömlighet, alla människors lika rätt till frihet samt att »dessa etiopier, så svarta de än voro, dock voro söner och döttrar af den förste Adam, bröder och systrar till den siste Adam, voro af Gud skapade varelser och berättigade till en human behandling».

Den lilla skriften mottogs visserligen på många håll med vrede och harm, men bidrog dock i tysthet att stämma allt fler och fler för slafveriets upphäfvande. Detta uttalades gång efter annan i predikningar och broschyrer. Det var dock egentligen kväkarne, »vännernas samfund», som gick i spetsen här liksom i England.

Redan 1688 uppträdde en liten flock tyska kväkare vid ett stort årsmöte i Germantown i Pennsylvanien och protesterade mot bruket att »köpa, sälja och hålla människor som slafvar». Några år senare uppträdde en annan medlem af detta samfund, George Keith, och förklarade, att slafveriet stred mot kristendomen, människans rättigheter och sundt förnuft samt föreslog »negrernas frigörelse efter en skälig beredelsetid». Denna tanke, som Amerika ej fullt tvåhundra år senare tyvärr alldeles glömt bort, uttalades alltså här 140 år förr, än Canning med sådan kraft påyrkade negrernas »uppfostran» till frihetens rätta bruk.

I Nya England började kväkarne, efter det Sewell brutit isen, att utgifva skrift på skrift i frågan. En af dessa utgafs 1737 af Benjamin Franklin. Från år 1746 till 1767 reste John Woolman i kolonierna, öfverallt proklamerande, att »utöfvandet af fortsatt slafveri vore syndigt» och att »alla människor äro likaberättigade till frihet». Den främste af denna tids antislafverimän var dock Anthony Benezet, en afkomling af franska hugenotter. Hans lågande frihetskärlek tillät honom ej att overksam åse negrernas förtryck; i tal och skrift försökte han under många år att väcka kristna människors samveten till att fatta slafveriet såsom en synd. Han upprättade äfven en aftonskola för negrer, den *första* undervisningsanstalt, som någon stiftat för Afrikas barn. Bland hans många skrifter fanns också en skildring af Guinea, hvilken påstås hafva gifvit Thomas Clarkson första uppslaget till hans stora lifsarbeteJämför sid. 11..

De bekante metodistpredikanterna John Wesley och George Whitefield fördömde äfvenledes kraftigt slafveriet. Den senare, som färdats mycket i sydstaterna, ställde till dessas invånare ett »öppet bref», hvari han förebrådde dem, att de »behandlade sina slafvar som kreatur, ja vida sämre» — sämre än sina hästar, som »fingo föda och omsorgsfull vård» efter dagsarbetet medan slafven under nattens få hvilotimmar själf måste mala sin säd och tillreda sin mat — sämre än sina hundar, ty dessa blefvo »smekta och gynnade», medan slafvarne knappast tillåtas »att plocka de smulor, som falla från deras herres bord». Han talade om de grymma piskslag, »som plöjde deras ryggar och gjorde långa skåror», hvilka ofta orsakade döden. Han påminde slafägarne om deras bekväma bostäder och deras kräsliga lefnadssätt, då de, genom hvilkas outtröttliga arbete denna lyx frambragtes, knappast hade vare sig föda eller kläder.

Detta var den första egentliga straffpredikan — nästan erinrande om dem, som Parker i en senare tid så ofta

utslungade i Boston — hvilken hölls för sydstaternas slafpatroner och hvilken, liksom hundra år senare Parkers, väckte ovilja och förargelse, men äfven gaf en och annan ett litet styng i sinnet.

En af denna tids främste antislafverikämpar var Samuel Hopkins, präst i kongregationalistkyrkan i Newport, Rhode Island. I denna stat bedrefvos stora affärer med de från afrikanska kusten kommande slafskeppen, och Newport var en af Nya Englands största slafmarknader. Den plats, där slafvarne fördes i land, låg helt nära intill pastor Hopkins kyrka. I denna och inför en i slafhandeln djupt intresserad åhörareskara predikade han nu vecka efter vecka oförtrutet och oförfäradt de olycklige svartes sak och kräfde i den Högstes namn »de fångnas frigörelse och fängelseportarnas öppnande för dem, som voro fjättrade». Hans handlingssätt var så mycket mera oegennyttigt, som han satte på spel hela sin ställning såsom präst och ledande man inom sin kyrka. Än mer, under många år gick han från hus till hus för att förmå slafägarne att frigöra sina slafvar. Han hade också den framgången, att Rhode Island år 1774 lagligt förbjöd all vidare slafimport, och 1784 utfärdade en akt, enligt hvilken alla barn, födda efter detta år, skulle vara fria, enär »slafveriet vore ett stort brott emot evangeliets heliga lära».

Enstaka föreningar med uppgift att arbeta för slafveriets afskaffande uppstodo; en och annan person gaf sina slafvar fria; många af de ledande männen i Nya England, de mellersta staterna och äfven Virginien började erkänna slafsystemets grymhet och sökte motarbeta Englands slafhandelspolitik. Och de män, som voro de främste skaparne af den nordamerikanska unionens såväl självständighetsförklaring som konstitution, voro principiellt emot slafveriet; framför allt Thomas Jefferson.Det var han, som i självständighetsförklaringen af den 4 juli 1776 införde en paragraf, hvari han anklagade Englands konung för att hafva »kränkt lifvets och frihetens heliga rättigheter genom att bringa oskyldiga människor i fångenskap, fört dem öfver till en annan hemisfer för att där blifva slafvar — — —; för att hålla sig öppen en marknad, där man köper och säljer människor, har han prostituerat sitt veto genom att upphäfva alla de beslut af våra församlingar, som hade till syfte att förbjuda eller inskränka denna afskyvärda handel».

George Whitefield.

Denna paragraf blef emellertid struken af hänsyn till Georgien och Syd-Karolina, som ingalunda voro hågade att inställa slafimporten. Men icke dess mindre fattade kongressen det beslutet, »att inga slafvar få införas till någonTHOMAS JEFFERSON.

af de tretton förenade kolonierna*. Under kriget hindrade de britiska kryssarne all sådan import, men sedan oberoendet blifvit vunnet, afgjordes frågan på egen hand af de olika staternas myndigheter. I de flesta stater blef slafhandeln förbjuden, men bedrefs dock af fartyg från Nya England, och i sydstaterna var den alltjämt fullt laglig.

Själf var Jefferson emot slafveriet ur alla synpunkter och önskade dess afskaffande. Från sin tidigare ungdom arbetade han härför i sin fadernestat Virginien; han försökte, ehuru förgäfves, genomdrifva ett lagförslag, som gaf slafagarne rättighet att frigifva sina slafvar; han sökte äfven genomdrifva en akt, som stadgade, att alla efter en viss dag födda slafbarn skulle vara fria. Förgäfves, som sagdt, och det egendomliga förhållande uppstod, att hans egna barn, hvilkas mödrar voro slafvinnor, voro slafvar för lifstid, medan deras fader var Förenta Staternas president!

Thomas Jefferson.

I sina *Notes ön Virginia» skildrar han slafveriets fördärfvande inflytande på slafägarne själfva, och han förutsäger, att den tid skall komma, i hvilken en konflikt skall uppstå mellan slafveri och frihet, och >den Allsmäktige har ingen

egenskap, som kan stå på vår sida i en sådan konflikt--jag bäfvar för mitt

land, när jag tänker på, att Gud är rättvis».

John Adams förklarade likaledes sin afsky för slafveriet och önskade, att alla »tillåtliga mått och steg för dess afskaffande skulle tagas».

Washington däremot var mera objektiv, ehuru han visserligen kort före sin död gaf friheten åt alla sina slafvar. En af Förenta Staternas mest geniale män och störste talare, negersakens varme vän, Theodor Parker, har dock klandrat honom för denna hans objektivitet: »Hade Washington, den store och lycklige generalen, konventets president, på hvilken nationens ögon voro fasta, sagt till denna korpo-

C. Bååth'Holmberg, Negerslafveriet. 6ration: 'låtom det icke finnas slafvar i Förenta Statema', så hade där icke funnits några i dag. Vi skulle kanske hafva förlorat den trätgiriga torysystern Karolina, men vi skulle hafva vunnit millioner frie män. Men Washington teg» *.

Det torde ligga sanning häri, ty det kan ej betvifias, att det amerikanska folket vid tiden för själfständighetsförklaringen, då Englands öfverválde var slut och »Förenta Staterna» inträdde i världshistorien, var ganska gynnsamt stämdt för ett upphäfvande framför allt af slafhandeln och delvis äfven slafveriet.

2.

En författare har indelat Förenta Staternas historia i två perioder: den första »idéernas utan bomull», den andra »bomullens utan idéer».

Det var de idéer, som gåfvo sig tillkänna i själfständighetsförklaringens första ord, hvilka i självfa verket behärskade de flesta staternas befolkning under denna tid.

Midt under pågående krig frigjorde Massachusetts sina slafvar för alltid med den förklaringen, att »alla människor äro födda till frihet och jämlikhet». Samma år antog Pennsylvanien en akt, genom hvilken slafinförseln förbjöds och slafvarne frigjordes — dock »utan att erhålla rättighet att rösta eller inväljas i offentligt ämbete». Ar 1784 följde New Hampshire, Rhode Island och Konnektikut; något senare slöto sig Newyork och New Jersey till fristaterna.

Samma år, som konstitutionen antogs, alltså 1787, bildades också i Pennsylvanien det första »sällskapet till slafvarnes frigörelse». Dess förste president var Benjamin Franklin. Liknande sällskap eller föreningar stiftades ungefar samtidigt i de öfriga fristaterna, och det var män med stora namn i Förenta Staternas häfder, män sådana som John Jay och Alexander Hamilton, hvilka med sitt inflytande stödde dem.

Den tapperhet, hvarmed de negerregementen utmärkt sig, som deltagit i frihetskriget, bidrog äfven att stämma den allmänna meningen gynnsamt för den svarta rasen. Afrikas söner hade kämpat sida vid sida med sina hvita landsmän vid Bunkers Hill och Red Bank, i slaget på Rbode Island samt vid stormningen af fort Griswold, och det sades sedan om dem i kongressen, »att inga tapprare män mötte någonsin en fiende i striden».

Man skulle därför kunna föreställa sig, att Förenta Staternas konstitutionT antagen just vid denna tid, skulle rönt intryck af denna humana frihetsrörelse.

Den första kongressen samlades ofvannämda år i Philadelphia för att åväga* bringa en »närmare sammanslutning» mellan dessa tretton hvarandra inbördes så olika stater, med så skilda och rent af stridiga intressen. Från början uppstodo också allvarliga svårigheter, som lätt kunnat komma den nyfödda amerikanska republiken att dö i sin begynnelse.

Det var redan nu motsatsen mellan frihet och slafveri, som väckte splittring* i det de sju norra staterna hyllade den förra, medan en liten, men mäktig minoritet

* Theodor Parkers Samlade skrifter, 10 del., sid. 89.orubbligt fasthöll vid det senare. Också fanns det i Maryland, Virginien, Nord-och Syd-Karolina samt Georgien mer än en half million slafvar, och om än en och annan mera storslagen man i dessa stater, särskildt i Virginien, ansåg slafveriet för ett ondt och önskade dess upphäfvande, så fordrade dock den stora massan af befolkningen, först och främst af pekuniära hänsyn, men äfven af stolthet och rashat, envist dess bibehållande.

Statsmän med snabb uppfattning af den kurs, offentliga meningen tog, började redan nu betrakta slafintresset som ett element till politisk makt. Särskildt togo representanterna för Syd-Karolina ledningen i sin hand, i det de rent ut förklarade, att deras stat på intet villkor kunde inträda i unionen, så vida icke slafveriet blefve författningsenligt fastställdt, slafhandeln fmge fortfara och anordning gjordes för bortrymda slafvars återlämnande till deras herrar.

Ifrån denna stund och intill den 9 april 1865 — den dag, då general Lee kapitulerade med hela sin här — var hotelsen om skilsmässa den tumskruf, hvilken Syd-Karolina använde, så snart Norden gjorde min af att motsätta sig dess härsklystnad; det var fruktan för att unionen skulle brista, som lade band på många rättänkande amerikanska statsmän, hvilka blygdes öfver slafsystemet; denna fruktan blef också slafstaternas mäktigaste bundsförvandt och gjorde minst lika mycket som bomullen till slafmaktens oerhörda tillväxt från och med denna de Förenta Staternas första kongress. De två hvarandra så rakt motsatta principerna: den aristokratiska och federalistiskt sinnade Söderns »demokrati», som kräfde hvarje stats rätt till själfstyrelse, samt den för centralisation böjda Nordens republikanism, som kräfde kongressens bestämmelserätt i unionella frågor, dessa principer stodo redan från unionens första dag emot hvarandra, ständigt eggande sina anhängare, till dess de till slut i rasande inbördes strid på lif och död vände sig emot hvarandra.

Det är emellertid ett ingalunda uppbyggligt skådespel att se de tappre män, som nyss så oförskräckt kämpat för att befria sitt land från Englands öfvervälde och som med sådan hänförelse ordat om människans fri- och rättigheter, nu så djupt böja sig för de materiella intressena, att alla dessa vackra humanitetssträf-vanden med ens upphörde.

I författningens »tilläggsartikel» hade från början stått följande paragraf:

»Hvarken slafveri eller ofrivillig tjänsteskyldighet, utom såsom straff för förbrytelser ---skall finnas inom Förenta Staterna eller i någon under deras

jurisdiktion stående ort.»

Detta vållade oro bland Söderns deputerade. Södern måste hafva slafvar; Söderns plantageägare skulle bli ruinerade utan slafvar; slafvarne voro deras egendom lika väl som deras hästar, och ingen hade rätt att beröfva en person hans lagliga ägodelar. Alltså: slafveri eller slut med unionen!

Paragrafen ströks. Slafveriet var lagligt infördt i unionen. Dock gjordes den kompromissen, att inom det s. k. »nordvästra territoriet» skulle icke tillåtas slafveri. Genom denna ryktbara »Anti slavery proviso» blef allt land väster om floden Ohio, alltså staterna Ohio, Indiana, Illinois, Michigan och Wiskonsin fristater. Vid följande kongresser inlämnade visserligen Indianas invånare petitioner att åtminstone få använda slafvar, till dess marken vore uppodlad; många af dem voro nämligen emigranter från Kentucky och vana vid att äga slafvar. Men kongressen afslog ihärdigt petitionerna, och till och med en sådan slafveriets för-förkämpe som statsmannen John Randolph förklarade, att det skulle vara illa, om det finge inträde i detta territorium.

John Jay.

Kompromiss ingicks äfven angående slafhandeln. I stället att, som ämnadt var, bestämma, det slafhandeln skulle upphäfvas år 1800, fastställde kongressen följande paragraf, hvari af hänsyn till den ena partens känslor ordet »slafveri» var förvandladt till »sådana personer, som» o. s. v.:

»Invandringen eller införandet af sådana personer, som till äfventyrs någon af de nu bestående staterna anser ändamålsenliga, skall icke förhindras af kongressen före år 1808; dock bör detta införande beläggas med en taxa eller afgift, hvilken likväl icke skall belöpa sig till mer än 10 dollars för person.»Ordet »slafveri» ströks äfven omsorgsfullt i författningen och ersattes med uttrycken »personer, förbundna till arbete», eller »andra personer». Detta hyckleri visar tydligt nog, att republikanernas samvete var sjukt.

Tvenne faktiska eftergifter gjordes dock af fristatsmännen; för att förmå Södern att göra mindre svårighet mot skyddstullars införande medgåfvo de förstnämde, att ⅗ af slafvarne skulle vid kongressval räknas till

folkmängden i de stater, inom hvilka de höllos i slafveri, eller med andra ord, att slafägaren hade rättighet att rösta ej blott för sig själf, utan äfven för sina slafvar.

Det hjälpte icke, att flera talare påpekade det förnufts- och rättsvidriga häri: »Huru, slafvarne, som icke få vara medborgare, skola dock äga 'rösträtt', skola, om också indirekt, hafva inflytande i unionskongressen? Gören dem då först till medborgare eller gifven också en man ökad rösträtt på grund af hans talrika kor eller svin.»

Alexander Hamilton.

Det ödesdigra beslutet stod fast och ledde under tidernas lopp därhän, att en minoritet af sydstatsmän besutto hela makten i alla unionsbeslut. Den andra eftergiften var, att slafvar, som flytt ur sina herrars tjänst till en fri stat, icke därigenom återvunno sin frihet, men skulle utlämnas.

Och därmed togs det första steget, som så småningom skulle förvandla detta »frihetens» land till en enda väldig jaktmark, inom hvars område brutala män, sådana endast slafsystemet kan skapa dem, hade rättighet att jaga, fånga och äfven döda män och kvinnor, hvilkas enda brott bestod i deras längtan efter frihet, medan deras vänner, vännerna till humanitet och rättvisa, voro ur stånd att hjälpadem och i tvungen overksamhet måste blygas öfver detta lands förnedring, som ägde »den friaste författning på jorden».

Den 12 februari 1790 inlämnades till kongressen en petition, som påyrkade frihetens återställande åt dessa olyckliga människor, hvilka i frihetens land ensamma voro förnedrade till ständig träldom, och kongressen uppmanades »att gå ända till yttersta gränsen af den makt, med hvilken den blifvit beklädd, för att hindra allt slags handel med våra medmänniskors personer». Petitionen var skrifven af *Benjamin Franklin* i hans egenskap af president för Abolitionistsällskapet i Pennsylvanien. Den store statsmannen, Amerikas ryktbaraste man, var då 84 år, och hans *sista* offentliga handling var att skrifva den petition, som blef den *första* i en oräknelig följd sådana.

Benjamin Franklin.

Södern råkade naturligtvis åter i raseri, och den stormiga debatten pågick i nära sex veckor. Bl. a. framdrogs religionen såsom ett försvar för »den särskildainstitutionen», ty »hela bibeln från Första Mosebok till Uppenbarelseboken bevisade, att religionen icke var fientlig mot slafveriet». Petitionen blef afslagen.

Den 23 mars samma år skref Franklin för »The National Gazette» ett tal, hvari han förordade de kristnes förslafvande. Han lade det i munnen på en medlem af divanen i Algier. Det var en parodi på ofvan anförda uttalande i kongressen, men texten var tagen ur Koran. Det väckte stort uppseende och ansågs vara ett af de kvickaste och finaste alstren af hans penna; det var också det sista. Den 17 april — tjugofyra dagar därefter — var Franklins dödsdag.

Ett par år senare, i januari 1793, genomdrefs i kongressen af 48 röster mot 7 och nästan utan diskussion en akt, som gaf slafpatronerna och deras agenter laglig rätt att jaga, fånga och i slafveriet återföra flyktade negrer.

Det dröjde ej länge, innan följderna visade sig. En mängd fria negrer i Pennsylvanien och Delaware blefvo öfverfallna och bortröfvade (kidnapped). Färgade personer, hvilkas fäder för längesedan blifvit frigifna, grepos och såldes som slafvar.

Förgäfves gjorde de fria staterna opposition häremot, förgäfves inlämnade den fria svarta befolkningen en petition om skydd: »Endast till eder, utom till Gud, kunna vi vända oss med vår sorg och nöd och i förhoppning att blifva hörda». Förgäfves uppträdde Nordens män till deras förmån, erinrande om gamla testamentets lagbud, »att den, som stjäl en människa och säljer henne, han skall förvisso lida döden».

»Vi kunna aldrig tro», var det hånande svaret, »att en man blir hängd, bara för det han stjäl en neger». Och det vanärande lagbudet stod kvar oförändradt ända till 1850, då det ytterligare skärptes.

En »försvårande omständighet» vid dessa slafdebatter var upproret å San Domingo. En del negrer hade härifrån sökt en tillflyktsort i Förenta Staterna Men medvetandet, att i landet funnos män af afrikansk ras, som rest sig och

stridt för frihet och oberoende, var outhärdligt för Söderns slafherrar. Dessa, som med stor sinnesro och belåtenhet åsågo, huru många tusen under järnbojor dignande negrer importerades i deras stater, grepos af dödlig skräck vid ankomsten af några få svarta män från San Domingo, hvilkas sinnen upptändts af drömmar om frihet. Hvilken fara för slafsystemet — hvilken fruktansvärd liten frihetslåga, som lätt skulle kunna framkalla explosion, insurrektion, slafuppror, slafbefrielse! Man vände sig till kongressen; från alla slafstater petitionerades om bill, som skulle förbjuda de farliga frihetsnegrerna inträde i landet. Och *dessa* petitioner afslogos icke. Inhuman som den var och stridande mot den nyligen upprättade republikens fundamentalprinciper, blef en sådan bill lagligen antagen.

När något längre fram republiken Haiti konstituerat sig, hade i självfva verket intet varit naturligare, än att Förenta Staterna skulle med sympati och varm entusiasm hälsa en syster, hvars historia var så lik dess egen. Den äldre stora republiken borde med glädje hafva hälsat den yngre och mindre, i hvars tillkomst dess egen stora kamp hade ej oväsentlig del.

Men Förenta Staternas styrelse visade i stället afgjord fientlighet mot republiken Haiti. Och när Napoleon i vrede öfver att ej kunna kufva den, fordrade, att Förenta Staterna genast skulle upphäfva alla handelsförbindelser med »rebellerna på San Domingo», hastade kongressen att böja sig för hans vilja.

Ännu senare, när handelsförbindelserna blifvit återknutna, förklaradekongressen, att Förenta Staterna »köpte kaffe af Haiti och betalade därför; men vi utbyta inga konsuler eller ministrar. Vi emottaga icke någon mulattkonsul eller svart ambassadör därifrån, emedan freden inom Förenta Staterna skulle lida af att man på nära håll såge frukten af en negerinsurrektion. Vi vilja icke tillåta svarta konsuler och ambassadörer att bo i våra städer och kråma sig på våra gator — — —»

Till och med ännu 1838 blef en petition om att Förenta Staterna måtte träda i internationell förbindelse med systerrepubliken afslagen, och petitionärerna betecknades såsom »förrädare icke allenast mot sitt land, utan mot hela människosläktet».

*

3.

Under det 19:de århundradets första decennium trädde slaffrågan inom Förenta Staterna i bakgrunden för andra politiska intressen.

Krigsförklaringen mellan Frankrike och England hade dragit den nordamerikanska republiken viljelöst in i den europeiska politiken och åter försatt den i ett nästan kolonialt beroende af Europa.

När Napoleon 1804 besteg Frankrikes käjsartron, böjde sig hela gamla världen inför honom. England ensamt ställde sig med karaktäristisk och medfödd oböjlighet som en klippa mot hans ärelystna planer och sökte outtröttligt hindra dessa, vare sig det gällde fredlig handel och vandel eller eröfrartåg. I november 1807 hade britiska regeringen offentliggjort sin ryktbara »Orders in Council», som förbjöd all handel med Frankrike och dess allierade. Detta schackdrag mötte Napoleon i december med ett annat, nämligen då han med sitt »Milano-dekret» förbjöd all handel med England och dess kolonier.

Bomullsväxten.

Dessa förbud och motförbud satte emellertid Förenta Staternas handelslif i fara att bortsopas från oceanen.

Men i stället för att Förenta Staterna skulle gå en ekonomisk undergång till mötes, blef följden en helt annan. Napoleons handelsförbud verkade så, att Amerikas marknad blef stängd för Englands billiga industrialster. Företagsamma och kapitalstarka amerikanare började då vända sin uppmärksamhet på och använda sinapenningar till *inhemsk* industri. Snart försåg denna landet med alla de varor, af hvilkas import det förut varit beroende af sina transatlantiska grannar.

Sålunda grundlades denna amerikanska industri, som skulle göra Förenta Staterna till en af de mest producerande

makter i världen.

Därmed följde ock en ny skiftning i den amerikanska partiställningen. Striden mellan frihandel och skyddstullssystem blef skarpare. I samma mån som den inhemska industrien uppblomstrade, blef hufvudvillkoret för dess bestånd: billigt råmaterial. Sydstaternas bomullsproduktion var ännu ringa, och Nya Englands affärsmän fyllde sina magasin med indisk bomull. De voro därför till en början afgjorda motståndare till alla skyddstullar, som skulle fördyra utländska produkter. Södern å andra sidan arbetade ifrigt för att inom landet skapa en marknad för sin växande produktion af bomull, emot hvilken tullförbud utfärdats i England.

Så länge fientligheterna med detta land fortforo, således ända till 1815, var alltså Södern lika ifrigt skyddstullsvänligt, som det sedan blef fientligt mot systemet, och Norden å sin sida bekämpade vid denna tid det skyddssystem, för hvars vinnande den längre fram skulle bestå en så het politisk dust.

Ehuru striden i själfva verket stod mellan slafarbete och fritt arbete, fick dock själfva slaflrågan såsom en tvistesak i och för sig i det närmaste hvila.

Det var endast Nordens åkerbrukande befolkning, de af tullstriden mera oberörda kväkarne och farmarne, som ännu med råd och dåd, hvar de kunde, bistodo olyckliga svarta flyktingar och ännu voro gripna af brinnande öfvertygelse om slafveriets orättvisa och fördömlighet.

Den enkle farmaren kunde dock mera sällan föra den idés talan, som hans hjärta och samvete sade honom vara sann; hans ledare och förare i detta stycke blefvo framför allt till en början prässens män samt några enstaka präster.

Men de hade nu att kämpa mot en makt, som under flera tiotal af år trotsade alla anfall, en makt, grundad på en liten växt, som inom kort blef världens härskare: Cotton is king — bomullen är kung, och för dess skull fingo både »människans rättigheter» samt allt vackert tal om frihet och jämlikhet vika och förstummas; dess fina hvita fröfjun, i och för sig så fjäderlätt, skulle centnertungt nedtrycka i stoftet en hel ras och komma millioner människor att digna af förtviflan. Ty denna lilla växt stod i närmaste sammanhang med slafveriet; nu som i det gamla Roms tid hörde storgodsbruk och slafveriarbete tillhopa: Roms latifundia och ergastula kunna återfinnas i de amerikanska sydstaternas plantager. Och när stjärnbaneret hissades öfver medborgarne i den friaste stat i världen, så ingick äfven samtidigt en ny tid af förtryck för det svarta Afrikas barn.

Bomullens historia blir därför äfven liktydig med slafveriets; bomullen blef centrum för alla slafpatroners intresse; aldrig har en handelsvara på så jämförelsevis kort tid tillvällat sig en sådan obestridd suprematі och stormaktsställning å världsmarknaden. Sädesväxternas användning är visserligen lika utbredd som bomullens, men dessa kunna odlas nästan öfverallt, medan den senare endast trifves å ett begränsadt område. Socker, kaffe, kryddor och andra den heta och fuktiga zonens produkter stå äfvenledes långt tillbaka för bomullen; man kan i nödfall undvara dem. Men bomullen har blifvit oumbärlig och är så innerligt förknippad med hela århundradets industri och handelsväsen, att ett upphörande af tillförseln af rå bomull skulle bringa hela världen i förvirring. Indien och Afrika odlade bomull för eget behof. Nord-Amerikas sydstater däremot odlade för hela världen.Omkring 1750 fördes bomullsväxten som en prydnadsplanta från Västindiska öarna till Norra Amerikas sydstater. Den var till en början obeaktad, och först 1775 fäste Syd-Karolinas provins-representation plantageägarnas uppmärksamhet på den. Odlingen af den finaste och då enda arten daterar sig från revolutionstiden. Några kolonister, som under kriget flytt till Bahamaöarna, hörde där omtalas, att uppfinningen af nya maskiner i England nödvändiggjorde långt större bomullsimport; de började därför studera bomullsodlingen. Den lilla ön Anguilla i Karaibiska hafvet var särskildt berömd för sin fina bomull, och härifrån erhöllo de amerikanska plantörerna sina frön. Bomullsodlingen gick dock så långsamt, att år 1786 endast ett par små kustöar frainbragte denna vara.

Under frihetskriget gick naturligtvis ej en enda packe amerikansk bomull öfver hafvet. I England ansåg man detta land så litet ägnadt för bomullskultur, att när år 1784 åtta balarEn bal innehöll i medeltal 460 ℔. där blefvo förtullade såsom amerikansk vara, ville tulltjänstemännen lägga beslag därpå, emedan Förenta Staterna enligt

deras förmenande icke vore i stånd att frambringa en så stor mängd däraf. Under året 1785 exporterades endast fjorton balar, år 1786 sex balar, år 1787 etthundranio, år 1789 åttahundrafyrtiotvå och år 1790 endast åttioen balar bomull. År 1801 bestod hela det förråd af amerikansk bomull, som fanns i Liverpool, af en enda bal. Först efter krigets slut vände sig den offentliga uppmärksamheten åter till bomullen, som från denna tid allt mera odlades.

Ända till tiden för frihetskriget voro ris och indigo de södra staternas stora stapelvara; men de hade en mäktig medtäflare i Englands indiska besittningar och kunde i längden ej bestå i denna konkurrens. En stor kris tycktes förestå, och många af sydstaternas invånare utvandrade.

Just då inträdde ett nytt skede i industriens historia. I England uppfanns spinnmaskinen, och redan 1783 användes i Manchester en 20 trådar på en gång spinnande maskin, som drefs med ånga.

Men anskaffandet af råmaterialet var ännu förenadt med svårigheter, särskildt försiggick rensningen af bomullen, som skedde för hand at slafvar, så långsamt, att en flitig arbetare kunde rensa högst ett skålpund på dagen.

Då kröntes uppfinningarnas rad med bomullsrensningsmaskinen, *»the Cotton Gin»,* uppfunnen af en dittills obekant ung polyteknisk yankeestudent, Eli Whitney från Massachusetts. Denne var inackorderad hos en mrs Green i Savannah, Georgien, och sysselsatt med sina studier. En del plantageägare från Georgien besökte en dag på hösten 1792 familjen och samtalet föll på bomullsproduktionen, svårigheterna vid bomullsrensningen och behofvet af en rensningsmaskin.

Värdinnan utbrast då plötsligt: »Tala med min unge vän, mr Whitney, han kan göra hvad som helst». Yankeestudenten inbjöds, presenterades, och det mekaniska problemet förelades honom. Han afböjde blygsamt husfruns loford och förklarade, att han aldrig ens sett vare sig bomull eller bomullsfrön. Icke dess mindre grep han sig an med saken och detta med sådan framgång, att mrs Green inom några månader kunde inbjuda sakkunniga män från olika delar af staten till att afprofva och bedöma den nvuppfunna bomullsrensningsmaskinen, »the Cotton Gin», hvilken rensade mer än tusen skålpund bomull om dagen och öfverträffade alla förhoppningarNicolay and Hay: *Abraham Lincoln,* vol. I, pag. 320—322..Härmed inträdde en vändpunkt i den amerikanska bomullsindustriens historia. Det torde ej vara för mycket sagdt, att »the Cotton Gin» financiellt och komerciellt skapade den amerikanska Södern och likaledes dess fruktansvärda slafveri, hvilket först efter denna uppfinning stegrades till sin höjd. Om den unge uppfinnaren yttrade bl. a. lord Macaulay: »Hvad Peter den Store gjort för att utvidga Rysslands makt, motsvaras af det inflytande Eli Whitneys Cotton Gin haft på Förenta Staternas makt och framåtskridande.» År 1793 bestod Amerikas hela bomullsexport af 187,000 skålpund bomull; år 1794, alltså endast ett år efter användandet af Whitneys maskin, uppgick exporten till 1,601,761 skålpund. Och i proportion härtill steg bomullsexporten år från år, särskildt efter slutet af 1812 års krig med England. Eli Whitney dog 1825.

»The Cotton Gin.»

En följd af den alltmera stegrade förbrukningen var, att ständigt större och större landsträckor måste uppodlas. Bomullen utsög dessutom snart jorden, hvilket för plantageägaren ej mycket betydde, enär han hade nästan obegränsade landområden till sitt förfogande. Också var hela hans ekonomiska lif beroende af denna expansion.

Ett andra villkor för den ökade bomullsodlingen var tillräcklig arbetskraft, alltså ett ökadt antal slafvar. År 1790 värderades Förenta Staternas hela slafegendom till 10 millioner dollars; år 1820 uppskattade man den till 1,200 millioner och år 1850 till 4,000 millioner dollars!

Dessa siffror berätta tydligt om slafstridens resultat under dessa år.

Söderns hufvudintressen voro således två: att förskaffa sig ständigt ny, bördig mark för sin bomullskultur, samt att obehindradt och obegränsadt drifva denna med slafarbete. Detta var under första hälften af det nittonde århundradet målet för sydstatsmännens politik, drifkraften till alla de landvinningar, som under denna tidgjordes, då Louisiana, Missouri, Texas, Nebraska m. fl. ofantliga områden lades under deras välde, ehuru nominellt

ingående som förbundsstater i den stora unionen.

Medan Södern genom denna nya produktionsgren erhöll ett lifligt uppsving, stannade Norden tillbaka i utveckling och hämtade sig endast långsamt ifrån följderna af kriget. Visserligen uppväxte stora handelsstäder, som blefvo säten för inhemsk industri, men denna hade ännu icke nått en blomstring, som gjorde den till en politisk makt af någon större betydenhet.

Icke underligt sålunda, att denna makt för lång tid kom att hvila i Söderns händer. — Detta var den period, som blifvit kallad »bomullens utan idéer».

Den föregående korta periodens främste man hade utan tvifvel Thomas Jefferson varit; det var han, som genom »självständighetsförklaringen» först uppställde »de eviga och oförytterliga mänskliga rättigheterna» såsom ett praktiskt mål för politiken. Det var han, som mer än någon annan bibragte sina medborgare det stolta och upplyftande medvetandet af att de voro en nation och icke blott strödda grupper af olika yrkesarbetare i en mängd småstater. Utan Jeffersons »självständighetsförklaring» skulle kriget mellan Amerika och England för det öfriga Europa stått såsom ett vanligt bondeuppror; genom Jefferson tog det världshistoriska proportioner.

Men »den vise från Monticello» måste själf upplefva, att ordalydelsen i denna hans »förklaring» förlöjligades i kongressen och att män, som kallade sig hans lärjungar, införde en helt annan anda i politiken.

De främste af bomullsintressets män voro John Calhoun och Henry Clay, och deras förnämste motståndare var ända till få år före sin död Daniel Webster.

John C. Calhoun.

John C. Calhoun, den nordamerikanska Söderns störste son, var född 1782 i Syd-Karolina; sedan 1811, då han inträdde som medlem af kongressen, och tillJOHN C. CALHOUN.

53

1850, hans dödsår, var han en ledande man i den politiska världen. Det var han, som mer än någon annan beredde Södern seger efter seger, det var han, den store nullifikatorn, som förfäktade Syd-Karolinas lagliga rätt att nullifiera konstitutionen och utträda ur unionen; det var han, som i staternas suveränitet öfverhufvud taget såg den bästa säkerheten för slafveriets upprätthållande; det var han, som i annexionen af Texas såg en pelare, hvilken skulle uppbygga åt slafveriet en väldig hall. Innan han uppträdde, existerade slafveriet endast såsom en förbannelse, såsom ett erkändt ondt; men han icke allenast offentligt förnekade, att det var ett »abstrakt ondt», utan förklarade därjämte, att det var »ett positivt godt», en välsignelse, en lycka, gudomligt till sitt ursprung, välgörande till sina följder. Han uppställde slafveriet såsom en med friheten likaberättigad makt och ingaf genom sin kraft, sin hänsynslöshet och sitt personliga stora anseende Södern ständigt nytt mod i striden. Hans åsikter blefvo till dogmer för alla Söderns politici, som under flera tiotal af år flockade sig omkring honom, deras ledare och störste talare.

Hans politiska bana ledde honom dock icke till det »ärans mål», som var hans egentliga lifsmål, presidentstolen. Han blef krigsminister, statssekreterare och vice-president, men hans förhoppningar att stå som hela landets förste man grusades för alltid, när John Quincy Adams 1824 valdes till president*.

Detta fikande efter presidentstolen är ett gemensamt drag hos många af denna tids amerikanska stormän; denna åtrå gjorde dem ofta vacklande och svaga, egennyttiga och brutala, bröt deras kraft och förbittrade deras sista år. Så gick det Calhoun, så Clay, men framför allt Daniel Webster.

Och andra representative män, som ej kunde fösta sina förhoppningar så högt, fikade efter förmånliga ämbeten, efter vinstgifvande affärsförbindelser; den amerikanska politiken blef allt mer och mer ett intrignät af privatintressen; de ledande männen tjänade icke längre sitt land, utan detta skulle tjäna dem och förhjälpa dem till antingen kapital eller makt eller båda delame.

Calhoun, som till sin sedliga karaktär var en af tidens mest oförvitlige män, en verkligt helgjuten personlighet,

klagade bittert öfver korruptionen inom den amerikanska politiken **. Den tid skall komma, förutsade han, då folket, som ser statsmännen allt mer och mer bli »lefvebrödspolitiker», med motvilja skall vända sig från dem och förakta en politik, som blifvit ett monopol för män, till hvilka det ej med aktning kan blicka upp.

Äfven Henry Clay var en sydstatsman, född i Virginien 1777. Under nära femtio år var han medlem af kongressen, och hans namn är förbundet med alla större tilldragelser inom landet från år 1806 till år 1852. Få män ha som han blifvit föremål för strid; han var å ena sidan lika hatad och svärtad, som han var älskad och uppburen å den andra. Först när han upphörde att vara presidentkandidat, vann han — betecknande nog för de amerikanska partierna — ett välförtjänt erkännande af både vän och fiende.

Född i en stat, hvilken genom sin rikedom och sin intelligens då stod i spetsen för unionen — Virginien har ju blifvit kalladt »presidenternas land», enär republikens fyra förste chefer voro från denna stat — flyttade han knappast tjuguårig till den unga staten Kentucky, hvilken då för tiden utgjorde Förenta Staternas »Q är ran väster», som ännu till största delen var en vildmark.

• Bryant and Gay: »Populär history of the United States», vol. IV, sid. 287.

•• Se utförligare H. von Holst: John C. Calhoun, sid. 115, 116 o. s. v.Det var Clay, som införde »Västern» i den amerikanska politiken; Norden och Södern voro icke längre ensamma om makten, »Västern» fick äfven ett ord med i laget, och den vågskål, hvari detta ord föll, blef den mest vägande. Som Calhoun var den mäktiga Söderns representant och Webster med undantag af sina sista mörka år var Nordens, så var Clay den unga framåtskridande Västerns förkämpe.

Henry Clay.

Clay har vid sitt namn fäst flera stora beslut; så blef den bekanta Missouri-kompromissen om ej uteslutande så dock till stor del hans verk, liksom han för öfrigt gärna var en kompromissernas man; och det är han, som blef skaparen af det s. k. »amerikanska systemet», protektionismen, hvilket fått sitt namn såsom en motsats till det »britiska» — frihandeln.

Under några år hade Amerikas uppblomstrande industri försett hela unionen med dess behof af ylle- och bomullsvaror.Men freden i Gent 1814 gjorde ett hastigt slut på industriens lyckliga uppsving. England, som på grund af bättre maskiner, större kapital och lägre arbetslöner kunde åstadkomma otroligt billiga fabriksvaror, öfversvämmade åter den amerikanska marknaden med manufakturalster, och en stor del amerikanska fabrikanter blefvo ruinerade.

Härmed uppstod nu i Norden ett stort ekonomiskt intresse, som kräfde skydd. Affärsmännen vände sig till kongressen, tullstriden upplågade ånyo, men med den skillnad, att de ifriga tullvännerna nu befunno sig i Norden och frihandelsvännerna i Södern. Den amerikanska bomullen hade nämligen blifvit härskare å världsmarknaden, och slafpatronerna fruktade ej längre konkurrens; tvärtom var det för dem fördelaktigt att kunna köpa fabriksalster så billigt som möjligt. Att i Norden t. ex. skeppsredare och timmerexporlörer voro frihandlare elier att i Södern ägare af socker- och indigoplantager svärmade för höga tullar, förändrade icke själfva partiställningen. Så fick man t. ex. i kongressen se, huru Calhoun, som nyss varit en af Söderns främste tullifrare gent emot Webster, hvilken då förde ordet för frihandelsvännerna från Norden, vid tiden för Clay’s »kompromissförslag» var dettas skarpe motståndare, medan Webster nu kämpade för detsamma.

Att unionen icke redan då sprängdes var en följd af Clays stora talang att kunna medla mellan båda partiernas intressen.

Lika ifrig anhängare af slafsystemet som Calhoun, var han mera kallblodig och förstod att göra en eftergift, när det gällde att främja Söderns dyrbara »institution», slafveriet.

Clays betydelse inom den amerikanska politiken var mycket stor och hans personliga inflytande »omätligt», för att tala med Theodor Parker; ej för intet kallades han »senatens furste» (the prince of the senate), lätt tillgänglig, förtroende-väckande och praktisk som han var; därtill värdig i sitt uppträdande, sällskaplig, förekommande och

alltid redo till de djärfvaste steg. Särskildt förstod han mästerligt att åter samla sitt parti, när det blifvit slaget, att sporra de vankelmodiga och föra dessa fram till nytt anfall, som vore han alltid viss om seger. Hans entusiasm, hans stolta och kraftiga gestalt, hans fylliga klara röst hänförde alla; det såg stundom ut, som om folket för biläggandet af sina stridigheter endast bidat hans uppträdande på stridsplatsen. — Och dock blef han tvenne gånger, 1823 och 1845, förgäfves uppställd som kandidat till presidentstolen. *

Daniel Webster däremot var en Nordens son och under största delen af sitt lif dess politiske ledare; han var under många år »Nya Englands älsklingsson»; han uppnådde en ålder af sjuttio år, deltog nära fyrtio år i nationens rådsförsamlingar, innehade ett högt ämbete under farliga och kritiska tider och ägde en imponerande vältalighet.

Han var född i New Hampshire 1782; redan vid 20 års ålder var han utmärkt genom sin författare- och talareförmåga. Han ägnade sig åt juristyrket, var vid 23 år advokat, och redan 1812 invaldes han i kongressen.

Hans politiska bana »började med ett ädelt löfte»; han kämpade för folkets rättigheter emot regeringen, minoritetens emot majoritetens; han försvarade hvarje människas rätt att diskutera offentliga åtgärder och offentliga mäns handlingssätt; han kämpade för slafvarnes frihet och vädjade till den moraliska makten mot den fysiska styrkan. Hans personlighet tjusade män och kvinnor; han visste detta

* Se utförligt Carl Schurz: Life of Henry Clay, I, II.och använde äfven denna sin makt samt njöt däraf. Han var en af sin tids ståtligaste och vackraste män, mörklagd, med svarta, blixtrande ögon, hvita tänder och korrekt i hela sitt yttre uppträdande.

Daniel Webster.

Kring honom samlade sig alla de, som ännu kämpade för ideala mål och idéer; i honom sågo de sin rätte anförare, sin målsman, hvars klara, lugna, nästankalla, men distinkta anföranden alltid bragte motståndarne till tystnad. Detta var hans stolthet; hans hedersnamn var också »den store uttolkaren» — the great €xpounder; af kvinnor kallades han »den gudomlige Daniel».

Med alla sina lysande gåfvor var han dock ofruktbar på stora tankar och ur stånd att skapa nya sådana; därför är ej heller någon stor politisk handling förbunden med hans namn, såsom förhållandet var med Calhoun och Clay. Han var ytterligt ärelysten och beräknande: makt och rykte åtrådde han, och detta sitt mål sökte han hinna än genom att tala för frihandel, än för skyddstull, än genom att bekämpa slafveriet, än genom att gynna det. Det var hans omgifning, icke hans egen vilja, som styrde hans kurs, och därför styrdes den orätt*. Mot slutet af sitt lif svek han ohjälpligt den enda sak, för hvilken han dittills konsekvent kämpat i hopp om, att den skulle kring honom samla ett parti nog mäktigt att höja honom upp på presidentstolen: slafvarnes och frihetens sak. Då han såg Södem bli allt starkare och djärfvare, förrådde han plötsligt sitt parti, satte presidentstolen och hela sin lycka på ett kort — och förlorade. Han gaf slafpatronerna allt hvad han ägde, sina principer, sin dialektiska skärpa, sin retorik, sin ära, sitt rykte, allt. Och dessa togo emot det som en själfklar gåfva, och när dagen kom, då han skulle mottaga sin belöning, vände de honom ryggen och skänkte »mödans lön» åt en obetydlig person ur sin egen midt. Daniel Webster var en för alltid fallen man, som i bitter grämelse och förödmjukelse endast hade att bida döden.

Calhoun, Clay och Webster — så har Parker karaktäriserat dem** — alla voro de skickliga män, länge verksamma på den politiska banan; alla voro de ärelystna och sträfvade efter presidentskapet; alla gingo de miste om hvad de sökte. Alla tre kallade de sig »demokrater» och togo till utgångspunkt människans oförytterliga rättigheter. Men alla tre voro de ense om att vilja hålla hvar åttonde människa inom nationen i slafveri; alla tre förenade de sig slutligen i ett krig på lif och död mot de människors oförytterliga rättigheter, hvilka voro födda af svarta mödrar.--

Vi hafva med denna framställning icke velat gå händelserna i förväg; men vi skola i det följande så ofta träffa på desse män, att en förutskickad kort karak-täristik af dem torde kunna försvara sin plats.

4.

Med köpet af Louisiana 1803 började, kan man säga, befästandet af Södems herravälde, ty Louisianas fruktbara jord ägnade sig ypperligt för bomullsodling. Hela området delades i tvenne »territorier», hvilka lågo norr och söder om 33:e

• Se utförligare: Theodor Parkers Samlade skrifter, del IV: »Predikan i anledning af Daniel Websters död», och Charles Lanman: »The prioate life of Daniel Webster*.

•* Samlade skrifter, del IV.

C. Bååth-Holmberg, Negerslafveriet. 8breddgraden. Af dessa kallades det södra Orleans och det norra Louisiana, men när Orleans 1812 blef stat, kallades det Louisiana och Louisiana-territoriet fick namn af Missouri-territoriet.

Att genom invandring af slafägare åstadkomma nya slafstater och sålunda i kongressen erhålla fler och fler representanter för slafveriet blef äfvenledes från denna stund ett syfte för Söderns slafhållare.

År 1808 hade den utländska slafhandeln lagligen upphäfts. Men den nya bomullsrensningsmaskinen och de nya bördiga landområdena kräfde mångdubbelt flera arbetshänder. Efterfrågan var därför stor och priset å varan stegrades oerhördt. Tillfället att göra lysande affärer var utmärkt.

Stora skeppslaster negrer insmugglades därför alltjämt, och mellan 10—20,000 afrikanska fångar infördes årligen under lång tid. Detta antal var dock otillräckligt, och ett alldeles nytt affärssystem började uppblomstra, den inhemska slafafveln och slafhandeln. Och nu började dessa långa sorgliga tåg af med järnkedjor hopkopplade slafvar, som af slafhandlarne drefvos från de norra slafprovinserna Maryland, Columbia och särskildt Virginien, ned till den sydvestra »marknaden».

Icke en dag förgick, utan att invånarne fingo skåda dessa halfnakna, utsvultna män och kvinnor vackla framåt, medan tunga piskslag hveno omkring deras skälfvande kroppar. På många ställen i dessa provinser inrättades »slafetablissement», där negrer såldes som boskap; dessa »upplagsplatser» voro solidt byggda, väl försedda med tumskrufvar och munkaflar samt omkring väggarna prydda med oftast blodiga läderremmar. Till och med framstående sydstatsmän upprördes häraf; så kallade John Randolph hela systemet afskyvärdt och omänskligt, och hans namne, Thomas Randolph, klagade öfver att hela Virginien blifvit ett stort menageri, där människor sändes till marknaden liksom oxar till slaktboden. Han förklarade dessutom, att denna inhemska slafhandel vore mycket grymmare än den utländska och mycket mera fördömlig.

Andra åter togo den naturligtvis i försvar. Professor Dew, sedermera »president» vid »Wilhelm och Maria-gymnasiet», utgaf en skildring om en debatt i Virginiens legislatur, under hvilken det yttrande blifvit fälldt, att Virginiens svarta befolkning på detta sätt snart skulle försvinna. Tvärtom, förklarade professor Dew, »det är snarare en fördel för staten och skall ej förminska den svarta befolkningen så mycket, som man skulle kunna tro, enär det i högsta grad uppmuntrar till afvel och till att söka uppdrifva denna i högsta möjliga måtto — Virginien är i själfva verket en slafafvelsstat för de andra staterna».

Den man, som yttrade detta icke i den politiska debattens hetta, utan lugnt och kallt i sin studiekammare, var en uppfostrare för unge män, söner af slafägare, samt rektor för statens förnämsta skola. När de högre samhällsklasserna kunde hysa dylika åsikter, huru måste icke tänkesättet hafva varit hos de lägre!

Den mörkaste sidan af denna slafafvel var det fullkomliga tillintetgörandet af alla familjeband bland de svarta och införandet af ett ordnadt konkubinatsystem. Unga kvinnor uppköptes till stort antal eller »hyrdes» för vissa år; men när de fullgjort sin förnämsta skyldighet och bragt ett barn till världen, togs detta från modern för att uppfödas tillsammans med andra små svarta olyckssyskon, och kvinnan såldes till plantagearbete.

Dessa för afvel afsedda slafvar och särskildt slafvinnor, hvilkas ägare oftatillhörde statens högsta och mest ansedda familjer, behandlades för »stockens» skull långt bättre än arbetsslafvarne. Deras ägare behöllo naturligtvis de bästa för »stockens» bevarande, ju hvitare dess bättre, ty »afkomman» betingade då högre pris såsom lämplig till hustjänare. Det fanns de slafägare, som utlofvade 20 dollars »belöning» åt hvarje hvit man, som ville genom korsning förbättra stocken. Och annonser af följande art voro icke ovanliga: »Önskas att hyra

för en tid af tre år 15 starka negerflickor»Theodor Weld: *American slavery as it is,* pag. 39, 85, 182 o. s. v..

Den inhemska slafhandeln blef så omfångsrik, att till slut mer än 40,000 slafvar med en vinst af 24 millioner dollars årligen såldes endast från VirginienHenry Wilson: *Rise and fall of the slavepower,* vol. I, pag. 101..

Det var i själfva verket icke synnerligen anmärkningsvärdt, att råa och vinningslystna män försökte förvärfva rikedom genom att sälja människor och både till kropp och själ förvandla dem till boskap. Men att den nordamerikanska republiken, som kallade sig en kristen stat, kunde tillåta och tolerera denna skändlighet, måste väcka större förvåning.

Ehuru petitioner om den mellanstatliga slafhandelns afskaffande upprepade gånger inlämnades till kongressen, blefvo dessa dock för hvarje gång afslagna. Och när registratorn i finansdepartementet år 1819 inlämnade en officiell redogörelse, att sedan 1808, då den afrikanska slafhandeln förbjöds, mer än 100,000 negrer i smyg införts, blef intet gjordt för att bötfälla öfverträdarne af sistnämda lagbud. Några tiotal år senare lät regeringen uppbåda försvarsverket både till lands och vatten och ställde detta till slafjägarnes disposition för att fånga en enda stackars neger, Anthony Burns. Men ej ett finger rördes för att rädda en enda af dessa hundra tusen, som mot lag och rätt beröfvats sin frihet och sålts till det grymmaste slafarbete!

Förgäfves inlämnades gång på gång motioner i kongressen, att republikens president måtte sluta sig till öfriga amerikanska och europeiska stater för att med hela den civiliserade världens samtycke förklara slaftrafiken likställd med sjöröfveri. Förslagen föllo alltid igenom.

Vid freden i Gent hade Förenta Staterna förbundit sig att medverka till slafhandelns afskaffande. Men när tre år därefter lord Castlereagh föreslog amerikanske ministern Rush en öfverenskommelse mellan England och Förenta Staterna om ömsesidig visitationsrätt för örlogsskepp gent emot fartyg, misstänkta att föra slafvar om bord, afslogs detta bestämdt af amerikanska regeringen.

Vid samma fred hade England förbundit sig att återlämna de negrer, som under kriget blifvit tagna från sydstaterna, eller ock ersätta deras värde. Tre kommissionärer sändes då till den i Chesapeakebukten liggande engelska flottan för att begära utlämnandet af de negerflyktingar, som sökt skydd under engelsk flagg. Detta afslogs, enär fördraget endast gällde slafvar, som blifvit tagna till fånga. Eskadern afseglade med alla de negrer, som frivilligt flytt ombord, men hunnen midt för Bermuda möttes den af en amerikanska regeringens agent, som ånyo kräfde slafvarnes utlämnande.

»Förr skall Bermuda med alla dess män, kvinnor och barn sjunka i hafvet, än en slaf, som sökt Englands beskydd, skall utlämnas», blef det stolta svaret. Och när klagomål anfördes i engelska kabinettet, svarade lord Castlereagh, attEngland aldrig skulle hafva samtyckt till ett fredsfördrag, som fordrade utlämnandet af personer, hvilka sökt dess skydd.

Amerikanska regeringen sökte taga skadan igen å annat håll.

Under en lång följd af år hade bittra gränsstrider ägt rum mellan Georgien och Florida. Slafvar, som från Syd-Karolina och Georgien under flera decennier flytt till den då spanska provinsen, hade här funnit skydd och frihet, ingått äktenskap med indianerna och bildat en särskild ras — seminolerna — hvilken af spanska regeringen behandlats såsom fria undersåtar och tillerkänts lika rättigheter med de hvita och indianerna.

Från Bermuda.

Seminolerna bosatte sig i landets fruktbaraste trakter, lefde i relativt välstånd och upptogo vänligt bland sig hvarje slaf, som lyckats fly öfver gränsen.

Detta var naturligtvis Söderns slafägare en obehaglig tagg i skinnet, ty intet år gick, utan att en ansenlig mängd flyktingar lyckades undkomma till detta fria spanska land. Och så länge det fanns seminoler i Florida och så länge Florida tillhörde Spanien, så länge skulle Georgiens negrer finna skydd hos sina blodsförvanter.

Annektionen af Florida var därför sedan länge slafstaternas högsta önskan, och redan 1811 fattades i kongressen

ett hemligt beslut, som åt presidentenuppdrog att sätta sig i besittning af detta land, på fredligt vis, om han kunde träffa öfverenskommelse med vederbörande lokala myndigheter, men med våld, i fall någon europeisk makt skulle göra samma försök.

»General» Matthews, en georgisk slafägare, lade utan vidare beslag på ön Amelia Island. Spanska regeringen besvärade sig häröfver, och inkräktarne måste draga sig tillbaka. Georgien började då krig på egen hand och sände en beväpnad styrka in i Florida med uppdrag att utrota seminolerna och med våld återtaga de flyktingar, som indianerna ej ville utlämna. Några städer blefvo också uppbrända och sädesfält förstörda, men expeditionen måste dock återvända utan att hafva vare sig eröfrat Florida, utrotat seminolerna eller fångat flyktingarne.

Tilläggas bör, att alla dessa excesser ägde rum, under det unionen var i djupaste fred med Spanien.

Först efter freden med England 1815 fästes åter uppmärksamheten vid de till Florida undanflydda slafvarne. Under kriget hade den engelske öfversten Nichols vid Appalachicola — ungefär 100 eng. mil från Georgiens gräns — uppfört ett fort, som han sedermera åter utrymt och öfverlämnat åt seminolerna.

De militära myndigheterna i Förenta Staterna voro emellertid lika gynnsamt stämda mot slafpatronerna som regeringen. År 1816 befallde högste befälhafvaren, general Andrew Jackson — den blifvande presidenten — en af sina generaler att spränga fortet i luften och återsända »de stulna negrerna» till deras ägare. En större styrka tågade öfver gränsen och anföll fortet, till hvilket den omgifvande befolkningen flyktat — omkring 300 personer, af hvilka många voro kvinnor och barn. Efter en kort kanonad sprängdes fortet i luften, och allra största delen af de däri varande dödades. De få öfverlefvande sändes till slafpatroner i Georgien, hvilkas förfäder för flera generationer sedan gjort anspråk på att hafva ägt dessa negrers förfäder!

När sedermera Henry Clay och andra senatorer beklagade detta olagliga öfverfall såsom fientligt mot Spanien, höjdes ingen fördömande röst mot de grymheter, som blifvit begångna mot dessa försvarslösa svarte och de indianer, som delade deras öde.

Så helt och hållet hade nationen förgätit rättvisans och humanitetens fordringar.

Men nya förföljelser väntade negerflyktingarne. På anstiftan af John Calhoun, som då var krigsminister, ingicks ett fördrag med seminolerna, hvilka förbundo sig att utlämna alla flyktingar och icke göra anspråk på den jord dessa förvärfvat.

Sålunda togo hvite män i besittning allt det land, som de landsflyktiga under åratal odlat, och alla dessa blefvo nödsakade att fly undan till träsken eller skogarnas gömslen. Samvetslösa, grymma slafägare genomströfvade landet och grepo ej endast alla verkligen undanflydda slafvar, utan hvarje neger de funno, under förevändning att lagen påbjöd, det hvarje svart man vore slaf, till dess han kunde *bevisa,* att han vore fri! Fullkomlig despotism rådde. Till slut blefvo seminolerna oroliga och det såg ut, som om krig åter skulle utbryta.

Då afslöt John Quincy Adams, Förenta Staternas d. v. statsminister, ett fördrag med Spaniens fullmäktige, enligt hvilket Florida för en summa af fem millioner skulle afträdas till Förenta Staterna, och Spaniens konung underskref fördraget.

En stor mängd plantageägare drefvo strax därefter sina slafhjordar in i det»nya landet» och togo i besittning områden, hvilka innehades af seminolerna. Att dessa enligt landets lagar voro de rätte ägame betydde intet. För »slaf-institutionen» måste alla rättsanspråk falla; allt, som kunde främja slafsystemet, var tillåtligt.

Men dettas förkämpar skulle än mera utvidga dess makt.

I mars 1818 inlämnades en petition till kongressen, att Missouri måtte tillåtas blifva en stat. En kongressmedlem föreslog som ett tillägg, att ett gradvis upphäfvande af slafveriet inom den nya staten skulle bestämmas, samt att alla barn af dåvarande slafvar skulle blifva fria vid tjugufem års ålder. En annan medlem tilläde, att kongressen hade full makt att utsätta upphäfvandet af slafveriet som villkor för själfva tillåtelsen, och att det vore klokt att använda denna makt.

Då reste sig Henry Clay, inlade en allvarlig gensaga mot dessa förslag och häfdade i de södra staternas namn, att kongressen icke hade makt att föreskrifva en nyorganiserad stat några villkor, utan måste helt enkelt erkänna den och dess själtbestämmelserätt. Det är denna uppfattning, som kännetecknar Söderns demokratiska åskådning.

Striden — den bekanta »Missouristriden» — blef het och långvarig. Den räckte öfver två år och debatterades lika häftigt under både den 15:de och 16:de kongressen. Södern stod under hela liden enig, och det visade sig, att slafveriet och ej friheten hade att förfoga öfver de bästa krafterna, de främste statsmännen.

Unionens upplösning, inbördeskrig, strömmar af blod voro de hotelser, med hvilka dessa drogo i härnad, medan några frihetsvänner förklarade sig redo att hellre motse alla kalamiteter än samtycka till, att slafveriet blefve utbredt i nya kolonier. När referat af dessa yttranden genom prässen spredos öfver landet, blef befolkningen oroad och uppskrämd. Den såg sig plötsligt stå inför en stor fara, som hade sitt upphof i en dess institutioner inneboende antagonism. Den förnam liksom en första slöt, förebudet till en jordbäfning, som lät det upptäcka, att marken under dess fölter hade vulkanisk karaktär. Den ena efter den andra af de norra staternas legislaturer insände till kongressen resolutioner, hvilka allvarligt fordrade uteslutandet af slafveri i Missouri; en af sydstaterna, Delaware, talade i samma riktning, och till och med i Baltimore protesterades det å ett offentligt möte mot slafveriets utbredande. Alla de öfriga slafstaterna uttalade sig däremot högljudt för motsatsen. Och sålunda befanns landet plötsligt geografiskt deladt i striden om en fråga af högsta vikt.

Slutligen segrade sydstatsmännen genom Clays bemedlingsakt, den beryktade »Missourikompromissen», hvilken tillät slafveri i Missouri, men därjämte stadgade, att nämda »institution» icke skulle i framtiden utsträckas till någon stat norr om 36 grader och 30 minuter nordlig bredd. Hvad som var lagligt söder om denna linje var ett brott norr om densamma!

Den stora Missouristriden var slut; friheten hade förlorat, slafveriet vunnit. Dess förkämpar ägde all makten, de blefvo allt djärfvare och bortkastade hvarje skymt af humanitet; slaf lagarna skärptes, alla förmildrande paragrafer strökos — slafveriets mörka ande hvilade öfver Nord-Amerikas fria republik. —

Det är redan qämdt, hvilken skräck de från San Domingo till Förenta Staterna flyktade negrerna ingifvit slafpartiet. För detta var en »fri» neger både en styggelse och en fara; aflägsnandet af ett sådant farligt element från Amerikas jord blef naturligtvis också ett önskemål, som under någon tid tycktes lätt nog att vinna.Redan samtidigt med att Sierra-Leone-sällskapet i Europa börjat verka för en koloni af fria negrer i Afrika hade i Amerika pastor Hopkins, förut nämd i detta arbete såsom en af den färgade rasens ädlaste försvarare, framställt ett liknande förslag. Under revolutionen hade äfven Jeflerson omfattat tanken på en koloni för fria negrer i Afrika; planen vann öra i Södern, hufvudsakligast, och detta bör man väl lägga märke till, därför att den fria lärgade befolkningen ansågs såsom en lägre ras, ett störande element för den sociala freden och ytterst farlig för slaf intresset. Å vissa håll började man till och med konsekvent arbeta på att indirekt fördrifva de fria negrerna; så utfärdades i Virginien en förordning, genom hvilken alla fria svarta förbjödos att hafva fast egendom, bära vapen, vittna eller börja rättegång mot någon hvit. Skälet för denna inhumana förordning, hvilken beröfvade »frimännen», som de kallades, deras få privilegier, var att »göra dem hågade för och intresserade af att söka sig dessa privilegier i ett annat klimat».

På hösten 1816 hölls ett möte i Princeton, New Jersey, hvarest förslag framlades till organiserandet af ett sällskap för bildandet af en afrikansk koloni för fria negrer. Förslaget framställdes ånyo samma år vid ett stort möte i Washington, och dettas president, Henry Clay, talade varmt för detsamma och förklarade det vara en »ädel sak, som afsåg att rensa vårt land från en farlig och onyttig del af dess befolkning». Han betonade äfvenledes, huru härigenom »civilisation skulle spridas öfver en mörk landsända, hvilken äfven skulle frälsas från okunnighetens barbari» — egendomligt nog, när »missionärerna» enligt hans egna ord voro af sämsta slag!

Men detta var den krok, på hvilken mer än en af de svartes vänner fastnade och förklarar, huru den sägen kunnat uppstå, att Liberia skapats i människovänligt syfte, en sägen, som bibehållit sig in i sista tider och återfinnes i snart sagdt alla redogörelser från denna kolonis öden.

Andra sydstatsmän, t. ex. John Randolph, förklarade rent ut, att en dylik koloni vore nödvändig för att »försäkra hvarje slafägare i unionen om hans slafvar».

Då sällskapet under namn af »Amerikanska kolonisationssällskapet» bildades 1817, bestod det af nästan idel slafägare; under hela dess tillvaro voro dess vice presidenter regelbundet från Södern; till dess förste president valdes advokaten Washington från Virginien.

Denne fick kort därefter höra, att hans slafvar väntade att han, dels på grund af denna hans värdighet, dels emedan han var brorson till »landets fader», skulle befria dem.

Han lät därför sammankalla dem, sade dem hvad han hört och förklarade kallt, att han ingalunda hade någon sådan tanke. Till yttermera visso lät han sända 54 af dem till slafmarknaden i New Orleans.

Amerikanska kolonisationssällskapets egentliga syfte framgår bäst af dess ledande mäns uppfattning af de fria svarte.

Henry Clay, hvars yttrande vid sällskapets stiftande redan är anfördt, förklarade äfvenledes senare vid ett möte: »Af alla klasser inom vårt folk är ingen mera lastfull än den fria färgade; nedsölande sig själf, sprider den smitta rundt omkring sig; den består af ett korrumperadt, ohjälpligt och sjunket släkte».

Ett utlåtande af kolonisationssällskapets afdelning i Kentucky kallade dem »en rostbrand på våra fält, ett gissel för vår rygg och en sten för våra fötter».Och i en af sällskapets många ströskrifter, »The African Repository», lästes: »Af hvilken vikt är det icke, att vi skynda oss att rensa vårt land från denna svarta befolkning! Hvad rätt ha väl Afrikas barn till ett hem i en hvit mans land? Låt afrikanerna bilda sitt eget rike, men låt det ske under skuggan af deras hemlands palmer».

Från åtskilliga håll inom sällskapet fördes till och med mycket öppet språk.

Så förklarade en af dess medlemmar, en »aktad prästman» i New-Haven: »Det är hvarken ett missionssällskap eller ett sällskap att undertrycka slafhandeln eller ett sällskap att förädla de svarte eller ett sällskap för slafveriets upphäfvande: det är helt enkelt ett sällskap för upprättandet af en koloni på Afrikas kust». — »Dess främsta princip», tillade en annan helt uppriktigt, »är att gynna slafjägarne, hvilkas rättigheter vi känna och respektera».

Negerbänken i kyrkan.

Alla sydstaterna följde Virginiens exempel att försvåra den fria svarta befolkningens tillvaro; till och med Norden gjorde sig skyldig härtill, ty äfven i de fria staterna var *rashatet* lika starkt som i Södern, och på grund af detta hade kolonisationssällskapet många medlemmar äfven därifrån. Meningen var att förmå dessa olyckliga parias att frivilligt gå i landsflykt; lagarne hade för dem intet skydd, tvärtom; vädjade de till dessa, lände det dem endast till förfång; de voro icke medborgare i staten, hade ingen rättighet att någonsin bli det; ingen offentlig plats, ej den ringaste syssla kunde vinnas af en svart man; deras närvaro bland hvila på offentliga ställen var förbjuden; skolorna voro stängda för dem: »Om den färgade fria befolkningen finge lära sig läsa, kunde det bli en lockelse för dem att stanna i landet; vi vilja icke utsätta dem för denna lockelse», yttrade en prästerlig tidning i Södern, och en dess kollega i New Haven, likaledes tillhörande den »religiösa prässen», fördömde allt, som kunde fästa den fria negerbefolkningen vid landet, t. ex. genom att med skolor eller uppfostran »höja dem till jämlikar med de hvita, enär dylikt skulle vara hinderligt för kolonisationsplanen».

Ville de gå i kyrkan, fingo de endast sitta på negerbänkarne högt uppe på läktare alldeles under hvalfvet och så långt som möjligt från den hvita befolkningen. Skulle tilläfventyrs en fläkt af andan i den hvite mannens kristendom nå dem där uppe och hos dem väcka önskan efter Kristi åminnelsemåltid, så fingo de lära sig, att vår herre dukat ett lägre och sämre bord särskildt för dem. Och när till slut den sista skofveln mull skulle kastas på deras svarta kroppar,skulle detta ske i ett aflägset kvarter på kyrkogården, på det att icke något obehagligt misstag på person skulle kunna ske på uppståndelsens dag.

Med skäl kunde kolonisationssällskapets afdelning i Massachusetts i sin års-redogörelse säga, »att ju större oviljan mot de fria svarta blir i alla staterna, dess mera mörknar deras utsikter till ett lyckligt hem, och dessa

motigheter tvinga dem att tänka på Liberia».

Sällskapet var emellertid mycket verksamt och förvärfvade lämpligt landområde i Väst-Afrika, hvilket erhöll nyssnämda klingande och ej så litet vilseledande namn, Liberia.

Ett sällskap med sådant syfte, så oförbehållsamt lagdt i dagen, kunde icke undgå den fria svarta befolkningens kritik. Den hade läst dess redogörelser och referat af dess tal både i Södern och Norden samt förstod, att det var rashat, som låg till grund för dess plan. Redan 1817 hade fria negrer hållit ett möte i Richmond för att protestera emot denna plan; samma år hölls ett liknande möte i Philadelphia, vid hvilket negrerna uttalade, att hvarje steg, som åsyftade att bannlysa dem, vore en grymhet; de protesterade emot att blifva stämplade såsom »en farlig och onyttig klass i samhället» samt förklarade, att de skulle aldrig frivilligt låta skilja sig från sina förslafvade landsmän. Dylika möten höllos sedan i Washington, Baltimore och alla Nordens städer.

En national-konvention af fargade hölls i Philadelphia 1831 och inlämnade till kolonisationssällskapet en adress. I denna ville de svarte vördnadsfullt fästa denna stora förenings af begåfvade och kunniga män uppmärksamhet på, att den slagit in på en väg, som i detta beprisade fria land förde direkt till att stärka slafveriet med alla dess okristliga följder, och därför ville de på det mest inträngande sätt bedja dem att motverka detta; »men, skola vi offras för eder filantropi, så vilja vi hellre dö hemma. Många af våra fäder och några af oss hafva kämpat och blödt för den frihet, själfständighet och fred, af hvilka I nu njuten; helt visst vore det oädelt och grymt af eder att neka oss en undangömd graf i det land, som sett oss födas >.

Detta ödmjuka upprop var ett uttalande från en fjärdedels million förtryckta män och kvinnor, hvilka, nominellt fria, voro dömda att alltjämt sucka under detta fruktansvärda system, som höll mer än två millioner af deras ras i bojor.

Så småningom hade äfven de män, som af verklig människokärlek slutit sig till sällskapet och hoppats godt resultat af dess syfte, fått ögonen upp för dettas verkliga halt. Redan 1825 hade Daniel Webster offentligt afsagt sig allt medlemskap: »Gentlemän, jag vill ej längre vara med om denna affär, ty jag är öfvertygad om, att det hela är en plan af slafagame att fördrifva de fria negrerna».

William Channing offentliggjorde ett ljungande bref*, hufvudsakligast riktadt emot Clay, då kolonisationssällskapets president och »slafinstitutionens» ifrige för-faktare: »Jag tror, att hans uttalande öppnat ögonen på dem, som drömt om slafveriets afskaffande genom att låta det så att säga aftappas till ett annat land; lika omöjligt vore det att aftappa Atlanten. Kolonisationstanken kan vara bra nog i Afrika. Här gör den endast skada. Den har förstärkt den förevändningen, som gifver ökad styrka åt slafveriet, nämligen att den fargade mannen icke kan lefva här som en fri man. Sällskapet offentliggör allt emellanåt notiser om plantage-

• The Works of William Ellery Channing, vol. V: »Bemärks ön the Slaccry Question», sid. 187.

ägare, som sändt ett större eller mindre antal slafvar till Afrika. Men detta endast ökar slafveriet hemma. Kunde han äfven sända sin plantage till Afrika, då skulle han tjäna frihetens sak. Men jorden stannar kvar här och skall odlas: af hvilka? Af slafvar. Således måste nya slafvar köpas. Naturligtvis ökas efterfrågan, män-niskopriset stiger, och ett nytt skäl gifves de slafaflande staterna att rikta marknaden med mänsklig boskap. — Nej, kolonisationen--har i hög grad stärkt

slafägarens välde öfver hans offer och försvårat motståndet mot slafveriet.»

Ännu kraftigare bidrog William Lloyd Garrison att demaskera Liberia-säll-skapet; han hade, som flera andra, varit en vän af detsamma på grund af dess före-gifna filantropiska sträfvan. Till sin förvåning fann han de svarte gripna af skräck och förtviflan öfver den af dem genomskådade faran. Sällskapets skrifter visade honom snart, att negrerna sett rätt. Han utgaf då en broschyr: »Tankar öfver den afrikanska kolonisationen», hvari han i tio punkter anklagade sällskapet för att understödja slafveriet och vilseleda nationen.

Broschyren väckte oerhördt uppseende och vände mot författaren slafpartiets oblidkeliga hat och förföljelse. Det »afrikanska kolonisationssällskapet» hade lyckats att äfven föra bakom ljuset många af de högt stående män, som

i England vid denna tid arbetade för negrernas väl, t. ex. Clarkson, Wilberforce, Macaulay m. fl. Dessa sågo i företaget ett motstycke till Sierra-Leoneplanen och hoppades, att bättre lycka skulle följa detta. År 1833, tidigt på våren, var Garrison i England; han utdelade då sin ofvannämda broschyr jämte kolonisationssällskapets egna skrifter bland de engelska filantroperna, hvilka läto offentliggöra en med sina namn undertecknad protest mot sällskapets syfte. Underskrifvandet af denna protest var en af Wilberforces sista handlingar; han dog få dagar därefter.

När protesten kort därefter stod tryckt i den amerikanska prässen, utbrast Garrison: »Denna protest skall bli en kvarnsten omkring kolonisationssällskapets nacke och dränka det i en ocean af allmän förtrytelse».

Så skedde ock. Sällskapet kunde aldrig mera återvinna sin prestige i Norden; det Oaktadt fortfor det att med understöd från Södern verka för »den fria republiken Liberia».

III.

Slaffrågans utveckling och tillspetsning (från omkring

1831 till 1861).

1.

I Norden hade den egentliga »antislafverirörelsen» hittills varit mycket matt. Folkets samvete var under en lång tid lulladt till ro af kolonisationssällskapets hyckleri, och det hade gifvit detta sällskap ett rum i sin sympati vid sidan af bibeln, missionsverksamheten och dess traktater samt smickrade sig med, att allt hvad som behöfde göras för att bekämpa slafveriet var att understödja kolonisationen.Men i denna allmänna försoffning fanns det dock ännu några få, som omfattade sina fäders tro på mänsklighetens likställighet och broderskap. Bland dem utmärkte sig särskildt kväkaren Elias Hicks, som redan 1814 skrifvit ett större arbete om afrikanskt slafveri, samt William Goodell, hvilken 1821 under Missouri-striden började utgifva en reformatorisk tidning i Providence.

En af den goda sakens mest hängifne män och äfven en af de mest betydande var Benjamin Lundy. Från 1815 till 1830 utförde han ett storartadt arbete i frihetens tjänst, åt hvilken han helt och hållet samt med allra största själfupp-oflring ägnade sig.

Han var af kväkarsläkt och född i New Jersey. Vid nitton års ålder kom han såsom sadelmakarlärling till Wheeling i Västvirginien. Han var af naturen tänkande och lärgirig samt använde hvarje ledig stund till studier.

Wheeling var genomfartsort för de stora slafkaravaner, som fördes till marknaden i New Orleans.

Anblicken af dessa upprörde Lundy och gaf honom själf ännu ovetande impulsen till det stora reformarbete, i hvilket han var en af de främste pionierema.

Han blef emellertid sin egen, gifte sig, blef en välburgen man och lefde ett lyckligt famijjelif med, som han sade, »en älskad hustru och två förtjusande små döttrar, som det var en sann lycka att äga och smeka».

Men han kunde ej glömma slaf befolkningens nöd; han kände hvarken ro eller frid i sitt sinne och kom till det resultat, att det ej var nog med att känna medlidande för de förtryckta, man måste äfven arbeta för dem. Han samlade en afton några vänner i sitt hus och stiftade med dem »The Union Humane Society», som snart erhöll nära 500 medlemmar endast inom Virginien.

Därefter ställde han ett upprop till alla människovänner i Förenta Staterna och uppmanade dem att bilda liknande föreningar, hvilka sedan skulle samverka. Vidare upprättade han en tidning — >The genius of universal emancipation» — hvilken från första stund var bestämd för en stormig tillvaro. Den utgafs till en början från Tennessee, där den vann stor spridning och var vid denna tid landets enda utpräglade antislafveriorgan. Härifrån besökte han Philadelphia i akt och mening att åstadkomma en amerikansk konvention för slafvarnes frigörelse. Han till-ryggalade hela vägen — 600 eng. mil — till häst och i själfva midvintern. På uppmaning af andra abolitionister beslöt han att flytta sin tidning till Baltimore. Sommaren 1824 begaf han sig dit till fots efter att hafva ordnat sina angelägenheter i Tennessee. Under vägen utdelade han en mängd adresser mot slafveriet, höll

möten och stiftade flera abolitionistföreningar.

Hans tidning utkom nu i Baltimore, men förbisågs alldeles af slafägarne. Efter hemkomsten från en resa till Haiti fann han sin hustru död och sina barn skingrade. Hans första uppgift blef att anbringa dessa i goda vänners hem. Därpå gaf han sig själf det löftet, att ägna hela sitt lif åt slafsaken. Knappast har någon den kristna trons apostel ådagalagt en mera brinnande och oegennyttig hängifvenhet i sitt verk än denne enkle kväkare, som lydde sin sekts bud att låta leda sig af Guds andes ljus i sin egen själ. Hans tidning fortfor att utkomma och vann allt större terräng. Under tiden vandrade han till fots genom flera stater, tillryggalade hundratals mil, utdelade broschyrer och adresser och »utsådde antislafveriets säd i en tacksam oeh rik jordmån», ehuru det var, som han uttryckte sig, »i filantropiens djupaste vinter».Vid denna tid sammanträffade Lundy med *William Lloyd Garrison,* en af den nordamerikanska republikens mest berömda och kanske mest oförfärade män i vårt århundrade. Utan honom skulle helt visst slafveriets makt icke kunnat brytas och utan hans förarbete skulle sannolikt icke Lincoln kunnat utfärda sin emancipationsakt. Det var han, som under flera decennier var abolitionisternas ledare, förföljd, hatad, fängslad, i lifsfara, men alltid lika modig, alltid upprätt i striden. I slafemancipationens historia skall hans namn förvisso intaga ett af de allra främsta rummen. Hans lefnadsöden äro på det allra närmaste förbundna med den saks utveckling, för hvilken han så framgångsrikt kämpade. Ty det var han, som gjorde abolitionisterna från att vara en liten försagd flock till ett väldigt parti. Han var född i Newburyport i Massachusetts 1804 och lärde sig tidigt boktryckerikonsten. Han var först medarbetare i flera humana tidningar och började sedan själf i Vermont utgifva »Journal of the Times».

William Lloyd Garrison.

Här i »Gröna bergen», som amerikanerna älska att kalla denna landetshelgedom, Washingtons hemort, uppsöktes Garrison af Benjamin Lundy, och detta möte torde kunna beteckna första början till den rörelse, som var bestämd att nedslå slafveriet i Amerika.

Resultatet af sammanträffandet var, att Garrison lofvade följa Lundy till Baltimore och ingå som medarbetare i hans »Genius». Från denna stund fick tidningen en annan betydelse.

Dittills hade dess läsare visserligen ryst öfver de slafveriets fasor, som framställdes, men man tänkte sig en omedelbar frigörelse af slafvarne såsom ett ännu större ondt; man hade beklagat slafvarne och ursäktat deras herrar samt alls ej tänkt sig något direkt anfall mot systemet.

Men nu kom Garrison med högljudd och kraftig fordran på ofördröjlig emancipation. Och detta ljöd som trumpetstötar i öronen på Marylands och Virginiens slafhållare.

Baltimore var ej endast en stad, hvari slafveriet var allmänt, utan en hufvudplats för inrikes slafhandeln. Skepp, fullastade med slafvar och bestämda för alla Söderns hamnar, afgingo oupphörligt från Baltimores hamn, och långa tåg af sammankedjade slafvar tågade, ofta vid det skärande ljudet af musik, dagligen genom stadens gator på väg till landets hufvudstad. Ty äfven där — omedelbart invid Hvita huset! — hade slafveriet sin marknad.

Att i en stad sådan som Baltimore resa krafvet om omedelbart upphäfvande af slafveriet var en farlig sak, och man sökte otåligt efter anledning att nedtysta de djärfve störarne af »den bestående ordningen».

Ett tillfälle erbjöd sig snart. Ett skepp hade kommit från Newburyport, Garrisons egen fädernestad, med 70 slafvar ombord, hvilka skulle sändas till marknaden i New Orleans. Garrison fördömde strängt både slafhandeln öfverhufvud och Nordens slafaffärer särskildt. Skeppets ägare anklagade honom för smädeskrift, och han ställdes inför en jury af slafpatroner. Utgången var gifven; han ådömdes höga böter, och när han ej kunde betala dem, insattes han i fängelse.

Men detta hvarken skrämde eller tystade honom. Från fängelset offentliggjorde han ett bref, hvari han protesterade mot den dom, som fällt honom. »Så länge», fortfor han därefter, »som en god försyn gifver mig hälsa och förstånd, skall jag icke upphöra att förklara slafveriet i detta land vara en skamfläck för det amerikanska namnet; ej heller skall jag tveka att fordra straff öfver människoröfvare och slafägare, hvar de än må

finnas, och hur högt de än må vara ställda. Jag är ännu endast vid *»alfabetet»* af min lifsuppgift; det är en skam för mig, att jag gjort så litet för den färgade rasen; ja, inför Gud, jag känner mig förödmjukad öfver att mina känslor äro så kalla och mina ord så svaga. En fri hvit man måste offras för att öppna nationens ögon och visa den tyranniet i våra lagar. Jag väntar och är villig att bli förföljd, fängslad, belagd med bojor, för att jag försvarar mina färgade landsmäns rätt. Och jag förtjänar att själf göras till slaf, ifall jag väjer undan för faran.»

Underrättelsen om den orättvisa, som blifvit begången emot en amerikansk medborgare, som endast med ord stridt för frihetens sak, väckte emellertid stor uppståndelse bland filantroperna i hela landet, och en varm människovän, Arthur Tappan, rik köpman i Newyork, betalade böterna för Garrison. Självfve Henry Clay, vare det sagdt till hans ära, erbjöd sig, påverkad af kväkarskalden John G.Whittier, att göra detta. Efter sju veckors inspärrning blef Garrison åter fri. Han var nu en af slafpartiet lika hatad som fruktad man.

Under hans fängelsetid hade en liknande förföljelse satts i gång mot Lundy, som till slut sväfvade i verklig lifsfara. Han hade blifvit tvungen att flytta sin tidning till Washington. Här slöt han sig tillsammans med John G. Whittier, och utgaf sin tidning under namn af »The Pennsylvania Freeman». Hans kraft var emellertid bruten — han hade aldrig varit en till hälsan stark man — och han dog år 1839, 51 år gammal, kämpande för sin sak in i det sista.

Under åren 1820—1830 hade han för denna saks skull rest 25,000 mil, däraf

5,000 tiir fots, besökt nitton stater och gjort två resor till Haiti. Han hade gjort resor till Kanada, Texas och Mexiko. Ensam, ofta till fots, hade han kämpat mot trötthet, hunger och faror, mot vinterns snö och frost, sommarens regnskurar och brännande sol, osunda trakters miasmer och träskluft, alltid sträfvande efter att uppnå det stora mål, åt hvilket han ägnat sitt lif.

Garrison beslöt nu att från Boston, Nya Englands hufvudstad, genom en ny tidning, *The Liberator*, tala till sina landsmäns samvete.

. Boston var vid denna tid nästan uteslutande en »bomullsstad»; bomullsafTä-rerna hade nått jättelika dimensioner; bomullsfabriker funnos öfverallt, sysselsättande en oändlig mängd arbetare, män, kvinnor och barn. Härigenom bereddes ständig afsättning af omnejdens landtman na produkter. Bomullshandeln ansågs, kort sagdt, för hufvudkällan till Nya Englands välstånd, och folket greps af oro, så fort något tycktes hota att störa denna vinstgifvande handel.

Det var en allmän öfvertygelse, att bomullen endast kunde odlas medelst slafarbete. Och uppträdandet af »The Liberator» väckte därför en storm i alla dessa bom ullsintressen.

Söderns plantageägare skrefvo till sina affärsvänner i Norden och protesterade mot ett sådant blad, som skulle komma att mana slafvarne till uppror och dränka Södern i blod. Nordens köpmän å sin sida höjde ett vredesrop mot alla abolitionister såsom en liga af konspiratörer. Prässen var dessa penningfurstars villige tjänare och blåste i sina stridslurar. Kyrkorna varnade emot dem pch deras nya skandalblad — de rika köpmännen sutto ju på de främsta bänkarna i kyrkan och betalde frikostiga bidrag till missionssällskap och andra välgörande inrättningar.

Icke en af dem, »som makten hade», räckte Garrison en hjälpsam hand, icke en enda gaf honom ett stödjande ord — hotelser och hat mötte honom öfverallt.

Under dessa mörka framtidsutsikter såg »Befriaren», The Liberator, ljuset; i januari 1831 utkom dess första nummer, och intill slafveriets sista dag fortfor den att hvarje vecka oförfäradt kämpa mot detta, kämpa för det som är en hörnsten i den kristna religionen och utan hvilken denna vore ett hån och en förnedring. Tiden var kommen att predika de fångnes befrielse och spränga fängelsernas portar. Garrison var den man, som skulle göra det.

I sitt första nummer framlägger han skälet, hvarför han just utgaf sin tidning från Nya Englands främsta stad; det var ej endast därför, att han här funnit mera frusen mark, mera bitterhet och självfviskhet än till och med bland slafägarne själfva; icke endast därför.

»Jag hade äfven beslutat att inför nationens ögon höja frihetens standar just invid Bunkers Hill och frihetens födelseplats. Detta standar är nu utveckladt; och länge må det vaja, oskadadt af tidens förstörelsemakt eller en rasande fiendes kast-kastspjut — ja, till dess hvarje boja är bruten och hvarje människa fri! Må Söderns förtryckare darra — må deras hemliga medbrottslingar darra — må deras försvarare i Norden darra — må hvarje fiende till de förföljde svarte darra!»

En af hans vänner bad honom försöka vara mera moderat, mera försiktig, ej bara eld och låga. »Broder», svarade Garrison, »jag behöfver väl vara eld och låga, ty rundt omkring mig har jag isberg att smälta.»

Med anledning af upprepade dylika förmaningar sade han i sin hälsningsadress:

»Jag vet, att många stöta sig öfver mitt skarpa språk; men är det då ej anledning nog att vara skarp? Jag vill vara lika sträng som sann och oåtkomlig för kompromisser med rättvisan. I detta stycke önskar jag hvarken tala eller skrifva moderat. Nej! Nej! Bed en man, hvars hus brinner, slå moderat alarm; bed honom att på ett moderat sätt rycka sin hustru undan den, som vill våldföra henne; bed modern att så småningom flytta sitt lilla barn ur elden, hvari det fallit; men bed icke mig vara moderat i en sak som denna. Jag talar allvarligt — jag vill tala öppet — jag vill icke urskulda — jag vill icke träda tillbaka en enda tum — ***och jag vill bli hörd.*** Detta folks försoffning är nog att komma en bildstod att springa ned från sin fotsten och att påskynda de dödas uppståndelse!»

Vignett till The Liberator.

Så talade Garrison i sitt blads första nummer. Och dess vignett var kanske än mera ägnad att mot honom resa en storm af hat. Å vignettens midt sågs Kristus pekande på orden: »Jag är kommen att bryta förtryckarnes bojor!» Vid hans fötter sågs en slaf, höjande mot honom sina fjättrade händer, samt en slafägare, ur hvars knutna hand piskan fallit. Till höger om denna bild syntes en slafmarknad, där »slafvar, hästar och annan boskap» voro till salu; till vänster såg man en fri lycklig negerfamilj pekande bort mot triumfbågen, öfver hvilken lästes: »frihet — emancipation».

Till måtto öfver tidningen hade Garrison tagit: »Vårt fosterland är världen; våra landsmän äro hela människosläktet».

Sådan var den tidning, som denne frihetens kämpe började utgifva utan endollars kapital, utan en enda prenumerant, med sitt tryckeri inhyst i ett »mörkt kyffe» högt uppe under taket på ett stort hus, en liten kammare nästan blottad på möbler — bostad och »officin» på en gång, där man sof på golfvet och lefde af mjölk och bröd.

Och från denna position talade nu Garrison väckelsens och straffets ord till sitt folk, såsom kanske ingen mer än Parker gjort det, ehuru Garrisons betydelse var vida större.

Före hans uppträdande hade slafveriet visserligen allmänt ansetts såsom något moraliskt ondt; till och med slafagame erkände detta, ända till dess Calhoun vände om bladet. Det var ett ondt lika väl som hvarje annan moralisk eller fysisk svaghet var ett ondt, för hvilket man var lika oansvarig som för ärfda anlag, ett ondt, lika omöjligt att kontrollera som en jordbäfning, lika omöjligt att hämma som Niagaras vattenmassor. Slafagarne betraktade sig snarast såsom Herrens utvalda. Ty hvar eljest inom den skapade världen fanns en synd, som icke behöfde ångras, en af människor orsakad orättvisa, som icke kunde godtgöras? Visst vore slafveriet i sig självt orätt, men ansvaret hvilade ju helt och hållet på de människor, som för två eller tre århundraden sedan införde det, och straffet skulle drabba efter nya århundraden kommande generationer. »Ty jag och mitt hus», sade slafägaren, »vi vilja tjäna Herran.»

Garrison förklarade nu detta åskådningssätt såsom afgjordt falskt; det vore ej nödvändigare att fortfara med slafveriet än alt låta mord och rofferi eller hvad öfvervåld som helst, begånget af en människa mot en annan, få ohejdadt fortgå. Tvärtom, det måste göras ett omedelbart och ovillkorligt slut på slafveriet; slafägaren måste upphöra att hålla slafvar såsom mördaren att döda och tjufven att stjäla. Han betonade högt och klart, att det var ej för två århundraden sedan, som orättvisan begicks, och det var icke efter nya två århundraden, som den skulle utplånas; »nej, den sol, som denna morgon rann upp, belyste det brott, som begicks denna dag och som före dess

nedgång skall godtgöras». Om Garrison talat om slafveriet, såsom prästerna gjorde i kyrkan, såsom en arfsynd, hvilken härstammade från Adam och föråt i en aflägsen framtid kunde försvinna, då skulle hans röst förklingat spårlöst bland tusendens och den folkrörelse han väckte aldrig blifvit en makt.

Genom ytterligheten i sin fordran, så starkt klandrad af många de svartes vänner, särskildt af Channing *, gaf han åt abolitionisterna den hänförelse, ja fana-

* I sin skrift »Slaveri/», 7:de kapitlet, samt i sitt bref till Birney, »The Abolitionist» (se Works of William Channing, vol. V, pag. 147, 168) klandrar Channing öppet, abolitionisterna, att de såsom parti gått för långt, på samma gång han uttrycker sin beundran för de enskilda målsmännen för detta parti. Han erkänner dessutom, att »abolitionismen bildar en ny rera i Amerikas historia», samt att i anfallen mot abolitionisterna »den hvite och frie mannens heligaste rättigheter blefvo trampade under fotterna. De lida för tankens, ordets och prässens frihet, och såsom denna frihets försvarare emot våld och förföljelse förtjäna de en ärad plats. De hafva gjort mer för frihetens sak, än någon annan kår ibland oss.»

Theodor Parker, Garrisons själsfrände, hvars hjärta äfven var brinnande af nit för de svartes sak klandrar Channing skarpt, för det han vid en tidpunkt, då abolitionisterna ännu voro ett ringa, kämpande fåtal, uttalade sig kritiskt öfve.r deras program. Likaledes förebrår han Channing, att denne under Garrisons första 12 år i Boston, då han blef smädad, skymfad och ett pris satts på hans hufvud, då han kämpade mot fattigdom, ringhet och »en ärofull vanära», att Channing då aldrig gaf honom hjälp, råd, deltagande, »icke ett enda 'Gud välsigne dig, min broder'», icke ens svarade på hans bref. Och detta endast på grund däraf, att hantism, som utsikten att verka i nuet förmår väcka; han visade dem ej endast stridens långa mödosamma väg, utan äfven resultatet, den ernådda segern, härvid sporrande deras stridsmod, till dess visionen blef en verklighet.

Det var emellertid icke endast i Södern och inom Bostons slafverivänliga köpmansklass, som Garrison fann afgjorda motståndare. Hans afsikt var att väcka en allmän opinion i Norden; han lyckades dock ej utan med mycken och svår kamp. Ty tidens lynne var konservativt; man fruktade förändringar; man kände, att unionen lätt kunde komma i fara, om skakningen blefve för stark. Många stötte sig, som sagdt, öfver hans häftiga språk. När han kallade Förenta Staternas grundlag »ett förbund med döden och en kompromiss med helvetet», var detta för mången landsförräderi, och än värre blef det, när han ropade: »Ingen union med slafhållare!» Den å många andra håll gängse uppfattningen, att den, som klandrar prästerna, är en gudsbespottare, vände sig äfven mot Garrison, då han kallade kyrkan »ett broderskap af tjufvar».

Dock var det helt naturligt, att Garrison förde detta språk dels mot grundlagen, som beskyddade slafveriet, dels mot kyrkan, hvars flesta tjänare begagnade alla teologiens konstgrepp för att genom bibeln försvara detta slafveri. Och det var, som vi förut sagt, äfven rent af nödvändigt att föra ett kraftigt språk för att väcka den sofvande samtiden i Norden till eftertanke. Han lyckades också häri.

Calhoun har i ett af sina tal yttrat, att när Nordens samvete vaknade och religiös öfvertygelse uppbure frågan, då skulle unionen komma att upplösas eller slafveriet att upphäfvas. Hvilket af dessa alternativ, som skulle segra, måste hafva föresväfvat Calhouns aning, då han erkänner, att saken måste först föras inför samvetets och religionens domstol.

Calhoun och Garrison representera med samma intellektuella styrka de två hvarandra rakt motsatta idéer, hvilka inneburo republikens bestånd eller undergång.

2.

Söderns vrede mot Garrison steg mot slutet af år 1831 till dödshat.

De slafägande familjerna lefde nämligen i ständig fruktan för sina lif — mordbrand och gift voro de vapen, som de ej kunde beröfva slafvarna. Om någon sådan blifvit straffad, kunde han lätt hämnas genom att tända eld på sin herres hus eller lägga gift i hans mat. Men dylika händelser förtegos och fingo aldrig komma till offentligheten; ingen tidning vågade någonsin omtala en sådan slafför-brytelse; den doldes som en farlig hemlighet, hvilken skulle kunna bli ett lockande exempel för andra.

fann Garrison gå för långt i sina fordringar. Ty i hufvudsak delade Channing hans åsikter. Han hade själf med sin nyssnämda skrift »Slavery» väckt en storm af harm möt sig i Boston, för det »han blandade sig i saker, som präster icke hafva rätt att vidröra». Hans antislafveri-åsikter, säger Parker, »gåfvo dödsstöten åt hans popularitet». Se Thcodor Parkers Samlade skrifter, 4:de delen, sid. 77 o. f.

C. Bå&th-Holmberg, Negerslafveriet. 10Sommaren 1831 lade en oväntad tilldragelse denna Söderns dolda och ingalunda ogrundade rädsla i öppen dag.

Ett negeruppror utbröt i Southampton i Virginien. Dess ledare var Nat Tumer, en slaf af omkring 31 års ålder. Han trodde sig vara af Gud utsedd att blifva sitt folks befriare; än mer, han trodde sig vara en Guds profet, ledd af gudomliga ingifvelser. Han trodde sig höra röster i luften och se syner i skyarne; på de nedfallna löfven i skogarne och i »rostfläckar» på sädesfältens ax trodde han sig läsa förutsägelser om sin mission; sin bibel, som han bar vid sitt hjärta, fann han full af profetior om det verk han skulle fullborda. I sin bekännelse sade han: »Den 12 maj 1828 hörde jag ett stort buller i himlen och Guds ande uppénbarade sig för mig och sade, att ormen hade lösslitit sig och att Kristus nedlagt oket, som han burit för människornas synder samt att jag skulle taga det och strida emot ormen, ty tiden var inne, då de främsta skulle blifva de yttersta och de yttersta de främsta, och genom himlens tecken skulle det visas mig, när jag skulle börja det stora verket; till dess detta tecken syntes, skulle jag icke låta saken komma till någon människas kännedom». När tecknet, hvilket var en solförmörkelse i februari 1831, visat sig, skulle han resa sig och nedgöra sina fiender».

Omedelbart efter detta tecken, förklarade han vidare, blef sigillet taget från hans läppar, och han kungjorde för sina kamrater, hvilken uppgift som ålåge dem. Dessa voro blott sex till antalet.

Den 4 juli var bestämd för resningen, men han var så upprörd öfver företagets betydelse, att han blef sjuk, och tiden gick förbi.

»Då syntes tecknet åter», och han beslöt att handla.

Natten till den 21 augusti mördade han och hans sex följeslagar deras herre, Joseph Travis, och hela hans familj. Därpå skaffade de sig vapen och hästar, skyndade till nästa plantage, fingo många af dennas slafvar med sig och mördade de hvite af hvad ålder och kön som helst. Så härjade de från plantage till plantage, till dess 55 personer mördats. Deras eget antal var då omkring sextio.

Nu tågade skaran mot staden Jerusalem, där de trodde sig skola finna bössor och vinna anhängare. Men innan den hann fram, anfölls den af två kårer beväpnade hvite män, som snart besegrade och skingrade den. Inom 48 timmar var upproret kufvadt.

Det återstod dock att fånga flyktingarne och straffa misstänkta svarte eller till och med dem, som icke voro misstänkta, utan endast svarta. Turner, som undsluppit till skogarne, jagades som ett vildt djur; hela befolkningen var, väl beväpnad, på benen för att söka honom. Först efter sex veckor blef han upptäckt och gripen, just som han kröp fram ur sitt gömsle under roten af en Tcullfallen fura. Han fördes till Jerusalem, anklagades och öfverbevisades om mord samt hängdes.

Därefter greps hans hustru, en helt ung negerkvinna. Hon blef underkastad grym tortyr för att förmås utlämna papper, hvilka sannolikt aldrig funnits; 17 andra negrer blefvo dessutom hängda. Men de icke officiella bestraffningarna voro vida talrikare, och en mängd negrer blefvo torterade, brända, skjutna och stympade. De dödades hufvuden blefvo uppsatta längs vägarne såsom varning för andra slafvar.

Paniken varade dock mycket länge; vid minsta buller flydde familjerna från sina hem för att rädda sig i skogarne, och förskräckelsen spred sig icke endast öfver hela Virginien, utan grep äfven slafagarne i Kentucky, Georgien och Louisiana.Ångesten var blandad med den djupaste förbittring emot Garrison; denne kallades för mördare och upprorsstiftare, han beskylldes för att hafva direkt uppmanat slafvarne till resning genom sin tidning, änskönt det bevisades, att denna tidning ännu, efter några få månaders tillvaro, endast var mycket litet känd i Virginien bland de hvite och alls icke af slafvarne.

Slafägarne började nu på allvar krig mot »The Liberator». En förening af »högst respektabla män» i Kolumbia, Syd-Karolina, utlofvade en belöning af 1,500 dollars för gripandet af hvarje hvit person, som tog sig för att sprida Garrisons tidning inom staten. Myndigheterna i Georgtown i distriktet Kolumbia förbjödo hvarje fri färgad person att på posten prenumerera på »The Liberator»; straffet för öfverträdelsen häraf var 20 dollars böter eller 30 dagars fängelse. Och staten Georgien erbjöd sig att betala 5,000 dollars till den eller dem, som kunde arrestera Garrison och bringa honom under åtal inför statens lagar.

Nat Turners gripande.

Till denna hotelse svarade Garrison: »Veten, I beskyddare af människotjufvar, att jag föraktar edra hotelser lika mycket, som jag beklagar eder dårskap; veten, att hundra män stå redo att fylla min plats, så fort som I med våld gjort den tom. »The Liberator» skall lefva — lefva för att påminna er om er fara och edra brott — lefva för att tala den förtryckte slafvens sak — lefva för att hälsaen allmän befrielsens dag. För hvarje hår på mitt hufvud, som I rören, skall uppstå en ny försvarare af edra slafvars rättigheter och en anklagare för edra brott».

Ett bevis på Garrisons oskuld med hänsyn till blodsutgjutelsen var, att när i Virginien statens legislatur sammanträdde och öfverlade om det skedda samt om slafveriet i allmänhet, ej ett ord nämdes om Garrison och hans tidning. Denna slafdebatt har blifvit mycket märklig dels genom det sätt, hvarpå slafägarne blottade det sorgliga tillståndet i staten, dels därigenom att dessa slafägare utgjorde en del af amerikanska republikens mest framstående och aktade män. Många af dem beklagade djupt, att slafveri någonsin blifvit infördt i landet, de insågo klart, huru mycket ondt, som uppkommit däraf samt alla de svårigheter och faror det innebar. Men hur mörkt de än skildrade det sorgliga tillståndet i staten — mörkare, än någonsin Garrison framställt det — så fanns det dock ingen enda af desse män, som fullt förstod, hvad detta i själfva verket betydde, eller kunde gifva ett råd eller en anvisning om något medel att bringa en lycklig ändring i förhållandena. Alla voro ense om att slafveriet var depraverande och oroande för de hvite; ingen enda sade ett ord om hvad det var för de svarte 1

Dessa voro allt fortfarande i Södern icke aktade för män och kvinnor, utan för människoboskap, ehuru utrustade med vissa mänskliga attribut sådana som ett artikuleradt språk och förmåga att gå upprätt på två ben. Den virginska stats-församlingens moraliska uppfattning af saken uttalades af en dess medlemmar så och torde kunna vara betecknande för hela Södern: »Egendomsägaren har en odisputabel rättighet till sin jords afkastning, ägaren af trädgårdar till dess årliga frukt, ägaren af ett sto till dess föl, och ägaren af kvinnliga slafvar till deras af-komma».

Den framåtgående antislafverirörelsen i Nya England vann ny kraft af den motsatta doktrinen, den nämligen, att en nedrig oförrätt i Södern begicks mot män och kvinnor — verkliga män och kvinnor och icke hingstar och ston eller annan boskap. Antislafverisällskap bildades, antislafverilidningar utgåfvos och antislafveri-föredrag höllos; nio år, efter det »The Liberator» börjat utkomma, fanns det nära två tusen antislafverisällskap med flera hundra tusen medlemmar. Parker kunde med all rätt säga, att med 1831 inträder en vändpunkt i Förenta Staternas historia.

Men denna utveckling skedde under mycken strid och häftigt motstånd.

Nya Englands första antislafverisällskap bildades hösten 1831 af ett litet antal män, de flesta framstående och med kända namn i Förenta Staternas häfder, t. ex. Garrison, Oliver Johnson, Samuel Sewell, Ellis Loring, David Lee Child m. fl. Åtskilliga färgade frie män inträdde som dess medlemmar, men vid denna tid ännu ingen kvinna vare sig af den ena eller andra rasen.

Föreningen började sin verksamhet med att utsända en adress, som förklarade, att hela det amerikanska folket bordé bli en enda antislafveriförening; att den borgerliga och religiösa frihetens anda, själfständighetsförklaringen, konstitutionens både bokstaf och andeméning kräfde detta, och att både andan i Kristi evangelium och den allmänna ömsesidiga och vedergällande rättvisan med styrka fordrade det. »Vi tro>, sade adressen, »att slafveriet är ett ondt nu, och gifvetvis böra slafvarne nu frigöras. Om en tjuf ertappas, innehafvande stulen egendom, måste han genast återlämna den. Slafägarne och människotjufvarne besitta

olagligt Afrikas stulna söner och döttrar; de böra därför ofördröjligen försätta dem i frihet».Denna vädjan till nationens samvete blef på många håll mottagen med bifall. Flera liknande föreningar bildades, och många allvarliga, humana och rättvisa män och snart nog äfven kvinnor inträdde i emancipationsarbetet. Nästan alla, som ägnade sig åt detta, voro medlemmar af kristna kyrkor; de betraktade den strid de börjat som en moralisk och icke som en politisk och trodde sig skola finna hjälpare bland kyrkans män förr än bland politikens.

Men med få glänsande undantag — Channing, Parker m. fl. — lyssnade kyrkans män alls icke till rösterna från abolitionisternas läger.

Slafveriet, för alt tala med Parker, »hade fördärfvat kyrkorna*. Förenta Staternas 28,000 protestantiska präster stodo i det närmaste som en man emot abolitionisterna; de behärskades fullkomligt af slafpartiet, och ehuru de ickeibok-staflig mening byggde bål åt sina offer, gjorde de dock luften het omkring dem af lågande förföljelse. En hvar af dem var i besittning af ecklesiastiska bojor och tumskrufvar. De få präster, som vågade predika emot slafveriet, blefvo genom den mest ihärdiga prästerliga stenkastning fördrifna och utvräkta ur kyrkans heliga samfund. Bibeln användes såsom bevis för att slafveriet var både kristligt och tillåligt; en biskop i Nya England förklarade till och med märkvärdigt nog: »Rättigheten att hålla slafvar finnes i denna gudomliga befallning: ' där före, hvad helst I viljen människorna skola göra Eder, gören I ock emot dem». Doktor Wilbur Fisk, den kände ledaren af Nya Englands metodister, påstod, att »kristendomens allmänna bud icke endast tillåter, men under vissa omständigheter anbefaller fortfarandet af husböndernas allenavälde».

»Jag har aldrig», sade en annan biskop, »tillstyrkt en slafs frigifvande och kommer heller aldrig att göra det.» Naturligtvis voro Söderns präster i regel själfve slafägare, och det var ej ovanligt att efter en prästs död få se auktions-annonser sådana som denna: »en landtegendom så och så stor... ett bibliotek af blandad beskaffenhet, hufvudsakligast teologiskt; 27 negrer, af hvilka några prima vara; 2 mulåsnor, en häst och en gammal vagn».

Samma förhållande var det med alla under kyrkan på något sätt lydande skolor. Så t. ex. tilläts den bekante dr Nathan Lord, »president* för Dartmouth College, att under tjugo år lära unga män, af hvilka många voro prästkandidater, att »slafveriet var en af Gud instiftad institution i öfverensstämmelse med den naturliga religionen» och »en positiv institution i den uppenbarade religionen». Om han afvikit en hårsmån från denna doktrin af det ortodoxt-teologiska schemat, skulle kyrkan inom kort hafva funnit ett sätt att aflägsna honom från hans plats; men eftersom han endast inhöljde en stor nationalsynd i kristendomens mantel, lämnades han att under en lång följd af år predika praktisk ateism för Nya Englands ungdom.

På samma sätt med söndagsskolorna; ehuru flera tusende i antal fanns bland dem icke en enda »antislafverisöndagsskola». De utskickade i medeltal i New-York 2,000 bundna volymer hcarje dag på året*, men i dessa fanns icke en enda rad mot slafveriet. De läto trycka 2,000 småskrifter dagligen, men ej heller i dessa fanns en rad om slafveriet. De läto trycka mer än 240 millioner sidor söndags-skolböcker och i dem alla icke en enda rad mot slafveriet, icke en enda rad, som afsåg alt visa, att det var gudlöst att köpa eller sälja en människa, för hvilken enligt kyrkans egen lära Kristus dött*.

• Theodor Parkers »Samlade skrifter», del 9, sid. 02 o. s. v.På samma sätt den ortodoxa söndagsskolföreningen; den utgaf flera hundra tusen dollars årligen, men icke en cent mot slafveriet. Den lät trycka böcker i milliontal. Endast *en* innehöll några ord om slafveriet — det egyptiska nämligen, hvartill Josef blifvit såld. Men äfven dessa ord inneburo »religionshädelse». En liten flicka i en söndagsskola i en af sydstaterna råkade fråga sin lärare: »Om det var orätt att göra Josef till slaf, hvarför är det då icke orätt att göra Dinah och Sambo och Chloë till slafvar?» Läraren förskräcktes, kyrkan upprördes och klagade öfver söndagsskolföreningen: »I förgiften Södern med eder religion, då I lären barnen, att slafveriet är gudlöst». Boken undertrycktes.

På samma sätt med de amerikanska traktatsällskapen; de utgåfvo årligen många 100,000 dollars, de besökte många tiotusentals familjer, de utdelade flera millioner småskrifter på alla civiliserade länders tungomål — men ej ett ord mot slafveriet. Och när engelska traktater, som innehöllo yttranden i antislafveriet, aftrycktes i Amerika, utelämnades alla sådana »gudlösa» punkterTheodor Parkers *»Samlade skrifter»,* del 9, sid. 92 o. s. v..

Hvad skall man väl tänka om den amerikanska kyrkan, hvilken uttryckte så mycken oro för hedningarnas själar, som till aflägsna länder sände missionärer och biblar, men som glömde, att inom dess eget land flera millioner svarta suckade under den påtvungna okunnighetens och träldomens bördor, och som ej rörde ett finger för *de* själarnas frälsning? De voro ju döpta, kyrkan hade gjort nog!

Eller hvad tänka om en kyrka, som upptar offer och kollekter för att gynna det »Afrikanska kolonisationssällskapets» Liberiaplaner, men vägrar hvarje antislafveriförening allt understöd?

Och dock skulle denna kyrkas ledande män haft makt att genom ett enigt uppträdande lossa slafvarnes kedjor.

Man kan med skäl undra öfver detta förhållande, hvilket dock kan få sin förklaring däraf, att denna tids åtminstone främste kyrklige ledare icke särskildt hyste *kärlek* för slafsystemet, utan *framför allt* önskade bygga upp en enig, samfälld kyrka, icke splittrad af dagens frågor och tvistepunkter. Och för detta måls vinnande voro de villiga att sluta sitt öra och stålsätta sitt hjärta för mänskliga jämmerrop och att i slafägarnes intresse förvränga bibeln.

Huru skarpa och träffande drabba dem ej Whittiers förebråelser:

Rättfärdige Gud! Och dessa är det, som tjäna vid ditt altare, rättvise Gud! — — — — — Hvad? Predika — och stjäla människor? Lofsjunga — och röfva dina egna utpinta fattiga? Tala om din härliga frihet och tillsluta fängelsets dörr? — — — — — Rättfärdige Gud! Är den kyrka, som lånar styrka åt förtryckaren, din? Betalda hycklare, som förvanska rättfärdigheten och beröfva din heliga bok dess höga sannings ord! — — — Huru länge, o Herre, huru länge skola sådana präster förbyta din sanning och framför ditt altare, i ditt namn bedja för orätt och våld?Se dikten *»Clerical oppressors»*.Men oaktadt allt motstånd vunno abolitionisterna fler och fler vänner bland alla samhällsklasser — och gifvetvis också allt flera och bittrare fiender, hvilka snart, såsom vi i det följande skola visa, förvandlades till våldsamma förföljare.

Innan »The Liberator» var ett år gammal, hade icke mindre än 25 periodiska tidskrifter eller tidningar slutit sig till dess program. Och samtidigt utgaf Whittier sin »Rättvisa och Allmännytta», ett allvarligt, varmt och vältaligt väckelserop till hans landsmän till fördel för dessa förtryckta millioner, hvilka voro dömda att förgås, som vore de oskäliga djur, och hvilkas blod kom öfver nationen.

Whittier är ej den ende af Nordamerikas skalder, som låtit sin penna föra de svartes talan; Bryant, Lowell och Longfellow hafva äfven ägnat den stora frihetskampen några af sina bästa dikter. Men Whittier gaf denna sak hela sitt varma hjärta, sitt glödande diktarlynne, sin ära och sitt rykte, sin världsliga framgång och hela sitt lif. Whittier är slafvens, den svarta föraktade rasens diktare — därför blef han ock af sin samtids mäktige hatad och föraktad.

John Whittier.

John Greenleaf Whittier var född 1807 i Haverhill i Massachusetts; han var son af en af dessa enkla farmare, som aldrig tvekat att bistå en neger eller att om också med egen lifsfara hjälpa en jagad slaf undan hans förföljare. Den unge Whittier blef från sin tidigaste barndom uppfostrad att omfatta kväkarnes bästa principer och traditioner, bland hvilka hat mot slafveriet var en. Hans hjärta var fylldt af glödande frihetskärlek, som tidigt gaf sig luft i diktens form. Han väckte snart uppmärksamhet som skald, men drogs inom kort in på tidningsmannabanan. Här gjorde han Garrisons bekantskap och greps af elden i dennes tal: från denna stund var Whittier en af abolitionisternas varmaste förkämpar, ochdikt efler dikt slungades af honom som eldbränder ut i striden mellan frihet och förtryck. Lidelsefulla och kraftiga ljödo hans »Frihetsröster», som trumpetstötar susade hans energiska maningar »I krigstider». Dessemellan var hans sång vek och skön, blid och idyllisk.

Han hade ej förmåga att uppträda muntligt, men som få hade han fått gåfvan att röra människohjärtan med sådan sång, som endast den kan sjunga, hvilken känner andras sorg och glädje såsom sin egen. Om han kunnat afhålla sig från att inblanda sig i antislafverirörelsen, skulle han genom sin diktning blifvit en rik man, hyllad af de mäktige; men han föredrog, som sagdt, att göra slafvarnes sak till sin, och under tretlio år lefde denne Amerikas

älskligaste sångare, den svarte slafvens vän, under trycket af de högre klassernas förbittring."

Samtidigt med hans ofvannämda prosaskrift, »Rättvisa och allmänanda», utkom ett arbete af Förenta Staternas d. v. främsta författarinna, den mycket bekanta och berömda mrs. Lydia Maria Child, nämligen »Upprop till förmån för denna klass af amerikaner, som kallas afrikaner». Detta arbete, mer än 200 sidor i omfång, var det yppersta, som dittills utgifvits rörande slafsaken, och gjorde djupt intryck på en mängd rättänkande personer. Det ställde slafsystemet i belysning af dettas egna lagar; citerade en mängd autentiska fakta, som bevisade, att systemet nödvändigtvis var grymt och barbariskt; bevisade vidare nödvändigheten af omedelbar emancipation samt att den^ svarte mannen vore lika mycket människa, för det han var svart, och blottade kolonisationssällskapets afsikter och önskningar.

Mrs. Lydia Maria Child.Det är alldeles omöjligt, har Whittier yttrat i hennes biografi *, för någon af den nu lefvande generationen att ens föreställa sig den allmänna förvåning och ovilja, som denna bok framkallade, samt huru fullkomligt dess författarinna afskar sig själf från den stora mängdens sympatier och ynnest, hvilka förut sällsynt frikostigt skänkts henne. Sociala och litterära kretsar, där hon varit firad och eftersökt, stängdes för henne. Hennes böcker förlorade sina köpare, så att hon höll på att bli utfattig.

Men hon visste hvad hon gjorde, när hon skref sin bok, och hon tvekade icke att bringa frihetens sak detta offer. I sitt företal yttrade hon: »Jag är fullt medveten om att mitt arbete skall ogillas; men ehuru jag väntar mig åtlöje och klander, fruktar jag ej detta. Om några få år härefter skall världens opinion icke mera beröra mig; men denna bok skall fortsätta sin mission i humanitetens tjänst länge efter det att handen, som skref den, förmultnat till stoft. Skulle den bli ett medel att om också blott en enda timma framskynda sanningens och rättvisans oundvikliga gång, så ville jag ej utbyta medvetandet härom mot all Roth-schilds makt eller sir Walters rykte».

Boken emottogs naturligtvis med glädje af abolitionisterna; den blef, Oaktadt den förbittring den å andra sidan väckte, mycket läst, förde en mängd nya anhängare till »afrikanernas» sak, och det torde med största rätt kunna sägas, att det var denna bok, som banade väg för »Onkel Toms stuga».

Mrs. Child var född i Medförd, Massachusetts, 1802; hon fick sin förnämsta utbildning genom sin bror, Convers Francis, och började tidigt syssla med författarskap; hon ägnade sig till en början särskildt åt det kvinnliga släktets förädling och utveckling, och hennes skrifter rörande uppfostran funno mycket stor spridning; så utkom t. ex. »The Mother’s Book» i åtta amerikanska upplagor, tolf engelska och en tysk samt hennes »Frugal Housewife* i tretiofem.

Det är ej för mycket sagdt, att hon under ett halft århundrade var Förenta Staternas mest populära kvinna, och hon ansågs allmänt att hafva hulpit till att gifva den amerikanska litteraturen ett kraftigt uppsving.

År 1828 gifte hon sig med en ung framstående jurist, Daniel Lee Child, hvars namn är mycket kändt i kampen för slafvarnes frigörelse. Makarna bodde i Boston och blefvo båda djupt gripna af Garrisons »Liberator»; de slöto sig snart till den lilla krets af vänner, som omgaf honom, och tillhörde de tidigaste med-lemmarne af Nya Englands antislafveriförening. David Child utgaf äfven flera skrifter rörande slaffrågan och hade särskildt stort inflytande på John Quincy Adams ställning till saken.

Sedan Mrs. Child utgifvit sitt »Upprop», blef hennes lif en oupphörlig strid, i hvilken hennes make trofast och stödjande stod vid hennes sida. Ingen af dem tviflade någonsin ett ögonblick på den sak, åt hvilken de ägnat sig. Mrs. Childs penna hvilade aldrig. När helst ett modigt ord behöfde sägas, hördes hennes röst och aldrig utan verkan. Det är ingen öfverdrift att påstå, det vid denna tid, med undantag af Garrison, ingen man eller kvinna gjorde frihetens sak väsentligare tjänster än hon.

Hon och hennes man utgåfvo under en följd af år tidningen »The Anti-Slavery-Standard» i New-York, ett af abolitionisternas främsta blad. Deras hem

* Letters of Lydia Maria Child with a biographical introduction by John G. Whittier, pag. IX.

var en samlingsplats för sådana tidens frihetsmän, som den berömde

senatorn Charles Sumner, vicepresidenten och författaren Henry Wilson, guvernör Andrew m. fl., hvilka vid många kritiska tillfallen i det politiska lifvel sökte och erhöllo kloka råd af Mrs. Child. Skalderna Lowell och Whittier tillhörde hennes närmaste vänkrets och beundrade henne högt.

Mrs. Child skulle, liksom Whittier och Garrison, upplefva frihetens dag; hon dog först 1880.

3.

Ett af de främsta villkoren för upprätthållandet af slafverisystemet var negrernas okunnighet. Följaktligen betraktade slafhållame och deras vänner med stor ovilja alla abolitionisters försök att höja den svarta rasen i moraliskt och intellektuellt hänseende.

Dessa senare hade från första stund satt som ett af sina mål att verka för den färgade ungdomens uppfostran. Dittills hade nästan utan undantag alla skolor, akademier och gymnasier varit stängda för denna ungdom, som var i fara att försjunka i djupaste okunnighet och last — detta naturligtvis å andra sidan ett önskemål för slafveriets förkämpar, ty skulle ej just detta bekräfta dogmen om att en fri negerbefolkning vore en olycka för landet?

De högst stående bland de fria negrerna insågo själfva, att rasens enda räddning från fullkomlig moralisk och social undergång låg i ungdomens höjande. Redan 1831, då de höllo sin konvention i Philadelphia, hade de beslutat stifta ett gymnasium i förening med slöjd. Planen omfattades lifligt af Garrison och hans vänner, bland hvilka tio erbjödo sig att till stiftelsen skänka 1,000 dollars hvar-dera; andra 10,000 dollars skulle de svarta själfva söka insamla. Skolan skulle förläggas till New-Haven i Konnektikut, hvilken stat alltid varit utmärkt för sitt förträffliga skolsystem.

Men förslaget att inom dess gränser bilda en högre undervisningsanstalt för den färgade rasen väckte en storm af ovilja bland invånarne. Ordet fördes främst af den religiösa prässen: »vi behöfva ej några negerskolor i Amerika — sänd negrerna tillbaka till deras eget land», ljöd det öfverallt. I New-Haven sammanträdde stadens myndigheter och beslöto att »med alla lagliga medel hindra inrättandet af en negerskola därstädes»; en dylik skulle nämligen medföra stor fara för samhället.

Planen gick sålunda om intet, men man förlorade ännu icke modet. Vederbörande vid »Noyes Academy», New-Hampshire, voro nog högsinta att öppna sin skola för unga män af fargad ras; flera unga negrer begagnade sig häraf, och abolitionisterna gladdes någon tid i hoppet om att deras sträfvanden krönts med framgång.

Men traktens befolkning, till stor del »respektabla och aktningsvärda farmare», beslöto att ej tåla denna »förnedring»; de samlades den 10 augusti 1835 till ettantal af 300, anförda af en komité och medförande 100 par oxar och nödvändiga apparater, som kräfdes för att bortföra hela byggnaden.

Sedan detta blifvit gjordt, skyndade »komitén» att i prässen förklara, att det skett i »frihetens» namn.

Kan en större begreppsförvirring låta tänka sig! Man tycker att slafveri-fanatismen knappast kunde gå längre.

Jo, vida längre!

Miss Prudence Crandall, en ung kväkerska, hade upprättat en högre undervisningsanstalt för unga damer i Kanterbury, Konnektikut. Några månader efter det hennes skola kommit i gång, bad en allmänt aktad färgad farmare, vid namn Harris, att hon skulle tillåta hans dotter att erhålla så mycket undervisning, att hon kunde bli lärarinna för färgade barn. Den unga negerflickan var sjutton år och brann af längtan att få hjälpa barnen af sin föraktade ras.

Miss Crandall emottog henne; eleverna själfva, som kände henne från byskolan, gjorde inga invändningar. Men deras föräldrar förklarade i vredesmod, att det skulle aldrig sägas om deras döttrar, att de »gått i skola tillsammans med en nigger».

Miss Crandall hade lagt ned allt hvad hon ägde i sin skolbyggnad och därtill åsamkat sig skuld å denna; hennes ekonomiska väl berodde af att hennes skola gick; men hon tvekade icke.

Nästa termin kungjorde hon, att undervisning lämnades åt unga damer af färgad ras och andra, som önskade deltaga däri.

Invånarne i Kanterbury upprördes öfver detta oerhörda tilltag. Ett stort möte utlystes. Bland miss Crandalls försvarare var stadens präst, dr. May, och hennes förnämste åklagare, själfva hufvudmannen för detta nobla korståg mot en högsint kvinna, var A. Judson, sedermera senator och medlem af Förenta Staternas högsta domstol; han uttalade bl. a. sin fasa öfver att en negerskola öppnats i omedelbar närhet af just hans hem. När han slutat, reste sig dr. May att föra miss Crandalls talan och att uppmana staden att köpa hennes hus och tillåta henne hålla sin skola i en mera aflägsen stadsdel. Men Judson och hans vänner sprungo upp och stampade samt tvungo med knutna näfvar talaren att tiga. Mötet beslöt att hindra miss Crandalls företag »med eller utan lagens hjälp».

Skolan öppnades emellertid med 15—20 unga flickor. Men då först började den egentliga förföljelsen. Miss Crandalls elever förolämpades, hvar helst de visade sig i staden, stenar slungades mot henne och dem, hennes brunn fylldes med smuts och hennes hus bokstafligen belägrades. Hon förbjöds att visa sig i »Guds hus»; läkarne vägrade att bistå ej allenast henne, utan ock hennes sjuka släktingar. Och till slut, när man ej på annat sätt lyckades kufva henne, fick man till stånd en lag, genom hvilken det förbjöds att upptaga negrer från andra stater i någon skola. När detta blef bekant i Kanterbury ringdes det högtidligt i kyrkklockorna, kanonskott aflossades och befolkningen jublade af glädje. Nu skulle den förhatliga negerskolan bort. Enär miss Crandalls elever till största delen voro från andra stater, anlades sak emot henne; hon dömdes till böter, och när hon ej för ögonblicket kunde erlägga dem, insattes hon i fängelse — i en cell, hvarifrån en mördare just förflyttats.

Hennes vänner skyndade att erlägga böterna, och saken fördes inför högsta domstolen. Under tiden fortsatte miss Crandall sin skola. Men innan slutdomhann falla, blef hennes hem en natt öfverfallet, dörrar och fönster slogos in och huset antändes.

Nu uppgaf den modiga kvinnan den strid emot ett helt samhälle, som hon ensam utstått för att häfda de svartes rätt. Hon sände sina elever tillbaka till deras hem och lämnade staden. Då hon sade farväl åt sin ende försvarare därstädes, dr. May, förklarade denne med tårar i ögonen, att han »blygdes öfver Kanterbury, blygdes öfver Konnektikut, blygdes öfver sitt land och sin färg».

Händelser sådana som denna ägde rum öfverallt, där någon hvit man eller kvinna, genom att meddela negrerna kunskaper, försökte bygga en bro öfver det svalg, som åtskilde den svarta och hvita rasen. Miss Crandall är endast en bland de många. —

På hösten 1833 sammanträdde i Philadelphia ett nationalkonvent för att bilda ett amerikanskt, d. v. s. ett hela landet omfattande antislafverisällskap. Denna sammankomst, blef af stor betydelse för hela den efterföljande striden. Det var krafternas instinktmässiga hopslutning och samling för att kunna möta de hårda tider, som stundade nu, då slafpartiet blifvit uppskrämdt och stridslystet.

Konventet bestod af sextiotvå personer från elfva olika stater; bland dessa märktes män af alla klasser, män med betydande namn och äfven flera präster tillhörande olika kyrkosamfund.

Vi vilja endast nämna den rike Bostonköpmannen och bankiren Arthur Tappan, vidare Amerikas mest frisinnade tänkare och andlige talare, Theodor Parker, Garrison samt Wendel Phillips, den blifvande store vältalaren, sedermera en af Förenta Staternas mest bekante män.

Ett djupt allvar hvilade öfver mötet, hvars samlingssal hotades af pöbeln och måste bevakas af väpnad polis. Philadelphia, som då var en Söderns stad i sina sympatier, hade emottagit mötesmedlemmarne med rynkad panna, prässen hade öppet hotat dem och mären hade afrådt mötet, enär han endast kunde skydda det under dagen.

Och detta i »brödrakärlekens stad», där femtiosju år förut själfständighetsförklaringen sett ljuset! I sanning, man måste instämma i Parkers bittra ord: »Amerika liksom Ryssland är ett land, där lågsinnade människor hafva sin framgång!»

Men de förmådde dock icke omintetgöra dessa mäns beslut att samla alla frihetens vänner inom Frihetens republik till gemensam strid för ett gemensamt program. Dettas hufvudpunkt var naturligtvis »slafveriets fullkomliga upphäfvande» inom Förenta Staterna; men flera resolutioner fattades; så t. ex. påpekades kongressens plikt dels att genast upphäfva slafveriet särskildt inom distriktet Kolumbia jämte den inhemska slafhandeln staterna emellan samt dels att ombesörja den färgade ungdomens uppfostran och gifva den fria färgade befolkningen samma medborgerliga rättigheter som de hvita; det beslöts äfven, att man skulle invälja kvinnor till medlemmar, enär saken var i behof af den amerikanska kvinnans bistånd.

Men man insåg nödvändigheten af att utfärda ett dokument af mera vägande natur och hvilket skulle för antislafverirörelsen bli hvad själfständighetsförklaringen varit för landets fäder under frihetsstriden. En komité af tio personer utsågs att närmare öfverlägga och bestämma om saken; denna komité, till hvilken hörde Whittier, William Green m. fl., utvalde Garrison att författa skriften. Kl. 10 på aftonen satte han sig ned till sitt arbete. När Whittier och dr. May nästa morgonkl. 8 sökte honom, funno de honom skrifvande den sista paragrafen. Akten förelädes komitén och upplästes därefter inför det samlade mötet. »Aldrig», har dr. May berättat, »aldrig har jag förnummit ord hafva gjort djupare intryck, än detta beundransvärda dokument gjorde på alla de närvarande. Sedan föreläsaren tystnat, fortfor stillheten under flera minuter. Våra hjärtan voro fullkomligt eniga. Det fanns endast en tanke bland oss alla. En hvar af de sextiotvå medlemmarne skulle kunnat säga, hvad hela församlingen kände. Vi kände, att det ord just blifvit sagdt, hvilket med Guds hjälp skulle hafva makt att nedslå slafveriets bålverk».

Konventet genomgick sedan papperet, paragraf efter paragraf; efter fem timmars diskussion blef denna »declaration of sentiments», antislafverirörelsens Magna Charta, enhälligt antagen.

Denna förklaring började med att hänvisa till den tid, då för femtiosju år sedan i samma stad »fäderna» utgåfvo sin själfständighetsförklaring, grundad på den själfklara sanningen af människans jämlikhet och rättigheter, samt grepo till vapen för dess försvar; den talade om antislafverirörelsen såsom ett företag, »utan hvilket våra fäders var ofullständigt» och öfverträffande deras i utsträckning, allvar och sannolika följder så mycket, »som moralisk sanning öfverträfiar fysisk styrka». Den jämförde fädernas betryck med slafvarnes lidande, hvilket den betecknade såsom utan like på jorden. Den påstod, att nationen var skyldig att genast vända om, göra den förtryckte fri och skänka honom alla medborgerliga rättigheter, emedan ingen människa har rätt att förslafva eller förlaa sin broder, emedan friheten är oförytterlig, emedan det principiellt är ingen skillnad mellan att hålla slafvar och stjäla slafvar, hvilket lagen stämplar som sjöröfveri.

Den fordrade, att ingen ersättning skulle gifvas plantageägarne för slafvarnes frigörelse, enär detta vore ett uppgifvande af fundamentalprinciper, emedan »slafveriet är ett brott och således ej en artikel, som kan säljas», emedan slafägarne ej med rätta voro i besittning af sina slafvar, emedan emancipationen skulle beröfva dem endast nominell, ej verklig egendom samt att, i fall ersättning skulle gifvas, denna borde tillerkännas slafvarne.

Den förklarade vidare hvarje »kolonisationsplan» för »bedräglig, grym och farlig». Den erkände hvarje stats rättighet att legislativt besluta om slafveriet innanför sina gränser och vidgick, att kongressen under nuvarande nationella fördrag icke hade någon rätt att ingripa; men betonade, att den hade makt — och skulle utöfva den — »att förbjuda den inhemska slafhandeln mellan de olika staterna» och att »upphäfva slafveriet i distriktet Kolumbia samt i de delar af våra territorier, hvilka stå under konstitutionens uttryckliga jurisdiktion».

»Dessa äro våra åsikter och principer — dessa våra önskningar och förslag. Med orubbligt förtroende till Guds allsmäktiga rättvisa hafva vi valt till grundval själfständighetsförklaringen samt den gudomliga uppenbarelsen såsom en evig klippa.

Vi skola organisera antislafveriföreningar om möjligt i hvarje stad och by i vårt land.

Vi skola utsända agitatorer, män, som skola höja sin röst till protest, till varning, till böner och förebråelser.

Vi skola rastlöst utsända talrika antislafveritraktater och skrifter.

Vi skola värfva talarstol och präss för den lidandes och stummes sak.Vi skola sträfva efter att rensa kyrkorna från all partiskhet med hänsyn till slafveriet.

Vi skola uppmuntra det fria arbetet framför slafarbetet genom att föredraga dess produkter; och

Vi skola hvarken spara möda eller medel för att förmå hela nationen att lämna sitt bistånd härtill.

Vår förtröstan står till lefvande Gud. Må vi personligen bli tillintetgjorda, våra principer skola aldrig bli det. Sanning, rättvisa, förnuft och humanitet måste och skola ärorikt segra----».

Sådan var organisationen af den nya amerikanska antislafveriförfattningen. Mången rättänkande frihetsvän skall helt visst nu som då icke fullt gilla dess något väl radikala syfte och icke obetingadt godkänna arten af dess propaganda; men en hvar måste dock böja sig för desse mäns självfuppoffring, deras storslagna nit och glödande sanningskärlek. I detta penningdyrkande, lycksökande Amerika voro de ädla idealister, icke utan ett släkttycke med Frankrikes girondister, hän-gifna patrioter och än mer, de voro folkets politiska samvete, de voro dess förmanare och varnare i stunder af politisk frestelse och fara; framför allt hafva de demaskerat slafagarnes despotism och visat denna i all dess nakenhet, i dess oförenlighet med landets fria institutioner.

Föreningens upprop väckte naturligtvis allra största uppmärksamhet, hvilken dock visade sig mera som hätsk ovilja än som anslutning.

Bland dem, som först hyllade det nya programmet, voro studenterna vid det af Arthur Tappan stiftade frisinnade Lanes teologiska seminarium. Dessa studenter voro till största delen söner af slafägare i Södern; de flesta af dem voro redan mogne män; alla hade de till en början slutit sig till kolonisationsplanen. Men Garrisons »tankar» om denna åstadkommo jämte den nya antislafveriföreningen, till hvars president Arthur Tappan blifvit vald, en fullkomlig omslörtning.

Studenterna utlyste ett diskussionsmöte, som varade i flera dagar. Detta leddes af Theodor Weld, redan före sitt inträde i seminariet känd som talare och författare; särskildt hade hans skrifter »Bibelns åsikt om slafveriet», »Slafveriet sådant det är» och »Kongressens makt öfver slafveriet i distriktet Kolumbia» väckt uppseende.

Resultatet af diskussionen blef, att alla studenterna med acklamation slöto sig till det nya emancipationsprogrammet och stiftade ett antislafverisällskap.

Lanes seminarium låg emellertid i den ifrigt sydstatsvänliga staden Cincinnati. Studenternas diskussion väckte här — liksom för öfrigt landet rundt — oerhörd sensation; förföljelser, liknande dem man ägnat miss Crandall, sattes i gång mot seminariets såväl lärare som lärjungar; särskildt öfverhopades dessa med hotelser i brefform, oftast illustrerade med afskurna strupar, afhuggna hufvuden, blodiga tungor hängande ut ur blödande munnar o. s. v.

Till slut utfärdade seminariets president ett påbud om antislafveriföreningens upphäfvande bland studenterna; följden blef, att dessa samt och synnerligen lämnade seminariet, sålunda protesterande mot munkafle och tanketvång. De flesta af dem ägnade sedermera hela sitt lif åt slafsaken; men de mest berömde voro dock Theodor Weld och Henry Stanton. Den förre satte sig i spetsen för ett slags skola i New-York för utbildande af »missionärer» för det stora emancipations-verket. Under flera veckor lyssnade dessa till de äldre talarnes och organisa-organisatörernas framställning af saken i alla dess faser och blefvo grundligt invigda i det arbete, hvaråt de ville ägna sig. Det var i sanning ett institut för humanitet.

Abolitionisterna började äfvenledes på annat sätt förverkliga sitt program; skrifter och broschyrer utsändes i flera 100,000-tal årligen, och kongress och enskilda statslegislaturer bestormades med petitioner; ett helt petitionssystem ordnades under ledning af Whittier, Weld och Stanton; så sändes t. ex. under ett år mer än 400,000 underskrifter på petitionslistor till kongressen. Något år senare steg antalet liknande underskrifter till 2 millioner.

En stor uppmuntran för abolitionisterna var de väst-indiska slafvarnes frigörelse genom engelska parlamentet. Visserligen voro villkoren ej så radikala, som dem de amerikanska abolitionisterna påyrkade. Men saken i och

för sig var densamma.

Vid det amerikanska antislafverisällskapets första årsmöte tog det ett steg, som ytterligare ökade upphetsningen hos motpartiet.

Amerikanska »bibelsällskapet» hade haft till uppgift att utdela biblar till alla familjer inom Förenta Staterna. Men det hade ej tagit den ringaste notis om de tusentals slaffamiljerna. Antislafverisällskapet fäste allmänna uppmärksamheten härpå och erbjöd sig att erlägga ett bidrag af 5,000 dollars för inköp af biblar till slafvarne, om bibelsällskapet ville anslå 20,000. Men bibelsällskapet vägrade. Bibeln vore en för farlig bok att utlämnas bland slafvar. Och slafägarne protesterade högljudt, glömmande, att de själfva med bibeln i hand försvarade sitt system: hvad, bibeln åt slafvar? För att de skulle insupa frihetsidéer! — Förr strid på lif och dödl

Och strid blef det — emot dessa »fanatici och galningar, som under förevändning att främja allmän välfärd våga börja krig mot Söderns institutioner», såsom Calhoun vid denna tid yttrade sig.

Först förklarade legislaturen i Syd-Karolina, att upprättandet af antislafveriföreningar i de fria staterna vore ett brott emot de förbindelser, som dessa stater hade emot unionen; den begärde därför, att guvernören i Massachusetts genast måtte undertrycka alla sådana rörelser. Virginien, Nord-Karolina, Georgien och Alabama framställde samma fordran till alla nordstaterna. Dessa svarade, att så skulle ske i samma stund det syntes nödvändigt, och i Rhode Islands legislalur framlades en bill, hvilken dock ej blef antagen, att hvarje abolitionist skulle lagsökas och straffas.

På ett offentligt möte i Mississippi beslöts det, att en hvar, som utsprede »antislafveriskrifter», vore värd »att inför Gud och människor lida döden» och att detta straff skulle gälla inom hela staten. Guvernören i Alabama fordrade af sin kollega i New-York utlämnandet af redaktören af »Emancipatorn», Williams, änskönt han aldrig tillhört staten Alabamas invånare, och ett »säkerhetsutskott» i Louisiana utfäste ett pris af 20,000 dollars för Arthur Tappans hufvud.

I Syd-Karolina tillsattes personer, som skulle visitera alla med ångbåt eller järnväg kommande resande och öfverlämna åt »vaksamhetskomitén» alla, som misstänktes för att hysa antislafveritankar.

I Tennessee blef Amos Dresser, en af bibelsällskapets kolportörer, i hvars ägo funnits några »farliga» skrifter, dock ej afsedda till utdelning utan för eget bruk, fängslad och straffad med 20 piskslag på bara ryggen.

I Washington upptäcktes det, att d:r Crandall, miss Prudence Crandalls bror,emottagit några paket, inslagna uti antislafveritidningar. Han kastades i fängelse och kvarhölls där nio månader, innan han fick försvara sig för anklagelsen att vilja egga slafvarne till uppror*. Det långa vistandet i det osunda fängelset bröt hans hälsa, och han dog kort därefter.

Ingen person, känd som abolitionist, kunde utan största lifsfara resa eller vistas i Södern. Men sydstatsmän begåfvo sig stundom till nordstaterna, där de anföllo abolitionisterna och kallade dem »mordbrännare» och »strupafskä-rare», utan att någon protest mötte ett sådant beteende. Ty samtidigt blefvo äfven i Norden slafveriets försvarare mer och mer hänsynslösa. Antislafveri-möten anföllos af »gentlemän med anseende och social rang» i gemenskap med en drucken och rasande pöbel. Antislafveriföredrag stördes genom bombardement med ruttna ägg och stenkastning. Den proskriberade rasens försvarslösa hem öfverföllos, likaså deras vänners och försvarares privata bostäder, och till och med de kyrkor, i hvilka någon modig präst vågade tala rättvisans sak, anföllos och antändes. I New-York, Boston, Cincinnati m. fl. platser blef det ett slags behaglig sport att efter en mera ansträngande antislafverijakt storma möteshus och plundra »niggerboningar».

Ledarne af dessa skurkstreck voro, som ofvan antydts, oftast män af hög social, politisk eller religiös ställning. Den stora massan åter var fullkomligt blottad på alla principer rörande slafveriet; den hade ingen aning vare sig om Söderns slaflagar eller slafvarnes ställning och frågade ej heller därefter. Men den trodde, att abolitionisterna ville resa slafvarne till uppror, och kraftigt inflytande från både syd- och nordstaterna befäste denna ogrundade inbillning. För de grymheter, som skedde, hvila emellertid ansvaret och skammen framfor allt på de bildade klasserna.

Så var ställningen i början af år 1835, som i slafveriemancipationens historia blifvit kalladt »pöbelåret».

Något af det mest utmärkande för detta år voro förföljelserna mot James Birney. Denne, född i Kentucky, hade varit en förmögen slafagande präst i Alabama. Theodor Weld hade under sina resor i slafstatema sammanträffat med honom och öfvertygat honom om det orättvisa i slafveriet. Han frigaf genast sina slafvar och slöt sig till abolitionisterna. Hela Södern kastade sig i raseri öfver honom. Genom börd och giftermål var han nära besläktad med många af de förnämsta slafpatronernä; men alla bröto så fullständigt med honom, att det blef honom omöjligt att kvarstanna i staten; hans befattningar beröfvades honom, och hans namn ströks öfverallt.

Men han var vid godt mod och beslöt att utgifva en tidning, »Philantropisten», i Cincinnati. Denna blef snart känd för sin moderation och hofsamhet, och till och med fienden erkände, att dess skrifsätt var oklanderligt.

Icke dess mindre omgafs tryckeriet vid midnattstid den 12 juli 1835 af en pöbelhop, som sönderslog prässen och skadade stilarna. På husväggarna uppspikades plakat, å hvilka utlofvades belöning åt den, som arresterade mr Birney och utlämnade honom till Kentucky såsom en den där flytt undan lagens arm. Men han fortfor oförskräckt att utgifva sin tidning.

Då höllo invånarne i Cincinnati ett möte den 21 juli för att utröna, huruvida »staden ville tillåta, att en abolitionisttidning utgåfves i densamma». Mötet, hvars

* Bryant and Gay: »A populär history oj the United States, vol. IV. pag. 319 o. f.ordförande var en »evangelii förkunnare», beslöt, att »publikationen» genast med godo eller ondo skulle tvingas att försvinna från deras stads område.

Hotelsen sattes genast i verket. Femtusen personer, anförda af 32 af stadens stödjepelare, begåfvo sig i skymningen till mr Birneys tryckeri, bröto sig in därstädes, strödde stilarne ut på gatorna, krossade prässen och kastade bitarna i Ohio.

Därefter rusade massan till Birneys bostad, men när de icke funno honom, lät den sitt raseri gå ut öfver den färgade befolkningens boningar. Vid midnattstid uppträdde mären, tilltalade pöbeln som sina »vänner» och sade den, att den »gjort nog för en natt» samt att abolitionisterna säkert blifvit öfvertygade om, »att det ej dugde att förakta den allmänna meningen i Cineinnati».

Och folkmassan, som sålunda systematiskt organiserats af värdiga ledare, skyndade till sina hem, triumferande öfver sitt stora hjältedåd, hvilket för evärdlig tid bragt vanära öfver deras stad.

•Men denna laglösa våldsgärning förde många anhängare till abolitionisternas läger och väckte lefvande intresse för »Philantropislen», som snart ånyo utkom. Ehuru dess stilar och prässar ännu tre gånger blefvo förstörda, fortfor tidningen dock att utgifvas under flera år.

Själf lämnade mr Birney redaktörskapet åt d:r Bailey och blef nationalföreningens sekreterare, till dess han 1840 af »Frihetspartiet» uppställdes såsom presidentkandidat.

Ungefar samtidigt utbröt i Philadelpbia ett tumult, som varade tre nätter; fyratio hus, tillhörande färgade personer, blefvo stormade och delvis förstörda, dess invånare brutalt misshandlade, en af dem ihjälslagen och en annan dränkt vid sitt fåfänga försök att undkomma sina plågoandar.

Öfverallt rasades det mot abolitionisterna, inom prässen, i kyrkorna, på gator och torg. Alla offentliga lokaler voro stängda för dem; deras lif, frihet och egendom voro ständigt i fara. Det var i sanning en skräckväldets tid!

4.

Abolitionisterna hade ej förgäfves vädjat till Amerikas kvinna, och mrs Child var ej den enda, som med framgång och kraft slöt sig till männens frihetsarbete.

Underrättelsen om kvinnornas verksamhet för denna sak i England, särskildt deras petitioner till parlamentet om omedelbar emancipation af slafvarne i Västindien, hade öfver Atlanten nått de amerikanska kvinnorna och

uppväckt deras stora intresse.

Vid det amerikanska antislafverisällskapets första konvention fanns det äfven några kvinnor bland åhörarne, bland dessa Lucretia Mott, Esther Moore och Lydia White, alla kväkare. Så fri och tvångslös var andan inom konventet och så tacksam var man för hvarje visadt intresse för saken, att när mrs Mott under diskussionen om »förklaringen» reste sig för att göra en anmärkning, ej ens en enda af -de kyrkliga medlemmarna ropade ve och förbannelse eller tänkte på att emot henne slunga aposteln Paulus' i tid och otid missbrukade text.

C. Bååth-Holmberg, Negerslafveriet. 12Tvärtom, när man såg henne tveka, var det den ortodoxe presidenten, pastor Green, som först uppmuntrade henne: »Fortsätt, min fru, fortsätt — vi skola gärna höra er», och rundt om i salen ljödo andra röster: »fortsätt, fortsätt!»

Sålunda uppmanad sade hon sin tanke angående flera paragrafer och ansågs vara den, som med undantag af presidenten under hela mötet yttrat sig bäst. Hennes anmärkningar befunnos riktiga och blefvo följda, och innan konventet slöts, uttalades ett offentligt tack »till våra kvinnliga vänner för det djupa intresse de visat antislafverisaken under den långa och tröttsamma sessionen».

På detta sätt kom »kvinnofrågan» in i antislafverisakenDå H. H. v. Schwerin i sin af mig förut nämda skrift om slafveriet kan göra en hånfull antydan om, att de amerikanska kvinnor, som deltogo i antislafveriarbetet, voro »abolitionistdamer, rörda till tårar» af Coopers och Longfellows sentimentala rödskinnsromaner (se Slafveri och Slafhandel, af H. H. v. Schwerin, sid. 38), visar han bristande sakkännedom och röjer en åskådning, som icke är värdig det gripande historiska drama, i hvilket kvinnornas deltagande ingalunda är sanningsenligt karakteriseradt med slagorden romantik och sentimentalitet.

Ty dessa kvinnor, af hvilka många voro rika och högtuppsatta damer från *sydstaterna,* voro gripna af djupt etiska känslor, upprörda som de voro både af slafveriets grymhet i och för sig samt dess förstörande inverkan på god och ren familjesed. Man tänke sig endast in i lifvet på en slafafvelsplantage!.

Dock ännu ej offentligt. Detta skedde först efter det några högt stående och högt bildade damer i och omkring Boston stiftat en kvinnlig antislafveriförening. Den ledande själen i denna var förnämligast mrs Maria Chapman, enka efter en rik Bostonköpman. Hon var en till sitt yttre rikt begåfvad dam, vacker, älskvärd, kvinnligt intagande och hade under lång tid varit de finaste Bostonkretsarnes prydnad och stolthet. Hon hade blifvit uppfostrad i Europa och var intellektuellt lika rikt utrustad som fager att skåda. Hon tvekade dock icke att sätta på spel sitt rykte både som »värdig kvinna» och som »fin dam» för att sluta sig till tidens mest opopulära och ringaktade rörelse. Allt ifrån »pöbelåret» och till den stora stridens slut 1865 innehade hon bland abolitionisterna en hög och aktad plats; hennes råd ansågos ovärderliga och det var hon, som under lång tid lade planen för det sätt, hvarpå abolitionisterna verkade. Hon var käck och frimodig, när det gällde att säga ut sin mening, och hennes penna var skarp som en damascerad klinga. Efter pöbelväldets slut utgaf hon en skrift, »Rätt och Orätt i Boston», hvari hon gisslade denna af »aktade och bildade gentlemän» bestående pöbel; denna skrift anses af amerikanska forskare äga stort historiskt värdeOliver Johnson, *»William Lloyd Garrison and his time»,* sid. 206. liksom den årsbok hon under längre tid utgaf under namn af »The Liberty Bell».

Skalden Lowell har besjungit henne i en vacker dikt, hvari han kallar henne frihetssakens »Maid of Orleans — the Joan of our Arc».

Mrs Chapman var visserligen en ledarinna, men äfven de andra kvinnor, som slöto sig till saken, voro utmärkta genom både yttre och inre företräden. Det synes otroligt, har en samtida skildrare, vice president H. Wilson, yttratHenry Wilson, *The Rise and Fall of the Slavepower,* vol. I, sid. 282., men det är faktiskt och ingalunda hedrande för Boston och dess invånare, att en förening af platsens mest ansedda och bildade damer, besjälade af en sådan anda och sträfvande för ett sådant mål, icke i denna stad skulle kunna sammankomma utan fara för lif och säkerhet, och att stadens myndigheter icke kunde beskydda dem.Hösten 1835 anlände till Boston en af Englands förnämste antislafverimän, Georg Thompson, i akt och mening att rådgöra och samverka med Garrison. När detta blef kändt, blef det stor uppståndelse i staden, och denna steg till lavin, när den kvinnliga

antislafveriföreningen utlyste ett möte i sin sal vid Washington Street. Öfverallt i staden utdelades tryckta plakat, att »den nedrige främmande skurken Thompson» skulle uppträda på detta möte, att det »var ett vackert tillfälle för unionens vänner att vräka ut honom» och »att hundra dollars utlofvades åt den, som först lade hand på honom, så att han kunde släpas till tjärtunnan». Och prässen instämde i ropet: »Ned med abolitionisterna!»

Utsikten att ur ett sällskap af stadens damer få »vräka ut» denne framstående engelsman var allt för lockande för stadens »aktade och ärade gentlemän». När mötestimmen var inne, voro gatorna fyllda af en larmande folkmängd, till största delen bestående af »välklädda herrar i cylinderhattar». Endast ett trettiotal damer hade kunnat infinna sig; de öfriga drefvos undan af herrpöbeln.

Garrison, som var närvarande, hade fått sig anvisad en plats invid talarestolen, som stod på en balustrad.

Mötet öppnades af ordföranden, miss Mary Parker, som med hög röst bad en varm bön till Gud om framgång för slafbefrielsens sak och tillgift för dess fiender och förföljare samt om hjälp och beskydd för dess vänner i tider af nöd och fara. Hennes klara, fasta röst ljöd öfver den inträngande mängdens tumult, som ovillkorligen för en stund tystnade inför denna oförskräckta kvinna i bön. Men blott för att ånyo växa i styrka. Då banade sig stadens mär fram till tribunen, och i stället för att skingra de inträngande och beskydda de värnlösa i deras egen lokal befallde han dessa senare att aflägsna sig.

Pöbeln trängde härvid fram under vilda rop: »Där är Garrison! Tag fast Garrison! Ut med honom! Lyncha honom!»

Mären befallde Garrison att skyndsamt begifva sig ut genom en bakväg. Han lyckades, hoppa ned genom ett fönster och uppnå en skobutik; men folkskaran var efter honom, grep honom och sönderslet hans kläder.

»Döda honom inte strax!» skrek en röst i hopen.

Då slogs ett rep omkring hans lif och han släpades genom gatorna, omgifven af den skrikande och rasande mängden; hugg och slag regnade öfver honom, han var barhufvad och nästan utan kläder. Slutligen gjorde mären med tillhjälp af polis ett försök att rädda honom och lyckades föra honom till sin bostad, där han fick låna andra kläder. Men den förföljande folkskaran omgaf snart under skrik och rop huset, och mären såg enda möjligheten att rädda Garrison uti att föra honom i fängelse. Han lyckades också få honom ut i en täckvagn; men då bröt stormen riktigt löst. Pöbeln kastade sig öfver vagnen, bombarderade dess dörrar, högg tag i hjulen, grep fast i hästarne och sökte under skrik och skrän att rycka Garrison ut. Med yttersta möda räddades han af polisen till fängelset, där han inspärrades i en cell, nog säker att kunna trotsa alla anfall utifrån. Här måste han kvarstanna hela natten.

På cellens vägg skref han följande ord:

»William Lloyd Garrison blef måndagsafton den 21 oktober 1835 inspärrad uti denna cell för att undkomma en respektabel och inflytelserik pöbels våldsamhet, hvilken sökte döda honom, emedan han förkunnade den farliga ochafskyvärda läran, att alla människor äro skapade lika och att allt förtryck är misshagligt inför Gud.» — — —

Oaktadt allt hån och all förföljelse fortsatte emellertid kvinnorna sitt arbete. Nya föreningar uppstodo i städer och byar, och i maj 1838 hölls ett konvent i Philadelphia af antislafverikvinnor från olika stater.

Detta blef anledning till både harm och löje å prässens sida, den politiska såväl som den kyrkliga, och en flod af grofva smädelser och skymford östes öfver dessa kvinnor.

Men de voro för djupt gripna af sitt förehafvande för att fästa sig vid sådant. När de tänkte på den förnedring och hjälplöshet, i hvilken tusentals nästan hvita kvinnor och åter tusentals svarta lefde i Södern, sade dem deras hjärtan och samveten, att det var deras plikt att göra allt för att befria dessa ur deras fasansfulla ställning.

Detta konvent har blifvit historiskt ryktbart genom dess förbindelse med invigningen och förstöringen af »Pennsylvania Hall».

Ruiner af Pennsylvania Hall.

Uteslutna från alla kyrkor och offentliga lokaler, hade abolitionisterna för 40,000 dollars i Philadelphia uppfört den byggnad, som fått detta namn, och som skulle helgas åt den *fria yttranderätten.* Den invigdes den 14 maj 1838 med stor högtidlighet. Whittier hälsade dagen med ett poem; bref och hälsningstelegram ingingo från alla delar af landet. Så skref Walter Forward, förste sekreterare i skattkammaren, att rätten att tala och skrifva fritt eller att petitionera till regeringen icke finge inskränkas eller uppgifvas; »den måste förfäktas alltid, öfver allt och under alla omständigheter». Thomas Morris, senator från Ohio, skref, att rätten till fri diskussion — »diskussion utan fruktan för duellantens pistol, mördarens knif, mordbrännarens fackla eller den ännu större faran från en rasande pöbel» — denna rätt måste och skulle ett folk besitta.

Under tre dagar hölls möte med tal af många landets främste män. Till tredje dagens afton blef det kvinnliga konventet inbjudet att deltaga i förhandlingarna. Detta blef bekant i staden. Redan vid mötets början var salen till trängselfylld af folk, och mer än tusen fingo återvända utan att hafva kommit in. Ännu större trängsel rådde utomkring byggnaden, skurar af stenar haglade emot fönstren, och de talande afbrötos oupphörligt af gälla skrin och annat oväsen, som afsåg att afbryta mötet. Många af de innevarande instämde också häri.

Garrison uppträdde då och betonade med anledning af slafägarnes och deras allierades förbittring mot kvinnornas sträfvan, att en hvar god sak, som erhöll deras understöd, skulle till slut segra. Och inför den tumultets ande innanför och utanför lokalen, som sökte nedtysta den fria diskussionen, förklarade han, att den skulle ej tystna förr än de sina barn beröfvade slafmödrarnas klagoskrin förbytts i jubelrop.

Midt under allt detta buller och pöbeloväsen reste sig mrs Maria Chapman och uttalade lugnt sin allvarliga önskan, att »Guds sannings ande måtte så till vida genomtränga alla de närvarandes hjärtan, att de måtte lyssna till den klagan, som nu trängde till dem från Söderns solheta falt».

Därefter vände sig miss Angelina Grimké till den stormiga mängden och förde med allvarlig, öfvertygande vältalighet slafvarnes sak. Hon, som uppfostrats midt i slafveriets hemland, hade med egna ögon sett dess fasor och dess demoraliserande inflytande. Hon hade aldrig sett en »lycklig slaf», ehuru hon ofta sett honom »dansa i bojor». Förklarande, att de män, »som höllo gisslet öfver slafvarne», styrde nationen, uppmanade hon, en Söderns kvinna, som från födelsen älskade sitt land, sina medsystrar i Philadelphia att efterfölja de engelska kvinnornas exempel, hvilka genom sina petitioner bidragit till de västindiska slafvarnes befrielse.

Med henne instämde miss Abby Kelley; det var första gången hon uppträdde offentligt, därtill kallad hvarken af »dessa rösters galna skri» eller af »braket från dessa inslagna fönster», utan af en »stilla röst i sitt inre», som bjöd henne att tala till förmån för de stumma och inför Gud föra hans mest förorättade barns sak.

Nästa morgon började åter oroligheterna omkring byggnaden. Polis och mär uppmanades att ingripa, men dagen, gick ulan att några mått och steg togos att hejda pöbeln. I skymningen infann sig dock mären och lofvade skingra folkmassan, om lokalen öfverlämnades åt honom. Detta skedde, och han underrättade demonstranterna, att intet möte skulle hållas denna afton, enär salen lämnats i myndigheters skydd. Han förklarade vidare inför den upprörda och laglösa hopen, att han betraktade den som sin poliskår, ty »här i staden kalla vi aldrig ut militär». Därefter sade han hopen god natt och begaf sig hem.

Folkmassan skingrades för en stund, men samlades strax åter utanför byggnaden och började ånyo anfalla dess dörrar och fönster. Mären blef nödsakad att »utkalla militär», men hans polisstyrka förmådde intet uträtta; mängden bestod af mer än 15,000 personer*, och den vackra byggnaden, helgad åt frihet och fri diskussion, blef midt under dess invigningsfest lågornas rof. Sedan pöbeln nått silt mål, förföljde den brutalt och skurkaktigt under två följande dagar de i staden bosatta negrerna; den nedbrände »krubban för föräldralösa färgade barn», en välgörenhetsinrättning, med hvilken hvarken manliga eller kvinnliga abolitionister hade något att göra. Betelkyrkan blef anfallen och hotad samt de färgades bostäder plundrade och förstörda. Under allt detta förblefvo myndigheterna overksamma. Rashatet vägde för dem mer än rätt och lag.

• H. Wilson, The Rise and Fall of the Slatepoicer, vol. I, pag. 297.De ofvannämda kvinnor, som uppträdde å denna i Norra Amerikas häfder inristade invigningsfest, voro framstående och vunno en vacker ryktbarhet i

denna tids historia.

Miss Grimké hade jämte sin syster lämnat sitt rika hem i Charleston, enär de icke längre kunde uthärda den dagliga åsynen af slafveriets offer samt brunno af önskan att väcka de bästa kvinnornas ansvarighetskänsla gent emot deras svarta medsystrar. De hade sökt sig en tillflyktsort i Philadelphia, där de först slutit sig till episkopalkyrkan; men när de funno, att denna var djupt införlifvad med slafveriets förfaktare, lämnade de den och ingingo i de ortodoxa kväkarnes samfund.

Den ena af dem, Angelina, offentliggjorde en varm och gripande skrift öfver slafveriet: »Upprop till Söderns kvinna*. Denna skrift föranledde sekreteraren för amerikanska antislafverisällskapet att uppmana systrarna att offentligt omtala hvad de upplefvat i Södern. De gjorde detta och väckte härmed så stort intresse bland Nordens kvinnor, att icke längre någon enskild salong eller sal kunde rymma det stora antal, som ville lyssna till dem. Till slut upplät en frisinnad präst, Henry Ludlow, åt dem sin kyrka.

Till en början voro åhörarne endast kvinnor. Men allt efter som dessa blefvo mer och mer gripna, önskade de också, att deras män, fäder och bröder skulle lyssna till hvad de båda systrarna, som gått i frivillig landsflykt, hade att berätta om de svartes lidanden. Männen voro visserligen nyfikna, men tvekade ännu om tillbörligheten af att en kvinna uppträdde för en verklig lifssak.

Till slut glömde dock en prest, d:r Amos Phelps, aposteln Paulus’ vid denna lid mycket citerade förbud; när de båda systrarna Grimké en dag talade i den stora metodistkyrkan, smög han sig tillsammans med en vän inom dörren och blef stående där, tills föredragen voro slut. Härmed var isen bruten, och många intresserade män syntes därefter bland åhörarne.

Pastor Phelps däremot blef mycket illa anskrifven hos sina ortodoxa bröder, dels därför att han blifvit abolitionist, men ännu mera därför att han uppmuntrat kvinnan »att träda utanför sin sfer, och sålunda skakat det sociala lifvets heliga grundval».

De båda systrarna Grimké voro enligt alla samtida tvenne lika begåfvade som behagliga unga kvinnor. Särskildt har den yngsta, Angelina, blifvit skildrad såsom ung och vacker, med musikalisk, klar röst. »Så som hon stod inför sina åhörare i sin enkla kväkardräkt och sitt intelligenta ansikte strålande af ifver, var hon den mest älskliga bild af kvinnlighet»*. Hon blef sedermera gift med d:r Theodor Weld och lefde ännu 1880.

Dessa båda systrar ingåfvo Söderns slafägare stor ängslan och väckte öfver-hufvudtaget genom den öfvertygande makten i sina ord, då de skildrade tilldragelser, till hvilka de varit ögonvittnen, hos slafveriets försvarare större fruktan än de fleste manliga antislafveritalare tillsammans.

Mera härom i det följande.

Miss Kelley var den första kvinna, som följde deras exempel att uppträda och tala offentligt. Men hon gjorde icke detta, förrän hon noggrant studerat sig in i den sak, för hvilken hon stred. Hon blef — gifvetvis — förhånad och förlöjligad, äfven hon, både från talarstolar och i prässer, och hennes föredrag blefvo ofta störda af pöbeln. Men hon fördrog allt modig och lugnt och verkade med stor

* Oliver Johnson: Garrison and his time, sid. 26,framgång både i Nya England, Pennsylvanien och Västern. Hon var Theodor Parkers väninna och rådgifverska och har af skalden Lowell blifvit besjungen som »en Judith, klädd i kväkardräkt».

Bland andra den tidens mest bemärkta kvinnor voro den redan omtalade mrs Child samt mrs Ellis Loring, Mary Grew m. fl.

Då amerikanska antislafverisällskapet sammanträdde år 1839, beslöt det att äfven invälja kvinnor bland sina medlemmar. Hade kvinnornas uppträdande som föredragshållare och talare väckt vrede och ovilja, så uppstod nu ett skri öfver hela landet: antislafverisällskapet hade bland all annan fanatism gjort försök att omkullstörta familjelifvet och förstöra tron på bibeln. Det hade öppet förnekat aposteln Paulus’ auktoritet och sålunda visat sig bestå af otrogna kättare.

Och ett »Pastoralbref» utslungades af kongregationalprästernas generalförsamling emot dessa pliktförgätna kvinnor, som så sårade de heligaste familjeband och som hotade att neddraga den kvinnliga karaktären! Uti detta förskräckliga brott — detta att uppträda offentligt till försvar för svarta kvinnor eller kvinnor af half-blod — sågo dessa Guds ords förkunnare skäl till allvarsam fara, för att den »naturliga kvinnlighetens fina doft» skulle försvinna. Naturligtvis gillade de hvarje god form för sann kvinnlig verksamhet, naturligtvis; i det »obemärkta och enskilda lifvet» skulle kvinnan »öfva ett mildt inflytande på mannens tänkesätt»; hon skulle undervisa i söndagsskolan och leda religionsundervisningen i enlighet med sin slafveriförsvarande själaherdes instruktioner. Men hon finge icke »såra sitt köns blygsamhet; vi kunna ej annat än djupt beklaga de mäns missledda rättsbegrepp, som uppmuntra kvinnor att taga ledande och uppseendeväckande del i reformförslag, de män, som uppmuntra någon af andra könet att glömma sig därhän, att hon uppträder som offentlig talare och föredragshållare. Vi särskildt beklaga», fortforo dessa samvetsängsliga väktare öfver kvinnlig renhet, »den förtroliga kännedom, som kvinnor lägga i dagen rörande saker, hvilka icke böra nämnas, och genom hvilken den ljufhet förstöres, som utgör det husliga lifvets behag och kvinnans sanna inflytande i sällskapslifvet, och vägen öppnas för degeneration och ruin».

Detta är betecknande. Slafsystemets fruktansvärda liderlighet föranledde icke denna prästerliga församling till opposition! Men att denna grymhet och liderlighet blottades af kristna kvinnor och detta i ett språk, sådant som bildade, kristna kvinnor begagna sig af, det var mer, än dessa mäns finkänslighet kunde tåla, hvilka ansågo sig utvalda af Gud att predika i hans heliga namn!

Under den följande tiden skrefs och diskuterades öfver kvinnornas verksamhet mer än öfver själfva stridsfrågan, slafveriet.

Den för slafvarnas befrielse kämpande amerikanska kvinnan bidrog emellertid icke allenast till denna saks framgång, utan hon beredde äfven vägen för den tids amerikanska kvinna, som skulle bli den mest själfständiga i världen.8.

Bland »de saker, hvilka ej böra nämnas» och hvilkas framdragande i ljuset ingaf slafägarne fruktan och prästerskapet helig harm, funnos följande interiörer ur Söderns slaflif, gifna af Angelina Grimké den 4 mars 1839: *

--»Det är ej endast för mina förtryckta bröders och systrars skull eller

för sanningens, rättvisans och humanitetens skull, som jag aflägger detta vittnesbörd; min längtansfulla kärlek till den moder, som födt mig och som ännu är slafägare i handling och hjärta; till mina bröder och systrar, — en stor familjekrets — och till mina talrika slafägande vänner i Syd-Karolina, tvingar mig att tala: ty äfven om slafveriet ej vore detta ok för sina offer, verkar utöfvandet af denna oinskränkta makt så fruktansvärdt förstörande på sia/ägarens hjärta, att jag äfven för den skull med all min kraft och intill mitt sista andetag skall arbeta för dess tillintetgörande.

Jag har icke sett slafveriet på plantagerna, mitt vittnesbörd gäller endast behandlingen af hustjånare, tillhörande särskildt de högsta familjer i Charlestons

både religiösa och fashionabla värld.---Och jag har ej sett slafveriet i dess

gröfsta och mest frånstötande form---

Jag vill först införa läsaren hos en kvinna af största anseende — en kvinna, som stod i spetsen för hvarje välgörenhetsföretag och under många år var den främsta inom Charlestons fashionabla élite samt äfven ledde dess kvinnliga förening för sedlighet och religion.

Denna dam brukade hafva läderpiskor eller smala »klappträd»** (kallade «pann-kaksspadar») i fyra olika rum i sitt hus, på det att hon ej skulle ha besvär att skicka efter ett pinoredskap, när hon ville straffa någon af sina slafvar. Under

många år blefvo flera af dessa piskade hvarje dag.---Mycket ofta brukade

hon sitta i ett fönster i öfra våningen och banna sina slafvar, som arbetade i trädgården samt gifva befallningar om ögonblicklig piskning. Jag har sett och hört henne timvis grälande i så högljudd ton, att hela grannskapet kunde höra henne

— och utan att hon det. minsta blygdes däröfver. Ty sådant var icke nedsättande bland slafägare och skadade ej det ringaste hennes anseende hvarken som fin dam

* Dessa och efterföljande in extenso återgifna utdrag äro hämtade ur en af amerikanska antislafverisällskapet år 1839 utgifven bok: v American Slaccry as it is, tcstimony of a thou-sand tciinesses». Denna omfångsrika bok innehåller tillförlitliga uppgifter af namngifna personer samt utdrag af Sydstaternas tidningar, hvilkas datum och årtal noggrant angifvits. Bokens utgifvare, dr. Theodor Weld, uppmanar dessutom alla dem, som tvifla på uppgifternas riktighet, alt infinna sig å nämda sällskaps officin, där allt material Levarats för deras räkning, som önska jämföra den tryckta boken med dess »källor». Man har allt skäl att antaga, att de skildringar, som gifvas däri, lämna en äkta och naturtrogen bild af slafvarnes lif i Förenta Staterna på 1840-talet.

Det är denna ädla kvinnas harm och sorg öfver skändligheter i den mängd, att de i torr notisstil fylla hela böcker, som af en svensk författare kallas för »abolitionistdamernas romantik(!) och sentimentalitet».

** »Paddles», egentligen åra eller spade, här smala, tunna träredskap fulla med fingerstjocka hål; under piskningen uppsögs hud och kött i hvarje hål, hvaraf förfärliga sår uppstodo; denna bestrailning var långt mera fruktad af slafvarna än vanlig piskning, helst som de ofta fingo såren sköljda med saltadt och peppradt vatten. Se »American Slacery as it is».eller kristen. Hon hade äfven öppnat sitl hus för bönemöten, som besöktes af högsta societeten. Det rum, hvari dessa möten höllos och där sång och bön om aftnarna höjdes omkring familjealtaret, var precis det samma, hvari hon under dagen brukade piska sina slafvar med läderremmar. En och annan gång sände hon dem dock till Gharlestons tukthus för att straffas. En stackars flicka, som där alldeles naken blifvit piskad, visade mig djupa skåror och sår i sin rygg — jag skulle kunna lagt hela mitt finger i dem — hela köttstycken hade blifvit bortslitna för hvarje slag af piskan---Denna erkändt kristna kvinna var alltid

sysselsatt med att finna fel hos sina slafvar; det var vanligt, att hon befallde bröder piska sina systrar och systrar sina bröder, och likväl besökte ingen de fattiga

hvita oftare än hon!---

Det var ej sällsynt, att fruar i Södern själfva piskade sina slafvar; när jag för några år sedan besökte en väns hem, såg jag husmodern med läderpiskan i

hand redo att straffa en tjugufemårig slaf---äfven denna kvinna tillhörde

de bästa kretsar i Charleston. Jag känner en familj, där man hyrde tjänare till en bjudning, emedan alla husets slafvar blifvit så grymt piskade, att de voro ur stånd att tjänstgöra och deras i förruttnelse stadda kött spred en olidlig stank. Hvilken främling skulle i den eleganta salongen, dyrbart inredd och gästfritt öppnad, kunnat drömma om slika grymheter! Och huru kunna nordbor ana sådant, när de gästfritt emottagas vid Söderns rågade bord? Jag påstår, att ingen, som ej själf varit medlem i en slafägande familj, kan få en aning om slafveriets afsky-

värdhet ---

Följande tilldragelse hände i Charleston år 1825:

Efter att hårdt hafva piskat en liten trettonårig flicka, satte hennes ägare henne upp på ett bord med fötterna fastsatta i ett par »stockar». Därpå läste han dörren och tog ur nyckeln. När dörren öppnades, befanns flickan vara död. Jag frågade en af statens främste jurister, om detta värnlösa barns mördare icke kunde straffas; han svarade mig kallt, att slafven var herr .. .s egendom, och om

han ville lida förlusten, hade ingen annan därmed att göra---

När jag var omkring tretton år gammal, sattes jag i en undervisningsanstalt i Charleston, som förestods af en man och hans hustru, båda högt bildade. De hade sig anförtrodda nästan alla aristokratiens döttrar. Jag kan aldrig

glömma deras grymhet mot sina slafvar, både de manliga och kvinnliga. Jag minns särskildt en gosse, hvars hufvud blifvit rakadt och som blifvit så förfärligt piskad, att han ej kunde gå. Och ännu minnes jag lifligt en sorgsen och utmärglad liten mulattslafvinna, som brukade sitta och sy på en låg stol. Hon brukade ofta i hemlighet berätta för mig, hur grymt hon blef piskad, när hon sändes till tukthuset. Jag hade sett så många ohyggligheter i detta blodiga hus, att jag sedan aldrig kunde gå förbi det, utan att min kropp skalf af fasa. En af mina vänner i närheten sade mig, att hon ofta hörde slafvarnes jämmerrop, medan de misshandlades ---»

Äfven må meddelas några korta utdrag af hvad miss Sarah Grimké hade upplefvat i sin fädernestad:

--»En vacker ung mulattkvinna, omkring 18 eller 20 år gammal, hade

gripits af sådan okuflig längtan att undkomma slafveriets förnedring, att hon upprepade gånger rymde. Hennes ägare sände henne för hvarje gång till tukthuset i Charleston, och hon blef där så fruktansvärdt piskad, att hela hennes rygg var

C. Bååth-Holmberg, Negerslafveriet. 13ett enda sår. Men kärleken till frihet kunde ej kväfvas af kroppsliga plågor; som ett sista botemedel piskades hon flera gånger med små mellanstunder; omkring hennes hals fästes en tung järnkedja med tre stora nedhängande spetsar, och for att >märka» henne, i fall hon ändå försökte fly, utslogs en firamtand. Detta skedde i en familj, där husmodem dagligen läste bibeln och omtalades såsom en välgörande kvinna, god emot de fattiga. Och dock såg hon denna lidande slafvinna med blödande rygg och järnkedja om sin hals dagligen sitta och sy åt henne, utan att en känsla af barmhärtighet någonsin vaknade i hennes sinne.

En mycket intelligent slaf, som trånade efter frihet, gjorde äfvenledes upprepade försök att fly. För hvarje gång straffades han allt strängare. En gång blef han vid händerna upphängd i ett träd och piskad, tills hela hans rygg var en blodig massa. Under flera veckor upprepades denna bestraffning många gånger, och han belädes med tunga bojor under arbetet. Han lyckades dock åter att fly och höll sig länge dold i skogarne. Till slut greps han ånyo och sändes nu i fängelse. Här piskades han på det mest upprörande sätt och inspärrades i ett hål, så fullt af orenlighet, att hans herre, som en gång såg om honom, förklarade, att stanken var nog att döda en människa. Slafven måste förblifva där under många veckor, ständigt misshandlad och nästan svulten till döds. När han utsläpptes, var han, nyss kraftig och stark, bruten för alltid.

Hans herre var en allmänt aktad och inflytelserik medborgare i Syd-Karolina; hans hjälpsamhet och vänlighet mot sina likar hade nästan blifvit till ett ordstäf.

En annan slaf blef skild från sin hustru endast på grund af att det så behagade hans herre. Han begaf sig då till den plantage, dit hon blifvit sänd. Hans mening var ej att rymma, endast att återse henne. Något annat fel lades honom ej heller till last. Men för detta sattes han i stocken under sex veckor; hvarje vecka erhöll han femtio piskrapp och ej mer föda, än som nätt och jämt uppehöll hans lif. När strafftiden var slut, fick han ej återvända till sin hustru. Hans herre, som själf var make och fader, var döf för hans böner att återfå sin hustru — han lofvade då i allt vara trogen tjänare. Slafven såldes till en långt aflägsen plantage och fick aldrig mera återse de sina.

En ung kvinna, omkring aderton år, hade yppat något nedsättande drag om sin unge herre. Hon hotades med straff, men förklarade, att hon endast sagt sanningen. Det beslöts då, att hon skulle sändas till tukthuset i Charleston. Fåfängt bad hon om förbarmande, mindre af rädsla för plågorna än af blygsel att naken prisgifvas åt råa bödlar. Hon förklarade för mig, att hon hellre ville dö. När intet annat medel till räddning fanns, flydde hon. Efter några få veckor greps hon af tvenne slafägare i ett öde hus, och som det var sent på aftonen, beslöto de att stanna där natten öfver. Hvilken omänsklig behandling, som nu öfvergick henne, har aldrig kommit i dagen. De bundo henne med rep fast vid sina egna kroppar och i tro, att de voro säkra om sitt byte, föllo de uttröttade i djup sömn. Men den förtviflade flickan sof ej; hon lyckades befria sig från sina band och flydde åter ut i skogarne. Efter några dagar upptäcktes hon i en förfallen koja, döende af en häftig feber. Hennes moder tilläts då att gå till henne, men hann endast se sitt barns sista dödsryckningar.

En af mina vänner i Syd-Karolina, hustru till en slafägare och liksom jag gripen af fasa och sorg öfver slafveriets hopplösa elände, berättade mig en dag följande tilldragelse.En plantage helt nära invid hennes hem ägdes af en

person, som var känd för sin stora gudsfruktan. En af hans slafvar hade likaledes blifvit omtalad för ovanlig religiositet, och hans herre var ej okänslig för det inflytande han utöfvat på slafven. Han fick emellertid en dag besök af en annan plantageägare, som under middagens lopp yttrade, att all religiositet bland slafvar var endast hyckleri. Värden var af annan tanke och sade, att han själf ägde en slaf, som förr skulle dö än förneka sin frälsare. Gästen förlöjligade påståendet; värden sade sig skola bevisa det. Han skickade genast efter slafven och befallde honom att förneka Herren Jesus Kristus. Slafven bad om nåd och sade, att han hellre ville dö än

Plantageägares boning i Georgien.

förneka sin återlösare, som utgjutit sitt blod för honom. När alla hotelser varit fåfänga, gaf hans herre befallning, att han skulle piskas, till dess han lydde. Men slafven fortsatte med sitt vägrande, ehuru han piskades så länge, att han kort därefter dog af följderna. En sann trosmartyr--->

I sammanhang härmed och såsom en ytterligare illustration till abolitionister-nas — så mäns som kvinnors — verksamhet meddelas härmed från samma källa ett flerårigt ögonvittnes skildring af lif vet på en plantage *.

* American slaoery as it is, tcstimony of a thousand icitnesses, pag. 17—22, o. s. v* Meddelarens auktoritet är intygad af flera samtida kända personer i offentlig ställning.Slafvarnes arbete.

Män och kvinnor arbeta tillsammans på alla plantager. Och på många ställen måste de utföra ett visst kvantum arbete pr dygn. En snabb hand kan erhålla en liten ledig stund; men den svage eller ovane samt svagare kvinnliga slafvar hafva det hårdt och få ofta för sitt ofullbordade dagsverke svara på piskningsplatsen. Å de ställen, där jag brände tegel *, hade slafvarne dock intet visst arbetsminimum, utan måste arbeta från tidigaste gryning till in på natten; hvarannan natt måste de dessutom vända tegel. En stor mängd slafvar ägas af herrar, som hyra ut dem, gifvetvis helst åt den, som betalar bäst och utan att taga notis om, hur de behandlas. De som hyra dem vilja å sin sida naturligtvis hafva mesta möjliga arbete utfördt för minsta möjliga utgift. Slafven måste då arbeta nästan utan hvila och utan föda **.

Arbete å sockerplantage.

* Det var mycket vanligt, att yrkesarbetare från Nordstaterna under några år sökte sig fritt arbete å Söderns plantager. Berättaren är en sådan, som under fem år sysselsatte sig med tegelbränning i Savannah, Georgien.

•* Rev. dr. Reed från London, som år 1834 reste i sydstaterna, bevistade där ett möte af plantageägare, hvarunder den viktiga frågan diskuterades, om det vore fördelaktigare för ägaren att väl föda och kläda sina slafvar samt låta dem arbeta måttligt och hålla länge ut eller att på kortare tid afprässa dem mest möjliga arbete på minst möjliga underhåll. Meningen var för det senare. Att förbruka en uppsättning slafvar på sju år ansågs såsom väl skött plantagedrift. Se »American Slacery as it is», pag. 39.Kvinnor med små barn arbeta oftast med dessa hängande i en påse på ryggen. De få ofta utföra det hårdaste arbetet; å somliga tegelgårdar, där jag varit, måste kvinnor i stället för män forma tegelstenarna. De måste äfven dika å sumpiga risfält, gräfva, tröska o. s. v. Jag har sett kvinnor få gå till ladan i första daggryningen och till mörkrets inbrott tröska med slaga; därefter fingo de till långt in på natten samla ihop riset och bära det uppför stegen till magasinet. Ännu svårare är det å bomullsplantagerna, där slafvarne äro utan räddning öfverlämnade åt arbetsförmannens godtycke. Denne skall hvarje afton uppväga bomullen, och fattas det något i den för dagsarbetet bestämda vikten, blir straffet sträng piskning. Hur vägningen sker, kan icke af slafven kontrolleras *.

Slafvarnes föda.

Öfverallt å de slafplantager, där jag varit, brukade hvarje slaf, manlig eller kvinnlig, få såsom sin ranson af föda ett mått** majs per vecka. Dess värde var 50 cents pr bushel, hvilket utgjorde 12 ‘/a cents pr vecka för hvarje person.

Mig kostade födan under mitt vistande i Södern dagligen 1 dollars. Alltså skulle värdet af kosten för mig ensam räckt till för 46 slafvar.

Detta är allt, hvad goda eller stränga herrar å alla plantager i närheten af Savannah låta sina slafvar få.

En person, hos hvilken jag arbetade och som ville få så mycket som möjligt uträttadt, innan jag for, lät sina slafvar — 90 till antalet — en gång i veckan få ett oxhufvud. På detta kokte de soppa i en stor järngryta, omkring hvilken de olika matlagen samlades som till en fest. Denne man tillät äfven sina slafvar att under mitt vistande där äta två gånger om dagen. Men detta var en sällsynt godhet; ty öfverallt eljest erhöllo slafvarne af sina herrar endast säd eller motsvarande mängd af potatis eller ris, och af detta fingo de endast äta en gång om dagen.

»Potatistiden» börjar i midten af juli. Under denna utdelas intet salt, men till ris och säd erhålla de äfven litet sådant.

Vanligtvis tillkännagafs med en hornsignal om morgonen, när det var tid för slafvarne att stiga upp och börja sitt arbete, hvarmed de fortforo till klockan elfva förmiddagen. Vid en ny signal återvända då alla till sina kojor, upptända eld och laga af sitt majsmjöl gröt eller bröd, äta detta och gå till sitt arbete, när hornsignalen åter ljuder. Arbetetet varar då till sena natten eller till dess det fastställda dagsverket fullgjorts. Hvarje slaf måste under natten mala sitt majs på en handkvarn; en sådan för slafvarnes bruk finnes vanligen i hvarje plantage.

Bostäder.

Slafvarnes kojor äro af uslaste slag; de äro ej så bra som de tillfälliga skjul, som ibland uppslås längs järnvägarne. De byggas af pålar och stänger. De hafva

* Henry Clay har i ett samtal med dr. Birney berättat, att han en gång besökt ett tegel-slageri vid New Orleans, där han såg 30 unga kvinnor arbeta. Ägaren hade meddelat, att på de senaste åren ingen framfödt något barn, ehuru de alla hade män; arbetet var för ansträngande. — Dr. Theodor Weld, som rest mycket i Södern, berättar i »American Slacery as it is», att »sockerskörden och det därmed sammanhängande arbetet räcker två till tre månader både dag och natt och att slafvarne ej njuta någon hvila under hela denna tid».

•* »Peck» = engelskt mått för torra varor = 1 4 bushel eller 2 gallons.ingen eldstad; i somliga tinnes något liknande en sådan vid ena gafveln med ett eller två hål i väggen eller i taket för röken. Det finnes endast ett rum i dem; öppningen, genom hvilken man går ut och in, är dörr och fönster på en gång.

Somliga slafvar hafva gamla skynken att svepa sig i, när det är kallt; men de flesta hafva intet; män och kvinnor sofva öch arbeta alltid i samma kläder. Under svåra stormiga nätter få de ofta springa från den ena kojan till den andra för alt söka skydd. Män, kvinnor och barn ligga om hvarandra på det våta smutsiga jordgolfvet. I sådana kojor, sämre än svinhus, och utan någon bekvämlighet, utan säng, bord eller stol, infösas de svarte. Gud allena vet, hur de lida, särskildt de gamla, sjukliga och döende.

Beklädnad.

Slafägarne (i Georgien) bruka lämna sina slafvar två omgångar kläder årligen, en tjockare för vintern, en tunnare för sommaren. Slafvarne erhålla också ett par godtköpsskor från Norden för hvarje vinter. Dessa skor hålla endast ett par veckor. Veta våra skomakare i Norden, att de öka den stackars slafvens lidande genom att till Södern sälja sina odugliga billiga skodon? Män och kvinnor få vinterkläder af samma tyg, mycket groft och glest. Männens hela beklädnad består af ett par benkläder och en kort tröja, men hvarken skjorta, väst, hatt eller strumpor. Dessa kläder kunna, om de alltid begagnas under arbetet, räcka endast ett par månader; för att spara dem arbeta därför de flesta manliga slafvar utan kläder och med ett litet skynke om midjan. Kvinnorna hafva likaledes endast en kort kjol och ett slags tröja — intet mer. Barnen äro hela sommaren nakna. Söderns hästar och hundar få tillräcklig föda och god omvårdnad, men hvem kan beskrifva eländet bland Söderns slafvar?

Straff.

Det vanliga sättet att straffa slafvar är både grymt och barbariskt. Sällan eller aldrig försöka herrarne inverka på sina slafvar genom moraliskt inflytande, ulan genom piskslag, sparkar, hunger, brännmärkning, kattstrykning, järnbojor, fängelse eller någon annan grym tortyr. De skryta ofta öfver att hafva uppfunnit något nytt pinosätt för att »tämja packet». Hvad man i Södern kallar måttlig aga är något fruktansvärdt grymt. Herrarne låta för minsta förseelse gifva sina slafvar 50, ja 70 och ända till 100 slag på deras nakna rygg. En slaf, som var under min

tillsyn, fick 100 rapp, för det han tagit en handfull vedpinnar.

När en slaf piskas, vare sig offentligt eller enskildt, blir ett rep fastsurradt omkring hans handleder och kastadt öfver en bom, en trädgren eller något liknande; därpå hissas offret upp så högt, som armarne kunna sträckas, medan han endast med yttersta tåspetsen berör marken; därefter fastsurras fötterna i en särskild därtill gjord inrättning. I denna ställning piskas han af sin herre eller dennes handtlangare, som under vilda eder lägger till af alla krafter, låter de hvinande slagen falla öfver den bundnes skuldror, midja, hufvud eller hvilken kroppsdel, som kan lida mest däraf, medan offret för hvarje slag utstöter fruktansvärda skrin: »Herre, haf barmherlighet, herre, förbarma dig!»50 slag på bara ryggen, hvilka fullkomligt hudflänga slafven, kallas i Södern måttlig aga. Många herrar slå, tills de bli trötta, hvila sig och gå på igen, ända tills slafvens kropp är en enda skälfvande blodmassa; stundom tvättas den då med starkt saltadt vatten. Ibland sändes slafven till fängelset för några dagar för att piskas vissa antal slag en eller flera gånger om dagen; därefter instänges han i någon håla och beröfvas all föda; jag vet slafvar, som dött under denna behandling.

Stundom tillgår piskningen på annat sätt: fyra pålar drifvas ned i jorden på ett visst afstånd från hvarandra; offret utsträckes naket och framstupa mellan dessa pålar, vid hvilka hans händer och fötter fastsurras med rep och sträckas i form af ett St. Andreaskors. Därpå piskas han med långa läderremmar, till dess de blodiga såren korsa hvarandra öfver hela kroppen. Äfven kvinnor — till och med blifvande mödrar — underkastas detta förfarliga straff. Och det har mer än en gång händt, att midt under detsamma ett dödfödt barn bragts till världen

— för hvilket brott modern sedermera dömts till ny hudflängning.

Sådana fasansfulla scener äro så vanliga i Georgien, att ingen faster uppmärksamhet vid dem. Att hota slafvarne med döden, med att slå ut deras tänder, eller * knacka in deras skallar» är vanligt vid hvarje förebråelse.

De, som rymma från sina herrar och fångas, få det värst. De sändas vanligen till fängelserna för att bli hårdt piskade. Somliga ägare befalla konstaplarne att piska dem offentligt på torget. Mest lida kvinnor af detta slags straff. Konstaplarne i Södern äro brutala, vilda män. De hafva blifvit så vana vid att piska och hudflänga negrer, att de äro blodtörstiga som tigrar.

På plantagerna erbjuda särskildt aftnarna skräckfulla scener. Sådana slafvar, som ej hunnit fullgöra sitt dagsarbete eller som begått något annat fel, undergå tortyren efter slutad arbetstid. Jag har ofta sent in på natten eller långt före gryningen hört hvinet från piskan och ljudet af slagen samt den stackars negerns skri genomskära tystnaden----*.

* En af abolitionisternas främste män skref i ett bref till den berömde senatorn Charles

Sumner om ett besök i New Orleans' fängelser. »--I negerrummet såg jag mycket, som

kom mig att blygas öfver att jag var hvit. Jag inträdde på en stor stenlagd gård, rundt omkring hvilken man såg gallerier, fyllda med slafvar af olika kön och af alla åldrar och färger; jag hörde smällar af en piska liknande skott ur skarpladdade pistoler. Jag vände mig om och såg en syn, vid hvilken blodet kallnade i mina ådror och håret reste sig på mitt hufvud. Där låg en svart flicka utsträckt framstupa på ett bräde; hennes båda händer voro hopsnörda och bundna vid brädets ena ända, hennes båda fötter vid andra ändan, och öfver veka lifvet gick en rem, som var lagd rundt omkring brädet och tryckte henne tätt intill detsamma. Nedanför denna var hon alldeles naken. Bredvid henne, på ungefär sex fots afstånd stod en jättestor neger med en lång piska, hvilken' han begagnade medlfruktansvärd kraft och underbar noggrannhet. Hvarje slag slet bort en del af huden, som fastnade vid piskan eller föll ned på golfvet, medan blodet rann utför den olyckligas kropp. Den arma varelsen våndades och skrek samt ropade i en ton, som vittnade om hennes fruktan för döden, till sin vid hennes hufvud stående husbonde: »Skona mitt lif! Slå mig icke till döds!» Men del fruktansvärda tortyr* instrumentet fortsatte sitt arbete; öppning efter öppning gjordes i hennes kropp, tills denna

blef blott en massa af röda, skälfvande muskler.--Någonting synnerligt otäckt i denna

ohyggliga bestraffning var dess offentlighet;--den försiggick på en gård, omgifven af gallerier,

fyllda- med slafvar af båda könen.--Ni tror måhända, att de skyndade fram att, slagna

af fasa, - betrakta det gräsliga skådespelet; nej, visst icke; många bland dem sågo knappt därpå och de flesta voro fullkomligt likgiltiga därför». — Se »Nyckeln till Onkel Toms stuga», sid. 71.Rymning.Rymmare.

Talrika stackars slafvar rymma bort från sina herrar; många af dem omkomma utan tvifvel i träsken, ty de flesta dö hellre än de återvända; andra stanna borta, tills de äro nästan ihjälsvultna och återvända då af fruktan för döden; andra åter fångas med tillhjälp af blodhundar och äfven på andra sätt. Det vanligaste är dock att fånga dem med blodhundar. Jag kände en person i Savannah, som höll ett stort antal hundar endast i och för negerjakter. Och han hade alltid nog för dem att göra.

När han begaf sig ut på en sådan jaktexpedition, tog han alltid flera med bössor beväpnade män med sig jämte hundarne. Dessa senare voro lika säkra,

Blodhund.

sedan de väl funnit spåret, som om de spårat upp en räf. När slafven upp-hinnes af dem, måste han stanna och strida med dem eller klättra upp i ett träd. I det senare fallet kvarblifva hundarne nedanför trädet, till dess jägarne hinna fram. Skulle jägaren icke hafva någon hund med sig, då han drifvit slafven ur sitt gömställe, skjuter han honom, som vore han ett djur, ifall han icke stannar vid första tillrop. Många herrar utlofva en viss belöning för slafven, lefvande eller död. Ty mången vill hellre veta sin »egendom» död än fri och utom hans räckvidd. Somliga slafvar rymma i fullt beslut att ej låta taga sig lefvande. Jag kände en sådan. Han rymde och blef förföljd af hundarne; som han var beväpnad, dödade han ett par af dem; men han blef strax därefter själf skjuten. Han hade också förklarat, att de aldrig skulle få honom lefvande. Ägaren brydde sig ej om slafvens död, men beklagade förlusten af hundarne, de voro nämligen hans bästa blodhundar.

C. Bååth'Holmberg, Negerslafveriet. 14En neger kan icke fördas oantastad i Södern. Hvarje fri fargad främling, som visar sig i någon af dess stater, blir misstänkt att vara en förrymd slaf, och han gripes af hvem som helst. Har han då ej sitt pass, kastas han i fängelse eller säljes till slaf-——.

En af de märkligaste tilldragelser, jag sett, var inför domstolen i Darlington, Syd-Karolina: »Två unga vackra damer voro släpade inför rätta af en person, som påstod, att de voro hans egendom. Man hade svårt att afgöra, om de voro hvita eller svarta. De hade blå ögon, svart hår, voro väl klädda, fina och värdiga i sitt uppträdande samt otvifvelaktigt främlingar och fria. Och denne brutale plantageägare gjorde fordran på dessa värnlösa, oskyldiga och fria unga damer såsom sin egendom, enär han med dem ville korsa och förbättra sin stock---»

Det här anförda torde vara nog för att nöjaktigt förklara den afsky och vrede, som fyllde abolitionisternas hjärtan och förmådde dem att med glödande ord och kamp på lif och död söka utrota systemet.

Och dock är det här anförda af lindrig art i jämförelse med de skildringar i hundratal, som förekomma om slafvarnes lidanden.

För kuriositetens skull meddela vi ännu endast några särdeles betecknande annonser efter förrymda slafvar.

»Charleston Courier», aug. 28, 1838; En slaf, vid namn Tom, efterlyses; många märken efter piskan.

»Standard of Union», juni 26, 1838: Förrymd: negern John, har sår efter piskning på rygg, armar och ben.

»Macon Messenger», Syd-Karolina», maj 25, 1837: 100 dollars belöning för min neger Glasgow och hans hustru Kate — hans rygg är kraftigt märkt af piskan; hon har ett sår i kinden och många märken efter piskning.

»Standard», Nord-Karolina, juli 18, 1838: Förrymda: en negerkvinna med två barn; få dagar förut var hon brännmärkt med hett järn — på högra kinden var bokstafven M inbränd.

»Bee», New-Orleans, dec. 31, 1838: Förrymd: en negerkvinna vid namn Rachel; märke: hon har alla tår afskurna utom stortårna.

»Helena Journal», Arkansas, juni 1, 1833: Förrymd: Sam, skjuten för kort tid sedan genom handen; har äfven

flera skott i sidan och benen.

»Natchez-Courier», Missouri, aug. 24, 1838: Förrymd: en negerflicka, kallad Mary, har ett ärr öfver ögat, flera framtänder utslagna, bokstafven A inbränd på pannan och på kinderna».

Dessa annonser äro på måfa tagna ur den väldiga massa sådana, som fylla sida efter sida i förutnämda bok, »American Slavery as it is», och som äro försedda med tidningens namn, datum och årtal*. Det är denna »institution», som Jefferson Davis** kallar »den erkändt mildaste och mest humana, som någonsin burit namnet slafveri!»

Till sist äfven en scen från salutorget i Richmond, berättad af en svensk man,

som under åren 1832, 1833 och 1834 reste i Förenta Statema***: »---

Tidningarne hade redan flera dagar kungjort en annons, ungefär så lydande:

* Se »American Slavery as it is», sid. 63, 77, 78 o. s. v.

** Jefferson Davis, Rise and Fall of the Confederate Govcrnemcnt, vol. I, pag. 78.

*** Se »Förenta Staterna och Canada», af C. D. Arfwedson, 1 del., sid. 246 o. s. v. Stockholm, 1835.Nästkommande lördag kl. 9 f. m. försäljas på publik auktion följande förträffliga och med godt utseende försedda negerslafvar m. m.

Betsey, en negress, 23 år gammal med dess 3-årige son Cesar. Hon är en duktig kokerska, tvättar och stryker väl och garanterad fullkomligt felfri (sound).

Julia, en mulattska, 13 år gammal, en god hand på fältet, stark och härdig, har ett obetydligt fel i ena ögat, för öfrigt garanterad.

Augustus, en neger, 6 år gammal, godt ämne till en duglig betjänt. Felfri.

Ofvannämnda slafvar komma att till den mestbjudande afyttras och lämnas åt köparen kredit på 1, 2 och 4 månader, om säkra papper förskaffas etc.

Jag var naturligtvis ej sen att infinna mig på klockslaget i auktionsboden,

Slafauktion.

hvarest ibland tusen andra säljbara varor, såsom grytor, pannor, sängar, stolar

m. m. de olyckliga slafvarne sutto tätt intill hvarandra---Modern med

barnet på knäet var den första, som. mötte mina ögon.--Säljaren hade placerat

henne så, att hvar och en, som kom in i boden, utan minsta svårighet kunde se henne och barnet, och köparne gingo också ikring den beklagansvärda gruppen, betraktande den med genomträngande och nyfikna blickar, liksom om den varit ett konstverk af Canova, Thorvaldsen eller Byström. Dessa kallblodiga och känslo-lösa varelser behandlade slafvarne med en liknöjdhet och en hårdhet, som tvang mig att rysa. Det var ej nog, att de framställde frågor, som i hvilken belägenhet som helst skulle förmått en kvinna att rodna, men som nu voro de mest sårande och nedriga utlåtelser, jag någonsin hört från en man---nej, de under-108 SLAFAUKTION.

\

sökte dem äfven på samma sätt, som då man köper hästar, besågo deras ögon, händer, fötter och skuldror, kände dem i sidorna och gåfvo slutligen högt den domen, att 'de voro temligen försvarliga slafvar, som ännu kunna göra mycket arbete'. Den enda af dessa slafvar, som jag tyckte kände det förnedrande i sitt tillstånd, var Betsey. Hennes ögon voro ständigt fästa på gossen, och om hon någon gång upplyfte dem därifrån, skedde det på en rytande befallning af någon köpare, som önskade se, om hennes ögon voro starka nog att arbeta bittida och sent---

Tiden var nu inne för försäljningen. Flere köpare hade församlat sig i boden, och alla syntes ängsliga att fa börja

slitas om negrerna. Auktionisten ropade åt dem att komma ut, och utanför porlen, på ett bord på självfva gatan, blef en och en i sänder uppställd. Betsey med barnet på armen hade äran att stå först på auktionskatalogen. Bredvid henne ställde sig auktionisten på en stol, och ikring dem trängde sig en hop människor, dels af nyfikenhet, dels spekulanter ---

’En kvinna till salu’, började auktionisten att med full hals utskrika — en 'förträfflig och felfri kvinna — till salu! Och en pojke på köpet! Hvad bjudes för mor och son? — 250 dollars — 250 dollars är bjudet. Hvem bjuder mer? — 260, 260, 260 — 260 säger jag. 270 —275, var det ej så? — 280, 280, 280 dollars för den allra bästa kokerska, tvätterska och sömmerska. Endast 280 dollars? — går för 280 dollars. 300 dollars. 300 dollars är bjudet. — 310—330—335—340

— går för 340 — 340 säger jag — en kokerska till salu för endast 340 dollars

— vid Jupiter och alla gudar i Olympen! en sådan kvinna som denna för endast 340 dollars 1 Tänken härpå mina herrar! — En gosse på köpet!’

Här afbröts den ifrige auktionisten af en köpare, hvars ansiktsdrag från första ögonblicket gifvit mig afsky för honom, och som nu med en kallblodig mördares hela känslolöshet gjorde följande anmärkning: 'Gossen duger till ingenting. Han är ej värd en enda dags föda. Köper jag modern, så säljer jag genast pojken för godt köp åt den förstkommande!’

Mina ögon föllo på den beklagansvärda modern för att se, hvad effekt detta barbariska yttrande hade på henne. Hon yttrade ej ett ord, men hennes ansikte var en liflig tafla af djup sorg och resignation. Det lilla menlösa barnet på armen spände sina stora bruna ögon i henne, liksom för att fråga: 'Hvarför gråter du?’ och vände sig sedermera förundrad åt dem, som voro vittnen till den rörande scenen med ett uttryck, som sade: 'Hvad är här å förde? Hvad hafven I gjort min mor, att hon så gråter?' — Aldrig skall jag glömma detta ögonblick.

Auktionen fortgick: '340 dollars — 350, 350 dollars. — Bättre kvinna har ännu aldrig varit under auktionsklubban — 350 dollars för en kvinna, värd åtminstone 600 dollars — 360 dollars — går för.360 dollars — trehundrade och sextio dollars — första, andra och tredje gången: går för 360 — går för 360 — går för 360 dollars — går — går — går för 360 dollars — 3(M) säger jag — skynden er, hon går er ur händerna — går — går — går — såld för 360 dollars!' Ett klubbslag slutade försäljningen, offret steg ned från bordet, och köparen förde henne åt sidan.

Ingen af köparne hade under loppet af auktionen yttrat ett enda ord. Då de bjödo på hvarandra, skedde det ej. såsom på andra ställen, medelst tungans bruk; de nickade endast med hufvudet åt auktionisten, som oupphörligt rulladesina ögon genom församlingen--Hvarje sådan rörelse med hufvudet hade

förmodligen någon gifven mening, ty han misstog sig aldrig om spekulantens afsikt att påbjuda 5, 10, 15 eller 20 dollars.

De öfriga slafvarne försåldes på samma sätt som Betsey. Julia gick bort

för 326 dollars och Augustus för 105 dollars----»

Författaren af denna skildring fäller ett omdöme — till största delen jäfvadt af hans egna iakttagelser — som ofta upprepades af de författare, som vid denna tid i tal och skrift försvarade slafveriet, nämligen att slafvarne hade det bättre än de hvite arbetarne samt att det omänskliga behandlingssättet vore sällsynt. Detta påstående var under flera tiotal af år ett af de mot abolitionisterna mest använda vapnen. Och man kan vid framställning af slafemancipationens historia ej underlåta att försöka komma till klarhet om sanningen däraf.

Det är då först att märka, att de flesta af dessa yttranden förskrifva sig från personer, som besökt de norra slafstaterna, hufvudsakligast Virginien. Och dessa, särskildt Virginien, voro de slaf producerande staterna. Härmed belyses fullkomligt det gängse talesättet, att »slafägaren hade största uträkning af att behandla sina slafvar väl». Naturligtvis — dess bättre pris betingade de, liksom en fet god mjölkko är dyrare än en mager och utsinad. Å alla slafafvelsplan-tager * höllos slafvarne långt bättre än å socker- och bomullsplantagerna; det var

ett kändt och bepröfvadt faktum, att allt för stark kroppslig öfveransträngning genom hårdt arbete betydligt minskade »afkastningen»; kvinnorna erhöllo därför bättre'vård och föda — »afkomman> blef därigenom kraftigare och mera säljbar.

Detta är en sak. En annan är den, att när resande främlingar, vare sig från Norden eller utlandet, besökte en plantage, hvars ägare var något så när »aristokrat», emottogs han alltid med äkta berömd »sydstatsgästfrihet»; hansvärd eller någon af familjen förde honom själf omkring å egendomen, förevisade hvad som var ägnadt att ses af främmande ögon, framkallade de slafvar, som voro presentabla. Men fick månne främlingen se sig om på egen hand? Nej. Äfven de citat af slafvarnes egna yttranden om att de äro »lyckliga och nöjda», som framdragas för att visa det oberättigade i striden mot systemet, äro vilseledande. Ty slafven talade oftast af fruktan för piskan, och den, som klagat för en gäst öfver sitt herrskap, skulle sannolikt ej kommit att yttra många flera ord i lifvet. De besökande sågo sällan mer än utansidan af slafsystemet.

Det förhöll sig här liksom i andra familjer med anspråk på någon hyfsning: barnen få ej gärna stryk i gästers närvaro. Så omänskliga Söderns plantageägare än genom vanans makt blifvit, förstodo de nogsamt, att hudflängandet af en slaf ej var ett skådespel att bjuda en främling på.

Channing, hvars tillförlitlighet ingen torde betvifla, berättar i sin artikel »Ön Slavery» om sina resor i Virginien bl. a.:

»Jag hörde talas om en egendom, hvilken sköttes af en person, som ansågs hafva framgång i alla sina företag och som kunde styra sina slafvar utan att behöfva nyttja piskan. Jag var nyfiken att se mannen och hoppades, att han gjort någon för mänskligheten hedrande uppfinning. Jag frågade honom, huru han bar sig åt för att slippa använda kroppslig aga. Han svarade: slafvarne veta, att arbetet skall verkställas och att det är bättre för dem självfva att göra det utan stryk än med stryk».

• Se sid. 68 detta arbete.Jag fann snart, att slafvarne på denna välskötta egendom minskades till antalet och frågade om orsaken därtill. Han svarade fullkomligt lugnt och uppriktigt: »Slafhjorden är icke tillräcklig för egendomen!» Han menade, att arbetet fordrade ett större antal folk, ehuru de befintliga slafvarne ändock måste förrätta alltsammans, så att öfveransträngningen förkortade deras lif.

Äfven om det ej vore faktiskt, att slafvarnes behandling förvärrades, allt eftersom industriens framsteg ökade råvarornas afsättning, vore det i Virginiens legislatur den 26 januari 1832 af mr. Summer fällda yttrande tillräckligt betecknande:

Slaftransport.

»När det bland kristendomens höga läror säges honom (slafägaren), att han skall göra mot andra, hvad han vill, att andra skola göra mot honom, faller det honom aldrig in, att den usla negern kan inbegripas i detta heliga bud».

Man behöfver för öfrigt vid studerandet af skrifter i detta ämne endast fösta uppmärksamheten vid slafägarnes uttryckssätt, när det är tal om slafvar. Samma benämningar, som när det gäller boskap. De kallas »stock». Slafvarnes barn kallas »afföda», »yngel»; om en kvinna säges det, att hon är »dräktig». De, som öfvervaka slafvarnes och boskapens arbete, hafva samma benämning: »påfösare»; de namn, slafvarne erhålla, äro de samma, som gifvas åt hundar eller kor. Staternas lagar göra dem till egendom liksom getter och svin; de tagas i mät förskuld liksom oskäliga kreatur; de säljas på auktion tillsammans med åsnor och annan boskap; när de »drifvas» från den ena delen af landet till den andra, gå de i hjordar eller »drifter»; den hvinande piskan sätter fart i trötta ben, och liksom den främsta kon i raden bär skälla om halsen, måste det främsta hopkedjade negerparet gnida på fiolsträngame en lustig melodi, så att suckar och klagan öfverröstas och de resande och mötande småle åt »slafvarnes lyckliga, sorgfria lif».

De köptes och såldes såsom boskap; deras tänder, armar och ben undersöktes och synades; liksom hästar förklarades de »felfria» eller återsändes de till ägaren, om de befunnos behäftade med fel.

Och, kanske det för slafven svåraste af allt, det som mer än allt annat utdömer systemet: de sammanparades och

skiljdes igen som hornboskap. För dem fick det ej finnas mänskliga känslor af kärlek, för dem fick det ej finnas familjeband.

Deras »giftermål» skedde utan ceremonier, på ägarens befallning, och upplöstes på samma sätt, ehuru slafvarnes egen högsta önskan var att »bli gifta genom präst». Slafven fick aldrig lefva för sin familj, utan för en främling, sin herre. Han kunde icke skydda hustru och barn från förnedring. De kunde piskas till blods inför hans ögon, och han kunde ej röra ett finger till deras hjälp. De kunde ryckas från honom och säljas bort, utan att han visste hvart, utan att hopp om ett återseende fanns. Och själf blef han ånyo, alltjämt för att föröka »stocken», »parad samman» med någon annan stackars kvinna, kanske nyligen sliten från sin »familjekrets».

Ty detta godtyckliga sammankopplande af människor ansågs i det kristna och fria landet Nordamerikas Förenta Stater ingalunda som stridande mot kristendomens bud. Man skulle väntat, att kristna präster, Guds ords förkunnare, skulle uppträdt mot detta vanärande af äktenskapet. Men tvärtom. År 1836 utkom ett ecklesiastiskt dokument i form af ett uttalande under ett möte bland baptistprästerna i Savannah. Channing har återgifvit det så:*

»Helt nyligen blef å en prästerlig sammankomst denna fråga framlagd: Om i händelse af ofrivillig separation, af sådan art att framtida sammanlefnad omöjlig-göres, parterna böra tillåtas gifta om sig? Frågan åsyftade man och hustru, skilda genom försäljning, en hvardagshändelse på grund af den stora inhemska slafhandeln. Svaret lydde: att sådan skilsmässa mellan personer i våra slafvars ställning är liktydig med skilsmässa genom döden; och vi tro, att den inför Gud äfven gäller såsom sådan. Att under dylika förhållanden förbjuda ett andra giftermål skulle vara att utsätta båda parterna icke endast för svårigheter och frestelser, utan äfven för brott mot kyrkan på grund af lydnad mot sina herrar, af hvilka man ej kan vänta, att de skulle nöja sig med en förordning, som vore i strid mot

slafrätten.----Slafvarne äga ingen självbestämmelserätt; det är för dem

lika omöjligt att hindra en skilsmässa genom döden som en af ofvanantydda art.»

Detta prästerliga hyckleri och kryperi vittnar i och för sig tillräckligt om den demoralisation af rättsmedvetandet, som slafveriet öfverallt och i alla förhållanden medförde.

• William Channing, Works, V, sid. 206.0.

Channing yttrar i någon af sina uppsatser om slafveri och abolitionism, att denna senare ej skulle få verklig makt att segra, förr än en af dess män vågat med sitt lif vittna om sakens sanning.

Det dröjde också icke länge, innan denna sak fick sitt blodsdop. Det skedde under den bekanta Altontragedien den 7 nov. 1837. Denna dag blef d:r Elijah Lovejoy mördad af pöbeln i Alton, Illinois. Ingen föregående händelse hade så upprört och oroat den mera samvetsgranna och tänkande delen af befolkningen.

Channing.

D:r Lovejoy var född i Maine och hade tagit akademisk examen i Waterville College 1820. Därefter ägnade han sig åt det prästerliga kallet och tillhörde pres-byterianernas kyrka. Han bosatte sig i St. Louis, Missouri, och började där utgifva en religiös veckotidning, »The Observer».

I denna yttrade han sig skarpt emot slafveriet, särskildt inom Missouri. Det belf en väldig uppståndelse bland befolkningen; hans vänner uppmanade honom att i den för öfrigt så omtyckta tidningen med tystnad förbigå allt, som rörde den farliga frågan. »Jag har svurit evigt hat till slafveriet», var hans svar, »och med Guds hjälp skall jag aldrig skifta mening.»I en adress till invånarne i St Louis svarade han offentligt på dessa uppmaningar med att kraftigt betona »sin medborgerliga rättighet att diskutera slafveriet eller hvarje annat missförhållande, som berör humana intressen». — »Jag ställer mig på konstitutionens fasta mark, och jag förklarar vördsamt och bestämdt, att jag ämnar bibehålla denna position. Vi hafva slafvar, det är sant: men jag är ingen sådan.»

På samma gång han förklarade sig aldrig skola uppgifva det fria ordets och den fria prässens rätt, hoppades han dock, att han alltid skulle bruka denna rätt med den hofsamhet och ödmjukhet, som höfdes en kristen, framför allt

en kristen lärare. Han erinrade dem, som ville lägga munkafle på honom, att hans blod var besläktadt med det, som flöt på Lexingtons slätter och höjderna vid Bunkers Hill, och han försäkrade dem, att förr skulle hans blod få flyta som vatten, än »jag uppgifver min rätt att föra sanningens och rättvisans talan inför alla, som förneka den. — — Jag är beredd att bära konsekvenserna. Jag har vädjat till konstitutionen och mitt lands lagar; kunna de icke beskydda mig, vädjar jag till Gud och åt honom anförtror jag förtröstansfullt min sak.»

På våren 1836 blef en neger, som under självförsvar dödat en hvit man, af pöbeln utsläpad ur det fängelse, där han hölls inspärrad, fastbunden vid ett träd och lefvande bränd. Saken kom inför juryn, men innan denna uttalat sig, fastställde domaren den förvånande principen, »att om en folkmassa genom något mystiskt, metafysiskt eller rent af elektriskt raseri drifves till våldsamhet och blodsutgjutelser, är hvarje enskild deltagare häri utan skuld och således ostraffbar; och som detta är händelsen nu, faller saken icke under vår domvärjo, den står utanför den mänskliga lagens räckvidd».

D:r Lovejoy var ej sen att yttra sin mening om detta upprörande dåd och ännu mera upprörande juridiska uttalande. Hans officin stormades då af pöbeln, och han tvangs att begifva sig till Alton. Här blef hans präss emellertid genast vräkt på flodstranden och sönderslagen.

Under ett omedelbart därpå hållet möte af stadens borgare utlofvades honom full skadeersättning. Han å sin sida försäkrade dem, att det ej var hans afsikt att utgifva en abolitionisttidning, utan en religiös sådan. Ty oaktadt stark antislafveriman hade han liksom Channing ingalunda utan vidare omfattat abolitionisternas program. Hans artiklar emot slafveriet väckte dock ögonblickligen anstöt.

Invånarne i St. Louis fordrade emellertid högljudt genom sin präss, att hans tidning skulle undertryckas äfven i Alton. Följaktligen blefvo en gång under hans frånvaro åter hans officin och maskiner förstörda. Ännu en gång anskaffade han ny tryckpräss, som tills vidare insattes i en köpmans magasin; men pöbeln stormade byggnaden, sönderslog maskinen och kastade bitarne i Mississippi.

Strax därefter anfölls han af en rasande folkskara, då han, efter att hafva tjänstgjort i kyrkan i St. Charles, besökte sin svärmor; han måste skyndsamt fly för att rädda sitt lif.

Flera möten höllos nu i Alton af den upprörda befolkningen, vid hvilka man diskuterade frågan, om »The Observer» skulle tillåtas att vidare utkomma. På ett af dessa möten fick Lovejoy uppträda och försvara sig. Manligt och klart sade han sina motståndare, att han respekterade deras känslor och endast med ledsnad handlade i opposition mot dem; men han måste »låta leda sig af högre hänsyn än vare sig mänsklig fruktan eller gunst. Jag drifves framåt i den riktning jagvalt, emedan jag fruktar Gud. Enär jag på den stora dagen skall stå till svars infor honom, vågar jag ej öfvergifva min öfvertygelse eller upphöra med att på allt sätt söka utbreda den». Han frågade vidare, hvarför han ej drogs inför juridisk domstol, ifall man beskyllde honom för något brott: »Men om jag icke brutit emot lagen, hvarför jagen I mig upp och ned på bergshöjderna liksom ett villebråd? Hvarför hoten I mig med tjärtunnan? Hvarför liggen I i försåt för mig hvarje

dag och natt efter natt? Hvarför sväfvar just mitt lif stundligen i fara?---

Jag vet, att I kunnen rulla mig i tjära och fjäder, hänga mig eller kasta mig i Mississippi; men än sedan? Jag har lärt mig inse, att om jag icke är säker i Alton, är jag det lika litet på någon annan plats.»

Mötet fasthöll sin önskan, att såväl hans präss som han själf skulle aflägsnas ur staden; i så fall skulle ingen skymf vederfaras honom.

Därpå svarade han bl. a.: »Jag tillbakavisar allt sådant medlidande. Edra skymford träffa mig icke. Skandal, lömskhet och förtal hafva gjort sitt värsta. Mina skuldror hafva burit bördan däraf, tills de blifvit vana därvid och ej mera nedtyngas. Jäg, och jag ensam, kan vanära mig själf, och den största af all vanära skulle vara att i en stund som denna förneka min Herre och Mästare genom att öfvergifva hans sak. Han dog för mig, och jag vore den mest ovärdige att bära hans namn, om jag skulle vägra att, om så kräfves, dö för honom.» Erinrande mötet, att han vid ett besök i St. Charles blifvit fördrifven ur skötet af sin familj, slöt han med denna förklaring:

»Jag har efter öfverläggning med mina vänner och efter att allvarligt hafva sökt Guds råd beslutat att stanna i Alton och här kräfva skydd för utöfvandet af mina rättigheter. Om de borgerliga myndigheterna vägra mig detta, måste jag vädja till Gud: och om jag dör, skall min graf bli i Alton. Herr ordförande, jag vågar ej fly från Alton. Om jag det gjorde, skulle jag känna det, som om Herrans ängel med brinnande svärd förföljde mig, hvarthän jag ginge. Det är emedan jag fruktar Gud, som jag icke bäfvar för alla de motståndare jag har i denna stad.»

Lovejoys allvarliga och manliga ärlighet gjorde det djupaste intryck; alla mötesdeltagare voro gripna och rörda, många snyftade högt och äfven hans fiender fallde tårar.

I detta kritiska ögonblick, då det såg ut, som om det fria ordets rätt skulle segra, reste sig en metodistpräst John Hogan och vållade genom ett häftigt, hänsynslöst tal omkastning i den allmänna stämningen samt förberedde sålunda den blodiga tragedi, som snart följde.

Under några dagar upprördes samhället af våldsam strid mellan de hvarandra motsatta åsikterna om prässcensur eller fri yttranderätt, och Lovejoys vänner enades om att bistå honom.

Hans nya tryckpräss anlände på morgonen den 7 nov., och nyheten härom tillkännagafs af pöbeln genom trumpetsignaler. Mären öfvervakade dess transport till ett säkert magasin. Under hela dagen rådde liflig rörelse i staden, men då det vid niotiden på aftonen ännu icke märkts något tecken till anfall, drogo Lovejoys vänner sig tillbaka, kvarlämnande å magasinet endast omkring tolf personer, som voro villiga att med fara för sina lif försvara yttrandefriheten.

Ett par timmar senare samlades omkring magasinet ett trettiotal väpnade och »väl klädda* män, kommande från utskänkningslokalerna och sålunda förberedda att utföra det värf, hvartill ofvannämde pastor Hogan inspirerat dem. Deklappade först på magasinsdörren och begärde att prässen skulle utlämnas åt dem. Magasinets ägare vägrade; de anfallandes anförare framdrog då sin pistol och sade, att massan till hvarje pris skulle sätta sig i besittning af den.

Stenläggningen upprefs, stenar haglade, fönstren inslogos och flera skott aflossades mot byggnaden. Dessa skott besvarades af de belägrade och flera bland massan sårades. Nu höjdes ett allmänt skri: »Bränn dem inne, bränn dem inne!» Stegar framsläpades och anstalter vidtogos att sätta eld på huset.

Men först sändes mären jämte en fredsunderhandlare för att söka förmå de anfallne att utlämna prässen mot villkor, att ingen person skulle förfördelas. Magasinets ägare svarade åter, att mären borde förr sammankalla stadens invånare att rädda byggnaden, hvilket denne förklarade omöjligt, enär han vore maktlös gent emot pöbeln. Han måste återvända till denna med oförrättadt ärende, och nu hördes rasande rop: »Sätt eld på huset och skjut hvarenda fördömd abolitionist, som försöker undkomma!»

Med tillhjälp af stegar sattes taket i brand. Fem af försvararne störtade då ut ur huset, afsköto sina gevär mot pöbeln och återvände in. Därpå sökte Lovejoy och tvenne andra att komma ut; en skarp gevärssalva mötte dem. Lovejoy träffades af fyra kulor, af hvilka tre i bröstet: han hade dock kraft nog att springa in och ropa: »jag är skjuten, jag är skjuten!» hvarefter han ögonblickligen dog. Båda hans följeslagar voro svårt sårade. Hans vänner beslöto nu att kapitulera, men detta afslogs af pöbeln; de sökte då fly från det brinnande huset, men få af dem undkommo osårade de mötande skotten. Därpå rusade massan in, slog sönder prässen och kastade bitarne i floden.

Nästa dag fördes martyrens kropp till hans hem under massans hånande tillrop och glädjeyttringar. Han begrofs på en kulle helt nära invid Mississippi-floden; på hans graf har en enkel sten blifvit rest med följande inskrift:

HIC JACET

LOVEJOY.

JAM PARCE SEPULTO.

(Här hvilar Lovejoy; skona nu hans graf.)

Lovejoys död var för frihetens vänner ett nytt väldigt bevis på att den strid, de börjat, icke var en blodlös konflikt mellan idéer, utan skulle komma att medföra verklig och personlig kamp på lif och död

Mordet väckte stort uppseende öfver hela landet; slafveriets försvarare applåderade blodsgärningen. Dess motståndare rustade sig till ännu större sammanslutning, och deras antal växte hastigare än någonsin förr.

När underrättelsen om Altontragedien kom till Boston, begärde Channing jämte 100 af stadens invånare upplåtandet af Faneuil Hall till ett möte för att uttrycka afskyn öfver detta mord på en kristen präst.

Denna berömda sal, vanligen kallad »frihetens vagga», skänktes till staden såsom offentlig lokal för möten och föredrag af Peter Faneuil 1742 och har, ehuru ombyggd och utvidgad, allt sedan användts för detta ändamål. I denna sal hafva Parkers ljungande ord ljudit, och dess väggar hafva varit vittne till många heta strider; med dess namn äro förbundna otaliga minnen från dessa frihetskampens år.

Channings begäran blef dock afslagen. Detta väckte i Boston om möjligt ännu mera uppseende än själfva mordet, och män af alla partier funno, attundfallenheten för slafstaterna började gå för långt. Channing skref, sin vana trogen, ett »öppet bref» till Bostons invånare: »Har det kommit därhän? Har Boston sjunkit så djupt? Töras ej dess invånare sammankomma för att gifva uttryck åt de stora frihetstankar, för hvilka deras fäder dött? Skola landets medborgare mördas, för det de försvara sin egendom och den fria diskussionsrätten? Och är det lifsfarligt att i denna metropol uttrycka afsky för ett våldsdåd? Är vår förnedring så stor, böra vi känna den smärtsamma sanningen, och de ibland oss, som äga i behåll något af våra förfäders ande, böra arbeta för att upprätta dessa urartade efterkommande.»

Faneuil Hall.

Detta verkade. Ett offentligt möte utlystes; inför dess talrika medlemmar upplästes Channings »bref», och det beslöts, att Faneuil Hall skulle öppnas för Lovejoys vänner.

Sammankomsten i Faneuil Hall blef en ej oviktig tilldragelse i slafveristridens historia särskildt på grund däraf, att den föranledde det första uppträdandet af Förenta Staternas kanske störste vältalare, Wendell Phillips. Han var då en helt ung, ännu i det offentliga lifvet okänd men lofvande jurist, om hvilken det sades, att han hade en lysande bana framför sig. Han tillhörde en af Bostons förnämsta familjer och hade genomgått landets första utbildningsanstalt. Han hadeemellertid blifvit gripen af Garrisons ord och slutit sig till abolitionisterna, dock utan att ännu hafva aktivt deltagit i striden.

Allt fortgick till en början värdigt och allvarligt; Channing höll ett kraftigt tal, efter hvilket flera af honom skrifna resolutioner antogos, hvilka uttalade fördömelse öfver Altontragedien.

Då uppträdde plötsligt statens generalprokurator, James Austin, med ett häftigt anförande, hvari han förklarade, att Lovejoy icke endast under lifvet varit förmäten och dåraktig, utan »dött en dåres död»; vidare, att hans mördare endast utfört en handling jämförlig med deras, som vräkte téet i Bostons hamn, samt att folket hade lika stor rätt att värja sig mot abolitionisterna, hvilka ville befria negrerna, som emot den man, hvilken till äfventyrs skulle vilja öppna lejon- och tigerburarne i menagerierna.

Wendell Phillips.

De skallande hurrarop, med hvilka en stor del af församlingen hälsade dessa ord, afbrötos af Wendell Phillips, som sprungit upp på talarstolen. Han hade begifvit sig till mötet utan tanke på att uppträda, men generalprokuratorns hånande yttranden kommo hans blod att koka.

Ehuru hans första ord möttes med hyssjningar och rop, förklarade han sin förvåning öfver såväl det uttalande han nyss hört som det bifall detta rönt. »När jag hörde denne gentleman betona principer, som ställde Altonmördarne sida vid sida med Otis och Hancock, med Quincy och Adams, väntade jag, att dessa målade läppar» — han pekade på dessa mäns porträtt å salens väggar — »skulle erhålla röst och talförmåga att tillrättavisa denne falske

amerikan, denne de dödas belackare.»Här utbröt ett så fruktansvärdt oväsen och skrik: »Ned med honom! han skall återtaga sina ord! ned med honom!» att Phillips först efler en lång stund kunde sluta detta sitt kraftiga förstlingstal, hvarmed han började sitt mer än under en människoålder outtröttliga arbete för humanitetens sak. Helt säkert står han i. främsta ledet bland dem som inverkat på den allmänna meningen och banat väg för slafvarnes slutliga frigörelse.

Pöbeldemonstrationerna fortforo dock på många håll i Nordens städer; särskildt utmärkte sig framgent liksom förut Cincinnati, Philadelphia och Boston i detta stycke; kyrkor förstördes, byggnader antändes, brandkår och myndigheter vägrade inskrida. Särskildt blef år 1842 kalladt det »svarta året» i Bostons tidräkning. De redan berättade exemplen af fanatism och förföljelseanda hafva visat af hvad art excesserna voro.

Men allt delta ökade dock endast mer och mer abolitionisternas kraft, till dess de inom kort stodo fram som ett aktningsbjudande parti äfven inom politiken. Och för att tala med Channing*: »Så länge deras namn fortlefva i historien, skola de som af en ärekrona omstrålas af de lidanden, de så hjältemodigt buro».

Under allt detta stördes sällan eller aldrig lugnet i Södern af några demonstrationer. Ty samma makt, som fjättrade den svarte mannens kropp, hade äfven trälbundit den hvites sinne. Få voro djärfva nog att uttala ett deltagandets ord för slafvarne eller att ifrågasätta ägarens rätt. Blotta misstanken, att man hyste medlidande för någon färgad man eller kvinna, var farlig. En tvungen och lydig tystnad rörande den stora frågan rådde, sällan bruten vare sig i prässen eller från talarstolen, vare sig genom offentlig förklaring eller privata uttalanden. Men skulle det hända, att någon hvit mans hjärta och samvete upprördes och att en känsla af humanitet segrade öfver fruktan, då var våldets hand ej sen att tungt drabba den skyldige.

Så blef — för att nämna ett enda exempel — i Syd-Karolina John L. Brown anklagad inför domstol och dömd till döden, emedan han förhjälpt en kvinnlig slaf att fly. Underrättelsen härom spreds af den dömdes vänner öfver hela unionen och nådde äfven England, där den väckte största rörelse. Präster och medlemmar af olika kristna kyrkor sände till kyrkorna i Syd-Karolina ett memorial, under-tecknadt af 1300 Englands främste män, bland hvilka äfven Thomas Clarkson; petitioner sändes äfvenledes från England till guvernören öfver Syd-Karolina — alla påyrkande Browns frigifvande. Förnämligast genom denna britiska påtryckning blef äfven »domen förmildrad».

Allt mer och mer började nu slaffrågan undantränga de i politiken hittills rådande tull- och bankfrågorna. Den tilltvingade sig statsmännens uppmärksamhet och behärskade de breda lagren; den behärskade staternas legislaturer och kongressens kammare. Den vädjade till folkets öga och öra i tidningarnas spalter, från talarestolar och religiösa möten, och den blef en bestämmande faktor för partibildningen. Den kunde ej mera hejdas; från alt hafva varit en fråga, diskuterad af några få, blef den allas samtalsämne, från att hafva omfattats i några få kretsar, öfverskyggade den hela landet, till dess detta land darrade under framtågande arméer och färgades rödt af inbördeskrigets blodströmmar.

* Works, Slavery Queslion, vol. 4, pag. 241.7.

Efter det Florida under presidenten Monroes styrelse inköpts från Spanien hade, som redan blifvit sagdt, slafTrågan undanskjutits för andra brännande ekonomiska spörsmål.

Dessa fortforo äfven under John Quincy Adams styrelse och likaså under And. Jacksons. Då väcktes visserligen statssuveränitetsfrågan genom Syd-Karo-linas »ogiltighetsförklaring» till nytt lif. Calhoun afsade sig vice presidentskapet,

John Quincy Adams.

och började i senaten kämpa för Södern. Webster förfäktade högsta domstolens suveränitet, och Henry Clay genomdref ånyo en kompromiss; men allt detta gällde tullbeskattning.

Med John Quincy Adams, har det blifvit sagdt, upphörde unionens guldålder

— »the era of good feeling»; han var den siste af de verkligt dugande presidenterna före Lincoln. Efter honom

kom en rad af politiska lycksökare, dels kraftiga och energiska, såsom Jackson, dels rena nollor, Söderns tnannequiner, sådana som Polk m. fl.Och dock var det under Jacksons styrelse, som John Q. Adams skulle komma att spela en mera betydande roll i slalTrågan.

Han var utan tvifvel en af Förenta Staternas mest framstående statsmän; han var född 1767; son af en president och själf president, passerade han så att säga alla faser inom det offentliga lifvet, till dess han, just då man trodde denna hans bana slut, ånyo ingrep däri på ett sätt, som gjorde hans sista år till de mest betydelsefulla af hans lif. Och dock ha väl få män börjat sin offentliga bana så tidigt och med så stor utmärkelse.

I sin första ungdom åtföljde han sin fader, John Adams, till England och besökte därefter Holland, Frankrike och Ryssland. Han började sin »dagbok» vid 12 års ålder 1779 och slöt den år 1848, strax före sin död, 81 år gammal. Då hans fader utnämdes till minister i England, återvände han till Amerika och idkade studier vid Harward College. 1794 blef han minister i Holland och 1797 i Berlin. 1802 återvände han och var medlem i Massachusetts legislatur till 1803, då han blef senator. År 1809 återvände han till Ryssland i egenskap af minister, och 1815 sändes han i samma befattning till England. 1817 hemkallades han af Monroe, utnämdes till statsminister och blef 1825 Förenta Staternas president. Efter fyra år utträngdes han af Jackson. Han var då 62 år gammal, och hans motståndare ansågo, som sagdt, hans lysande politiska bana vara slut.

Då med ens spreds ryktet om att expresidenten blifvit uppställd såsom kongresskandidat för sin valkrets i Massachusetts. Man ville knappast tro det. Skulle en f. d. minister och president emottaga ett relativt så underordnadt uppdrag? Något sådant hade man dittills aldrig hört eller sett. Men Adams var ännu i sin fulla kraft och hyllade den principen, att bästa sättet att bibehålla sitt inflytande vore att använda det. Han visste också med sig, att han alltid användt det för sitt lands bästa. Han emottog alltså kandidaturen och blef 1830 enhälligt vald till kongressledamot. Under mer än 17 år från denna tid — d. v. s. ända till sin dödsminut, ty som bekant dog han plötsligt som en soldat på sin post midt under sittande session — fyllde han, »the old man eloquent», denna sin plats med stor kraft och ära, den mest fruktade motståndare till frihetens och humanitetens fiender.

Ty fa män i Förenta Staterna hafva varit mera glödande frihetsvänner än han. Till följd häraf var han ock en afgjord fiende till slafveriinstitutionen; men han var icke abolitionist och slöt sig aldrig till något bestämdt parti. Det Oaktadt var han i det närmaste lika hatad som Garrison af slafsystemets försvarare, särskildt sedan striden om petitionsrätten utbrutit i kongressen. Mera härom i det följande *.

Adams blef, som sagdt, undanträngd från presidentstolen af general Andrew Jackson, hans motsats i nästan allting, främst i politiska åsikter.

Denne var nämligen en äkta sydstatsman, härsklysten, vinningslysten, despotisk. Han var född 1767 af fattiga irländska föräldrar; studerade först till präst, men blef soldat vid 14 års ålder under frihetskriget. Han hade alltid utmärkt sig för vildhet och oregerlighet och var känd som spelare och slagskämpe. Vid 22 års ålder flyttade han till Tennessee, bosatte sig i Nashville, tog här en annan mans hustru, fru Robbards, i sitt hus och gifte sig med henne, sedan hon skilts från sin man. Han hade då utbildat sig till advokat, hvilket yrke tyckes hafva varit särdeles förmånligt i Förenta Staterna under »bomullsperioden». Vid slagsmål, dueller, dryckes-

• Se utförligt: >Life and public services of John Quincy Adams*,' by William H. Seward.dryckeslag och kapplöpningar utmärkte sig denne lagens tolk fortfarande och förvärfvade sig därunder många både vänner och fiender. Han valdes till kongressmedlem 1796 och till senator 1797. Vid indiankrigets utbrott blef han generalmajor.

Under detta fälttåg uppstod bland soldaterna brist på lifsmedel; de klagade för generalen. Han upptog då ur sin ficka en handfull »hickorynötter» och sade: »Jag skall dela min kost med er». Däraf fick han tillnamnet »Old Hickory», som han alltid fick behålla. Men då soldaterna ändock förklarade, att de ville »gå hem», ställde han sig i vägen för dem och svor på, att han skulle nedskjuta den förste, som försökte deserteraSe *»Förenta Staternas historia»* af Joh. O. Enander, del 4, sid. 144..

President Jackson.

Detta drag angifver hans karakter: brutal soldat, men soldat från topp till tå. Då han år 1824 uppställdes som kandidat till presidentstolen, skrattade man åt denna »oerhörda fräckhet» af en man, som icke ens kunde skrifva sitt modersmål korrekt.

Han införde också i politiken regementsdisciplinen, men framför allt militärdespotismen, representerad af honom själf personligen. Han härskade som en despot. Hans åttaåriga regering var lika absolut som Cromwells diktatur. Under hans tid och allt framgent blef i politiken det personliga inflytandet hufvudsak och principen bisak. Jackson var det demokratiska partiet och det demokratiska partietvar Jackson; men demokrat kallades en hvar, som röstade för den demokratiska »ticket».

Jackson var den förste, som införde systematisk korruption i den amerikanska inrikespolitiken. Därigenom erhöll han ett verksamt partiredskap, ty därigenom intresserade han tusenden för sin administrations framgång och fortvaro; därigenom försäkrade han sig städse om en här af vänner och om medel för vidare rekrytering. Han brukade säga, att han vore för gammal soldat för att besätta en fästning med sina fiender. Han vädjade alltid till människornas lägsta, men också mest energiska lidelser, deras penningbegär, vinningslystnad och fåfanga.

Hans första regeringshandling var att afskeda alla de högre ämbetsmän, som ej tillhörde hans parti, till ett antal af öfver 700, och deras ämbeten skänktes såsom belöning till politiska vänner. Det var alltså han, som införde det delvis ännu rådande bruket, att vid presidentombyte äfven ombyte sker af en hel rad ämbetsmän.

Alt Jackson i egenskap af »demokrat» var ifrig slafsystemsvän är självklart.

Under hans första regeringstermin ombildade sig det republikanska partiet till ett whigparti, som jämförde sina motståndare med de engelska tories och ansåg sig såsom det enda, sanna och äkta republikanska partiet, ehuru det delvis öfvergaf detta senares program och införde helt andra problem i dagspolitiken. Så vidt möjligt ignorerande slafTrågan till en tid åtminstone, lade det an på förverkligandet af det »amerikanska systemet» och ordnandet af bank- och tullfrågor. Och dessa blefvo af så mycket större betydelse, som Jacksons s. k. »svindelpolitik» höll på att ruinera landet.

Henry Clay var vid denna tid helt naturligt whigpartiets hufvudledare.

Som bekant uppställde demokraterna såsom sin första grundsats folksuveräniteten och ville låta regeringen framgå genom folkets fria val, medan whigpartiet ville, att folkets visaste och bäste män skulle öfvertaga ledningen af regeringen. Whigpartiet sökte alltså fortfarande sin styrka i kongressen, tillförde ständigt denna nya framstående förmågor och sökte vid alla tillfällen stärka dess utöfvande makt. Demokraterna däremot grundade sin makt utom kongressen, slöto sig till massorna, vunno åt dessa nya rättigheter och öppnade för dem större fält för politisk handel och vandel. Kort sagdt, demokraterna hyllade individens suveränitet och det därur framgående »squatter*- och flibustierväsendet. De sågo i staten intet annat än en förening af individer till skydd för sina privatintressen. Whigpartiet däremot sökte gagna sina intressen på officiellt byråkratisk väg genom staten.

Theodor Parker har på sitt kända slagordsmässiga, men träffande sätt vid olika tillfällen karaktäriserat dessa partier så:

»Det gifves tvenne politiska partier i Amerika, det ena är mycket stort och väl organiseradt, nämligen slafjordsparliet. Det har tvenne stora underafdelningar: det ena kallas whigs, det andra demokrater; tillsammans utgöra de det stora nationella slafjordspartiet.--Det finnes tvenne afdelningar af whigs: whigpartiet

i Södem och whigpartiet i Norden. Båda stämma de öfverens i sina protektionistiska idéer och sin förkärlek för slafveriet. Men whigpartiet i Södern kämpar för slafveri och protektionism, whigpartiet i Norden för protektionism och slafveri. —

---Dollarn är whigpartiets hjärtblod; dess motiv är pekuniärt; dess måtto

borde vara: pccunia pecuniata. den myntade penningen, den förvärfvade penningen.Det hånar de fattiga, de många; det ser ned med förakt på folket. Det lagstiftar

mot de fattige och för de rike.---

Det finnes äfven ett annat parti, som representerar folkets flertal, det flertal som icke har den eftertraktade penningen, utan endast den giriga lystnaden därefter. Detta är det demokratiska partiet. Det älskar penningen lika väl som whig-

partiet, men har fått mindre af honom.--Whigpartiet dyrkar penningen; han

är whiggudens kropp; det gifves ingen högre lag. Det demokratiska partiet dyrkar flertalets mening; hon är demokratgudens röst; det gifves ingen högre lag. För whigpartiet är det — lika mycket hur penningen vunnits, vare sig genom opie-

smuggling eller slaflorsäljning — pecunia pecuniata, det myntade myntet.---

Det är därför ingen väsentlig skilnad mellan whigpartiet och det demokratiska partiet, hvad de sedliga grundsatserna angår. Whigen bringar till heders den vunna penningen, demokraten begäret att vinna penningen. Den ene står icke högre eller den andre icke lägre; de äro hvarandra alldeles lika — en whig är en demokrat, som hunnit till mognad; hans tid har kommit. En demokrat är en ung

whig, som skall lagstifta för penningen, så snart han vunnit honom*.---»

Vid studium af landets politiska och sociala historia skall man finna denna analys riktig. Det är i synnerhet tre intressegrupper, som utgöra partiernas stridsäpplen: den första konstitutionsutkastet, dess antagande och befästande; vidare förhållandet mellan Förenta Staterna och utrikesmakterna, och slutligen det inre systemets förbättring, bank- och tariffrågor, hamn- och flodregleringar.

Men längre fram lyckades det slaffrågan att helt och hållet omgestalta partierna. Det fanns naturligtvis i Norden äfven whigs, som voro emot slafveriet, förnämligast dess vidare utbredande. Men vid den tid, vi för närvarande beröra, 1830—1840-talet, fanns det i kongressen, utom John Quincy Adams, endast en enda man som stod emot slafmakten. Det var senatorn J. P. Hale. Och Adams hade intagit sin ställning mindre af intresse för själfva slafsaken i och för sig än af sårad rättskänsla i den stora »petitionsstriden», då kongressen antog Calhouns bill emot »petitionsrätten».

Denna strid i Förenta Staternas kongress utgör ett af de viktigare momenten af den kamp, vi här skildra.

Abolitionisterna hade satt främst på sitt program att verka för upphäfvandet af slafveriet och slafhandeln särskildt inom distriktet Kolumbia.

I detta distrikt, som stod under regeringens jurisdiktion, visade sig slafsystemet från sin fulaste sida, hvilket stack så mycket bjärtare i ögonen, som hufvud-staden i detta fria land, Washington, låg just här. Det var alls ej ovanligt att få se slafdrifter, hopkedjade män, kvinnor och barn, under »påfösarnes» piskslag och eder långsamt tåga förbi den höjd, hvarå Kapitolium — denna monumentala frihetshall — tronade, och kongressmedlemmarne kunde under rasterna mellan debatterna fägna sina ögon med denna uppbyggliga syn. Också hade deras hjärtan däraf blifvit rörda till sådan mildhet, att de 1820 förordnat, det slafvarne inom staden, män och kvinnor, skulle straffas med endast 40 piskrapp på nakna kroppen!

Särskildt voro alla förordningar, som rörde Aen fria färgade befolkningen, ovanligt hårda. En fri färgad man eller kvinna kunde hvad stund som helst på öppen gata eller vid sitt hems härd af någon vinningslysten spekulant i människo-

• Theodor Parker: Samlade skrifter, del 9, uppsatserna om »Slafmakten i Amerika», »Nebraskafrågan» m. m.kött anklagas för att vara en förrymd slaf; i så fall, äfven om han kunde bevisa sin lagliga rätt till frihet, var han lagligen skyldig att betala vissa stadgade böter, och kunde han icke detta, blef han såld som slaf. En färgad fri främling kunde således icke heller besöka landets hufvudstad utan att i högsta grad löpa denna risk*.

Härtill kom, att ingen neger eller mulatt hade lof att vittna i ett mål, hvari någon hvit man var intresserad. Alltså stod den färgade befolkningen fullkomligt skyddslös; maken och fadern kunde ej försvara hustru och barn, när

någon brutal yankee funnit dem säljbara och inträngde i hans hus för att gripa dem; han måste åse, huru all förnedring och råhet öfvergick hans familj, hela hans ras — och han kunde intet göra för att hjälpa.

Verkliga förbrytelser, utöfvade mot värnlösa negerfamiljer, forekommo mycket ofta i hufvudstaden; tusentals negrer anklagades för »rymning» och kastades i fängelserna, hvilka blefvo fullkomliga affärscentra för människohandelns grossörer.

Denna skändlighet upprörde till och' med den ifrige försvararen af slafsystemet, John Randolph. Redan 1816 hade han utan framgång föreslagit en bill, som skulle afskaffa den inhemska slafhandeln i distriktet, »denna gemena nedriga handel, i jämförelse med hvilken den afrikanska slaftrafiken är en ren barmhärtighet, en dygd; icke ens på Afrikas kust äger en så neslig slafmarknad rum, som i denna metropol, sätet för nationens regering».

Det var detta slafveri, abolitionisterna framför allt sökte få upphäfdt.

Redan 1831 hade 15 talrikt undertecknade petitioner i detta syfte blifvit lämnade till John Quincy Adams att af honom föreläggas kongressen. Han gjorde det, men utan att förorda deras antagande. Han ansåg nämligen tiden icke vara den rätta att väcka en så allvarlig strid, som antagandet af dessa skulle gifva upphof till; det vore »som att använda den mest hälsosamma medicin på orätt sätt — i hvilket fall den lätt kan verka som ett dödande gift».

År efter år inkommo emellertid allt fler och fler liknande petitioner från olika delar af Nordens stater; särskildt utmärkte sig kvinnorna genom att med outtröttlig ihärdighet inlämna nya, som lika ihärdigt gång på gång afslogos.

Och Oaktadt abolitionisternas missnöje öfver Adams uttalanden vid den första petitionens framlämnande, var det dock allt fortfarande han, som år efter år fick uppdraget att i kongressen framlägga de nya petitionerna. Hans ålder och anseende, hans stora inflytande i kongressen, hans patriotism och omutliga kärlek till human frihet, allt ingaf ett förtroende, som aldrig rubbades. Och samvetsgrant uppfyllde han den förpliktelse, som ålades honom. Hvarifrån petitionerna än månde komma, hvad helst de handlade om, vare sig han kunde gilla dem eller ej — voro de endast hållna i lämplig form och ton, så kände Adams sig ovillkorligen förbunden att framlämna dem i kongressen. Knappast någon dag förgick under denna period, utan att han framlade flera eller förre petitioner, som afsågo upp-häfvandet af slafveriet.

Detta väckte stor oro hos kongressmedlemmarne från Södern. I senaten framlade Calhoun på nyåret 1836 en bill, som förbjöd emottagandet af petitioner rörande upphäfvandet af slafveriet i Kolumbia, enär detta syfte vore »en fräck kränkning med hänsyn till nästan hälften af unionens stater». En våldsam strid uppstod med anledning häraf och räckte ända till midten af maj månad. Oaktadt

* Henry Wilson: •‘Rise and Falt of the Slacepower», vol. I, pag. 300.Calhoun med all sin energi försvarade och motiverade sin bill, blef den dock icke antagen — den gången.

Redan nu framlade Calhoun alla de principer, som tjugofem år senare bestämde Söderns uppträdande; att den amerikanska Norden in i det sista icke föste tillbörlig uppmärksamhet härvid, var ett ödesdigert missgrepp. Calhoun sade bland annat:

»Vi älska och vörda unionen; vi minnas med varmaste känslor vår gemensamma härkomst, med stolthet våra gemensamma hjältebedrifter och blicka med glädje mot den gemensamma storhet och ära, som tyckas vänta oss; men härkomst, hjältedåd och framtida storhet äro för oss intet i jämförelse med denna fråga. Det är vår lifsfråga. Den innefattar icke endast vår frihet, utan hvad som är vida mer: hela vår existens. Det förhållande, som nu råder mellan de två raserna i de slafågande staterna har bestått sedan tre århundraden. Det har inträdt uti och varit bestämmande för alla våra institutioner, borgerliga och politiska. — Vi vilja icke, kunna icke tillåta, att det tillintetgöres; hända hvad som helst, skulle det än kosta hvarje droppa af vårt blod och hvarje cent af vår egendom, så måste vi försvara oss; och tvingas vi härtill, skola vi stå rentvådda inför alla

lagar, mänskliga och gudomliga---vi skola handla under ett ovillkorligt

nödtvång. Det finnes för oss endast ett alternativ: att triumfera eller gå under som ett folk ... Jag begär hvarken

sympati eller medlidande för de slafagande staterna; vi kunna beskydda oss själfva. Det är icke vi, utan unionen, som är i fara.. .»*

Det var inbördeskrigets åska, som mullrade bakom dessa ord.

Calhoun var dock fast besluten att vid första tillfälle förnya sin bill och till slut genomdrifva den.

Bättre framgång hade sydstatsmannen Pinckney i representanternas hus; såsom ordförande för en komité, hvars syfte var att förbereda frågan, framlade han den 18 maj en resolution, som förklarade, att kongressen ej hade makt öfver slafveriet i de enskilda staterna och alltså icke kunde upphäfva slafveriet i Kolumbia samt att »till förekommande af agitation och bevarande af det allmänna lugnet* alla petitioner och papper, som på något sätt afsågo slafveriet, skulle olästa tillbakavisas.

När den första af dessa resolutioner upplästes, reste sig mr Adams och sade, att om Huset ville gifva honom ordet i fem minuter, skulle han bevisa resolutionens oriktighet.

Ordet blef honom förvägradt.

Vid den tredje resolutionen vägrade Adams att rösta och öfverlämnade åt talmannen följande reservation att »till senaste eftervärld» stå inskrifven i Husets protokoller:

»Jag anser resolutionen vara en direkt förolämpning mot Förenta Staternas författning och mina valmäns rätt.»

Icke dess mindre blef resolutionen, som tillintetgjorde den äfven bland half-civiliserade folk erkända petitionsrätten, antagen af Huset med stor majoritet.

Men Adams lät ej binda sig häraf. Denne gamle hvithårige man upptog ensam striden för de ringas — de rättslösas — enda rätt: att bönfalla. Denne gamle statsman, som innehaft sitt lands högsta äreplatser, tvekade ej att med stolt

* H. von Holst: John C. Calhoun, pag. 132—133.och orubbligt lugn göra humanitetens principer gällande äfven med hänsyn till negrer. Han gjorde sig till förmedlare af alla petitioner, vare sig de kommo från norr eller söder, från män eller kvinnor, från svarta eller hvita. Det var dagar, då han framlade ända till 200, ja en dag 511 petitioner, en i sänder och begärande Husets åtgörande med hänsyn till hvar och en särskildt. Huset rasade, men Adams lät sig ej bekomma; han tog ej ens minsta notis om sydstatsrepresentan temas hotelser eller rop på ordning, tvärtom bragte han dem snarare till yttersta raseri genom sina bitande sakasmer. »The old man eloquent* stod allena, men han var mera fruktad och hatad, än om han haft en hel armé bakom sig.

Ett par af dessa kongresscener torde vara lika intressanta som betecknande för amerikanskt statslif*.

Den 6 jan. 1837 framlade mr Adams en petition från 150 kvinnor, hvilka han sade vara hustrur och döttrar till hans valmän; petitionen afsåg upphäfvandet af slafveriet i Kolumbia; han hemställde till Huset, att petitionen skulle uppläsas. *

Mr Glascock motsatte sig dess uppläsande.

Mr Park hemställde, att motionen om antagandet af petitionen skulle bordläggas.

Mr Adams sade, att om han förstått talmannens åtgörande i denna sak, var det icke själfva petitionen, som skulle bordläggas, utan motionen om dess antagande. För att bespara Huset tidspillan önskade han tillkännagifva, att han skulle upptaga motionen till behandling hvarje dag, så länge Huset tilläte honom det; ty han kunde icke betrakta sin plikt uppfylld, så länge som petitionen icke var föredragen och så länge som Huset icke beslutat, att det icke ville tillåta dess uppläsning.

Mr Pinckney från Syd-Karolina yrkade på återgång till dagordningen och frågade, om någon oafgjord fråga ännu förelåge.

Talmannen sade, att han förstått gentlemannen från Massachusetts, såsom om han endast underrättat om en kommande motion. I så fall hörde det icke till ordningen att börja en debatt därom nu.

Mr Adams sade, att så länge han såsom en medlem af Huset ägde frihet att tala, skulle han framdraga denna fråga, till dess den vore afgjord.

Mr Adams kallades till ordningen.

Mr Adams svarade, att han skulle ha äran att inför Huset framlägga en petition af 228 kvinnor, hustrur och döttrar till hans valmän; och såsom en del af det anförande, han ämnade göra, ville han taga sig friheten att uppläsa petitionen. Den var icke lång och skulle icke taga lång tid i anspråk.

Mr Glascock motsatte sig petitionens uppläsande.

Mr Adams fortfor att läsa, att petitionärerna, invånare i South Weymouth i staten Massachusetts, »öfvertygade om slafveriets syndfullhet och djupt bedröf-vade öfver dess tillvaro i en del af vårt land, öfver hvilken* kongressen»---

Mr Pinckney ropade: »Till dagordningen». Hade gentlemannen från Massachusetts på grund af den förut affattade resolutionen rättighet att uppläsa petitionen?

Talmannen svarade, att gentlemannen från Massachusetts hade rätt att antyda petitionens innehåll.

• William Seward: »Lire and public sercices of John Quincy Adams», pag. 289 o. f.Mr Pinckney önskade talmannens utlåtande, huruvida en gentleman hade rätt att uppläsa en petition.

Mr Adams sade, att han uppläste petitionen som en del af sitt tal, och han antog detta vara ett privilegium för en.medlem af Huset. Det var ett privilegium, som han skulle utöfva, till dess det genom ett positivt beslut blefve honom be-röfvadt.

Talmannen upprepade, att gentlemannen från Massachusetts hade rätt att göra en kort antydan om petitionens innehåll. Det var ej talmannens sak att af-göra, huruvida detta skulle ske med gentlemannens egna ord eller om han kunde citera petitionen.

Mr Adams: »Vid den tid, min vän från Syd-Karolina---»

Talmannen sade, att gentlemannen måste fortsätta att angifva petitionens innehåll.

Mr Adams: »Jag gör så, herr talman.»

Talmannen: »Icke enligt talmannens åsikt.»

Mr Adams: »Jag var vid denna punkt af petitionen:'djupt bedröfvade öfver dess tillvaro i en del af vårt land, öfver hvilken kongressen äger uteslutande jurisdiktion i alla frågor af hvad slag som helst'--»

Höga rop: »Till ordningen! Till ordningen!»

Mr Adams: *--'Ingå med den mest allvarliga petition till eder ärade

kår'--»

Mr Chamber från Kentucky reser sig och begär att gentlemannen skall kallas till ordningen.

Mr Adams mycket högt: »--'att omedelbart upphåfva slafveriet i distriktet Kolumbia----»

Mr Chamber upprepar sin begäran, och talmannen tillsäger mr Adams att intaga sin plats.

Mr Adams höjer rösten ännu mera och fortsätter så kraftigt, att det höres öfver oväsendet: »— — 'och att förklara hvarje människa fri, som sätter sin fot på dess markF-->

Bullret i salen var nu tumultuariskt. Talmannen afgjorde, att ingen talare hade rätt att uppläsa en petition, vare sig lång eller kort.

Mr Adams reserverade sig emot hvarje beslut, som afsåg att fastslå den principen, att en medlem af Huset ej skulle äga rätt att föredraga hvad han önskade. Han hade aldrig förr hört något sådant. Om denna praxis skulle omstörtas, borde beslutet lagas till protokollet, så att det kunde synas, huru fullständigt det fria ordet var

undertryckt i Huset. Om föredragandet af ett skriftligt anförande skulle undertryckas i hans person, så, vid Gud, skulle han endast finna sig däri genom ett protokollsbeslut.

Därpå afslöt han petitionen. Petilionärerna »tillkännagåfvo vördsamt sin afsikt att årligen framlägga samma petition inför den ärade kåren, så att det åtminstone skulle bli ett memorial i den mänskliga frihetens sak, att de gjort hvad de kunnat».

Dessa ord upplästes under bedöfvande rop af »till ordningen» från hela salen. Mr Adams hade emellertid läst petitionen till slut, hvarefter den bordlädes.

Vid början af nästa kongress förnyades åter mr Pinckneys resolution om förbud mot petitioner, som afsågo slafveriets upphäfvande. Några dagar därefterframlämnade mr Adams något öfver 200 petitioner, hvarefter han gjorde ett uppehåll och vände sig om liksom för att återtaga sin plats. Men plötsligt framtog han ännu ett papper och utbrast, 'efter en hastig blick däri, med genomträngande röst:

»Herr talman, jag har ännu kvar en petition af något egendomlig karaktär, och jag hemställer till talmansstolen, om det hör till ordningen att föredraga den.»

Den öfverraskade talmannen — sedermera presidenten Polk — kom sig ej för att afvisa den alltid lika djärfve försvararen af det fria ordets rätt, och denne tillkännagaf då, att petitionen kom från elfva slafvar, som icke själfva kunde skrifva, men som undertecknat den med sina »bomärken*.

Det uppträde, som följde härpå, hade — ehuru sedermera ofta upprepadt — då ännu aldrig haft sin like i den amerikanska kongressen. Den pöbelaktiga anda, som under några år rådt i Nordens städer, blossade nu upp äfven här.

Talmannen äskade förgäfves tystnad. Mr Levvis från Alabama rusade med knutna näfvar fram mot mr Adams och skrek: »Vid Gud, sir, detta tåla vi inle längre!*

»Förräderi, förräderi!» skreko ett dussin andra röster; »vräk ut den gamle skurken! Ut med honom! Låt honom ej längre vanära Husetl»

Mr Lewis förklarade, att samtliga representanter för sydstaterna skulle fordra, att Huset använde sin fulla makt att straffa en medlem, som vågade framlägga en sådan motion. Om detta icke ögonblickligen skedde, yrkade han att nämda representanter strax borde lämna Huset och återvända till sina valkretsar. Flera af hans kolleger instämde högljudt häri.

Efter en stunds stormig och oordnad diskussion föreslog mr Thompson från Syd-Karolina ett amendement till den föregående resolutionen, att mr Adams gjort sig skyldig till stor vanvördnad emot Huset genom att framlägga en petition från slafvar och att han borde inkallas inför Husets skrank för att emottaga en sträng tillrättavisning af talmannen. Han, mr Thompson, uttalade samtidigt sina varma känslor för slafsystemet, hvilket i alla dess faser vore en välsignelse, en välgärning, och han vore stolt öfver att vara en amerikan, en syd karolin, en slafägare.

Förslaget att framkalla den vördnadsvärde expresidenten lik en skolgosse till skranket för att erhålla en skrapa af en jämförelsevis ung talman stötte dock de flesta och gillades icke. I stället antogs följande resolution:

Att John Quincy Adams, representant från staten Massachusetts, gjort sig rättvist förtjänt af den skarpaste tillrättavisning af Huset, emedan han försökt inför detta framlägga en petition från slafvar.

Diskussionen hade nu varat från tidigt på förmiddagen till kl. 7 på aftonen. Mr Adams hade under hela tiden suttit lugn på sin plats, oberörd af oväsendet. Men när till sist mr Lewis förklarade, att mr Adams genom att framlämna en petition från slafvar om »upphäfvandet af slafveriet i distriktet* gjort sig skyldig till ett lagbrott och borde ställas inför distriktets domstol såsom »hafvande uppmuntrat slafbefolkningen till insurrektion», då anmärkte mr Adams helt lugnt, att mr Lewis borde vara mera noggrann rörande fakta, alldenstund ifrågavarande petition var emot och icke för abolition inom distriktet.

Om en vålnad plötsligt visat sig bland den ursinniga mängden, skulle ej en mera förstenad häpnad blifvit följden däraf. Men efter ett ögonblick utbröt stormen ånyo; vredgade röster kräfde högljudt upprättelse för »det lidna hånet», och mrThompson begärde åter, att mr Adams genom en resolution skulle tillrättavisas, for <iet han drifvit gäck med Huset. »Ty är det icke att drifva gäck att så narra svdstatsrepresentanterna? Att nästan till vanvett uppreta hela delegationen från slafstaterna?»

Hvarpå mr Adams utan att resa sig från sin stol torrt svarade, att han hoppades att »icke göras ansvarig för alla sydstatsrepresentanternas dumheter»*.

Under tre dagar fortfor stämningen att vara högst upprörd, och under hela tiden förblef Adams lugn och ironisk sittande på sin plats, knappast tagande notis om alla de hotelser och vreda tillmälen, som slungades emot honom.

När det ändtligen blef något stillsammare i salen, reste han sig och begärde ordet. Det blef ögonblickligen tyst, och trots all förbittring lyssnade en hvar till honom med den vördnad, som hans begåfning, ålder och ställning ingåfvo. Han sade, att om det varit fråga om en petition af slafvar för upphäfvandet af slafveriet skulle han åtminstone hafva betänkt sig, innan han i någon form bragte saken inför Huset. Ty huru helig han än ansåg petitionsrätten vara, ville han dock hafva rätt att utöfva en viss takt full censur, innan han föreläde huset en petition, som hans omdöme sade honom icke borde framläggas. Men blott den omständigheten att petitionen vore från en slaf, skulle aldrig hindra honom från att göra detta. Om en hund eller en häst kunde tala eller skrifva och hade sändt honom en petition, skulle han hafva framlagt den inför Huset. En petition vore en bön, en Åkallan till en högre varelse — såsom när man åkallar Gud. Han förklarade, att konstitutionens skapare skulle hafva tillbakavisat tanken på att hafva gifvit folket petitionsrätten. »Denna rätt gaf Gud åt hela mänskligheten redan vid människans skapelse. Petitionsrätten är rättigheten att bedja, och den är oberoende af den bedjandes samhällsställning eller ras — det är min åsikt.»

Omkring Adams hade så småningom samlat sig alla de frisinnade elementen i Huset, hvilka gjorde hans åsikt till sin och kraftigt understödde honom.

Emellertid segrade dock sydstatsrepresentanterna och beslut fattades, att »slafvar icke äga den petitionsrätt, som konstitutionen tillförsäkrar Förenta Staternas medborgare».

Denna beryktade »slafpetition» för slafveriet, som onekligen kan förefalla egendomlig, var dock i själfva verket alls ingen petition från slafvar. Det var helt enkelt ett narri af några slafägare för att sätta den gamle Adams på det hala. Han genomskådade dock genast komplotten, beslöt att framlämna papperet och sålunda vända gycklet mot dess upphofsmän **.

Vid 1838 års kongress upptogs saken ånyo, och den s. k. »Athertons-mun-kaflen» blef genast från början antagen. Den anses med orätt bära Athertons namn (representant från New Hampshire), enär denne endast varit handen och -Calhoun dess egentlige upphofsmän. Huru som helst, utan någon debatt, utån att mer än en enda röst, John Quincy Adams', höjdes däremot, antogs följande resolution, som bestämde

»att alla petitioner, memorial och papper rörande upphäfvandet af slafveriet eller slafhandeln i någon stat eller distrikt eller territorium inom Förenta Staterna skola bordläggas utan att hafva blifvit debatterade, upplästa eller refererade samt icke föranleda till någon åtgärd».

• Henry Wilson: »Rise and Fall of the Slacepoicer», vol. 1, pag. 348.

** William Seward: »Life and public scrcices of John Quincy Adams», pag. 291.

C. B åo t!t- IIo Irn berg, Negerslafveriet. 17Nästan alla Nordens representanter fogade sig som sagdt efter slafstaternas vilja.

Men under högljudda hyssjningar och rop af »till ordningen» förklarade Adams: »Såsom medlem af detta Hus betraktar jag denna resolution som ett våld emot Förenta Staternas konstitution, mot mina valmäns, mot hela folkets rätt att petitionera och mot hvar mans rätt till yttrandefrihet».

s Atherton-munkaflen» upphörde först 1845 att hafva gällande kraft. Under alla dessa år förbjödo således Söderns mäktige herrar sina vasaller i Norden att öfverhufvudtaget befatta sig med slafverifrågan. Ty som ett Nordens vasallskap under Södern kan man med rätta känneteckna denna tids politiska ställning.

Men till John Quincy Adams ovanskliga ära må det sägas, att han vid början af hvarje följande kongress regelbundet begärde den inhumana »munkaflelagen» upphäfd. Och Oaktadt dess bestånd fortfor han nu som förut att förmedla petitioner från personer af hvad klass och ställning som helst. Förgäfves försökte slafrepresentanterna att nedtysta honom; förgäfves hotade de med mord, med utstötande ur Huset, med pöbelanfall, med hans inkallande inför distriktet Kolumbias stora jury. Han förblef lika orubbligt lugn.

»Tro de gode herrame från Södern, att de kunna skrämma mig med sina hotelser?» sade han. »Låt mig i så fall få säga dem, att de misstagit sig på person. Jag kan icke genom deras vrede eller våldsamhet, ja, icke genom alla stora juryer i universum skrämmas från att uppfylla en helig plikt. Jag har endast gjort min plikt; och under samma förhållanden skall jag göra den om igen, om det så vore i morgon dag.»

Den tappre »gamle vältalaren» lefde länge nog för att få se den förhatliga lagen upphäfd; kongressen beslöt 1845 att emottaga och aktningsfullt behandla alla petitioner rörande slafveriet. Han lefde länge nog för att vara vittne till, huru alla Husets representanter — från Södern såväl som från Norden — uppmärksamt lyssnade till ett högsint anförande i slafsaken af en dess ifrige vänner, ett anförande, sådant mr Adams själf kunnat hålla det, och vid hvars slut den gamle frihetskämpen högt utbrast: »Gud vare lof — förseglingen är bruten, dörren är öppen!»

8.

När kongressen samlades 1835, yttrade presidenten Jackson i sitt »budskap» bl. a., att han var nödsakad fästa den allmänna uppmärksamheten vid »det sorgligt uppeggade tillståndet i Södern, åstadkommet genom försök att genom postverket kringsända upphetsande upprop, afsedda att väcka slafvarnes lidelser, förmå dem till insurrektion och framkalla ett inbördeskrigs alla fasor».

Förhållandet var, att abolitionisterna, så fort amerikanska antislafverisäll-skapet organiserats, genast började sända sina viktigaste publikationer till ledande män i Södern. Ty enär de trodde sig skola vinna sin sak endast genom »ordets makt», var det dem angelägel, att deras åsikter och skäl blefvo bekanta och för-stådda i Södern. Detta gjorde de öppet, betjänande sig af Förenta Staternas postverk, och det är att märka, att bevisligen ej ett enda dokument blef afsändt till en enda slaf*.

Sommaren 1835 hade en stor mängd sådana publikationer blifvit sända på posten till medborgare i Södern. Men om antislafverisällskapet försett hvarenda slaf med en bowieknif och tillrådt honom att afskära sin herres strupe, hade uppståndelsen ej kunnat bli större. Skrifterna förklarades vara upproriska, och ehuru de voro adresserade uteslutande till hvite män, särskildt till de förnämste slafägarne, antogs det utan vidare i Norden så väl som i Södern, att de afsågo en allmän slafresning, som skulle dränka Södern i blod. I Charleston blef posthuset stormadt af pöbeln, och alla abolitionistiska skrifter, som postmästarn kvarhållit, blefvo brända under bar himmel.

Det var detta, som presidentens ord åsyftade. Han framlade därför en bill, som skulle förbjuda allt spridande af abolitionistskrifter genom posten. Samtidigt framlade äfven Calhoun sin bekanta bill om, att hvarje postmästare, som befordrade någon »förbruten» skrift eller illustration, skulle straffas med böter och fängelse. Debatten härom blef ganska liflig och långvarig. Calhoun höll ett feberaktigt häftigt tal, hvaraf framgick, att han ansåg billens framgång mindre viktig i och för sig än såsom ett uttryck af slafagarnes makt. Bland dem, som röstade för billen, voro — betecknande nog — de båda blifvande presidenterna Buchanan och van Buren; bland motståndarne märktes Clay och Webster; den förre förklarade billen innebära »den allra farligaste tendens»; Webster talade länge emot, förklarande, att billen strede emot den bestämmelse i konstitutionen, hvilken förbjuder kongressen alt antaga någon lag, som inskränker prässens och yttranderättens frihet.

Oaktadt Calhouns ansträngningar föll billen också igenom. Calhouns förargelse var djup; han hade kämpat med intensiv eld och energi och ändock förlorat; Adams skref om honom något senare: »Calhoun ser ut som en man,

pinad af rasande passioner, anfäktad, som han är, af otillfredsställd ärelystnad».

Men Oaktadt Calhoun led nederlag i en och annan detaljsak, vann han dock sitt mål att i stort sedt tillkämpa slafinstitutionen seger efter seger.

En sådan var Arkansas' införlifvande som stat i unionen med en konstitution, som förbjöd att slafveriet inom den nya staten någonsin finge upphäfvas. Förgäfves hade Adams motsatt sig denna passus i Arkansas författning. Förgäfves hade Cushing med verklig vältalighet ställt sig vid hans sida, en nog så be-aktansvärd händelse, enär denne begåfvade statsman dittills visat vanlig »nordisk» servilism för Södern.

Men sydstatsrepresentanlen Will från Virginien hade under debatten yttrat, att slafveriet vore en »Söderns institution», och om Norden sökte inskränka denna, så hade Södern lika stor rätt att söka införa den i »hjärtat af Norden».

Det var detta, som med ens kom mr Cushing, eljest en trogen försvarare af presidenterna Jacksons och särskildt van Burens politik, att blossa upp i patriotism:

»Införa slafveri i hjärtat af Norden? Fåfänga tanke! Fientliga infall, pest, inbördeskrig må sammansvärja sig för att tillintetgöra de 8 millioner frihets-älskande människor, som nu bo där. Detta skulle kunna tänkas. Ni må jämna med jorden Nordens ståtliga städer, flitiga byar och fredliga hem; ni må föröda dess fruktbara dalar och grönskande kullar; ni må betäcka dess mark med salt

* Oliver Johnson: »Garrison and his tinxe», pag. 192.och döma det till evig ödemark;---allt detta må ni göra, det ligger inom

den fysiska möjlighetens gränser. Men högtidligt bedyrar jag inför hvarje gentleman, jag förkunnar inför landet och inför hela världen, att till dess allt detta blir i bokstafligaste mening fullbordadt, kan ni icke, skall ni icke införa slafveriet i hjärtat af Norden.»

En annan triumf för slafsystemet var det andra kriget med seminolerna, som började 1835 och varade i 8 år. Det var alltigenom ett slafkrig, ty det uppkom, liksom det första kriget, dels på grund däraf att invånarne i Florida önskade, att seminolerna åter skulle utlämna de negrer, som hos dem alltjämt funnit skydd, dels därför att Georgien och Syd-Karolina beslutat att icke så nära sina gränser tåla en asyl för bortrymda slafvar.

Floridas invånare framlämnade alltså till presidenten Jackson en protest mot indianernas vidare kvarstannande i territoriet, och denne befallde, som man kunde vänta sig, så fort det gällde att gynna slafsystemet, att de skulle begifva sig väster om Mississippi och förena sig med creekindianerna, från hvilka de skilt sig för flera år sedan.

Ett stort parti af seminolerna vägrade att ingå härpå. I spetsen för dem stod en ung höfding, Osceola, son af en halfblodskvinna och en engelsman. General Thompson, som af presidenten sändts till Florida med order att sammandraga trupper för att med våld drifva indianerna från deras land, kallade dessas främste män till rådslag i Fort King. Han försökte här förmå dem alt ^ foga sig efter den store faderns vilja». Men Osceola reste sig stolt, högg sin bowieknif i bordet och svarade: »Endast på detta sätt vill jag underteckna ett fördrag med er». General Thompson lät då gripa honom och höll honom fängslad några dagar. Under denna tid lät generalen äfvenledes gripa hans unga hustru, dotter till en höfding, som gift sig med en från slafstaterna flydd kvinna; hon sändes nu till moderns herre i hopplöst slafveri.

När Osceola sluppit lös, svor han liämd och död åt förrädarne; för syns skull undertecknade han fördraget, men väl åter bland sitt folk, tågade han i spetsen för sina män mot »blekansiktena» och slog dem vid Wahoo Swamp den 28 dec. 1835. I sina truppers åsyn blef Thompson dödad och skalperad, emedan »han låtit belägga seminolernas stolte höfding med nesliga bojor».

Kriget var nu i full gång och hela territoriet i största uppståndelse. Krigslyckan vacklade af och an under flera år. 1837 blef Osceola trolöst gripen, då han under parlamentärflagg kom till en af de amerikanske generalernas läger; han inspärrades därefter såsom fånge i Fort Moultrie, där han dog i januari 1838.

Men kriget fortfor. President Jackson hade undanträngts af van Buren och denne i sin tur af Harrison, som en vecka efter sitt tillträde dog och efterföljdes af Tyler — alla tillhörande slafpartiet — och ännu fortfor kriget. Hundratals frie fargade män blefvo förrädiskt gripna och sända att försäljas på sydstaternas slafmark-nader. Slafhandlare hade till och med begärt regeringens tillstånd att i Florida få jaga indianernas slafvar. Presidenten Jackson hade gifvit sitt samtycke härtill: »ty hvarför skulle ej en hvit man få jaga indianslafvar?» * Seminolerna blefvo dock naturligtvis till slut slagna och nödgades draga sig tillbaka; först 1842 blef fred sluten. Kriget hade då kostat Förenta Staterna 40 millioner dollars, två gånger så mycket, som betaltes för Lousiana och Florida tillsammans. Det beräknades,

* Henry Wilson: tRisc and Falt of the Slatepower», vol. 1, pag. 517.utt hvarje till slafveri återsänd person hade kostat 80,000 dollars och fem hvita mäns lif*, i sanning en dyrköpt seger för slafpartiel!

Osceola.

Det var dock ännu ieke slut med förföljelserna mot seminolerna. 1845 gjordes ett fördrag mellan creeker och seminoler, enligt hvilket alla frågor rörande ägande-

* Bryant and Gay: »A populcir history of the United States'*, vol. 14, pag. 355.rätt skulle hänskjutas till presidentens afgörande. Creekerna samtyckte till att seminolerna skulle få bo å det för de förra reserverade landområdet och att ingen oförrätt skulle vederfaras dem. Men ej väl hade seminolerna hunnit bosätta sig här, förr än creekerna gjorde anspråk på alla från Staterna undanflydda såsom sina slafvar. Seminolerna klagade för presidenten och flyktingarna sökte skydd å Fort Gibson. Svaret blef, att dessa senare voro berättigade till sin frihet, men att presidenten dock ej kunde ingripa; de borde därför återvända till sina byar.

Under någon tid fingo de också vara i fred. Men en slafhandlare begaf sig till creekindianerna och erbjöd dem 100 dollars för hvarje åt honom öfverlämnad flykting. Creekerna infőllo nu i seminolernas byar och togo en mängd flyktingar, hvilka ofördröjligen sändes till New-Orleans att säljas. Efter en kort strid mot sina trolösa rasfränder bröto emellertid seminolerna upp och begåfvo sig till Mexiko, där de ändtligen i fred kunde uppbygga sina hyddor.

Men den behandling de rönt af invånare och myndigheter i Florida, Georgien, Alabama samt af Förenta Staternas regering utgör en af de mörkaste punkterna i denna tids historia.

År 1839 tilldrog sig en händelse som väckte mycken uppmärksamhet äfven utom Amerika.

Ett skepp, förande portugisisk flagg, hade emot alla nationers lagar stulit en mängd negrer från Afrikas kust samt under en natt insmugglat dem till Kuba, där de såldes såsom slafvar. Härifrån skulle de ombord å spanska skeppet Armistad, hvars båda ägare, don José Ruiz och don Pedro Montez, själfva ledde företaget, föras till någon annan spansk ö i Västindien. När skeppet hunnit tre dagsresor från Havanna, reste sig negrerna under anförande af Cinque, en modig, kraftig ung afrikan samt dödade kaptenen och hela besättningen utom Ruiz och Montez. Dessa befallde de att ändra kurs och styra skeppet till Afrika. Men då negrerna intet förstodo af navigering, märkte de ej, att de båda spanjorerna i stället styrde mot Nord-Amerika. Helt nära Förenta Staternas kust uppbringades skeppet och fördes till New London, Konnektikut, af en löjtnant Gednev, befälhafvare å briggen Washington. Här sattes negrerna i fängelse, och nu gjorde de båda spanjorerna sin rätt gällande, förklarande, att afrikanerna voro deras slafvar. Spanske ministern begärde dessutom af Förenta Staternas president, alt de skulle utlämnas för att återföras till Havanna och dömas för sjöröfveri och mord. Saken hänsköts till Konnektikuts domstol, och för den händelse denna skulle fälla dom till förmån för de spanske röfvarne, beordrade presidenten van Buren ett skepp att vara redo att föra slafTångarne till Havanna.

Men domstolen fällde det utslaget, alt Ruiz' och Montez' papper voro förfalskade, att negrerna voro infödda afrikaner, olagligt importerade samt att de således icke voro slafvar, utan enligt fördraget af är 1819 skulle återsändas till Afrika.

Från statens domstol gick emellertid saken till Förenta Staternas Högsta domstol.

Dessa transaktioner hade på det lifiigaste intresserat hela folket för frågan, och meningarna voro pro och contra, allt efter som hvar och en var för eller emot själfva slafsystemet.

Men hvem skulle i Högsta domstolen försvara dessa stackars utstötta människor — okunniga, fattiga, föraklade — hvilkas enda brott var, att de energisktrest sig till självförsvar och som genom ödets lek blifvit kastade midt in bland ett frihetens folk ex professo, men hvilket dock satt sin fot på millioner slafvars nacke

— hvem skulle tala de ringes och förnedrades sak? Alla vänner af humanitet och frihet faste sina ögon på samme man, expresidenten John Quincy Adams. Och man misstog sig ej. Utan tvekan åtog han sig Armistadnegrernas sak. Vid 74 års ålder uppträdde han inför Högsta domstolen för att föra deras talan; han gjorde detta med ungdomlig entusiasm och med sällsynt skicklighet, lärdom och vältalighet. Han sparade hvarken spanska ministern, hvars plikt det snarare varit att anklaga Ruiz och Montez för sjöröfveri, eller presidenten van Buren. Han talade i tre timmar och vann sitt syfte: afrikanerna förklarades vara frie män, olagligt bortröfvade från sitt fädernesland.

Inom kort sattes de i stånd att återvända till det hedniska Afrika, efter att lyckligt hafva undsluppit ett grymt och lefnadslångt slafveri bland de kristna.

I de första kapitlen af detta arbete är redan i korthet skildradt, huru England sedan århundradets början lagt sig vinn om att söka hämma den afrikanska slafhandeln. Sedan 1806 hade detta rike förgäfves försökt att förmå Förenta Staterna till gemensam handling i detta stycke. Amerikanska regeringen höll endast ett par små fartyg i de afrikanska farvattnen och vägrade att vara med om visitationsrätten. Den amerikanska flaggan användes därför ock af slafröfvare af alla nationaliteter såsom täckmantel och skydd för slaftrafiken.

Den år 1841 mellan de fem europeiska stormakterna ingångna »quintuple-traktaten» * väckte mycket intresse i Förenta Staterna, enär man här väntade, att de höga kontrahenterna skulle med all sin moraliska styrka söka inverka på dess regering.

Men i Förenta Staterna rådde alltjämt ett traditionellt misstroende mot England. Slafägarne, som voro uppretade öfver detta lands hållning i slaffrågan, gjorde dessutom allt hvad de kunde för att uppblåsa den amerikanska oviljan till en faktor i motståndet mot det väntade traktatsförslaget.

År 1842 kom emellertid lord Ashburton som Englands sändebud i ett speciellt uppdrag till Förenta Staterna, och mellan honom och Webster, som då var statssekreterare, uppgjordes den så kallade »Ashburtontraktaten», som undertecknades i Washington den 9 augusti samma år. Bland dess förordningar var äfven en, att Förenta Staterna skulle med en betydlig örlogsstyrka vara de europeiska makterna behjälpliga att undertrycka slaftrafiken längs Afrikas kust.

Detta väckte gifvetvis oerhörd förbittring hos hela det »antibritiska» partiet, hvars representanter i kongressen gjorde sitt bästa för att få fördraget upphäfdt. Det Oaktadt blef det ratificeradt.

Den inhemska slaftrafiken fortgick dock lika oförminskadt längs Förenta Staternas kuster, dock icke utan att gifva upphof till nya konflikter med England. Ty det hände understundom, att slafskepp vinddrefvos till engelska besittningar, särskildt Bermudaöarna, då i och med detsamma slafvarne enligt Englands lagar voro fria. Slafagarne voro högeligen förbittrade häröfver, och en tilldragelse på hösten 1841 hade ej bidrog att förmildra deras känslor.

Ett slafskepp, »Creolen», hade afgått från Richmond med en last af 135 slafvar, ej röfvade från Afrikas kust, utan afsedda till export från Virginiens slafafvels-plantager. Bland dem var en neger med det mycket revolutionära namnet Madison

• Se sid. 19 detta arbete.Washington. Han hade någon tid vistats som flykting i Kanada oeh smakat frihetens sötma, men återvändt till Virginien för att befria sin hustru. Där blef han gripen, straffad och såld.

När »Creolen» var nära Bahamas, satte denne svarte Washington sig i spetsen för 18 olyckskamrater, hvilkas hela vapenförråd var fyra knifvar. De anföllo besättningen, och efter en kort strid, i hvilken en hvit man dödades

och kaptenen samt några andra sårades, voro de svarta i besittning af skeppet. De förde detta till en engelsk hamn, Nassau, New-Providence. Här blefvo alla de negrer, som ej deltagit i revolten, genast fria. Kaptenen å »Creolen» fordrade, att Washington och hans 18 medbrottslingar skulle utlämnas för att i Förenta Staterna dömas för myteri och mord; men de engelska myndigheterna förklarade, att de skulle kvarhållas för att dömas inför engelsk domstol. Hela negerlasten gick sålunda förlorad för slafägarne. Men tusentals personer i Norden gladdes åt att 135 människor återfått den frihet, som alltsedan deras födelse varit dem beröfvad.

Söderns förbittring gaf sig luft först och främst i dess präss, som yrkade krig med England, om ej skadeersättning lämnades. Vidare i senaten, där Calhoun och Clay uppträdde mycket häftigt och anklagade engelska regeringen för att beskydda sjöröfveri och mord. Webster, statssekreteraren, skref ett bref, innehållande instruktioner, till Förenta Staternas minister i England Everett, hvilka tillfredsställde till och med Calhoun, och ej en enda röst i senaten höjdes för att försvara Madison Washingtons rätt att söka frihet.

Under en häftig debatt i representanternas hus framlade mr. Giddings från Ohio, en följd af resolutioner, hvilkas hufvudinnehåll var, att slafveriet, som var ett brott mot människans naturliga rättigheter, icke kunde äga gällande kraft utanför det rike, som frambragt det; att ett skepp, som lämnat Förenta Staterna och gick i rum sjö, också lämnat slafveriet bakom sig; att de ifrågavarande slafvarne följaktligen icke begått en lagstridig handling genom att tillägna sig friheten och att deras s. k. »ägare» alls icke hade rätt att fordra ersättning.

Den allmänna förbittringen vände sig nu mot honom med ännu större häftighet än emot John Q. Adams under petitionsdebatterna. Med 125 röster mot 69 beslöts, att han skulle kallas inför Husets skrank. Giddings reste sig med en bugning för talmannen och tog afsked af sina vänner. »Jag hoppas vi skola snart återse hvarandra», sade Adams rörd, hvarefter Giddings lämnade salen. I dörren möttes han af Clay, hvilken, trots sin harm mot England, högsint skakade hans hand, tackade honom för det mod, hvarmed han mött stormen, och erkände hans fulla rätt att uttala sina åsikter. Giddings afsade sig representantskapet och återvände genast till Ohio, utfärdade en adress till sin valkrets, blef enhälligt återvald och intog inom fem veckor åter sin plats i Huset, försedd med instruktioner från sina valmän att återupptaga sina resolutioner. Han emottogs med stor glädje af alla de vänner af fri debatt, som i den stormiga stunden stått vid hans sida.

Men betecknande för representanternas personliga uppträdande inom amerikanska kongressen är den scen, som kort därefter utspelades och som mera liknar ett slagsmål mellan guldgräfvare än en förhandling mellan folkrepresentanter.

När Giddings ånyo framlade sina frihetsvänliga synpunkter och skarpt klandrade Södern, afbröts han däraf, att en af dennas representanter, mr. Black från Georgien, rusade fram till honom med höjd käpp och ropade: »Om ni icke tiger,skall jag slå in er skalle». Giddings försökte fortsätta sitt anförande, och Black greps af sina vänner och bortfördes. Då nalkades honom en mr. Dawson från Louisiana, som vid flera tillfällen förut sökt förolämpa honom, drog fram sin pistol

Giddings.

och ropade: »Jag skall skjuta honom; vid Gud, jag skall skjuta honom!» I samma ögonblick framträdde äfveri en mr. Causin från Maryland och ställde sig bredvid Dawson med handen på det vapen, han bar i bröstfickan, hvarefter ännu fyra sydstatsrepresentanter kommo fram till gruppen, en hvar gripande efter det vapen,

han synbarligen bar i sin ficka. Men i samma stund störtade Giddings vänner fram till hjälp, hvarefter han omsider kunde sluta sitt tal*.

Det var ej sista gången Giddings på detta sätt var utsatt för personlig skymf och verklig dödsfara midt i kongressen. Och detta alltid i sammanhang med slaf-frågan. Så t. ex. framlade mr. Thompson från Syd-Karolina mot slutet af 1841 års kongress en motion om att 100,000 dollars skulle anslås åt de seminoler, som skulle vilja godvilligt emigrera västerut — Floridakriget var nämligen ännu icke slut.

Giddings förklarade emellertid, att motionen innerst hade ett helt annat syfte: man ville nämligen förvärfva sig vissa hvita medborgares föregifna rätt till de flyktingar, som sökt skydd hos seminolerna. Och samtidigt blottade

han alla de nedrigheter, som blifvit begångna mot dessa flyktingar.

Hans tal väckte stor uppståndelse, särskildt bland representanterna från Georgien. En af dem reste sig och förklarade, att »abolitionismen var en moralisk pestilentia», samt att Giddings »skulle bli hängd», om han någonsin komme till Georgien. Motionens framläggare yttrade, att han ej ville göra whigpartiet ansvarigt för hvad som sades af »den obskuraste af alla partiets obskura individer», och en tredje rusade tvärs öfver golfvet för att kasta sig öfver Giddings, men blef hindrad af flera nordstatsmän.

På alla dessa förolämpningar svarade denne klart och kraftigt; han framlade bevis för alla sina påståenden; han visade dessutom, huru både presidenterna Jackson och von Buren hade nedlåtit sig till att bli slafhandlarnes agenter i konflikten med England; han sade, att han kände sig förödmjukad, djupt förödmjukad vid att (blickande omkring sig) se 230 amerikanske statsmän på fullt allvar öfver-lägga till förmån för människojägare, usla skurkar, mogna för galererna, och till slut bad han att få framställa en fråga af mera enskild natur. Då han nyss förut hållit sitt anförande till Huset, hade han sett några personer stå midt framför sekreterarens bord, bland dem äfven Dawson från Louisiana; just som han slutat att tala, hade denne hastigt kommit gående fram mot sekreteraren, men vid förbigåendet gifvit Giddings en stark stöt med armbågen. Denne hade därför frågat, om detta hade skett för att förolämpa honom, hvarpå Dawson svarat ja och dragit sin knif ur slidan. Innan något vidare hunnit hända, hade Dawson emellertid blifvit undanförd af sina kolleger. Framläggande dessa fakta inför Huset, önskade Giddings låta klart förstå, att han för sin egen del icke begärde Husets skydd, men lämnade åt kåren att beskydda sin värdighet.

Flera representanter intygade, att de sett Dawson nalkas Giddings och stöta till honom. Adams undrade, om Dawson fällt samma hotelse till denne, som han för ett par dagar sedan yttrat till en annan representant, som höll på att föredraga sitt anförande inför Huset, nämligen, alt om han, talaren, ej genast tege, skulle han, Dawson, »afskära hans strupe från öra till öra». Allmänna meningen var, att Dawson knuffat till Giddings för att förmå honom att förgå sig och sålunda få förevändning att använda sitt farliga vapen.

Dessa kongress-scener äro betecknande för tonen och andan under den slaf-partiets regime, som behärskade Förenta Staterna under mer än ett halft århundrade. De äro äfven ett uttryck för Nordens pultroneri och krvperi inför det triumferande slafsystemet. Men de vittna också om hjältemodet hos de få, som vågade trotsa delta.

* Henry Wilson: Risc and Fall of (ho Slacepoicer, vol. I, pag. 455.En scen i kongressen.9.

Tvenne tilldragelser, båda berörande den för slafpartiet så viktiga lagen om förrymda fångar, torde böra i korthet omförmälas på grund af det inflytande de hade på allmänna stämningen samt det väldiga uppseende de väckte. Vi mena *Prigg-affaren» och »Lalimer-affären», som de allmänt benämnas inom den amerikanska prässen och litteraturen.

Upprepade gånger hade försök blifvit gjorda att förmå kongressen att göra ett slut på bortröfvandet af fria negrer längs gränserna mellan slaf- och fristaterna; men det hade varit omöjligt att förmå denna korporation att ens lyssna till en motion rörande saken.

År 1826 hade Pennsylvanien i samförstånd med Maryland antagit en akt afsedd att hindra och straffa »kidnapping», medan den samtidigt tillät återtagandet af förrymda slafvar, och med vissa villkor för deras gripande. År 1839 hade en hvit man, Prigg, kommit till Pennsylvanien och utan att beakta dessa villkor utfört ur staten en fargad kvinna och hennes barn för att öfverlämnas åt den forna ägarinnan i Maryland, från hvilken kvinnan några år förut flytt med barnen. Prigg blef inför statens domstol anklagad för att hafva brutit emot akten af år 1826; men målet hänsköts till Förenta Staternas Högsta domstol, som till stor harm för många och allmän förvåning frikände honom * Härigenom stadgades, att de fria staterna icke hade rättighet att antaga lagar med hänsyn till slafveri och slafrymning och ej ens kunde ingripa till skydd för sin egen fria befolkning.

Detta ansågs allmänt för en af slafsystemets stora och viktiga segrar.

I »Latimeraffären» däremot led det nederlag, ehuru denna endast var en följd af slutdomen i den förra. Är 1842 blef George Latimer, en infödd virginare, i Bostons city olagligt gripen på begäran af James Grey från Norfolk,

hvilken påstod honom vara sin slaf.

Flera försök af framstående män i Boston att bevisa mannens rätt till frihet strandade på grund af Högsta domstolens nyssnämda dom i Priggaffaren, och Latimer insattes tills vidare i fängelse.

Stor rörelse rådde i staden och i staten. Offentliga möten höllos på många ställen. Bland annat ett väldigt sådant en söndagsafton den 30 oktober i Faneuil Hall, besökt af mer än 4,000 personer. De flesta af dessa hade kommit för att uttrycka sitt ogillande af Latimers fängslande, men många äfven för att omintetgöra hvarje uttalande i denna riktning. Under buller och oväsen från denna senare del af publiken antogs under ordförandeskap af Samuel Sewell flera resolutioner, hvilka »vid revolutionsslridens alla ärorika minnen, i rättvisans och frihetens, framför allt i den allsmäktige Gudens namn protesterade emot George Latimers öfverlämnande i sina fienders händer.»

Resolutionerna understöddes af den bekante talaren Edmund Quincy. Latimer hade ej, såsom revolutionens män, fattat till vapen för att befria sig frun det förhatligaste slafveri, han hade endast begagnat sig af den enkla och naturliga rätten att fly. »Han vänder sitt ansikte mot polstjärnan, som han med orätt hört

* Bryant and Gay: A populär history of the United States, vol. IV, pag. 345.sägas lysa öfver ett frihetens land. Han genomtränger skogarne, han ilar under natten öfver de gröna kärren, hela dagen ligger han gömd i vassen, han trotsar de förrädiska träsken, han vadar öfver flpder, han klättrar uppför berg; men han undflyr hvarje kristen man såsom sin farligaste fiende. Till slut uppnår han de fria staterna, men han hvilar ej från sin långa lard förr, än han befinner sig i den helgedom, som kallas frihetens vagga. Här stannar han vid vår härd och begär gästfrihet och skydd. Och hvad svara Bostons humanitet, kristendom och frihets-kärlek till denna bön? Jaktsignalen är gifven; den odödliga leken är i full fart; ett koppel blodhundar i människoskepnad är satt på spår; de förfölja, gripa, hugga honom fast; förtryckaren själf är »master» under jakten, och nationens andra dömande myndigheter leda indrifvandet! Edra poliskonstaplar och fångvaktare äro frivilliga deltagare i denna afskvvärda affär, och edra gator och fängelser äro jaktmarken, på hvilken villebrådet blifvit fälldt och bragt i förvar».

Flera andra talare, bland dem den bekante Frederick Douglass, sökte få ordet, men oväsendet blef nu så stort, att det var omöjligt. Till slut tilltalade Wendell Philipps den stormiga församlingen, ehuru under dess hojtande och hyssj-ningar. Han brännmärkte skarpt orostiftarne såsom fega stackare, hvilka skakade de kedjor, som bundo dem vid slafveriets vagn, men utan att våga bryta dem. »När jag ser uppå dessa fega tusenden och ser dem för innehållet å en bit pergament trampa sina samveten och sina medmänniskors frihet under fotterna, säger jag: förbannelse öfver Förenta Staternas konstitution!»

Detta pöbelns uppträdande väckte mycken harm, och motståndet mot flyktingens utlämnande växte inom såväl stad som stat. En tidning, utgifven af Channing och kallad »Latimer Journal and the North Star», spred argument och kännedom om fakta bland folket samt ökade den allmänna oviljan.

Flera petitioner om fångens frigifvande, undertecknade af stadens främste män, inlämnades till domare oeh guvernör, och denna oväntade allmänna demonstration skrämde både myndigheter och mr. Grey. Den senare erbjöd sig alt frigifva Latimer för en viss ersättning mot det att denne skulle erhålla papper på både sin och sin hustrus frihet. Och sålunda utträdde Latimer under mängdens jubel såsom en fri man ur Leverett-Street-fangelset. —

Senare lämnades till kongressen en petition, undertecknad af 50,000 invånare i Massachusetts och innehållande önskan om upphäfvandet af lagen för förrymda slafvar. Det var just medan »Athertonmunkaflen» ännu gällde, men Adams tog hand om petitionen och framlade den gång på gång under stor förbittring af slafpartiet. Den ledde naturligtvis icke till något resultat. Men allmänna uppmärksamheten var mer än någonsin fäst vid de ohyggliga konsekvenserna af denna lag. Äfven andra lagar, afsedda för den färgade rasen, blefvo ungefar samtidigt föremål för petitioner, särskildt från abolitionisterna.

Så t. ex. den så kallade »intermarriagelagen», som förbjöd giftermål mellan en färgad och en hvit. Egendomligt nog voro flera denna lag gällande petitioner undertecknade af damer. Detta väckte mycken anstöt, och i Huset

yttrade en representant den meningen, att bland alla dem, som undertecknat petitionen, icke funnes tio dygdiga. En annan, mr. Bradburn, förklarade det omöjligt, att en »kristen skulle kunna gifta sig med en neger eller en mulatt». Mr. Marcy betecknade en samtidigt framlagd motion i samma syfte såsom ett nvhetsmakeri, hvilket snart skulle följas af andra liknande motioner, som skulle tillåta de svartaatt åka i samma vagnar som de hvita, och mr. Gibbens förklarade, att han hellre skulle se sin dotter död än gift med en färgad manI Boston hade det väckt allmän anstöt, att åtskilliga af stadens unga damer vid tiden för dessa petitioner och motioner i kongressen demonstrativt promenerat på stadens gator med unga män af färgad ras. Channing utgaf just då ett af sina »öppna bref», »Remarks on the Slavery Question» (Se *Works,* vol. V, pag. 235), och upptog äfven denna synnerligt »brännande fråga». Han ansåg, att de unga damernas sätt att »visa välvilja mot en föraktad ras» just icke borde kunnat uppväcka en så fruktansvärd och skyhög storm, helt oskyldigt som det i sig självt var. Men å andra sidan gifver han »sina unga vackra abolitionistvänner» åtskilliga faderliga råd och förmaningar, såsom att »mera respektera sällskapsbruk med hänsyn till umgänge med andra könet», samt att, om deras antislafverikänslor tvinga dem att uppträda emot de fördomar, som utesluta de färgade från hvita människors sällskap, de då böra vända sig till den föraktade rasens kvinnor m. m. Han slutar sin lilla välvilliga och utan tvifvel väl behöfliga läxa med den önskan, att »de unga damerna visserligen måtte allt jämt hafva öppet hjärta för alla ädla känslor, men vänta med att offentligt lägga dessa i dagen, tills de hunnit mera mogen ålder»..

Att åka i samma vagn som en svart person ansågs i självfva verket för ytterst motbjudande och rent af nedsättande för en hvit mans värdighet. Därför voro alla af färgad ras också lagligt förbjudna att begå ett dylikt brott. Denna föreskrift tillämpades strängt af järnvägsbolagen och gaf anledning till många våldsamheter mot de svarta. De blefvo ofta rent af utkastade ur vagnarna, och bildade frie män af blandad ras och ansedd ställning måste resa i tredje klassens simpla smutsiga negervagnar, medan riktiga sluskar af helhvitt blod vräkte sig i de fina kupéerna.

Men såväl denna oförrätt som det mot negrerna riktade afspärrningssystemet i dess helhet blef nu allt mer föremål för abolitionisters och människovänners verksamhet; oupphörligt förekommo numera i kongressen petitioner och motioner rörande upphäfvandet af rasförbuden, särskildt dem, som gällde för de allmänna skolorna, hvilka ännu voro slutna för den färgade rasens barn.

Kastandan var dock ännu för stark och allting fortfor att bli vid det gamla.

Dock ej alldeles — ty från denna tid reser sig en och annan färgad man och tillkämpar sig allmän aktning och allmänt anseende, sålunda vinnande den bästa seger för sitt föraktade folk. En sådan var Charles Lenox Remond, en man af hög begåfning och vinnande väsen. Han tillbragte flera år i England, uppburen af alla som en förkämpe för sin ras; efter hemkomsten till Förenta Staterna blef han en af abolitionisternas varmaste vänner.

En sådan var i ännu högre grad *Frederick Douglass,* »negerkonungen», »negeraposteln», sitt folks stolthet och afgud, hjälte och försvarare. Hans lifs renhet och hans lysande talang som talare voro redan i sig självfva bland hans största tjänster åt de förtryckta negrerna; de visade hvad en man af denna föraktade, förslafvade ras kunde bli under frihet samt med tillfälle till bildning och själsutveckling.

Hans första mera betydelsefulla uppträdande ägde rum vid den tid vi nu skildra, omkring år 1841. Och hans lefnad är så märklig och intager ett så betecknande rum i negerrasens historia, att ett arbete om negeremancipationen vore högeligen ofullständigt, ifall denna skildring utelämnades.

Han var född i Maryland 1817 på en plantage, som tillhörde en öfverste Thomas Auld, hans fader. Modern var dennes slafvinna, och hennes barn var slaf, trots sin faders och ägares hvita börd och höga rang.När han var tre år gammal, skildes han från sin mor, som sändes bort att arbeta på en 10 engelska mil aflägsen plantage. Modern dog inom kort af öfveransträngning, sedan hon nästan hvarje natt efter slutadt hårdt dagsarbete vandrat 20 mil fram och tillbaka för att en liten stund få vagga sin gosse på sina armar.

Denne däremot var jämte andra små slafbarn öfverlämnad åt en slafvinnas »vård» — en vård, som bestod i hugg och slag och svält. Hans enda klädnad sommar och vinter var en skjorta af säckväf, som endast nådde honom till knäna.

Han »utlåntes» snart nog till en sin herres släkting i Baltimore, där han skulle tjäna som husslaf. Hans nya unga matmor fattade intresse för den vackre, intelligente gossen och började lära honom läsa.

Frederick Douglass.

Men när hennes man upptäckte detta, förbjöd han det såsom mycket farligt. »Om du ger en neger en tum, så tar han en aln. Negern bör icke förstå annat än lyda sin herre och göra hvad han blir befalld att göra. Undervisning skulle förstöra den bästa neger i världen. Om du lär den där pojken att läsa, så skall ingen kunna behålla honom. Han blir för alltid oduglig till slaf och utan värde för sin husbonde».

Från denna stund var det slut med undervisningen, och hans matmor lät på det strängaste öfvervaka, att han ej skulle komma åt att få bläddra i någon bok.

Men husbondens ord grodde i gossens sinne; han började dunkelt ana, hvari de hvites makt egentligen bestod, och han beslöt att på egen hand söka sig fram på den väg, som ledde till frihet.Han sammansparade hvad han kunde af den rikliga kost han erhöll i sin herres hus, därmed gjorde han sig till vän med små hvita falliga gossar, som han mötte på gatan, och dessa blefvo i sin tur allesamman mulattgossens lärare. Med otrolig ihärdighet lärde han sig läsa. Lika fyndig var han, när det gällde lära skrifva. På skeppsvarfvet i Baltimore hade han sett timmermännen teckna olika bokstäfver på plankorna, B, S, o. s. v., allt efter som dessa voro bestämda för babord, styrbord eller något dylikt. Han lärde sig snart att göra efter dessa bokstäfver, och gatpojkarne fyllde i luckorna; han skref och skref, på murar och släta stenar; hans penna var en bit krita.

Han hade blifvit 12 år gammal, och tanken på att vara slaf för lifstid började bli honom olidlig. Att en gång kunna rymma och bli fri var hans enda åslundan.

Hans rätte herre — d. v. s. hans fader — återfordrade honom emellertid, enär han trodde, att den unge Douglass skulle bli alltför bortskämd i Baltimore. Han skickade honom därför till en så kallad »negerbrytare», vid namn Co vev, känd för sin ovanliga grymhet. Här skulle han tuktas, andligen och kroppsligen, och lära sig lyda ulan att mucka. Under det första halfåret förgick knappast någon dag, utan att han piskades, så att blodet flöt utför hans1 kropp. Då han en dag under glödande solhetta arbetade å plantagen, neddignade han halft sanslös; Covey piskade honom hårdt två gånger för att tvinga honom till arbete, men när detta förblef omöjligt, gaf han honom ett våldsamt slag i hufvudet, så att blodet forsade fram: »Detta skall väl kurera din hufvudvärk», sade han hånfullt.

Nästa morgon ämnade Covey åter hudflänga honom; men nu var det slut på Douglass’ tålamod; i en handvändning hade han kastat sin plågare till marken. Från den stunden fick han, egendomligt nog, vara jämförelsevis i fred. Men från den stunden var också hans trälbundna ande liksom frigjord. Han afvaktade endast tillfallet att rymma. Hans forne husbonde i Baltimore hyrde honom åter för att arbeta på sitt skeppsvarf, och han blef mycket skicklig i detta yrke. Samtidigt hade han tillåtelse att emellanåt sammanträffa med några fria fargade män, som bildat ett slags lyceum till inbördes undervisning; här inhämtade äfven han åtskilliga kunskaper.

Den 3 september 1838 flydde Douglass från Baltimore. Under otroliga faror, ständigt utsatt för att bli gripen af människojägare eller söndersliten af deras blodhundar, uppnådde han slutligen de fria staterna. Han har så beskrifvit sina känslor, då han anlände till New-York: »Midt bland tusenden af mina landsmän, och likväl en fullkomlig främling! Midt bland mina medmänniskor, och likväl i större fara än bland hungriga vargar! Jag var utan hem, utan vänner, utan arbete, utan penningar och utan den minsta aning om, hvart jag skulle gå för alt söka hjälp».

En fri färgad man gaf honom emellertid den hjälp han behöfde och sände honom till sina vänner i New-Bedford, Massachusetts. Här måste han till en början arbeta som timmerman och dagakarl. Men han var dock fri! Genom flit, redbarhet och sällsynt begåfning lyckades han så småningom tillkämpa sig en så pass god ekonomisk ställning, alt han kunde gifta sig med en iargad kvinna. Han deltog nu ifrigt i alla kristliga sammankomster och arbetade ihärdigt på att öka sina kunskaper. Äfven deltog han i andra offentliga möten, där slafemancipationen och andra ämnen diskuterades. Det var på ett sådant, som hans väl-tålighet först gjorde sig gällande och väckte stort uppseende. Han upptäcktes nu af abolitionisterna och trädde i förbindelse med dessas ledande män, särskildt

Garrison och Whittier, • hvilka på allt sätt understödde honom. Som partiets agent gjorde han vidsträckta resor i nordstaterna och höll under ofantlig tillströmning af åhörare föredrag om slafvarnes belägenhet i Södern.

Hans karaktär, bildningsgrad och vältalighet väckte emellertid misstanke, att han med sina föredrag uppförde ett slags komedi och själf aldrig varit slaf. Han offentliggjorde då på våren 1845 en själf biografi, »Narrative of my Experiences in Slavery*. Enär han i denna uppgaf namn på personer och ställen m. m., hvilket allt lätteligen kunde leda till hans gripande, beslöto hans vänner att sätta honom i säkerhet.

De sände honom därför till England, där han kvarstannade i nära två år. Under denna tid gjorde han resor både i England, Holland och Irland och höll för tusentals åhörare glödande föredrag, som väckte stor hänförelse. Han be-höfdes emellertid i sitt hemland och återvände dit, sedan hans engelska vänner insamlat åt honom en penningsumma, tillräckligt stor, för att han skulle kunna lagligt friköpa sig samt därefter grunda en tidning.

Denna utgafs i Rochester, New-York, och kallades först helt enkelt »Frederick Douglass' Paper», sedan »The North Star». Den lästes med begärlighet af alla fria negrer och insmugglades i sydstaterna, där den gång på gång konfiskerades och brändes. Med all sin kraft arbetade han på den svarta rasens höjande. Han försökte, enligt egna ord, lära sina stamförvanter: >att vetande kan uppnås under de största yttre svårigheter; att genom arbete fattigdom kan förvandlas till välstånd; att ringhet icke är någon absolut skranka mot utmärkelse och att en väg står öppen till välgång och lycka för alla, som följa den med beslutsamhet och klokhet; att hvarken slafveri, förtryck, fängelse eller förföljelse behöfva utsläcka självfaktning, kväfva manlig ärelystnad eller omintetgöra ansträngningar; att raserna liksom individerna måste stå eller falla genom sina egna förtjänster eller fel; att 'felet ligger icke hos något öde, utan hos oss själfva', samt att den, som vill bli fri, måste själf slå ett slag därför--.»

Huru långt äfven en neger, en man uppfödd i slafveri, kan komma genom att »slå ett slag» med kraft, det är Douglass själf ett lysande exempel på. Och ehuru hans senaste lefnadsöden falla rätt mycket utanför tiden för vår skildring af slafemancipationsarbetet, torde det dock kunna försvaras, att de här omnämnas. Ty Frederick Douglass vederlägger i sin person slafägarnes och äfven många andra hvite mäns tusen gånger upprepade påstående om den fargade rasens absoluta underlägsenhet.

Det var ej nog med att han öfvade starkt inflytande på presidenten Lincoln. Efter det väldiga inbördeskrigets slut förblef han den färgade befolkningens ledare och förste man, och han upphörde aldrig att arbeta för dennas bästa. Han bosatte sig i Washington och utgaf här en ny tidning för sina stam förvand ter, »The National jEra». År 1876 utnämdes han af presidenten Grant till »U. S. Marshall» (exekutiv öfverhetsperson) för distriktet Kolumbia, och i denna egenskap fungerade han vid presidenten Garfields invigning till sitt ämbete, gående närmast framför den valde presidenten.

Säte i kongressen sökte han aldrig, men tog en verksam del i den valstrid,

C. Bååth-Holmberg t Negerslafveriet. 19som slutade med Harrisons val till president. Som belöning härför blef han utnämd till Förenta Staternas minister i republiken Haiti.

Hans sista offentliga uppträdande var såsom Haitis representant å Chicago-utställningen 1893., Och sitt »sista slag» för sitt folk slog han äfven vid detta tillfälle, djupt upprörd som han var öfver att nära 30 år efter det den stora slaf-striden lyktals ännu en så djup animosilet gjorde sig gällande hos de hvite gent emot hans eget folk. Ty ehuru det fanns talrika framstående fargade män, professorer, läkare, biskopar, ingeniörer, vetenskapsmän — alla vittnande om, att den jordbundna slafandan redan i första generationen kunnat afskakas — hade ändock icke en enda post inom utställningen anförtrotts åt någon färgad man. Detta kändes af dem alla såsom en djup oförrätt.

Frederick Douglass uttalade detta å sitt folks vägnar. Ännu i ålderns dagar högrest och rak, med det hvita håret böljande öfver halskragen, med ett grått yfvigt skägg omkring det bruna ansiktet, med buskiga hvita ögonbryn öfver djupa, forskande ögon, stod han på talarestolen och lät sin glödande vältalighet ännu en gång brusa fram öfver andlöst lyssnande skaror:

»I inbjuden sydstaterna, edra förklarade fiender inbjuden I, men icke oss, som vid detta tillfälle kunnat visa Europa, hvad vi äro — vi, som älska er, som blott bedja att få visa, hur långt vi kunna gå för att höja Amerikas

namn. Hvarför haten I oss? Denna gåta är för mig lång som mitt lif.»

Frederick Douglass dog den 20 febr. 1895. Hans lefnadsbana är den mest slående vederläggning af de uttalanden, som syntes i prässen vid tiden för hans första offentliga framträdande, uttalanden, synnerligt betecknande för den neger-fientliga andan på 1840 —50-talet. Så lästes i »The African Reposilory» följande: »--Vanor, känslor, sociala fördomar — fördomar, hvilka hvarken förfining eller argument eller uppfostran eller ens själfva religionen kunna öfvervinna

— brännmärka de färgade, vare sig slafvar eller fria, såsom ovillkorligt och ohjälpligt sjunkna varelser. I detta land tillhör afrikanen genom sin börd den lägsta sociala skalan, och från denna kan han aldrig resa sig, hans talanger och dygder må vara hvilka som helst.» Och i tidningen »The Christian Speetator», liksom den förra redigerad af en präst, yttrades samtidigt, alt negerbefolkningen »måsfe, äfven om den frigöres från slafveriet, alltid stanna på en ståndpunkt så låg, att den ej är bättre än träldom. I detta land kan ej en slaf i sann mening frigöras;

intet kan höja honom från hans medfödda förnedring---.»

Sådan var i det stora hela tanken hos den hvita befolkningen öfverhufvud taget, äfven den del af denna, som principiellt afskydde mänskligt slafveri.

10.

Ar 1839 uppkom en splittring bland abolitionisterna. Upprepade gånger under årens lopp hade det amerikanska antislafverisällskapet förklarat, att det icke direkt skulle föra sin strid in i politiken och sålunda ej heller bilda något nytt politiskt parti; det skulle i stället söka vinna de redan befintliga partiernas intresse för sina principer.Men i sept. 1839 hölls ett antislafverimöte i Rochester, New-York, vid hvilket under ledning af en framstående ingeniör, Myron Holley, en resolution antogs om nödvändigheten att bilda ett politiskt parti och det genast för att därigenom kunna inverka på det förestående presidentvalet. Mr Holley, känd för sitt deltagande i anläggningen af Eriekanalen, var äfven utgifvare af en tidning, »The Freeman», och i denna hade han med ifver och allvar talat för bildandet af »the Liberty party*, frihetspartiet, hvars egentlige stiftare han således kan anses vara*.

Detla parti skilde sig ej obetydligt från Garrison och de egentliga abolitionisterna, enär det måste verka med långt flera hänsyn till ställningar och förhållanden och allt emellanåt »kompromissa» med sina principer. Dock synas i dess främsta led sådana män som Giddings, Charles Sumner, Henry Wilson, Chase, Hale m. fl.

Garrison var och förblef, om ej direkt motståndare till, så dock ulan sympati för det nya partiets politiska program. Det var just nödtvånget att »kompromissa», som var honom så starkt emot. Rent, klart, fritt från alla bihänsyn ville han hafva abolitionisternas program.

Presidentvalet af år 1840 stod som sagdt för dörren; demokraterna hade som sin kandidat uppställt den d. v. presidenten van Buren, som varit synnerligt lojal mot deras intressen, så lojal, att han vid sitt tillträde till presidentstolen förklarat, att han skulle »orubbligt och omutligt opponera sig emot hvarje försök af abolitionistpartiet i kongressen att emot sydstaternas önskan upphäfva slafveriet i Kolumbia».

Whigpartiets kandidat var general Henry Harrison.

I jan. månad 1840 hade Liberty-partiet ett sammanträde, hvarvid det diskuterade frågan om alt självständigt uppställa abolitionistkandidater till statens båda högsta platser. Följden blef, att Birney blef presidentkandidat och mr Earle, en framstående kväkare från Massachusetts, kandidat till vicepresidentskapet. Valkampanjen blef ytterst het och bitter; presidenten van Buren blef till sin egen stora 'förvåning undanträngd af general Harrison, och det nya parliets kandidat erhöll endast omkring 7,000 röster.

Detta var visserligen en oerhörd minoritet, men partiet hade dock organiserat sig och förlorade icke modet.

Det utfärdade till »de förtrycktes vänner i Förenta Staterna» en adress, som betonade, att humanitet nu inträdt

såsom ett nytt element i politiken; att rättvisans röst skulle börja att göra sig hörd från en ny tribun samt att makten att nedslå slafveriet låge i valurnans röstsedlar.

En mängd politiska möten höllos och partiet växte hastigt. Många frihetsvänner, som stött sig på Garrisons och de ultraradikale abolitionisternas djärfva program, slöto sig med glädje till det mera moderata »frihetspartiet».

Vid ett talrikt besökt konvent i Petersboro, New-York, år 1842 utfärdades en adress till slafvarne, hvilken proklamerade, att dessa voro berättigade till all den tröst, uppmuntran och hjälp, som deras medmänniskor kunde gifva dem. De uppmanades att aldrig bruka våld mot sina herrar och förtryckare eller att låta uppreta sig till lagbrott. Men de upplystes om, att de ej hade skyldighet att lyda den lag, som förbjöd dem att lära sig läsa, ty den slaf, som lärt sig delta, »hade redan besegrat halfva svårigheten att uppnå Kanada, och den slaf, som lärt sig läsa i

* Henry Wilson, Rlse and Fall of thc Slaccpoiccr, vol. I, pag. 547.bibeln, hade lärt känna vägen till himlen». De uppmanades vidare att söka friheten genom att fly och erhöllo äfven den försäkran, att abolitionisterna icke kände större glädje än att förhjälpa en slaf på väg till Kanada.

Det amerikanska antislafverisällskapet höll nu i sin tur ett möte i New-York och Garrison fastställde här den ödesdigra principen, att frihetsvännernas första plikt vore »att arbeta för upphäfvandet af unionen mellan Norden och Södern, till dess slafveriet upphört att befläcka vår mark» — ett uttalande, som sedermera kom att tjäna sydstaterna till ursäkt och förevändning, när de på fullt allvar bröto unionen. Jefferson Davis yttrar också i sin stora apologi öfver konfederationen: »Norden hotade, men Södern handlade»*. Davis glömmer emellertid helt och hållet att omtala, det Södern i mer än 80 år förde hotelsen på tungan, innan den blef till handling. Och då han vill lägga skulden på Norden, som genom aboli-tionisternas yttrande »kränkt» Södern, förgäter han vidare, att dessa abolitionister ej ens voro ett politiskt parti samt att de mötte protest från Nordens målsmän i kongressen, medan Söderns hotelser just uttalades af dess offentliga representanter i Huset och senaten samt midt under nationens officiella öfverläggningar.

I en resolution förklarades också, att den förening, som fanns mellan Norden och Södern, vore »ett fördrag med döden och ett kontrakt med helvetet», som skulle inveckla båda partierna i de fruktansvärdaste brott, såvida den icke omedelbart upphäfdes. Och därför, »ända till dess slafveriet upphäfves, skall det amerikanska antislafverisällskapets valspråk och lösen bli: ingen union med slafägare!»

Kort därefter utsände äfven de radikala abolitionisterna en adress till frihetens vänner i Förenta Staterna, till alla dem, som ansågo det rätt att förr »lyda Gud än människor»; de uppmanades att förklara sig vara »fredliga revolutionärer» och att förena sig omkring frihetens stjärnlösa banér, hvars måtto var: »Lika rätt för alla — ingen union med slafägare». — »Upp med revolutionens banér! Icke för att utgjuta blod eller förorätta förtryckarens person, icke för att med vapenmakt strida mot lagen, icke för att väcka inbördeskrig, icke för att föra köttsliga vapen! Nej, vår strid måste bli utan blodsutgjutelse, för så vidt icke vårt eget skall flyta; ty liksom Kristus, vår förebild, eftersträfva vi icke att förstöra människornas lif, utan att rädda dem, att öfvervinna det onda med det goda, att segra genom vårt lidande för rättvisans sak samt att befria de fångna genom sanningens makt.»

Emot denna adress framkommo flera protester af de moderate abolitionisterna, sådana som den berömde historikern Hildreth, David Lee Child, Ellis Gray Loring m. fl.

Det var dock ingalunda första gången ett dylikt rop hade hörts. Från demokraternas sida hade detta, som sagdt, skett upprepade gånger allt från unionens första dag. Vi hänsyfta nu icke på den stora »nulliökationsfebern» 1832, föranledd af andra ekonomiska frågor. Men i sitt »stora tal» af den 6 februari 1837, då »pelitions-frågan» återupptogs i senaten, hade Calhoun med sin vanliga våldsamma kraft

angående kampen mellan abolitionism och slafveri bl. a. yttrat: »--Det är lätt

att se slutet. Genom händelsernas nödvändiga gång skola vi slutligen bli två folk. Det är omöjligt, att vi skulle kunna fortfarande enas under samma politiska system, med det dödliga hat, som måste uppkomma mellan de båda sektionerna.---

• Jefferson Davis, »The liisc and Fall of the Confederate Gorcrnement vol. I, pag. 76.De stridiga elementen skola spränga unionen. Abolition och union kunna icke existera tillsammans---.*»

Calhouns ifriga sträfvan att kväfva abolitionismen motsvarades af detta partis arbete på att utrota slafveriet. Strid som strid.

Men Garrison och hans parti vidhöllo sitt program, hvilket antogs af en stor mängd andra antislafveriföreningar, och ropet: »ingen union'med slafägare» snarare skärptes än försvagades, allt efter som tiden led mot nytt presidentval och Texas-frågan blef allt mera brännande.

En våldshandling i Södern bidrog äfven att mycket öka deras antal, som slöto sig till denna »yttersta vänster».

Under många år hade, som i ett föregående kapitel redan omnämts, fria färgade män och kvinnor oupphörligen blifvit olagligen gripna i sydstaterna, fängslade och sålda som slafvar. Men delta hände äfven gång på gång sådana fria färgade från Norden, som af någon anledning voro nödsakade att besöka Söderns städer eller stater. Särskildt hände det mycket ofta, att fria färgade sjömän grepos i hamnarna, fängslades, piskades och såldes. Upprepade gånger, särskildt under åren 1842—43, hade nordstaternas legislaturer protesterat häremot, men utan resultat. Till slut beslöt guvernören i Massachusetts att till Charleslon, där de flesta våldshandlingarna ägde rum, sända en kommissionär, som skulle söka gifva effekt åt stats-legislaturens resolution.

Dennes namn var Samuel Hoarse, en högt ansedd medborgare i Massachusetts och medlem både af statens och nationens styrelse. Han samtyckte till det maktpåliggande uppdraget och begaf sig, åtföljd af sin dotter, till Charleston hösten 1844. Samtidigt sände han guvernören öfver sydstaterna en skrifvelse, hvari han underrättade om sin mission, som var att taga närmare kännedom om de olagligen fängslades öde.

Guvernören öfver Syd-Karolina var då John Hammond, från kongressen känd såsom tillhörande så att säga den »yttersta högern» inom slafpartiet, och han hade ej tvekat att i huset »förklara för abolitionisterna — okunniga, råa människor som de äro — att, om skickelsen skulle låta någon af dem falla i min hand, har han att vänta sig en skurks död**».

Mr Hoarse var den förste, som nu föll i hans hand.

Efter emottagandet af dennes skrifvelse skyndade han att öfverlämna den åt legislaturen; denna åter fattade genast en följd af beslut, enligt hvilka Syd-Karolina hade rättighet att från sitt område förvisa personer, hvilkas närvaro vore farlig, beslut, hvilka vidare förnekade, att fria negrer voro »medborgare af Förenta Staterna», och uppdrog åt guvernören att »afvisa den från Massachusetts till Syd-Karolina sände kommissarien».

Legislaturen antog äfven en akt, som stadgade straff af böter, landsförvisning eller fängelse för en hvar, som kom inom statens gränser i afsikt att hindra lagens utöfvande mot slafvar eller fria svarte.

Så var då den stora staten Syd-Karolina rustad att emottaga Massachusetts sändebud. Hela Charleston var i feberaktig upphetsning, och mären lät säga Hoarse, alt hans lif sväfvade i stor fara, hvarför han genast borde åter lämna staden. När denne vägrade, visade mären honom en skrifvelse från generalproku-

* H. v. Holst: »John C. Calhoun», pag. 167.

•* Henry Wilson: Rise and Fall of the Slacepotccr, vol. I, pag. 759.ratorn, som underrättade honom om, att invånarne hade för afsikt att lyncha honom. Men Hoarse vägrade fortfarande att begifva sig bort med oförrättadt ärende.

En person i Charleston, till hvilken han hade introduktionskort, erbjöd sig att i sin vagn föra honom i säkerhet till sin 20 mil utom staden belägna plantage, men han afböjde den erbjudna hjälpen.

Då in funno sig hos honom tre af stadens representativa män och bådo honom välja mellan ögonblicklig flykt eller befolkningens raseri. De yttrade äfven, att hvad som dittills skyddat honom vore hans dotters närvaro, hvilken försatt hans fiender »i bryderi». Härtill kom, att hotellvärden icke längre ville hysa honom. Han samtyckte då ändtligen att återvända, enär han såg, alt han intet kunde uträtta för de fargade män från Norden,

som blifvit gripna och fängslade.

Men inom hela Norden ökade denna tilldragelse jämte de föregående årens öfvergrepp mot den fargade rasen abolitionisternas antal, vare sig inom Garrisons parti eller »frihetspartiet».

När detta parti på hösten 1843 hade ett nytt sammanträde i Buffalo, hade det alltså svällt ut till verklig vikt och betydelse.

Det gällde nu åter presidentval. Som redan är nämdt, afled president Harrison plötsligt strax efter tilllrädet till regeringen, och vicepresident John Tyler från Virginien, en i det hela taget högst obetydlig man med sydstatslynne, blef utnämd till hans efterträdare.

Vid det nu stundande presidentvalet var striden hetare än någonsin förr. Texasfrågan hade ryckt nationen in på lifvet, dess afgörande berodde i väsentlig mån på utfallet af valet.

Demokraterna ville ha Polk, whigpartiet Henry Clay och det liberala partiet Birney till president. Af dessa var den förre vän af och de båda senare motståndare till Texas’ upplagande i unionen.

Det fanns i själfva verket få, som väntade, att den obetydlige Polk skulle kunna uttränga Clay; och dock gick det så, enär demokraterna i den förre väntade få en leddocka, som långt bättre skulle foga sig efter deras intressen än den kraflige Clay, änskönt båda voro slafägare. Men i själfva nederlaget visade det sig, huru det liberala partiet vuxit; för fyra år sedan hade dess kandidat endast erhållit 7,000 röster; nu hade antalet stigit till nära 63,000.

Det otroliga hade alltså händt: Polk var vald och Clay slagen. Detta torde dock icke hafva skett, såvida ej flera af den senares parti, whiggarne, gått öfver till demokraterna. Dessas hotelse, att Norden hade att välja mellan Texas som slafstat eller skilsmässa från Södern, hade man tagit med lugn; men större verkan gjorde hotelsen, att Norden hade alt välja mellan Texas som slafstat eller — upp-häfvandet af tulltariffen af 1842. Många respektabla män i Norden ansågo, att slafveriet var en stor synd, men de halade ej denna synd så högt som de älskade sin börs — alltså fick Clay fara och slafveriet vara! Afgörandet berodde betecknande nog af New-York, den stora köpmansstaden.

Nyheten om valets utgång väckte i hela Norden stor uppståndelse, särskildt bland whigpartiet; i många släder och byar afstannade all affärsrörelse under ett par dagar, och till och med demokraterna själfva underläto denna gång att gifva stormande luft åt sin triumf. Trots denna hade nästan en hvar liksom en känsla af att en stor orättvisa blifvit begången.Clay själf var ytterst nedstämd. »Det sista slag, som fallit på vårt land, är mycket tungt», skref han till en vän, »jag hoppas det må kunna hämta sig från det, men utsikterna äro mörka och nedslående. Jag är rädd, att det skall dröja länge — om någonsin — innan vårt folk kan resa sig från Jacksonismens korrumperande inflytande. Jag ber till Gud, att det må bli lyckligt befriadt därifrånH. v. Holst, *»John C. Calhoun»,* pag. 250; Carl Schurz, *»Life of Henry Clay»,* vol. II, pag. 266..»

»Jacksonismens» följder visade sig ock under Tyler och Polk i Texas-annektionen och det mexikanska kriget.

Polk.

Annektionen af Texas bildar en epok i Förenta Staternas historia. Den tillförde unionen ett landområde af 325,520 kvadratmil, hvilket en gång, väl befolkadt med slafägande bomullsodlare, skulle kunna sönderdelas i flera stater. Och då hvarje stat tillsatte ett visst antal medlemmar i kongressen, huru skulle då icke Södern befästa sin makt inom denna! Ej under, att en sådan fördel af Calhoun ansågs som en hörnpelare för slafsystemet.

År 1803, då Louisiana afträddes till Förenta Staterna, hade så väl sistnämda makt som Spanien gjort anspråk på Texas. Efter flerårig strid hade emellertid Förenta Staterna afsagt sig alla anspråk på detta land.

Samma år som Missouri upptagits såsom slafstat i unionen, hade Mexiko tillkämpat sig sin själfständighet undan Spaniens välde. Redan 1824 frigaf Mexiko alla sina slafvar och stadfäste detta medelst ett lagbud af år 1829, som gällde äfven för Texas.Detta väckte obehagligt uppseende i sydstaterna. En fri stat in på sydvästra gränsen 1 Hvilket farligt föredöme, hvilken vådlig frestelse för slafvar att fly! Och å andra sidan: ett ytterst fruktbart, glest

befolkadt område — hvilket lockande mål för den landgirige plantageägaren, hvilken härlig marknad för hans tvåbenta boskap, hvilket mäktigt stöd för slafpatronerna!

Också gjorde Förenta Staterna, behärskade af slafsystemets anda, flera försök att komma i besittning af detta sköna land. Ett anbud af år 1827 att för en million dollars af Mexiko köpa territoriet öster om Rio Grande afslogs. Två år senare bjöd presidenten Jackson 4 millioner dollars med lika ringa framgång. Anbudet förnyades emellertid af honom år efter år, men alltid förgäfves, och till slut kom man underfund med att man borde gå till väga på ett annat och slugare sätt. Mr Poinsett, Förenta Staternas minister i Mexiko, skref hem: »Vi kunna aldrig hoppas att utvidga vår gräns söder om Sabine, såvida vi icke komma i tvist med detta folk*». Att komma i tvist eller rättare att uppväcka tvist mellan Texas och Mexiko, detta blef intrigens syfte. Och presidenten Jacksons gode vän och förtrogne var den, som skulle göra’t.

Först med mexikanska revolutionen hade Texas blifvit öppnadt för invandrare af äfven andra nationer än spanjorer. I motsats till den förut rådande ängsliga afspärrningspolitiken gjorde sig nu de liberalaste kolonisationssträfvanden gällande. Bland andra erhöll Moses Austin från Konnektikut 540,000 aker fruktbart land att fördelas mellan invandrare från Louisiana. Dessa drogo med sig en mängd andra från sydstaterna, hvilka naturligtvis medförde sina slafvar för att odla den präktiga rika marken. Men alldenstund slafveriet var förbjudet i Texas, gingo slafvarne och gällde för »lärlingar på 99 år». De driftiga, företagsamma och sluga yankeerna började snart uttränga de i regel mera loja och likgiltiga mexikanerna.

År 1830 förbjöd mexikanska regeringen all vidare invandring från Förenta Staterna. Men invandringen fortfor ändå, och ju mera amerikanernas antal ökades, dess mera växte också deras ovilja mot regeringen och deras nationalhat mot medborgarne i det land, inom hvars gränser de bodde, men hvars lagar de ej ville underkasta sig.

Redan år 1833 gjorde de, 20,000 till antalet, jämte Texas’ öfriga invånare ett misslyckadt försök att bilda en själfständig stat.

Det var på dessa misshälligheter, som planen att »väcka tvist» grundades. Och general Sam. Houston, f. d. handelsbokhållare, löjtnant, sakförare och guvernör i Tennessee, Jacksons ofvannämde förtrogne, åtog sig att vålla den. Han begaf sig till Texas’ gräns för att, som en Louisianatidning öppet sade, »raise a revolution», hvilket förträffligt lyckades. I dec. 1835 proklamerade 90 amerikaner Texas’ själfständighetsförklaring och valde Houston till sin öfverbefalhafvare. Denne svarade, att de måste afbida »snar hjälp» från Förenta Staterna. Dessa läto ej heller vänta på sig; i sydstaterna rådde entusiasm för »frihetskäm par ne»; slaf-ägarnes fruar och döttrar skänkte fanor, och »ädla frivilliga» skyndade »till hjälp». Presidenten befallde general Gomes att rycka öfver gränsen, och i april 183G blefvo mexikanerna slagna vid San Jacinlo. En följd häraf var Texas’ själfständighet som slafagande stat, hvilken redan i mars 1837 erkändes af Förenta Staterna.

Sam. Houston blef som lön för sin möda vald till den nya republikens president — tills vidare.

• Bryant and Gay: »A populär history of thc United States>, vol. IV, pag. 362.Det var nu, som Calhoun i senaten energiskt påyrkade Texas’ införlifvande med unionen. Men tiden härför var ännu ej mogen. Mäktiga röster höjdes häremot. Presidenten van Buren, som nyss efterträdt Jackson, var emot saken, hvilket biet hans politiska död; gamle expresidenten Adams varnade för införlifvandet, och Webster, som då ännu icke svikit frihetens sak, höll sitt berömda tal i »Niblo’s Garden», hvarvid han yttrade:

»Jag säger, att Texas införlifvande skulle gå ut på att gifva det afrikanska slafveriet på detta fastland en längre varaktighet och en större utsträckning. Jag har länge hyst denna mening, och jag skulle nu icke för någonting i världen vilja undertrycka henne; emedan det skulle öka slafveriets elände, slafvarnas antal och göra deras träldom långvarigare, motsätter jag mig detsamma ovillkorligt och utan alla omständigheter, i denna tid och i alla tider, nu och för evigt!» *

Detta gjorde verkan; frågan tystnade för en tid och syntes aflägsen, när demokraterna vid 4840 års val blefvo slagna. Men när Harrison dog och den virginske slafägaren Tyler oförmodadt kom till styret, sågo »systemets» vänner, att deras man var kommen. Webster, som ensam af sina kolleger vid presidentombytet kvarstod i

kabinettet såsom statsminister, var dock i vägen. Han skulle aflägsnas, hvilket också skedde, hvarefter till hans efterträdare valdes först Upshur från Virginien, sedan Calhoun, annektionsplanens egentlige ledare.

En oerhörd agitation började nu. Texas införlifvadt med unionen skulle bli, enligt uttalanden af framstående sydstatsmän, »ett Gibraltar för Södern», skulle »bli en permanent garanti af slafsystemet, på hvilket det skulle ha det mest välgörande och stärkande inflytande». »Nu eller aldrig» blef de ledande demokraternas lösen. Det verkar nästan komiskt, då man i Jeff. Davis' stora arbete läser, alt förvärfvandet af nya slafområden, såsom Texas, Nebraska o. s. v., visst icke, som antislafveripartiet påstod, skulle öka slafsystemets styrka, utan snarare försvaga den. Enligt hans bevisföring skulle Söderns ifver att genomdrifva annektionen visa, att det var Södern, som gent emot den annektionsfientliga Norden ville göra slut på slafveriet, ett påstående, som Davis i hela sin framställning söker göra troligt**.

När kongressen samlades i dec. 1844, syntes det klart, alt Texaspartiet vunnit betydlig anslutning, och yttranden fälldes sådana som: »Texas eller skilsmässa», »bättre vara ute ur unionen med Texas än i den utan detta land».

Under den långa och häftiga debatt, som varade långt ut på våren 1845, försiggick bakom kulisserna elt lifligt intrigspel. I Kapitoliets försalar och tamburer trängdes spekulanter i landjobberi och människojobberi, aktieägare från Texas och bolagsmän från Mexiko, liksom gamar vaktande det byte de hoppades vinna och bullersamt knuffande sig fram öfverallt. Aldrig förr, yttrar en dåvarande senator, den blifvande vicepresidenten H. Wilson***, hade kongressen varit utsatt för trycket af elt så fördärfligt inflytande.

Presidenten Tyler hade i silt budskap lill kongressen påyrkat omedelbar handling.

Men det fanns vissa svårigheter att öfvervinna. Texas hade råkat i krig med Mexiko, en mot Förenta Staterna fredligt sinnad makt. En vapenhvila hade inträdt, som tycktes lofva framgång åt de underhandlingar, hvilka fördes mellan det

* Theodor Parkers Samlade skrifter, del 4, sid. 148.

*• Se JefT. Davis: The >Hi sv and Fall of thc confvderatc Gorcrnment», vol. I.

•** Henry Wilson: The Rise and Fall of ihe Slacc/mcer, vol. I, pag. 001.

gamla moderlandet Mexiko och den upproriska nya »republiken». Dennas president, Houston, som såg sin fara, gjorde då ett anbud till Förenta Staterna att genast afbryta underhandlingarna, så vida detta land ville till hans disposition ställa en större styrka.

Calhoun var då statsminister, och dagen innan annektionsfördraget undertecknades gaf han Texas löfte om undsättning och lät afsända en hjälparmé för att strida emot ett land, som icke brutit fred — ett betecknande drag af det mäktiga slafpartiets sätt att föra politik. Och fåfänga voro Nordens protester mot detta »brott mot tro och ära, som skulle komma att allmänt ogillas».

Sent på aftonen den 28 februari undertecknade presidenten en genom demokraternas röstöfvervikt af kongressen antagen resolution, enligt hvilken Texas' annektion tilläts mot vissa villkor, bl. a. det, att denna stat före den 2 jan. 1846 skulle antaga en konstitution.

När underrättelsen härom spred sig, emottogs den med alla slags jubeldemonstrationer, med fyrverkeri, illumination, kanonsalut och hvarjehanda festligheter. Aktieägare och bolagsmän, landjobbare och människojobbare fröjdades åt den väntade vinsten, de slafagande cheferna yfdes öfver sin största triumf, och de demokratiske ledame hoppades på utsikt till en långvarig maktställning.

Men bland allt detta jubel fanns det dock män, hvilkas hjärtan voro tunga af sorg öfver nationens vanära och landets mörknande framtid.

Flera nordstaters legislaturer hade antagit resolutioner emot annektionen, särskildt Vermonts och Massachusetts'. Sedan denna blifvit ett faktum, fortforo frihetsvännerna i den senare staten att opponera sig, nu med hänsyn till den nya statens blifvande konstitution. Talrika möten höllos, vid hvilka Garrison, Wendell Phillipps, Theodor

Parker m. fl. höllo eldiga tal. Det var egentligen från och med detta möte, som Parker blef den väldige bestrafiaren af sitt lands, särskildt sin stats och i all synnerhet sin stads, Bostons, synder.

Phillipps yttrade bland annat: »Jag vill icke vidkännas detta lands kristendom, med dess negerbänkar längst bort i hvarje kyrka och negerhat längst inne

i hvarje hjärta. Och dock är jag kristen. Jag sätter allt milt hopp till mina faders tro, men jag skulle känna mig själf för alltid förnedrad, om jag underläte att ogilla de moraliska dvärgar, som nu trädt i våra fäders ställe».

Och Ralph Waldo Emerson, den ädle tänkaren och skalden, den glödande patrioten, alltid klädande sina ord i orientalisk färgprakt, sade, att det var maktens uppgift att beskydda, hjälpa, bevara; det var regeringens uppgift att styra, solens att skina, den moraliska kraftens att uppmuntra, upprätta och rena. Han erinrade om den persiske skaldens ord: »Gif akt uppå den faderlöses klagan, ty den når den allsmäktiges tron». — Han önskade, att Massachusetts skulle visa »sublimt tålamod» och hellre förlita sig på »principer, ära och rättvisa än på den fysiska styrkans kombinationer».

Äfven Channing, Henry Wilson och Charles Sumner uppträdde vid samma tillfälle för att å statens vägnar »i Guds, Kristi och mänsklighetens namn» protestera mot Texas' upptagande såsom slafstat.

Vid den 99:e kongressens sammanträde den 1 dec. 1845 framlade Adams denna staten Massachusetts' protest, men den blef förkastad med 150 röster mot 92. Förgäfves reste sig Daniel Webster i senaten med ännu en sista kraftig pro-protest, enär han ansåg det som sin plikt att »alltjämt, ihärdigt och ifrigt bekämpa annektionen».

Men alla skäl och protester voro förspillda. Texas hade godkänt kongressens föreslagna villkor, och de slafägande staterna vunno alltså en ny förstärkning inom sin intressesfer.

Mexiko gjorde dock fortfarande anspråk på Texas och protesterade mot dess upptagande i unionen. Härvid fästes emellertid intet afseende. Den mexikanske ministern i Washington blef då hemkallad, och all diplomatisk förbindelse med Förenta Staterna afbröts.

Emerson.

Gränstvister uppkommo, i det invånarna i Texas påstodo, att Rio Grande utgjorde deras södra gräns; Förenta Staterna bekräftade detta, men Mexiko åter förklarade, att Texas aldrig sträckt sig söder om Nuecesfloden. Presidenten Polk, som jämte sin statssekreterare Buchanan just icke utmärkte sig för någon politisk takt eller skicklighet, gjorde intet för att afvända kriget, ulan beordrade tvärtom general Taylor att med en arméstyrka inrycka i Texas samt att »taga i besittning positionerna på eller invid högra stranden af Rio del Norte».

Detta var ett direkt anfall å mexikanskt område — en krigsåtgärd, för hvilken presidenten ensam måste anses ansvarig. Mexikanerna betraktade med all rätt detta såsom fredsbrott af en makt, »som med styrkans rätt önskade roffa från den svagare så mycket land som möjligt».

Och sällan har väl en mäktig granne börjat ett orättvisare krig mot en svagare stat. Det är ett upprepande af en barbarisk praxis från folkvandringarnastid, då blotta önskan att komma i besittning af ett skönt land samt den erforderliga makten att förverkliga denna önskan förlänade herravälde öfver stora områden. Men medeltidens barbarer föröfvade den nakna gärningen utan att söka rättfärdiga eller bemantla den. Våra moderna kulturfolk utstoffera ett lyckadt röfvarföretag med alla möjliga vackra principer, frihet och »manifest destiny».

Mexikanerna sände nu en här emot general Taylor, men denna blef slagen, hvarefter Taylor öfvergick Rio Grande och besatte den mexikanska fästningen Matamoras. Nyheten härom väckte till lif en väldig »patriotisk» hänförelse inom Förenta Staterna, i fall man kan använda detta uttryck om det feberglödande vinstbegär, som vid denna tid behärskade en stor del af den fria amerikanska republiken, och 20,000 frivilliga anmälde sig att ingå i hären. Kongressen sammanträdde, och presidenten förklarade i sitt budskap, att Mexiko börjat fientligheterna, att kriget, »Oaktadt alla våra bemödanden att förhindra det», stod för dörren samt alt amerikanskt blod blifvit spilldt på amerikansk mark» * — alltsammans bevisligen historiskt osant. Också voro flera af Förenta Staternas främste män afgjordt emot detta krig. Calhoun gjorde hvad han kunde för att afstyra det, och Henry Clay förklarade, att

»intet på jorden skulle ha frestat eller förmått honom att rösta för en bill, stämplad med uppenbar falskhet **. Kongressen förklarade därefter, att till följd af Mexikos egna handlingar hade krig med nämda makt utbrutit, hvarefter 10 millioner dollars beviljades till krigets förande. — Delta förslog dock ej långt, ty innan kriget i oktober 1847 var slut, hade det kostat Förenta Staterna 30,000 människolif och 115 millioner dollars ***.

Som bekant är och som förutses kunde, led Mexiko nederlag i den ojämna striden, dess hufvudstad intogs, dess president måste fly, och i fredsfördraget den

2 februari 1848 erhöllo Förenta Staterna mot 15 millioner dollars de oerhörda och rika provinserna Texas till Rio Grande, New Mexiko och Kalifornien.

De nya »territorierna», nästan lika stora som de första tretton staterna tillsammans, blefvo snart tvisteämnen mellan syd- och nordstaterna. Liksom i Texas hade också i dessa slafveriet blifvit förbjudet af Mexiko; de voro alltså vid sin förening med Förenta Staterna »fritt område». Men ej nog härmed, Mexiko hade vid fredsfördragets ingående försökt genomdrifva en bestämmelse, att de fortfarande skulle vara fria. Men detta misslyckades: »blotta tanken på ett sådant fredsfördrag är en omöjlighet», svarades å Förenta Staternas sida, »och ingen president skulle våga framlägga ett dylikt inför senaten; äfven om Mexiko erbjöde ett dubbelt så stort territorium, fotshögt betäckt med rent guld, men mot det enda villkor, att slafveri därstädes icke finge införas, skulle anbudet utan ett ögonblicks tvekan blifva afslaget».

Redan i augusti 1846 hade David Wilmot från Pennsylvanien föreslagit i kongressen, att slafveri icke skulle tillåtas i de territorier, hvilka möjligen komme att afträdas till Förenta Staterna i den blifvande freden med Mexiko. Detta var det bekanta »Wilmot förbehållet», som antogs i Huset, men afslogs i senaten. Liknande försök hade med samma resultat sedan gjorts af representanterna Preston King och Hamlin. Sydstatsrepresentanterna vidhöllo sin fordran att få emigrera till de nya territorierna med sin egendom — slafvarna —, lika så

* H. v. Holst: »John C. Calhoun», pag. 277.

** Carl Schurz: »Life of Henry Clay», pag. 290.

**• Henry Wilson: »/?<se and Fall of the Slacepoiccr», vol. II, pag. 25.väl som nordstaternas invånare hade rätt att emigrera med sina ägodelar, sin boskap m. m.

Det fanns emellertid en ej ringa del af det demokratiska partiet, som, ehuru

ingalunda fientlig mot slafsystemet, dock icke ville veta af dettas öfverförande till de »fria» territorierna. Denna sidas män förenade sig nu med frihetspartiet till ett nytt parti, det s. k. »freesoil»- eller »frilandspartiet», som tog till lösen »frittland, frilt tal, fritt arbete och fria människor». Därmed var demokraternas makt betydligt reducerad, hvilket visade sig vid nästa presidentval.

Men det visade sig så äfven vid lösandet af Oregonfrågan. Presidenten Polks styrelse hade börjat med hotande utsikter till krig med England på grund af detta lands anspråk på den under namnet Oregon kända landsträckan från Mexikos nordvestra gräns till 54 grader 40 min. nordlig bredd. Stridigheterna hade emellertid bilagts med ett fördrag af år 1846, enligt hvilket gränslinjen skulle gå från Klippbergen längs 49:e breddgraden. Men redan innan denna bestämmelse träffades, hade flera försök blifvit gjorda att organisera territoriet Oregon. I maj 1848 framlades inför kongressen en bill af mr Hale, hvilken bland annat innehöll, att slafveriet skulle utestängas från Oregon och dess invånare tillförsäkras samma okränkbara rättigheter och privilegier, som invånarna i Iowa åtnjöto, där slafveriet blifvit af-skaffadt.

Detta satte med ens frågan på sin spets. Calhoun utkämpade nu en af sina sista strider för denna »stora, välsignelserika institution», som han kallade slafveriet. Han fordrade för slafägarne full rätt att under konstitutionens hägn med alla sina slafhjordar begifva sig till territorierna, men han begärde däremot icke, att konstitutionen skulle införa slafveriet vare sig där eller annanstädes. Denna doktrin, som då tycktes ny och oroväckande, stödde han på staternas likställighet inom den federativa föreningen. Han betonade vidare, att den enda egendom, som konstitutionen garanterat, var just slafvarne, ty i annat fall skulle Södern aldrig samtyckt att

antaga den. Han förklarade som sin öfvertygelse, att de stridspunkter, som uppkommo om slafirågan, voro starka nog att upplösa unionen. Han motsatte sig alla slafemancipationssträfvanden i det förflutna, det närvarande och det tillkommande. »Om vår union och vårt styrelsesystem äro dömda till undergång och vi skola dela så många andra stora folks öde, hvilka gått under före oss, skall den historieforskare, som i kommande dagar öfvertänker de händelser, hvilka fört till detta ödesdigra resultat, ägna sitt första kapitel åt förordningen af

år 1787, beprisad som den och dess författare varit det--Hans nästa kapitel

borde ägnas Missourikompromissen. Om något mera skall följa därefter, vet jag icke. Det beror af, huru vi handla. Om denne historiske forskare skulle äga en filosofisk anläggning och vara böjd för att söka mera aflägsna och dolda orsaker, skulle han kunna finna dem i ett påstående, hvilket framalstrats ur en tvifvelaktigt solklar sanning, men hvilket, såsom det nu uttryckes och uppfattas, är ett af de falskaste och farligaste af alla politiska missgrepp. Det påstående, på hvilket jag syftar, har blifvit ett axiom för en stor majoritet å båda sidor om Atlanten och upprepas dagligen från tunga till tunga såsom en orubblig och oomkullkastlig sanning; det är detta: alla människor äro födda till frihet och'1 jämlikhet 1--

Så uppfattadt, finnes det intet sant ord däri---Det är ytterligt osant».

»Slafveriet», yttrade han vidare, »har varit en välsignelse för mänskligheten

---Liksom Nilens vatten har det spridt sitt fruktbärande inflytande öfver

hela världen. Det har varit en välsignelse för alla utom för Söderns plantageägare, som varit slafvens lärare och vän så väl som hans herre, och som höjt honom till civilisation».

Man skulle kunna säga, att dessa Calhouns »påståenden» äro de djärfvaste, som denne djärfve man någonsin framställt. I denna Oregonstrid liksom kulminerade hans nervösa glödande hängifvenhet för Söderns uppfattning af slafsaken,som inom kort skulle genom hans död miste sin främste målsman. Men han, som så länge fört detta slafsystem från seger till seger, förlorade nu slaget. Debatten var långvarig och ytterligt skarp. Allvarliga och kraftiga protester höjdes mot sydstatsrepresentanternas fordringar.

Särskildt märkligt var Websters inlägg: »Mitt motstånd», yttrade han bland annat, »mot slafveriets tillväxt i detta land och slafstatsrepresentationens tillväxt är allmänt och universellt. Det har ingenting att göra med latitudgraderna eller kompassens punkter. Jag skall motsätta mig all sådan utsträckning i alla tider och under alla omständigheter, till och med emot alla lockelser, emot alla föregifna inskränkningar medelst stora intressen, mot alla kombinationer, mot alla kompromisser» *

Det dröjde dock icke två år, innan han dukade under för presidentstolens »lockelse* och själf häfdade slafveriets utbredande! —

Emellertid led Södern, tack vare dess splittring, denna gång ett afgjordt nederlag, och friheten segrade, ty efter det striden om Oregon i kongressen varat fyra hela månader och efter en slutdebatt, som räckte en hel dag och natt ända till klockan 9 följande morgon, antogs en bill, som stadgade, att slafveri vore förbjudet i territoriet Oregon.

»Nu», utbrast Calhoun, »är den stora striden mellan Norden och Södern slut, nu är skilsmässan mellan Norden och Södern en verklighet. Södern har nu endast att fullgöra en högtidlig förpliktelse, mot sig själf, mot konstitutionen, mot unionen. Hon är nödsakad att fatta ett beslut, att icke tillåta, att det längre fortgår på detta sätt, men att visa, att hur högt hon än ställer unionen, gifves det dock frågor, som för henne äro af större vikt än denna!»

Det är betecknande för de radikalaste sydstatsmännen, sådana som Calhoun, Douglas, Jefferson Davis m. fl., att så fort de ej alltid kunna genomdrifva sin vilja, så fort äfven Nordens intressen och önskningar tagas i betraktande och en enstaka gång afgå med seger, strax höres ett rop om Nordens förtryck, om de orättvisor den arma Södern måste lida, som ej alltid får sin vilja fram. Ingen har tydligare än den sistnämde yttrat detta, då han säger, att det ej var Nordens många orättvisor i smärre ting, som orsakade den »alltjämt fördragsamma, för fred

och union» sträfvande Södern så djup sorg, men det var »den systematiska och envisa striden att beröfva Södern en jämlikhet i unionen, som kulminerade i dess uteslutande från territorierna, staternas gemensamma egendom»**.

Detta yttrande kommer i rätt belysning först då man betänker, att dessa omstridda territorier ligga norr om den i Missourikompromissen antagna linje, öfver hvilken slafveriet icke fick gå, och att Söderns fordran på »systemets» införande å förbjuden mark alltså var ett brott mot fattadt laggiltigt beslut.

Också yttrade presidenten Polk, då han sanktionerade Oregonterritoriets organisering, alt »om detta territorium sträckt sig söder om kompromisslinjen, skulle frågan erhållit en helt annan karaktär och mitt handlingssätt kommit att motsvara min öfvertygelse».

Från denna stund blef äfven upphäfvandet af Missourikompromissen ett tyst mål för de sydstatsmän, som ej redan nu omfattade skilsmässotanken, ett mål som vanns genom Nebraskafrågans afgörande. Men från denna stund och bok-

* Theodor Parkers Samlade skriftr, del IV, sid. 150.

** Jeff. Davis: The Rise and Fall of the confederate Government, vol. I, pag. 83.stafligen intill hans sista andetag var unionsupplösning en nästan fix idé hos Calhoun. Att förena Södern, att bereda den till strid, att sätta den i stånd att uppträda med kraft och segervisshet — det var Calhouns sista sträfvande i lifvet*.

För någon tid voro dock alla stridsfrågor undanskjutna, och det nya presidentvalet upptog helt och hållet den allmänna uppmärksamheten.

Förberedande möten höllos af alla partier, och presidentkandidater utvaldes. Först sammanträdde det demokratiska nationalkonventet i Baltimore och föreslog »general» Lewis Cass till president samt William Butler till vicepresident. Cass var i själfva verket en obetydlig man, som visat sin styrka i att kunna »vända kappan efter vinden». Så var han först federalist, därpå en af Jeffersons anhän-hängare; så försvarade han Adams och Clay i deras strid mot Jackson, hvarefter han blef en entusiastisk beundrare af denne senare; därefter slöt han sig till whiggen Harrison och var vid tiden för 1848 års val en rättrogen demokrat. Han hade väckt demokraternas hopp genom det beryktade »Nicholson-brefvet», hvari han vände sig emot tillämpningen af förordningen af år 1787 och Wilmot-förbe-hållet med hänsyn till de nya territorierna och talade för folkets rätt att godtyckligt införa eller afskaffa slafveriet. Denna senare af Douglas såsom »squatter»-och »folksuveränitetslära» utvecklade doktrin upptogs till en början vänligt af Södern, men föll längre fram åter i onåd, när det visade sig, att den lika väl kunde användas som vapen mot slafveriet. För tillfallet tillräknades den dock general Cass såsom förtjänst.

Whigkonventet sammanträdde i Philadelpha något senare. Till en början voro meningarna mycket skilda; en del af partiet önskade uppställa Clay, hvilken de ännu ansågo såsom sin ledare och chef; en annan del åter, som var mera bestämd emot slafveriet, önskade Webster, naturligtvis främst därför, att hans duglighet var så allmänt erkänd, men ock på grund af ett hans yttrande på elt förberedande whigmöte i Springfield, då han berömt sig af att hafva varit den egentlige upphofsmannen till Wilmot-förbehållet: »Bekände jag mig icke år 1837 till hela denna lära, helt och hållet? Jag kan icke alldeles gilla, att nyare upptäckare göra anspråk på förtjänsten däraf och uttaga patent därpå. Vi skola begagna det första och sista och hvarje tillfälle, som erbjuder sig, att motsätta oss slaf-maktens utbredande».

Men allra största delen af partiet, som icke var antislafverisinnadt, enade sig om sydstatsmannen och slafägaren, general Zacharias Taylor. Denne stod sedan mexikanska krigets slut på höjdpunkten af sin popularitet. Han var dock i politiskt hänseende en obetydlighet och hade ej heller själf hyst ens en tanke på presidentstolen. Det Oaktadt var det han, »den okunnige gränsöfversten, som ej röstat på 49 år», som nu blef »spelets främsta docka» och kring sitt lager-krönta namn samlade nationens flertal.

Till vicepresident utsåg whigpartiet Millard Fillmore.

Frilandspartiet eller motståndarne till slafveriet samlades till konvent i Buffalo; de uppställde ånyo sitt program, kändt under namnet »Buffalo-platformen»: »Inga flera slafstater, inga flera slafterritorier, inga flera kompromisser med slafveriet, frihet för Oregon, Kalifornien och New Mexiko samt: fritt land, fri yttranderätt, fritt arbete och frie män».

Till »frilandspartiet» hade äfven slutit sig det nya lilla parti bland demo-

* H. v. Holst: John C. Calhoun, pag. 318 o. s. v.kraterna, som fålt namn af Barnburner, ordagrant öfversatt »laduförbrännare», d. v. s. radikaler i motsats till de konservativa demokraterna, de så kallade Old-hunkers, »de gamla gubbstultarne». Till sina kandidater valde dessa förenade partier Martin van Buren och Charles Fr. Adams, »den gamle vältalarens» redan berömde son. »Van Buren och fritt land; Adams och frihet», löd formeln. Det kan synas egendomligt, att expresidenten van Buren, som under sin förra

President Taylor.

presidenttid just icke tillvunnit sig antislafveripartiets sympatier, ånyo uppställdes som kandidat; men orsaken var att han, genom att icke bli omvald, djupt kränkts i sin äregirighet och nu användt all sin förmåga att kring sin person och Wilmot-förbehållet samla partiets strödda element, hvari han äfven lyckades. De åt honom vid valet afgifna rösterna bestämde nederlaget för general Cass och valet af general Taylor.__

Annektionen af det stora slafområdet Texas med dess för bomullsodling så lämpliga klimat och jord hade väldigt stegrat priset på och efterfrågan af slafvar. Antalet spekulanter i människokött och jordegendomar växte hastigt, och den inhemska slafhandeln fick ny fart. Auktionsbordet, slafdrifterna och de därigenom allt mer forcerade skilsmässorna mellan familjer och vänner fyllde särskildt gränsstaternas slafvar med skräck. Många af de mest intelligenta och energiska bland dem sökte friheten genom flykten.

Det land, till hvilket den jagade, uthungrade och uttröttade slafven helst begaf sig, var östra Pennsylvanien, ty ingenstädes fann han så mycket hjälp och skydd som här. Utan prål i ord eller handling verkade trofast och utan fruktan för egen fara eller förföljelse här en mängd abolitionister och medlemmar af mera moderna antislafveriföreningar, en »frälsningsarmé» af ädlaste slag och med de renaste motiv för sitt handlingssätt. Staden Philadelphia och kretsarne Delaware, Chester, Lancaster, York och Adams voro rikt försedda med stationer på den osynliga, men icke desto mindre väl organiserade linje, som fått namn af »den underjordiska järnvägen», den väg, som genom goda människors försorg ledde till Kanada och säker frihet. Å alla dessa »stationer* funnos män och kvinnor, som aldrig tvekade att hjälpa det flyende villebrådet ufldan jägaren och hans hundar, fromma samaritaner, som outtröttligt togo vård om det utmattade, utsvultna och ofta sårade offret.

Många, om ej de flesta af dessa män och kvinnor voro kväkare eller af kväkaresläkt, och ehuru så stilla i sitt väsen och uppträdande, som deras fredliga sekt påbjöd det, hade de dock, genomträngda af människokärlek, under åratal invigt sig självfva till det stora arbetet att rädda de olycklige och föraktade. »Den underjordiska järnvägen» var, som sagdt, den vanliga benämningen på deras systematiska och samfällda sträfvanden.

Denna »institution», som den helt familjärt kallades, spelade en viktig roll i det stora slafdramat. Genom dess försorg lyckades det tusentals olyckliga att undslippa såväl slafveriet som den ursinnige slafägaren. De, som tillhörde denna »institution», gåfvo sig intet partinamn, skrefvo inga paragrafer och statuter och voro ej bundna af några direkta löften. Men de voro sanna »frihetens söner», och såsom sådana rådde dem emellan ett samförstånd och en sammanhållning, en tystlåtenhet och en pålitlighet, som man kanske får leta efter i de förnämsta ordenssamfund med insignier och edliga löften. De voro i allmänhet medlemmar af kristna kyrkor och kände sig både juridiskt och moraliskt utan samvetsoro kunna bryta mot de landets lagar, som förbjödo alla dylika barmhärtighetsverk.

Ehuru talrikast i Pennsylvanien och öfver hufvud taget i västern funnos dock dessa hemliga »stationer» i alla de

fria staterna, som så att säga voro öfver-spunna med elt nät af imaginära router, hvilka för visso hvarken stodo upptagna å järnvägskartor eller i kommunikalionstabeller. Det fanns å stationerna alltid modiga män eller kvinnor vaksamma på sin post att bistå den kommande flyktingen och att hindra eller uppehålla hans förföljare; det fanns alltid pålitliga »konduktörer» redo att föra sin lefvande och dyrbara frakt i säkerhet, ehuru dettaoftast måste ske längs obanade vägar och i mörka stormiga nätter. Det fanns sådana män, som kunde, om de velat det, berömma sig af att hafva på detta sätt med egen fara och stor uppoffring hjälpt hundratals, ja tusentals flyktingar att undkomma; det omtalas till exempel, att två af den »underjordiska järnvägens» modigaste män räddat 2,500 flyktingar hvardera. Och en man i Cincinnati, Levi Coftin, vanligen kallad »president för underjordiska järnvägen*, hade förhjälpt nära 3,000 slafvar till frihet. Han var känd både i Förenta Staterna och i England för sin stora välgörenhet.

En »inre-missionär» Turner, som hade sin verksamhet förnämligast i Illinois, berättar om, huru »osynliga järnvägslinjer bildades mellan Iowa och Illinois; passagerarne fördes från station till station, vanligen under natten, till dess de uppnådde Kanadalinjen. Det tog duktigt i börsen och på hälsan för alla dem, som voro sysselsatta härmed. Men arbetet gaf riklig ersättning i känslan af godt samvete inför Gud. Det var ofta alldeles omöjligt för en slafpatron att få fast i sina rymmare».

Man kan tryggt påstå, att detta utgör en af de vackraste sidorna i Förenta Staternas historia, och att dessa namnlösa bragder äro lika prisvärda som de från revolutionskrigets stora dagar, hvilkas ära gått öfver hela världen.

Några få exempel må här framdragas*, hufvudsakligast för att belysa den självuppoffring och stundom fara, som voro förbundna med anställningen å denna egendomliga järnväg, vid hvilken »företagen-» ej alltid gingo efter önskan.

I nordvästra delen af Pennsylvanien bodde farmaren Rundell Palmer, hvars hus alltid stod öppet för hvarje flykting.

En tidig morgon midt i vintern fördes 12 förfrusna och utsvultna män och kvinnor till hans hus; de voro alla i mycket lidande tillstånd efter sin långa flykt genom flera stater. Men till hans häpnad och deras fasa anlände samtidigt deras uppretade förföljare.

Väl försedda med vapen och åberopande sig på statsmyndigheternas auktoritet omringade de huset, inträngde däri och fordrade, att flyktingarne ögonblickligen skulle utlämnas åt dem.

Medan Palmer förgäfves sökte utväg att hindra detta, reste sig hans tjuguåriga dotter, ställde sig mellan de förbittrade männen och flyktingarne samt förklarade lugnt, att ingen finge på minsta sätt ofreda dem, förr än de fått mat. Männen knotade högljudt och började svänga sinä vapen framför henne; men hon vidhöll sitt sagda ord; kufvade af hennes mod, lydde de till slut hennes befallning och lämnade rummet, sägande, att de »aldrig förr sett en så tapper ung dam». Under tiden tillredde modern den välbehöfliga frukosten.

Ehuru flera tiotal af år förflutit sedan denna mörka vintermorgon, kan man dock icke utan att rysa tänka på dessa tolf mäns och kvinnors förfärliga öde, hvilka, efter flyktens alla lidanden och just på frihetens tröskel, blefvo plötsligt oeh hårdhändt kastade tillbaka till sina forna villkor, nu så myckel svårare genom deras misslyckade flvktförsök. Hvilken midvintersfärd måste det icke hafva varit för dessa trötta, förtviflade varelser, utan räddning öfverlämnade i grymma, brutala mäns våld. Och hvilken framtid måste icke hafva väntat dem, när de be-

* Henry Wilson: »The Risc and Fall of Ihe Slarepoicer» samt James Freeman Clarke: »Antislciccry Days».funno sig under sina herrars piska! Och allt detta i lagens namn, under regeringens ägid och med den stora massans af folket samtycke!

Men heder åt »den tappra unga damen» och alla likasinnade män och kvinnor, som räddat det amerikanska namnets ära. —

På östra stranden af Mississippi hade i Missouri stiftats ett slags missionsskola; bland dess lärjungar funnos

tvenne unga män, James Burr och George Thompson. I närheten bodde en farmare, Work, som flyttat dit med sin familj, just på det hans barn skulle draga fordel af skolans undervisning.

De blefvo alla djupt uppskakade af det lidande, de dagligen sågo slafvarne undergå; de olyckliges jämmerrop, när de som oftast hårdt straffades, väckte hos dem en brinnande önskan att kunna hjälpa. De lofvade därför ett par slafvar, att om dessa mötte dem å utsatt tid på ett bestämdt ställe vid flodstranden, skulle de försöka bereda dem tillfälle till flykt.

Work och Burr begåfvo sig alltså öfver floden in i Missouri för att bistå dem de lofvat hjälpa, medan Thompson kvarstannade i båten, låtsande fiska.

Men plötsligt sågo de båda förstnämda sig omgifna af ett stort antal slafvar, som ropade, att de ville följa med dem, ehuru de i själfva verket tjänade som betäckning för en mängd slafägare, hvilka nu skyndade fram och togo Work och Burr till fånga. De blefvo bundna och bevakade, medan deras förföljare tvungo äfven Thompson att gifva sig. Därefter fördes de alla tre flera mil inåt landet och inspärrades i fängelse i Palmyra, anklagade för slafstöld. Sammankedjade med hvarandra medelst en i väggen föst järnkedja, förblefvo de här under hela rättegången, som grofva brottslingar bevakade af en beväpnad styrka, medan en för mord anklagad slafägare lössläpptes. Ingen af deras vänner, som skyndat att söka hjälpa dem, blef insläppt i fängelset.

Men de förblefvo lugna och vid godt mod, öfvertygade om, att deras lidande skulle påskynda slafvarnes slutliga befrielse. Thompson skref i sin dagbok: »Jag är viss om, att Gud skall upptända en eld, som skall sprida sig icke allenast öfver denna nejd, utan genom Förenta Staterna och som skall påskynda de förtrycktas befrielse---O, huru ovärdig är icke jag att bli den brand, som

skall tända upp denna eld».

Deras dom lydde på tolf års strängt fängelse. Inspärrade jämte verkliga brottslingar, ledo de till en början mycket af den brutala behandlingen och fängelsets eländiga beskaffenhet. Men deras stilla väsen vann snart allas förtroende inom fängelsemurarna, och de erhöllo mera frihet. De samtalade med de andra fångarna, vårdade de sjuka och döende, förmanade de förhärdade och vägledde de ångrande.

Allt detta väckte stora sympatier för dem, och när det spordes, att Works familj genom hans bortovaro råkat i nöd, lössläpptes denne med villkor att för alltid återvända till sin egentliga stat, Konnektikut. Han hade då varit föngslad »tre år, sex månader och sju dagar».

Ett år senare blef Burr frigifven; men Thompson, som gifvit oförbehåll-sammare uttryck åt sina känslor, måste kvarstanna hela fem år, innan han lössläpptes. Det sista han under sin fängelsetid skref i sin dagbok voro följande ord: »14 juni. För sista gången har jag samlat mina får till bönemöte. Det var en välsignad och upplifvande stund».

Sådana voro de män, hvilka inspärrades som brottslingar endast för det develat hjälpa tvenne olyckliga i deras fåfänga försök att undkomma ett hårdt förtryck. Och hvarken Förenta Staternas regering eller dess kyrka, som kår betraktad, hade ett ord af protest emot denna barbariska behandling.

Man måste åter tänka på Parkers skarpa ord: »Amerika styres af en hop, män med ingenting annat än nyförvärfvadt mynt och hvad därmed följer — trehundratusen slaf hållare och deras tjänare, Norden och Södern» *.

En af de mera minnesvärda händelserna, förbundna med den »underjordiska järnvägen», är Charles Torrey s fångenskap och död i ett fängelse i Maryland. Mr. Torrey var pastor i kongregationalistkyrkan i Richmond Street, Providence, och mycket intresserad af antislafverisällskapets litterära verksamhet.

År 1842 hölls i Annapolis, Maryland, ett konvent af slafägare, under hvilket statens redan förut tillräckligt omänskliga slaflagar blefvo ytterligt skärpta. Mr. Torrey var närvarande såsom korrespondent för flera af Nordens tidningar. Det började snart hviskas, att främlingen från Norden var abolitionist; detta var nog att upphetsa allmänna stämningen. Befolkningen i Annapolis debatterade öppet frågan, huruvida han skulle drifvas

ur staden tjärad och rullad i fjäder eller hängas. Tills vidare greps han och insattes i fängelse, där han fick förbli i en usel cell utan ens en halmkärfve att ligga på, ända till dess domen öfver honom föll: 500 dollars böter — på grund af att han misstänktes tillhöra abolitionisterna.

Och från denna stund gjorde han det också med brinnande öfvertygelse. Ty i Annapolis' fängelse hade han sett så mycket af det elände slafveriet medförde, att han gaf sig själf det löftet att inviga sitt lif åt slafvarnes sak, eller som han strax efter lössläppandet ur fängelset skref till tidningen »New-York Evangelist»: »Jag känner starkare än någonsin budet att 'minnas dem, som sucka under bojor', och jag har svurit att arbeta för slafvarnes befrielse, ända till dess ingen slaf mera finnes i landet. Må Gfud hjälpa mig att bli trogen detta i Annapolis' fängelse gifna löfte».

Sedan han åter blifvit fri, bosatte han sig med sin unga hustru och sina små barn i Alabama, där han blef utgifvare af en tidning.

Här uppsöktes han af en slaf, som flytt från Virginien och nu bad honom hjälpa sig med att äfven rädda hans hustru och barn undan slafveriet.

En sådan bön till den man, som nyss hade aflagt ett så dyrt löfte, kunde icke vara förgäfves. Han anträdde tillsammans med slafven tillbakafärden till Virginien, som skulle bli så olycksdiger både för honom och hans skyddsling.

Han blef åter arresterad, fängslad och ställd inför rätta. Till hans sakförare valdes en jurist, men Torrey upplyste först med karaktäristisk ärlighet, att han en gång förhjälpt en af dennes slafvar alt rymma. Hvad denna bekännelse betydde i detta land är lätt insedt.

Rättegången varade flera månader, och under tiden hölls han fängslad. När han varit tre månader inspärrad, gjorde han ett fåfängt försök att fly. Han greps åter, belädes med tunga järnbojor och insattes i en cell, så låg och trång, alt han hvarken kunde stå rak eller ligga utsträckt. Den 30 december 1843 dömdes han till sex års hårdt fängelsestraff.

Alla bemödanden å hans vänners sida att förmildra domen voro förgäfves, och ingen hänsyn togs till hans af behandlingen brutna hälsa. Han dog i fängelset den 9 maj 1846.

• Theodor Parkers Samlade skrifter, del. 9, sid. 04.Men härmed var ej saken slut.

Hans lik fördes till Boston. En kongregationalistkyrka, vid hvilken hans svåger tjänstgjorde, begärdes upplåten till begrafningen. Men detta vägrades. En annan sekt erbjöd då sin kyrka, hvilken till trängsel fylldes af en människomassa, som var lika mycket upprörd öfver staden Bostons hjärtlösa intolerans som öfver staten Mary lands barbari. Hans kista följdes af en väldig procession till Mount Auburn, där sedan ett präktigt monument restes öfver honom. Där ligger, för att bruka skalden Whitliers ord, »den unge, den vackre, den tappre! Han är nu räddad undan sina fienders illvilja. Intet mera kan skada honom. Hans arbete för de fattiga och hjälplösa var stort och ädelt. Vid mången lycklig härd i Kanadas vilda skogar lefver hans namn på de i Gud fattiges läppar. Han gaf sin själ för deras själar; han gaf sitt lif för dem, som ej hade anspråk på hans kärlek annorlunda än i kraft af allmänmänskligt broderskap».

På begrafningsdagens afton var elt stort möte i Faneuil Kall, därvid tal Höllos af general Fessenden, Henry Stanton och Channing. Stanton talade om de gärningar, för hvilka Torrey lidit: »Det var helt enkelt dessa: han hjälpte förtryckta män att på fredligt sätt undkomma sina bojor; han gaf frihet åt män, som orättvist höllos i slafveri... Han har i sanning gjort något verkligt för friheten, och hans namn förtjänar en plats i dess martyrers häfder. Nu, när han ligger i frid i sin graf, kunna vi utan fara för honom inför hela världen omtala de gärningar, hvilka, medan han lefde, utan fara endast kunde kännas af några få. I elt bref till mig från hans sista fängelse skref han: 'Om jag är en brottslig man, så är jag mycket brottslig; ty jag har förhjälpt mer än fyrahundra slafvar till frihet, hvilka eljest skulle hafva dött i slafveri'---».

Omkring år 1840 förband sig kapten Jonathan Walker från Massachusetts att bygga en del af en påtänkt järnväg i

Florida. Till detta arbete använde han en hel mängd förhyrda negrer. Som han var en kristen man, lät han sin kristendom åtminstone så till vida genomtränga sitt dagliga lif, att han behandlade sina arbetare som mänskliga varelser; han lät dem sitta vid samma bord som han själf och böja knä vid samma »familjealtare». Den naturliga följden uteblef icke. Vänlighet föder vänlighet, och de vid sådan ovane älskade honom och satte all sin lit till honom. När järnvägsarbetet år 1844 var slut, öfvertalade de honom till det äfven-tyrliga företaget att hjälpa dem på flykten genom att i en öppen båt föra dem från bojornas land till en aflägsen ö, lydande under engelska kronan. Efter att hafva klarerat Floridas sydspets, insjuknade kapten Walker emellertid häftigt. De okunniga negrerna kunde icke navigera båten, som drefs omkring vind för våg, till dess den uppfångades af ett mötande skepp. Kapten Walker fördes till den Florida tillhörande lilla ön Key West, där han slogs i bojor samt insattes i fängelse, till dess han kunde öfverföras till Pensacola. Under öfverfarten dit måste han, som en farlig brottsling smidd i järn, ligga i kölrummet på ångbåten. Anländ till Pensacola insattes han i en cell, hvari en person två dagar förut begått själf-mord och där golfvet ännu var öfverhöljdt med blod. Fastkedjad vid väggen, hade han här hvarken bädd eller stol eller bord. Han blef förd inför Förenta Staternas domstol och dömd alt brännmärkas på högra handen med bokstäfverna »S. S.» — slaftjuf; att stå en timme i skampålen med halsjärn; att betala så mycket böter som värdet af de »stulna» slafvarne; att betala rättegångskostnaden och förblifva fängslad, till dess böterna voro erlagda.Domen gick genast i verkställighet. Förenta Staternas sheriff brännmärkte hans hand med initialerna till ordet »slave-stealer»; han stod i halsjärn vid skampålen, bombarderades med ruttna ägg och fördes i fängelse, där han under elfva månader förblef med en tung järnkedja omkring benet, hvilken icke ens fick lossas, för att han skulle kunna ömsa kläder. Till slut lyckades det hans vänner att betala böterna; sommaren 1845 blef han åter frigifven.

Men äfven vid denna mörka tidpunkt af Förenta Staternas historia funnos många, som öppet erkände sig i honom se en hjälte för en god sak, som med Whittier i brännmärket på hans hand sågo »det högsta äretecken», och som med skalden, om än ej i samma ord hälsade den tappre sjömannen tillbaka till hans hem i Nya England:

»Then lift that manly right hand, bold ploughman of the wave,

Its branded palm shall prophesy 'Salcation to the Slace':

Hold up its fire-wrought language, that whoso reads may feel His heart swell strong within him, his sinews change to steel.

»Hold it up before our sunshine, up against our Northern air.

Ho! men of Massachusetts, for the love of God, look there!

Take it henceforth for your standard, like the Bruces hcart of yore;

In the dark strife closing round ye, let that hand be seen before».

En af de mest verksamme och framgångsrike af de många tusen, som tjänstgjorde vid »underjordiska järnvägen», var Thomas Garrett från Delaware. Född i Pennsylvanien och af kväkaresläkt, var han rikt begåfvad med sådana egenskaper, som ingifva allmän aktning och förtroende. Han bosatte sig tidigt i Delaware. Vid tjugufyra års ålder fick han sin första lärdom i hvad som sedan skulle bli hans lifs uppgift; en färgad kvinna, tillhörande hans familj, blef nämligen »kidnapped» eller bortröfvad, men människotjufvarne blefvo af honom förföljda och kvinnan återförd till hemmet.

Ehuru han lefde midt i en slafstat, dolde han aldrig sin motvilja mot »systemet» eller sin afsikt att hjälpa så många som möjligt ur dess träldom. Under mer än femtio år var han den »barmhärtige samariten» i denna stat, och hans hus var alltid öppet för flyktingar af den förtryckta rasen. Han lyckades äfven »slå ett rekord» i filantropi genom att förhjälpa omkring 4,000 slafvar till frihet. Att han under mer än fyrtio år kunde få kvarstanna i sitt inom en slafstat belägna hem och under utöfvandet af sin stora välgörenhet, synes nästan gåtlikt, så mycket mer som slafägarne här som annanstädes törstade efter hämd. Sannolikt har det ej lyckats dem att få fulla bevis mot honom förr än år 1848, då han »öfverbevisades» att hafva »bortfört två slafbarn» och dömdes till så höga böter, att han vid mer än sextio års ålder stod fullkomligt utblottad.

Men när auktionisten, som för böternas skull försålt allt hvad han ägde, slutat sitt värf och uttalade sin förhoppning, att Garrett aldrig mer skulle göra sig skyldig till ett sådant brott, svarade den gamle frimodigt:

»Min vän, jag äger i hela världen intet, ej en enda dollar, men vet ni någon flykting, som behöfver frukost, så skicka honom till mig.»

Det är i denne mans hjältemod något, som påminner om Luther i Worms.

Han uppnådde så hög ålder, att han fick se den dag randas, då förföljelserna voro slut och slafveriet upphäfdt. Sina sista år fick han alltså lefva i frid ochlugn, ärad och vördad af alla. Och hans jordafärd var en triumfators, sådan anslutning väckte den bland hela statens befolkning. Det var ett värdigt slut på en sådan bana, att endast representanter af den ras, hvilken han bevisat så många välgärningar, buro hans stoft till dess sista hvila.

Sådan var den bekanta »underjordiska järnvägen», sådana de krafter, som representerade densamma. Dess medlemmar voro i de flesta fall kristna män och kvinnor, som ansågo sig framför allt böra följa budet: »du skall älska din nästa såsom dig själf», äfven om de därigenom skulle komma att bryta mot mänskliga lagar och föreskrifter. De voro äfven beredda att bära följderna af sitt handlingssätt och tåligt lida människornas straff, vissa om, att de, då de lydde »den inre rösten», utöfvade en »Gudi behaglig gärning».--

12.

Är 1848 var det stora revolutionsåret. En väldig flodvåg af tankar och känslor strök fram öfver Europa, kullstörtade troner, bortsopade dynastier och omdanade hela folks sociala och politiska institutioner. Förnämligast i Frankrike. Dess kung drefs i landsflykt, huset Orleans upphörde att vara en af kontinentens regerande familjer, en republikansk regering organiserades, och Frankrike tog för andra gången plats bland jordens demokratstater.

Hvar skulle väl dessa tilldragelser hälsas med större jubel och sympati än i »frihetens land», den stora republiken hinsidan Atlanten?

Också uttryckte Förenta Staternas befolkning genom möten och resolutioner högljudt sin hänförelse. Tidigt i april sände presidenten Polk ett budskap till kongressen, att »världen sällan bevittnat ett mera intressant och sublimt skådespel än denna det franska folkets fredliga resning för att försäkra sig om ökad frihet». Samma dag antog Huset en serie resolutioner, som uttryckte idel glädje öfver tilldragelserna, varma sympatier för Frankrike och hoppet, att »den under fötterna trampade humaniteten måtte fortfarande nedbryta alla former af tyranni och förtryck».

Stora, klingande ord uttalades af de hänförda representanterna.

»Det är», sade en, »frihetens triumf öfver tyranniet, sanningens öfver lögnen,

humanitetens öfver inhumaniteten---en försäkran om, att den tid snart

nalkas, då i Europa vapenmakten måste böja sig för den moraliska makten, då konungarne måste böja sig för folkväldet, då Europas massor endast behöfva vilja för alt bli fria---»

»Det är min öfvertygelse», sade en annan, »att den tid är inne, då kungadömet har förlorat sin makt öfver människosinnena. Världen vaknar upp ur sin djupa slummer, och mänskligheten varsnar, att rättigheten att styra ej tillkommer

krönta kungar, utan den stora massan---». Men huru ifrigt talaren — det

var en mr Killiard från Alabama—än applåderade kungadömets fall, så hyste han dock vissa betänkligheter mot den så kallade mänskliga jämlikheten, detta »fördömda franska broderskap», som icke bör förefinnas i en väl reglerad frihet.»Mycket sant och mycket riktigt», yttrade en tredje, som tog tillfallet i akt att förklara sig »trött och sjuk af den eviga slaffrågan, hvilken endast tjänade till att hindra frihetens utveckling och utsläcka det ljus, emot hvilket en nedtryckt värld riktar sina förhoppningsfulla blickar».

Och senatorn Foote, samme man, som inom några få dagar skulle med sådan ifver yrka på de mäns bestraffning, hvilka sökt rädda ett litet antal färgade flyktingar, utbrast nu: »Det ärofulla verk, som börjat så väl, kan endast få en utgång, en lycklig fullbordan. Tyrannernas och slafveriets dagar nalkas hastigt sitt slut. Den lyckliga tidsålder, som kännetecknas af mänsklighetens befrielse från borgerligt förtryck samt af de af alla folk erkända stora principerna: folksuveränitet, jämlikhet och broderskap, denna tidsålder synes nu hafva inträdt!»

De få antislafverirepresentanterna inom kongressen försvarade tappert sina principer och påpekade själfmotsägelsen i att sjunga jubelhymner öfver frihetens triumf i Europa och samtidigt proklamera ett än mer än förut despotiskt och hopplöst tyranni inom sitt fädernesland.

»Blicka ut genom delta fönster», sade Giddings, »och I skolen se ett slaf-fängelse, hvars dystra murar i all sin stumhet vältaligt framhäfva edert hyckleri!

---- Skall icke Frankrike med afsky afvisa alla edra föregifna sympatier?

Skall det ej förakta ett sådant mått af bedrägeri och falskhet, när det ser en nation af slafpatroner förklara sina sympatier för ett fritt folk?»

Men i hela Washington firades, trots dess slaflangelse och dess slafdrifter, den franska frihetens dag med illumination och fyrverkeri, med fackelprocessioner och ståt, med buller och bång.

Samtidigt gled å den vackra Potomakflodens vatten en farkost fram, långsamt och obemärkt; det var den ryktbar vordna »skonerten Pearl», som i ett nu skulle bevisa värdet af all denna retorik och detta tomma festjubel. Den förde nämligen utom sin ofGciela »timmerfrakt» äfven en lefvande last af 70 slafvar, de flesta af dem helt unga och nästan hvita, hvilka vågat den stora risken att söka för egen räkning vinna den frihet de nyss så högt hört lofsj ungas.

Deras antal var dock för stort för alt kunna hemlighållas. Skonerten blef jagad af en beväpnad ångbåt, upphanns just vid flodens mynning och återfördes med dess olyckliga passagerare samt dess ägare, kapten och besättning. Fångarna möttes vid hamnen i Washington af flera tusende skriande människor och kunde endast med möda föras i säkerhet i nyssnämda slaflangelse. Här besöktes de af Giddings och Hamlin, som med stor personlig fara erbjödo sitt bistånd särskildt åt de båda modige män, skonertens ägare och dess kapten, Sayers och Drayton, hvilka af ren barmhärtighet sökt rädda de 70 slafvarna.*

Slafvamas öde var snart afgjordt; det bestod i att »säljas till Södern» och där gå förlorade i det elände och den nöd, som väntade dem i denna del af frihetens förlofvade land. Som sagdt voro många af dem unga, nästan hvita, intelligenta människor, af hvilka åtskilliga blifvit mera bekanta, t. ex. de för sin skönhet och sitt behag omtalade »systrarna Edmondson*. Sålda till Södern för ett pris af 15,000 dollars och för att tjäna de nedrigaste syften, räddades de af människo-vänner, som friköpte dem. De kommo sedan att liksom Frederick Douglass utgöra en heder för sin ras och en prydnad för det samhälle, som en gång utstött dem. Mindre lycklig blef den äfven utmärkt vackra quadroonen Emily Russel, såld i samma syfte som de förra till en brutal Baltimore-slafhandlare Slätter, hvilken väg-

vägrade emottaga den lösesumma af 1,800 dollars man lyckats sammanskrapa för hennes friköpande; »hon vore nämligen», som han rått sade, »den vackraste kvinna i landet och kunde inbringa mångdubbelt mer åt sin ägare». Detta var en fåfäng spekulation, ty den vackra Emily blef ändock fri genom en hastig död, och hennes moder slog vid underrättelsen härom sina händer samman i tacksam glädje och utropade: »Herren vare lofvad, han har till slut dock hört mina böner!»

Om de andra blef intet särskildt bekant. Mr Giddings berättade inför kongressen, att öfver 50 af dem köptes af ofvannämde Baltimoreslafhandlare för »Söderns marknader». Det var ett uppträde, som skulle hafva väckt afsky i Tunis eller Algier. Hustrur slelos från sina män, mödrar från sina döttrar, små gossar och flickor gräto högt af förfäran. Och öfver denna olyckliga »människohjord» presiderade herr Slatter jämte två, tre likasinnade biträden, alla beväpnade med pistoler, bowieknifvar och påkar.

Man tänke sig denna scen midt i den berömda hufvudstaden Washington och alldeles utanför själfva Kapitoliets fönster, genom hvilka representanterna för frihetens land kunde åse den.

Hufvudstadens »bättre pöbel» hade emellertid samlats för att tvinga den modige utgifvaren af »National Era», dr. Bailey, att tiga med dessa upprörande fakta eller för att i annat fall krossa tryckprässen, förstöra tryckeriet och gifva dess ägare en skrud af tjära och fjädrar. Men dr. Bailey gick modigt ut bland den larmande hopen och talade från trappan af sitt hus så kraftigt, klokt och klart, att den skingrades utan att förgripa sig på honom.

Men huru skulle väl den just församlade, nyss frihetsjublande kongressen betrakta delta sätt att behandla män och kvinnor, hvilkas enda brott var att de älskade och åtrådde friheten — denna frihet, till hvars förhärligande samma kongress nyss sändt sina ståtliga resolutioner öfver oceanen?

Den 18 april 1848 framlade mr Giddings en motion i Huset, hvilken med anledning af att 80 människor utan att vara anklagade för något brott blifvit inspärrade i Förenta Staternas fängelse, begärde, att en komité af fem män skulle tillsättas för att utreda med hvilken rätt fängelset användes för personer, som sökt fly undan slafveri.

Samtidigt framlade mr Palfrey från Massachusetts en motion, hvilken, med anledning af det hotande pöbeluppträdet omedelbart förut, begärde, att en komité af fem personer skulle tillsättas för att utreda, huruvida icke »klarare lagbestämmelser vore af nöden».

På detta följde en tre dagars debatt, hvars anda bäst karaktäriseras af yttranden fällda af en representant från Nord-Karolina, mr Venable, som förklarade sig vara »presbyterian».

»Abolitionisterna», sade han, »voro besatta af fanatismens ande, som icke kunde hejdas hvarken af himmel eller helvete, men som förmådde sina ägare att trampa allt heligt under fötterna»; abolitionisterna voro vidare »usla hycklare, som sprungo omkring i fabriker och söndagsskolor för att få kvinnor och barn att underteckna petitioner, om hvilkas betydelse de ej hade en aning»; vidare »att slafveriet ingalunda vore hvarken ett moraliskt, socialt eller politiskt ondt», ehuru han i samma andetag påstod, att »slafvarnas upprörande, hjärtslilande skri under Midtelpassagen» kommo från skepp, som utgått från norra staterna och ej från Södern, och han slöt med den kläm, att kongressen hade intet att göra med deantydda tilldragelserna, enär distriktet Kolumbia självt öfvervakade sina rättigheter. Hvad »pöbeluppträdet» anginge, så hade detta varit helt »gentlemannamässigt» och »ordentligt»; visserligen hade en del sten kastats, men folkskaran hade for öfrigt endast beslutat, att om ej redaktören af »National Era» ville aflägsna sig med sin tidning före nästa natt, skulle den själf »aflägsna honom».

Ännu hetsigare gick det till i senaten, där mr Hale framlagt en motion om, att af pöbel förstörd egendom skulle ersättas af den stad eller den landsortskrets, hvari uppträdet ägt rum.

Calhoun var den förste, som högljudt protesterade emot motionen, ehuru den icke innehöll ett ord om slafveri. »Jag är förvånad», sade han, »att äfven senatorn från New Hampshire befinnes hysa så föga aktning för konstitutionen, att han kan framlägga en dylik motion, utan att i denna fordra det strängaste straff för det våldsdåd, som föranledde pöbeloroligheterna.» Detta, att fordra straff för »dessa våldsgärningar, dessa sjöröfveriförsök, bortröfvandet af sjutiotal af våra slafvar», detta var den enda resolution han i detta stycke ville vara med om, och för öfrigt kunde han förr »diskutera denna sak med en dåre från Bedlam än med senatorn från New Hampshire».

Och mr Foote, den samme som nyss förut högtidligt proklamerat, att »tyranniets och slafveriets dagar nalkades sitt slut», han förklarade nu, alt den senator, som kunnat framlägga ofvan antydda motion, vore »lika brottslig, som om han begått rån på allmän väg», och vändande sig till mr Hale, ropade han: »Jag inbjuder honom att besöka Mississippi och vill i all höflighet på förhand säga honom, att innan han farit 10 mil, skall han med hvarje hederlig och patriotisk medborgares samtycke och med ett rep om sin hals pryda skogens högsta träd, och om så behöfves, skall jag själf biträda vid operationen!»

Många andra yttrade sig i samma anda, ehuru mera moderat, och mr Hale stod fullkomligt allena. Debatten blef till sist ajournerad, och senaten vägrade att vidare upptaga saken.

Men Sayers och Drayton, de båda män, som satt sina egna intressen på spel för att bereda några slafvar tillfälle att undkomma, fingo till fullo erfara slafsystemet s hämd. Då de fördes i land vid hamnen, fordrade folkmassan, att de skulle hängas i närmaste lyktstolpe, och på väg till fängelset följdes de af den rasande hopens skri: * Häng dem, lyncha dem!» De förlorade all sin egendom, skildes från hem och familjer och dömdes till lif stids fängelse.

Efter fyra år blefvo de dock på grund af Charles Sumners energiska ansträngningar benådade af presidenten Fillmore.

Så slöt det i Amerikas historа så ryktbara målet om »skonerten Pearl». Klarare än någon annan tilldragelse vid denna tid visar det andan och stämningen inom Förenta Staternas styrelse. -

Men slafveriemancipationens vänner hade vid denna tid lidit en stor förlust: John Quincy Adams var död.

Sista gången han uppträdde var på ett stort möte i Faneuil Hall i Boston.

En slaf hade blifvit »kidnapped» midt i staden och bortsänd i slafveri. Med anledning häraf var mötet sammankalladt, och den »gamle vältalaren» presiderade för sista gången. Det har blifvit kalladt hans »sista bragd», då han här med bruten hälsa och svag, darrande röst, redan på grafvens brädd, talade frihetens sak och allvarligt lade den sina medborgare på hjärtat. »Det är fråga om», så lyddehans sista ord med anledning af denne på Bostons gata bortröfvade slaf, »huruvida detta samhälle är i stånd att upprätthålla sitt oberoende eller icke. Det är fråga om, huruvida I och min fädernestad ären i stånd eller ej att beskydda de män, som stå under dess lagar.»

Dessa ord torde hafva gifvit upphof till de senare så bekanta »vaksamhets-komitéerna».

Men ännu stod den gamle veteranen på sin post. i representanternas hus, bevakande sitt lands intressen med af åldern ännu oomtöcknade ögon, med samma klara, snabba uppfattning.

Den tid stod för dörren, då unionen och friheten mer än någonsin behöfde hans tjänster. Det väldiga Texasområdet var upplåtet åt slafveriet, och nu gällde det de andra ännu större områdena, visserligen ännu fria, men erbjudande en obegränsad tummelplats för det allt starkare vordna slafsystemet.

När hade väl frihetens sak bättre behöft det kraftiga understödet af »the old man eloquent?».

Därför satt han ock, ehuru bruten och svag, på sin plats i nationens sal måndagen den 21 februari 1848. Midt under debatten uppstod en plötslig rörelse. »Håll — håll — mr Adams!» Alla störtade fram mot den gamles plats. »Hvad står på? — Har han svimmat? Är han död?»

John Quincy Adams hade sjunkit sanslös ned i sin stol, i samma ögonblick som han rest sig för att än en gång begära ordet. Hans närmaste granne hade emot-tagit honom i sina armar, och nu buro sörjande vänner honom ut på en soffa i husets rotunda, där luften var ren och frisk. Ännu hade lifvet icke slocknat; ännu en gång slog han upp sina ögon och ännu en gång ljöd hans stämma: »Delta är det sista på jordenl Jag år nöjd!»

Detta var de sista orden från John Quincy Adams läppar, innan hans ande öfversteg gränsen till andra världar.

Men hela landet, det stora vida landet mellan Atlanten och Mississippi, sörjde öfver att »en furste och en stor man fallit i Israel». —

Samtidigt med mexikanska freden gjordes af några brunnsarbetare den stora upptäckten vid »Sutters kvarn»: guld i Kalifornien, massor af guld på bottnen af de från Sierra Nevada strömmande floderna. Nyheten flög i ett nu öfver jorden, och all världens lycksökare och äfventyrare hastade till det nya guldlandet.

Vid århundradets början utgjorde Kaliforniens invånare 15,000, inberäknadt indianerna. Vid tiden för mexikanska kriget var antalet ungefär detsamma. Men från år 1848 till slutet af år 1850 hade det vuxit till 92,597*.

Det var alltså nödvändigt, att denna människomassa infördes under en styrelses ordnade förhållanden.

* Bryant and Gay: A populär History of the United States, vol. IV, pag. 388.Strax före sitt afträdande från presidentstolen påyrkade därför Polk, att den provisoriska mexikanska styrelsen i New Mexiko och Kalifornien,

som borde upphöra i och med kriget, skulle ersättas af en lagligt organiserad territorialstyrelse. Med hänsyn till slaffrågan förordade han utvidgning af Missourikompromisslinjen till Stilla hafvet. Olika förslag i saken framlades i 30:e kongressen och väckte häftig strid mellan partierna. I Oregonfrågan hade slafpartiet blifvit slaget. Så mycket viktigare var det att nu vinna seger, hvilket under Calhouns ledning och genom att föra i elden den vanliga paradhästen, hotelsen om skilsmässa, lyckades så till vida, som åtminstone intet för delta parti misshagligt beslut fattades. Under denna debatt höll Lincoln sitt första tal i kongressen. Han var då ännu en okänd man, men visade redan nu genom att kräfva räkenskap af presidenten för det olagligt började kriget, att han åtminstone ej var vän af det rådande systemet.

Presidentens nyssnämda förslag möttes af häftig protest från invånarna i New Mexiko och Kalifornien; dessa önskade framför allt bibehålla sin af Mexiko en gång fastställda frihet från slafveri. Ett konvent sammankallades i september 1849, och inom oktober månads slut hade det för den nya »staten» Kalifornien utarbetat en konstitution, hvilken uttryckligen förbjöd slafveriet.

Presidenten Taylor hade under tiden tillträdt sin nya värdighet. Som hans kabinett var mycket blandadt, visste de olika partierna till en början ej rätt, hvilken politik han egentligen ämnade följa.

Med spänning afvaktade man därför hans första budskap till den 31:a kongressen, som sammanträdde den 3 december 1840. Angående den brännande frågan bekantgjorde han helt enkelt det faktum, att Kalifornien antagit en konstitution samt begärde bli upptaget som stat i unionen; han för sin del anbefallde åt kongressen att noga behjärta denna anhållan. Han väntade äfven, att New Mexiko snart skulle följa exemplet och hoppades, att »i afvaktan härpå alla orsaker till oro måtte undvikas samt förtroende och godt förstånd bibehållas». Med andra ord, Kalifornien och New Mexiko skulle utan vidare upptagas i unionen äfven, såsom fristater, i fall deras invånare så önskade.

I ett särskildt budskap af den 21 januari 1850 förklarade Taylor, att han hade gynnat de nya territoriernas raskt fattade beslut utan att försöka inverka på, hur detta beslut skulle ställa sig i förhållande till slaffrågan. Han önskade så snart som möjligt få saken afgjord och därigenom få ett slut på den upphetsade sinnesstämningen i landet, och han tilläde, att hvarje försök att förvägra kalifornierna deras rätt till självfstyrelse i en angelägenhet, som endast rörde dem själfva, skulle ovillkorligen komma att betraktas som ett ingrepp i deras rättigheter, och med stöd i själfständighetsförklaringens principer skulle största delen af amerikanska folket gifva dem rätt häri.

General Taylor var, som redan är omnämdt, själf sydstatsman och slafägare, och hans sympatier hade alltid tillhört hans egen klass. Vid tiden för sitt val hade han skrifv.it till sin svärson, Jefferson Davis, att han skulle respektera de fria staternas känslor, men icke tillåta — i fall han kunde hindra det — något intrång i de slafägande staternas rättigheter; vidare, att han ej vore ovänligt stämd mot fri diskussion af slaffrågan, men att han, om något försök skulle göras att beröfva slafstaterna deras konstitutionella rättigheter, äfven ville, att Södern »skulle handla snabbt, djärft och beslutsamt, i nödfall med väpnad hand, i hvilket fallunionen skulle komma att sprängas i atomer eller ej ens längre vara värd att oe-varas» *.

Men Taylor var äfven en genomhederlig och rättskaffens man; när Söderns brushufvuden påstodo, att de slafägande staternas rättigheter just ledo intrång, i fall Kalifornien upptoges som fri stat, gjorde han invändningar häremot. Han hade icke pejlat djupet af Calhouns metafysik. Om han än insåg, alt slafveri-systemets intressen berodde af elt större antal slafstaler och därmed öfvervikt inom kongressen — helst Norden blifvit ökadt med flera nya fristater, Oregon, Iowa m. fl. — så erkände han, att äfven andra rättigheter inbegrepos i frågan. Och han lät sig icke öfvertvgas om att det, i fall Kalifornien och New Mexiko önskade inträda i unionen utan slafveri, skulle vara rätt att förvägra dem detta, i fall de för öfrigt voro kvalificerade att blifva stater.

Denna presidentens oväntade ståndpunkt väckte stark förbittring och oro i Södern; i stället för att göra slut på upphetsningen, blef denna härigenom i högsta grad ökad, och högljudt utslungades mot presidenten beskyllningen att vara »en förrädare mot Södern».

Partierna inom kongressen stodo skarpare än någonsin emot hvarandra. Striden utbröt redan vid valet af talman:

skulle det bli en sydstatsrepresentant, hängifven majoriteten och slafsystemet, eller skulle det bli en frisinnad man, som äfven skulle lämna minoriteten, frihetsvännerna, tillfälle alt göra sig gällande?

Debatten blef sådan, som den endast torde kunna förekomma i ett amerikanskt representantshus. Till slut förklarade en sydstatsrepresentant Meade från Virginien, att han vore villig välja en talman från hvilken sida som helst, i fall han bara vore motståndare till slafveriets upphäfvande i distriktet Kolumbia och till dess uteslutande från territorierna. »Om slafveriet», sade han, »skall upphäfvas i distriktet och uteslutas från territorierna, då hoppas jag till Gud, att mina ögon måtte hafva skådat den siste talmannen i representanternas hus.»

Dessa ord uppväckte ny storm, som växte till orkan, när mr Duer från New-York proklamerade sig redo att rösta för en whig, en demokrat, en freesoiler eller hvem som helst utom en »disunionist». Mr Bayly från Virginien svarade, att ingen sådan funnes i Huset, samt bad Duer försöka utpeka någon, om han kunde. Denne pekade på Meade och förklarade, att det fanns en från Virginien. »Det är osanning», skrek denne. »Ni är en lögnare, herre», skrek Duer. Snabb som tanken störtade Meade sig öfver Duer och slog honom till golfvet. En scen af obeskriflig förvirring följde. Rop af »till ordningen», hotelser, svordomar, våldsamma gester. Höjande sin staf, inskrider sergeant-at-arms bland de stridande nationalrepresen-tanterna, som ingalunda låta lugna sig häraf utan högljudt ropa: »Bort med den där grannlåten!» **

När oljudet till slut stillnat af, bad mr Duer huset om ursäkt för det uttryck han fallt, hvarefter debatten upptogs ånyo.

»I de så våldsamt anfallna nordrepresentanternas namn», förklarade en whig-representant från Illinois, »och uttalande hvad jag vet vara deras känslor, påstår jag, att en upplösning af unionen är, måste vara och skall vara omöjlig, så länge ett amerikanskt hjärta klappar i ett amerikanskt bröst och så länge den allsmäk-tige sänder sin visdom och godhel alt ledsaga och välsigna oss.»

* Carl Schurz: Life of Henry Clay, vol. II, pag. 320.

** Henry Wilson: Rise and Fall of the Slaceponer, vol. II, pag. 214.Härpå svarade den från denna tid såsom en af Söderns ledare allt mer bekante Alexander Stephens: »Och jag vill säga denne gentleman, vare sig han tror det eller ej, och vare sig folket tror det eller ej, att den dag första angreppet sker på någon del af landet, är denna union upplöst*.

Dessa båda yttranden äro i hög grad betecknande för Nordens och Söderns olika uppfattning, en uppfattning, ofta uttalad af deras ledande män och i och för sig alldeles tillräcklig för att vederlägga Jefferson Davis’ advokatyr, då han i sitt omfångsrika arbete * söker vältra skulden för det stora kriget uteslutande öfver på Norden.

Efter tre veckors strid segrade ändtligen Södern, och en af dess män valdes till talman. Slafsystemets målsmän hade aldrig visat sig mera hänsynslösa, en stor del af Nordens aldrig mera vacklande och obeslutsamma, och den ändlösa kampen

Alexander Stephens.

för och emot slafveriet fortgick. Det föreföll nästan, som om unionen bäfvat i sina grundvalar, och många patrioter vågade knappast hoppas, att dess stolta pelare längre skulle kunna äga bärkraft. Vecka efter vecka rasade den stormiga debatten med oförminskad styrka. Då och då skingrades något ovädersmoln genom något kompromissförslag för att i nästa ögonblick åter drifva samman och låta mörkret förefalla ännu tyngre och mera hotande. Intet afgörande beslut blef emellertid fattad t.

Men landets intresse var dock förnämligast fast vid hvad som föregick inom senaten, där de tre stora statsmännen Clay, Calhoun och Webster för sista gången samtidigt skulle höras, och där för öfrigt flera andra af båda partiernas ypperste män befunno sig, exempelvis Stephen Douglas, Cass, JefTerson Davis, William Seward, Salmon Chase, John Hale m. fl.

* JelT. Davis: Rise and Fall of thc confedcrate gocernment I, II.Striden gällde icke endast Kaliforniens upptagande som fri stat, utan minst lika mycket de inlämnade petitionerna, att slafhandeln och slafveriet skulle

afskaffas i Kolumbiadistriktet. Under det sydstatsmännen försvarade slafveriet, framhöllo de, att nordstaternas medborgare i strid mot Förenta Staternas konstitution understödt förrymda slafvar, hvarigenom plantageägarne lidit stora förluster, och att samme män, som brutit konstitutionen, nu ämnade bryta Missourikompromissen och förneka sydstatsborna »att komma i fullt åtnjutande af de frukter, som genom kriget vunnits». För att göra saken än mer invecklad, framkom Texas med anspråk på en del af de från Mexiko »eröfrade» landområdena, som, om anspråken godkändes, skulle komma att upplåtas för slafveri. Stridens vikt för slafsystemet var alltså oerhörd — och rädslan att förlora förmådde ånyo sydstatsrepresentanterna att köra fram med sitt tunga artilleri och låta unionsupplösningshotets åskor rulla.

Det var för att om möjligt hämma dessa, som Henry Clay den 29 jan. 1850 framlade sitt stora kompromissförslag, kändt under det ryktbara namnet »omnibus-billen», enär dess paragrafer ansågos utgöra en brokig samling, såsom merendels passagerarne i en omnibus.

Hans tanke var att framför allt rädda unionen, och han resonnerade sålunda: unionen hotas af Södern med sprängning; denna upplösningens ande har sitt upphof i den öfvertygelsen, att slafsystemet ej längre är tryggadt inom unionen, och denna öfvertygelse behöfver borttagas genom medgifvanden. Men dessa åter måste vara sådana, att de icke oroa Norden.

Hans stora kompromissförslag kom alltså alt innehålla följande 8 punkter:

1) att upptaga Kalifornien utån.att vare sig förbjuda eller tillåta slafveri;

2) att upprätta territorial styrelse i New Mexiko enligt samma princip;

3) att fastställa Rio Grande såsom Texas’ västra gräns;

4) alt betala den texanska statsskulden, mot villkor att Texas uppgifver alla vidare fordringar på någon del af New Mexiko;

5) att förklara det olämpligt att afskaffa slafveriet i Kolumbia utan att först inhämta dess invånares mening därom eller erbjuda skadeersättning;

6) att förbjuda införandet af slafvar i distriktet vare sig som handelsvara eller för att föras till andra marknader;

7) att vidtaga strängare mått och steg för gripandet af flyktade slafvar samt

8) att förklara kongressen icke hafva någon makt att vare sig förbjuda eller hämma slafhandeln mellan de slafförande staterna.

Ehuru han sökte afböja omedelbar debatt och enträget uppmanade senatorerna att i lugn öfvertänka hans plan, innan de yttrade sig, uppstod ögonblickligen en smattrande korseld af protester och anmärkningar från sydstatsmännen, whiggar såväl som demokrater.

Jefferson Davis, som ansåg, att förslaget var af intet värde för Södern, och som ett minimum begärde Missourilinjens utsträckande till Stilla oceanen, framkallade från Clay följande anmärkningsvärda svar:

»Kommande från en slafstat, som jag gör, är jag skyldig mig själf, sanningen och saken att säga, det ingen makt på jorden skulle kunna förmå mig att rösta lör införandet af slafveri, där det icke redan förut existerat, vare sig norr eller söder om linjen. Sir, under det ni med rätta förebrår våra britiska förfäder att hafva infört denna institution på Amerikas kontinent, är jag för min del emot, altde nuvarande invånarnes i Kalifornien och New Mexiko efterkommande skola kunna förebrå oss detsamma, som vi nu förebrå Storbritannien*.»

Men den blifvande sydstatspresidenten, som i sitt förutnämda arbete förklarar, att slafveriets utbredande i territorierna snarast vore till systemets undergång, vidhöll med mycken hetta och skärpa sin fordran på Missourilinjens utvidgande.

Den 5 februari skred senaten till öfvervägande af resolutionerna. Under två dagar talade Clay under ständiga applåder från de närvarande senatorerna och de till trängsel fyllda gallerierna. Han uppmanade Norden till

eftergift och Södern till fred. Han påpekade för Norden, obehöfligheten af att fasthålla vid Wilmotförbe-hållet, när faktiskt intet slafveri existerade i de från Mexiko eröfrade territorierna; och han bad Södern betänka, att alla de stora landvinningarna — Louisiana, Florida och Texas — kommit dess intressen till godo. Han förnekade högtidligt den enskilda statens rätt att utgå ur unionen och möjligheten af en fredlig skilsmässa. »Krig och unionsupplösning äro identiska», utropade han, »de äro liktydiga uttryck. Och hvilket krig!» Med profetiska ord förutspådde han de stridande parternas så att säga moraliska isolering i händelse af väpnad konflikt:

»Om de två delarna af förbundet skulle indragas i Inbördeskrig, i hvilket den ena skulle kämpa för alt hindra slafveriets införande i de nya territorierna och den andra för att med våld göra detta — hvilket skådespel skulle vi erbjuda den förvånade mänskligheten! En kraftansträngning för att utbreda ett ondt! Det skulle bli ett krig, i hvilket vi icke skulle finna sympatier, inga välgångsönskningar, i hvilket hela mänskligheten skulle vara emot oss, i hvilket vår egen historia skulle vara emot oss.»

Hans förutsägelse blef sanning. Ty sydstatsmännen räknade i själfva verket på bistånd från England, och när elfva år senare kriget utbröt, hade de i viss mening rätt däri. Men om än England och Frankrike erkände konfederationen såsom en själfsländig makt, så lämnade de den icke desto mindre ensam åt sitt öde just på grund af den afsky, som dess slafsvstem ingaf alla civiliserade folk.

Debatten räckte många månader. Hela landet var i spänd väntan. Debatten fördes i kongressens salar, i staternas legislaturer saml i hela prässen, och dess tvistepunkter blefvo därigenom kända af hvarje man. Underrättelsen om, att både Calhoun och Webster skulle tala i senaten, förde den upprörda stämningen till sin höjd och försatte alla i feberaktig bidan.

Ingen kunde med intensivare intresse än Calhoun följa striden, ehuru hans röst näppeligen mera skulle kunna göra sig hörd i denna sak. Ty dödens hand hvilade tungt på honom och böjde hans för ej länge sedan spänstiga kropp till jorden. Han var en döende man, ehuru hans själslif var lika lifligt och kraftigt som någonsin. Den aldrig sviktande pliktkänslan var den starka staf så att säga, som nu i sista stund höll honom upprätt och för några få dagar fjärmade döden, till dess han fyllt sitt värf, sagt sitt sista ord, framlagt sitt sista stora manifest.

Calhoun hade lämnat sitt betydande bidrag till republikens makt och ära, och den sista fråga, han nu pröfvade i det gemensamma Kapitoliet, var: »Huru kan unionen bevaras?» Hvarje rad i hans tal vittnade om, huru genomträngd han var af öfverlygelsen, »att detta var den största och allvarligaste fråga», som kongressen hade att afhandla. Hvarje ord var omsorgsfullt vägdt, icke ett uttryck af

* Carl Schurz: Life of Henry Clay, pag. 333.

vrede, intet häftigt utbrott, som han så ofta förr brukat gifva luft, intet, som på minsta sätt kunde väcka anstöt.

Han påpekade den fara, som stod för dörren. »Ropet union, union — ärorika union’ kunde numera lika litet skydda för upplösning, som läkarens utrop: 'hälsa, hälsa — ärorika hälsa’, kunde rädda en af sjukdom dödsdömd man.» Han påpekade, att unionen icke kunde bestå utan en fullkomlig jämvikt mellan de slaf-ägande och de fria staterna; att denna jämvikt blifvit störd af de senares tillväxt; att denna tillväxt uppkommit genom en lagstiftning, gynnsam mot de fria staterna, ogynnsam mot Södern — antislafveriförordningen af 1787, Missourikompromissen m. fl. —; att allt hopp om jämvikt skulle vara förbi, om slafveri utestängdes från Kalifornien och de nyförvärfvade territorierna; att Kaliforniens upptagande var profvet, huruvida Södern någonsin skulle kunna vänta sig rättvisa; att unionen skulle sprängas, ifall icke Södern finge rättvisa; att, för bevarandet af unionen, jämvikten måste återställas, och att detta endast kunde ske genom ett tillägg till konstitutionen, hvilket skulle gifva Södern makt att skydda sig själf*. Hvari detta tillägg skulle bestå, uttryckte Calhoun icke fullt klart. Det antogs allmänt, att han menade ett tillägg, som skulle föreskrifva tillsättandet af två presidenter, en för de slafagande, en för de fria staterna, och båda ägande vetorätt med hänsyn till kongressbeslut — ett fantastiskt, omöjligt schema.

Då han själf var för svag att hålla sitt tal, måste en annan senator, Mason från Virginien, uppläsa det. 1 salen och

gallerierna rådde ljudlös tystnad och hela scenen bar prägeln af en begrafningshögtidlighet.

Själf satt slafveriets gamle förkämpe som en bild af sin dömda sak, en sak som var i strid mot tidens civilisation och förgäfves kämpade mot ödet, en sak, den hvarken unionen eller skilsmässa, hvarken vältalighet i senaten, slughet i diplomatien eller tapperhet i siaktningen skulle kunna rädda; han satt där orörlig som en staty och med dödens stämpel; hans mörka ögon lyste af feberaktig inre rörelse under hans rynkade ögonbryn, medan han lyssnade till sina egna ord från en annans läppar och på de omgifvandes ansikten ängsligt iakttog verkan däraf, ord af sorgsen misströstan, som förutsade hvad komma skulle och trots all hopplöshet utgjorde ett fåfängt försök alt afvärja faran genom Att tillråda omöjliga mått och steg.

Fyra veckor därefter slöt han sina ögon för alltid, trogen sin sak i det sista och medan hans darrande läppar hviskade: »Södern, den arma Södern, hvad skall det väl bli af den!»

Södern hade förlorat sin främste och mest helgjutne son, sin genialaste försvarare. Endast en kort tid ännu skulle den kunna hålla sin makt uppe för att sedan sammanstörta med ett dån, som skulle ljuda öfver världen. Djupt sörjde den sin anförare och sökte fåfängt efler en honom jämbördig man, som skulle kunna upptaga hans mantel**.

Clay och Webster talade båda till hans ära i senaten, och den senare, hans personlige vän, ehuru hans främste politiske rival, yttrade, att »intet lågt, ovärdigt eller själfviskt fanns någonsin i Calhouns tanke eller hjärta***.»

* H. v. Holst: John C. Calhoun, pag. 339—344.

** JelT. Davis: Rise and Fall of the confedcrate yorernmeni, vol. I, pag 17.

*** »Orbituary Adresses dcliccrcd ön the oceasion of the death of the Hon. John C. Calhoun, in the Senate of the United States, april 1, 1S'>0», pag. 19, 23.Det är i självfva verket en nog så märklig omständighet, att i denna viktiga strid de trenne åldrige stridsmän, som under mer än ett tredjedels århundrade varit landets politiske förare, för sista gången skulle häfda sitt lifs politiska program. Clay och Calhoun hade icke svikit den sak en hvar af dem ansåg riktig. Turen var nu hos Daniel Webster, »den store uttolkaren».

Allas ögon voro riktade mot honom. Frihetens vänner voro hoppfulla och bidade med förtröstan och tillit hans tal. Ty hade han icke nyligen förklarat Wilmot-förbehållet för sin »åskvigg»? Hade han icke ännu vid kongressens början förklarat försöket att införa slafveri i New Mexiko såsom »fördömligt och afsky-värdl»? Och mindes icke en hvar man och kvinna i Nya England hans käcka ord om friheten: »Jag skall försvara den i lifvet, jag skall försvara den i döden; och skulle jag icke lämna mina barn något annat arf, skall jag med Guds välsignelse lämna dem arfvet af fria grundsatser och exemplet af ett manligt, oberoende och konstitutionellt försvar af dessa grundsatser!*»

Hittills hade han hållit detta löfte och hans parti hyste ingen tvekan om, att han allt fortfarande skulle hålla det. Det glömde, att han var unionens mest ärelystne man, att han hela sitt lif fikat efter statens högsta värdighet och att han nu, nära sjuttioårig, endast hade en chance kvar att vinna den — nästa presidentval!

Den 7 mars kom, och med denna det så ängsligt väntade talet. Senatkammaren och alla dess närgränsande korridorer och rum voro öfverfulla med allvarliga åhörare.

Den högreste, ännu i åldern ovanligt sköne mannen med de mörka dragen började sitt tal med som alltid sällsynt värdighet och kraft: han antydde de stora farorna och de hotande stormarna, »i hvilka alla fångna vindar äro lössläppta; Östan, Västan, Nordan och den stormiga Sunnan, alla förena de sig om att uppröra oceanen, att slunga dess böljor mot skyarna och blotta dess fördoldaste djup». På grund af sitt patriotiska sinnelag påkallade han sina landsmäns uppmärksamhet: >Jag talar i dag för unionens bevarande: hören mig för denna min saks skull!»

Första hälften af hans tal blef därefter en historik öfver slafmaktens uppkomst och öfvervälde: »från konstitutionens första dag har landets politik varit i Söderns händer». Slafveriet hade upphöjts till »en kristen institution, en stor social,

religiös och moralisk välsignelse--bomullsåldern hade blifvit en guldålder för

våra bröder i Söder». Till en början syntes han vara densamme som fordom, men plötsligt förklarade han sig hafva intagit en ny position.

Södern hade faktiskt makten, alltså: låtom oss foga oss därefter, ty då bevara vi unionen! Han vägrade att genom lag utesluta slafveriet från Kalifornien och New Mexiko. Ty detta skulle vara att »gagnlöst reta våra bröder i Södern» och att »mästra Guds lag». Han förklarade, att kongressen var förbunden att göra fyra nya slafstater af Texas, att låta alla områden nedanom 36° 30' blifva slafstater; han ansåg Södern hafva rätt i sitt klagomål öfver Nordens obenägenhet att utlämna förrymda slafvar, hvarför han ville understödja det nya lagförslagen »med alla dess tillägg i hela dess vidd». Han uppmanade alla, som ej blifvit förryckta af en fanatisk idé, att göra detsamma »såsom en moralisk skyldighet osh en samvetssak**». I så fall skulle Södern å sin sida blifva tillmötesgående och

* Theodor Parkers Samlade skrifter, det IV, pag. 155.

** Henry Wilson: Rise and Fall of thc Slaccpoccr, vol. II. pag. 2-14.bevilja en förhöjning af importtullen — en lifsfråga för det industriella Massachusetts och öfverhufvud taget hela Nya England.

Hvilket tal af »frihetens förkämpe»! »Intet tal, som hållits i Amerika, har någonsin uppväckt en så djup och rättmätig harm. Ingen politisk handling i Amerika, allt sedan Benedict Arnolds förräderi, har väckt så mycken sedlig ovilja som Daniel Websters handlingssätt*.»

»I minnens», yttrade Parker i den ljungande predikan eller rättare det strafftal, han i anledning af Websters död den 31 okt. 1852 höll i Melodeon i Boston**, »I minnens, hvad folket kände, när telegrafen frambar den första nyheten. Man kunde ej tro på detta åskslag. I erinren eder, huru whigpartiet och de demokratiska tidningarna behandlade underrättelsen därom. Talet kom ut i sin helhet, och I kännen verkningarna. En af de anseddaste män i denna stat, då beklädande ett högt ämbete, förklarade, att 'så vidt han kunde förstå, syntes Webster inspirerad af djäfvulen'. I minnens den harm, den sorg och den ångest man kände. Jag tror, att icke etthundra framstående män i hela Nya England gillade talet. Men så stor var detta jätteförstånds makt, att aderton dagar efter talet niohundra åttiosju personer i Boston tillställde honom ett bref, sägande honom, att han hade 'utpekat pliktens väg, öfvertvgat ett folks förstånd och berört dess samvete'.---»

Men Massachusetts' legislatur — det var denna stat, som valt Webster till senator — sammanträdde och antog en resolution, att slafveriet vore emot all humanitet och emot Guds Jagar samt att omedelbar abolition vore regeringens första och största plikt, hvarför kongressen uppmanades att upphäfva alla lagar, som sanktionerade det. En liknande resolution antogs af ett massmöte i Faneuil Hall, utlyst af kongressrepresentanterna Richard Dana, Charles Sumner, Henry Wilson samt af Whittier, Samuel Hoar m. fl. Ännu skarpare uttalade sig ett annat möte i Faneuil Hall, utlyst af Samuel Sewell, Parker m. fl. Parker talade väldeligen mot talet af d. 7 mars. som han förklarade vara »ovärdigt såväl en klok statsman som en god man», och Wendell Phillips underkastade alla Websters förslag en genomgående kritik. Webster hade svikit sitt mandat, och staten Massachusetts-legislatur borde säga honom: »Vi, representationen för det folk ni representerar, valde er att rösta för frihet och emot det grymma och förnedrande påbudet om gripandet af dem, som fly från förtrycket. Staten Massachusetts vill icke godkänna den position mr Webster tagit — —»

Under stor upphetsning fortgick emellertid kongressen. Såsom ett exempel på debattens hetta kan nämnas, att midt under sessionen den 17 april uppdrog senator Foote sin revolver för att afskjuta den mot senator Benton: »Jag är obeväpnad», ropade denne, »jag bär aldrig vapén — gån ur vägen och låten lönnmördaren skjuta!» Den ursinnige sydstatssenatorn blef emellertid afväpnad och saken nedtystad. Presidenten Taylors plötsliga död den 9 juli var en väsentlig orsak till slafpartiets slutliga och afgörande seger. Han hade nämligen orubbligt vidhållit sin en gång intagna ställning att icke medgifva något parti ett orättvist intrång i det andras rättigheter eller intressen. Söderns högljudda förhäfvelse hade under hans förvaltning något tystnat; Syd-Karolina hade icke vågat att tala så högt om sina ärelystna planer; Texas, som hotat unionen med krig, om det be-

* Theodor Parkers Samlade skrifter, del IX, pag. 121.

** Theodor Parkers Samlade skrifter, del IV, sid. 151.röfvades något af den mexikanska mark, hvarå det gjorde anspråk, hade måst tiga med sin löjliga hotelse. Ehuru han, som sagdt är, var en sydstatsman och slafägare, beklagades dock hans död vida mer af antislafveripartiet än af hans egna landsmän. Ty i den nye presidenten Fillmore fingo dessa, Oaktadt han var en nordstatsman, ett stöd, som vår ovärderligt för deras planer. Det såg ut, som om Calhouns sorg öfver »den arma Södern» skulle ha varit alldeles obehöflig.

Presidenten Millard Fillmore har blifvit kallad en man med stor duglighet, men med föga karaktär*; före sitt val hade han gått och gällt för en whig och hållit på Wilmot-provisoriet. Det ansågs vara hans afundsjuka mot den framstående

President Fillmore.

senatorn Seward, hvilken blifvit ledare för whigpartiet i New-York, som förmått honom alt gå öfver till andra sidan.

Huru som helst, hade någon tvekan rådt om den nye presidentens ställning, så försvann den ögonblickligen, då denne till statsminister valde Daniel Webster, hvilken endast ett par dagar förut med mycken häftighet i senaten utfarit mot abolitionisterna.

Hela kabinettet ombildades fullkomligt, och härmed följde äfven en personalförändring i alla högre ämbeten; regeringens »patronatsrätt» begagnades till öfver-mått, prässen mutades, och ej ens predikstolarne voro utom den nya regimens

* Carl Schurz: The Hfe of Henry Clay, vol. II, pag. 354.räckvidd. »Ingen whig åtnjöt emellertid förtroendet att förvalta ett ämbete, om han ej badat sin häl i negerblod*». Kompromissförslaget hade nu de bästa utsikter att antagas, och slafpartiet triumferade åter.

Först i slutet af september, alltså efter nio månaders häftig strid, blef Clays kompromissförslag, efter antagande af flera särskilda biller, gilladt af kongressen och stadfäst af presidenten.

Därigenom stadgades:

1) att Kalifornien skulle som fristat upptagas i unionen;

2) att Texas skulle afstå från alla anspråk på New Mexiko mot erhållande af 10 millioner dollars;

3) alt territorialstyrelse skulle upprättas i New Mexiko och Utah, men frågan om huruvida slafveri skulle inom dem förbjudas eller tillåtas lämnas oafgjord;

4) att slafhandeln skulle förbjudas i Kolumbia-distriktet;

5) att slafvar, hvilka rymt från sina herrar till fria stater, skulle af med-borgarne i dessa utlämnas till ägarne.

14.

Benämningen »kompromiss» för 1850 års kongressbeslut är i det hela taget oegentlig, ty i själfva verket voro de liberala partierna i grund slagna, och Södern hade segrat »utefter hela linien». Websters uttryck: »Det gifves ej mera någon Nord, det gifves endast en Söder», skulle helt visst lätt blifvit en sanning, såvida abolitionisterna och antislafveripartiet förlorat mod och hopp. Det torde ej vara för mycket sagt, att Garrison och hans »radikala» vänner bära slörsta äran af att i nederlagets stund, då Nordens ledande män inom politiken tycktes hafva kapitulerat eller dragit sig undan, hafva hållit frihetens sak uppe.

Verksammare än någonsin visade sig nämligen Garrison, och hans »Liberator», i spetsen för de andra liberala bladen, var långt mera spridd än förut och ansågs mer än någonsin tungt vägande i sina uttalanden. Wendell Phillips’ ord ljödo ut öfver hela landet, granskande, förebrående, eldande; Charles Sumner samt de båda syskonen Henry Ward Beecher och Harriet Beecher Stowe ställde all sin vältalighet och kraft till den goda sakens tjänst, och Theodor Parker lät sitt glödande, väckande tal ljuda ej endast hvarje vecka i Bostons »Music

Hall» utan snart sagdt från hvarje talarstol i Nordens stater.

Från och med år 1845, då Texas annekterades, hade han ej underlåtit ett enda tillfälle att dundra mot slafveriet, »folkets dödssynd»; han hade oförskräckl uttalat förkastelsedomen öfver mexikanska kriget jusl i den stund, då Förenta Staterna jublade öfver segern. »Ut med honom! Döda honom, döda honom!» hade det då ropats rundt omkring honom. Men öfver ljudet i salen af spända hanar hade Parkers klangfulla röst hörts: »Ut? Jag säger er, att I icke skolen jaga mig ut. Och I viljen döda mig? Nåväl, jag förklarar er, att jag skall återvända här-

* Henry Wilson: Rise and Fall of the Slacepoirer, vol. II. pag. 270.ifrån och hem till mig, ensam och obeväpnad, och att ingen enda af er skall röra ett hår på mitt hufvud!*»

Huru mycket väldigare skulle han icke låta sin straffåska rulla, sedan landets regering antagit den så sorgligt ryktbara och skamliga lagen om förrymda slafvar!

Denna lags innehåll var i korthet detta: hvarje slafägare hade rätt, om han med tvenne vittnen kunde konstatera en slafs flykt, att efterjaga denne inom hela Norden och utan vidare återföra honom i slafveriet. Den domare,- som vid ansökan skulle vägra alt falla domen, gjorde sig skyldig till 1,001) dollars böter. Hvarje medborgare i Förenta Staterna vore förpliktad att gripa eller hjälpa till att gripa alla förrymda slafvar; en hvar, som lade hinder i vägen härför eller hjälpte en flykting att undkomma, gjorde sig skyldig till G månaders fängelse samt 1,000

Theodor Parker.

dollars böter. De, som hjälpte till vid slaffångandet, erhöllo fem dollars belöning och än mer efter måttet af visadt nit; den »kommissarie», som öfverantvardade en flyktad slaf åt hans verklige eller föregifne herre, erhöll 10 dollars belöning. Slafägaren hade rätt att i nödfall med våld låta föra slafven tillbaka till sydstaterna. Kostnaden för denna transport skulle beläckas af Förenta Staternas kassa.

Slafveriet hade alltså härigenom upphöjts till en nationell angelägenhet. Och alla invånare i Västerns stora »fria» republik hade blifvit förvandlade antingen till människojägare eller lagbrytare!

Det gick som en storm öfver landet. Rop af sorg och ångest, vrede och blygsel höjdes af alla rättänkande. Men applåder hördes äfven, särskildt från affärsvärlden, den värld, hvars rikedom så mäktigt skulle ökas genom den ut-

• James Freeman Clarke: Antislaccry dai/s, pag. 134.lofvade förhöjda importtullen och i hvars intressen det låg att stå väl med Söderns slafpatroner.

Lagen drabbade naturligtvis hela den färgade befolkningen, ehuru den var riktad endast mot förrymda slafvar. Dessas antal i de fria staterna uppgick vid denna tid till omkring 20,000*. Många af dessa hade gift sig med fria färgade kvinnor och ägde familj och hem på fri mark. »Människojägarens» annalkande försatte dem i djupaste skräck och ångest. Ty det fanns godt om brutala och dåliga människor, som lockades af det demoraliserande lagbudet om 5 dollars belöning för gripandet eller blotta angifvandet af en förrymd slaf. Och huru bekvämt var det ej att förtjena sig en styfver endast genom att angifva första bästa fargade fria man eller kvinna, som kom i ens väg! Ett utmärkt lagbud för den del af den hvita befolkningen, som hungrade efter förvärfstillfalle.

Men för de färgade var det en »mörk lag», för att åter tala med Parker; »Dock — mörkrets hela svarthet föll på den hvite mannen. Den färgade hade

endast att bära det; den hvite hade förfärdigat det---Denna förbannade

lag har hos Afrikas barn utvecklat några de mest heroiska dygder; hos yankeen har han framkallat några af de skamligaste prof på låghet, hvilka någonsin vanhedrat människosläktet».

Endast ett par dagar efter lagens antagande infann sig också den förste slaf-jägaren i Boston och grep en färgad gift man och familjefader, hvilken under flera år varit bosatt där. Han togs direkt från sitt arbete, fängslades med hand-klofvar, kastades i en vagn och fördes till fängelset för att transporteras vidare tillbaka till Södern. Hustrun och barnen förvägrades att ens taga afsked af honom. Få dagar därefter ägde ett liknande uppträde rum i

Philadelphia, och samtidigt blef en fri man fängslad och skickad till Södern; hans föregifne ägare var dock nog rättänkande att återsända honom, såsom varande »icke den rätte».

Den allmänna indignationen gaf sig luft i prässen samt å stora möten, mest af politisk natur och ledda af framstående män. Å ett sådant möte i Syracusa, New-York, förklarades högtidligt, att »den färgade mannen måste beskyddas, han måste vara trygg bland oss, komme hvilka politiska förvecklingar som helst». Resolutioner antogos, hvilka skarpt klandrade den nya lagens »djäfvulska anda» och grymhet. Uppmaningar ställdes till den färgade befolkningen: »Varen lugna, försiktiga och beslutsamma. Människojägarne äro i landet. Dock är ert hus, ehuru ringa, er borg. I hafven moralisk och laglig rätt att försvåra dess helgedom mot hvarje roflysten människoröfvare. Gören detta till hvarje pris, för hvarje offer». Daniel Webster gjordes ansvarig för denna lag och den vanära den bragt öfver folket, ty »i samma stund han den 7 mars talade för densamma ingöt han däri en lefvande anda».

Den 14 oktober hölls ett annat viktigt möte i Faneuil Hall. som afsåg att »upphäfva lagen och uttrycka sympati för flyktingarna». Charles Francis Adams var dess oidförande och gjorde sig äfven nu känd som sin faders värdige son, liksom han vältaligt försvarande humanitetens sak, och Frederick Douglass, Wendell Phillips samt Theodor Parker understödde mötet och dess ändamål med sina kraftiga, eldande tal. En följd af resolutioner antogos: »Vi förklara kongressmajoriteten, att vi icke godkänna deras lag — att vi lika litet skola hvila innan vi få den åter-

• Carl Schurz: The life of Henry Clay, pag. 375; Henry Wilson: Rise and Fall of the Slacepoiccr, vol. It, pag. 304.återkallad, som om vi under natten fått en huggorm i vår bädd; än mer, vi tänka icke låta vårt parti utplånas, utan ämna att med Guds hjälp gå till den första valurna vi kunna finna och där afgöra saken. Vi äro af många skäl emot dess dåliga lag. Vi äro emot den, emedan den icke kräfves af konstitutionens anda. Vi äro emot den, emedan den inför slafveri i Massachusetts, emedan den med mutor förgiftar rättvisans brunn, emedan den fastställer priset å en neger från Karolina till 1,000 och en yankee's själ till fem dollars — — och slutligen äro vi emot den, emedan den befaller oss att bryta mot Guds lagar — — — Nämn ett brott, som den ej innebär, en låghet, som den ej frestar till, ett band, som den icke söndersliter».

I alla de fria staterna höllos för öfrigt liknande möten med antagande af liknande resolutioner, och tusentals personer stodo upp och förklarade, att de förr skulle gå under än låna sin hand till den påbjudna människojakten.

I sin förtviflan hade den färgade befolkningen utsändt en adress till de fria staternas prästerskap, anropande det om att höja sin röst till de förföljdas hjälp, och till många protestantiska kyrkors heder må det sägas, att de följde uppmaningen. Flera stora kyrkliga möten höllos, vid hvilka den nya lagen lika strängt fördömdes som vid de politiska; och många präster följde modigt Parkers exempel att förklara sig icke kunna lyda lagbudet, emedan det stred mot deras Herres och Mästares långt högre lag. »Puritanerna», yttrade en framstående kongregationalpräst från New-York, »ledo hellre straff för brott mot orättfärdiga lagar, än de syndade emot Gud. Den flyktande slafven skall hafva bröd, han skall hafva penningar, han skall hafva beskydd, äfven om det skall kosta oss fängelse och böter.» »Guds lag», yttrade en annan, »förbjöd den kristne att förtrycka slafven eller återsända honom till hans herre. Hvarför skulle då icke jag hjälpa honom i kampen för de rättigheter han fått af Gud, i det han skapats till människa? Det kraf mina egna jämlikar uppställt måste omintetgöras, det lagpergament de själfva hafva skrifvit måste öfverkorsas. Hvad har väl detta pergament att betyda, när jag möter denne min broder på domens dag? Hvad har väl detta pergament att betyda, när Kristus, afgörande mitt eviga väl, skall säga mig: jag var hungrig och du gaf mig intet att äta! Jag var törstig, och du gaf mig ej att dricka! Jag var naken, och du klädde mig icke! Jag var husvill, och du härbärgerade mig icke!«

Henry Ward Beecher framhöll med honom karaktäristisk kraft, att återsändandet af en flyktad slaf »innebar hvarje förolämpning, som det var möjligt för en människa att tillfoga en annan. När vi hafva upphört att bedja; när vi hafva utrotat all den humanitet, som evangeliet framkallat bland oss; när vi hafva uppbränt våra biblar och förnekat vår Gud: *då* skola vi förena oss med dem, hvilkas patriotism består i att beröfva människorna hvarje naturlig rättighet och drifva dem från religionens ljus till mörk hedendom».

Sådana uttalanden fälldes af en mängd präster i de fria staterna, och den skälfvande flyktingen fann i månget kristet hem ett vänligt välkommen och goda råd för sin — trots den mer än någonsin verksamma »underjordiska järnvägen» — allt farligare färd mot Kanadas gräns.

Men utom dessa *»indignant meetings»* organiserades i alla Nordens städer »vaksamhetskomitéer», hvilkas uppgift var att hindra förrymda slafvars häktning eller, om detta vore för sent, att förskaffa dem allt det lagliga bistånd, som vore ägnadt att rädda dem från att bli återsända till deras forna herrar.Allt efter som den allmänna oviljan blef starkare, väcktes det motsatta partiets oro, för att dess dyrbara »fugitive-slave»-lag skulle komma i fara. Det faDn det nödvändigt att å sin sida blåsa upp en »allmän opinion». Ett ofantligt möte, an-ordnadt af köpmän i New-York och hvarvid bildandet af ett »unionsparti» föreslogs, öppnade kampanjen. Liknande demonstrationer följde i Boston och många andra städer. Den egentlige ledaren af denna agitation var Daniel Webster *. Hlan reste omkring från stad till stad, han talade i Boston och Philadelphia, i Buffalo, Albany, Syracusa, Annapolis och sist vid Capron Springs, och hvart han kom talade han bittert och hänsynslöst mot allt, för hvilket han fordom kämpat samt ej mindre mot den stat, som valt honom in i senaten. Hvad mer — det fanns ju ej någon Nord, endast en Söder, som vid nästa presidentval hade makten!

»Man har sagt, att jag genom den väg, som jag funnit lämplig att följa, misshagat en del af folket i Massachusetts. Nå väl — antagom, att jag gjort det. Antagom, att jag misshagat hela folket i denna stat — hvad mera?

Hvad hade jag alt göra med några instruktioner från Massachusetts i en fråga, som rör hela nationen! Jag försäkrar er, mina herrar, jag frågade icke mera efter Massachusetts' instruktioner än efter någon annan stats---**»,,

»Nya England är, som hvar man vet, det utvalda sätet för abolitionisttidnin-garna och abolitionistsällskapen. Där är det förnämligast, som de förra hälsa hvarje morgon med sina spalter, fulla af klagovisor öfver mänskliga varelsers öde, hvilka, ehuru fria af naturen och en lag, högre än konstitutionen, likväl återsändas, bundna och fjättrade till slafveri och piskning; och de senare vederkvicka sig från dagens mödor genom nattliga orgier, ägnade åt samma filantropiska utgjutelser och blanda städse sina bannlysningar mot hvad de kalla »människojakt» med det afskyvärdaste och gudlösaste afsvärjande af den kristna sabbaten, ja hela den

gudomliga uppenbarelsen---Varen vissa därom: lagen (om flyktade slafvars

utlämnande) skall blifva verkställd både till sin anda och sin bokstaf. Han skall blifva verkställd i alla de stora städerna — här i Syracusa — midt i nästa anti-slafverikonvent, om tillfallet så fordrar--»***

Bestämmelserna i den stora kompromissen framställdes för folket såsom lika bindande som konstitutionen. Och som den för anfall mest utsatta punkten också vanligen är den ifrigast försvarade, betonades den bindande förpliktelsen af lagen om flyktade slafvars utlämnande så starkt, som om fångandet af flyktande slafvar vore en amerikansk medborgares första konstitutionella plikt.

Detta åter kunde ej undgå att öka harmen och motståndet, men det ökade också antalet af svaga och framför allt »världskloka» anhängare.

Och dessa funnos olyckligtvis mest bland kyrkans högsta ämbetsmän och de högre läroverkens »presidenter» och rektorer f.

Den förste, som gaf tonen, var den »hebreiska litteraturens fader» i Amerika, M. Stuart, professor vid det teologiska seminariet i Andover. Han skref ett öppet bref till Webster, tackande honom för hans stora verksamhet i och för kompro-

• Carl Schurz: the Lif of Henry Clay, vol. II, pag. 376.

** Tal vid, Capron Springs.

*** Tal i Syracusa.

f Se utförligt: Henry Wilson: Rise and Fall of the Slacepoicer, vol. II, pag. 317.0. s. v.; Oliver Johnson: Garrison and his tinxe, pag. 380; Bryant and Gay: A populär history of the United States, vol. IV, pag. 398 m. fl.missförslaget. Han utgaf äfven en omfångsrik skrift: »Samvetet och konstitutionen», i hvilken kompromissen högt lofordades.

En annan ledande skolman var N. Taylor, professor vid teologiska afdel-ningen i Yale College. Han sammankallade i New-York ett unionsräddande möte, vid hvilket han förklarade, att lagen om flyktade slafvars utlämnande stode i samklang »med naturens lag, nationens lag och Guds vilja» samt att lydnad för denna lag vore att verka för »Södems stora, höga, betydelsefulla intressen». Liknande uttalanden fälldes af en stor mängd andra, såsom presidenten för Dartmouth College, dr. Lord, biskop Hopkins, dr. Adams, m. fl. En dr. Dewey, känd såsom en af unitariernas främste prästmän, förklarade, att det vore hans högsta plikt att återsända flyktade slafvar; han skulle ej ens tveka, om det vore fråga om »hans broder eller hans barn, nej, ej om det gällde hans egen mor».

En stor mängd präster af metodistkyrkan gjorde en »vallfart» till Marshlield, Daniel Websters hem, för att tacka honom, för det han så väl lyckats förvandla »pilgrimernas» land till en slaf]aktmark. En mängd teologiska skrifter och »öppna bref» utsändes till »församlingarna» för att lugna de tvekandes samveten, nedtysta invändningar, främja det konservativa partiets intressen och underlätta den nya sydstatstr afiken.

Ej underligt, att under ett år flera flyktade slafvar jagades och återfördes än förut under alla de sextio år republiken varat. Slafägare med stora koppel af blodhundar genomkorsade landet, lifligt uppmuntrade af en mängd »unionsräddare».

Målande är Whittiers präktiga dikt »Människojägarna»:

---Ha ni sett våra jakters storhet och prakt —

genom skog, öfver berg — vår människojakt?

Landsens herrar de samlas med jubel och^tal, som jägare samlas vid hornets signal.

Hör, hästarne fnysa och piskorna smälla!

I bidan på rofvet, hör, blodhundar skälla!

Hvilken ädel sport! Hör, ekot ger svar, fast hundra man fångat, finnas tusende kvar!

Öfver berg, genom skog går jakten fram, denna människojakt under högljudt glam.

Hur ståtligt de rida — ack, stolta syn!

I glödande ifver, med jubel mot skyn!

En präst i kaftan hugger sporrarna i och ilar den mäktige senatorn förbi.

Syndare och helgon under eder och böner rida tillsammans — det är ett lands söner.

Och kvinnan är med — ack, ömsinta kvinna!

Modiga hustru, syster, väninna!

Hon eldar de dyre med kvinnlighetsmakten,

— hur lifsglad hon rider till människojakten!

O, härligt att se, hur i frihetens land man fritt får jaga den svarte man---

Några episoder från denna terreur-noire-period hafva blifvit historiskt ryktbara och böra, såsom led i kedjelänken, icke uteslutas ur detta arbete.

En bekant slafjägare från Maryland infann sig en dag hos en farmare Miller Pennsylvanien. och gjorde anspråk på en färgad flicka i dennes hus. Trots fruMillers förklaring, att flickan vore fri, grep han henne och förde henne

till en väntande vagn. I detsamma kom Miller själf tillstädes och försökte hindra rofvet, Oaktadt han hotades med döden. Slafägaren lyckades dock föra flickan till Baltimore och inspärra henne i ett slaflangelse därstädes. Några vänner af humanitet bragte saken inför rätta, och följden blef, att flickan lösgafs. Mr Miller hade-emellertid någon tid därefter plötsligt försvunnit från sitt hem. Han återfanns till slut död, hängande i ett träd i skogen, nio mil från hemmet. Allmänna meningen var att han blifvit mördad. Guvernören i Pennsylvanien begärde af guvernören i Maryland, att slafägaren skulle arresteras. Men denne undslapp med tillhjälp af tvenne falska vittnen, som svuro, att de hört farmaren erkänna att flickan vore en slaf. Alla Millers grannar aflade vittnesbörd, att detta vore osant och att de känt flickan från hennes födelse, men det gagnade till intet.

Mera brutalt, ehuru ej så blodigt, var fängslandet af den fargade kvinnan Hannah Delham i Philadelphia. Hon befann sig i omständigheter, som kräfde största hänsyn. Men innan ännu hennes sak blifvit afgjord inför rätta, fördes hon med stor hast till Södern, på det hennes barn icke skulle hinna komma till världen i den fria staten Pennsylvanien, utan i slafstaten Maryland.

Någon gång afbröts dock den dystra enformigheten i dessa tilldragelser af en eller annan gladare episod, i hvilken den förföljdes hjältemod kröntes med framgång. Denna prägel bär William och Ellen Crafts flykt från Virginien och deras lyckliga räddning, tack vare Theodor Parkers mod och uppoffring.

William Craft var en neger af oblandadt blod, en »storväxt, präktig karl», som Parker säger; »hans landsmän, icke ädlare än han, voro en gång biskopar i Hippo och Kartago», fortsätter den varmhjärtade talaren lifligt, fast högeligen ohistoriskt. Ellen var mycket ljus, nästan hvit; hon klädde sig i manskläder och utgaf sig för att vara en ung plantageägare, lidande af lungsot och på väg till Norden för att söka läkarehjälp, åtföljd af sin slaf, William, hvilken såsom gammal hustjänare var varmt fast vid sin unge herre. De foro den vanliga vägen, uppe-höllo sig bland de andra passagerarna och kommo lyckligt till Massachusetts, där de hjärtligt emottogos af slafvännerna.

Men slafägarne voro dem på spåren; ett första försök att gripa dem i oktober 1850 strandade genom »vaksamhetskomitéens» bemödanden. Påverkade af denna, togo äfven en mängd andra invånare i Boston de förföljdes parti; man visste, hvad som väntade dem i Södern: grymma straff för mannen, prostitutionshuset för den unga hustrun.

»Kidnappers» sökte förgäfves locka dem i fallan, men blefvo själfva fördrifna ur Boston. Dock endast för att återkomma med understöd af förbundspolisen.

Nu voro goda råd dyra. Craft beväpnade sig och barrikaderade sig i sin bostad, förklarande, att ingen skulle taga honom lefvande. Hans hustru fördes först till Ellis Gray Lorings hem. Men när man fruktade, att slafägarne skulle kunna gripa henne där, tog Parker henne hem till sig och höll henne dold en hel vecka.

Under tiden sökte vaksamhetskomitéen samla tillräckligt penningar för att sända flyktingarna i säkerhet till England. Men de, som voro äkta makar på vanligt slafsätt, önskade, att deras äktenskap skulle bli giltigt enligt Förenta Staternas lagar. Parker vigde dem. Han berättar själf härom följande: *

• Albert Réville: Theodor Parker, hans lif och arbeten, pag. 111, 112.»Jag har for sed, innan jag öfvergår till själfva vigselakten, att erinra det unga paret om de plikter de åtaga sig, hvarvid jag lämpar mina ord efter de nygiftas särskilda lefnadsförhållanden och villkor. Jag sade nu till dem, hvad jag vanligen säger till alla nygifta. Därefter sade jag till Craft, att deras ställning kräfde af honom särskilda plikter. Han var biltog. Så långt Förenta Staterna sträckte sig, fanns det ingen lag, som skyddade hans frihet. Det var endast och allenast af allmänna opinionen i Boston och af honom själf, som hans frihet berodde. Om någon angrepe honom for att bringa honom tillbaka till slafveri, så ägde han rätt, naturlig rätt att motstå denna människa ända intill döden, men han kunde afstå från att begagna denna rätt för sin egen räkning, om han så fann för godt, och tåla, att man åter gjorde honom till slaf, hellre än att döda eller såra slafägaren, som anföll honom. Men i fråga om hans hustru, så var

det på honom hon hade alt räkna; det var hans plikt att skydda henne---

Följaktligen anbefallde jag honom att, om det värsta skulle hända, försvara sin hustrus lif och frihet till hvad pris som helst, mot hvarje slafägare, skulle han ock i och för detta nödgas gräfva sin egen och tusende människors

graf.

»Därefter följde den egentliga vigselceremonien--Sedermera visade jag

honom en bibel på ett bord, elt svärd på ett annat, och jag sade honom, hvilket bruk han borde göra af det ena och det andra. Jag tog bibeln, lade den i hans högra hand och sade: 'Den innehåller de högsta sanningar, som människosläktet äger; den är ett verktyg, hvaraf du måste begagna dig för din och din hustrus själs frälsning'. Sedan fattade jag svärdet, lade det i hans hand och sade honom, att om det värsta hände och han icke hade andra utvägar, så måste han betjäna sig däraf för att skydda sin hustrus lif och frihet. Jag sade honom, att jag af-skydde våld och att jag respekterade människolifvet såsom något heligt och att, i min tanke, de tillfallen vore högst få, då man har rätt att taga det af hvem det vara må; men att, om han icke på annat sätt kunde rädda sin hustrus frihet,

detta vore ett sådant fall.---Men jag anbefallde honom att betjäna sig af

svärdet endast i yttersta nödfall, att icke nära hämdgiriga känslor emot dem, som

fordom hade hållit honom i fjättrar--'Betänk', sade jag honom, 'att om du

icke kan bruka svärdet till din hustrus försvar utan hat till den man, som du måste slå, så är din gärning icke skuldlös'»---.

Flyktingarna kommo lyckligt öfver till England, där de emottogos synnerligt väl. Och Parker skref ett bref till presidenten Fillmore, hvari han sade honom hvad han gjort för att förblifva trogen sin religion, d. v. s. vördnaden för de gudomliga lagarna. Han fick icke något svar, men man vågade icke anbefalla något åtal emot honom.

Ungefar samtidigt höll han i Melodeon sin berömda predikan om »Samvetets uppgift och betydelse i förhållande till människors lagar». Det var andra ord, Bostons invånare här fingo höra, än i professor Stuarts nyssnämda skrift: »Samvetet och konstitutionen». Han samställde här en människas plikt att hjälpa en drunknande, en nödställd, en öfverfallen med hennes plikt alt hjälpa en flyktad slaf; han påpekar, att rättigheten att göra en människa till slaf är ej större än

den att mörda en människa.--»För mig är det klart, att det är medborgames

plikt att rädda den flyende slafven ur polismannens händer, hvilken söker återföra honom i träldom»--.

Om sitt eget handlingssätt yttrar han:»Skall jag se mina egna församlingsmedlemmar under mina ögon bortryckas och återföras i träldom af en man, hvars ämbetsplikt det är att utöfva en af lagen anbefalld orättvisa? Skall jag icke lyfta min arm för att skydda dem? Om jag underkastar mig detta, mån I kalla mig en legoherde, en otrogen, en ulf i fårakläder, ja, en försvarare af slaffångandet, om I viljen, och jag skall erkänna, att jag vore en stum hund, som alltid skäller på månen, men tiger såsom månen, när mördaren nalkas.

Jag älskar icke våldet. Jag aktar människolifvets helgd. Men det förklarar jag högtidligt, att jag skall göra allt, som slår i min makt, för att rädda den flyende slafven ur hvarje ämbetsmans händer, som försöker återföra honom i träldom. Jag vill göra motstånd på ett så mildt sätt som möjligt, men äfven med all den kraft jag kan uppbjuda; jag vill ringa med klockorna och sätta staden i rörelse; jag vill tjäna såsom hufvud, fot eller hand för hvilken som helst grupp af allvarlige och nitiske män, som vilja följa mig till detta verk utan andra vapen

än sina händer.--Hvad betyder väl 1,000 dollars i böter och sex månaders

fängelse mot en människas frihet! Mina penningar må förgås med mig, om de stå mellan mig och Guds eviga lag---»*.

Och han ringde i sanning i alla klockor. Alla dessa väldiga predikningar: »Slaffångandet i Boston», »Slafmakten i Amerika», »Nebraskafrågan», »Det sedliga tillståndet i Boston», »Daniel Webslers död» m. fl. voro dånande klockslag, som genomträngde och öfverröstade sorlet från det dagliga lifvets handel och vandel och förde tusentals människor till eftertanke.

Men prästerna i Boston, hans ämbetsbröder, sammanträdde i maj 4851 för att ställa honom till ansvar för hans

handlingssätt i »affären Craft». De förebrådde honom bittert, att han kränkte landets lagar och manade andra att göra detsamma. Men han försvarade sig så, att hans vedersakare miste lusten att fortsätta.

»Ja», slöt han sitt tal, »jag har i min församling svarta, förrymda slafvar. De äro kronan på min apostlaverksamhet, det välsignade inseglet på mitt ämbete. Jag är tvungen att taga vård om deras kroppar, om jag vill rädda deras själar

---Jag har sålunda varit nödgad att öppna mitt hus för mina församlingsbor

och skydda dem mot kidnappers' klor. Ja, mina herrar, till detta har jag varit tvungen och till och med att låta hålla vakt vid min port dag och natt; jag har måst, ja, jag har måst vara beväpnad själf. Jag har skrifvit min predikan med en pistol

på mitt skrifbord--ja, jag hade till och med en blottad värja liggande så

nära, att jag kunde nå henne med handen. Detta har jag gjort i Boston, midt uti 19:de seklet, tvungen att göra det för att försvara oskyldiga medlemmar af min församling, dem man ville bereda en värre lott än döden---.

O mine bröder, jag rädes icke för människor. Det kan hända, att jag sårar dem. Jag aktar deras hat eller deras aktning ringa. Jag har icke synnerlig vård om mitt rykte. Men aldrig, aldrig skulle jag ha mod att kränka Guds eviga lag! I hafven ofta betecknat mig som otrogen. Jag tillstår, i teologien skiljer jag mig himmelsvidt från eder; men i en punkt kan jag icke annat än vara starkt troende. Jag tror på Gud, den oändlige Fadern, den hvita människans Fader och den hvita människans slafs Fader. Komme hvad som komma vill, jag skall aldri kunna kränka hans lag. Än I?---**»

* Theodor Parkers Samlade skrifter, del IX, sid. 17.

** Albert Réville: Theodor Parker, hans lif och arbete, sid. 114.Ännu mera offentlig uppmärksamhet väckte dock slafven Shadracks befrielse. Denne blef gripen i Boston på våren 1850, fangslad och ställd inför den domstol, som skulle döma honom till att utlämnas åt sin forne herre. Flera af landets främste jurister uppträdde till hans förmån, t. ex. Samuel Sewall, Ellis Gray Loring, Richard Dana m. fl. Men midt under förhandlingarna och under folkets jubelrop inbröt ett band färgade män plötsligt i domsalen och bortförde Shadrack, innan ens polistjänstemännen hunnit märka att ett folkupplopp var å farde. Sinnena hade blifvit uppvärmda af anslag, som blifvit uppsatta å alla husknutar af vak-samhetskomitéen, hvars president Parker var.

Uppståndelsen blef stor. Telegram till Washington: »Hvad bör göras?» Presidenten svarade med en proklamation, hvari han uppmanade alla goda medborgare, alla ämbetsmän, civila och militära, att hjälpa till att hindra alla slika våldsgärningar samt att gripa gärningsmännen; krigs- och sjöförsvarsministrarne å sin sida befallde krigsstyrkan till lands och vatten att söka gripa den bortförde negern.

Denne var dock redan undkommen. I stället väcktes åtal mot hans befriare. Juristerna i vaksamhetskomitéen voro genast färdiga att hjälpa dessa. Man lyckades icke få ihop tillräckliga anklagelsepunkter mot någon annan än det befriande bandets ledare, en ung man, Robert Morris, som studerade juridik. Juryn frikände honom enhälligt.

Uppståndelsen blef ännu större. I kongressen uppträdde Clay, häftigt upprörd, och talade skarpa ord om »unionsupplösning» och »högförräderi» samt om denna »negerpöbel, som i rättvisans allra heligaste vågade lägga sin vanhelgande hand på själfva rättvisans svärd och rycka det undan dess handhafvare», och Jefferson Davis förklarade, att om staten Massachusetts lät negerpöbelns tilltag passera ostraffadt, var det denna stat, som »brutit unionen».

Men det som skett var ohjälpligt, slafven var och förblef fri. Dess säkrare mått och steg skulle man taga nästa gång.

Och nästa gång var det en slaf vid namn Thomas Sims, som greps den 3 april. Folket ville lägga sig emellan, men polisen afböjde all inblandning genom att försäkra, att han arresterats såsom allmän fridstörare, icke såsom förrymd slaf. Han blef genast ställd inför domstol; man vågade ej låta honom dömas af jury. Kring rådhuset voro

järnkedjor spända för att afspärra folket — »Söderns kedja på Massachusettsdomstolens nacke», som Parker sade; och beväpnad polis om-gaf platsen. Utan afseende på statens lagar, som tillförsäkra hvarje anklagad en jurydom, fälldes han, under handklappning från en del hopsamladt folk, som blifvit posteradt i salen.

Man vågade emellertid icke på ljusa dagen föra honom ombord å det skepp, som skulle återvända med honom till Savannah. Midt i natten och under stark bevakning — den sedermera på spe s. k. »Simska brigaden» — togs han ut ur fängelset, fördes gråtande ned till hamnen och ombord å skeppet. Vid framkomsten till Savannah kastades han i fängelse och blef dagligen piskad å sin nakna rygg. Hans ägare lofvade lillgifva honom, om han ville bedja om förlåtelse, för det han rymt. Han vägrade. Och piskslagen fördubblades, till dess fängelsets uppsyningsmän sade hans herre, att han ej kunde uthärda flera piskslag. »Låt honom stryka med, gif honom slagen, om han också dör!» blef svaret. Och befallningen åtlyddes.Men i Boston blef Thomas Sims ej snart förgäten. Antislafverivännerna rustade sig till ny kamp och beslöto att genomdrifva Charles Sumners inväljande i senaten, denne modige slafverimotståndare, Parkers vän och själsfrände samt en den svarta rasens framgångsrike försvarare. Och årsdagen efter Thomas Sims gripande höll Parker i Melodeon ett »minnestal» om »the Chief-Sins of the people», som länge i sanning kom att lefva i eftervärldens minne; han yttrar häri bl. a.:

»Från det hårda träldomshemmet flydde en man, hvars enda brott var frihets-kärlek, till folket i Massachusetts. Han kom till oss husvill; Boston härbergerade honom i ett olagligt fängelse; hungrig, och det gaf honom fångkost att äta; törstig och det gaf honom slafveriets galla och ättika att dricka; naken, och det klädde honom i bojor; sjuk och i fängelse bad han om en försvarare, och Boston sände honom en domare och kommissarie; de satte honom mellan slaffångare, bland de nedrigaste af människor, och de gjorde honom till sin slaf. Fattig och slagen i bojor, med unionens regering emot sig, skickade han bud till kyrkorna och begärde deras förböner; men handelskyrkorna gåfvo honom sin förbannelse. Han bad oss i vår Guds namn om frihetens sakrament; men i sin treenighets — myntets treenighets — namn, i sin Guds namn döpte de honom till slaf, och Boston stod fadder vid ceremonien. Nya Englands handelskyrka sade: ditt namn är slaf; jag döper dig i guldörnens, silfverdollarns och kopparcentens namn.--»

Ännu väldigare eller åtminstone till sin verkan större straffpredikan var Harriet Beecher-Stowes »Onkel Toms stuga».

Denna författarinna, som nu med ens blef en af världens mest bekanta skrift-ställarinnor, var född 1812 i Litchfield i Konnektikut. Hon vår syster till'den berömde Henry Ward Beecher, en, såsom förut är sagdt, af Amerikas främste andlige talare, och delade redan från barndomen hans frisinnade humana tänkesätt och litterära intressen. Båda blefvo betydande skriftställare; han gjorde sig bekant genom en mera jämnlöpande följd af goda arbeten: »Lectures to young men», »Industry and Idleness», »Lifethougths», »Life of Christ», »Freedom and War» m. fl. andra, alla utmärkande sig för en rikedom af nya, friska tankar; hon däremot skref elt enda verkligt epokgörande arbete, »Onkel Toms stuga»; hennes öfriga arbeten äro alla vida mindre betydande. Bekant torde vara, huru hon genom »The true story of Byrons life», hvari hon beskyller Byron för otillåtligt förhållande till hans halfsyster Augusta, mot sig uppväckte en storm af harm, den hon med sin broschyr »Lady Byron vindicated» förgäfves sökte dämpa.

Hon gifte sig 1836 med teol. professor Calvin Stowe, anställd vid ett seminarium i Cincinnati, och utgaf 1843 sin första bok, »The Mayflower».

På våren 1851, just medan sinnesstämningen öfVer Sims gripande var som mest upprörd, skref den från Washingtonpöbelns anfall under »Pearlaflären» bekante redaktören för »The national Era», d:r Bailey, till henne och bad henne om några slafveriskildringar, tillräckliga att fylla några spalter i 2 å 3 n:r af »Eran». Men skildringen växte under hennes hand, tills den blef ett af den moderna tidens mest populära verk. Den utkom i bokform 1852. Inom 8 veckor voro

100,000 exemplar sålda, inom elt år 200,000. Före 1856 hade 313,000 ex. ut kommit. I London utgåfvos 30 upplagor inom sex månader, och en million exemplar voro sålda redan 1852. Under september månad detta år aflämnade förläggaren i London till en bokhandelsfirma 10,000 ex. om dagen under fyra veckor och måste

sysselsätta 1,000 personer med tryckningen af nya ex. för att kunnatillfredsställa den allmänna efterfrågan. Öfver hela Europa eller rättare hela världen gjorde denna bok sitt segertåg, öfversatt till 20 olika språk, bland hvilka arabiska, kinesiska och japanska.

Mrs. Harriet Beecher-Stowe.
Vid tiden för utgifvandet af Onkel Toms stuga.

Denna bok är, som bekant, ett mellanting af roman och stridsskrift; den blef detta senare i så mycket högre grad, som den utan att öfverdrifva framställde fakta, endast så pass mycket »romantiserade», som berättelsens sammanhang och maskeringen af vissa personer kräfde — det senare for att icke blottställa de lefvande »modellernas» lif och säkerhet. När ropen på »fantasteri» och öfverdrift höjdes, utgaf författarinnan sin »Key to the cabin of uncle Tom», ett stort arbete i två delar, hvari hon redogör för sina »källor» och visar, att just det verkliga lifvet samt slafannonser och auktionstillkännagifvanden m. m. ur Söderns tidningar, noggrannt nämda med data och årtal, gifvit henne allt materialProfessor Stowe tillhörde såsom ifrig abolitionist den »underjordiska järnvägen», och hans hus stod alltid öppet för flyktande slafvar; man sof där om nätterna med vapen till hands och en ringklocka ledande till det närgränsande seminariet i händelse af fara. Mrs Beecher-Stowe lärde känna en mängd forna slafvar, hvilkas öden återfinnas i hennes bok; särskildt berättar hon lifligt om *förebilden till »Onkel Tom»,* en slaf i Kentucky, gift med en i hennes familj tjänande f. d. slafvinna, för hvars räkning hon ofta skref bref till den i träldom alltjämt varande mannen. »Det var den omutliga hederskänslan och troheten hos denne kristne neger, som kvarstannade i slafveri hellre än att svika ett förtroende», som ingaf mrs B.-Stowe tanken att skrifva sin bok.

Det förefaller därför egendomligt nog, att en i detta arbete ett par gånger förut nämd svensk författare bestämdt förnekar till och med *möjligheten* af att en sådan neger som »onkel Tom» ens *kunnat* förekomma. Erfarenhet torde upprepade gånger hafva ådagalagt motsatsen; om någon vid nämnandet af Frederick Douglass' namn ville invända, att han, såsom varande halfblod, fått sin lysande begåfning i fadersarf, så förfaller denna invändning inför det exempel fullblodsnegern, f. d. slafven Josiah Henson, gifver. Efter att hafva med mycken fara undkommit slafveriet, ägnade han sig, särskildt efter Lincolns proklamationsakt och i likhet med så många andra begåfvade negrer, åt arbetet för sin ras’ höjande; han inrättade skolor för färgade och gaf upphof till det s. k. »Wilberforce-universitetet», för hvars skull han 1876 för andra gången vid 88 års ålder besökte England. Här blef han högt uppburen såsom ett vittnesbörd om hvad en man af den föraktade rasen ***kan*** bli, och vid hans afresa önskade den berömde missions- och människovännen lord Shaftesbury, att den gamle starke »Onkel Tom» ännu länge måtte få fortsätta sitt välsignelserika arbete. Hensons lefnadsöden och framför allt karaktär liknade så mycket mrs Stowes fromme neger, att han i själfva verket alltid gått såsom modellen till denne. Hans själfbiografi utkom i Boston 1879.

Mrs Stowe fick emottaga många erkännande bref från berömda personer, såsom Macaulay, Dickens, Kingsley m. fl..Af allt, som vid denna tid skrefs i slaffrågan, var denna bok den viktigaste. Den verkade både som en uppenbarelse och en predikan, och som en trumpetstöt från en annan värld kallade den folket att resa sig mot all den orättfärdighet, som begicks rundt omkring i landet. Den fick äfven betydelse för det politiska lifvet och hade stort inflytande på presidentvalet år 1856Henry Wilson: *Rise and Fall of the Slavepower,* vol. II, pag. 514..

Vaksamhetskomitéen i Boston fördubblade sina ansträngningar; såsom ett exempel på resultatet af dessa kan nämnas, att den endast från nämda stad lyckades att under ett enda år föra 400 färgade till Kanada. Den trädde äfven i förbindelse med vaksamhetskomitéerna i andra stater, hvilka nu alla gemensamt arbetade i samma syfte som »underjordiska järnvägen» och naturligtvis oftast betjänade sig af denna.

Allt detta gjorde, att slafverianhängarne ansågo det klokast att till en tid låta sin obilliga lag slumra, så att den af denna framkallade vredeshettan hunne svalna, en plan, som visade sig framgångsrikt främja slafsystemets sista stora segrar.

Men i kongressen var frågan om denna lag ännu brännande.

Den 26 aug. 1852 framlade Charles Sumner i senaten en petition från kväkarne i Nya England om återkallande af lagen för flyktade slafvars återlämnande. I konstitutionens namn, som den förolämpade, i landets, som den vanärade, i mänsklighetens, som den förnedrade, och i kristendomens, som den kränkte, anklagade han denna akt med dess påbud, att hvarje medborgare skulle lämna sitt bistånd till dess fullföljande, och förklarade, att han »af den högre lag, som befaller mig att ej handla orätt, af den kristna brödrakärlekens lag, af den konstitution jag svurit att stödja var bunden att icke lyda denna akt». Han slutade med att varmt uppmana till dess återkallande, såsom varande oförenlig med all sanning och rättvisa.

Hans yttrande var sakrikt, logiskt och vältaligt och ställde den nye senatorni främsta ledet bland Amerikas offentliga män. Men det ådrog honom också från första stund det dödliga hat å motpartiets sida, som skulle urarta till den största skandal, som någonsin ägt rum i den på skandaler ingalunda arma amerikanska kongressen.

Vreden gaf sig nu till en början luft i okvädinsord. Mr Clemens från Alabama hoppades, att ingen af hans kolleger skulle besvara Sumners tal: »Jag vill endast tillägga, att en dåres galna prat stundom kan vara farligt, men att en narrs gläfsande aldrig gjort skada».

Charles Sumner.

Kollegerna tego dock icke; en af dem anklagade Sumner för upproriskt tal, som skulle leda till blodsutgjutelse och mord. »Mord, jag upprepar det, är oundvikligt, och öfver edra händer, sir, ja, öfver edra händer skall dessa mördade mäns blod komma.» En annan beklagade, att det ej fanns någon straffbestämmelse för det brott mot senaten Sumner gjort sig skyldig till och kallade denne en »krypande, slingrande, ormlik pultron, som hvarken erkände Guds, landels eller ärans lagar», och som därför borde placeras djupt i »den sociala degraderingens nadir». En tredje framställde till honom den frågan: ifall Massachusetts vill återsända flyktande slafvar, »vill den ärade senatorn säga mig, hvad man då skall göra?» Sumner svarade: »Frågar den ärade senatorn mig, om jag skulle samtycka att sända en medbroder i slafveri? 'Är din tjänare en hund, att han skulle göra något sådant?'» — »Ni vill alltså icke lyda konstitutionen! Här inför dess tribunal står ni och säger mig, att det är en hunds syssla att göra den gällande! Som en jämnbördig senator säger ni mig, att det är en hunds syssla att verkställa Förenta Staternas konstitution!»Sumner besvarade dessa och andra liknande anfall värdigt och lugnt. »Somliga personer besvaras bäst genom tystnad, besvaras bäst därigenom att man till-bakahåller de ord, som nästan ovillkorligen vilja tränga sig öfver ens läppar.» — Han vidhöll hvad han förut sagt och förklarade ännu en gång, att han hvarken direkt eller indirekt någonsin skulle lämna sitt bistånd till en medmänniskas öfver-lämnande i slafveri.

18.

Tiden för nytt presidentval nalkades åter. Och de olika partierna uppställde ånyo sina kandidater. Demokraterna, som vid Taylors val varit splittrade, voro nu ense, general Franklin Pierce erhöll nästan alla röster, ånyo ett bevis på att partiet fruktade att välja en man med verklig karaktär och begåfning. Ty det hade på förslag bland andra äfven haft den kraftige, viljestarke Stephen Douglas, utan tvifvel efter Calhouns död partiets främsta och mest betydande förmåga. Pierce däremot var en svag och obetydlig personlighet, utan inflytande, men dess lättare att leda.

Hvad whigpartiet angår, så täflade både presidenten Fillmore och hans statsminister om dess gunst. Den senare hade satt sitt sista kort på detta val; förlorade han, så var också hela hans lifs spel om makt och ära förloradt. Det var en kamp för mer än lifvet han förde, den 70-årige mannen. Från stad till stad, från möte till möte reste han, och öfver allt föllo hans ord lika bittra och hänsynslösa mot hans forna meningsfränder.

Men partiets val träffade en helt annan, slafverimotståndaren general Scott. Ej en enda af Söderns män — denna Söder, för hvars makt och inflytande Webster förrådt sin sak — gaf honom en röst; hans fall var ohjälpligt. »Scott på presidentstolen och Webster nedanför densamma, detta var galla efter malörten», yttrar Parker. Om natten, sedan kandidatvalet blifvit bekant, samlades »några glada själar, fulla af vin och valförhandlingar», utanför hans bostad, uppväckte honom med en hånfull serenad och lyckönskade honom gäckande till resultatet. Detta bragte honom ännu en gång till sig själf. Han lyckades dölja sin grämelse och svarade skenbart lugnt:

»Mina herrar, I kunnen vara öfvertygade om, att ingen af er skall denna natt sofva bättre än jag. Jag skall stiga upp i morgon bittida med lärkan, och ehuru hon är bättre sångare än jag, skall jag dock gladt som hon hälsa den purprade östern*.»

Men de vänner han ännu ägde kvar hörde honom med tårar utbrista: »Jag är en vanärad man, en störtad man!» Strax därefter återvände han till sitt hem i Marshfield, en gammal man, krossad af det offentliga lifvets stormar, som kom hem för att dö. Hans hustru och hans ende son sutto vid hans dödsbädd och sökte trösta honom, för alt åter använda Parkers ord, med ett litet manna, som nedfallit från himlen för tre tusen år sedan och som herden David uppsamlat och

* Henry Wilson: Rise and Fall of ihe Slacepoicer, vol. II, pag. 373.bevarat i en psalm: »Herren är min herde; ehuru jag vandrar i dödsskuggans dal, fruktar jag intet ondt; din käpp och din staf stödja mig».

Och »den store uttolkaren» framstammade med svag röst: »Detta är hvad jag behöfver — din käpp, din käpp, din staf, din staf!» Hans sista ord voro: »Jag lefver ännu».

Den 24 oktober »återgick allt, som var dödligt hos Daniel Webster, till stoftet och själen till Guds moderliga sköte*».

Kort förut hade äfven Henry Clay för alltid slutit sina ögon. Han dog den

29 juni 1852. Men dessförinnan hade han från sin sjukbädd gifvit sitt folk ett sista råd. Det var i anledning af Ludvig Kossuths besök i Förenta Staterna.

President Pierce.

Denne anlände dit med lifliga förhoppningar om amerikanskt bistånd åt Ungarn, hvilka förhoppningar väckts af Förenta Staternas öppet visade sympati. Så t. ex. hade presidenten genom kongressens enhälliga beslut blifvit bemyndigad att sända en amerikansk örlogsman till Medelhafvet i ändamål att föra den flyktande Kossuth säkert skyddad till Förenta Staterna. Här mottogs han med jubel och ärebety-gelser. Men då han sökte ernå mera reell behållning af sin färd, ljödo öfver landet den dödssjuke statsmannens varnande ord, då han påpekade, att Förenta Staterna aldrig skulle kunna föra ett landtkrig i Europa och att följden af ett sjökrig vore förstörd handel, intet annat. Henry Clays ord om sig själf torde vara ett sant slutomdöme om honom: »Om någon önskar känna driffjädern och målet för mitt

• Se Charles Lanman: The private Ufe of Daniel Webster, pag. 180, 181.offentliga lif, så skall han finna nyckeln därtill i min önskan om unionens bevarande och upprätthållande*».. —

Men det politiska lifvet gick sin gång. Freesoilpartiet hade sitt stora möte i augusti och valde till sin kandidat den frisinnade John Hale från New Hampshire.

Bland dessa tre kandidater blef Pierce vald med en öfverväldigande majoritet; det fanns i själfva verket ingen Nord: Södern innehade ännu all makten.

Vid slutet af hans styrelse sades det om honom, att han tillträdde sitt ämbete med mycken liten opposition och afträdde därifrån utan någon alls. Därmed är hans personlighet karaktäriserad; som ofvan nämts, var han en nolla, en synnerligt lämplig president för slafsystemet.

I sitt första budskap yttrade han en ifrig önskan alt »slafverifrågan» nu måtte få hvila för alltid. Sex veckor därefter framlade Stephen Douglas i senaten sin bekanta bill om territoriet Nebraskas upplåtande åt nybyggare. Dittills hade allt land väster om Iowa och Missouri varit slängdt för emigranter. Efter en vink från en annan sydstatssenator, mr Dixon, »förbättrade» Douglas sin bill till följande förslag: två nya territorier skulle bildas, Kansas och Nebraska, och det skulle lämnas åt de där boende medborgarnes eget afgörande, om slafveriet skulle inom dessa territorier tillåtas eller ej.

Denna bill skulle alltså »helt och hållet upphäfva Missourikompromissen, hvilken, såsom upprepade gånger nämts, stadgade, att slafveriet icke skulle införas i stater och territorier norr om 36° 30' nordlig bredd. Men allt

sedan nederlaget i Oregonfrågan hade upphäfvandet af denna bill varit sydstatspartiets önskemål. Under tidernas lopp hade de fria staternas antal vuxit till 16; slafstat erna voro endast 15. Kunde man låta detta passera? Aldrig! Alle man till verket och den »unge* Douglas, den ärelystne, maktlystne advokaten, den skicklige talaren, Calhouns efterträdare, i spetsen! Södern vill betrygga sin makt i kongressen. Den behöfver nya slafstater för att få nya slafsystemssenatorer, som gifva afgörande röst i Förenta Staternas senat. Det stora slaget skall stå om ett ofantligt område — 485,000 kvadratmil —; om man drager en linje från Triest till Amsterdam, så är Nebraska dock större än hela den sålunda afskurna delen af västra Europa. Det omfaftar 83,393 kvadratmil större landvidd än alla de forton fria staterna öster om Mississippi, det når från Missouris västra gräns till Klippbergen.

Hvilket område för utvidgning af slafveriet, för befästandet af de sydliga intressena!

Ännu ett skäl fanns. Pacificbanan var en af tidens hufvudfrågor. Man måste hafva samfärdsel med västern. Tre järnvägslinjer voro möjliga; en genom mexikanskt område, men denna kunde tills vidare ej tagas i betraktande; de andra två gingo just genom Nebraskaterritoriet. Men blefve Nebraska »fri jord», kunde slafägaren ej taga sina slafvar med sig denna väg, ty det fria områdets lag gjorde slafven fri. Blefve Nebraska däremot slafstat, så vore denna fara upphäfd. Södem behöfde »kortaste vägen» för sin institution, en slafjärnväg, så att säga, från Mississippi till Stilla hafvet.

Ett litet antal frisinnade män, kallande sig »oberoende demokrater i kongressen», framlade en mycket allvarlig protest mot Douglas' bill. Protesten var undertecknad af senatorerna Salmon Chase och Charles Sumner samt af Giddings, Wade, Gerrit Smith och de Witt, medlemmar af Huset. Den blef med mycken

* Se Carl Schurz: The Vfe of Henry Clay, vol. II, chapter XXVII.bitterhet kommenterad af Douglas, hvilken stämplade den som bevis för en »abolitio-nistisk sammansvärjning».

Härpå följde en debatt, som varade i fyra månader. Många skarpa hugg växlades mellan frihetens lilla falang och den stora majoriteten af sig s. k. »sam-hällsbevarare», hvilka i själfva verket genom försöket att upphäfva Missourikompromissen endast sträfvade efter att omkullstörta det bestående. Chase, Seward, Wade och Sumner kämpade i senaten manligen mot öfvermakten, framför allt representerad af Douglas, Badger, Brown m. fl.

Så höll mr Badger från Nord-Karolina en dag ett långt anförande till förmån för Missourikompromissens upphäfvande; han vädjade till allmän humanitet, hvilken skulle visa sig däri, att den i de nya territorierna invandrande slafägaren medförde sina slafvar i stället för att sälja dem. »Hvarför» — frågade han — »om någon gentleman från Södern önskade medföra sin amma eller den gamla kvinna, som vårdat honom i hans späda barndom och som han kallat 'mammy', ända tills han kom från gymnasiet, om han ville medföra henne på en flyttning till de nya territorierna, hvarför i Guds namn skulle någon hindra detta?» Hvarpå mr Wade svarade: »Den ärade senatorn missförstår fullkomligt vår position. Vi hafva ej det minsta emot och skola alls icke lägga hinder i vägen för att senatorn tager sin gamla 'mammy' med till Kansas. Vi vilja endast, att han ej säljer henne, sedan han väl fått henne dit!»

Seward höll ett af sina berömda stora tal, hvari han bl. a. yttrade: »Sägen och gören hvad 1 viljen: de icke-slafägande och de slafagande staternas intressen skola dock förbli precis desamma som de äro nu; och de skola fortfara att så vara, till dess antingen I upphören att försvara och älska slafveriet eller vi att ära och försvara friheten. Slafverirörelsen är en evig kamp mellan konservatism och framåtskridande, mellan villfarelse och sanning, mellan orätt och rätt---'Människan

spår och Gud rår'», slöt han sitt tal, »I mån lagstifta och upphäfva så mycket I viljen; men det finnes en högre makt, som styr alla edra handlingar och, jag hoppas det, styr och leder dem så, att de tvingas att tjäna till vårt lands ära och storhet — en makt, som leder och för ej endast edra utan alla mänskliga handlingar till det aflägsna men ovillkorliga målet: alla människors frihet och jämlikhet».

Charles Sumner motsatte sig bestämdt den föreslagna billen, hvilken så ofantligt skulle öka slafveriet och slafvarnas antal; han fördömde kraftigt ett system, hvars offer ej fingo äga något, som de kunde kalla sitt; »utan fader, utan moder, nästan utan en Gud, äger slafven endast en herre», och han hoppades på en framtid, då

»Norden och Södern skulle enas om att anse friheten och ej slafveriet för en nationalsak samt slafveriet och ej friheten för en partisak*.

Mr Brown från Mississippi svarade med Calhouns ord, att slafveriet vore jn-stiftadt af Gud, att det vore en moralisk, social och politisk välsignelse samt att det vore en välsignelse för slafven så väl som för hans herre.

Äfven utom kongressen väckte frågan det största intresse och uppseende. Dagligen inkommo memorial och protester till den. Ett sådant memorial, under-tecknadt af mer än 3,000 präster, tillhörande olika kyrkor i Nya England, framlades af senator Everett. Douglas' förslag angreps häri mycket skarpt, och denne lät ej vänta på svar: memorialet förskref sig från »en klass af män, som kallade sig evangeliets förkunnare, men som framträdt med en afskyvärd lögn och en afsky-värd ärekränkning mot senaten och som med partipolitikens fördärfvande och be-smittande inflytande vanhelgat predikstolen och förnedrat altarbordet.---

Jag betviflar, att det finnes någon annan klass i Amerika än just dessa evangelii förkunnare, som besitter så djup okunnighet rörande den fråga, om hvilken de vilja försöka upplysa senaten* *.

»Af alla människoklasser», instämde en annan sydstatssenator, »är denna den mest inkräktande samt som kår betraktad den mest arroganta.» »När prästerna», tilläde en tredje, »öfverskrida det åt dem anvisade området och bli agitatorer, så beröfva de sig själfva all aktning.» »Och jag», bifogade en fjärde, »anser, att poli* tikens källflöde är långt renare och klarare, långt mera välgörande och uppfriskande än det stillastående vattnet i deras teologiska sump», hvarefter mr Badger satte klämmen på det hela genom att säga sig »vilja med hänsyn till hvarje enskild af dessa präster yttra, hvad Walter Scott låter Cromvell säga till den högärevördige pastor Oldenough: Gudi klagadt! Gudi klagadt! En lärd man, men allt for obetänksam! Ett för långt drifvet nit förtär honom!»

Men mr Banks från Massachusetts uppträdde till de 3,000 prästernas försvar: »De äro hvarken anarkister eller revolutionärer. De äro anspråkslösa, konservativa, vetgiriga, beroende män. De hafva inga lifstidsplatser, de samla ingen förmögenhet. De söka ej befästa något välde, ej organisera någon styrka. Isolerade och beroende, göra de ej intrång i någons rättigheter och hafva intet själfviskt syfte. Uppriktigheten af deras protest är utom all fråga och allvaret i deras uppmaningar bör ställas utanför allt klander».

Alldeles i sista timmen af den */, år långa debatten framlade Sumner flera memorial emot förslaget, bland hvilka 125 olika protester af andra präster i de sex Nya-Englands-statema. Med anledning häraf betonade han allvarligt prästernas rätt att såsom protestanter mot en stor villfarelse bli hörda inför kongressens skrank. Han erinrade senaten om huru John Adams, längtande efter landets frihet, i revolutionens dagar sade: »Må predikstolarna utsända åskor emot förtrycket». Och predikstolarna hade utsändt åskor. Nu var tiden inne för dem att åter göra detsamma. Han kallade Douglas’ bill »den på en gång sämsta och bästa, hvilken kongressen någonsin dekreterat, den sämsta i så hänseende, att den för närvarande är en seger för slafsystemet; den bästa, enär den bereder vägen för detta 'hädanefter allt väl’, när slafveriet måste försvinna. — Med sorg böjer jag mig för den orättfärdighet, I stån i begrepp att begå; med glädje välkomnar jag framtidens löften!»

Därpå antogs billen med 35 röster mot 13. Och härmed var det stora bördiga landområdet öppnadt för maktlystna sydstatsmän med deras beklagansvärda slaf-boskap, och härmed var denna »squattersuveränitet» proklamerad, som skulle gifva anledning till vilda gränsstrider.

Men »Young America» — som den yttersta högern kallade sig — hade vunnit, tack vare dess hänsynslöse och kraftige ledare.

Den »unge» Douglas var i själfva verket en medelålders man, ung endast i jämförelse med de nyss bortgångne åldrade statsmän, Clay och Calhoun, hvilkas ledande ställning han eftersträfvade att vinna. Från 1852 till 1860 innehade han den också. Amerikas »tre store män» voro alla borta; de andra tre, Seward, Chase och Sumner, stodo vid början af sin politiska bana, och ingen kunde göra

• Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 361.Douglas rangen stridig som den mest betydande mannen i landets offentliga lif*. Han var född 1813 i Vermont och i mycket fattiga förhållanden. Liksom de flesta af denna

tids amerikanska stormän var också han en »selfmade man», och liksom så många andra hade han pröfvat åtskilliga lefnadsbanor, innan han blef den kände yrkespolitikern. Han hade först varit snickare; sedan studerade han juridik; blef därefter biträde hos en auktionist och sedan skollärare, tills han slutligen bosatte sig i Jacksonville såsom advokat. År 1835 blef han medlem af representanthuset och 1847 senator. Han gjorde en längre resa i Europa och återvände därefter som en hänförd beundrare af tsar Nicolaus. »I hela västra Europa», på-

Stephen Douglas.

stås han under en revy i Moskva hafva yttrat till denne, »såg jag endast undergång och förödelse; men i Eders Maj:ts stater möter jag öfverallt den framåtsträf-vande, lyckolofvande framtiden*.

Han hade många egenskaper, som gjorde honom lämplig att vara en ledande man; han ägde stor fysisk uthållighet, var outtröttligt arbetsam, oförfaradt djärf, talade offentligt med stor lätthet och uppträdde med framgångsrik kraft i debatten. Han hade en ej oväsentlig andel i genomdrifvandet af 1850 års kompromiss och hade då talat om Missourikompromissen såsom »en del af konstitutionen, kanoni-

• John T. Morse: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 106. C. Bååth-Holmberg, Negerslafveriet.serad i amerikanska folkets hjärtan såsom en helig sak, den ingen förmäten hand skulle våga att rubba»**.

Fyra år därefter hade han tillintetgjort denna amerikanska folkets heliga skatt! Men så tillhörde han också den grupp af ärelystna statsmän, som täflade att komma uppför trapporna till presidentstolen. Liksom Clay, Calhoun och Webster nådde han aldrig längre än till öfversta trappsteget. Han var, liksom de, för kraftig, för despotiskt anlagd.

Slafsystemets allt starkare framträdande tendens att göra slafveriet till nationens hufvudintresse började emellertid allt mera oroa de andra partierna. Från talarstolar och i prässen började därför en liflig agitation att förena de olika fraktionerna bland slafveriets motståndare till ett parti, nog kraftigt att kunna bekämpa den eniga Södern. I Norden funnos abolitionister, freesoilmän, antislafveriwhiggar, anti-nebraskademokrater och antislafverimän, tillhörande äfven det nyss bildade »amerikanska» eller »know-nothingpartiet». Detta senare yrkade, med blicken fast på de skaror af invandrare, hvilka efter hungersnöden i Irland 1846 och revolutionen i Tyskland 1848 strömmade till landet, att af religiösa, politiska och statsekonomiska skäl ingen invandrare skulle vara valbar till något ämbete i Förenta Staterna. »Amerika för amerikaner> var dess valspråk; dess »pösande yankeeism» bragte det snart i misskredit och medförde dess undergång **. Att förena alla dessa partier blef nu ett första mål för de frisinnade ledande männen. Redan morgonen efter Kansas-Nebraskabillens antagande ägde ett möte af dem rum i Washington, och namnet >republikaner» valdes för den blifvande nya organisationen. Möten höllos därefter af de olika partierna, som till slut samlades till ett gemensamt konvent i Worcester, där det nya namnet jämte partiprogram antogs. Detta senare var att samla alla slafverimotståndarne under en fana, bekämpa slafveriets utvidgning samt om möjligt själfva dess tillvaro.

Medan de nya * republikanerna» sålunda började rusta sig till den stora strid, som skulle.ända med slafsystemets fullkomliga tillintetgörande, höll detta ännu sitt hufvud upprätt och sökte i triumf göra alla sina anspråk gällande.

Framfor allt då att ånyo sätta slafjakten i gång. Man skred ögonblickligen till verket.

Den 24 maj 1854 — dagen efter det telegrafen bragt underrättelsen om Kansas-Nebraskabillens antagande öfver landet — upprördes ånyo staden Bostons invånare af nyheten om att en slaf, Anthony Burns, blifvit gripen, insatt i fängelse på grund af falsk angifvelse för stöld och smidd i bojor. Han skulle ställas inför ransakningsdomstol, och man visste, att resultatet skulle bli hans utlämnande till hans förre herre, öfverste Suttle i Alexandria, Virginien.

Theodor Parker och Wendell Phillips besökte honom genast i fängelset och den förre utverkade, att han fick bojorna aftagna. Ett ofantligt »indignationsmöte» utlystes i Faneuil Hall, vid hvilket Samuel Sewall presiderade och både Parker, Phillips och andra berömde talare uppträdde. Parkers glödande ord eldade den förbittrade folkmassa, som fyllde salen. »De voro», sade han, »Virginiens vasaller; denna stat utsträcker sina armar öfver

våra mödrars grafvar och röfvar män i puritanernas stad---Det fanns en gång ett Boston; nu finnes det endast en nordförstad till Alexandria.» Slaflagen hade förklarats såsom slutgiltig, men det fanns

* Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 351.

** John Enander, Förenta Staternas historia, IV del, sid. 220.en annan lag som var slutgiltig, och denna lag »är i edra händer och edra armar.

— — Jag försäkrar er, att om vi resa oss beslutsamt och förklara att denne man icke skall lämna Boston, nåväl, utan att lossa ett enda skott skola vi kvarhålla honom här». Han föreslog därefter församlingen att mangrant nästa morgon infinna sig vid domstolen, inför hvilken Bums skulle föras. Under lifliga bifallsrop åtskildes mängden.

Men några brushufvuden hade redan före mötets slut störtat mot fängelset. Detta var dock strängt bevakadt, och order hade blifvit gifven alt skjuta ned fången hellre än att låta honom bortföras. Förbundsmyndigheterna hade äfven i fruktan för oroligheter låtit till Boston afsända en större militärstyrka. Försöket att befria fången med våld misslyckades alltså; soldaterna hade visserligen till en början blifvit undandrifna, fängelseporten sprängd och en fångvaktare dödad. Men när soldaterna började skjuta i luften, flydde angriparne hals öfver hufvud. Nästa morgon inryckte trupperna och Parkers fredliga plan var overkställbar. Än mer, det våghalsiga försöket var snarast en tjänst mot slafjägarne, enär det gaf dem en ifrigt önskad anledning att kalla trupperna till sin hjälp.

Burns hölls nu strängt bevakad, och ingen fick mera tillåtelse att besöka honom. Inför rätta försvarades han varmt af Richard Dana och advokat Ellis. Men hans dom var redan på förhand besluten. När den fallit, togo Phillips, Parker, Dana, Ellis och några andra antislafverimän farväl af Burns, hvars tårar uttryckte både hans tacksamhet och hans sorg. *

Men så snart utgången blifvit känd, läto de flesta af Bostons jurister drapera sina byråer i svart; från slädens kommunala byggnader flaggades på half stång och flera köpmän läto å sina affärslokaler unionsflaggan hissas upp och nedvänd. Polischefen John Hayes nedlade sitt ämbete, enär han ej ville vara med om domens verkställande.

Stämningen i Boston hade nämligen under de tio dagar den skenbara rättegången varade, blifvit allt mera upprörd; i många kyrkor lästes från predikstolen böner för den fångne, och en stor del af prässen uttalade öppet sin harm samt eggade folket till motstånd mot domens verkställande. Men — staden var fylld af beväpnade trupper, och nere i hamnen låg den af presidenten enkom dit beordrade amerikanska kuttern Morris* väntande på att föra denne darrande, förkrossade svarte man tillbaka i det slafveri, hvilket han så tappert sökt undkomma.

Mellan dubbla led af soldater, eskorterad af en beväpnad stark trupp, fördes Anthony Burns från sitt fängelse till hamnen, medan många tusenden af Bostons invånare trängdes i alla gathörn, uppsändande förbannelser mot slafjägarne och böner för det olyckliga offret. »Kidnappers, kidnappers», sorlade mängden, och soldaterna bleknade af skam och blygsel. Alla butiker i de gator tåget skulle passera voro stängda, sorgflaggor voro uthängda och i alla fönster trängdes människor, som hotande knöto sina händer mot den sorgliga processionen.

När denna hunnit hamnen, fördes Burns ombord å kuttern, fortfarande under stark bevakning; men i samma ögonblick bröt folkmassan igenom soldaternas led, en stor mängd antislafverimän ilade fram för att säga fången ett sista farväl, och just som skeppet lade ut, sträckte pastor Daniel Foster sin hand mot höjden och ropade: »Låtom oss bedja». Som af en gemensam ögonblicklig ingifvelse blef det plötsligt dödstyst i den oerhörda folkskaran; prästens röst hördes vidt omkring,

• Henry Wilson: Rise and Fall of Ihe Slacepoicer, vol. II, pag. 441där han med brinnande värme anropade Gud om hjälp för den vanärade republiken och om hjälp för den fångne, som bortfördes å det långsamt glidande skeppet.

Detta var emellertid den sista »kidnapping» man vågade företaga i Boston; den harm den väckte var oerhörd och bidrog högst väsentligt till slafveriets slutliga störtande, i det den föranledde oräkneliga dittills obeslutsamma och

tvekande män att afgjordt sluta sig till det republikanska partiet, som därigenom till sist skulle bli mäktigt nog att välja Abraham Lincoln till president. Utan Anthony-Burns-

Anthony Bums föres till hamnen.

affären hade måhända ännu en presidentperiod eller mer gått till ända, innan detta parti hunnit bli det starkaste i landet*.

* Hvad Anthony Bums angår, så blef han strax före krigets utbrott löskÖpt af den man, domaren Devens, som dömt honom att återsändas i slafveriet. Strax innan denne begaf sig i fält, där han blef general, gaf han nämligen mrs Child i uppdrag att ombesörja saken och lämnade henne 1,800 dollars som lösepenning för mannen. Burns' beskyddare i Boston funno honom ovanligt begåfvad och satte honom i Oberlin College i Ohio. Han blef sedan lärare och predikant för sin stams folk. —Men att den grymma lagen om flyktade slafvars återlämnande ingalunda tillkommit »för syns skull» visade sig nogsamt öfverallt i de fria staterna, där upp* rörande människojakter snart började höra till ordningen for dagen.

Kansas-Nebraska-billen var ej heller någon abstraktion. Invånarne skulle, så föreskref den nya förordningen, självfva bestämma, om landet skulle bli slafstat eller fristat. Detta var just den berömda »squattersuveräniteten». Men i Kansas och Nebraska funnos i det närmaste ännu inga invånare, eller, rättare sagdt, å detta ofantliga område bodde endast omkring 1,000 amerikanska medborgare.

Det parti, som skulle kunna hinna ditsända de flesta »nybyggare», skulle alltså bli det egentligen vinnande, och härpå skulle det i självfva verket bero, om det nya territoriet blefve slafstat eller ej.

En täflan, som urartade till blodigt inbördeskrig, började därför. Redan på våren 1854 hade i Nya England under ledning af Eli Thayer, en medlem af Massachusetts legislatur bildats ett »sällskap till understöd för emigranter». I början af juli månad uppbröt han med en liten flock emigranter, som togo i besittning ett landområde på södra stranden af Kansasfloden. De grundläde här den nuvarande staden Lawrence. Ett par veckor därefter anlände en ny flock, medförande en ångsåg; och inom kort började nybyggames tält utbytas mot fasta hus af bjälkar och stockar.

Före vinterns inbrott hade »the Aid-Company* ditsändt 500 emigranter, och från de öfriga fristaterna var invandringen så stor, att före årets slut den »fria» befolkningen stigit till 8,000 personer*.

Detta väckte ängslan i sydstaterna, särskildt i gränsstaterna. Ännu hade ej någon mera betydande invandring härifrån ägt rum, enär ingen vågat medföra en så dyrbar vara som slafvar i det nya territoriet, hvilket ännu så väl lämpade sig för rymning.

Men särskildt staten Missouri hade gjort sig stora förhoppningar om att vinna nytt slafområde. Missouri gränsade i väster alldeles intill Kansas, och att verka för Nebraska-billen var den uppgift, som särskildt blifvit dess representant i kongressen, den illa beryktade senator Atchinson, ålagd. Han hade ock med hänförelse ägnat sig åt denna sin uppgift, som han förklarat sig älska högre än hoppet om evig salighet**.

Naturligtvis — kunde en representant för en slafstat tillåta, att ett land sådant som Kansas blefve »fritt»? Ett gränsland till hans egen stat med dess »heliga institution»! En stat, som dittills haft så stor säkerhet för att dess slafboskap ej skulle kunna rymma! Ty Iowa låg 100 mil mot norr och Illinois 200 mot väster, medan en mur af indianstammar bevakade gränsen i väster. Skulle detta lugn nu försvinna, och de frihetssökande slafvarne finna öppen väg till Kanada endast genom att öfverskrida gränslinjen? Skulle priset å denna slafboskap falla till halfva sitt

Betecknande är det yttrande en annan domare, Barnes, fällde till Oliver Johnson. »Vännen Devens har begått ett stort misstag», sade han; »när jag var domare och slaf-patronerna försökte förmå mig att gripa deras slafvar, brukade jag svara: 'jag vet inte, hvar edra niggers äro, men jag skall taga rätt på dem'. Så gick jag till Garrisons tidningsbyrå och sade: 'jag måste ha reda på en neger, som ser ut så och så; underrätta mig om, hvar han finnes'. Och då visste jag, att karlen redan nästa dag skulle vara i Kanada.» (Oliver Johnson, Antislaeery Days, pag. 87.)

• Bryant and Gay. A populär history of the United States, vol. IV, pag. 408.

•• Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 396.värde genom bristen af en ny marknad? Med 15 millioner acres obrukad bördig jord öppen för de förstkommande, hvi skulle ej den stackars hvite mannen kunna medföra sina »svarta gossar» några få mil västerut för att åt honom skörda tobak på Kow eller Kansasflodens feta strand? Och dessutom —det stundande valet — stadfästandet af konstitutionen för det nya territoriet! Hade ej landets ädle försvarare i kongressen, Atchinson, sagt, att »om ni stannar blott en enda dag i territoriet, kan ni sända 500 af edra unge män att rösta för edra institutioner». Om hvarje kommun i staten Missouri gör sin plikt, så skall också frågan utan vidare afgöras vid valurnorna*. Alltså, upp I män från Missouri, upp till ett nytt korståg, till ett härnadståg mot inkräktarne norr ifrån!

Och medan invandrarne från de fria staterna ännu bodde i sina tält, öfver-raskades de plötsligt af 250 beväpnade missourier, som befallde dem att genast upprifva tälten och lämna territoriet. Denna befallning upprepades flera gånger och till sist med den hotelsen, alt om den icke »inom tio minuter» vore åtlydd, skulle de fördrifvas med tillhjälp af gevär och bajonett. '

Men fristalsmännens enighet och beslutsamhet afskräckte de anfallande från striden, och de drogo sig tillbaka för att afvakta ett lägligare tillfälle.

Presidenten Pierce hade emellertid utnämt A. Reeder, tillhörande demokratpartiet, till guvernör öfver territoriet, och denne skred genast till verket att organisera en territorialstyrelse.

Först och främst skulle en kongressrepresentant väljas. Och nu buro senator Atchinsons ord frukt. Skaror af gränsbor kommo från Missouri i sådant antal, att de lyckades öfverrösta de verklige nybyggarne, och en svdstatsman, J. W. White-field, blef vald. På samma sätt när det gällde att välja medlemmar till den lagstiftande församlingen. General Stringfellow, sedermera ordförande i den första legislaturen, hade ställt följande uppmaning till missourierna: »I skolen märka hvarje skurk ibland er, som är det minsta behäftad med abolitionism eller free-soilism. Jag råder er att sätta er i besittning af hvarje valdistrikt i Kansas och rösta med tillhjälp af bowieknif och revolver. Hvarken gifva eller taga pardon,

om saken fordrar det. Det är nog, att slafintresset vill det —--» Antalet af-

gifna röster voro G,320 flera än hela antalet af lagligt röstberättigade män i territoriet. Men legislaturen var vald, det första resultatet af »squattersuveräniteten».

Den nya församlingen skulle nu i sin ordning antaga en författning. En sådan, omfattande mer än 1,000 sidor, arrangerades hastigt och lustigt genom att kopiera Missouris och utbyta ordet »stal» mot »territorium». Därigenom bestämdes, att slafveriet vore lagligt infördt, hvarjämte dödsstraff påbjöds för en hvar, som förhjälpte en slaf att rymma. Detta var första upphofvet till den beryktade »Le-compton-konstitutionen» **.

Detta blef äfven guvernör Reeder för mycket. Han rapporterade saken till Washington; men den, som råkade illa ut, var han själf. Presidenten Pierce icke allenast stadfäste allt hvad som skett, utan afsalle Reeder och utnämnde en mera »pålitlig» man, Wilson Shannon, till guvernör.

• Bryant and Gay: A populär history of the United States, vol. IV, pag. 410.

•• Så benämnd efter den »hufvudstad» slafpartiet skyndat att skapa och som uppkallades efter advokaten Lecompte, såsom tack för hans stora nit vid befrämjandet af slafveriet. Det dröjde dock icke länge, innan denna hufvudstad degraderades till en helt vanlig, obetydlig köping (Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 423).Denne började sin verksamhet med att uppträda på ett möte i Westport, Missouri, »gränsröfvarnes» hufvudkvarter, där han förklarade sig vara »för slafveri i Kansas».

Delta var liktydigt med nya anfall, nu mera i general Stringfellows stil, mot fristatsnybyggarne.

Den 21 nov. 1855 föll det första offret. William Dow, en fristatsnybyggare, blef vid ljusan dag och i flera personers närvaro skjuten af en missourier. Den döda kroppen fick ligga kvar på vägen, tills det blef mörkt;

mördaren frikändes af guvernören. Nästa man som föll var nybyggaren Thomas Barber, som fredligt och obeväpnad återvände till sitt hem. Han nedsköts utan vidare af en major Clark, som befallt honom vända om, hvilket han icke gjorde. Ej heller denne mördare blef straffad; i stället blef han befordrad af Franklin Pierce.

Dessa och flera liknande våldsgärningar tvungo emellertid nybyggarne till självförsvar. De hade aldrig godkänt den »antagna» författningen, ej heller den så olagligt valda legislaturen, utan hade hållit ett »freesoilkonvent» i Topeka, där de valt en fristatslegislatur, antagit en fristatsförfattning och tillsatt guvernör samt andra tjänstemän. Att försvara sin författning och sin personliga säkerhet var för dem en nödtvungen sak, och striden mellan »abolitionisterna» och »gränsröfvarne», som de kallade hvarandra, var i full gång.

För att »återställa lugnet» uppbådade guvernör Shannon militär, och följden häraf blef den önskade, nämligen att ett stort antal »frivilliga» från Missouri anmälde sig. Den lilla uppblomstrande staden Lawrence hotades, men nu strömmade äfven från Norden »frivilliga» till och missourierna funno, att segern ej gick så lätt att vinna som de trott.

På våren 1856 kom emellertid några hundra man från Syd-Karolina under anförande af major Buford till deras hjälp. I spetsen bars en röd flagga med inskrift »South Carolina and States Rights>. Den förenade styrkan tågade nu med regeringens i Washington uttryckliga samtycke emot Lawrence, som stormades och delvis brändes, hvarefler fristatslegislaturen fördrefs af Förenta Staternas trupper och guvernören anklagades för högmålsbrott. Synnerligt upplysande för hela ställningen är den omständighet, att Jefferson Davis då var krigsminister; det var han, som beordrade flera regementen under general Smith att »återställa lugnet» i Kansas och undertrycka »detta öppna uppror mot lagarna och de konstitutionella auktoriteterna*». Till all lycka var general Smith mindre nitisk för slafveriets sak än krigsministern Jeff. Davis, eljest skulle sannolikt det stora inbördeskriget hafva börjat i Lawrence i stället för i Charleston.

Men presidenten Pierce hade väntat, att fristatspartiet härmed skulle vara lill-intetgjordt. När så ej var fallet, blef han missbelåten med guvernör Shannon, återkallade honom och utnämde John W. Gearv i hans ställe.

Denne anlände till Leavenworth i sept. 1856. Han hade under vägen mött guvernör Shannon, som, misstänkt af slafpartiet, måst i natt och mörker fly från territoriet, utom sig af förbittring mot det parti, han förut gynnat. Af honom fick den nye guvernören veta sakernas ställning.

Strax därefter fick han själf se en skara af 60 missourigränsröfvare komma tågande med vagnar, vapen och kanoner samt under öppen förklaring, att de begifvit sig till Kansas för att jaga och döda abolitionisler. Under hela vägen till Leavenworth fick han se samma scener upprepade — flockar af flyktingar, laglöshet och

* Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 6.våld rådande öfver allt, skurkar och tjufvar på gator och farvägar, plundrade och öfvergifna farmar, förskräckelse, ångesi och upphetsning samt den militära styrkan overksam, medan flera tusen gränsröfvare lägrat sig i närheten för att drifva abolitionisterna, »dessa bedragare och tjufvar», ur territoriet.

Guvernören befallde emellertid de reguliera trupperna att skingra röfvar-hoparna, och efter någon tids guerillakrig kunde han rapportera till Washington, att »freden i Kansas var återställd». Men till sin förvåning och harm märkte han nu, att han blifvit sänd till Kansas uteslutande i partisyfte. Han hade genom sin rättrådighet kommit i misskredit hos det styrande slafpartiet, råkade därigenom i konflikt med sina öfverordnade och nedlade sin befattning i mars 1857.

Han efterträddes i sin tur af Walker från Mississippi, en man, som 1845 under Texasstriden gjort Södern stora tjänster och var ansedd såsom en framstående politiker. Hans utnämning fyllde slafägarne med förhoppningar och fristatsmännen med sorg, men äfven med öfvertvgelsen att tiden för dem att handla vore inne. Och båda partierna rustade sig ånyo till strid.

I besittning af territorialförvaltningen upprättade slafpartiet i och för det förestående valet af kongressledamot en politisk census, som med ens försatte fristatsmännen i betydlig minoritet. Dessa beslöto å sin sida, vid ett nytt konvent i To-peka, att alldeles afhålla sig från att rösta för att på intet vis nödgas erkänna svindellegislaturens i

Lecompton dem påtvungna lagar. De hade äfven den tillfredsställelsen, att anklagelsen för högmålsbrott mot deras guvernör, Robinson, och de öfriga under Topekaförfattningen valda ämbetsmännen blifvit tillbakatagen. När den s. k. »English-billen» senare blef dem förelagd, vägrade de äfvenledes ståndaktigt att rösta för slafpartiets författning, trots den nye guvernörens hotelser samt de fagra löften, som af kongressen blifvit fästa vid antagandet däraf. De stadfäste tvärtom ytterligare sin egen fria statsförfattning.

Detta var striden mellan de s. k. Lecompton- och Topekakonstitutionerna.

Till slut beordrade guvernören trupper emot »rebellerna», men som han samtidigt fick ögonen öppnade för slafpartiets bedrägliga census, sökte han än en gång i godo förmå fristatsmännen att rösta. Dessa gåfvo efter; och. trots de ogynnsamma utsikterna vunno de en lysande seger; med 7,600 röster mot 3,700 afslogs English-billen. Slafägarne förfärades, men i förhoppning om understöd af sydstats-mannen Walker, den nye guvernören, anklagade de fristatspartiet för valfusk. Deras fräckhet gick så långt, att de inlämnade till guvernören en med 1,624 namn undertecknad klagoskrift från »den blomstrande staden Oxford». Men guvernören undersökte saken närmare och fann, att »den blomstrande staden Oxford» bestod af elfva små hus och att namnlistan på de föregifna 1,624 valmännen utgjorde en af en och samma hand utförd afskrift af staden Cincinnatis adresskalender. Som hederlig karl afvisade han klagoskriften och erkände fristatspartiets seger.

Men detta var ej det ändamål, för hvilket Buchanan sänd t honom till Kansas. Denne hade nämligen blifvit president, efler det Pierce återgått till sitt förra dunkel, Walker i sin tur behandlades nu såsom kättare och förrädare samt måste inom kort lämna sin plats åt demokraten Denver. Denne å sin sida måste vika för Samuel Medary, och på detta sätt fortgingo Kansasoroligheterna anda till det stora inbördeskrigets utbrott. År 1859 hade visserligen en konstitution, som uteslöt slafveriet, blifvit antagen och exguvemör Robinson återinsatt i ämbetet. Men först 1861, sedan slaf-staterna brutit unionen, lyckades det Kansas att få inträde i denna såsom fri stat.16.

Medan »gränsröfvare» och »gränsmördare» huserade i det nya territoriet, visade sig samma olaglighetens ande inom kongressen, i hvars senat ett sorgligt ryktbart drama kom att äga rum. Ty allt efter som Kansasstriderna blefvo bittra och blodiga, upphetsades äfven sinnena rundt i landet. I Washington hade gräns-röfvarpolitiken många representanter, som gjorde stämningen orolig. Kongressledamöter gingo beväpnade på gatorna och sutto med laddad revolver å sin plats i Hus och senat.

Den 19 och 20 maj höll Charles Sumner sitt bekanta tal om »brottet mot Kansas», om hvilket tal skalden Whittier sade, att det var »en väldig och fruktansvärd filippik, värdig den stora saken». Det beskref detta »brott> och de ursäkter, som blifvit gjorda för detsamma; det betecknade dessa såsom tyranniska, absurda, dumma och skamlösa apologier: »Tyranniet, absurditeten, dumheten och skamlösheten dansa likt häxor kring detta brott.---- Den strid, hvilken, begynnande i Kansas, når oss, skall snart flyttas från kongressen till denna långt vidsträcktare scen, där hvarje medborgare icke endast är åskådare, utan aktör.---

I den skymfade konstitutionens, i de förtrampade lagarnas, i den förnedrade humanitetens, i den störda fredens, i den hotade frihetens och den allsmäktige Gudens namn gör jag denna sista vädjan 1» —Talaren vände sig äfven till de sydstatsrepre-sentanter, som en längre tid anfallit honom, särskildt Douglas och Buttler från Syd-Karolina, och besvarade skarpt och sakrikt deras attacker. Hans tal, som upptog två dagar, skildras såsom ett af de mest träffande, genomtänkta och öfverlägsna, som någonsin hållits i Förenta Staternas senat. Förbittringen däröfver var i proportion därefter och urartade nästan till vanvett. Hela slafpartiet mumlade om hämd, och Buttlers systerson, Preston Brooks, en ung representant i Huset, sökte under tvenne dagar förgäfves möta Sumner, för att hämnas hans yttrande om senator Buttler.

Den 22 maj gjorde han sig ärende in i den ajournerade senaten, där Sumner ännu kvarsatt skrifvande vid sin pulpet. Han gick fram till denne och sade: »Jag har två gånger noga genomläst ert tal; det är ärekränkande för Syd-Karolina och mr Buttler, som är min släkting.» I samma ögonblick gaf han den intet anande Sumner, som knappast hunnit blicka upp från sin skrifning, ett våldsamt slag i hufvudet med sin käpp. Hindrad af pulpeten och förblindad af det strömmande blodet, försökte Sumner fåfängt resa sig till försvar, medan slag på slag haglade öfver hans hufvud, till dess han nedsjönk medvetslös. Brooks fattade honom nu i rockkragen och bearbetade den

hjälplöse mannen, tills käppen splittrades. Sum-ners hufvud var då fruktansvärdt tilltygadt; vittnen uppgåfvo, att han fått mer än

30 slag. I rummet befunno sig 10—15 personer, hvilka, sedan de öfvervunnit första häpenheten, störtade fram till hjälp, men hindrades af sydstatsrepresentanten Keitt, hvilken, svängande sin käpp, rusade fram, ropande: »Lämna dem ensamma!» Det dröjde alltså ett ögonblick, innan tvenne af den öfverfallnes vänner hunno springa omkring pulpetraderna och komma till hans bistånd. Medan den .ene grep Brooks i armarna, upplyfte den andre Sumner, som skenbart liflös utbärs i nästa rum, där läkare genast infann sig*.

• Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 51.

Detta skurkaktiga öfverfall upprörde det allmänna medvetandet öfver hela landet, ehuru de handlande personerna till stor del bortskymdes af de principer, hvilka de representerade. Sumner och Brooks blefvo rent af betraktade såsom representanter för de två hufvudpartier, som söndrade landet, och uppträdet den 22 maj ansågs typiskt för hvad man hade att vänta så att säga på den stora »nationalscenen».

Äfven detta uppträde bidrog, liksom Anthony-Burns-affären, att öka republikanernas antal, försvaga den öfvermodiga Södern och förbereda den sista akten i slafemancipationshistoriens drama.

På aftonen den 22 maj samlades de republikanska senatorerna i Sewards hus. De utgjorde endast en femtedel af senaten, men beslöto, att Henry Wilson i partiets namn skulle nästa dag fästa dennas uppmärksamhet på det skedda.

Han gjorde också detta i allvarliga ordalag och uppmanade de äldre senatorerna af det härskande partiet att inlägga motion om undersökning af saken. Men när detta icke skedde, reste sig Seward och fordrade tillsättandet af en under-sökningskomité. Denna blef vald och kom naturligtvis att bestå endast af sydstats-män, bland hvilka icke fanns en enda vän till Sumner. Komitén vidtog ej heller några åtgärder. Men äfven Huset hade på grund af öfverfallet utsett en liknande komité, och denna infordrade en mängd senatorers vittnesmål i saken.

En af dessa, en mr Slidell, berättade då, att han jämte några andra, bland dem Douglas, samtalade i ett sidorum, då en person rusade in och omtalade öfverfallet. »Vi hörde nyheten utan någon rörelse. För min del, det får jag bekänna, erfor jag ingen sådan. Jag har ingen lust att blanda mig i andras angelägenheter. Jag förblef sittande, där jag satt. De andra herrarne gjoide detsamma. Vi rörde oss ej ur fläcken.--Jag stod ej i något slags förbindelse till Sumner och hade ej talat med honom på två år. Jag kan ej inse, hvarför jag skulle ingripa till hans förmån.»

En annan, mr Toombs, sade rent ut, att han med full afsikt ej kommit Sumner till hjälp. »Någon af de närvarande ogillade mr Brooks. Jag svarade, att jag gjorde motsatsen. Detta är ännu min tanke.»

Senatorerna från Norden fördömde däremot i starka ordalag mordförsöket och försvarade rätten till fri debatt inom den fria republikens senat.

Sydstatsrepresentanterna hade emellertid beslutat att genom ett nytt våldsamt öfverfall hämnas på Wilson för hans uppträdande; men detta afstyrdes genom senator Orrs, Syd-Karolina, energiska uppträdande.

Det beslöts emellertid, att Brooks skulle aflägsnas ur representanternas hus och att Keitt, som hindrat Sumners vänner att genast komma till hans hjälp, skulle kallas inför skranket. Keitt nedlade genast sitt mandat, och Brooks höll ett tal, hvari han utöste skvmford mot både kongressen i dess helhet och senaten,

samt förklarade, att ingen behöfde lägga sig i hans »personliga affärer.---

Jag skred fullkomligt frivilligt till verket, ehuru jag något tvekat, om jag skulle välja en hästpiska eller en oxremspiska (sådana som användas vid slafvars bestraffning); men som jag visste, att senatorn var mig öfverlägsen i styrka, fruktade jag, att han skulle vrida den ur min hand. då jag blifvit tvungen att göra hvad jag kanske sedan ångrat.» — Hvad detta skulle vara, förstår en hvar lätt. Han afsade sig emellertid äfven sitt mandat och återvände till sin valkrets, där han emottogs som en triumfator. Möten höllos i hela staten, och ett allmänt »bragjordt» ljöd emot honom. Studenter och lärare vid Virginiens förnämsta universitet öfverräckte honom en

hederskäpp, och det ledande demokratiska bladet yttrade: »Det synes, att Söderns ridderlighet vaknat*. Tidningen »Richmond Examiner* sade: »Långt ifrån att klandra mr Brooks, anse vi honom såsom en konservativ

gentleman, den där söker återupprätta senatens förlorade värdighet--och hvars

exempel borde följas af en hvar gentleman från Södern, hvars tänkesätt icke för-därfvats af karakterslösa abolitionister.» Och en annan tidning, »Richmond Enquirer*, skref: »Hela Söderns präss applåderar mr Brooks handling — vårt bifall är åtminstone helt och utan reservation; det var en rättvis handling, utförd i rätt tid och på rätt plats».

Naturligtvis blef Brooks, denne värdige representant af slafstaterna, enhälligt återvald, och inom 14 dagar hade han triumferande återintagit sin plats i Huset. Af sina sydstatskolleger hälsades han med stora ord: »Jag vet ingen, hvars offent-liga bana gör honom mera värd sina valmäns fulla förtroende och gillande», yttrade senator Mason under en offentlig middag till Brooks ära, och Jeff. Davis instämde häri: »Jag kan endast uttrycka min sympati för er genom att gifva luft åt de känslor, som tvinga mig, en son af Karolina, att välkomna en återvändande broder, som blifvit skymfad och förföljd, emedan han harmades öfver ett ärekränkande anfall på sin moders representant.» Äfven Buchanan, den blifvande presidenten, yttrade sig i samma anda, och mr Savage, representant i Huset, sade: *Att dö ädelt är lifvets hufvudsyfte. Historien äger blott ett Thermopylae; det borde hafva funnits ett till för Preston Brooks---*»

Söderns ledande män gillade omisskännligt och allmänt lönmördarens dåd.

Charles Sumner dog emellertid ej af den misshandel han lidit; men efter att ett helt år hafva sväfvat mellan lif och död, var han i ännu tre år urstånd-satt till allt arbete. Hans valmän återvalde honom det Oaktadt enhälligt till senator, och under fyra år stod alltså hans plats i senaten tom. Först den 4 juni 1860 hördes åter hans röst i denna församling. Åtskilliga förändringar hade då ägt rum; både Buttler och Brooks voro döda. Men i det stora hela voro partiintressena desamma. Det gällde då Oregons och Kansas’ upptagande som fristater, och Södern kämpade däremot med all sin makt.

Sumner uppträdde lika oförfaradt och utan omsvep som fordom och påpekade i ett stort tal om »slafveriets barbarism» systemets rätta karaktär. »Slafveriet måste bekämpas, ej allenast af politiska, utan af alla möjliga skäl, både sociala, ekonomiska och moraliska.

»Vår strid är ingen teaterstrid, ej heller är det någon strid mellan rivaliserande partier, af Hvita och Röda Rosor eller teatraliska Neri och Bianchi; det är en djupt allvarlig strid mellan Rätt och Orätt, mellan Godt och Ondt — större kamp har aldrig förekommit i vår historia, knappast i någon historia; och denna kamp kan endast sluta med frihetens fullständiga triumf**.»

Med detta tal återtog Sumner sin plats såsom en af frihetspartiets främste män, outtröttligt kämpande mot slafveriet, till dess det slutligen dukade under.

Vi återgå emellertid till år 1856. Tiden nalkades, då presidenten Pierce skulle afträda från sin omotiverade upphöjelse. Partierna rustade sig åter till val-

* Henry Wilson: Rise and Fall of the Slavepotcer, vol. II, pag. 485—490. Bryant and Gay: A populär history of the United States, vol. IV, pag. 420.

*• Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 56.strid, och de män, som hoppades vinna den lockande utmärkelsen, började göra sina »talturnéer» i staterna.

Det »amerikanska» partiet sammanträdde först och utnämde Fillmore samt ex-presidenten Jacksons adoptivson, Andrew Donelson, till sina kandidater.

Demokraterna kommo därnäst. Pierce kunde alls icke komma i fråga; det var ej längre tider för svaga och obetydliga män; partiet tvekade till en början mellan Douglas och Buchanan; men Douglas, som själf ansåg sig för och äfven i självfva verket var partiets ledare, hade med sitt energiska och självmedvetna uppträdande stött mer

än en för hufvudet, hvaremot Buchanan under de sista årens strider såsom minister i England stått utanför händelsernas gång. Han valdes därför till partiets presidentkandidat.

Republikanernas konvent sammanträdde i Philadelphia omedelbart efter anfallet på Sumner i senaten och plundringen af Lawrence i Kansas. Alla fristater samt åtskilliga gränsstater och territorier voro representerade här, men ehuru partiet brann af handlingslust, var det dock ännu för ungt att kunna besegra det gamla, starka demokratpartiet. Det uppsatte emellertid som sin kandidat den populäre general Frémont, mycket bekant från sina forskningsresor i den obekanta västern samt för den stora andel han haft i Kaliforniens organiserande till fristat; han hade också varit en af denna stats första senatorer.

Till vicepresident utsågs William Davton, sedan pärliet något tvekat mellan honom och Abraham Lincoln. Hvilka, frågar en amerikansk författare, hvilka skulle följderna ha blifvit, om den hetsige och impulsive Frémont blifvit president och det stora inbördeskriget utbrutit redan 1856, medan den lugne, kallblodige Lincoln varit vicepresident?

Men ödets timme för den senare hade ännu icke kommit. Demokraternas kandidat blef vald, om än med ganska ringa majoritet. Detta var ett svårt slag för republikanerna, men äfven en lärdom, som vid nästa än betydelsefullare val kom dem till godo.

Det första utslag den nye presidenten hade att falla var i det beryktade »Dred-Scott-målet», som pågått redan under flera år, och hvars utgång emotsågs med stor spänning af både slafpartiet och dess motståndare.

En slaf, vid namn Dred Scott, hade af sin herre, d:r Emerson, blifvit förd till den fria staten Illinois, belägen norr om den i Missourikompromissen utstakade gränslinjen. Här gifte han sig med en slafvinna, Harriet, som äfvenledes blifvit af sin herre ditförd. Tvenne deras barn föddes sedan under vistandet i Illinois, som varade så länge som fordrades, för att en person skulle kunna bli medborgare af staten. Men då hans herre flyttade tillbaka till Missouri, medförde han Dred Scott, alltjämt som slaf, och sålde hans hustru och barn åt en slafägare.

Då klagade Scott inför staten Missouris domstol, att såväl han som hans familj olagligen kvarhöllos i slafveri, enär de genom att vistas i Illinois blifvit lagligen fria.

Svaranden förnekade hans rätt till denna fordran, enär klaganden såsom afrikan icke vore och icke kunde bli medborgare af staten Missouri samt därför att denne jämte hustru och barn vore svarandens lagliga egendom, hvilken han hade rätt att behandla som han behagade.

Juryn bekräftade detta. Scott tog då sin sista tillflykt till en s. k. »bill oferror», hvilken bestod däri, att sakens fakta förelädes Förenta Staternas domstol i Washington, som då ägde att falla afgörande utslag.

Öfverdomaren Taney, som genom detta mål förvärfvat sig en sorglig ryktbarhet i Amerikas historia, icke allenast stadfäste Missourijurvns dom, utan skärpte den än ytterligare och detta under det äfvenledes sorgligt beryktade påståendet, att »en svart man äger inga rättigheter, som en hvit är förbunden att respektera».

Dred Scott dömdes alltså till evigt slafveri, enär han som slaf blifvit från det fria Illinois återförd till slafstaten Missouri, hvarvid han gick förlustig fördelen af vistandet i Illinois och ånyo hemföll under Missourilagen.

Målet blef prejudikat i följande punkter:

1. Ingen fri neger kan någonsin bli medborgare i Förenta Staterna.

2. Den del af Missourikompromissen, som upphäfver slafveri i territorierna 36° 30' nordlig bredd, är författningsvidrig.

3. En slaf kan af sin herre föras till en fristat, där slafveri är förbjudet, utan att därigenom bli en fri man.

Detta utslag gillades af nationalregeringen och af det demokratiska partiet, men fördömdes i skarpa ordalag af republikanerna. Särskildt uppstod mellan Douglas och Lincoln, de båda män som efter denna tid kommo att stå såsom medtäflare om makten, en het debatt, i hvilken Lincoln kraftigt och klart förklarade Dred-Scott-domen såsom partisk och olaglig.

Men den hade dock tillsvidare fullt gällande kraft och hade, som sagdt, blifvit en cause célébre, ett nytt plus i den orsakskedja, som till slut skulle komma att störta den makt, som framkallat den.

Senator Douglas hade emellertid att kämpa för ett omval af den stat, Illinois, hvars representant han var. Ett dylikt återval var för honom af allra största vikt såväl i och för sig själft som för presidentvalet 1860, till hvilket det vore ett godt trappsteg. Illinois var visserligen fristat, men på samma gång en demokratisk stat, hvilket förklarar, hvarför en så utpräglad kämpe för slafveriet kunde bli dess senator. Särskildt gynnade dess södra del »systemet», befolkad som den var af emigranter från närgränsande slafstater — vi erinra endast om Altontragedien. Men i dess norra del började fristatslynnet att allt mer och mer göra sig gällande, i den mån som den hastigt växande staden Chicago fylldes af invandrare öster-ifrån och började lifligt sympatisera med den öfriga Norden. Douglas måste alltså för hvad pris som helst söka stadga sin makt och sitt inflytande samt söka vinna röster äfven i norra delen af staten. Han gjorde därför under sken af principfasthet dock på sätt och vis en svängning, som för honom själf blef ödesdiger, enär han därigenom förolämpade Söderns demokrater, hvilka aldrig förläto eller glömde delta.

Kansas-striden pågick som bäst, och i kongressen hade framlagts en bill om Kansas' intagande i unionen med Lecomptonkonstitulionen, som upplät landet för slafveriet, samtidigt som den upphäfde den just af Douglas förut förfäktade »squatter-suveräniteten». Ty denna hade afsett folkets rätt att själf välja sin författning, medan Lecomptonkonstitulionen påtvingades det emot dess vilja och i trots af dess val, hvilket, gäckande alla Söderns ansträngningar, var och förblef Topeka-eller fristatsförfattningen. Bland dem som afgjordt röstade emot denna konstitutions antagande, var till allmän förvåning således äfven Douglas, hvilken alltså i denna punkt svek sitt gamla program och slöt sig till republikanerna. Han råkadeför den skull äfven i häftig tvist med presidenten, hvilken önskade Lecompton-konstitutionens antagande; men för presidenten hyste Douglas stort förakt; han kände sig vida öfverlägsen denne, som aldrig varit och aldrig skulle kunna bli en ledande man*.

I kongressen uppstod nu en strid, som varade i fem månader, och Douglas arbetade i senaten af all sin kraft för ett förslag af mr Crittenden, att konstitutionen skulle underställas invånarnes i Kansas eget afgörande.

I huset pågick debatt om samma sak och med ännu större häftighet. De yttranden som här fälldes äro delvis af stort intresse, enär de redan nu gifva en föreställning om de Söderns planer, som senare kommit i dagen, nämligen att ett stort central-amerikanskt kejsardöme skulle bildas med slafveri som grundval **.

Det var Svd-Karolinas representant, James Hammond, som fällde följande uttryck, sedan han föreslagit, att »Norden och Södern borde ställas ansikte mot ansikte, för att man måtte se, hvilka resurser en hvar af dem ägde under förutsättning af skilda organisationer: »Om än Södern», sade han, »icke eröfrar en tumsbredd ny mark, så besitter hon dock 850,000 kvadratmil och är alltså större än England, Frankrike, Österrike, Preussen och Spanien tillsammans. Är icke detta territorium nog för att däraf skapa ett kejsardöme som skall behärska världen? Det kan uppställa en armé, större än den någon makt på jorden kan sända emot det, en armé af män, uppfödda på hästryggen och med geväret i hand». Föröfrigt vore Södern tillräckligt skyddad af sin bomull, ty »ingen vågar börja krig mot bomullen. Ingen makt på jorden vågar det. Bomullen är

kung!---Hvad skulle väl hända, om Södem under tre år upphörde att

odla bomull?--— England skulle stå på hufvudet och draga med sig hela

den civiliserade världen utom Södern---Söderns styrka härleder sig från

harmonien i dess politiska och sociala institutioner. Denna harmoni gifver henne den bästa samhällsbyggnad i världen och en utvidgad politisk frihet, parad med fullkomlig trygghet, sådan intet annat folk på jordens yta någonsin haft att

fröjdas åt.»---Det var ett faktum, att i alla sociala system måste det finnas

tjänare för »lifvets grofarbete», en människokla3s, som är absolut nödvändig för den klass' tillvaro, som leder »utvecklingen, civilisationen, förfiningen». Detta vore samhällets och den politiska styrelsens rätta grundval; en

sådan grundval vore just slafveriet, så mycket bättre än Nordens fria arbete, ty medan »vi lega våra slafvar för lifstid och behandla dem väl, lega ni edra för en dag och fråga ej vidare efter dem». Söderns slafvar voro »lyckliga, nöjda, anspråkslösa och på grund af intellektuel svaghet ur stånd att oroa oss ined några anspråk, utan rösträtt och politisk makt, medan Nordens arbetare, bröder af vårt eget blod, våra likar i begåfning, voro förbittrade öfver sin förnedring och utgjorde med sin rösträtt en politisk makt.»

Detta tal, hvari Söderns ståndpunkt så klart framställdes, var en utläggning af den kort förut proklamerade satsen, att »den svarte mannen har inga rättigheter, som den hvite behöfver respektera». Det blef också besvaradt af nordstatsmännen, bland hvilka Hamlin yttrade sig först, sägande bland annat angående de fria arbetarne: »De utgöra vår legislation, de uppehålla staten, de äro staten. Jag kan försäkra denne herre, att de äro icke endast vårt samhälles grundval. De äro

* John T. Morse: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 108.

** Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 312.de män, som rödja våra skogar, de män, som komma våra grönskande kullar att bära sina skördar, de män, som bygga och föra våra skepp, de män, som bygga och bebo våra städer, de män, som utgöra den stora massan af vårt samhälle. De äro, min herre, ej endast de pelare, som uppbära vår regering, men de äro kapitålerna, som smycka själfva pelarne.»

Striden om själfva hufvudpunkten tycktes emellertid komma till en lösning sedan »English-billen», så kallad efter sin upphofsman, blifvit antagen af både Hus och senat samt undertecknad af presidenten. Denna bill, som väckt mycken harm och rönt lifligt motstånd bland Nordens män, stadgade, att man skulle hän-skjuta afgörandet till Kansas' invånare, men vid antagandet af Lecomptonkonstitu-tionen fästa löftet om utvidgadt landområde samt omedelbart upptagande i unionen; ett afvisande skulle däremot göra Kansas förlustigt af båda dessa förmåner.

Utgången är i det föregående redan berättad; Kansas invånare läto hvarken fresta eller skrämma sig.

Men »Douglas' affall», som det kallades, väckte både häpnad, ovilja och split inom hans parti, som delade sig i »Douglasdemokrater» och »Lecomptondemo-krater». En känsla af missmod började påtränga sig Söderns representanter; alla förstodo, att Douglas' oväntade hållning i frågan berodde af hans fruktan att ej bli återvald till senator. Men om Douglas med sitt kända inflytande icke förmådde samla Illinois med dess många sydstatsvänner, huru mycket mera måste icke slafpartiet bäfva för utgången i de andra nordstaterna, där utsikterna voro än mindre gynnsamma!

Å andra sidan hade han genom sitt uppträdande vunnit en stor del af republikanerna på sin sida, och under »Lecomptondebattens» fortgång hade han i sin bostad hållit många ifriga rådplägningar med de främsta inom detta parti. Dessa önskade högeligen hans återval till senator, i hopp om att demokraterna härigenom skulle än ytterligare splittras och söndras, hvilket skulle främja republikanernas presidentkandidat vid nästa val 1860. De voro därför någon tid betänkta att vid senatorsvalet uppställa honom som sin man. Men när det demokratiska konventet i staten Illinois gillade Douglas' uppträdande i Kansasfrågan, förföll planen helt och hållet, och republikanerna föreslogo till senator Abraham Lincoln, förut staten Illinois' representant i Huset. Valet i Illinois blef nu med ens föremål för hela nationens uppmärksamhet. Men fullt säkert torde det vara, att om ej Douglas »aflallit», för att tala sydstatsspråk, eller om han gjort detta såsom senator för någon annan stat, skulle Abraham Lincoln aldrig blifvit Förenta Staternas president eller kommit att spela nagon större roll i sitt lands historia. Ty intill denna strid om senatorsplatsen, var han i det hela taget en okänd man, som icke hade någon särskild betydelse i det politiska lifvet och ej heller imponerat genom sin personlighet eller sin begåfning. Han torde i det stora hela i dessa stycken hafva varit underlägsen både Seward, Chase och Sumner. Hans lugn och kallblodighet, som var raka motsatsen till de förres temperament, gjorde honom emellertid sällsynt lämplig för sin plats i de fruktansvärdt upprörda tider, under hvilka hans plötsliga upphöjelse skedde.

Han var för öfrigt till sina åsikter en man, omkring hvilkén republikanerna väl kunde enas. Som bekant hade detta parti ej till uppgift alt bekämpa slafveriet i och för sig, det hade alltså icke direkt omfattat abolitionisternas

program; det ville framför allt hindra slafveriets utbredande i territorierna. Det hade härvidlaghelt och hållet omfattat Henry Clays program, hvilken, Oaktadt han var vän af slafsystemet, dock på intet villkor ville tillåta dess införande i de »fria territorierna».

Lincoln var ej heller abolitionist; han var en ifrig beundrare af Henry Clay; han hade ej direkt bekämpat slafveriet, men var dock i princip dess fiende samt en målsman för de stora doktrinerna om människans rättigheter. Men framför allt var han emot en splittring af unionen. Och i Norden frågade öfverhufvud taget nio personer af tio mindre efter moraliska och sociala principer än efter en utväg, som kunde bilägga den ovälkomna konflikten mellan slafveri och frihet och utjämna alla däraf uppkomna störingar i det dagliga lifvets, framför allt affärslifvets handel och vandel*.

Lincolns reservation emot abolitionisterna och hans sätt att behandla slaf-frågan har vid upprepade tillfallen ådragit honom förebråelser af antislafveriets män; till och med en politiker af Henry Wilsons rang ogillar i mångt och mycket hans uppträdande och säger, att »åtskilliga af hans påståenden och medgifvanden voro i lika hög grad otillfredsställande och sårande för antislafverimännen, förrådde för mycket kastanda och fördom mot den färgade rasen och gåfvo starkt missljud vid sidan af emancipationens proklamationer och de stora uttalandena i hans senare statsskrifvelser--»**.

Man misstager sig alltså ganska grundligt, om man i Lincoln ser den svarta rasens korade förkämpe och befriare. Han blef detta, men ej af nit för saken i och för sig, utan helt och hållet förd af omständigheter, öfver hvilka ej han härskade. Och han framfördes af det republikanska partiet endast för att omfatta dettas program. Visst är emellertid, att denna hans ytterst moderata hållning i den brinnande, stridsfrågan förmådde omkring honom samla en mängd röster från olika partier, som skulle hafva blifvit bortstötta af en mera utpräglad och radikal kandidat. Sådan han var, förmådde han sammanhålla och ena hela Norden samt därigenom rädda unionen och uppnå det mål, för hvilket Förenta Staternas ädlaste män under så många år ifrigt kämpat: slafveriets upphäfvande.

Valstriden i Illinois 1858 blef alltså af oerhörd betydelse för Förenta Staternas framtid. Lincoln inbjöd Douglas till en serie gemensamma debatter. Douglas antog förslaget och bestämde platserna för offentliga mötens hållande. Denna egendomliga debatt, under hvilken de stridande samtidigt bekämpade hvarandra och framlade sina tankar och åsikter för allmänheten, fördes å ömse sidor med stor värdighet och utan att någondera parten förgick sig emot den andra. Men medan detta kostade den liflige, hetsige Douglas mycken möda, var det en naturlig och lätt sak för den självbehärskade och måttfulle Lincoln, hvilken dock icke kunde afhålla sig från att emellanåt låta sin bekanta torra, äkta amerikanska humor få litet spelrum.

Det hela blef fullkomliga folknöjen för staten Illinois' befolkning. I tio- och tjugutusental samlades människorna till de utsatta mötesplatserna; de kommo i vagnar från hela landet, medförande proviant och bildande hela läger på falt och ängar och firande dagen med fyrverkeri, musik och ett glas i muntert lag. Skulle ej de män, som beredde dem detta nöje, båda bli högeligen populära och värda att minnas vid nästa presidentval!

* Se John T. Morse: Abraham Lincoln, vol. I chapt. V.

** Henry Wilson: Rise and Fall of the Slacepoirer, vol. II pag. 576.Utgången af debatten emotsågs med en viss spänning. Douglas var nämligen känd som en af Förenta Staternas främste debattörer. Men han hade i Lincoln funnit sin jämlike. Douglas påstod bland annat, att Lincoln vore abolitionist, ett

epitet, så opopulärt, att mången som omfattade saken ofta förnekade namnet; äfven voro Lincolns åsigter stundom varierande: »Så äro de i norra delen af staten (Illinois) kolsvarta, i midten få de en skiftning i mulatt och i nedre Egypten *

* Ett vid denna tid vanligt öknamn för södra Illinois.

bli de nästan alldeles hvita. Mr Lincolns samvete tror, att negern är

skapad till hans like och broder. För min del betraktar jag honom ingalunda som min like och vägrar bestämdt att i honom se en broder eller en med mig på något som helst sätt besläktad varelse». Han förnekade vidare, att konstitutionen haft ringaste afseende på negrerna, ty när det talades om »människans jämlikhet, menades därmed hvila män, europeer till börd och härstamning.»

Detta allt gaf Lincoln anledning att framlägga sin uppfattning angående slaf- . veriet och negrerna, en uppfattning, den han alltid bibehöll. Han bestred Douglas' påstående, att konstitutionen gjorde undantag för vissa människor, »ty om den ene säger, att den ej menar negrer, kan den andre säga, att den ej menar någon annan--- För öfrigt ämnar jag icke förfäkta någon politisk eller social jämlikhet mellan den hvite och den svarte mannen. Det finnes mellan dessa två en fysisk olikhet, hvilken enligt min uppfattning sannolikt alltid skall omöjliggöra en sammanlefnad, fotad på fullkomlig jämlikhet, och för så vidt som en skillnad är oundviklig, är jag lika väl som advokat Douglas hågad att gynna den ras, hvilken

jag anser hafva en högre ställning.---Men jag inser icke skälet, hvarför

negern skall beröfvas de i självständighetsförklaringen nämda rättigheterna, rätten till lif, frihet och en viss grad af lycka. Han har lika stor rätt till dessa som den hvite mannen. Jag håller med advokat Douglas, att negern i många hänseenden icke är min like, med all säkerhet icke till färgen, kanske icke heller i moralisk och i intellektuel begåfning; men i rättigheten att utan någon annans medgifvande äta det bröd hans egen hand förvärfvar, däri är han min like och advokat

Douglas' like och hvarje annan lefvande människas like.---Jag är ej

för att gifva negrer rätt att rösta eller uppträda som jurymän, ej heller att besitta

ämbeten eller att gifta sig med de hvita.--— Men jag inser icke, att jag, för

det jag icke vill hafva en negerkvinna till slaf, därför nödvändigt måste taga henne till min hustru. Enligt min mening, kan jag mycket väl lämna henne åt sig själf. — Jag har aldrig haft den minsta fruktan för att vare sig jag själf eller mina vänner skulle gifta sig med negrinnor, i fall lagen icke förbjöde det; men efter som det tyckes, som om advokat Douglas och hans vänner äro i stor ängslan för att de skulle göra det, i fall lagen icke förbjöde det, gifver jag honom mitt högtidliga ord på alt till det sista söka värna den lag i hans egen stat (Syd-Karolina), som förbjuder giftermål mellan svarta och hvita.» — Det är sannolikt Lincolns högst moderata ståndpunkt, som föranledde Douglas till den orättvisa beskyllningen om vacklande. — Han var moderat, men bestämd. Det är af intresse att se de synpunkter han själf framlade angående vissa stridsfrågor*. Han uttalade först och främst sitt tvifvel om att Förenta Staterna skulle kunna bestå såsom nation till hälften slafstat och till hälften fristat. »Problemet är för svårt för mig. Må Gud i sin barmhärtighet draga försorg om lösningen däraf.» Angående territorierna ville han, att dessa enligt folkets önskan skulle vara fria och utan förbehåll upplagas i unionen. Han önskade slafveriets upphäfvande i distriktet Kolumbia och ansåg kongressen äga konstitutionel rätt att upphäfva det; han för sin del önskade dock uppställa vissa villkor därför; »först att abolitionen sker gradvis; för det andra, endast i fall en majoritet af röstberättigade inom distriktet påyrkar det, och för det tredje, att ersättning gifves ägare, som mot sin vilja beröfvas sina

• Se utförligt Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 134—189 och John T. Morse: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 111—ICO.slafvar». Men han förklarade, att han »icke hade för afsikt att hvarken direkt eller indirekt söka upphäfva slafinstitutionen i de stater, där denna redan finnes», enär han hade »hvarken laglig rätt eller böjelse för att göra detta». Hans tanke angående negerns rätt till »lif, frihet och lycka» gällde endast »de nya landområden, som icke redan äro betungade af detta onda — slafveriet», och han förnekade att någonsin hafva »visat otålighet med hänsyn till det nödtvång, som härleder sig från slafveriets faktiska tillvaro bland oss där, hvarest det redan existerar». Deportation till Afrika var hans favorittanke, och han ansåg, att det bästa af allt skulle vara »att hafva den färgade rasen i en stat för sig själf».

Man inser lätt att abolilionisterna i honom icke sågo en hjälpare. Och dock voro hans ord alltid riktade emot slafveriet, ehuru aldrig mot slafägarne. I motsats med abolitionisterna såg han endast sak, aldrig person och

gjorde aldrig personliga utfall. Han fördömde »Söderns institution», men aldrig Söderns män och kvinnor. »Jag har inga fördomar mot Söderns folk. De äro hvad vi skulle hafva varit i deras ställe. Om slafveriet icke funnes till bland dem, skulle de icke införa det nu. Om det funnes bland oss, skulle vi icke ögonblickligen uppgifva det. — Det tyckes mig, som om ett gradvis skeende upphäfvande däraf borde antagas; men för deras tröghet därtill vill icke jag döma våra bröder i Södern.»

Frånvaron af alla personliga angrepp var dock hos Lincoln mindre en följd af humanitet än af omdömesförmåga. Han lät-, som sagdt, aldrig hänföra sig af stunden; han tänkte sig för, innan han talade, tänkte visserligen långsamt, men djupt och framför allt klart. Han sökte alltid utforska det sanna förhållandet, den verkliga orsaken, och när han därefter talade, var det för att framlägga för andra det resultat, hvartill han kommit, samt hans bevis därför, och ej i afsikt att döma dem, som hyste annan tanke än han själf. Han sökte aldrig bekämpa den person, som händelsevis blifvit hans motståndare, endast att vederlägga denna persons bevisföring. Han försökte alltid se en sak från alla sidor och var innerligt öfvertygad om, att sanningen skulle segra. En person, som väl kände honom, har yttrat:* »Han älskade sanningen för dess egen skull. Han skulle aldrig med uppsåt kunnat utgå från en falsk förutsättning, ej heller låta öfvertyga sig själf eller försöka öfvertyga andra genom falska slutsatser. Han försökte aldrig säga hvad som passade bäst just för stundens debatt, men hvad som skulle kunna bestå tidens prof och inför den eviga rättvisan. Hans tankegång var strängt redbar. Han skulle aldrig kunna taga sin tillflykt till sofismer.»

I dessa ord ligger säkerligen lösningen till hvad som annars skulle kunna förefalla en forskare gåtlikt, nämligen just Lincolns val till president framför så många andra långt mera berömda män. Ty anledningen till detta val var ingalunda densamma, som under flera decennier upphöjde de svaga demokraterna Polk, Pierce m. fl. på presidentstolen, nämligen att partiet önskade en man, som vore dess vilja underdånig. Det republikanska partiet önskade tvärtom på fullt allvar en man, en sann och god, framför allt fast karaktär, och detta fann det i Abraham Lincoln, i den »gamle hederlige Abe», som hans godmodigt kordiala hederstitel lyder. Och i detta stycke, såsom en genomrättrådig man, höjde han sig förvisso öfver sina samtida amerikanska medborgare, i detta hänseende var han utan tvifvel värd att stå såsom nationens representant inför världen.

Det ligger ett djupt vemod öfver hela Lincolns lif, och ej utan fullgiltiga

* Blaine: Ticenty Years of Congrcss, vol. I, pag. 145.orsaker hade han blifvit denne melankoliske man, hvars svårmod understundom kunde gränsa till sinnessjukdom.

Ehuru de flesta torde känna hans lefnadshistoria, åtminstone i dess yttre konturer, är han alltför nära förbunden med det ämne vi afhandla, för att icke plats åt dessa konturer skulle inrymmas äfven i detta arbete.

Utan att hemfalla åt den öfverdrifna dyrkan, som gifver sig tillkänna i vissa amerikanska biografier öfver Lincoln, och i hvilka han göres snarlik en gudomlig uppenbarelse, en ny Kristus, hafva vi försökt finna de rätta dragen af hans välkända bild, en bild, som understundom också återgifvits med så mörka färger, v med så groft hån och förlöjligande samt med så intensiv hätskhet, att den yttersta gränsen af nedsvärtning blifvit uppnådd*.

Den 18 februari 1809 föddes Abraham Lincoln i en usel liten koja långt bort

Lincolns födelsehem.

i Kentuckys yttersta väster, som vid denna tid, såsom förut en gång är nämdt, äfven var Förenta Staternas yttersta väster. Hans släktförhållanden tyckas icke vara så säkert kända; själf talade han ogärna därom; såsom alla amerikanare var han svag för att härstamma från 2respektabelt folk», och detta torde knappast med full rätt kunna sägas om honom, åtminstone icke i social mening.

* Se det 8,000 sidor omfattande helt visst panegyriska, men synnerligt sakrika verket om Lincoln af Nicolay and Hay; vidare arbeten af John Morse, Herndon, Lamon m. fl. Den på svenska för några år sedan utkomna öfversättningen af Thayer »Från Nybyggarhemmet till Hvita huset» är ett slags novellartad biografi af obetydligt värde; i samma kategori kunna inbegripas d:r Theodor Canisius' tyska och Alphonse Jouault s franska skildringar om •Martyrpresidenten». Af de arbeten vi hafva haft till vårt förfogande torde Morse’s, Herndons och Lamons

vara de mest opartiska och tillförlitliga. »En svensk officer» har i sina »Skizzer från inbördeskriget i Amerika» äfvenledes gifvit en framställning af Lincoln, som, delvis oriktig, äfven synes hafva tagit intryck af uppfattningen från personer, som icke förmått göra Lincoln rättvisa.Hans fader, Thomas Lincoln, var en af dessa västerns pionierer, hvilka vid denna tid förde ett nästan otroligt barbariskt och vildt lif; hans moder. Nancy Hanks, tillhörde en å den sociala skalan mycket lågt stående familj; men fadern var det Oaktadt en praktiskt begåfvad, rättrådig man och modern en god kvinna, båda naturligtvis fullkomligt obildade. Modern kunde dock något litet »läsa i bok». Alla de skildringar, som söka framställa Abraham Lincolns barndomslif i en idyl-liskt-romanlisk dager, där modern framstår i enlighet med regimen: »stora män ha stora mödrar», äro fullkomligt felaktiga.

Det finnes i detta nybyggarlif intet romantiskt, intet idylliskt; endast ytterlig fattigdom, ja nöd, köld, smuts, hunger, råhet, umbäranden af alla upptänkliga slag. Det var ett lif, som mången Lincolns-skildrare sökt helt och hållet komma ifrån, där han ej lyckats förgylla det, och endast med ovilja och vridande sig under sanningens börda hafva andra förmått sig att teckna det i dess verkliga gestalt. Det är rent af intressant att vid jämförelser af olika källor se, huru snart en »Lincolnsmyt» uppstod och huru envist den blifvit fasthållen.

Thomas Lincoln bytte rastlöst om vistelseort, och den för hvarje gång på nytt uppförda bostaden blef alltså ytterligt primitiv. På hösten 1816 lämnade han Kentucky helt och hållet och begaf sig till Indiana. Här uppförde han åt de sina ett skjul med väggar å tre sidor och den ljärde öppen för väder och vind. I detta bodde familjen ett helt år och flyttade sedan in i en jämförelsevis lyxuös »cabin», hvilken bestod af ett enda rum och saknade såväl golf som fönster och dörr. Kort därefter dog hustrun af en i sumptraktema smygande hemlighetsfull sjukdom och blef utan vidare ceremonier jordad. Dessa första års förskräckliga, dystra nöd gjorde ett outplånligt intryck på gossen.

Något bättre blef det, då fadern gifte om sig med en enka, som medförde en hel vagnslast husgeråd, byrå, sängkläder och kökssaker. Dittills hade familjen liksom den öfriga glesa befolkningen gått i kläder af hudar och antingen barfota eller med »hemgjorda» skor af råa hudar. Nu fingo de kläder af tyg, om också af allra gröfsta och simplaste slag. Abraham var dock om möjligt alltid sämre och mera vårdslöst klädd än andra, enär kläder var en sak han ansåg mycket oviktig — ett drag, för hvilket presidenten Lincoln fått lida mycket åtlöje. Hans yttre uppträdande har nästan blifvit klassiskt i Amerikas historia; han presenterade sig merendels i ett par så alltför korta benkläder, att flera tum af ett magert i blå strumpa klädt skenben kom till synes; han bar alltid illa gjorda svarta kläder

— men hvilken elegans dock mot den dräkt, som bars af »den nya Västerns» fattige gosse! Förut hade bäddarna bestått af hudar och torra löf; nu förbättrades de med en och annan kudde, det kom fönster i väggen och dörr för det stora ut-gångshålet, med ett ord, välmågan växte betydligt. Också bibehöll Abraham Lincoln alltid i kärligt sinne denna styfmor, som öfverlefde honom och som endast ogärna, intagen af onda aningar, såg hans upphöjelse.

Lifvet bibehöll för öfrigt sin ohvflade form; torrt bröd var den dagliga födan, potatis var en lyxartikel, som oftast förtärdes rå, och den mat som tillagades var lika ohälsosam som osmaklig. Whisky var männens vanliga dryck och en whisky-toddy försmåddes ej af kvinnorna. Den som ej ville dricka blef en högst misstänkt person. Abraham Lincolns oöfvervinneliga afsmak därför härledde sig från denna tid. Slagsmål, dryckesgillen, politiska »meetings», där det kannstöptes på äkta amerikanskt vis, vilda danstillställningar, där man dansade barfota och drackwhisky i kapp, detta var »sällskapslifvet». Lincolns far bet i ett slagsmål af sin motståndares näsa och ett af hans halfsyskon blef på samma säft »märkt»; att »sticka ut» hvarandras ögon var ett mycket vanligt sätt att gå tillväga. Detta visar tillräckligt den grad af råhet i seder, som i barndomen omgaf nationens blifvande förste man. Man kan dock icke döma dessa seder efter europeisk måttstock i våra dagar. Hvad skulle man väl vänta sig af inbyggarne i Västerns urskogar, när de män, som stodo på höjderna af både samhälle och amerikansk civilisation, gjorde sig skyldiga till utbrott af råhet, som täfla med nybyggarlifvets? Så sköto president Jackson, senator Benton och general Coffee under ett gräl i en krog på hvarandra med sina pistoler, och den förstnämde hade under en tvist dödat en person, vid namn Dickinson. Henry Clay afsköt under ett häftigt vredesutbrott sin pistol

mot en mr Marshall och äfvenledes vid ett annat tillfälle mot John Randolph. Liknande våldshandlingar begingos af SydKarolinas guvernör M'Duffie, guvernör Poindexter, senatorn M'Kinley och många andra*. Vid studiet af Förenta Staternas historia skulle man kunna fylla en hel katalog med förteckning öfver dylika bedrifter. Vi erinra endast om vissa i detta arbete skildrade kongress-scener, icke mycket olika de vildaste nvbyggaruppträdena i Västern. Och vid jämförelsen härmed måste omdömet om de senare bli ganska ursäktande.

Högst få personer i denna omgifning kunde läsa eller skrifva. Abraham fick också mycket bristfällig undervisning, några få veckor af en s. k. »lärare», några veckor af en annan. Allt som allt erhöll han under hela sitt lif ej ett års skolundervisning — en nog så egendomlig början af vägen till presidentstolen. De böcker han hade tillgång till voro ytterst få; men hans vetgirighet och flit voro dess större. Hvarje stund, han hade ledig från det hårda nybyggarlifvet, använde han att läsa och skrifva; han skref på väggar, golf och bord, hyflade ut hvad han skrifvit och skref igen. Också blef han för sin stora »lärdom» i den ädla skrifkonsten i hela trakten nära nog ansedd som ett underverk. Då han läste, brukade han ligga på rygg under ett träd med fotterna upp mot stammen samt flyttande sig omkring denna, allt eftersom skuggan föll. Under tiden utvecklades han till en ovanligt lång yngling — 6 fot och flera tum — ovanligt gänglig och ful, knotig, med kolossala armar, händer och fotter, men också med en ovanlig kroppsstyrka, som gjorde honom vida berömd i trakten.

Han gjorde sig äfven känd för sin kvickhet och den lätthet, hvarmed han författade satirisk prosa och vers, visserligen i stil med hans auditoriums bildningsgrad och därför icke gärna omnämda af hans biografer.

Fadern hade emellertid åter gripits af nomadlust och emigrerade nu med alla de sina till Illinois, där han slog sig ned vid Sangamon, en biflod till Ohio.

År 1828 fick Abraham för första gången se en liten skymt af den yttre världen: han fick nämligen i uppdrag alt föra en lastbåt på Ohiofloden till New Orleans. Här såg han, huru negrer misshandlades och piskades, han såg stora »drifter» hopkedjade negrer föras till marknaden, och han fattades redan då af motvilja för »systemet». Allt från denna stund blef han en antislafveriman, ehuru mycket hänsynsfull gent emot slafägarne och deras anspråk.

Helt nära Thomas Lincolns enkla koja låg »staden» New Salem, en stad, bestående af ett tiotal liknande kojor, utan något som helst slags salubod, kyrka

* Se: James Freeman Clarke: Aniislaveri/ Days, Carl Schurz: Life af Henry Clay, Theodor Weld: American Slacery as il is, m. fl. arbeten.eller skola och där lefnadssättet var högst problematiskt. En person upprättade här en »diversehandel», som den skrif- och läskunnige Lincoln skulle förestå. Här kom han alltså i beröring med en större krets af människor. Han var road af samspråk och sammankomster, där hans naturliga sinne för »amerikansk humor» fick stark näring. Hans böjelse för politiska debatter och hans förmåga att tala och berätta historier gjorde honom synnerligt populär. Här som i nästan allt annat spårar man huru intrycken från ungdomen grundläde hela hans karaktär.

När man känner sig böjd att le åt den politiserande ynglingen i nybyggar* skaran, måste man ihågkomma, att det amerikanska folket äger en medfödd böjelse för politik och lagkunskap; detta nyskapade, i bildning stadda folk behöfver också dagligen och stundligen rådfråga lagar och förordningar. Därför slog nästan en hvar amerikan, som ville »bli något», in på den juridiska banan. Vi behöfva endast räkna upp namnen å Clay, Calhoun, Webster, Douglas, Jeff. Davis, Lincoln och otaliga andra — alla voro de »advokater», ett i Förenta Staterna ofta högeligen inbringande yrke. Att »politisera» låg en hvar amerikansk medborgare så att säga i blodet.

Redan nu visade sig äfven hos Lincoln det karaktäristiska drag, att han hyste stora sympatier för folket, precis sådant det var, det folk som omgaf honom och som han lefde ibland; han var hela sitt lif en »folkets man». Men de egenskaper, som höjde honom öfver hans företrädare på presidentstolen och gjorde honom till den bäste president sedan John Quincy Adams dagar och den mest berömde näst »Landets Fader», Washington, dessa egenskaper höja honom redan nu öfver hans ungdoms omgifning och göra hans personliga lif grundolikt dennas. I annat fall skulle denna period af hans lefnad bli en fullkomlig gåta och han skulle framstå såsom en dubbelnatur. Nu blef all den råhet och dålighet, hvari han växte upp, icke något som personligen berörde honom,

utan framstår mera såsom en egendomlig social företeelse.

En ny period i Lincolns lif inträdde våren 1832. Under hela sin barndom och uppväxt hade striden mellan den röda och hvila rasen pågått, en strid, bestående af lönnmord och skalpering. Flera af hans äldre anförvanter hade fallit offer för rödskinnens knifvar, och han hade uppväxt med inrotad afsky för dessa landets egentliga invånare, hvilka af de amerikanska nybyggarne drifvits från sina lugna jaktmarker och skogar.

När därför nämda år krig utbröt med sackerna, foxerna och andra indianstammar i Illinois och Wisconsin, åtlydde Lincoln med glädje guvernörens order om milisens inkallande. Men han kom dock aldrig att deltaga i någon verklig träffning, och de krigiska lagrar, han af vissa skildrare påstås hafva förvärfvat, inskränkte sig till att han varit en sällsynt god kamrat och en utmärkt historie-berättare vid lägereldarna.

Som en egendomlighet kan nämnas, att Jefferson Davis äfven som ung soldat deltog i kriget mot »Svarta Falken» och att Lincoln, då han vid krigets slut hugnades med en sedan af hans vänner gärna använd kaptenstitel, fick sitt afskeds-intyg undertecknadt af Robert Anderson, den bekante försvararen af Fort Sumter vid inbördeskrigets utbrott under Lincolns första presidenttid.

Efter att hafva varit en månad »i fäll* återvände Lincoln till sin fredliga sysselsättning i New Salem.

Nu blef han för första gången indragen i det offentliga lifvet., i det han under-rättade sina landsmän om att han vore villig att emottaga en kandidatur till statens lagstiftande församling, hvilken han äfven erhöll. Han framlade nu också för första gången sitt politiska program, som kort och godt var ett gillande af nationalbanken och hög tulltaxa, alltså en anslutning till Henry Clays parti. Han

Svarta Falken.

hade förut varit demokrat och varmt beundrat Jackson; nu var han en whig och hade öfverflyttat sin beundran på Clay, som ju också var »Västerns målsman» ex professo. Han blef dock icke vald, ehuru hans plats bland de 8 medkandida-terna ingalunda var dålig; han var nämligen den tredje i ordningen och hade erhållit 657 röster.Hans ekonomiska ställning var emellertid allt annat än god, och för att draga sig fram ingick han som kompanjon i ett litet handelsföretag, som dock bar sig mycket illa och ådrog honom en skuld, hvilken han först efter många år kunde slutbetala.

Under denna handelstid började han med allra största ifver studera juridik, hvarmed han fortfor äfven sedan han 1833 blifvit postmästare i New Salem, en mycket anspråkslös syssla.

En mani för jordspekulationer hade vid denna tid utbrutit i Illinois, och oerhörda obrukade landvidder skulle därför uppmätas och kartläggas. Den officielle landtmätaren, John Calhoun — icke att förväxla med den »store nullifikatorn» — behöfde hjälp och erbjöd den för sin duglighet och redbarhet kände Lincoln arbete för sin räkning. En kort tids studier gjorde honom i stånd att emottaga anbudet. Han utförde, om man får tro biograferna, detta nya arbete med den samvetsgrannhet och pålitlighet, som alltid utmärkte honom och så starkt skilde honom från amerikanska lycksökare.

Sommaren 1834 blef han åter uppställd som kandidat till lagstiftande församlingen, och denna gång blef han vald. Bland den oräkneliga mängd småanekdoter, som fylla de talrika amerikanska Lincolnbiografierna, är äfven följande, som otvifvelaktigt torde vara faktisk. När valets utgång blifvit känd, gick Lincoln till en vän, Coleman Smoot, och frågade: »Röstade ni på mig?» »Ja visst!» blef svaret. »Då måste ni låna mig tvåhundra dollars.» Han erhöll penningarne, för hvilka han skaffade sig nya kläder. Därpå tog han sin lilla packning i handen och begaf sig till fots till Vandalia, staten Illinois’ dåvarande residens. Så gjorde Abraham Lincoln sitt inträde i det offentliga lifvet.

En sorglig episod af hans lif, som af biograferna blifvit mycket romantiserad, var hans »första kärleksaffär». Man har svårt att tänka sig Abraham Lincoln i friareärenden: tafatt och bortkommen, med illasittande kläder, oerhördt lång och oproportionerlig, med tofvigt hår och borstlikt skägg, med gul rynkig hy och en mun, hvars tunna läppar tycktes draga en linje från öra till öra, men med mörka genomträngande ögon, bakom hvilkas godmodiga

skälmskhet endast få anade det djupa svårmodet. Utgången blef också olycklig. Den flicka han älskade, Ann Rutledge, valde en annan, som svek henne, och af sorg dukade hon under i en häftig feber. Lincoln fick taga afsked af henne strax före hennes död. Men hans smärta var så stor, att hans vänner fruktade för hans förstånd; de vaktade honom dag och natt, och först efter lång tid återvann han sin själs jämvikt, åtminstone till det yttre. Ty molnet af denna ungdomssorg hängde alltid öfver honom och ökade i hög grad det tungsinne, hvaraf han led. De vanligen förekommande uppgifterna om Abraham Lincolns glada lynne och munterhet torde kräfva betydlig modifikation; ty hans skämtsamma infall och kvicka, träffande historier dolde icke sällan hans verkliga sinnesstämning, om hvilken dock de djupa, ofta sorgsna ögonen brukade skvallra.

Han blef visserligen gift några år senare med miss Mary Todd, men torde näppeligen varit synnerligt lycklig i sina husliga förhållanden eller också lycklig under »resignation». Den egendomliga giftermålshistorien brukar ofta af skildrare fullkomligt utelämnas eller ocksåSe exempelvis Nicolay and Hay, vol. I, chapt. 11. framställas i en dager, som ej är tillförlitlig. För mycket har dock blifvit sagdt därom, för att saken numera skulle kunna med tystnad förbigås i en Lincolnsskildring.Staden Springfield hade emellertid lill stor del genom Lincolns bemödanden blifvit gjord till hufvudstad i Illinois i stället för Vandalia, och när han 1837 slog sig ned därstädes såsom advokat, rönte han ett mycket vänligt emottagande. Staden bestod endast af 1- å 2000 invånare, men för Lincoln var den dock som en metropol. Han blef snart mycket anlitad, erhöll allmänt förtroende som lagkarl på grund af sin kända omutliga rättskafTenshet och klara uppfattning af tvistiga frågor samt blef äfven mycket eftersökt som sällskapsman, enär han med sina humoristiska infall alltid spred munterhet omkring sig. Han blef medlem af den lilla stadens litterära klubb och »diskussionsförening* och erhöll härigenom god öfning och utveckling.

Han påstås hafva i politiskt hänseende varit mycket äregirig, hvilket är högst troligt; han skulle eljest icke hafva varit en äkta yankee; men af många hans yttranden nu och framgent framgår det tydligt, att han var en högst ovanlig för att icke säga ensamstående yankee. Han åtrådde nämligen aldrig en hög ställning för att vinna rikedom eller personlig ära, utan ansåg politisk makt såsom ett medel för stora handlingar, och för egen räkning drömde han vida mer om att kunna bli till gagn och välsignelse för sina medmänniskor än att i vanlig mening »komma sig upp».

Hans ekonomiska och sociala ställning var under en följd af år i ständigt stigande på grund af den allmänna aktning han åtnjöt; han blef upprepade gånger återvald i legislaturen och deltog ifrigt i 1840 års valstrid, då whigpartiet, hvilket han alltjämt tillhörde, uppställt Harrison såsom sin kandidat.

Som en egendomlighet kan anmärkas, att han under hela den tid, han tillhörde Illinois' legislatur, hade Stephen Douglas till rival såväl i enskilda som offentliga angelägenheter. Han kom dock aldrig att i likhet med denne blifva någon partiledare.

År 1846 valdes han till medlem af representanternas hus, och i kongressen, hvari han för första gången deltog 1847, utmärkte han sig för ett moderat liberalt uppträdande; dock var han alltid en varm förfäktare af alla humana förslag och åtgärder samt, såsom nämdt är, en bestämd motståndare till slafveriet i och för sig.

En mera allmänt känd man blef han dock först genom den i det föregående skildrade »Douglas-Lincolndebatten» af år 1858, hvilken blef en af de viktigaste länkarne i den kedja, som skulle föra gossen från den vilda Västern, »gärdsel-klyfvaren», den »hederlige Abraham», till Hvita Huset.

Det närmaste resultatet af den ryktbara debatten var dock Douglas’ seger; han blef nämligen återvald till senator. Lincoln blef ganska nedslagen häröfver och yttrade med torr humor, att det var med honom »som med pojken, som fick sin tå afhuggen: det gjorde för ondt att skratta åt, men han var ändå för stolt att gråta’». Lincoln hade dock allt skäl att vara nöjd. Han hade varit mycket verksam och gjort sig vida känd. Han erhöll också hädanefter från en mängd olika håll inbjudning att komma och »tala». Så gjorde han hösten 1858, 1859 och 1860 resor i Kansas, där han öfverallt framlade sin politiska ståndpunkt och med sitt lugna, förtroendeväckande väsen och sin allt mera utvecklade, originella talarbegåfning vann många vänner; vidare i Illinois, Massachusetts, Rhode Island och Konnektikut. Hans största triumf som talare var i New-York, men hela denna hans verksamhet hade stor del i

hans senare upphöjelse till president.17.

John Browns angrepp på Harpers Ferry är en tilldragelse, som gått världen rundt och som blifvit högst olika bedömd*. Somliga omtala upphofsmannen därtill med djup rörelse såsom martyr och hjälte, andra anse honom vara snart sagdt en vanlig bandit, dock icke drifven af själfviska syflen. Högst få hafva om hans tilltag tallt en någorlunda sansad och tillfredsställande dom; de flesta förneka hans afsikt att väcka ett slafuppror. Detta torde dock vara fullkomligt utom allt tvifvel. Huru som helst slår hans namn i förbindelse med en af de mest dramatiska och ryktbara tilldragelserna under denna tid och bör ej förbigås med tystnad. Men för att kunna förstå Browns handlingssätt, måste man också något känna till hans personlighet och föregående lif.

John Broicn var född i Konnektikut år 1800. Hans föräldrar voro puritaner. När han var fem år gammal, flyttade de till Ohio, som vid denna tid var en fullkomlig ödemark. Här, i de stora skogarne, växte han upp till en kraftig, men grubblande, något opraktisk yngling, som rastlöst ägnade sig åt olika yrken, men misslyckades i allt. Efter att hafva försökt sig på litet af hvarje köpte han ett landområde i en bergig trakt för att där grunda en koloni för fria negrer. Han hade nämligen från sin allra första ungdom uppfostrats till ett fanatiskt hat mot slafveriet och växte upp i full öfvertygelse att vara af Herren utsedd till den svarta rasens räddare. Hans negerkoloni gick dock om intet, liksom alla hans öfriga företag.

Två gånger gift, hade han haft nitton barn, af hvilka eifva lefde, när Kansas-Nebraska-billen 1854 kastade landet i så våldsam strid. Fyra af hans söner slöto sig genast till fristatsemigran terna i Kansas; flera andra kommo senare. När {^räns-röfverierna utbröto, begaf sig äfven John Brown dit, försedd med vapen och penningar från Norden. Med sina söner som stamtrupp bildade han ett band af tjugu stycken äfventyrare, och hans namn blef snart en skräck i detta guerillakrige laglösa dagar. Han begick lika afskyvärda mord på fredliga personer tillhörande slafpartiet som någonsin dettas värsta afskum mot fristatsmän **. Under dessa strider förlorade han två söner, hvilka icke, såsom vanligtvis uppgifves, blefvo mördade; cn tredje däremot, som blifvit tillfångatagen, dog af den grymma behandling han undergick i fångenskapen. '

Af allt detta framgår, att han var en man med kraftig vilja och stor energi, med ett sangviniskt och fanatiskt temperament, med obändigt fysiskt mod — men med mycket ringa grad af klokhet; trång var han samt i det hela intellektuellt obegåfv^d. Han var djupt gripen af skildringarna om gamla testamentets hjältar, hvilka han tog till förebilder äfven däri, att han likt Abraham utan tvekan offrade sina barn. Det mest framträdande draget i hans karaktär var religiös fanatism,

* Se Bryant and Gay;: A populär h!stonj of the United States, vol. IV, pag. 430 o. f.; Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. II, chapter XI; Henry Wilson': Rise and fall of the Slaccpou er, vol. II, chapter XLV; James Redpath: Life of John Brown; James Freeman Clarke: Antislacery Days, pag. 150—162; Frank Sanborn: Life and Letters of John Brown, m. 11.

•* Se t. ex. Frank Sanborn : Lifejand Letters of John Brown, pag. 203—264. Detta arbete 4orde vara ett af de tillförlitligaste af alla dem, som behandla John Brown.och han blef under årens lopp allt vissare om, att han var Guds utkorade redskap. Det är detta, som gör honom till något annat än en vanlig mördare. I sitt läger i Kansas såg han syner och bad oafbrutet i brinnande böner*; han

trodde sig föra Herrens och Gideons svärd; han var öfvertygad om, att »Herrens änglar omgåfvo och skyddade honom», så att hans fienders stämplingar mot hans lif aldrig skulle lyckas, och han hyste en kalvinists fasta tro på, att han tillhörde

* James Redpath: Life of John Broicny pag. 48.dem, hvilka voro predestinerade för saligheten. Hans fantastiska religionsbegrepp ingåfvo honom förakt för mänskliga lagar och förordningar, mot hvilka han således ulan samvetsskrupler bröt.

Till sitt yttre var han lång och spenslig, med militärisk hållning, mörka fanatiska ögon och yfvigt böljande skägg.

John Browns logghus.

Hans strid med gränsröfvarena i Kansas började våren 1856. På hösten samma år kringrändes hans skara af Förenta Staternas trupper, som hämmade inbördeskriget öfverhufvud taget. I januari 1857 var han i de östra staterna ifrigt verksam att genom komitéer och föreningar söka skaffa sig vapenförråd under förevändning att organisera en trupp s. k. »minute-men»Manskap, som var förpliktigadt att på kallelse hålla sig marschfärdigt (under amerikanska frihetskriget). i Kansas, som skulle vara redo att i hvad stund som helst gripa till vapen för frihetens försvar. Han lyckades erhålla omkring 1,000 pikar, men som hans »minute-men» endast skulle vara 100, väckte det stora vapenförrådet ett visst uppseende. Detta var det första steg han tog för att realisera sitt redan vid denna tid planlagda infall i Virginien. Hans andra okloka, om bristande människokännedom vittnande steg var att till förtrogen välja en äfventyrare vid namn Forbes, den han alls icke kände. Med dennes tillhjälp samlade han en ny liten trupp sammansvurna, 12 man stark, hvilken stannade i Iowa, medan han själf sökte vidare understöd. Under år 1858 var han Frederick Douglass' gäst i Rochester, och härifrån vände han sig till Parker med bön om understöd af vapen och penningar från Boston. Det synes, som om Parker vore medveten om och gillade hans plan. Den var i korthet att väcka en »befrielseresning» bland slafbefolkningen i Virginien. Han tviflade ej en sekund på slafvarnas tillslutning — naturligtvis skulle de i tusental strömma till honom,förstärkta af alla fria flyktingar i Kanada. Han skulle uppsöka en lämplig bergstrakt för sitt guerillakrig och i det hela taga Haiti-negrernas uppror till föredöme. Utom sina 1,000 pikar hade han 200 gevär och 200 revolvrar; penningar väntade han få från Boston. Så småningom skulle han eröfra ett större landområde vid foten af Alleghanybergen, och här skulle han kolonisera, regera och educera de svarte han befriat samt försvara denna deras frihet. Framgången skulle göra resningen permanent och till sist med roten upprycka slafveriet. I värsta fall skulle han, om han fördrefves från bergstrakterna, genom de fria staterna draga sig tillbaka till Kanada.

Hans vänner i Boston häpnade och förskräcktes. Förgäfves sökte de flesta af dem att afstyrka det vanvettiga företaget och att öfverbevisa honom om dess omöjlighet. Förgäfves, ty Brown var fullt förvissad om, att vid första signal skulle alla slafvar som en man stå upp och gå till hans fana. »Gif en slaf en pik», sade han, »och du gör honom till en man — — En liten handfull män, som hafva rätten på sin sida, kunna öfvervinna en kung, och tjugo män i Alleghanybergen kunna krossa slafveriet inom två år — — Om Gud är med oss, ho kan då vara emot oss?» I ett bref till sin vän Sanborn skref Brown vid samma tillfälle, om huru omöjligt det var för honom att afstå från sitt företag: »Under min nära 60-åriga lefnad har endast detta enda tillfälle erbjudit sig — — — Det är endast ett fåtal människor, hvilka Gud benådat med en dylik chance för en så mäktig och själstillfredsställande uppgift — — — Jag väntar mig bitter förföljelse, men också att vinna en väldig seger, äfven om den kommer att bli lik Simsons öfver filisteerna».

Af ett litet parti radikala abolitionister — bland dem Theodor Parker — uppmuntrades han i sina förhoppningar. Strax därefter, på våren 1858, sammankallade han i Chatham i Kanada ett »konvent af frihetens sanna vänner». Konventet, som bestod af elfva hvita män och en färgad, antog en »konstitution för den förtryckta och proskriberade rasen inom Förenta Staterna». John Brown valdes till öfverbefalhafvare, och andra medlemmar blefvo på samma summariska sätt valda till krigssekreterare, statssekreterare, medlemmar af kongressen o. s. v. Valet af president blef försiktigtvis uppskjutet. »Konventets» tio hvita deltagare voro alla äfventyrare från Kansas, knappast mer än ynglingar, samt tillhörande de lägsta samhällsklasser. Vännen Forbes hade emellertid känt sig åsidosatt, hvarför han skvallrade om Browns plan för några republikaner i Washington. Dessa satte sig i förbindelse med frihetsvännerna i Boston, hvilka förbjödo Brown att använda de genom deras hjälp anskaffade vapnen för annat ändamål än försvaret af Kansas.

Härigenom försenades Browns härtåg. Han fortfor dock att utfärda proklamationer och militära utnämningar, undertecknade af honom själf som »öfverbefälhafvare» samt af hans »krigssekreterare». Under tiden förhjälpte han äfven åtskilliga slafvar att fly till Kanada.

Helt plötsligt öfvergaf emellertid »öfverbefälhafvaren» planen om ett guerillakrig i Virginiens bergstrakter och beslöt att i stället sätta sig i besittning af arsenalen i Harpers Ferry. Han betänkte emellertid icke den fara, för

hvilken han därigenom skulle komma att utsätta sig, ej heller vidtog han några mått och steg för att kunna möta den.

Harpers Ferry var en liten stad om femtusen invånare, liggande mellan slafstaterna Maryland och Virginien, just där Potomak- och Shenandoahflodernasammanflyta. Dess läge var ingalunda gynnsamt för ett sådant företag. De närgränsande bergen voro öfverallt lätt tillgängliga och hela trakten var tätt bebyggd med farmar och genomkorsad af vägar. Självfva staden erbjöd ingen möjlighet till försvar.

Arsenalen i Harpers Ferry.

Den 4 juli 1859 begaf sig John Brown, åtföljd af två sina söner, till Harpers Ferry, i hvars omedelbara närhet han arrenderade en liten farm, föregifvande sig vara boskapshandlare. I själfva verket lät han i hemlighet ditföra hela sitt lilla vapenförråd, tält, ammunition och andra för ett »fälttåg» nödvändiga artiklar. Ingen lade märke till de män, som kommo och gingo. Den 16 oktober gaf Brown order till anfall, i det han uppmanade sina män att skona alla lif. Några pikar och andra vapen lades i hans enspännarvagn, hvilken, eskorterad af 18 män, sent på aftonen kördes till Harpers Ferry; alla telegraftrådar afskuros; arsenalsportarna uppbrötos och vakten tillfångatogs, hvarefter Brown här uppslog sitt hufvudkvarter. Han fördelade sina 18 män i flera afdelningar för att med dem intaga och försvara såväl arsenalen som gevärsfaktoriet och äfven besätta båda bryggorna öfver Potomak. Sex af hans män sändes dessutom ut till närliggande plantager för att tillfångataga några slafägare och deras slafvar samt föra dem till arsenalen. Allt detta var gjordt före dagningen. Åtskilliga borgare tillfångatogos och fördes äfvenledes till arsenalen. Då började staden bli orolig. Men först vid dagens fulla inbrott kom man underfund med arten af det nattliga öfverfallet.

Brown och hans män tillkännagåfvo emellertid, att de ej kommit för att döda hvita män, utan för att befria svarta. Han satte pikar i sina svarta fångars händer. Men hans tro kom på skam, ty vapnet gjorde dem hvarken till män eller soldater. De fångna plantageägarne sade han sig skola behålla som gisslan, mensamtidigt erbjöd han staden vapenhvila, mot villkor att han skulle behålla arsenalen och de befriade negrerna.

Men hans ställning var från början hopplös; mot 1,000 angripare kunde han sätta 18 man, skilda å flera håll, utan sammanhållning eller förbindelse sins emellan. De hade ej heller möjlighet att undkomma och saknade fullkomligt både proviant och ammunition; ingen som helst anordning var tagen för att åtminstone möjliggöra ett försvar. Öfverbefälhafvaren John Brown visade sig sakna hvarje skymt af klokhet och omdömesförmåga.

Stadens invånare började nu gå anfallsvis till väga; under hela dagen växlades skarpa skott, och ej få personer blefvo dödade och sårade. Till slut blefvo alla de små »afdelningarna» besegrade, och John Brown med några få män tvangs att taga sin tillflykt till maskinhuset, en låg byggnad i arsenalsgården, där de barrikaderade sig så godt de kunde.

Hela trakten hade nu kommit på benen, och militärhjälp anlände. Ännu växlades skott, men Brown insåg, att allt var förloradt. På natten anlände ytterligare en militärafdelning från Washington, kommenderad af öfverste Robert Lee, sedermera de konfedererades tappre och berömde general. — På tisdagsmorgonen uppmanades Brown att gifva sig på nåd och onåd; han vägrade, hvarefter maskinhuset stormades; flera män dödades, Brown nedsjönk sårad, två af hans söner lågo döda och hans öfriga fyra män blefvo tillfångatagna. Af hela hans styrka, 22 man, de tillfångatagna negrerna inberäknade, voro tio dödade, fem hade flytt, och de öfriga sju voro tillfångatagna samt blefvo strax därefter hängda. Af stadens invånare hade 13 fallit eller svårt sårats.

Så slöt John Browns stora befrielsekrig.

Men trots all hans oklokhet och oduglighet som militär ledare väckte hans personliga mod och uppträdande under fångenskapen icke minst hans fienders erkännande och beundran. Till och med Wise, guvernören öfver Virginien, yttrade i en adress till Richmonds invånare: »De, som taga honom för en galning, misstaga sig. Han är en man med klart hufvud och stort mod — — — Han är fanatisk, inbilsk och pratsjuk, men bestämd, trofast och intelligent». Omdömet torde icke vara psykologiskt riktigt, enär man näppeligen kan kalla John Brown hvarken inbilsk eller intelligent; äfven hans mest tillgifna vännerSe Henry Wilson: *Rise and Fall of the Slavepower,* vol.

I, pag. 594. kunna ej annat säga, än att hur stort och ädelt, osjälfviskt och rent hans hjärta var, så var hans begåfning dock ganska ringa. Men guvernör Wises ord vittna dock om en viss aktning.

Han blef ställd inför rätta, anklagad för »mord och andra brott» samt dömd att hängas. Under hela tiden bibehöll han sitt lugn och sin förtröstan. »Alla våra handlingar», yttrade han till en person, som besökte honom i fängelset, »äfven de dårskaper, som ledde till denna olycka, äro bestämda att ske långt före världens skapelse.» Som sagdt, en kalvinistisk åskådning, honom inplantad i hans barndomshem och omfattad med en svagt utrustad hjärnas hela fanatism, var i grund och botten orsaken till Browns lif och handlingar.

Han gick med stort lugn till döden den 2 december. Hans kropp fördes af hans vänner till North Elba i New-York.

Men ryktet om tilldragelsen gjorde sin rund öfver världen. John Brown blef en af sin tids heroer, om icke rent af ett helgon, och Amerika gjordes ansvarigtför mordet å honom. »Dräpt af amerikanska republiken», skref Victor Hugo*, »antager brottet den nations proportioner, som begått det.»

»Vägen till himmelen», skref Theodor Parker**, »är lika kort från galgen som från tronen, kanske äfven lika lätt. Galgen är vorden jämngod med korset.» Och äfven Emerson instämde häri: »Han (Brown) är ett nytt helgon, som skall göra galgen lika ärofull som korset».

A andra sidan blef Brown, som redan är nämdt, kallad en mördare och uppviglare. Slafstatema, företrädda af sina representanter i senaten, framför allt Jefferson Davis, gjorde det republikanska partiet ansvarigt för hvad som händt. En af senaten utsedd komité, som skulle göra en utredning af saken och undersöka, huruvida misstanken vore grundad, att John Brown endast varit framskjuten af ett bakom honom stående stort parti i Norden, fann ej bevis härför, men stämplade John Browns företag såsom »ett laglöst röfvarlåg, hvarken gilladt af allmänna eller enskilda auktoriteter, skiljande sig från vanliga skurkstreck endast därigenom att medlen därtill anskaffats af andra stater, en omständighet, hvilken så mycket mer bidrog att öka spänningen och misstämningen inom unionen».***

Möten för och emot John Brown höllos öfver hela landet. Den allmänna meningen var mycket splittrad mellan två ytterligheter: Wendell Phillips' ord, att »dagens lösen vore insurrektion», samt den berömde juristen Charles 0'Conors, att »slafveriet i sig självt och såsom institution vore välsignelserikt för båda raserna».

Det dröjde dock icke länge, innan Wendell Phillips verkligen fick rätt i det tal han höll vid John Browns graf, då han sade, att dennes ord voro starkare än hans vapen och att ehuru ekot från hans bössa dött bort bland Virginiens berg, voro hans ord bevarade i millioner hjärtan. Ty när några månader senare det stora kriget bröt lös, tågade regemente efter regemente, armé efler armé i falt under »John Browns-sången». Under långa marscher och i bataljens tumult ljöd öfver land och rike:

»John Browns body lies mouldering in the grave,

But his Soul is marching ön.»

Och sanna blefvo dessa ord på så sätt, att den idé, som besjälat den gamle puritanen, fortfarande var den, för hvilken Amerikas lojala män gingo till kamp och död. Det är omfattandet af denna idé, som lyft John Brown's krigståg från parodiens till sorgespelets sfer.

18.

Under den korta tid, som nu återstod af slafsystemets herravälde, tyckes ett fullkomligt vanvett hafva gripit dess målsmän, såsom ofta under liknande historiska skeden varit fallet, då ett »apres nous le déluge> ligger till grund för excesserna.

• Henry Wilson: Rise and Fall of the Slacepower, vol. II, pag. 594.

*• Albert Réville: Theodor Parker, pag. 140.

•** Jefferson Davis: »Rise and Fall of the Confederate Gocernment», vol. I, pag. 41.

C. Bååth-IIolmberg, Negerslafveriet. 30Deras begär att utvidga sin makt på alla håll och att göra slafveriet till nationens a och o, dess främsta allt behärskande intresse, gaf sig oupphörligt luft och bidrog genom sin brutalitet att påskynda den stora krisen: republikanernas seger.

Presidenten Buchanans regering var ännu mera än hans företrädares behärskad af slafsystemet och lydde blindt ‘dess fordringar. Så t. ex. angående Kubafrågan. Under förevändning att denna ö gynnade den afrikanska slaftrafiken, påyrkade han annektionen af Kuba för att på så sätt hämma slafhandeln. Men hans liktänkande i senaten använde mera öppet språk.

»Kuba måste och skall bli vårt», sade de. »Vill Spanien sälja det, skola vi betala lösesumma, i motsatt fall skola vi eröfra det. Vi behöfva det för territorial utvidgning, för vår handel, för utvidgning af slafveriet, kort sagdt, Kuba måste bli vårt.»

Kuba var dock alldeles otillräckligt; ännu större »nya territorier» måste för-värfvas; en ny tvist måste sökas med Mexiko och nytt land röfvas därifrån. Dessutom måste både Mexiko och Central-Amerika bli slafstater: »Men vi vilja af dessa länder blott hafva en neutral väg öfver näset. Beviljas oss icke denna godvilligt, måste vi tillkämpa oss den genom vapenmakt.»

Alla dessa nya slafterritorier skulle stegra slafmarknaden. Alltså ökad slafhandel! Frihet för den lönande, guld inbringande människohandeln! Bort med förbudet, som likställer de afrikanska negerrofven med sjöröfveri! Bort med de amerikanska örlogsskeppen ur de afrikanska farvattnen!

Det konstaterades, att stora slaflaster från Afrika årligen fördes till Florida och att ett stort antal skepp användes härför. Det konstaterades vidare, att det framför allt var stora köpmanshus i Norden, särskildt i New-York, som förde denna vackra allar. Det gick så långt, att newyorktidningarna redogjorde för kursen, liksom om det gällt smör- eller börsnoteringar. Och det bevisades, att under året 1859 åttiofem slafskepp, destinerade för afrikanska kusten, utgått ur New-Yorks hamn. På denna omständighet åberopar sig också Jeff. Davis, då han vill framföra ett nytt bevis för påståendet, att det var Norden, som gynnade slafveriet, medan Södern i detta stycke liksom i Kansas—Nebraska-frågan stode alldeles oegennyttigt ointresseradt*. Han glömmer endast omtala, att det var några stycken med Södern införlifvade och på Södern lefvande penningfurstar, som, uppmuntrade af Södern, återupptagit den ohyggliga slaftrafiken. Och än mer: att det var Söderns senatorer som talade för upphäfvandet af 1808 års förbud!

Men samtidigt med allt detta växte äfven slafpartiets förföljelselust mot den fria färgade befolkningen. Skulle det lyckas att, såsom man hoppades, kunna utvidga slafveriet både i New-York, New-Mexiko, Kalifornien och andra af de fria staterna, så måste de fria negrerna bort. Liberia-tankarna vaknade åter. År 1859 hölls på östra kusten af Maryland ett konvent af slafägare, som skulle rådgöra om huru man bäst skulle kunna förminska antalet af den fria negerbefolkningen. Lagar emot »fri negroism» antogos. Exemplet följdes af andra slafstater. 1859 utfärdade Virginien flera liknande lagar, bl. a. en, som stadgade, att hvarje fri neger, som anklagades för något brott, skulle säljas som slaf. Och när nu en fargad mans ord intet gällde emot en hvit mans vittnesbörd, ligger följden af denna förordning i öppen dag.

* Jeff. Davis; Rise and Fall of the Confederate Government, vol. I. pag. 78.Huru den fria färgade befolkningen för öfrigt behandlades i slafslaterna ännu år 1860, framgår ur några få exempel.

En fri färgad präst vid namn John Fee hade i Kentucky upprättat en liten koloni af sina landsmän. Den utmärkte sig för sin flit och det fredliga lugn, som härskade i det lilla samhället. Nära kyrkan låg skolan och tätt invid arbetade ångsågen; välstånd och trefnad tycktes alltjämt ökas. Men detta var en farlig företeelse i en slafstat. Slafägarne samlades till ett möte och beslöto att bortjaga den lilla byns invånare, enär de representerade »principer, farliga för den allmänna freden». Legislaturen gillade beslutet; de färgade måste lämna sina hem och utvandra ur staten, skolhuset stängdes, ångsågen stod stilla, och »den allmänna freden» var räddad.

Å andra orter, särskildt i Texas, blefvo präster, som, Oaktadt de voro demokrater och gillade slafveriet i och för sig, dock vågat tala för slafvarnas humana behandling, gripna, kastade i fängelse och piskade med remmar af råa

kohudar, »till dess deras kroppar voro en enda massa af blod och skälfvande kött»*. Till och med en ung hvit man, som i Charleston yttrat, att den fattige hvite arbetarens ställning oerhördt försvårades genom slafveriet, blef kastad i fängelse, släpad genom gatorna, rullad i tjära och fjäder och sedan förvisad ur staten.

Dessa och otaliga liknande våldsgärningar förmådde republikanerna att å sin sida försöka sätta gräns därför. De lagstiftande församlingarna i flera fria stater, såsom Vermont, Konnektikut, Maine, Massachusetts, Kansas, Ohio m. fl. antogo s. k. »Personal Liberty-Lavvs», som afsågo att skydda statens fria medborgare dels för »kidnapping», dels från att någon på falsk angifvelse skulle kunna förklaras för slaf, m. fl. paragrafer, som tillförsäkrade den färgade befolkningen habeas-corpus-aktens rättigheter. Det republikanska partiet öfver hufvud taget sammanslöt sig mer än någonsin i hopp om att vid det snart förestående nya presidentvalet på allvar besegra det allt hänsyslösare vordna slafpartiet; allt fler och fler af de ledande republikanerna fäste sina ögon på Lincoln, såsom varande den moderate »cenlerman», hvilken skulle kunna lyckas omkring sin person samla och ena de flesta rösterna, ty enighet, det visste man, var numera nödvändigare än någonsin.

Allt detta gjorde, att när den 35:te kongressen sammanträdde i december 1859, voro Söderns representanter i mycket upprörd sinnesstämning. De flesta voro öfvertvgade om att i unionsupplösning låg enda möjligheten för Södern att kunna skydda sin »institution». Under debatterna framkom detta ofta. »Så vida icke Norden återkallar sina lagar (»Personal Liberty-laws») och utrotar abolitio-nismen, skall unionen brista.» Möjligheten af att en republikansk president skulle kunna bli vald diskuterades ifrigt; detta skulle i sä fall bli inseglet på domen öfver unionen, Södern skulle då genast och för alltid afskära alla band, som förenade den med Norden. Det gällde slafveri och skilsmässa eller union och icke-slafveri; ty Södern skulle aldrig vilja löpa risken att styras af »en svart president». Alltså, om Norden får majoritet vid presidentvalet, har Södern endast att säga: i denna union hafva vi icke längre någon andel. »Skall det bli krig, så må kriget komma. De ångor, som skola uppstiga från de bloddränkta fälten, må fördunkla solen, men när de åter försvunnit, då skall samma sol med oförminskad glans stråla öfver en återlöst och frigjord Söder.--Den armé, som intränger på Söderns mark, skall

aldrig återvända. Dess soldaters kroppar skola göda Söderns fält.» I dessa ytt-

* Henry Wilson: Rise and Full of the Slarepoiccr, vol. II, pag. 667.randen instämde alla sydstatsrepresentanterna, och Jefferson Davis besvarade för sin del frågan: »Hvad skall Södern göra om en republikansk president blir vald?» med att Södern hade endast ett att göra: ögonblickligen utgå ur unionen. Och han ville råda Söderns folk »att utbyta sina gamla musköter mot goda gevär, tillverka krut och kulor, ammunition af alla slag samt bygga fästen och forter för att vara redo för hvad komma kunde.» Dessa hans ord, upprepade många gånger och vid olika tillfallen, yttrades offentligt och voro bevittnade af hela senaten. Han har senare i sitt förut omnämda stora arbete sökt försvara sig mot hvarje beskyllning att vilja hafva väckt split och strid mellan staterna eller att hafva manat Södern till krig. Hans självTörsvar i detta stycke förefaller dock skäligen ohållbart*.

Den oundvikliga konflikten ryckte tydligen allt närmare, och kompromissernas tidehvarf nalkades sitt slut. A alla håll rustade man sig till valstriden och våren 1860 började denna på fullt allvar.

Demokraterna hade först sitt konvent i Charleston d. 23 april. Från första början visade sig denna splittring, som skulle bli så ödesdiger. Douglas, den själf-skrifne presidentkandidaten, hade icke fått tillgift för sitt »affall» i Kansas-frågan, och segern, som det förut eniga partiet under många tiotal af år vunnit, skulle nu glida undan dess tvistande grenar, ty ehuru det var en otvifvelaktig sak, att ett enigt demokratiskt parti skulle hafva triumferat öfver republikanerna, ville dock en stor mängd valmän från bomullsstaterna icke segra med Douglas. Efter mycken strid blef han dock uppställd som kandidat af partiets ena gren, medan John Breckenridge från Kentucky valdes af den andra.

(Jnionspartiet uppställde som sin kandidat John Bell från Tennessee.

Republikanerna åter hade sitt konvent i Chicago den 16 maj; det sammanträdde i denna stads stora »Wigwam», hvilken rymde 10,000 personer**. 30—

40,000 människor hade i och för valet anländt från alla fria stater. Många kandidater föreslogos, såsom Seward,

Lincoln, Chase m. fl. Det märktes dock genast, att afgörandet vägde mellan de båda förstnämda. Seward hade många företräden framför Lincoln, var en vida mer verkligt genial man samt en gammal bepröfvad statsman och frihetsvän. Men det visade sig dock snart, att Lincoln skulle vinna; han valdes med 231 röster mot 180 för Seward.

Hans val blef dock icke mottaget med någon öfversvallande glädje. »Den hederlige gamle Abe, gärdselklvfvaren» lät nog bra i massans öron, och särskildt den fattiga hvita befolkningen gladdes i hoppet om en frihetsvänlig president, som genom slafveriets upphäfvande skulle vålla en önskvärd omstörtning i deras arbetsförhållanden. Men republikanerna som parti kände ansvarets tunga börda, och många menade med ett visst hån, att gärdselklyfning icke vore bästa utbildnings-sättet för ledaren af den aera, som nu nalkades. Icke dess mindre skredo de till valet, som om de till fullo förstått att uppskatta värdet af sin kandidat. Bortvisande alla tvifvel, gjorde de energiska ansträngningar för honom. Hans värsta motståndare voro abolitionisterna, eller rättare dessas yttersta vänster, ty många af de moderata t. ex. Giddings, voro för honom. Men Wendell Phillips, som alltid var och förblef en ytterlighetsman, offentliggjorde en artikel med öfverskrift: »Abraham Lincoln, slafhunden från Illinois», och äfven Garrison motarbetade honom i sin »Liberator».

• Se Jeff. Davis: Rise and Fall of the Confederate Gocernment, vol. I, pag. 231.

*• Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 265.Långt efter det han blifvit vald och frihetskriget var i full fart, misstrodde de honom; han föreföll dem långsam som en krypande sköldpadda, och de tröttnade icke att sporra honom genom att hopa glödande kol på hans hufvud. Lincoln å sin sida lärde sig dock att allt mer och mer värdera särskildt Garrison; hans egen oegennyttiga karaktär tilltalades af dennes allt uppoffrande osjälfviskhet.

Den viktiga 6 nov. nalkades, den dag då valet skulle ske och unionens öde afgöras. Spänningen hade stigit till sin höjd, Oaktadt allmänna meningen var, att Lincoln skulle segra. Han gjorde det också. Men när hans ifriga beundrare säga* att det »obestridligen var hela amerikanska folkets val», så måste man göra en betydlig afprutning. Ty han valdes i själfva verket knappast af halfva folket, äfven om de konfedererade staterna frånräknas. Huru som helst: Abraham Lincoln skulle

Chicagos Wigwam.

efter fyra månader tillträda presidentskapet, men — dessa fyra månader voro af fruktansvärd betydelse.

Lincolns val hade ingalunda väckt hvarken harm eller förbittring bland Söderns, särskildt Syd-Karolinas, demokrater; det hälsades tvärtom med stort jubel såsom en önskvärd och lämplig förevändning att sätta skilsmässohotelsen i verket. Det blef sålunda ej en orsak till unionsupplösningen, hvilken länge varit förberedd, utan endast signalen till denna.

Syd-Karolina gick i spetsen för den revolutionära rörelsen. Redan några dagar före valet hade ett möte hållits i Charleston, vid hvilket beslut om ögon-

• Nicolay and Hay. vol. III, pag. 146.»Palmflaggan.»

blicklig skilsmässa fattats i händelse af Lincolns val. Vid underrättelsen om detta samlades ett nytt offentligt möte, under hvilket statens ledande män, särskildt dess senatorer, yttrade sig till förmån för en stor självständig republik i Södern. Invånarne i Charleston jublade, staden illuminerades, kanonsalut gafs och s. k. »palmflaggor» hissades öfverallt

— hvita flaggor, som sinnebild bärande ett palmträd jämte devisen Animis opibusque parati

— en devis i statens sigill. Denna ryktbara »palmflagga* blef tills vidare de konfedererade sydstats-männens banér. Alla sydstaterna voro dock ännu icke så bestämda för skilsmässa som Syd-Karolina.

Denna stats guvernör, Will, utsände ett cirkulär för att förhöra sig om de andra slafstaternas mening, och det visade sig då, att vid denna tid ensamt Florida var afgjordt krigiskt sinnadt. Detta för skilsmässopartiet föga uppmuntrande resultat väckte till lif en ytterst ifrig agitation, som icke försmådde några medel för att upptända

och utbreda revolutionens låga. Med tillhjälp af tvenne allmänna principer, statssuveräniteten och statspatriotismen, lyckades det dem också efterhand att vinna allt större tillslutning inom de olika staterna, hvilkas ledande män dessutom för länge sedan tillhört deras falang. »Jag är emot unionsupplösning, men jag går med min stat», blef allt mer och mer uttrycket för den allmänna meningen.

Den 17 december sammanträdde antiunionisterna till ett konvent i Charleston. »Palmflaggan» vajade från alla offentliga byggnader och guvernör Pickens förklarade: »Syd-Karolina skiljer sig från unionen därför, att vid det val af president och vicepresident i Norden, som kort förut ägt rum, detta val verkställts efter sådana principer, att det icke längre vore nyttigt alt vara i förbund med nordstaterna.» Två dagar senare förkunnades offentligt:

»Vi, det här församlade folket från Syd-Karolina, förklara härmed, att den i konventionen den 23 maj 1788 utfärdade förordningen härmed återkallas, och att således den hittills mellan Syd-Karolina och dc Förenta Staterna bestående unionen är upplöst». Därefter tillkännagafs, alt Syd-Karolina ämnade såsom »en oberoende och självständig stat intaga sin plats bland världens nationer».

Befolkningen hälsade detta tillkännagifvande med stora festligheter. Tidningarna började genast offentliggöra »utländska nyheter» från de andra staterna. Guvernör Pickens hade redan föreställt presidenten Buchanan olämpligheten af att förstärka nationalgamisonerna å forten i Charlestons hamn, och han sände nu till Washington tre kommissarier, som skulle underhandla med presidenten om öfver-lämnandet åt secessionisterna af såväl forter som magasin, arsenaler m. m. Öfverallt sönderslets och nedrefs »stjämbanéret», medan den hvita palmlrädsflagganvajade å alla gator och å alla hus. Endast å det lilla fort Moultrie ute i hamnen syntes ännu unionens flagga, troget vaktad af den tappre kommendanten, major Anderson, och hans lojala garnison. Den stjärnbeströdda duken tycktes för mången liksom innebära en varning att ej jubla för tidigt.

De s. k. »golfstaterna* följde snart Syd-Karolinas exempel. Mississippi kom först, därefter Florida; så Alabama, Georgien, Louisiana och Texas. I Georgien försiggick skilsmässan dock icke utan skarpa protester från framstående män, t. ex. Alexander Stephens. Men secessionisterna förfäktade med sådan styrka den enligt deras mening genom konstitutionen betryggade statssuveräniteten, att all opposition förstummades inför detta kraf på full laglig rätt att utgå ur en union, som ej längre tillförsäkrade sydstaterna betryggandet af den i konstitutionen ut-

£j?celska besittningar

Mmnesotu

lowa

jj; VUSJiu

Fristater och slafstater år 1860.

Det hvita området omfattar fristaterna och territorierna.

Det mörkast skuggade » slafstaterna.

Let halfskaggade * de territorier, hvilka genom Nebraska-billcn öppnats för slHfveri.

lofvade »allmänna välfärden»*. Att nordstaterna »sökte rättfärdiga ett blodigt krig» emot denna statssuveränitetsprincip, »som fäderna ansågo vara unionens hörnsten», betraktade de konfedererade staterna såsom ett ytterligare bevis för sin sats, att unionen nämligen för dem endast vore en olidlig börda och hämsko**.

Under allt detta visade presidenten Buchanan en hållning, som till fullo ådaga-lade hans oduglighet och svaghet. Han omgafs äfven af förrädare, enär af hans ministrar tre voro utpräglade secessionister och handlade därefter. Så t. ex. skyn-

• Se Jeff. Davis : Rise and Fall of the Confcdcrate Gocernment, vol. I. part. II, chap. I—III.

** Ibid., pag. 127.dade krigsministern Floyd, egentligen slafägare i Virginien, att förstärka Söderns arsenaler

med Nordens vapenförråd. Han sände ej mindre än 770,000 gevär och 200,000 revolvrar jämte ammunition till tyghusen i Södern och beordrade vid denna den mest kritiska tidpunkt i nationens unga historia hela den reguliera armén, som endast bestod af 18,000 man, till det aflägsna Texas. I öfverensstämmelse härmed handlade äfven marinministern Toucey, i det han spridde flottan öfver hela världshafvet, hvari-genom elt hastigt användande af den omintetgjordes. Finansministern Lewis Cobb väntade att bli vald till den »södra unionens» president, och Thompson, inrikesministern, begaf sig redan i december 1860 som kommissarie från Mississippi till Nord-Karolina i akt och mening att uppmana denna stat att utgå ur unionen, och han afgick ej ens ur kabinettet, enär han påstod, att presidenten själf godkänt hans mission*.

Presidenten slets emellertid mellan sina slaf- och sydstatssympatier samt sina lojala rådgifvares inflytande. Hans »budskap» vid den 36:te kongressens öppnande i december 1860 bär tydlig prägel häraf och väckte lika mycket harm i Norden som förakt i Södern.

Sålunda förklarade han det nuvarande tillståndet såsom en naturlig följd af Nordens långvariga och öfverdrifna inblandning i Söderns »institution»; secessionen vore visserligen stridande mot författningen och sålunda att betrakta såsom uppror, men han själf stode fullkomligt maktlös gent emot densamma, ej heller ägde han befogenhet att afgöra, hvilken hållning den federerade regeringen borde intaga i förhållande till Syd-Karolina.

Sedermera sökte han ursäkta sig därmed att han vore öfvertygad om »att unionen aldrig kunde befastas genom dess medborgares i ett inbördeskrig utgjutna blod». Men hans budskap sade nationen rent ut, att dess förste man var af den åsikten, att allt motstånd mot nationens upplösning vore både olagligt och gagnlöst.

Den harm, som detta väckte mot presidenten, var också blandad med löje. Så gjorde t. ex. senator Hale följande träffande sammandrag af innehållet i budskapet: 1) »att Syd-Karolina hade rättvis orsak till skilsmässa; 2) att det alls icke hade rätt till skilsmässa; 3) att nordstaterna icke hade rätt att hindra skilsmässa samt att regeringens makt bestod i »makten att alls intet göra». Andra åter sade, alt Buchanan vore villig att uppgifva en del af konstitutionen och i nödfall hela för att kunna bevara återstoden.

Men situationen var för mörk och hotande för skämt. Och den blef ej bättre genom presidentens krypande artighet mot de tre kommissarierna från Syd-Karolina, samtidigt med alt han under beklagande vägrade uppfylla deras begäran att öfver-låta fort Sumter åt secessionisterna. De gjorde då i en skrifvelse presidenten ansvarig för, hvad som skulle komma att ske, enär de ansågo fredens bevarande omöjlig, i fall sljärnbanéret icke ofördröjligen försvunne ur Charlestons hamn. Skrifvelsens sista ord voro: »vi återvända till Charleston i morgon afton». Presidenten vägrade att emottaga dokumentet och skref utanpå detsamma: »Detta inför presidenten framlagda papper är af sådan beskaffenhet, att han vägrar emottaga det».

Han framlade därefter ett nytt budskap inför senaten, hvari han redogjorde för sitt svar till kommissarierna. Han besvor kongressen att uppskjuta allt af-görande, enär »tiden vore den stora bevarande makten». För egen del hade han

• John Morse: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 188.vägrat lyssna till major Andersons upprepade begäran om förstärkning af fort Sumter, enär han fruktade, att en sådan kunnat tydas såsom en »hotande militäråtgärd*. För öfrigt lade han för sin del allt ansvar på kongressen.

Under den därpå följande debatten förtjäna yttrandena af Söderns och Nordens båda förnämsta representanter, JefT. Davis och Seward, uppmärksamhet. Den förre skulle inom några få dagar vara den nya republikens förste president; den senare var utsedd att bli Lincolns statsminister ofch skulle på grund af sina framstående egenskaper också bli den egentliga »makten bakom tronen».

W. H. Seward.

JetT. Davis klandrade skarpt presidentens uppträdande, framför allt hans försök att vältra allt ansvar på kongressen. »Han har lämnat landet att som en redlös farkost drifva för vinden, utan karta och kompass». Han påpekade vidare, att Syd-Karolina numera vore en främmande stat, som hotade med krig, och ogillade häftigt, att presidenten underlåtit att mäkla fred genom sin vägran att bortkommen-dera major Anderson från fortet och att

låta nedfira stjärnbanéret. Han betonade

C. Bååth-Holmberg, Negerslafveriet. 31vidare sydstaternas lagliga rätt till skilsmässa, utan att den federerade regeringen ägde lagligt bemyndigande att hindra detta*. Han lade för sin del allt ansvar på republikanerna, som »satt sin häl på slafsystemet, trampande det i stoftet samt triumferande öfver det». Mississippi hade förgäfves — genom honom — höjt sin varnande röst; Norden hade envisats att välja sin partikandidat, och nu, slöt han, »beror utgången icke af oss. Våra händer äro obefläckade; I hafven anfallit våra rättigheter och våra hem, och rtled Guds bjälp skola Vi försvara dem.»

Sewards anförande har blifvit karakläriseradt såsom en statsmans försvarstal för unionen**. Han talade varmt om den obrutna unionens betydelse, om vikten af att förbli »ett folk», om den fara, som splittring medförde, om ohållbarheten af en union, som blifvit räddad genom svärdsmakt. I samma stund unionen bruste, vore också landets storhet förbi; den ära och det rykte, som följde flaggan med de 33 stjärnorna och de tretton ränderna, skulle aldrig följa »en ensam stjärna eller ett palmträd»; frihet, självständighet, trygghet vore borta i och med unionens upplösning. Och hvad, frågade han, är orsaken till denna omintetgjorda storhet, frihet och lycka? Jo, valet af en president, som en del af folket fann oantaglig — »en man af oklanderlig dygd och oegennytta och så bunden af sina motståndares betydelse och makt, att han utan deras samtycke hvarken kunde tillsätta en minister, underteckna ett fördrag, genomdrifva en lag, knappast en gång utanordna en musköt ur arsenalen till silt eget personliga försvar». Och emot en regering af sådan art, som till på köpet ännu icke trädt i verksamhet, än mindre utöfvat någon offentlig handling, riktad mot Söderns intresse, höjde nu denna sin röst och sin hand. Och detta i trots af att republikanerna alltid erkänt slafstatemas rätt att utfarda och upprätthålla sina slaflagar, och att de endast bekämpat slafveriets vidare utbredande, framför allt inom deras egna staters gränser. Han uppmanade Söderns män att med honom låta »republikanism, demokrati och alla andra politiska namn och idéer vika inför unionen» samt manade till eftergift och försoning.

Dessa ord vunno stark ålerklang i Norden. Denna var för öfrigt i ett tillstånd af djup demoralisation, skrämd och splittrad i flera smärre partier. Ett af dessa röstade för fullkomlig eftergift för alla secessionisternas fordringar. Ett annat parti röstade för kompromiss, återkallande af »Personal Liberty »-lagarne, skärpande af lagen för flyktande slafvars återlämnande o. s. v. Ett tredje parti varj böjdt för att genom en lugn vädjan påverka den upphetsade Södern, och det fjärde, det öfvervägande största, bestående af den del, som valt Lincoln, ville för hvarje pris upprätthålla unionen och regeringens värdighet. — Den nordamerikanska prässens hållning var sådan, att den gaf Jefferson Davis anledning att åberopa den såsom bevis för att sydstaternas handlingssätt ingalunda kunde betecknas såsom »upproriskt». Så yttrade Nordens förnämsta tidning, »New-York Tribune», bl. a. »att om bomullsstaterna anse sig må bättre af alt vara utur än inom unionen, så böra de få gå sin väg i fred». En annan tidning påstod, att »allmänna opinionen tycktes starkt böjd för en rekonstruktion af unionen, med uteslutande af Nya Englands-staterna». Och en stor del af prässen kastade sig i förbittring öfver abolilioni-sterna, såsom upphofvet till oredan. »Det finnes dock mer än en million demokrater i Norden, hvilka, om de 'svarta republikanerna’ låga emot Södem, skola möta dem med en mur af eld; ty det är icke sant, att hela Norden är fientlig

* Jämför hans yttranden i hans stora verk Rise and Fall o. s. v., vol. I, part. I, chapt. I.

*• Henry Wilson: Rise and Fall of the Slaccpoicer, vol. III, pag. 55.emot Södern; vi hafva i hvarje Nordens stat en skara spartaner, som omfatta helotsystemet».

All denna tvekan och rädsla, alla dessa uttalanden ökade än mer Söderns öfvermod och säkerhet samt Nordens försagdhet. I det allra längsta ville ingen där tro ens på möjligheten af elt krig; det hela vore en hotelse, nu som upprepade gånger förut. Man vägrade att se, det Söderns rustningar tydde på fullt, förfärligt allvar.

Under påverkan af denna allmänna sinnesstämning samt den nyligen skedda ministärförändringen, framkom i kongressen förslaget om den s. k. »Crittenden-kompromissen». Den afsåg att öppna allt land söder om 36° 30' för slafveriet; den förbjöd kongressen att upphäfva slafveriet äfven å platser, stående under dess särskilda jurisdiktion eller i distriktet Kolumbia, så länge det fanns i Virginien och Maryland; den tillät laglig transport af

slafvar genom de fria staterna; den tillförsäkrade slafägarne godtgörelse af Förenta Staterna för de flyktade slafvar, som icke kunde fångas. Denna Nordens stora kapitulation inför slafsystemet ledde dock icke till något resultat, enär kompromissen, antagen af Nordens representanter, förkastades af Söderns, ty denna hade afgjordt bestämt sig för skilsmässan. Detta sätter dock sydstaternas myckna tal om förtryck i rätt belysning.

Samma utgång fick ännu ett försök i samma riktning; i Huset antogos nämligen resolutioner, som bl. a. bestämde, att slafveriet icke fingo förbjudas i New-' Mexiko. Men Söderns senatorer vägrade enhälligt all slags förlikning, enär de beslutat, att unionen, med eller utan anledning, nu skulle brytas.

Allt sedan år 1832, då »nullifikationsstriden* höll på att sönderslita bandet mellan Norden och Södern, hade för denna senare skilsmässan endast varit en tidsfråga, äfven när den då och då blott blifvit använd som skrämskott under de år, slafpartiet självt hade makten i kongressen. Denna senare hade det visserligen icke förlorat endast i och genom valet af en moderat republikansk president, men dess själfständighetsplaner voro tillräckligt mogna, för att det nu skulle begagna sig af tillfället.

Den var fast besluten att till en början grunda en stor republik, bestående af alla bomullsstaterna samt gränsslafstaterna; senare skulle, som den hoppades, alla de tropiska staterna ned till ekvatorn sluta sig till den nya nationen. Denna skulle till slut bilda ett stort kejsardöme, således omfattande utom de forna sydstaterna äfven Mexiko, Central-Amerika, Västindiska öarna samt Sydamerikas tropiska stater. I detta nya kejsardöme skulle slafveriet vara allmänt och lagligt, och den oerhörda exporten af bomull, socker m. fl. kolonialvaror skulle tillförsäkra det de europeiska makternas sympatier*.

Att söka förmå Södern till försoning tycktes alltså hopplöst. Och delta bekräftades ytterligare däraf, att åtskilliga af Söderns representanter i kongressen nu nedlade sina mandat och återvände till sina stater. Representanterna från Syd-Karolina gjorde början omedelbart efter det denna stat den 20 dec. förklarat sig vara »själfständig», och de andra ur unionen gångna staternas representanter följde i tur och ordning, alla med mer eller mindre bittra afskedsord. Jefferson Davis framhöll åter de olika staternas konstitutionella rätt att utgå ur unionen, och »betraktande sig själf såsom en representant för den allmänna meningen inom sin stat, lämnade han sin plats i senaten utan fientliga känslor; han hoppades, att

* Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 312,Södern och Norden, ehuru skilda, alltjämt skulle äga fredliga relationer med hvarandra; men om motsatsen skulle inträffa, »vilja vi hoppas, att våra faders Gud, som befriade dem ur lejonets klor, också skall beskydda oss för björnens härjningar, och sålunda förlitande oss på Gud samt på våra fasta hjärtan och starka armar, vilja vi efter bästa förmåga kämpa för vår rätt».

Trots delta tydliga språk hoppades en stor mängd människor, både demokrater och republikaner, ännu på fredlig lösning. Ännu elt försök i detta syfte blef gjordt, och, märkligt nog, del var slafstaten Virginien, som härvidlag gaf initiativet och inbjöd de öfriga staterna till en fredskongress i Washington. Tjugotvå stater emottogo inbjudningen; men utom de sju stater, som redan utträdt ur unionen, fattades representanter för Michigan, Minnesota, Wisconsin, Kalifornien och Oregon.

Fredskongressen sammanträdde den 4 februari och varade i tre veckor. Den präglades allt igenom af samma för Södern eftergifvande anda och resulterade — för att använda Charles Sumners ord — i ett förslag »att gifva slafveriet positivt hägn af konstitutionen och sålunda göra det till en nationens sak i stället för till en partisak». Förslaget var i det stora hela endast elt upptagande af »Crittenden-kompromissen»; det var framför allt Norden, som anklagades för brottslighet; det var Norden, som måste ångra allt det onda den gjort, kläda sig i säck och aska, förneka alla sina forna grundsatser och förnedra sig så djupt som möjligt.

Men när detta förslag till »amendement» eller förbättring af konstitutionen förelädes kongressen i Washington, blef det icke antaget. Och därmed tillintetgjordes »fredsvännernas* förhoppningar.

Samma dag som fredskongressen började i Washington sammanträdde i Montgomery, Alabama, deputerade från de sex sydstaterna för att bilda en konfederation för Södern. Den 7 februari antogs en konstitution för »Amerikas konfe-dererade stater», hvilken endast i några vissa punkter skilde sig från Förenta Staternas. En ny

flagga blef äfven antagen, hvilken liksom konstitutionen liknade Förenta Staternas. Den 9 aflades ed på den nya konstitutionen, och Jefferson Davis samt Alexander Stephens valdes till president och vice president. Jeff. Davis var då i sitt hem i Wicksburg och, enligt hans egen försäkran*, hvilken kanske icke får tagas fullt för god, emottog han kallelsen mycket motvilligt och endast med tanke på den korta tid af ett år, under hvilken han var bunden af dfelta val. Han ansåg nämligen sin egentliga plats vara i spetsen för hären, enär han erhållit en god militärisk utbildning.

Jefferson JDacis var liksom Lincoln född i Kentucky, i Christian eller Tood County 1808. Kort därefter flyttade hans far till Mississippi, men gossen sändes att fullborda sina i hemmet påbörjade studier vid Transylvania University, där han stannade, tills han var 16 år. Därefter genomgick han militärakademien vid West Point och inträdde 1828 som löjtnant i arméen. Han deltog i kriget mot »Svarta Falken» och i andra indianfalttåg. Ar 1835 tog han afsked från sin tjänst, återvände till Mississippi, gifte sig med general Taylors dotter, köpte en stor plantage och förberedde sig genom politiska studier för en mera offentlig bana. År 1845 invaldes han af sin stat såsom representant i kongressen. När mexikanska kriget utbröt, blef han öfverste för ett regemente frivilliga från Mississippi och ut-

* Jeff. Davis, Riise and Fall of the Confcdcratc Gocernmeni, vol. I, part. II, pag. 230.märkte sig i flera bataljer. Efter krigets slut blef han invald i senaten, där han förblef ända till unionsstridens utbrott.

Från början till slutet af sin offentliga bana var han en utpräglad lärjunge

Jefferson Davis.

af Calhoun och en ifrig förfäktare af statssuveräniteten. Han åtrådde intet högre än att få se denna praktiskt häfdad, och ehuru han 1858 inträdde i Pierces kabinett och sedan under Buchanan återinvaldes i senaten, var han endast skenbart unionist, medan han på allt sätt sökte verka för en konfederation i Södern.En liten jämförelse mellan Jeff. Davis och Lincoln torde ej sakna intresse, enär bådas lifsbanor i många punkter beröra hvarandra. Båda voro, som sagdt, födda i Kentucky med endast några få års skillnad i ålder. Båda fingo tidigt lämna sin födelseort för att växa upp, Lincoln i Illinois, Davis i Mississippi. Båda deltogo

i kriget mot »Svarta Falken». Båda invaldes samtidigt i kongressen. Båda voro populära talare och framgångsrika polilici; båda blefvo målsmän för en abstrakt politisk idé och båda blefvo — äfvenledes samtidigt — de två stridande stora partiernas främste chefer.

Men likheten dem emellan är också endast en yttre sådan. Till karaktär och lynne voro de hvarandra lika motsatta som de partier, hvilka de representerade. Om ödet förbytt deras lifsvillkor, om Lincoln vuxit upp på en bomullsplantage i Södern och Davis klyft gärdsgårdsstörar å en fattig farm i Norden, om den långgänglige Illinoispionieren studerat trigonometri vid West Point och den elegante, bleke Mississippistudenten stått i bod i New Salem, så skulle detta sannolikt modifierat, men icke förändrat någonderas karaktär. Lincoln skulle aldrig hafva kunnat blifva en slafveriets förkämpe eller ledaren af ett uppror, och Davis lika litet stridsman för humanitet eller författare af emancipationsakten.

Hufvuddragen i Jefferson Davis' karaktär tyckes oss hafva varit viljekraft, skarpsinne och reserverad stolthet. Hans biografer hafva nästan intet att berätta om hans privatlif; de visa oss nästan intet af de drag, som berpda glädje och trefnad i umgänget med människor; Jeff. Davis tyckes hafva saknat all humor, all sällskaplig glädtighet och fryntlighet. Han säges däremot hafva varit »så äregirig som Lucifer och så kall som en ödla». För honom bestod världen endast af herrar och slafvar; och lagen talade endast om absolut härskarmakt och absolut underkastelse. En demokrat till namnet, var han en aristokrat i uppfattning och lynne. Han var en typ för Söderns högsta kultur och längst drifna kastanda. I sina politiska teorier var han en sofist och icke en logiker. Det var i full öfverensstäm-melse med hans karaktär och en god illustration af hans paradoxa teorier, att han lät svänga slafpiskan öfver sina hundra slafvar och utöfvade ett militäriskt diktatoriskt välde öfver nio millioner af »sitt folk», medan han i glödande ordalag talade emot majoritetsförtryck.

Sådan var den man, som nu var vald till chef för »Amerikas konfedererade stater» och hvars hjärna utan tvifvel

hvälfde ännu långt äregirigare och långt mera vidtflygande planer.

Omedelbart efter sitt val begaf han sig från sitt hem till Montgomery; under vägen höll han en serie af 25 tal på olika slällen. Öfverallt emottogs han med kanonsalut, och jubel hälsade hans ord, då han sade, att »skilsmässan från unionen är fullständig, och ingen kompromiss, ingen återförening är längre möjlig», samt att Söderns folk skulle låta en hvar, »som motsatla sig dess vilja, lukta Söderns krut och smaka Söderns stål».

Den 18 februari höll han sitt inträdestal under tusendens hänförda jubel. Och åter upprepade han, att »Södern skulle med sitt svärd uppehålla den ställning, den intagit bland jordens nationer», samt befallde ögonblicklig organisation af armé och flotta.

Äfven vicepresidenten Alex. Slephens höll ett tal, hvari han utförligt framställde antagonismen mellan frihet och slafveri; han sökte bevisa villfarelsen i Förenta Staternas konstitution, då den sade, att alla människor voro jämlikar.»Vår nya styrelse är grundad på exakta och rakt motsatta idéer: dess grundval, självfva dess hörnsten hvilar på den stora sanningen, att negern icke är den hvite mannens jämlike, att slafveriet, subordination under den öfverlägsna rasen, är hans naturliga och normala ställning. Denna vår nya styrelse är i världens historia den första, som blifvit grundad på denna storä fysiska, filosofiska och moraliska sanning*».

Därpå blef presidenten bemyndigad att utkommendera 100,000 frivilliga till ett års krigstjänst samt upptaga 15 millioner dollars för omkostnaderna. Därefter utnämde han sitt kabinett, och nu var den nya styrelsens maskineri i full ordning att börja sin verksamhet**.

Dess första steg var att försäkra sig om alla de å dess område varande, af Förenta Staternas förrädiske krigsminister så omtänksamt väl försedda arsenaler och forter, marinetablissement, tullhus m. m.; härigenom var Norden från första stund Södern betydligt underlägsen i allt hvad utrustning hette. Den i Texas varande armén under general Twiggs öfvergick äfvenledes till rebellerna med all den ammunition, som fanns inom denna stat. De af soldaterna, som vägrade svika sljärnbanéret, erhöllo dock tillstånd att återvända till Norden. Men en mängd af Förenta Staternas bästa officerare öfvergingo såsom födda sydstatsbor till insurgenternas parti.

Att eröfra Washington och göra denna stad till säte för konfederationens regering var från första stund en allmänt omfattad plan i Södern, af prässen framlagd redan i december 1860 och sedan starkt framhäfd af vicepresidenten Stephens. Efter presidentvalet blefvo Söderns tidningar ännu mera högljudda i detta stycke och yttrade rent ut, att »presidenten Davis snart ämnade marschera med en armé genom Nord-Karolina och Virginien till Washington». Denna stad var full af secessionister, och förskräckelsen hos den lojala delen af dess invånare var således lätt förklarlig.

Det var alltså icke under de lugnaste framtidsutsikter, som Lincoln tillträdde presidentstolen. Södern i fullt uppror, väl rustad, med skickliga och militäriskt utbildade ledare; Norden rådvill och skrämd, beröfvad sina arsenaler, med sin armé splittrad och utan en enda fullt förtroendeväckande militärisk förmåga.

• Henry Wilson: Rise and Fall of the Slaccpoicer, vol. III, pag. 123; Nicolay and Hay: Abraham Lincoln, vol. III, pag. 203.

** En jämförelse mellan invånarnas antal i de olika delarna af Förenta Staterna torde icke sakna intresse:

Den fria befolkningen inom de sju ur unionen utgångna staterna 2,656,948

Den fria befolkningen inom de åtta ännu icke ur unionen utträdda staterna........... 5,633,005

Totalantal 8.289,953

Slafvarnas antal inom de förstnämda staterna. Slafvarnas antal inom de sistnämda staterna .

2,312,046

1.638,297

Invånarnas antal inom hela unionen i enlighet med 1860 års census

Totalantal 3,950,343 31,443,321

(John Morse: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 206—7.)IV.

Slaffrågans sista skede.

1.

Lincolns personliga ställning under denna mellantid hade varit mycket pröfvo* sam. Efter de fyra månadernas utgång skulle han under sällsynt oroande förhållanden bli ledare för en stor nation, men till dess var han dömd till fullkomlig overksamhet, ett föremål för mångas tvifvel och ännu fleras hat. Speglosor och hånfulla tillmålen fick han — »apan från Illinois» — höra af det demokratiska partiet, medan hans egna meningsfränder aldrig lämnade honom fred eller ro i hans hem i Springfield, där han tillbragte vintern.

Lincolns hem i Springfield.

Den 11 februari lämnade han detta sitt hem för att begifva sig till hufvud-staden. Till Springfields invånare, som samlats för att bringa honom en sista hyllning, yttrade han ett vemodigt kort farväl, synnerligt betecknande för hans flärdfria, allvarliga tänkesätt: »Ingen, som icke varit i min ställning, kan föreställa sig den sorg jag känner vid denna skilsmässa. Denna stads invånare har jag att tacka för allt livad jag är. Här har jag lefvat under mer än ett fjärdedels år-hundrade; här äro mina barn födda, här ligger elt af dem begrafvet. Uppå mig hvilar en förpliktelse, tyngre och större kanhända, än någon man burit sedan Washingtons dagar. Han skulle aldrig hafva lyckats i sitt stora verk utan med den gudomliga försyns hjälp, på hvilken han alltid förtröstade. Jag känner väl, att ej heller jag kan lyckas utan samma gudomliga hjälp, och till samma allsmäk-tiga väsen faster också jag all min lit; och jag hoppas att I, mina vänner, skolen bedja för mig, att jag måtte erhålla Guds bistånd, utan hvilket ingen framgång finnes, men med hvilket framgången är viss».

Söndagen den 23 skulle han inträffa i Washington, och under resan skulle han besöka flera ställen, bland andra äfven Baltimore. Ett rykte gick, att i denna stad ett mordförsök skulle göras mot den blifvande presidenten. Denne varnades ifrigt af sina vänner och beslöt på deras inrådan att taga en annan väg. Historien om att han flydde förklädd förklaras af hans biografer vara ett dumt påhitt af hans motståndare, något som också tyckes vara sannolikt*. Han kom emellertid till Washington något förr än ämnadt var, men blef genast efter sin ankomst uppvaktad af fredskongressens medlemmar. Söderns representanter hade väntat sig mycket nöje af hans yttre uppträdande och utseende, men blefvo betydligt slagna af den värdighet, som utmärkte honom, jämte den djupa sorgsenhet, som hvilade öfver honom, när han nu stod inför den ansvarsfulla uppgiften att bli styresman för denna i upplösning stadda nation.

Den 4 mars var installeringsdagen. Ceremonien försiggick med en mer än vanligt stor prakt i anordningarna. Sida vid sida begåfvo sig de båda presidenterna, Buchanan och Lincoln, till Kapitoliet, där den senare höll ett tal till det amerikanska folket, hvari han förklarade sig hvarken äga rättighet till eller hafva för afsikt att angripa slafveriinstitutionen inom slafstaterna, men också att ingen stat ägde rättighet att utträda ur unionen och att hvarje steg i detta syfte var olagligt. Med varma, manande ord lade han nationen på hjärtat att icke obesin-nadt splittra och krossa den ärorika unionen, att rädda unionen framför allt annat. Han besvor sina landsmän till lugn och eftertanke och att ej taga något för-

hastadt steg.---»I edra händer, mina missbelåtna landsmän, och icke i mina

ligger ansvaret för utgången af ett inbördeskrig. Regeringen vill icke angripa eder; I kunnen icke vara i konflikt med den, såvida icke I själfva ären de angripande. I kunnen icke hafva aflagt någon ed till himlen att störta er regering, medan jag å min sida är bunden af den heligaste plikt att bevara, beskydda och försvara den.

Ännu ett sista ord. Vi äro icke fiender, utan vänner. Om ock lidelserna hafva vållat en spänning mellan oss, så få de icke slita de band af tillgifvenhet, som förena oss. Minnenas hemlighetsfulla strängar, som förbinda hvarje valplats, hvarje fosterlandsväns graf med hvarje lefvande hjärta i detta land, skola klinga som föreningens strängar, när de åter anslås af edra bättre känslor, hvilket säkert en gång skall ske.»

Detta enkla, värdiga tal var mycket olikt den blomstrande retorik, som stod i ropet i Amerika, men gjorde icke dess mindre eller kanske just därför starkt och varaktigt intryck. Dess försonliga ton, dess upprepade försäkringar om att vänskap rådde mellan staterna, var dock icke i Söderns smak, som numera minst af allt ville veta af försoning och endräkt. — Men det anses äfven hafva ådagalagt, att Lincoln vid denna tid ännu icke fullt förstod secessionisternas planer och uppsåt.

* Se John Morse: Abraham Lincoln, vol. I. pag. 217.

C. Bååth'Holmberg, Negerslafveriet. 32Hans första omsorg blef dock att vidtaga sådana militära åtgärder, som ögonblickets kraf nödvändiggjorde. Fästningar iståndsattes och dess garnisoner förstärktes, arsenaler och tyghus fylldes med krigsmateriel, trupper sammandrogos

och flottan hemkallades. Men icke dess mindre trodde hvarken kabinettet i Washington eller folket i Norden på att hotelsen om krig skulle bli allvar.

Då anlände till Washington en beskickning från regeringen i Montgomery. Dennas hufvudsakliga uppdrag var att dels begära fort Sumters utrymmande, dels inleda underhandlingar om konfederationens erkännande såsom självständig stat. Men statsministern Seward förklarade i höfligaste ordalag, att han icke kunde inlåta sig med beskickningen, enär han icke kunde betrakta konfederationen som en främmande makt, med hvilken diplomatiska underhandlingar kunde föras; och han vägrade att söka bemedla en sammankomst mellan beskickningen och presidenten, enär denne Major Anderson. vore af samma åsikt som han.

Presidenten å sin sida förklarade, att han ingalunda tänkte utrymma fort Sumter, tvärtom ämnade han ditsända förstärkning. Beskickningen åter ansåg detta vara liktydigt med krigsförklaring och återvände till Södern, i det den å sin regerings och sin nations vägnar »upptog den sålunda åt dem kastade stridshandsken».

Fort Moultric.Major Anderson och hans lilla tappra garnison hade under vinterns lopp haft svåra dagar. Alldeles öfverlämnad åt sig själf af en regering, som af fruklan (or Nordens vrede icke vågade återkalla honom och af fruktan för krigsförklaring af Södern ej vågade undsätta honom, hade major Anderson redan i slutet af december 1800 varit nödsakad alt öfvergifva fort Moultrie och under en mörk natt öfverföra sin garnison till det längre ute i hamnen liggande fort Sumter.

Detta hade väckt mycket stort uppseende i Charleston, och de konfedererade hade genast satt sig i besittning såväl af fort Moultrie som Castle Pinkney. Dessa fort förstärktes och batterier uppfördes för »att nedskjuta och från jorden utplåna yankee-nästet fort Sumter».

De i Charleston samlade trupperna utgjorde mer än 10,000 man under den skicklige och tappre general Beauregards befäl.

Nationalregeringen i Washington hade förbjudit major Anderson att söka hindra dessa fientliga företag och sände honom först i januari en ångare, »The Star of the West», med trupper och förråd till det hotade fastets General Beauregard.

undsättning; men ångaren möttes af så skarp

eld från de konfedererades batterier, att den måste återvända med oförrättad t ärende.

Den 8 april lät presidenten Lincoln meddela guvernören i Syd-Karolina, att Förenta Staternas regering beslutat att till det yttersta upprätthålla konstitutionen, hvarföre garnisonen i fort Sumter omedelbart komme att förstärkas.

Följden häraf var, att den konfedererade regeringen bemyndigade general Beauregard alt dessförinnan sätta sig i besittning af fortet. Den 11 april upp-

Ruiner af Fort Sumter.manade denne major Anderson att kapitulera; han vägrade, men tilläde, att han troligen vore nödsakad att inom några dagar lämna sin ställning på grund af hungersnöd inom garnisonen. Svaret ansågs icke tillfredsställande; hvarför ett nytt bud den 12 april kl. 3,20 på morgonen sändes till honom med

underrättelse, att general Beauregard inom en timme ämnade öppna eld mot fortet.

Precis kl. 4,so, jämt en limme och tio minuter efteråt, dånade det första skottet i det nu öppet förklarade stora inbördeskriget. Och inom ett ögonblick öppnade alla de kringliggande verken sin eld. Först tvenne timmar därefter började man besvara denna från fortet, och striden fortfor ända till aftonen för att åter börja i gryningen nästa dag. Fortet led stora skador; dess flaggstång var nedskjuten, men flaggan fästes vid fragmentema af stången och fortfor att vittna om den lilla garnisonens lojalitet; bomber och glödgade kulor satte eld i kaserner och krutmagasin; knappt hade man hunnit att bortföra femtio tunnor krut från det senare, förr än ett närbeläget granatmagasin flög i luften.

De anfallnes belägenhet var svår, all ammunition och proviant voro slut; besättningen hade på morgonen intagit sin sista måltid, litet kokt ris och fläsk, och skeppen, som skulle bringa undsättning från Norden, hindrades af stridiga vindar. Men till ära för den tappre kommendanten och hans folk sökte de i det längsta att med sina sex brukbara kanoner besvara fiendens eld.

General Beauregard uppmanade emellertid åter major Anderson att kapitulera, och inseende, att allt motstånd var förgäfves, lät denne nedfira »the starspangled banner» och utrymma fortet, hvarefter han med sin lilla, af hunger och umbäranden utmattade garnison afseglade till New-York.

Den konfedererade regeringens egentliga afsikt med att faktiskt och oåterkalleligen bryta freden var ej endast att hindra förstärkningen från Norden att undsätta fortet, utan långt mera att tvinga de vacklande gränsstaterna till ett be-stämdt uppträdande. Många Söderns män hade med oro iakttagit denna gränsstaternas tvekan; och frågan, hvad som borde göras för att förmå dem att utträda ur unionen och sluta sig till konfederationen, hade alltid besvarats på samma sätt: »Slå ett slag för saken, och inom en timme är Virginien med i konfederationen; »om ni inte stänker Alabamas folk litet blod i ansiktet, skall det inom tio dagar åter hafva inlrädt i unionen». Jefferson Davis lyssnade till rådet och följde det: innan veckans slut hade Virginien rest sig, Alabama återinträdde icke i unionen, och Arkansas, Tennessee och Nord-Karolina följde, Virginiens exempel. Tillsammans elfva stater hade nu förenat sig i kampen mot sin forna konstitution och styrelse.

Norden var med ens uppryckt ur sitt flegmatiska lugn. Alla smärre meningsskiljaktigheter voro försvunna; hela folket var besjäladt af en enda tanke och känsla: att hämnas sin skymfade flagga, att försvara sin konstitution, att med vapen i hand häfda tillvaron af »Amerikas Förenta Stater». Det låg sanning i ett vid denna tid falldt bekant yttrande: »Fort Sumters fall har gjort oss till ett enigt folk; fort Sumters fall har räddat landet».

Nyheten om detta fall telegraferades med blixtens hastighet öfver hela landet och väckte till lif folkets hela glödande patriotism. Stjärnbanéret var skymfadt i Södern — så mycket mera skulle det äras i Norden; det fanns ej en byggnad, från hvilken det icke svajade; »det fanns ej en familj så fatlig. att från det enda fönstret i dess lilla bostad icke en flagga skulle slicka ut, ej ett tak så lågt, atticke genom detta tecken de, som dvaldes därunder, hemburo sina sympatier för den våldförda konstitutionen och för unionens sak*».

Dagen efter fort Sumters fall utsände Lincoln en proklamation, som underrättade nationen om detta blodiga anfall på dess integritet. Han kallade 75,000 man till vapen och uppmanade »alla lojala medborgare att lämna sitt bistånd till att upprätthålla vår nationalunions ära och tillvaro» samt att »afhjälpa orättvisor, tillräckligt länge tålda». Han uppmanade rebellerna att skingras och inom tjugu dagar återvända till sina hem samt sammankallade kongressen till d. 4 juli.

Aldrig, yttrar en svensk författare**, har väl ett folk så »sprungit till vapen», och detta yttrande skulle hafva varit bokstaflig sanning, såvida det funnits några vapen att springa till; men gevär voro sällsynta, de, som funnos, voro föråldrade och obrukbara, och gevärsgjuteriet i Richmond var i rebellernas händer; vapenförrådet i Gosport i Virginien med 2,000 tunga, alldeles nya artilleripjeser samt

300,000 gevär hade de likaledes tagit; helt få män förstodo dessutom att bruka vapen, och det fanns hvarken uniformer eller något som helst slags ekiperings-artiklar ***. Men det fanns den goda viljan, hänförelsen, den frivilliga uppoffringen. Hundratusentals män erbjödo sig att tjäna under fanorna, ehuru endast en jämförelsevis

ringa, i Söderns ögon löjeväckande ringa, styrka uppbådats, så mycket mera löjeväckande, som knappast några teoretiskt bildade officerare funnos. En hvar, som af sin stats guvernör fått tillfälle att bilda ett regemente eller en brigad blef dess öfverste. Den, som förde till öfversten ett kompani, blef kapten, och cheferna valdes af manskapet självt. Personer, som aldrig stått i ett led, erhöllo officersplatser, och från skräddarbordet till generalsvärdigheten var knappast mer än ett steg. Men hänförelsen, modet, framför allt uthålligheten och uppoffringslusten ersatte, som sagdt de, stora tekniska bristerna. I alla städer och byar samlades de frivilliga som till fest. Från prästernas predikstolar och i tidningarnas spalter ljödo samma eldande maningar till alla medborgare att skynda till understöd; öfverallt hördes samma rop; »Till vapen, till vapen». Staden New-York var den, som log initiativet i den fosterländska rörelsen; dess köpmän skänkte stora penningsummor till utrustandet af flera regementen; alla dess invånare, en million till antalet, voro i rörelse; det flaggades å alla hus och från människofyllda fönster regnade blommor ned öfver de trupper, som »med flygande fanor och klingande spel» tågade ut att kämpa för den stora saken, unionens beoarancle. Ty detta, endast och allenast delta, var det mål, för hvilket Norden grep till vapen. Soldaterna själfva kunde ej nog starkt betona, att det var för detta och icke »för niggern» han gick ut att strida, och presidenten själf fällde det ryktbara yttrande, för hvilket han — med orätt — å många håll blifvit så klandrad: »Mitt förnämsta mål är att rädda unionen och hvarken att befästa eller upphäfva slafveriet; om jag kunde rädda unionen utan att befria en enda slaf, skulle jag göra det; om jag kunde rädda unionen genom att befria alla, skulle jag göra det» f.

Det stora nordamerikanska inbördeskriget, det stora »slafbefrielsekriget», var visserligen å Söderns sida på sätt och vis ett krig i och för slafveriets bevarande, d. v. s. ett krig på grund af rent materiella intressen, men å Nordens ingalunda

* Skfczer från Nordamerikanska kriget 1X61—7865 af en svensk officer, pag. 96.

•* Ibid.

•** John Morse: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 262 f Henry Wilson: Rise and Fall of the Slacepoiter, vol. III, pag. 234.för slafveriets upphäfvande, och det är en fullkomligt oriktig föreställning, att de oerhörda uppoffringar, som gjordes, skedde för negrernas skull; dessas frigörelse var en följd af nordstaternas seger, ej själfva målet för denna; det var ej ett krig, orsakadt af en ny korstågshänförelse för en stor altruistisk idé, det var ej ett filantropiskt, utan ett rent politiskt krig, äfven grundadt på de materiella intressena, ett självförscar emot sydstaternas beväpnade uppror och emot den öfverhängande faran af en ändlös splittring i fientliga och genom inga naturliga gränser skilda rivaliserande republiker.

Hänförelsen i Södern var lika stor och blandad med en öfvermodig segervisshet samt förakt för Nordens illa utrustade och oöfvade armé. Kongressen i Montgomerv hade flyttat sitt säte till Virginiens hufvudstad Richmond, där presidenten Davis redan var i full utöfning af sitt ämbete med cn diktators makt och myndighet. Sedan Lincoln utsändt sin proklamation, uppbådande 75,000 man milistrupper, proklamerade han å sin sida utgifvandet af kaparbref. Lincoln svarade med att förklara Söderns hamnar blockerade. Södern log ännu, ty de flesta af Förenta Staternas örlogsskepp voro långt borta i fjärran farvatten och många dessutom i Söderns våld. Strax därefler kallade Lincoln till vapen 42,000 frivilliga och 18,000 matroser och sjömän. Dessa kallades i Söderns präss för »hvita slafvar, massans drägg och afskum», hvilka kunde besegras af en man från Södern, och en af Söderns kongressmedlemmar gick så långt i sitt förakt, att han förklarade, att han skulle i sin hand kunna uppsamla allt det blod, som skulle komma att utgjutas i elt krig mot sådana stackare, som till på köpet saknade tillräcklig ledning. Ty visserligen hade den från mexikanska kriget ryktbare general Wienfield Scott blifvit nordarméns öfvergeneral, men han var 70 år gammal och kunde icke längre i kraft och spänstighet mäta sig med Jefferson Davis. Dennes framstående generalstabschef, öfverste Lee, hade med de andra af Förenta Staternas bäste officerare öfvergätt till sydarmén, hvarför Norden hade icke blott att värfva manskap, utan ock att skaffa sig officerare, hvilkas låga bildningsgrad dock lade stora hinder i vägen för ett snabbt erhållande af en duglig officerskår. Till allt detla kom också, att när Söderns president på samma gång var en utmärkt militär, saknade Nordens alla militära insikter och förstod så lilet att bedöma sina generalers duglighet,

— det var nämligen han, som uteslutande hade alt utdela generalsutnämningar — att han mer än en gång lät sig bedragas af rena äfventyrare samt äfven genom order och motorder från Washington bragte oreda i krigföringsplanerna*.

Man torde därför kunna med all rätt säga, att de två första för Norden så olyckliga krigsåren voro läroår för de generaler, som under krigets senaste hälft skulle komma att förvärfva sig världsrykte, M'Clellan, Grant, Sherman, Sheridan m. fl.

Bland Söderns generaler, framstående allt från krigets början, märkas utom Davis och Lee äfven Beauregard, »Stonewall»-Jackson, Johnston m. fl.

Som bekant blef följden af Nordens ogynnsamma ställning vid krigets början också den, att dess arméer gång på gång blefvo slagna. Under de första månaderna efter krigets utbrott utkämpades endast mindre skärmytslingar i Missouri, Kentucky, Tennessee och andra stater, utan alt det kom till någon afgörande drabbning; det var mera ett slags guerilla-krig. Detta gjorde emellertid befolkningen otålig; de konfedererades armé hotade Washington; unionisterna ville dels försvara

• Se Ski.\~er frän nordamerikanska kriget 18C1—C5 af en scensk officer, pag. 30, 40, 184, 187 o. s. v.sin hufvudstad, dels våga ett hufvudanfall mot fiendens hjärta, Söderns nya hufvudstad, och höjde ett gemensamt rop af »upp mot Richmond». Påverkad häraf, lät general Scott en armé af 35,000 man under general Mc'Dovvell inrycka i Virginien, där den genom dålig manövrering af en undergeneral Patterson* den 21 juli blef i grund slagen vid Bull Run.

Förvåningen och häpnaden häröfver i Norden blefvo icke större än segerjublet i Södern, där en stor mängd personer trodde, att kriget redan vore ändadt.

General Wienfield Scott.

I självfva verket var detta endast en signal till dess början på fullt allvar. Ty nu insåg Norden med ens, alt den finge uppbjuda all sin kraft i striden och delta så mycket mera, som Södern för sig vunnit de främsta europeiska makternas intresse.

Långt före skilsmässan hade dess statsmän arbetat för vinnandet af Englands och Frankrikes sympatier. Särskildt var ett godt förhållande till England på grund af handelsförbindelserna af yttersta vikt både för Södern och Norden. Södern hop-

* John Morse: Abraham Lincoln, vol. I, pag. 301.pades på makten af sina bomullsförbindelser och var öfvertygad om, att »King Cotton» med hela sin väldiga armé af spinnare och yäfvare skulle tillförsäkra de konfedererade det stora europeiska industrilandets hjälp. Norden å sin sida uttryckte sitt förtroende till det folk, som i slafveriemancipationens arbete slagit ett världsrekord, och hoppades, att detta folk icke skulle gynna ett krig, som afsåg att befästa denna institution; men Norden glömde det faktum, att dess egen kamp i självfva verket alls icke hade något att göra med slafveriet, utan endast hade afseende på självfva unionens bestånd, något som engelsmännen just icke ansågo önskvärdt. Ty intet kunde vara farligare för Englands allena-herravälde på hafven än ett enigt Nordamerikas handelsmarin och krigsflotta.

Både Södern och Norden blefvo svikna i sina förhoppningar; ty visserligen erkände England redan vid krigets början de konfedererade staterna såsom en suverän makt, och visserligen tillät England, ehuru det förklarat sig neutralt, rebellerna att bygga skepp i dess hamnar, försåg sydstaterna med ammunition och krigsartiklar och gynnade dem äfven på annat sätt, men i nödens stund visade det sig dock, att gamle Henry Clay fick rätt: Södern stod isolerad och ej ett finger uträcktes för att hindra dess fall. Det politiska trycket af dess kommerciella förbindelser, af hvilket det väntat sig så mycket, var vida mindre än det trott, och sålunda fick Södern lära sig, att bomullen i självfva verket var en otillförlitlig monark.

England förde samma politik i den amerikanska konflikten som i det samtida dansk-tyska kriget; det uppmuntrade till en början det besegrade partiet för att omsider lämna det i sticket. Den antipati, detta land i stort

sedt hyste för den amerikanska nationen, sträckte sig för öfrigt äfven till sydstaterna.

Men då man stundom ser klander* mot England för dess inkonsekvens att ena stunden med välvilja omfatta negerslafveriets bekämpande i Amerika och i den andra skänka slafstaterna sitt understöd, glömmer man åter, att detta lands ledande män mer än väl visste, att nordstaternas strid icke, såsom det hette i Europa, gällde slafveriet, utan denna unions bestånd, som alltid varit England »en nagel i ögat». Det var en mindre lycklig omständighet för Norden, att den nödgades upp-gifva en annan krigsorsak i England än i sitt eget land. Dock kan man ej med tystnad förbigå det faktum, att mången europeisk statsman och tänkare fullkomligt falskt uppfattade krisens egentliga innebörd, så t. ex. både Gladstone och Carlyle. Den senare uppträdde med stor häftighet emot Norden, emedan han ansåg slafveriets afskaffande vara ett utflöde af den allmänt samtida demokratiska rörelsen, som var honom förhatlig, men hvilken han dock ansåg omöjlig att hejda. Han hade gjort bättre i att behandla slaffrågan såsom en hufvudbeståndsdel i det världs-problem, som kallas proletariat, och hvars vikt han alltid annars brukade betona.

Bekant är, huru nära det var, att Förenta Staterna genom den beryktade Trent-afläreni kommit i öppet krig med England. Endast genom Lincolns lugn och hofsamhet blef den hotande tvisten bilagd.

Förenta Staternas farligaste fiende i Europa var dock Louis Napoleon, som med största intresse följde splittringen mellan Södern och Norden och lofvade sig själf stora fördelar däraf. Genom denna splittring skulle det möjligen lyckas honom

* Se t. ex.: Der Burgerkrieg und das christliche Leben in Kord-Amerika von prof. Philipp Schaff, pag. 66.att i Amerika förvärfva franska besittningar; han drömde nu om ett mexikanskt kejsardöme under franskt protektorat, hvilket skulle bilda en materiel och moralisk motvikt mot unionen, hvars politik, jämte den s. k. Monroedoktrinen, var i vägen för planen om »kejsardömet Mexiko», och han hoppades att efter Förenta Staternas undergång kunna få fast fot i Florida för att därifrån behärska Mexikanska viken; äfvenledes hyste han planer om att å denna kontinent återuppbygga ett franskt kolonialvälde, i det han tänkte söka afskilja Texas och Louisiana från konfederationen*. Han föreslog, att Frankrike och England skulle tillsammans »uppträda såsom skiljedomare i striden mellan Amerikas medborgare och, om så var af nöden, med vapenmakt förhindra krigets fortsättning». De konfedererade staternas själfständighet skulle därigenom betryggas och fransmännens planer å Mexiko främjas. Förslaget blef dock förkastadt af engelska statsmän. Samma förslag till Ryssland förkastades äfven, enär detta land med tanke på Krimkriget betraktade unionen såsom sin naturlige bundsförvant emot just Frankrike och England. Ehuru äfven Frankrike förklarat sig neutralt, understödde det dock i hemlighet sydstaterna med krigsskepp, som för dessas räkning byggdes i Bordeaux och Nantes. Men medan England under hela liden lade sin fientlighet mot nordstaterna öppet i dagen, hycklade däremot Napoleon för dem vänskap och sympati.

Tyskland var liksom Ryssland nordstaternas vän, ehuru de högre samhällsklasserna visade sig ganska likgiltiga för krigets utgång. Men många officerare gingo att kämpa i nordstaternas härar, ett exempel som också följdes af många svenskar. Och sympatierna för unionisterna voro icke minst varma därför, att man trodde striden hufvudsakligast gälla slafveriets utrotande**.

Den största hjälp, Förenta Staterna någonsin erhållit från ett främmande land, kom dock från Sverige: John Ericsson och hans »Monitor».

• Se Bryant and Gay: A populär History of the United States, vol. IV, pag. 513.

*• En svensk amerikans skildring af de i Amerika bosatta svenskarnes deltagande i kriget torde ej sakna sitt stora intresse. Efter slaget vid Bull Run infördes i svenska och engelska tidningar följande upprop:

»Till skandinaverna i Minnesota! Det är hög tid för oss att som ett folk resa oss till

försvar för vårt adoptivland och för frihetens sak.---Vi äro här i åtnjutande af samma

rättigheter som de infödde, vägen till ära och framgång står öppen för oss lika väl som för dem, och vi hafva

svurit detta land vår trohetsed. Landsmän, stån upp! Till vapen, till vapen!

Vårt land kallar oss---Låt hvarje nybygge sända ut sin lilla flock och låtoni oss alla

mötas vid fort Snelhng. Låtom oss icke tveka utan med ens ställa oss på frihetens och fosterlandskärlekens sida och det icke allenast med ord, utan med vapenstyrka och med våra lif, om

det kräfves--» Detta var inga fraser; en stor mängd svenskar följde uppmaningen och

bildade särskilda kompanier, som intogo verkliga hedersplatser inoin sina regementen och an-sågos som »mönster» i alla hänseenden. »Befäl och manskap äro alltid stilla, sedliga, friska och färdiga, alltid troget på sin post och beredda att gå, dit plikten kallar. De äro älskade och högaktade af alla, med hvilka de komma i beröring». Dessa ord, ägnade ett särskildt svenskt kompani, kunde dock tillämpas på alla svenskar i nordamerikanska kriget. Så hade i Wisconsin bildats ett helt regemente skandinaver, »Wisconsins 15.de infanteriregemente», som stod i högt anseende. Många svenskar vunno utmärkelse för tapperhet och mod, t. ex. general Stohlbrand, om hvilken Sherman sade, att »en tapprare och bättre artilleriofficer fanns ej i vår armé»; vidare öfverstarna Hans Mattson, von Vegesack, Malmborg, Steelhammar, Elfving, kaptenerna Stenbeck, Arosenius, Silfversparre, Sparrström, Lempke, Johnson, Vanstrum, Lindberg m. fl., löjtnanterna Edgren, Liljengren, Lindal, Nyberg, Ackerström jämte många andra. Särskildt berättas det, huru öfverste von Vegesack, då hans regemente gjorde ett skarpt anfall med fällda bajonetter och fanbäraren föll dödligt sårad, själf skyndade fram och fattade standaret samt med detta i hand förde sitt regemente till seger. — Se »Minnen• af öfverste H. Mattson.

C. Bååth-Holmberg, Negerslafveriet. 33Som sagdt hade Norden efter nederlaget vid Bull Run icke förlorat modet. Vid öppnandet af den i juli månad till extra session sammankallade kongressen, begärde Lincoln bemyndigande att uppbåda 400,000 man frivilliga för en tjenstelid af tre år samt ett anslag af 400 millioner dollars. Kongressen ökade summorna till en half million soldater och 500 millioner dollars. Men redan den 1 december begärde och erhöll krigsministern nära 400 millioner dollars till; arméns nummerstyrka var då i rundt tal 660,000 man, en nästan otrolig siffra. Och dock blefvo tusentals frivilliga icke antagna. Ty nu som vid krigets början strömmade folket i skaror till enrolleringsplatserna för alt få vara med om att kämpa för unionen, att »hämnas våra landsmän vid Bull Run*. — »Männen rusade från sina bostäder ut på gatorna och begärde att få ingå i armén. Arbetare bortkastade sina spadar och verktyg, handtverkare lämnade sina arbetsmaskiner, och unga farmare spände från sina hästar, kvarlämnande plogarna på fälten och redo in till närmaste stad för att anhålla om att bli inregistrerade i hären». — Med ett sådant folk, om ock till en början oöfvadt, var hoppet om seger icke ule.

2.

Att närmare skildra det stora amerikanska inbördeskriget skulle kräfva en hel volym för sig och ligger dessutom utanför detta arbetes plan, som endast afser att följa slafveriemancipationen till dess fullbordan.

Det är redan sagdt, att Norden vid krigets början var fullkomligt enigt, att alla partiåsikter tystnat och att detta var det enda villkoret för unionens bevarande. Att så skedde, berodde till stor del af Lincolns personlighet, af hans lugna, kloka, lidelsefria uppträdande. Ty han insåg, att ett enda i otid falldt ord om slafvarnas befrielse skulle med ens hafva återuppväckt splitets anda och bortstött från unionen först och främst de gränsstater, hvilka, ehuru slafsyslemets vänner, dock högre omfattade unionens sak, och därefter alla de demokrater inom de Jria staterna, som med hänförelse ville offra lif och ägodelar för sin flagga och sitt land, men ingendera delen för den föraktade rasen. Och helt visst skulle det aldrig lyckats Norden att få till stånd en armé af 660,000 frivillige, om dessa trott sig skola kämpa för negrerna.

Men medan slafsaken sålunda i själfva folkmedvetandet hölls aflägsen och afsöndrad från stridens syfte, gjorde den sig dock snart nog allt mer och mer gällande för de styrande, för kongressen, för det högre militärbefälet. Detta Oaktadt fortfor dock presidenten att åtminstone officiellt söka i det längsta fullfölja sin kloka så kallade »gränsstatspolitik», för hvilken han alltjämt fick lida mycket hån och smälek, särskildt af de radikala

abolitionisterna, samt förvärfvade många motståndare äfven inom armén.

Nästan strax efter krigets utbrott hade det visat sig, huru omöjligt det var att hindra kriget för unionen att bli äfven ett krig för den svarta rasens befrielse. Oroligheter hade utbrutit i Baltimore, där en stor folkskara anfallit genomtågande federerade regementen. General Butler hade därför med en större styrka blifvitbeordrad till Maryland, där han från fort Monroe skulle företaga expeditioner emot rebellerna i grannskapet. — Han möttes emellertid af ryktet, att slafvarne inom staten förberedde en gemensam insurrektion mot sina herrar, och för att öfver-tyga befolkningen om att han kommit i ett mot denna vänligt syfte ställde han sina trupper till guvernörens förfogande för att biträda vid den förmodade slaf-resningens undertryckande.

D§nna uteblef. Men negrer i mängd kommo som flyktingar till fort Monroe; rebellerna, som öfverallt i landet med otrolig snabbhet byggde befästningar och batterier, hade till arbetet ditsändt slafvar från Virginien, och dessa beredde sig snart tillfälle att fly till de federerade. Rebellerna å sin sida återfordrade då slaf-varna på grund af lagen för flyktade slafvars utlämnande. Men general Butler svarade mycket riktigt, att då Virginien påstod sig vara ett främmande rike, hade det intet att skaffa med Förenta Staternas lagar, vare sig de rörde slafveriet eller ej. Alla från rebellerna tagna slafvar, använda för befästningsarbeten, förklarade han vara »kontraband». Inom kort blef denna benämning så populär, att hvarje neger inom eller utom armén kallades för ett »kontraband», och man skulle vid ett mera detaljeradt studium af den amerikanska krigslitteraturen från denna lid ofla råka i bryderi, om man ej visste, att uttrycken »intelligent kontraband» och »pålitligt kontraband» åsyftade någon manlig eller kvinnlig representant af den förslafvade rasen.

Inom tre dagar efter general Butlers svar hade värdet af detta »kontraband» inom fort Monroe stigit till 60,000 dollars. Flyktande slafvar strömmade i skaror till hans linjer, medförande kvinnor och barn. Han mottog alla, gaf dem kläder och föda och satte dem att arbeta i förskansningarna eller annanstädes.

Men saken visade sig mera invecklad än så. I distriktet Kolumbia fortlefde ännu slafveriet, och äfven härifrån började slafvarna i massa fly till general Mc Dowells läger, där de emottogos såsom tjänare och uppassare. Men detta kunde icke rättfärdigas af någon konfiskationsteori, och presidenten Lineoln hade i sitt invigningsbudskap sagt sig skola respektera lagen om förrymda slafvars utlämnande lika väl som hvarje annan lag. En order från Washington påbjöd därför, att flyktande slafvar under inga villkor finge mottagas vid nämda armékår. Men samtidigt antogs inom kongressen den 5 augusti en bill, som bestämde, att alla slafvar, som af rebellerna användes i krigsarbete i någon form, skulle vara fria.

Detta var, så att säga, »början till slutet», det första allvarliga steget, som ledde till slafveriets fullkomliga upphäfvande.

Men Lincoln fruktade alla radikala och förhastade steg. Delta föranledde honom att motsätta sig general Frémonts bekanta emancipationsakt. Frémont hade i juli 1861 öfvertagit högsta befälet öfver västarmén i Missouri. Det var vid denna tid, som den under honom lydande lappre kapten Lyon stupade i slaget vid Wilson Creek, en af de blodigaste striderna under detta år. Slafägarne i Missouri slöto sig allmänt till rebellerna och bildade guerillaband, som allvarligt hotade unionens upprätthållande i denna stat, hvilken af rebellkongressen blifvit upptagen i konfederationen. General Frémont försvarade emellertid St. Louis och andra viktiga punkter och försökte på allt sätt uppehålla modet hos sina efter underrättelsen om slaget vid Bull Run nedstämda trupper. Den 31 aug. utsände han en proklamation, som ställde Missouri under krigslagarna, fastställde dödsstraff för en hvar, som förstörde broar och telegrafTörbindelser, och slöt med följande ryktbaraklausul: »Allt slags egendom, tillhörig personer inom staten Missouri, hvilka gripit till vapen emot Förenta Staterna eller aktivt understödt dess fiender, förklaras konfiskerad, och ägarnes slafvar förklaras härmed fria».

Denna proklamation väckte stridiga känslor inom unionen. Antislafverimännen hälsade den med jubel såsom ett godt omen, ett svar på deras brinnande böner och hyllade högljudt »vägvisaren», såsom Frémont kallades. Andra åter, som ville kämpa för unionens bevarande, men undvika slafverifrågan, blefvo misstämda och harmsna, medan unionisterna i gränsstaterna blefvo oroliga, enär proklama-

tionen på en gång sårade deras egen tillgifvenhet för slafsystemet och blef ett vapen i händerna på de många disunionisterna, hvilka hittills icke förmått vinna majoriteten för unionsupplösning.

Det var också detta Lincoln så starkt fruktat, och utan att bry sig om det klander och de misstydningar, för hvilka han utsatte sig, skyndade han att söka lugna sinnena.

Han skref ett privat bref till generalen, hvari han särskildt betonade de båda hufvudpunkterna: »Skulle ni i enlighet med proklamationen låta skjuta en man, skulle de konfedererade å sin sida helt visst till vedergällning skjuta de bäste afvåra män, som fallit i deras händer; och så man för man, i det oändliga.---

Jag anser äfven slutparagrafen vara mycket farlig, och befriandet af förrädiska ägares slafvar skall komma att oroa unionsvännerna i Södern och vända dem mot oss, kanske förstöra våra vackra utsikter med hänsyn till Kentucky. Tillåt mig därför att fråga cr, om ni af eget initiativ vill moderera denna paragraf därhän, att den öfverensstämmer med den af kongressen antagna akten för konfiskerad egendom?»

Denna akt konfiskerade endast sädan egendom och sådana slafvar, som direkt användts i mot Förenta Staterna fientligt syfte. Frémont blef djupt sårad och vägrade att af »eget initiativ» moderera sin proklamation, hvarför presidenten var nödsakad att själf göra det, enär regeringen *icke ville upprifva hvarje brygga till försoning». I general Frémont hade Lincoln frän denna stund en afgjord fiende. Denne general blef emellertid förflyttad från Missouri till Kentucky; general Hunter blef i hans ställe öfverbefäl-hafvare.

Några månader senare lät denne i Georgien, Florida och Syd-Karolina proklamera en krigslag, som frigjorde alla slafvar i dessa stater. Lincoln återkallade eller annullerade genast denna krigslag, under förklaring att han ensam hade rätt att utfärda en sådan, och att han förbehöll åt sig själf att afgöra, när tiden for slaf varnas befrielse vore inne eller ej. Och han hänvisade till sitt kort lörut utfärdade cirkulär till båda de lagstiftande församlingarna, hvari det het to:

»det är unionens plikt att komina den enskilda Stat, SOm besluter Sig för General Hunter.

slafveriets fullkomliga afskaffande, till hjälp därigenom, alt hon gifver den

en subvention, öfver hvilken don efter bästa förstånd kan förfoga till att hålla sig skadeslös för den ur dessa förändringar framgångna olägenheten för det offentliga eller privata intresset. Detta centralregeringens förslag innebär ingalunda anspråk för förbundsregeringen att inblanda sig i staternas enskilda slafverisystem, utan den öfverlämnar i stället det suveräna afgörandet i denna angelägenhet åt de enskilda staterna och deras befolkning».

Lincolns personliga ställning under denna tid var mycket svår, och det kräfdes allt hans lugn, hela hans kallblodighet för att motstå de stormar, som från alla håll rasade mot hans person, samtidigt med att han själf allt klarare insåg, att kriget, som afsett att rädda unionen, också allt mer och mer visade, det denna union icke kunde förbli till hälften slafstat, till hälften fristat. Ett afgörande steg måste inom kort tagas, och då vore hvarje utsikt till fredlig uppgörelse, den han ännu så sent som mars 1861 sökte uppnå, för alltid borta. Och hur han än handlade, skulle han ändå bli klandrad. Hans närmaste vänner tadlade honom; hanmöltes af förebråelser från östan oeh västan, från alla håll och kanter. Han blef anfallen af abolitionisterna och anfallen af slafägarne; han blef anfallen af det parti, som ifrade för en mera kraftig krigföring; han klandrades, för det han gjort kriget till ett abolitionistkrig, och han klandrades allra värst, för det han icke gjort kriget till ett abolitionistkrig.

Men under allt detta afvaktade han med orubbligt tålamod den rätta tiden för ett ingripande.

När den 37:de kongressen sammanträdde i dec. 1861, hade intresset för slaf-varna märkbart ökats. I sitt budskap berörde Lincoln först och främst förhållandet till Haiti och Liberia; han insåg icke, att det fanns något skäl, hvarför Förenta Staterna icke skulle erkänna dessa republiker, som dock hade anledning att vänta sig all deras sympati, och han föreslog tillsättandet af en chargé daffaires i hvardera af dessa stater, öfvertygad som han var, att viktiga kommersiella fördelar skulle uppstå däraf. — Delta förslag ses i sin rätta belysning, då man erinrar sig Förenta Staternas afskv för negerrepubliken Haiti vid dess bildande. Hvad Liberia anginge, föreslog han elt

återupptagande af den afrikanska kolonisations-planen, enär landet höll på alt öfversvämmas af genom billen den 6 aug. redan befriade slafvar. I det han vidare framhöll, att unionen till hvarje pris måtte bevaras, tilläde han, att man borde icke förhasta sig med att tillgripa radikala medel, hvilka skulle drabba den lojale lika väl som den illojale. Han häfdade därför hvarje stats rättighet att själf bestämma öfver slafveriets upphäfvande och föreslog en viss ersättning åt de ägare, som frivilligt lösgåfvo sina slafvar. Han betonade alltså här de tre hufvudpunkterna i hans egen åsikt rörande emancipationen: de särskilda slafstatemas suveräna makt i detta stycke, ersättning åt slafägarne och kolonisation. Man ser häraf, i hvilken grad han skilde sig från abolitionisterna.

Hvad hans förslag rörande Haiti angick, så väckte det, egendomligt nog, samma ifriga opposition som för nära två generationer sedan. Att erkänna Haiti som stat vore att erkänna den svarte mannens likställighet med den hvite; en svart ambassadörs uppträdande i Washington skulle alltför mycket såra den hvita rasen i dess känsla af öfverlägsenhet öfver den svarta, o. s. v. Dessa åsikter blefvo dock skarpt tillrättavisade af Charles Sumner m. fl., och en bill blef antagen, som bemyndigade presidenten all träda i diplomatisk förbindelse med republikerna Haiti och Liberia.

SlafTörhållandena i distriktet Kolumbia hade allt från massrymningen till Mc Dowells armé tilldragit sig större uppmärksamhet än någonsin. Ännu gällde i detta distrikt de efter staten Marylands grymma slaflagar redan 1801 antagna bestämmelserna för den svarta rasen, hvilka icke allenast voro ytterst hänsynslösa mot slafven, utan äfven degraderade den frie svarte mannen till slafvens ståndpunkt och dömde en hvar, som sökte hjälpa en slaf till flykt, »att lida döden utan prästerlig välsignelse*».

Henry Wilson framlade nu i kongressen en bill, som upphäfde dessa lagar. En annan bill framlades, som hade afseende på den färgade befolkningens uppfostran inom distriktet, och Wilson föreslog, att båda billerna skulle förenas, på det att man måtte förhjälpa den färgade rasen att uppnå samma villkor som den hvita, så att den skulle lyda under alla de lagar och förordningar, som gällde för den senare.

• Henry Wilson: Rise and Fall of the Slaccpoteer, vol. 111, pag. 259.Förslaget blef antaget, och härigenom försvann för alltid dessa förskräckliga lagbestämmelser, som gjort distriktet Kolumbia till ett af slafveriets bålverk. Än mer, en hel här af fargade barn, öfver 4,000 till antalet, som växte upp i last, nöd och okunnighet, blef nu omhändertagen; skolor för negrer upprättades öfver allt; undervisningsanstalter, som förut varit stängda för dem, öppnades för att emottaga dem — allt under brinnande krig och medan soldaterna öppet uttalade ovilja mot negrerna såsom ras.

Men ännu låg unionens hufvudstad midt i ett slafland, och ännu som för 30 år sedan fylldes dess fängelser med suckande och kvidande slafvar. Och åter framlade Henry Wilson en bill, som mot ersättning af 300 dollars pr slaf upphäfde slafveriet i Kolumbia. Ater ägde en slafdebatt rum inom Förenta Staternas kongress; men slafsystemets gamle försvarare voro borta, och invändningarna voro matta

Henry Wilson.

och maktlösa. Endast vid frågan om hvad man skulle taga sig till med alla de frigifna slafvarne förspordes något mera lif i saken. En representant föreslog, att den frigifna färgade befolkningen borde samt och synnerligen bortföras ur landet till en lämplig kolonisationsort — också Lincolns tanke; men detta väckte allvarliga protester. Man skulle icke finna en slaf på hundra, som samtyckte att föras till en koloni, sedan han blifvit frigifven. En slaffrigörelse i distriktet.eller i hvilken stat som helst skulle bli liktydig med de frigifnes kvarblifvande i den trakt, där de lefde; följden häraf åter skulle bli ytterligare ökadt rashat, ty den hvita befolkningen skulle aldrig finna sig i, att dess slafvar lefde i likställighet med den själf; den fria fargade rasen skulle komma att bli en börda för landet och ingen möjlighet funnes att befria sig- från densamma. — Dessa förutsägelser hafva otvifvel-aktigt visat sig sanna. Men de afskräckte ingalunda slafverimotståndarne inom kongressen, som ifrigt längtade efter att »hufvudstaden skulle bli fri»; »det är vår

plikt att antaga billen, emedan kongressen har laglig makt att göra del;--

det skall dessutom höja oss i alla civiliserade nationers aktning, och det skall i nationens stora hjärta anslå en

sträng af patriotisk stolthet och hänförelse». Billen blef antagen och sanktionerades af presidenten den 16 april 1862.

Härmed var ett af abolitionisternas främsta mål vunnet. Flere tusen slafvar voro med ens befriade; slafveriet var aflägsnadt ur unionens hufvudstad, och hela

General Mc Clellan.

den »svarta lagboken», som så länge vanärat Kolumbias lagstiftning, var försvunnen. Det var, som Charles Suniner sade, »den första afbetalning på den stora skuld», i hvilken nationen stod till den förtryckta rasen.

Men konflikter mellan raserna uppstodo genast. Det är redan berättadt att alla slafvar, soin användts af rebellerna för krigets ändamål, förklarats vara kontraband, äfvensom att generalerna Hunter och Frémont velat rent af frigöra slaf-varna. Generalerna Buell och Hooker däremot tilläto slafägarne alt komma inom de federerades linjer för att uppsöka sina slafvar, medan general Halleck lät för-drifva hvarje neger och Mc Clellan förklarade, att han »med järnhand» skulleundertrycka hvarje försök till slafinsurrektion. Man kan ej tänka sig ett större virrvarr i uppfattning och en mera i ögonen fallande brist på gemensamt uppträdande. Väl kunde president och ministrar med bekymmer fråga: »böra dessa slafvar återsändas till sina herrar eller ej?» och med så mycket större bekymmer, som förutsägelserna om rasoviljans stegring visade sig sannare än de om den patriotiska hänförelsen. Ty många tydliga bevis ådagalade, att nationens lägre lager alls icke ville veta af en slafbefrielse, som gjorde de föraktade slafvarna till deras jämlikar. Så t. ex. ingick i augusti 1862 till den tjänstgörande generalen i Tennessee ett bref från kompaniet n:r 9 i första frivilliga Kansasregementet och undertecknadt af 36 man. Brefvet innehöll en begäran, att en färgad soldat måtte aflägsnas ur kompaniet: »Våra skäl äro, först det att vi anse honom vara en 'nigger'; för det andra, att han aldrig varit bestämd för vårt kompani; men efter att ha blifvit refuserad af flera andra kompanier, placerades han i kompani n:r 9. Vi göra icke någon invändning mot att tjäna vårt land eller mot att lida alla de försakelser, som vi komma att undergå, men att en man i kompaniet eller vid regementet skall vid parad eller vaktgöring utpekas som en 'nigger', det är mer än vi kunna finna oss i att tåla». Ett annat exempel på samma tankegång var det möte i Chicago, som hölls af arbetarne vid packhusen och slakterierna; mötet afsåg att vara en protest mot hvarje försök till konkurrens mellan negerarbete och den hvita befolkningens arbete; och följande resolution blef antagen: »Vi, packhusarbetare i staden Chicago, förbinda oss att icke under något villkor arbeta för någon packhusägare, som på något sätt vill bringa negerarbete i jämlikhet med vårt arbete».

Bland svårigheterna, som uppkommo af olika personers och samhällslagers olika uppfattning i negerfrågan, var den ej minst, att en stor del officerare vid generalerna Mc Clellans och Hallecks arméer högljudt knotade öfver att de tvungos att återsända de till deras läger flyktade slafvarna. Senator Fessenden från Maine gaf ett uttryck häraf i senaten, då han sade: »Jag har tre söner i arméen, men jag skulle aldrig hafva tillåtit en enda af dem att vara där, om han skulle utsätta sig för lifsfara, sjukdom och andra lidanden under öfverbefal af män, som skulle beordra honom att arrestera flyktande slafvar och återsända dem till deras herrar».

Att i alla dessa stridande och motsatta åsikter finna rätta vägen var ej en lätt sak, och få statschefer torde haft större svårigheter att bekämpa än Lincoln. Å ena sidan hela rasmotviljan, som växte, allt efter som den fria färgade befolkningen blef talrikare, och som man kunde förutse skulle bli än starkare efter en fullständig slafemancipation; å andra sidan de mera bildades hänförelse för idéen, för humanitetens och frihetens sak, representerad i den svarta rasens frigörelse; man skulle nämligen misstaga sig, om man trodde, att »the underground railroad» m. m. vore bevis för de lägre klassernas sympati för negrerna i och för sig; en amerikansk farmare och arbetare kunde hysa medlidande och visa stor själfupp-ofTring för en förföljd och jäktad slaf, såsom han skulle ha visat det mot en skälf-vande hund; men att erkänna denne slaf såsom sin like, såsom medtäflare på sitt arbetsområde, det var en helt annan sak. Han kände, att i samma mån, som negerns sociala nivå höjdes, sänktes hans egen.

Att ordna förhållandena inom arméen syntes dock regeringen vara en första nödvändig omsorg; ty ehuru soldaterna icke gärna tålde en »nigger* bredvid sig i ledet, så tålde de ännu mindre att känna sig likställda med Söderns slafägare

och att genom påbudet att åler utlämna slafvarna direkt gagna och tjäna sina fiender, ty ju flera undanflydda slafvar, dess större forlust för rébellerna. En bill blef alltså anlagen, som förbjöd Förenta Staternas officerare att till slafpatroner utlämna slafvar, hvilka rymt till unionstruppemas läger.

Men nu yppade sig en ny svårighet. De federerades läger blefvo fullständigt öfversvämmade af slafvar, hvilka icke allenast kommo från de konfedererades planlager, utan lika mycket från de lojala gränsslafstatema. Bland dessas slafägare blef gifvetvis missnöjet mycket stort och fara var, att de skulle sluta sig till rebellerna. I kongressen förklarade Willard Saulsbury från Delaware sitt stora ogillande af, att man dagligen och stundligen öfverlade om och framhöll den svarta rasens rättigheter, därvid fullkomligt åsidosättande den hvitas: »Jag vill, att fria hvita män, som icke brutit mot unionen och dess lagar, äfven skola åtnjuta dessa lagars skydd och tillförsäkras sina lagliga rättigheter».

Situationen var allvarsam och hvarje dag af högsta vikt. Presidenten Lincoln befann sig, for att tala med en nordstatssenator, mellan tvenne eldar; å ena sidan skulle en särskild politik föras med hänsyn till de rebelliske slafägarne, å den andra med hänsyn till lojala slafägare, hvilka fordrade att kriget skulle föras på ett sätt, som framför allt skulle försäkra dem om deras »särskilda gudomliga och humaniserande institution».

Men Lincoln ville ingalunda stöta sig med de viktiga lojala slafstalerna. Den 6 mars 1862 aflät han ett budskap till kongressen, hvari han uppmanade denna att antaga en resolution, att nationalregeringen skulle utbetala en lämplig skadeersättning till de slater, som frivilligt afskaffade slafveriet. Han antydde vidare de konfedererades hopp om att vinna gränsstaterna på sin sida; kunde dessa senare förmås att så småningom upphäfva slafveriet, skulle de konfedererade icke längre kunna hysa detta hopp, och därmed skulle också kriget få ett snart slut.

Budskapet föranledde stor splittring inom kongressen, som delade sig i flera grupper: de utpräglade antislafverimännen, demokraterna, som voro för slafsystemet, och gränsstaternas representanter, som voro för unionen och slafveri och som beslutat att om möjligt bibehålla båda delarna.

Resolutionen blef emellertid antagen och undertecknad af presidenten. Men härmed var i självfva verket ej stort vunnet, i fall gränsstaterna vägrade atl begagna sig af anbudet. Presidenten sammankallade därefter dessas representanter och försökte vinna dem för sina åsikter. De lyssnade kallt. Men han förlorade icke modet; han hade salt allt sitt hopp till denna plan, och till sina nära vänner, abolitionisterna och senatorerna Lovejoy och Arnold, utbrast han: »Ah, om gränsstaterna ville antaga mitt förslag! Då skulle du, Lovejoy, och Arnold och vi alla icke hafva lefvat förgäfves! Ditt lifs arbete, Lovejoy*, skulle krönas med framgång, du skulle få se slutet på slafveriet». Ännu en gång försökte han under en ny sammankomst genomdrifva sin plan, men förgäfves. Med uttryck af djup aktning för presidenten personligen, vägrade gränsstaternas representanter att samtycka till en så »radikal omstörtning af vårt sociala system».

Slafverifrågan förvandlades allt mer och mer till en gordisk knut, som endast svärdet skulle kunna lösa.

Äfven den under mer än ett årtionde så mycket omstridda frågan rörande

* Denne, Oxven Lovejoy, var en nära frände till den från Altontragedien bekante frihetskämpen. Äfven denne hade som sin lifsuppgift satt striden för frihet och rätt.slafveriet i territorierna fick nu sin lyckliga lösning. Af ofvannämde mr Arnold från Illinois framlades en bill, som afeåg att i sanning göra friheten till en na-tionalsak och slafveriet till en partisak, för att använda ett uttryck från de forna slafdebatternas dagar. Den upphäfde nämligen fullständigt slafveriet i alla dåvarande och blifvande territorier, stående under nationalregeringens direkta jurisdiktion. Billen blef antagen den 17 juni och strax därefter underskrifven af presidenten.

Kongressen hade, som nämdt är, redan lagligt beslulat, att inga från rebellerna till Nordens arméer undanflydda slafvar skulle återlämnas. Nu föreslog en annan representant från Illinois, att det skulle beslutas, det alla slafvar, tillhöriga rebeller, som gripit till vapen mot unionen, skulle förklaras fria. Detta föranledde åter en mycket allvarsam och lång debatt, hvari slafveriet gång på gång förklarades ovärdigt ett civiliseradt land och förnämsta orsaken till delta lands olyckor; slafveriet hade splittrat landet; det hade förvandlat Kansas till ett slagfält; det hade förstört fri yttranderätt och tryckfrihet; det hade sänkt otaliga amerikanska medborgare i olycka; det hade

barbariserat millioner af Amerikas folk och till sist vållat detta inbördeskrig, som vid tiden för dessa förhandlingar redan kostat 50,000 lojala män lifvet. Den 18 juni blef äfven denna bill antagen; den bestämde, att rebellers slafvar, som i egenskap af fångar eller flyktingar kommit under nationalregeringens beskydd, skulle vara fria, samt att presidenten, om han så för godt fann, skulle kunna använda personer af afrikansk ras till hjälp för att bekämpa upproret.

Denna sista bestämmelse gaf anledning till en ny bill samt till en stor omstört-ning i negrernas ställning, enär den föranledde upprätlandet af färgade regementen.

Redan vid krigets början hade krigsministern föreslagit denna åtgärd, och i kongressen hade samma fråga blifvit framställd; men allmänna opinionen hade då varit emot saken; hvarken president, kongress eller nation var beredd för den. Särskildt presidenten fick å vissa håll lida mycket hån för sin tvekan och lång-samhel, då det gällde att fatta beslut. Själf har han med dessa ord klargjort sin ställning till frågan:

»När general Frémont i början af kriget utfärdade sin emancipationsprokla-mation, förbjöd jag den, enär jag icke ansåg den vara oundgängligt nödvändig. När något senare krigsministern, general Cameron, föreslog att beväpna svarta män, motsatte jag mig det. af samma skäl. När ännu senare general Hunter försökte åstadkomma en militär emancipation, förbjöd jag det åter, alltjämt af samma skäl. När jag i mars, maj och juli 1862 upprepade gånger allvarligt uppmanade gränsstaterna att mot skadeersättning frigifva sina slafvar, trodde jag, att tiden för de svarles beväpnande skulle komma, såvida den icke genom det då tagna steget blefve afvärjd.»

Under tiden hade de federerades läger blifvit öfverfyllda med svarta flyktingar, för hvilka ej riktig användning fanns. Endast på två månader hade 9,000 slafvar rymt från sina ägare till de fria staternas trupper*. General Hunter, som stod med en armékår i Syd-Karolina, var den förste, som på eget bevåg bildade ett negerregemente, *första Syd-Karolina frivilliga». Jefferson Davis lät på grund häraf utfärda en proklamation, hvilken förklarade general Hunter vara fågelfri och att han, i fall han blefve tillfångatagen, icke skulle behandlas såsom krigsfänge,

* Nicolay and Hay: vol. VI, pag. 93.utån hängas såsom en skurk*. Detta var i maj eller juni. — I början af juli framlades den antydda billen, enligt hvilken värfning af negrer eller, som det hette, »personer af afrikansk härkomst* blef tillåten. Gränsstaternas representanter motsatte sig denna, enär »de hvite soldaterna icke ville strida tillsammans med negrer». Senator Wilson framdrog då minnena från det stora frihetskriget: »Kämpade icke amerikanska soldater vid Bunkers Hill sida vid sida med svarta soldater? Kämpade icke amerikanska soldater vid Red Bank tillsammans med ett helt negerregemente? Och likaså på slagfältet i Rhode Island, där detta svarta regemente visade sig vara ett bland de tappraste, som någonsin funnits på denna kontinent.» ---

Billen blef antagen. Men under de två första krigsåren kommo negersoldater till mycket ringa användning. »Allmänna meningen», yttrar en samtida skriftställare ännu så sent som i januari 1863, »hade ännu icke försonat sig med tanken, att en betydande del af arméen skulle bestå af negrer**.» Under sista delen af 1862 hade endast 5,000 negrer blifvit inskrifna i arméen; men från och med 1863 års början, sedan emancipationsakten trädt i verksamhet, blef det annorlunda. I maj upprättades i Boston det 44:de Massachusettsregementet under öfverste Shaw och embarkerade till Syd-Karolina. Ännu ett var kort därefter färdigt att afgå. Dittills hade största svårigheten legat i att finna hvita officerare, som skulle vilja åtaga sig befälet öfver negertrupperna. Öfverste Shaw var den förste, som bröt isen. Och han var den förste, som förde sina negersoldater i elden under ett nattligt anfall på fort Wagner i Charlestons hamn. På egen begäran hade han erhållit det farliga uppdraget, af önskan att ådagalägga, hvad hans »niggergossar» dugde till; i spetsen för dem stormade han utanverken och stupade jämte de flesta af sina officerare och största delen af sitt tappra regemente***. Men exemplet verkade. Inom sex månader stodo 50,000 färgade i arméen, och nästa år växte siffran till 150,000 man. Dessa negertrupper ådagalade så framstående egenskaper af duglighet, att fördomen i Norden mot negerns användning såsom soldat helt och hållet försvann f.

De lojala slafagarne i gränsstaterna, som läto sina slafvar värfvas till soldater, fingo en ersättning af 300 dollars för hvarje slaf. De svarta soldaterna erhöllo dock lägre aflöning än de hvita, enär man ansåg, att de kämpade lika mycket för höjandet af sin ras som för landet. På initiativ af Charles Sumner och Henry Wilson blef detta dock

ändradt, så att negersoldater efter 1 jan. 1864 erhöllo samma aflöning som de hvita soldaterna.

* Bryant and Gay: vol. IV, pag. 467.

** Henry Wilson: vol. VI, pag. 369.

*** Bryant and Gay: vol. IV, sid. 644.

f Ibid. — Se ock »Skizzcr ur amerikanska frihetskriget 1861—1865», pag. 188.— Ett af Fr. von Helhvald varmt lofordadt tyskt arbete: »Dic hundertjährige Republik» von John H. Becker, skildrar negrerna såsom synnerligt lättjefulla under denna tid Förf. deltog själf såsom soldat i den federerade arméen, men hyser lika djup antipati mot amerikanerna i öfrigt som mot negrerna. Angående de från sydstaterna till Nordens arméer flydda slafvarna berättar han, att de endast kunde användas som hjälp till kockarna, men voro odugliga till och med att bära ved och vatten. Se pag. 138, 139, 140 o. f. Hvad som ställer detta arbete i något egendomlig dager är de utförliga och detaljerade skildringarna om denna negerns oduglighet i köket, medan förf. ej med ett enda ord omtalar, att 150,000 negrer, de allra flesta lösgifna slafvar, tappert och med dödsförakt stredo sida vid sida om de bästa soldaterna.Värfningsbyråer för negerarmén upprättades öfver hela Norden, och efter emancipationsaktens proklamerande följdes Nordens till sydstaterna förlagda arméer af en mängd agenter, hvilka i hjärtat af det fientliga området hopsamlade och sände till Norden tusentals flyktade negrer. Delta uppretade i yttersta grad Söderns slafägare, som dels beröfvades sin »egendom*, dels måste underkasta sig att strida mot sina forna slafvar. Jeff. Davis förnyade sin mot general Hunter riktade pro-

Revy med färgade trupper.

klamation, som nu omfattade alla officerare vid negerregementen. Men den värsta vreden drabbade de undanflydda slafvarnes kvar/ämnade familjer. Hustrurna fingo merendels undergå fruktansvärd tortyr, mot hvilken alla forna slafstraff varit »måttlig aga», och oftast blefvo de och barnen sålda till strängt slafarbete långt ned i Södern. — Vi uppröras i våra dagar öfver turkarnas grymheter mot de kristna armenierna, men var väl Amerikas kristna Söder mänskligare mot Afrikas svarta barn?Detta gaf anledning till framläggandet af ett förslag i Förenta Staternas kongress, att alla fargade soldaters familjer skulle förklaras fria. Den debatt, som föregick denna bilis antagande, är synnerligt intressant och visar, huru slafsystemet ännu i sina sista dödsryckningar alltjämt ägde nitiska försvarare*.

Det var gifvetvis gränsstaternas representanter, som motsatte sig förslaget såsom varande okonstitutionellt, enär »det skulle beröfva lojala män deras lagliga egendom*. En representant från Maryland fällde följande för systemet betecknande yttrande:

»Billen bestämmer, att hvarje enrollerad slaf — sak samma hvarifrån han är, om från Maryland eller någon annan lojal stat eller från någon af de konfe-dererade staterna — arbetar för hustrus och barns befrielse. Han skulle mycket väl kunna vara från Syd-Karolina; och mången slaf från Syd-Karolina har, jag måste till min ledsnad erkänna det, hustru eller rättare hustrur och barn inom Marylands gränser. Det är ett af de förskräckliga brott, detta system medför, att alla äktenskapliga förbindelser förbises. Slafvarna rent af uppfostras till detta; då jag säger uppfostras, menar jag naturligtvis, att de hållas i absolut okunnighet; detta gifver anledning till all slags osedlighet, bland annat, som sagdt, också den, att äktenskapliga förbindelser icke finnas.»

En annan representant från Väst-Virginien motsatte sig bestämdt förslaget, enär det i Virginien, »enligt hvarje kristen gentlemans uppfattning», icke kunde finnas lagliga äktenskap mellan slafvar; »för en slaf kan inför lagens ögon finnas hvarken hustru eller barn».

Andra åter påyrkade billens antagande, enär det vore faktiskt, att en mängd slafvar verkligen ansågo sig äga »hustru och barn». Den allmänna känslan skulle afgjordt uppresa sig emot, både att en soldat, som burit Förenta Staternas uniform och stridt för dess flagga, skulle vara slaf samt att hans hustru, barn eller mor skulle vara en annans egendom. Garanterad frihet för honom själf, hans mor, hans hustru och hans barn vore en oundviklig följd af att en slaf gjordes till soldat. Ty huru skall en soldat kunna kämpa för landet, då han vet, att de varelser, han håller kära och måst lämna kvar i det gamla slafveriet, blifva sålda till hård träldom och utan hopp om

återseende? »Nu tigga hustrun och barnen mannen och fadern att icke ingå vid hären, men i stället stanna hemma för att beskydda dem. Antag billen, och hustrun och barnen skola lika enträget söka förmå mannen och fadern att strida för landet samt för sin och deras frihet.»

En representant från Ohio, mr Wade, redogjorde för ett besök i Kentucky, där negrerna icke ville låta värfva sig såsom soldater, förr än de blifvit försäkrade om hustrurs och barns frihet. »I sammanhang härmed vill jag omtala mitt besök å lägerplatsen vid Camp Nelson förliden sommar. Jag begaf mig dit tillsammans med general Burbridge för att åse en revy, som skulle äga rum där; och jag möttes af en anblick, som jag ännu aldrig skådat och hoppas aldrig mera komma att få se. Väl anlända till lägret, hunno vi knappast stiga ur vagnen, förr än en fargad kvinna, antagligen af omkring 30 års ålder, framfördes till oss. Hon var fullkomligt betäckt af sår; hennes ansikte var alldeles sönderpiskadt och hennes hufvud tätt sönderskuret af något hvasst instrument; hennes nakna skuldror och rygg voro en enda blodig massa; hon medförde ett barn, som hon sade vara tolf år; dess ena öga var fullkomligt utstunget, det andra endast till hälften. Denna

* Henry Wilson, vol. III, chapter XXX.behandling hade kvinnan och barnet undergått af sin ägarinna, enär deras husbonde var med den konfedererade arméen, och anledningen till tortyren var att kvinnans »man» låtit värfva sig af de federerade. Och nu, mina herrar, kunnen I inför dylika djäfvulska handlingar stå upp och tala om okonslitulionella lagar? Jag säger er, att slafveriet är ett organiseradt uppror, och I kunnen aldrig vinna fred, så länge det finnes till inom Förenta Staterna; och jag hoppas till Gud. att I icke' skolen la. fred, förr än slafveriet utplånats från dessa Förenade Stater.»

Inför det la kraftiga språk förstummades mumlet om dem, som »hade negrer i hjärnan* och som voro framskjutna »af gamla ogifta damer, som bilda föreningar samt af dessa präster i hvita halsdukar, hvilka i stället för alt predika den korsfäste Kristus, gå omkring och predika Sambo i kedjor».

Billen blef antagen med öfvervägande majoritet.

Äfvenledes ingicks ett fördrag med England om det fullkomliga undertryckandet af den afrikanska slafhandeln, och detta åter gaf anledning till att frågan om den inhemska slafhandeln blef upplagen i kongressen. Trots åtskilliga protester, blef ett förslag godkändt, som för alltid förbjöd människohandel inom de Förenade Staterna. Och därmed slöts ett af de svartaste kapitlen i världshistorien.

Så hade då slafsystemet skridit steg för steg framåt mot sitt slut; det fattades nu endast det sista afgörandet: upphäfvandet af själfva slafveriet. Och när detta lät vänta på sig, höjdes otåliga röster, som påyrkade snar handling. Så adresserade utgifvaren af »New-York Tribune» den 19 aug. under rubriken »En bön från 20 millioner * ett öppet bref till presidenten, hvari han betonade nödvändigheten af slafveriets snara upphäfvande. Samtidigt infann sig i Washington en stor deputation från Chicagos protestantiska prästerskap; dess ärende var att påverka presidenten i samma syfte. Talrika andra prästerliga deputationer sökte äfvenledes inverka på honom. Orsaken till denna ifver var förnämligast, att ett stort parti förefanns i Norden, som, i grund och botlen Söderns allierade, arbetade på åstadkommandet af fred på basis af ett Nordens erkännande af Södern såsom själf-ständigt rike. Slafveriets upphäfvande skulle omöjliggöra denna af republikaner och abolitionister fruktade kompromiss. Presidenten själf önskade af samma skäl att kunna utfärda sin länge påtänkta emancipationsproklamation. Men Oaktadt han med stor vänlighet mottog alla deputationer, vägrade han att lyssna till deras föreställningar, alltjämt upprepande detta redan förut citerade ryktbara yttrande, att hans uppgift var att rädda unionen och hvarken alt rädda eller tillintetgöra slafveriet.

Den »tvekan», för hvilken han ännu vid denna tid beskylldes, var dock, som sagdt, endast skenbar; i själfva verket bidade han endast en lämplig tidpunkt, för att taga delta stora, viktiga steg. Och med hvilken längtansfull otålighet bidade han den icke! En enda seger å de federerades sida vore nog för att han skulle våga steget. Men krigslyckan hade på sista tiden visat sig förnämligast gynna Söderns skickliga generaler. Under årets (1862) tre första månader hade unions-trupperna ännu haft framgång; goda nyheter hade kommit från alla håll, där unions-arméerna slodo, från Mill Springs i Kentucky, Roanoke Island i Nord-Karolina, forterna Henry och Donelson i Tennessee, Pea Ridge i Arkansas, den lilla ön N:r 10 i Mississippifloden, underrättelse om intagandet af New

Orleans i Louisiana och commodore Farraguts sagolika fard genom kulregnet å Mississippifloden; vidareden berömda striden vid Hampton Roads samt slutligen Mc Clellans till en början löftesrika tåg mot Richmond. Men i maj månad växlade lyckan. Den tappre »Stone-wall-Jackson», som med sin armé befann sig vid den öfre ändan af Shenandoah-dalen, besegrade gång på gång de federerades trupper och nalkades plötsligt och med stormsteg Washington. Detta var å de konfedererades sida en fint för att locka unionstrupperna från Richmond och sålunda rädda denna hotade stad. Och planen lyckades. Jacksons annalkande väckte fullkomlig panik i Washington. Äfven presidenten greps af denna, och liksom han genom olyckliga order kort förut* varit anledning till Jacksons ofvannämda framgång, så blef han äfven nu anledning till Richmonds räddning och Mc Clellans sorgligt ryktbara misslyckade fälttåg.

Striden mellan Merrimac och Monitor.

Till och med Lincolns varmaste vänner erkänna, att han för en gångs skull förlorade fattningen**. Men denna enda gång medförde stora olyckor för hans land, enär de förstärkningar, som voro ämnade Mc Clellan och med hvilkas hjälp han kunnat intaga Richmond, nu beordrades till Washington och Mc Clellan läm-

* Se John Morse: Abraham Linocln, vol. II, pag. ö4, 56 o. f. Se äfvenledes *Skuzer från Nordamerikanska kriget 1861—18651 sid. 29—40.

** Angående det ryktbara -Mc Clellan-dramat» hafva meningarna varit mycket delade och historiska skildrare döma mycket olika vare sig till förmän för Lincoln eller hans general. 1 allmänhet hafva alla civila skildrare tagit den förres, alla militära den senares parti. Men det förefaller föga sannolikt, att Lincoln, så fullständigt okunnig i all krigskonst, skulle helt plötsligt af ren instinkt kunnat komma till insikt om en invecklad krigsplan och förstå den till och med bättre än en erfaren härförare. Naturligtvis hafva Nicolay and Hay sökt välta skulden och ansvarsbördan uteslutande på general Mc Clellan. Se vol. six, chapter VI.nades allena i den osunda och sumpiga Chickahominyflodens dalgång, långt skild från de samfärdsleder, å hvilka lifsmedel och krigsförnödenheter kunnat tillsändas honom;

De »sju dagame framfor Richmond», de sju blodiga drabbningarna, hvilka förorsakade de båda arméerna en förlust af 50—60,(XX) man, gjorde slut på overksamheten. General Lee, de konfedererades berömde härförare, drog sig med sina trupper tillbaka till Richmond, och Mc Clellan tågade med Polomak-arméen till Jamesfloden och besatte Harrison-Landing den 2 juli, samma dag som presidenten Lincoln uppbådade ytterligare 300,000 man för tre års tjänstgöring.

Det var under dessa bekymmersamma förhållanden och medan missnöjet hos Nordens republikaner växte både emot Lincoln och Mc Clellan, som den förre erhöll så starka uppmaningar att upphäfva slafveriet, och det var dessa samma förhållanden, som kommo honom att tveka, icke om saken, men om tidpunkten vore den rätta. Mest af allt fruktade han för ett förhastande, hvarigenom han skulle komma att splittra Norden; i juli 1862 hade Mc Clellan varnande låtit säga honom, att ett radikalt uttalande i slaffrågan skulle komma att söndra och skingra unionens arméer. Och faran alt förlora gränsstaternas stöd var alltjämt en fara för att spela segern ur sina händer, hvad åter vore detsamma som upprättandet af ett oerhördt slafrike.

Han hade emellertid begått ännu ett militäriskt misstag, nämligen då han i spetsen för de sydliga arméerna ställde generalerna Halleck och Pope, båda ansedda såsom odugliga, medan han lät Grant, Sherman och Sheridan ligga overksamma och obeaktade borta i västern. Som bekant var det Södern, som till dess egen förvåning fick utgöra själfva krigsskådeplatsen*.

Följden af detta missgrepp var nya nederlag. Underrättelserna om slagen vid Cedar Mountain, Groveton, andra bataljen vid Bull Run, Chantilly m. fl. voro idel olycksposter för Norden. Först sedan Mc Clellan återfått befälet ändrades ställningen. Den 17 september utkämpades den stora striden vid Antietam, hvilken, ehuru oafgjord, dock af Norden betraktades såsom en seger.

Så fort Lincoln erhållit den goda nyheten, sammankallade han sitt kabinett, föreläde det sin redan färdiga emancipationsförklaring, och den 22 september 1862 offentliggjordes denna för nationen oek världen.

I denna proklamation förklarade han, nu som så många gånger förut, att »krigets syfte var att praktiskt återställa den konstitutionella förbindelsen mellan Förenta Staterna och hvarje enskild stat», med hvilken denna förbindelse redan blifvit eller kunde komma att bli »störd»; att han vid nästa kongress-sammanträde

* Det förefaller nästan som ett spel af nemesis, att just Virginien, som framför någon annan stat dragit vinst af slafveriet, var det land, som skulle lida mest af kriget. Af dettas 252 drabbningar, utkämpades icke mindre än 89 på denna olyckliga stats fält.

»Stonewall-Jackson».skulle framlägga ett nytt förslag om nationalhjälp åt hvarje stat, som »frivilligt antoge ett vare sig omedelbart eller gradvis skeende upphäfvande af slafveriet inom dess respektive gränser»; vidare, att »alla slafvar inom de i uppror stadda staterna eller delarne af stater skulle från och med den 1 jan. 1863 vara för alltid fria och förpliktade till bestämd angifven krigstjänst för unionen»; och han till-kännagaf sin afsikt, att alla personer, som förblifvit lojala, »skulle af Förenta Staterna få ersättning för alla lidna förluster, äfven den af slafvar».

Denna ryktbara emancipationsproklamation, hvari presidenten ännu utsträckte handen till försoning, väckte mycket olika känslor inom nationen. Det är gifvet, att alla antislafverimän och de flesta republikanerna mottogo den med glädje; den var för dem den fulla, mogna frukten af det utsäde, de sått under mörka, stormiga dagar; den var för dem uppfyllelsen af det hopp, för hvilket de kämpat under den stora konfliktens långa, tunga år. Men de, som så tänkte, bildade dock endast ett parti inom nationen, låt vara ett parti, som mycket framlrädt och mycket låtit höra af sig. En mängd andra personer och fraktioner emottogo budskapet om slafveriets upphäfvande med harm och ovilja. Det visade sig, att Lincoln haft rätt i sina farhågor, ty den första synbara följden af hans proklamation var en långt mer än förr »enig Söder och en splittrad Nord». Den senares demokrater höjde ett allmänt rop af harm, emedan »kriget för unionen blifvit förbytt till ett krig för niggern». Amerikanska statsmän försäkra, att om man låtit en allmän omröstning fälla utslaget, skulle en stor majoritet varit emot emancipationen.

Lincolns tvekan var dock nu slut; lugnt och klart fullföljde han hvad han börjat. Han hade lämnat de upproriske 100 dagars betänketid, de s. k. »hundra nådedagarne». Först efter deras slut gällde proklamationen i de »stater eller de delar af stater», hvilka ännu voro upproriska. Att någon af dessa stater verk1 ligen skulle lyssna till »nådeanbudet», trodde väl Lincoln ej ens själf.

Men ehuru den ögonblickliga verkan af proklamationen ej motsvarade de förhoppningar, de flesta republikanerna hyst, dröjde det dock icke många månader, innan manifestet visade sig vara af ett välgörande inflytande. Det bildade ett starkt samband mellan alla kristna rörelser i landet samt antislafverirörelsen och skapade småningom en majoritet, som öppet vidkändes den stora kampens yttersta mål: att vara en strid för mänskliga rättigheter och för självständighetsförklarin-gens förnämsta sanningar.

Först den 1 januari 1863 utfärdades det egentliga frihetsediktet, ur hvilket vi anföra föjande*.

»Den tjugoandra dagen i september i vår Herres år ett tusen åtta hundra sextiotvå utfärdades af Förenta Staternas president ett påbud, innehållande bland annat följande, nämligen:

Att på första dagen i januari i vår Herres år ett tusen åtta hundra sextiotr-e skola alla personer, hvilka hållas såsom slafvar i någon stat eller angifven del af en stat, hvars befolkning då är stadd i uppror mot Förenta Staterna, vara fria, då, sedermera och för alltid; och Förenta Staternas regering, deras krigs- och sjömakt inbegripna, skall erkänna och upprätthålla sådana personers frihet och skall icke vidtaga någon eller några åtgärder för att undertrycka sådana personer i något som helst deras försök att komma i åtnjutande af sin frihet —---

* Se Nicolay and Hay: vol. six, pag. 40:'> o. f.I kraft af förut nämda makt och syfte förklarar och befaller jag, att alla personer, som inom nämda stater eller delar af stater hållas såsom slafvar, äro och hädanefter skola vara fria; och alt Förenta Staternas regering, deras krigs- och sjömakt inbegripna, skall erkänna och upprätthålla sådana personers frihet.

Jag anbefaller härmed de sålunda fria förklarade att afhålla sig från alla våldsamheter, om ej för nödvändigt självTörsvar, och jag uppmanar dem att städse, när det tillåtes dem, troget arbeta för skälig ersättning.

Jag förklarar och kungör vidare, alt sådana personer af lämplig beskaffenhet skola antagas i Förenta Staternas armé för att tjänstgöra som garnison i fästningar, befästa platser och stationer samt andra ställen och bemanna alla slags fartyg i sagda tjänst.

Och öfver denna, såsom jag fullt och fast tror, rättvisa åtgärd, berättigad af konstitutionen och militärisk nödvändighet, nedkallar jag mänsklighetens opartiska dom och den allsmäktige Gudens nådiga skydd.

Till bevis härpå har jag härunder tecknat mitt namn och låtit ditsätta Förenta Staternas sigill. .

Gifvet i Washington den första dagen i januari i vår Herres år elt tusen åtta hundra sextiotre och af Förenla Staternas oberoende del åttiosjunde.

ABRAHAM LINCOLN.

William H. Seicard

statsminister.»

3.

Det är i ett föregående kapitel redan nämdt, alt värfningen af färgade trupper blef af betydelse först efter 1803 års ingång och att dessas antal innan krigets slut blifvit 150,000 man.

Det är också nämdt, att Söderns slafägare, alltså de konfedererade öfver hufvud taget, blefvo ylterst förbittrade ej endast öfver emancipationsakten, hvilken sporrade dem till ökade kraftansträngningar, utan vida mera öfver att se de slafvar, dem de nyss behandlat som själlös boskap, strida emot sig, iförda Förenta Staternas uniform.

Att hämnas denna skymf blef allmän önskan hos alla, från president och regering till den ringaste soldat i rebellarmén. I kongressen i Richmond röstade senatorerna för, alt »svarta flaggan skulle hissas och att ingen pardon hädanefter mera skulle gifvas». Jefferson Davis bekräftade ytterligare sina redan gifna order, att hvarje tillfångatagen hvit officer, som tillhörde ett fargadt regemente, samt hvarje färgad soldat skulle behandlas som fågelfri och ej såsom krigsfånge; kongressen stadfäste detta genom en bill af den 1 maj 1863.

Om än delta beslut ej var af någon större betydelse vid tiden för dess fattande, blef det så mycket mera fallet senare, när negersoldater i tiotusental börjat att manligen kämpa för »frihet och ära».

Genom påverkan af Frederik Douglass lät därför Lincoln utfärda en mot-proklamation, som stadgade, att för hvarje af rebellerna barbariskt och i strid motkrigslagarna dödad fången soldat, hvit eller färgad, skulle som vedergällning en fången rebellsoldat bli skjuten.

Att låta denna proklamation bli mera än en hotelse, var dock Lincoln omöjligt; han var aldrig i stånd att utfärda en så blodig order, den han till på köpet fann så orättvis; hela hans humana sinnelag reste sig mot den tanken att låta en oskyldig umgälla hvad hans öfverordnade brutit, och »om de i Södern», yttrade han, »ämna handla barbariskt, böra vi som ett .civiliseradt folk icke följa deras exempel.»

Inbördeskrigets ohyggligaste och mörkaste sida uppenbarade sig dock i delta Söderns vedergällningssystem, utöfvadt mot värnlösa fångar. Skildringarna öfver de fasor, dessa måste utstå i Söderns fängelser, äro fullt autentiska och bevisade genom undersökningar af en strax efter krigets slut för detta ändamål tillsatt komité, som till den 40.de kongressen inlämnade en skrift på 1200 sidor, hvari utförligt redogjordes för det fruktansvärda resultat, till hvilket komiténs forskningar ledt. De forna indiankrigens hemska tortyr lefde upp på nytt; till kön eller ålder togs intet hänseende; svarta och hvita, män, kvinnor och barn, sjuka och svaga, fredliga människor såväl som krigsfångar, alla mördades på det mest hårresande sätt; och dock var allt detta ett intet mot de kval, som de »inspärrade» fångarne måste lida; namnen Andersonville och fort Pillow tillhöra de i detta krigs historia mest sorgligt ryktbara.

Ehuru saken ej direkt tillhör slafTrågan, vilja vi dock göra en enda jämförelse mellan ett »fängelse» i Norden och ett i Södern; jämförelsen visar nämligen äfven, huru långt i grymhet, vildhet och förakt för andras lidande, slafsystemet kunnat föra Söderns folk, medan Nordens däremot var humant och människovänligt. Nordens fängelser voro i allmänhet rymliga, på så sätt nämligen, att ett jämförelsevis ringa antal fångar inspärrades i hvarje; dessa fångar hade tillåtelse att bada, att röra sig i fria luften, och de erhöllo tillräcklig föda. Vid Point Lookout, ett af de största fängelserna, fanns det, enligt »Report of Sanitary com-mission», endast omkring 9,000 fångar, af hvilka 400 lågo på hospilalerna; de sjukes matsedel var: bifTte, köttsoppa, ris, mjölk, lemonad, kokt frukt, biffstek, fårkött och grönsaker. Och behandlingen var alltid vänlig och human, äfven af den anledning, att de federerade alltid sågo framåt mot den tid, då dessa fångar åter skulle bli deras bröder och landsmän, medan de konfedererade intet hellre önskade än att alltid få betrakta sina såsom främlingar, om ej såsom fiender. Följande skildring af »fängelset» i Andersonville är gifven af en öfverstelöjtnant Chandler, sänd af den konfedererade regeringen alt inspektera förhållandena. Han fann fängelset bestå af en 15 fot hög pallisadmur, som omgaf en areal 540 x 260 alnar; midt å denna var ett träsk och platsen genomflöts af en liten ström, hvilken, kommande direkt från de konfedererades lägerplats, var förfärligt osund och stinkande. Å detta område voro 35,000 man inspärrade, utan skydd vare sig för störtregn, som förvandlade den förut träskiga marken till en sjö, eller för solstrålarna, som kommo de olyckliga att försmäkta. Fångarne dogo också som flugor af de förfärligaste sjukdomar; de erhöllo hvarken kläder eller nämnvärd föda, ännu mindre medicin eller sjukvård. Ett närmare ingående i detaljer är omöjligt*; det

* Se utförligt Nicolay and Hay: vol. seven, chapter XVI; vidare Bryant and Gay: vol. IV, pag. 588; Der Biiryerkrieg und das christliehe Lebcn ia Nordamerika, von Philipp Schaff, pag. 70 o. f.torde vara nog omnämna, att under tiden mellan februari—september 1864 dogo här 10,000 män. Antalet fångar, tagna af de konfedererade under hela kriget, var 138,000 man; af dessa blef hälften utväxlad och hälften kvarhölls i fångenskap; af de senare dogo 36,000. Unionsarméen log 476,000 fångar; af dessa kvar-höllos 327,000 i fångenskap och 30,000 dogo; alltså var dödligheten i Norden 13 och i Södern 38 på 100. Betecknande är general Winclers order, då Shermans snabba marsch mot Allanta uppskrämt de konfedererade; han gaf befallning om, att för den händelse Andersonville skulle hotas af de federerade, alla fångarne skulle nedskjutas, så att ingen af dem skulle »slippa lös och bränna eller plundra lojala medborgares egendom», ty det vore »bättre att slakta 30,000 usla unionister än att riskera, det en enda Georgia-farmare kunde förlora sin hölada*.

Sådan var den »vedergällning», hvarmed Södern besvarade Lincolns frihets-edikt. — De som förmena, alt slafveriet varit en ganska human institution i Amerika, borde af dessa fakta kunna se, i hvilken fruktansvärd mån det har barbari-serat och förhärdat människohjärtat.

Norden däremot nöjde sig icke med att endast utfärda detta frihetsedikt; det uppbjöd också all sin förmåga att faktiskt bistå och hjälpa de frigjorde.

Slafven liksom en .hvar annan människa var bildad af de förhållanden, i hvilka han lefvat, han var, hvad slafveriet gjort honom till. Han var härdad och stark, nöjd med litet, van att arbeta och lyda. Men han var absolut okunnig och oförmögen att tänka på egen hand, att taga initiativ till ett frivilligt arbete. När han nu med ens blef en fri man, förblef han dock densamme, förblef han präglad af trälmärket. Han var villig och vänlig, lydde gärna och arbetade raskt — på befallning; men var ur stånd att taga hand om sig själf*.

För Nordens abolitionister blef det nu en bjudande plikt alt söka hjälpa den frigifne, okunnige, förvirrade slafven till rätta, att söka motarbeta hans naturliga böjelse för lättja och göra honom till en nyttig människa och medborgare. Alt abolitionisterna hyste för stora förhoppningar i delta hänseende, är troligt och medgifves gärna, men å andra sidan åstadkommo de tusentals människors räddning från undergång och fullkomligt förfall och förtjäna för den skull all heder i stället för hån*. Må vara, alt en god del >Onkel-Toms-teorier» blandade sig in i deras föreställningar; deras uppoffringar voro icke dess mindre storartade och hafva för visso äfven burit god frukt.

De flyktande slafvarnas antal växte med otrolig hastighet. Efter utfärdandet af kongressbesluten 1862 fanns det

snart intet läger inom unionsarméen, som ej var uppfylldt af negrer af alla åldrar och båda könen; den svarta rasen utgöt sig som en flod öfver Norden; i hvarje liten stad, hvarje liten by, där en unions-garnison fanns, bildades hela läger af stojande »freedmen» (befriade), som de undanflydda slafvarne kallades. De blefvo snart till en stor börda och ett verkligt bekymmer. Ty hvarifrån skaffa föda eller ens sysselsättning åt dessa skaror?

På initiativ af tvenne varmhjärtade män. esquire Pierce från Boston och pastor French från New-York, höllos snart öfverallt i Nordens städer stora möten, vid hvilka bildades hjälpföreningar för de frigifna; det fanns ingen enda stad af

* John H. Becker har i sitt arbete >Z>å> hundcrtjähri<jc Republik», sid. 185—150, gifvit en, mycket mörk skildring af de frigifna slafvarna i deras nya ställning såsom »fria medborgare»; denna skildring torde i det väsentligaste vara sann, ehuru den förefaller oerhördt ensidig, hätsk och partisk, och sålunda ändå icke kan gifva en ccrklig föreställning om förhållandena.någon betydenhet, där icke en sådan förening eller komité fanns. Äfven i England bildades dylika föreningar. De penningar, som sålunda insamlades, gingo till millioner; endast den summa, som från England för detta ändamål sändes till Garrison, uppgick till 800,000 dollars. Dessa medel voro till stor del skänkta till negrernas uppfostran; talrika negerskolor upprättades; kläder, böcker och andra nödvändighetsartiklar anskaffades, och öfver 500 personer ägnade sig åt negrernas undervisning*.

Alla dessa bemödanden räckte dock naturligtvis ej på långt när till att bringa reda bland de oordnade, overksamma negerskarorna, och tiden var just icke heller ägnad för ett lugnt uppfostringsarbete. På många ställen, särskildt naturligtvis å lägerplatserna, behandlade soldaterna alla färgade flyktingar så illa, att de började önska sig tillbaka till sina gamla herrar, som, »åtminstone gåfvo dem föda och kläder». Ett ingripande å regeringens sida tycktes oundvikligt. Också framlades i kongressen förslag till upprättandet af en emancipationsbyså, och många representanter både inom Huset och senaten betonade »förpliktelsen att föra dessa hemlösa varelser till löftets land, och icke låta dem irra omkring i öknen så länge, att en generation hunne dö bort».

Genom ett lagligt beslut stadgades det, att en s. k. »freedmans byrå» skulle inrättas, hvilken skulle vara i verksamhet, så länge kriget räckte samt ett år där-utöfver. Denna byrå skulle läggas under krigsdepartemenlet och hafva till uppgift att ordna alla angelägenheter, som rörde de frigifna slafvarna. I spetsen för byrån ställdes generalmajor Howard med en hel stab af medhjälpare. Byrån, hvars verksamhet å vissa håll skarpt klandras**, uträttade utan tvifvel ett storverk i sitt slag; den räddade tusentals människolif; så t. ex. nedsteg under första året af dess verksamhet dödlighetssifTran bland de frigjorde till 4 % från att hafva varit 30 %. De sjuke, som erhöllo vård, voro under första året 200,000, andra året endast 60,000; hela antalet af sjuke, som under byråns tillvaro erhöllo vård, var en half million eller exakt 584,149, — en människoskara, som utan denna hjälp stått värnlös och dömd till undergång.

Byråns förnämsta uppgift var dock att förhjälpa de arbetsdugliga till nyttig verksamhet, lära dem förstå sina skyldigheter lika väl som sina rättigheter, lära dem skrifva kontrakt och, i korthet, medla mellan dem och de hvite. Detta var också i hög grad af behofvet pakalladt, ty rashatet hade å de senares sida mycket stegrats; de fria svarte öfverföllos och mördades hänsynslöst, och en samtida skriftställare har yttrat, att det såg ut, »som om hela den hvita befolkningen fört krig mot den svarta». Detta gällde dock förnämligast gräns- och sydstaterna, särskildt de af dessa senare, som blifvit förhärjade och ödelagda under kriget, och hvilkas öfvergifna, förfallna plantager tagits i besittning af de befriade slafvarne, som ofta ansågo sina forna herrars egendom för sin rättmätiga tillhörighet. Tillståndet förbättrades icke, då presidenten befallde alt hvarje landlegendom skulle återgå till sin rätte ägare, och följden af det hela blef den fruktansvärda rörelse, som fått namn af Ku-Klux-Klan, hvarom mera i det följande. I Norden yppade sig egentligen endast oroligheter i New-York, där irländarne, som mer än någon annan nation hatade de fargade och fruktade konkurrensen med dem, öfverföllo och mördade alla negrer de kunde påträffa samt brände och plundrade egendom till ett

• Henry Wilson: vol. III, chapter XXXIII—IV.

** Se Becker: Die hundcrtjährigc Republik, sid. 140 o. f..värde af 2 millioner dollars. Detta »uppror» varade i

fyra dagar, innan del kufvades.

Under allt detta och medan både Nordens och Söderns utmattade arméer med glädje begåfvo sig i vinterkvarter för att hvila efter fälttåg och blodiga bataljer, fortfor unionskongressen att fatta hvarjehanda beslut till den svarta rasens förmån. Det var, som om man nu med ens ville upphäfva alla rasskrankor och socialt godtgöra negrerna för alla dittills lidna förödmjukelser. Också fällde staten Delawares representant, Saulsbury, ett yttrande, som nog torde hafva varit i någon mån berättigadt: »Arma, hjälplösa, föraktade män af den hvita rasen, I åtnjuten föga intresse i denna stat! I ären icke värda hänsyn, då det gäller landets lagstiftning; men låt endast den beprisade Sambos intressen komma på tapeten, så skolen I för hans räkning fmna den ömmaste omsorg! Hvilken skada, att det ej gifves något medel alt farga den hvite mannen svart, så att också hans rättigheter kunna bli skyddade!»

Men trots de få slafstatsrepresentanternas allt mattare motstånd föll skranka efter skranka af den väldiga mur af fördomar, som varit rest mellan de båda raserna; så t. ex. antogs en bill, hvarigenom de färgade tillätos att åka i samma vagnar och i samma järnvägskupéer som de hvita; en annan bill tillät dem att vittna och ej förklaras jäfviga endast på grund af att en droppe negerblod flöt i deras ådror. Vidare beslöts det, att negrer skulle få vara postbärare, hvilket åter föranledde senator Saulsbury att förklara, det senaten »lagstiftade i strid mot allt sundt förnuft».

Nämnas bör, att ehuru presidenten Lincoln och många med honom principiellt voro för utvidgandet af negrernas medborgerliga rättigheter, hyste de dock inga höga tankar om deras medborgerliga förmåga, Lincoln för sin del lika litet nu som vid tiden för Douglasdebatterna. Lagstiftningen till förmån för de svarte var en handling af rättvisa, och däri låg icke någon blind »negerdvrkan».

Ännu vid 1864 års ingång hade ingen verkligt afgörande vändning i krigshändelserna gifvit hopp om en snar och för Norden lycklig utgång af broderfejden.

Till inemot slutet af år 1862 hade kriget å unionisternas eller kanske rättare uttryckt unionsregeringens sida varit mera defensivt. Uppgiften hade varit, att i möjligaste måtto värja unionen mot allt för skarpa hugg samt endast svara med så få som möjligt. Med början af år 1863 hade en förändring inträdt; det var icke längre ett krig endast mot vilsegående bröder, som begått ett misstag, utan mot rebeller, som begått ett brott. Slafveriet var anledning till osämjan; det var äfvenledes grundvalen för den nya konfederationen; och Lincoln hade genom sin proklamation sakt förkunnat för världen, att denna orsak till split icke längre skulle finnas till. Krigets karaktär var fullkomligt förändrad.

Ett stort omslag hade likaledes inträdt inom Nordens arméorganisation. De första, i det hela taget olyckliga krigsårens uppfostrande verkan hade burit frukt; ypperliga generaler, hvilkas namn väl kunna nämnas i jämbredd med deras, som förde marskalkstafven vid den förste Napoleons sida, stodo nu i spetsen för Nordens väl utrustade och uppöfvade arméer; äfven presidenten själf hade under dessa år genomgått en så att säga »strategisk» skola, som gifvit honom helt annan och riktigare uppskattning af sin oförmåga att direkt ingripa i sina generalers krigsplaner. Allt detta gjorde, att unionen under 1863 års krig eröfrat en helt annan ställning gent emot rebellerna, än den förut innehaft. Vicksburg och Chattanoogahade fallit för Grants segerrika svärd; Mississippi, Tennessee och Kentucky voro afskurna från hafvet samt helt och hållet hänvisade till sina egna hjälpkällor, helst efter det Lincoln lyckats göra ett slut på Englands och Frankrikes kapareaffärer. Det blodiga slaget vid Gettysburg hade dessutom ledt till den konfedererade arméens utdrifvande ur Pennsylvanien och återtåg till Virginien. Dess vänstra flygel hölls i schack af arméerna Sherman i Vicksburg och Banks i New Orleans samt af Mississippiskansarnes besättning, dess högra åter af Potomak-arméen.

Trots allt detta saknades dock ännu inom nordarméerna den ledande hand, som skulle kunna ordna krigsoperationerna inom ett så ofantligt område af Nord-

General Grant.

amerikas kontinent sydost om den 230 svenska mil långa linjen från New Orleans vid Mexikanska viken till Potomakflodens utlopp i Atlantiska oceanen.

Men Grants ärorika bragder hade tilldragit honom nationens uppmärksamhet; han kallades till Washington och utnämdes här i februari 1804 med stor utmärkelse till generallöjtnant och högste öfverbefälhafvare öfver unionens arméer*. Ifrån denna stund ledde general Grant absolut självständigt krigets gång, utan någon inblandning vare sig af krigsdepartement eller president, och han gjorde det på ett sådant sätt, att om honom med all rätt kan sägas, att han räddade unionen. Personligen ledde han fälttåget i Virginien, enär han hyste den öfvertygelsen, att

• Se utförligt Kicolay and Hay, vol. eight, pag. 340-3-12.Richmonds fall skulle bli afgörande för Södern, tvärt emot Jefferson Davis' yttrande, att Richmond alls ej hade någon betydelse för krigets utgång. Grant beredde sig alltså att tåga mot nämda stad med en så stor arméstvrka, att rebellerna skulle bli nödsakade att tillkalla förstärkningar och sålunda lämna väg öppen för Sherman att intränga i Georgien för att tillägna sig de där samlade krigsför-råden samt kufva denna stat jämte de båda Karolinastaterna. Detta var Shermans berömda »tåg genom Georgien». Den 12 november hade han brutit upp från det den 2 september eröfrade Atlanta och med hela sin styrka, 55,000 man och 10,000 hästar, fördjupat sig i det fientliga Georgiens otillgängliga vildmarker. Ingen kände

General Sherman.

målet för hans hemlighetsfulla marsch; under sex veckor var han försvunnen, och man började redan förtvifla öfver hans öde, då plötsligt strax före jul, den 22 december, underrättelse kom, att hans tåg på 300 mil lyckats väl, att han under det förlorat endast en man samt att han hållit sitt intåg i kuststaden Savannah och där gjort ett byte af 223 kanoner, stora militärförråd och 30,000 balar bomull.

Detta förändrade hela ställningen, enär »sydstatsförbundets senor» därmed voro af huggna; en af de mest betydande hamnstäderna hade fallit i de federerades händer, och dessa hade koncentrerat sina förnämsta krafter på de viktigaste punkterna i Södern, under det rebellerna voro försvagade och mycket kringspridda.

Än mer, Söderns hjälpkällor voro nära att ulsina; dess motståndskraft var

C. Bååth-Holmberg, Negerslafveriet. 30mot krigets slut i det närmaste uttömd. I de flesta bomullsstatema hade 15 procent af den manliga befolkningen inträdt i arméen. Unionen hade ett rekryteringsområde med en befolkning af 23 millioner, utom invandrarskarorna, som kunde fylla luckorna i det borgerliga lifvet. Södern förfogade endast öfver 7 millioner, och organisationen af dess arbetskrafter, som till en början varit en kraftkälla, förvandlades i och med slafemancipationen till betydelselöshet. Att under dessa förhållanden under loppet af fyra år ställa en armé af en million man i fält var ett oerhördt kraftprof, så mycket mer när man betänker, att flertalet af den hvita befolkningen icke var slafägande; den stora uppoffringen å dennas sida måste sannolikt i icke ringa grad tillskrifvas en rasstolthet, stark nog att under hela kriget sammanhålla dessa millioner människor i enig strid in i döden.

Det hade emellertid nu kommit därhän, att en ifrig längtan efter fred började göra sig gällande inom Södern, och presidenten Jefferson Davis var betänkt på att i detta syfte öppna underhandlingar med presidenten Lincoln.

I Norden voro emellertid till och med krigstankame lör ett ögonblick undanträngda af intriger och partispel i och för det förestående presidentvalet. Den gamla striden mellan demokrater och republikaner vaknade åter. De förra ville till hvad pris som helst sluta fred, med »fredlig skilsmässa och slafveriets bevarande», samt sökte nu som alltid arbeta för sina själsfränders i Södern intresse. Ej ens de konfedererades förrädiska stämplingar i Norden förmådde afkvla dessa sympatier. Så t. ex. hade rebellerna sändt pestsmittade kläder till nordstaterna i hopp att därmed »kunna verka mycket till de konfedererade staternas gagn». De hade vidare uppgjort en plan att bränna Nordens förnämsta städer och gjort början med att antända de förnämsta teatrarna och hotellen i New-York; till och med de konfedererades regering upptog till öfvervägande ett väckt förslag att genom mord undanrödja Lincoln och hans förnämsta ministrar samt att spränga Kapitolium i Washington i luften, då kongressens medlemmar hunnit samlas*.

Var Lincoln hatad i Södern, så var han det knappast mindre af ett väldigt parti inom Norden. Han skildrades

såsom en »blodtörstig tyrann», och hans regering såsom ett »afgrundens plågoris», o. s. v. i samma stil.

Det förminskar i sanning icke det tragiska i presidenten Lincolns lefnads-bana, att han, den mest fredsälskande man, som kanske någonsin varit statschef, skulle bli högste ledaren af ett af världshistoriens mest blodiga krig, och att blod skulle flyta i strömmar enligt order från honom, för hvilken blodsutgjutelse var en synd och för hvilken den europeiska idolen af »militärgloire» var en symbol af barbarism. Den tyngd detta lade öfver hans sinne förklarar emellertid det lugn, för att ej säga den indifTerentism, hvarmed han såg partistriden rasa omkring sig med en styrka, som gjorde hans ålerval högst tvifvelaktigt.

Helt visst önskade han detta ålerval. Det skulle rent af varit onaturligt, om ej han, som burit den tyngsta börda, som sedan unionens tillkomst hvilat på någon presidents axlar, icke skulle hafva önskat att få föra sitt värf, unionens frälsning samt en konstitutionell stac/fästelse af slafemancipationen, till en lycklig utgång. Personlig äregirighet hade han däremot i ovanligt ringa grad.

Men mörkt såg det, som sagdt, ut med hans ålerval. Till och med i kongressen hade han nästan alls inga anhängare; han hade sårat alla mera offentliga män; han hade lyssnat till deras argument och råd, tegat — och följt sitt eget

• Henry Wilson: vol. III, pag. 556.

\

hufvud, handlat efter eget omdöme. När kongressen sammanträdde 1864, var den därför nästan enhälligt emot honom. Det fanns nämligen utom demokraterna en fraktion af republikanerna, hvilken hatade honom lika innerligt som dessa. Det var de radikala republikanerna, som voro missnöjda öfver att presidenten tog for mycken hänsyn till rebellernas enskilda rätt. Så t. ex. ville denna fraktion, att rebellernas egendom skulle konfiskeras, medan presidenten befallt, att den skulle åter tillfalla den laglige ägaren.

De s. k. »unionsrepublikanerna» däremot hade förtroende och kärlek till Lincoln, och dessa understöddes särdeles verksamt af abolitionistpartiets främste män, William Lloyd Garrison, Owen Lovejoy och Oliver Johnson, hvilkas första misstro emot den långsamme presidenten lämnat plats för varmt erkännande och tillit. Att Lincoln verkligen blef återvald, måste i icke ringa mån tillskrifvas Garrison och hans »Liberator», hvilken senare härmed fyllde sin sista plikt under en mer än trettioårig, betydelsefull tillvaro.

De radikala republikanerna hade sitt konvent i Cleveland, där de kallade general Frémont till presidentkandidat; en liten del yrkade, att general Grant skulle väljas, men förslaget förföll dels därför, att denne själf bestämdt afböjde det* dels emedan de flesta insågo, att det skulle varit en dårskap att flytta Grant från hans tält i Virginien för alt sätta honom i Hvita huset. Lincoln å sin sida förklarade helt lugnt, att om Grant endast ville taga Richmond, kunde han också gärna få presidentskapet. För Lincoln förklarade sig en liten minoritet af 400 röster. Det berättas**, att när man omtalade detta för Lincoln, vände han sig om, tog bibeln, som alltid låg på hans bord och uppläste följande bibelvers: »Och till honom församlade sig allehanda folk, som voro i något trångmål, och alla skuldsatta och alla missnöjda; och han vardt deras anförare, så att när honom voro omkring fyrahundra män».

General Frémont fick nu tillfälle att hämnas den förolämpning han ansåg sig hafva lidit därigenom, att Lincoln återkallat hans emancipationsorder. Han emottog kandidatskapet genom ett öppet bref, hvari han talade om presidentens sodudglighet och själfviskhet», hans »åsidosättande af konstitutionens rättigheter», hans »svaghet och principlöshet» samt förklarade hela hans styrelse hafva varit »ett politiskt, militäriskt och finansiellt missgrepp». Denna hätskhet bortstötte emellertid åter många af Frémonts vänner, som i honom sett »vägvisaren» af år 1856, den frihetens banerförare, för hvilken de då med så stor entusiasm röstat.

Demokraterna höllo sitt konvent i Chicago; rebellernas utskickade hade utvecklat en otrolig verksamhet; staden vimlade af hemliga sydstatsmän, och en mot regeringen och unionen fientlig stämning hvilade öfver hela mölet. De valde Mc Clellan till sin kandidat — den andre af de båda mot Lincoln personligen djupt fientliga generalerna. Denne emottog kallelsen och gjorde därmed demokraternas program till sitt: fredlig skilsmässa med

Södern och återkallandet af de segrande unionshärarna till Norden.

Delta skrämde republikanerna och förmådde dem att uppbjuda alla sina krafter för att vinna majoritet. Deras främste talare uppträdde för Abraham Lincoln, den ende som kunde rädda unionen: »Hvarje röst för honom är en röst för frihet, union och fred, denna politiska treenighet, under hvars beskydd vi vilja

* John Morse: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 2G0.

•* Nicolay and Hay: vol. nine, pag. 40.ställa republiken». På konventet i Baltimore valdes också Lincoln till »unions-republikanernas» kandidat med Andrew Johnson som medkandidat till vicepresi-dentskapet. Resultatet af valstriden var, att Lincoln med stor majoritet blef återvald och att rebellernas hopp om en demokratisk seger i Norden tillintetgjordes. När Lincoln om aftonen uppvaktades och lyckönskades i Hvila Huset, yttrade han bl. a.: »Min tacksamhet är fri från hvarje tillstymmelse af personlig triumf. Jag bestrider icke de skäl, som mina motståndare förebragt emot mig. Jag finner ingen glädje i att triumfera öfver någon; men jag tackar den Allsmäktige, för det folket så tydligt beslutat hålla fast vid en fri regering och vid de mänskliga rättigheterna».

En hycklare skulle sannolikt icke hafva yttrat sig på liknande sätt; men hos Lincoln fanns intet hyckleri.

Den första följden af Lincolns återval var, att kongressen i januari 1865 lagligen stadfäste emancipationsförklaringen genom ett till unionsförfattningen antaget amendement.

En andra följd var, att unionshiiren ökades med 500,000 man. Det tycktes, som om Nordens resurser ständigt växte, i samma mån som Söderns utsinade.

Stämningen bland de konfedererade blef allt mer och mer tryckt, medan Norden var segerviss och hoppfull.

Demokraternas nederlag i Norden föranledde de konfedererade att åter upptaga planen om fredsunderhandlingar. De voro bragta till det yttersta; nästan alla hvita män mellan 45 och 18 års ålder, med ett ord alla vapenföra män hade ingått vid arméen och de flesta af dem voro döda, sårade eller fångna. Presidenten Jeff. Davis väckte det förslaget, att äfven Södern skulle frigöra sina slafvar för att kunna använda dem till soldater. Men detta framkallade stor ovilja i kongressen och prässen. Då försökte Davis att anordna en fredskonferens, »hvilken skulle underhandla om fredsslut mellan våra båda riken», som han skref till Lincoln.

Denne förklarade sig villig att göra hvad han kunde för rikets fred, det gemensamma fäderneslandets. I detla svar låg ett förnekande af Davis’ presidentvärdighet, hvilket genast visade, att Lincoln icke ämnade ingå på någon kompromiss. såsom Norden vid nyheten om förhandlingarna trodde.

Konferensen ägde rum den 3 februari ombord å en i Hampton Roads förankrad unionsångare. Endast Lincoln, hans statsminister Seward och Söderns tre delegerade voro närvarande vid förhandlingarna, som fördes muntligt och varade fyra timmar.

Lincoln vägrade att gå in på vapenstillestånd; han vägrade att erkänna de konfedererade staterna som en krigförande makt; han fordrade, att rebellerna skulle sträcka vapen pä nåd och onåd samt erkänna konstitutionen jämte dess efter upproret antagna lagar.

Söderns delegerade återvände med oförrättadt ärende till Richmond, där förbittringen öfver denna »oerhörda förolämpning» var gränslös. Ett stort »krigs-möte» hölls, vid hvilket Jeff. Davis, antydande Lincolns ord om det »gemensamma fäderneslandet», förklarade, alt han förr skulle »offra sitt lif tusen gånger än samtycka till en återförening», och han bedyrade äfven, »att inom mindre än tolf månader skulle dessa yankees tigga oss om fred efter våra villkor».Två månader därefter var den vrede talaren en krigsfånge och »Amerikas konfedererade stater» blott ett mörkt minne.

Den 4 mars var dagen för Lincolns andra installering som Förenta Staternas president. Hans tal vid detta tillfälle har blifvit mycket berömdt och det anses vara ett af Förenta Staternas märkligaste dokument. Det har ofta blifvit jämfordt med Washingtons »afskedstal», och i Sjelfva verket var det också Lincolns af-skedsord till hans landsmän. Såsom sådant försvarar det sin plats i detta arbete.

»Landsmän I Då jag nu för andra gången framträder för att aflägga eden för presidentämbetet, är det mindre nödvändigt än förra gången att yttra mig utförligt. Då tycktes en noggrannare framställning af den väg, som borde följas, vara i sin ordning. Nu efter fyra års förlopp, under hvilka offentliga tillkänna-gifvanden ständigt framkallats vid hvarje vändpunkt och förändring i den stora kamp, som alltjämt fängslar nationens uppmärksamhet och tager dess krafter i anspråk, skulle föga nytt kunna anföras. Framgången af våra vapen, hvarpå hvarje annan framgång förnämligast beror, är lika väl känd af allmänheten som af mig; och den är, såsom jag hoppas, tillfredsställande och uppmuntrande för alla. Med rika förhoppningar för framtiden vågar jag dock ingen förutsägelse om den samma.

Vid motsvarande tillfälle för fyra år sedan voro alla tankar med oro riktade på ett hotande inbördeskrig; alla fruktade det; alla sökte undvika det. Medan installationstalet, som uteslutande åsyftade unionens räddning utan krig, hölls från denna plats, försökte rebellernas agenter förstöra unionen utan krig, i det de försökte upplösa den och splittra dess krafter genom underhandlingar. Båda partierna ville afböja krig; men det ena ville börja krig hellre än låta nationen lefva; och det andra ville upptaga kriget hellre än låta henne gå under. Och kriget kom.

En åttondel af hela befolkningen utgjordes af färgade slafvar, icke jämt fördelade öfver staterna, utan samlade i Södern. Dessa slafvar bildade ett särskildt och mäktigt intresse. Alla visste, att detta intresse på ett eller annat sätt var orsaken till kriget. Stärkandet, befästandet och utsträckandet af detta intresse var det mål, för hvilket upprorsmännen ville sönderslita unionen till och med genom ett krig, under det regeringen icke gjorde anspråk på någon annan rättighet än att inskränka dess utbredande i territorierna. Intetdera partiet väntade, att kriget skulle få den längd och omfattning det redan vunnit. Intetdera väntade, att orsaken till striden skulle upphöra på samma gång som striden själf slutade eller till och med förr. Hvar och en motsåg en lätlare seger och en mindre förvånande och till grunden gående utgång. Båda läsa samma bibel och bedja till samma Gud, och hvar och en påkallar hans hjälp emot den andre. Det kan synas underligt, att någon vågar påkalla en rättfärdig Guds hjälp till att prässa bröd ur andras arbete i deras anletes svett; men låtom oss icke döma, att ej vi må vara dömda. Bådas böner kunde icke höras, ingendera sidans har blifvit fullkomligt uppfylld. Den Allsmäktige har sina egna vägar. ’Ve världen för förargelses skull, ty förargelse måste ju komma; dock ve den människa, genom hvilken förargelsen kommer’. Om vi skola antaga, att det amerikanska slafveriet är en af de förargelser, hvilka enligt Guds planer måst komma, men som han nu, sedan den nått det af honom bestämda tidsmåttet, vill borttaga, samt att han låtit detta förfärliga krig hemsöka både Norden och Södern såsom ett välförtjäntve för dem, genom hvilka förargelsen kommit, skola vi då däri finna något förnekande af de gudomliga egenskaper, hvilka alltid tillskrifvits den lefvande Guden af dem, som tro på honom? Det är vårt innerliga hopp, vår brinnande bön, att detta förskräckliga krigets gissel snart må tagas bort. Likväl, om det är Guds vilja, att det skall fortfara, till dess alla de rikedomar, som samlats genom slafvars obetalda arbete i 250 år, blifvit förstörda, och hvarje blodsdroppe, som slafpiskan afprässat, blifvit gäldad med dem, som utgjutas genom svärdet, så måste vi säga, såsom det sades för tretusen år sedan: 'Herrens domar äro sanna och allesammans rättfärdiga’.

Med ovilja mot ingen, med kärlek till alla, med fasthet vid det rätta, såsom Gud gifver oss att se det — låtom oss sträfva att fullborda det verk, som vi hafva för händer, förbinda nationens sår, draga försorg om den, som fört striden, om hans änka och faderlösa barn, och göra allt, som kan åstadkomma och upprätthålla en rättvis och varaktig fred bland oss själfva och med alla folk*.

4.

Lincoln kunde med rätta förespå krigets snara slut. Rebellerna drefvos af Shermans segerrika armé ur den ena positionen efter den andra, Charleston hade fallit, general Grant stred framgångsrikt mot general Lee och hotade allt mera Richmond. Sheridan nalkades till hans förstärkning efter att hafva slagit rebellgeneralen Early, och den tappre amiral Porter höll vid Wilmington unionens pansarflotta beredd till strid. Så ryckte unionisterna med samlad styrka och från alla håll general Lee in på lifvet. Denne gjorde ett misslyckadt försök att genombryta unionsarméen, och dagligen utkämpades blodiga strider, särskildt i slutet af mars och början af april. Men natten mellan den 2 och 3 april lämnade Lee Petersburg och Richmond i sticket, antände dessa städer, sprängde sina

krutmagasin och pansarskepp i luften och sökte att med återstoden af sina trupper undkomma öfver Burkesville.

Rebellernas hufvudstad, delvis i ruiner, var nu i de federerades händer, och man lät de svarta regementena under negerbefolkningens jubel först intåga i staden, anförda af general Weilzel, som blifvit utnämd till stadens kommendant. Men Grant stannade hvarken i Petersburg eller Richmond, utan ilade efter den flyktande rebellhären för att med ett slag göra slut på kriget.

Detta skedde vid Appomattox Court House, där en sammankomst mellan Grant och Lee ägde rum. Den senares armé var nu fullkomligt kringränd och i saknad af all proviant och ammunition. Den 9 april kapitulerade general Lee; hans officerare och folk fingo på sitt hedersord återvända till sina hem; de voro 28,231* till antalet, af hvilka endast 8.000 hade gevär. De andra hade bortkastat sina under flykten. Och härmed var det blodiga, fyraåriga inbördeskriget slut. Det hade kostat Norden och Södern tillsammans mer än en million människolif

* John Morse: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 340.och ödelagt förut blomstrande stater. Men Förenta Staterna, Västerns stora, fria republik var räddad, och slafveriets skamfläck var utplånad från dess ära.

Underrättelsen om den stora nyheten möttes med jubel och glädje; från stat till stat gick det glada budskapet; alla kyrkor voro öfverfyllda af människor, som med sång och lof ville deltaga i tacksägelsehögtidligheterna; alla läppar uppstämde »Praise God from whom all blessings flow»Engelska texten till den gamla reformationssalmen *»Nu tackar Gud allt folk»*., och krigsministern Stanton lät å Washingtons Kapitolium inrista: »Ära vare Gud, som oss segern gifvit hafver».

General Robert Lee.

Vid tiden för general Lees kapitulation besökte Lincoln Richmond, från hvilken stad de konfedererades regering hals öfver hufvud flytt. Han anlände dit helt obemärkt, endast åtföljd af en minderårig son och amiral Porter. Men snart gick det som en löpeld genom staden: »Lincoln är här», och från alla gator och gränder framströmmade den färgade befolkningen för att hälsa honom; jubelrop och välsignelser hördes rundt omkring honom, hvart han gick, männen föllo på knä, gråtande af glädje, och kvinnorna höjde sina små barn i luften, för att de skulle se den man, som befriat dem från slafveriets bojor. Den 9 april återvände han emellertid till Washington.

Det stora kriget hade börjats med Fort Sumters bombardement i Charlestons hamn, och nedfirandet af stjärnbaneret där hade varit tecknet till allmänt broderkrig. Nu skulle åter flaggan under en stor nationalfest hissas på Fort Sumters ruiner,såsom ett tecken till att kriget verkligen vore förbi. Det var en fest, hvartill hela unionen sände delegerade. Hamnen vid Charleston var uppfylld af flaggbeklädda örlogsfartyg. Alla närmade sig Fort Sumter. Ångare efter ångare lossade sina laster af passagerare på bryggan af fästets ruiner; en skara af flottans och arméns officerare samlades omkring den långa flaggstången i fästningens midt. Allt var i ordning, och samma sönderskjutna flagga, som general Robert Anderson tvangs att nedhala vid de upproriskas första anfall, gick nu åter upp efter följande ord af honom: »Nu har jag den glädjen att se mitt hjärtas innerliga åstundan under ett fyraårigt blodigt krig uppfylld. Lofvad vare Gud, att jag fått upplefva denna dag — — Må hela världen utropa: Ära vare Gud i höjden och frid på jorden, människorna en god vilja!»

General Lees kapitulation.

Därefter hissade han med egen hand den ärorika flaggan upp på dess stång; den hälsades af högljudda hurrarop äfven från deras läppar, som nyss sett rebellbaneret svaja öfver sina hufvuden, och af en dånande salut af hundra skott från Sumters murar, lika många från hvarje fästning och batteri utefter stranden samt från hvarje örlogsfartyg i hamnenSe »Minnen» af J. A. Edgren (en af de svenska deltagarna i unionskriget, särskildt vid Charlestons belägring)..

Henry Ward Beecher, som skulle hålla högtidstalet — ett tal till unionen, sade bl. a.: »Då vår flagga gick ned, låg hon fyra år gömd i mörker. Under denna sin förnedring helgade hon sig åt friheten. Då hon gick ned, hade fyramillioner människor ingen flagga. I dag går hon åter upp, och fyra millioner utropa: Se vår flagga! Hon är ett

evangelium för den fattige, hon helar våra brustna hjärtan; hon predikar frihet för fången; hon ger syn åt den blinde; hon befriar de nedbrutna. Ingen oenighet mera! Ingen skilsmässa meral Intet slafveri mera!»---

Vid detta högtidliga tillfälle hade nationen äfven inbjudit en gäst, som den på detta sätt ville hedra, för hvars väldiga lifsarbete den böjde sig erkännande och tacksam: William Lloyd Garrison. Hans ankomst till Charleston å den till hans förfogande ställda unionsångaren »Arago» föranledde en verklig folkfest, och dagen efter det att stjärnbaneret åter vajat från Fort Sumter, hade den fargade befolkningen anordnat stora möten till hans ära å flera håll i staden; till och med gatorna voro fullpackade med negrer, och när Garrison syntes, höjdes ett ändlöst jubel; de lyfte honom på sina skuldror och buro honom i triumf genom gatorna — ett annat tåg än den skriande mängd, som trettio år förut släpat honom genom Bostons gator!

Det var en befriad slaf, som i senator Wilsons ställe kom att hålla det tal, hvari han framförde den fargade rasens, den amerikanska nationens tack till den outtröttlige, oegennyttige kämpen, »den stackars fattige förtrampade slafvens trofaste vän». Och Garrison svarade bl. a.: »Jag hatar slafveriet så, som jag icke hatat något annat i världen. Det är icke blott ett brott, men det är summan af alla brott; det är icke blott en synd, men det är syndernas synd mot den Alls-

mäktige Guden--Det var ej på grund af er hudfärg eller folkras, som jag

försvarade er sak; utan därför, att I voren barn af samme Fader, skapade efter samma gudomliga afbild, med samma oförytterliga rättigheter och lika så berättigade till frihet som den stoltaste slafägare, som någonsin vandrat på jorden ---»*.

Under detta högtidliga återintagande af Fort Sumter utspelades ett ryktbart och sorgligt drama i Washington: Abraham Lincoln blef mördad långfredagen den 14 april.

Det är redan nämdt, att till och med inom de konfedererade staternas regering förslag om att låta mörda Lincoln blifvit väckt och dryftadt. Ett bref från en löjtnant Alston till Jeff. Davis blef sedermera funnet i de konfedererades arkiv, innehållande ett erbjudande att mörda Lincoln ; brefvet hade blifvit af Davis sändt till krigsdepartementet med påskrift »for altention>. Man kan lätt tänka sig, hvad Lincoln skulle hafva svarat den officer, som kommit till honom med förslag om att mörda Jefferson Davis!

Det var emellertid nogsamt bekant i Norden, att sammansvärjningar ägt rum mot presidentens lif; men han gick lugn sin bana fram, oberörd af alla varningar.

Ett af dessa kotterier bestod af några f. d. secessionister, hvilkas ledare var John Wilkes Booth, en ung vacker skådespelare, anställd vid Fords teater i Washington och populär just för sitt yttres skull **.

På denna teater skulle Sumtersdagen firas med en särskild nationalhögtidlighet, hvilken både presidenten och general Grant skulle öfvervara. Denne senare blef hindrad, men presidenten infann sig jämte sin hustru och ett par andra personer. Presidentens loge var prydd med en dekoration af stjärnbaneret, och när han

* Oliver Johnson: William Lloyd Garrison, pag. 884—85.

*• Se utförligt Nicolay and Hay: vol. X, pag. 276—302.

inträdde, upphörde för ett ögonblick spelet å scenen, och publiken reste sig: »Lefve vår statschef!» ljöd det emot honom.

Han satt med ryggen vänd mot en liten dörr ut åt en korridor eller kanske rättare ett förrum, till hvilket man kom från den egentliga korridoren, och hvarken han eller någon annan hade märkt, att elt hål blifvit skuret i dörren mellan logen och detta rum.

Strax efter tio inträdde Booth obehindradt i teatern, hvars alla gångar han väl kände; han begaf sig direkt till presidentens loge — en s. k. prosceniumsloge

— visade den i yttersta korridoren stående betjänten sitt kort och blef genast insläppt i det lilla förrummet. Genom hålet i dörren kunde han förvissa sig om, hvar presidenten satt; med pistolen i ena handen och en knif i

den andra öppnade han dörren ljudlöst, satte pistolen intill presidentens hufvud och sköt. Med ett språng kastade han sig öfver barrieren ned på scenen, men invecklade sig i den amerikanska flaggan, föll och bröt sitt ben. Icke dess mindre reste han sig blixtsnabbt, svängde knifven i luften och utropade, vänd mot den skräckslagna publiken: »Sic semper tyrannis! — Södern är hämnad!» — hvarpå han störtade ut mellan kulisserna och undkom. »Grip honom, grip honom», hördes ett rop från presidentens loge, »han har skjutit presidenten». Nu först blef man medveten om hvad som händt.

Abraham Lincoln satt i sin stol, lätt framåtböjd, hufvudet hade sjunkit ned mot bröstet och hans ögon voro slutna. Han var sanslös, men andades ännu. Kulan hade gått in i bakre delen af hufvudet, på vänstra sidan bakom örat, trängt igenom hjärnan och stannat bakom vänstra ögat. Han infördes i ett rum i ett hus midt emot teatern, där han, utan alt hafva återfått sansen och omgifven af alla medlemmar af sitt kabineit, dog mellan sju och åtta nästa morgon. Till äre-namnet iden store befriaren» lades nu också: »den ädle martyren».

Samtidigt med mordet å Lincoln gjordes af en medsammansvuren till Booth äfven ett mordförsök mot den sjuke ministern Seward, som endast räddades genom sina barns mellankomst. Allmänt antages, att sammansvärjningen gällt hela Lincolns kabinett samt general Grant*.

Den allmänna bestörtningen öfver presidentens död blandades därför till en början med panik, hvilken dock åter så småningom lade sig och lät den djupa sorgen komma till sin rätt. Under de sista fyra dagarna hade hela landet varit i festskrud af glädje öfver krigets slut; man hade ringt i alla kyrkor, glädjesaluter, glada festprocessioner och tacksägelsegudstjänster hade förekommit öfverallt. Med ens blef allt förvandladt: dödsringning från kyrkorna, sorgesalut, sorgeflaggor, i svart draperade hus, sorgklädda människor, tårar och klagan, välsignelser öfver den döde, förbannelser öfver hans mördare fyllde den stora kontinenten.

Det har blifvit sagdt **, att Lincoln själf skulle icke kunnat önska något högre, än det som skedde. Han afskvdde allt öfvermod och hade fruktat för att glädjen öfver seger och fred skulle i Norden präglas af öfvermodig triumf öfver Södern. Nu tystnade med ens alla glädjeyttringar, som måhända eljest skulle ha än mera vidgat klyftan mellan de stridande bröderna.

Lincolns sista färd från Washington till Springfield blef ett sorgetåg, sådant världen troligen sällan skådat det; han skulle nämligen begrafvas å sistnämda

* John Morse: Abraham Lincoln, vol. II, pag. 351.

** Nicolay and Hay: vol. X, pag. 315.ställe, och vägen dit skulle vara densamma, som han tog, då han 1861 lämnat sitt hem för att taga Förenta Staternas styrelse i sina händer. Från alla stater, städer, byar strömmade människor i hundratusental till de platser, som tåget skulle passera; alla städer voro i sorgskrud, alla offentliga byggnader, till och med enskilda hus på en sträcka af 2,000 eng. mil voro draperade i svart, öfverallt ärade och sörjde folket den döde, öfverallt möttes sorgetåget af tårar och välsignelser. Från alla europeiska stater, från Kina, Japan och Siam ingingo budskap om deltagande och aktning för den president, som varit, om ej sitt lands snillrikaste, så dock dess ärligaste, mest oegennyttige och uppoffrande son och tjänare. Ty det är ej den minst stora egenskapen hos Abraham Lincoln, att han aldrig kände sig som härskare, aldrig njöt af makten, utan alltid ansåg sig vara

Lincolns dödsmask.

sitt lands och sitt folks främste tjänare, framför allt de armas, förtrycktas och ringas tjänare och hjälpare.

Öfver Lincolns graf i Springfield resle nationen ett storartadt monument*.

Som en egendomlighet vilja vi i förbigående nämna, att i Förenta Staterna finnes icke något regentmausoleum; hvarje stat återfordrar stoftet af sina store söner. Så hvilar Washington i Mount Vernon, Lincoln i Springfield, de båda Adams, far och son, i Quincy, och både Harrison, Taylor och Garfield jordades i den stat, som sett dem födas.

Lincolns mördare hade visserligen i den allmänna förvirringen lyckats undkomma; men att fly med ett brutet ben

genom ett vidsträckt land var nästan hopplöst. Till en början erhöll han under ett par veckor hjälp af personer, hvilkas sympatiervoro på Söderns sida; han lyckades också komma ända ned till Port Conway vid Rappahannock, där han låg dold i en hölada, när han upptäcktes. Då han ej ville gifva sig, sattes eld på ladan och Booth blef skjuten i hufvudet ungefär på samma sätt, som han skjutit presidenten Lincoln. Också han drog sin sista suck vid sjutiden på morgonen (den 25 april).

Spaningar efter hans medsammansvuma pågingo ifrigt; de flesta af dem blefvo gripna, tre hängda och de öfriga dömda till lifstidsfängelse. Men undersökningarna ledde till starka misstankar emot såväl Jefferson Davis som åtskilliga andra mera framstående rebeller. Så t. ex. hade i Booths koffert hittats en chiffer-depesch, till hvilken nyckeln fanns i krigsdepartementet i Richmond. 100,000

dollars belöning utfästes för gripandet af f. d. rebellpresidenten, 25,000 dollars för hvar och en af de andra.

Redan den 2 april hade Jeff. Davis, medtagande sina skatter och ministrar, flytt från det hotade Richmond till staden Danville, som hädanefter skulle vara de konfedererades hufvudstad. Den 5 utfärdade han en proklamation, hvari han förklarade, att hären, sedan den icke längre behöfde försvara hvarken Richmond eller Petersburg, lätt skulle kunna tåga från det ena stället till det andra och slå först den ena unionsarméen och sedan den andra. Aldrig skulle en fotsbredd af Virginien eller någon annan stat afträdas till unionen eller fred slutas med in-kräktarne å Söderns heliga jord**. Den 10 april fick han emellertid underrättelse

* Ett annat dylikt, kalladt -»emancipationen», är till hans ära rest i Washington; initiativet till detsamma gafs af en fattig tvätterska af den färgade rasen.

•• Jeff. Davis: Rise and Fall of the Confederate Government, vol. II, pag. 677. Davis är fräck nog att själf kalla denna proklamation »öfversangvinisk».om general Lees kapitulation, hvarför han i största hast måste fortsätta sin flykt söderut. Han hade hunnit till staden Charlotte i Nord Karolina, då han fick vela, att äfven general Johnston kapitulerat samt att Lincoln blifvit mördad. Edsvurna vittnen intygade sedermera, att han vid den senare nyheten blifvit mycket belåten samt yttrat till sin privatsekreterare: »Jag anser mig ännu icke vara en slagen man». Davis själf förnekar sig hafva fällt några glädjeyttringar, men berättar däremot, att de personer, för hvilka han omtalade händelsen, »hurrade, som ju naturligt var vid deras mäktigaste fiendes fall» *.

Han stannade i Charlotte, ända till dess äfven general Taylor kapitulerat, då han fortsatte flykten söderut; hans följeslagar öfvergåfvo honom så småningom, så att han till slut utom sin familj endast hade några få män med sig. Den 10 maj blef han upphunnen vid Irwinsville i Georgien. Han försökte undkomma, klädd i sin hustrus kappa och med en sjal öfver hufvudet, men upptäcktes och tillfångatogs **.

Han ställdes först inför krigsrätt med anledning af Lincolns mord, men då man ej fann bevisen mot honom tillräckligt bindande, lät man saken falla och insatte honom såsom fånge i Fort Monroe.

I december 1868 blef han »benådad» af presidenten Johnson. Han drog sig då tillbaka till sitt hem i Mississippi, där han under nära ett fjärdedels århundrade lefde i all stillhet såsom privatman, endast sysselsatt med att i bref samt i sitt förut omnämda arbete »Rise and Fall of the Confederate Government» gifva luft åt sin ovilja mot den regering, han sökt störta, samt sökande på allt sätt rentvå sitt revolutionära handlingssätt.

Han dog i New-Orleans under en resa den 6 december 1889.--

Lincolns sista ord till sin hustru strax före deras ödesdigra förd till teatern voro: »Vi ha haft en svår tid tillsammans, sedan vi kommo till Washington, men nu är kriget förbi, och med Guds hjälp skola vi hoppas på fyra lyckliga år, och sedan skola vi återvända till Illinois och där tillbringa återstoden af vårt lif».

De fyra år, han trodde ligga framför sig, skulle säkerligen blifvit mindre lyckliga, än han hoppades. Ty den oerhörda rekonstruktionen af den stora, splittrade, utmattade republiken förestod nu. Att skildra denna rekonstruktion tillhör icke detta arbete. Det sätt, hvarpå presidenten Johnson fyllde detta sitt värf, ådrog honom emellertid starka förebråelser och orsakade en splittring mellan honom och kongressen, som ledde därhän, att han anklagades för ämbetsfel. Rekonstruktionsarbetet blef genom honom, för att begagna en amerikansk

historieskrifvares ord***, så illa börjadt, så illa ledt, att det dröjde mer än femton år, innan del fullbordades. Kort sagdt, de stora förhoppningar, man från början fäste vid Lincolns efterträdare, blefvo snart svikna, och en stor förslämning gjorde sig gällande i landet. Man ansåg allmänt, alt den nye presidenten visade sig allt för eftergifven mot rebellstaterna och allt för snart utfärdade sina amnestiproklamationer, den första redan i maj, den andra den 4 juli. Till och med rebellernas främste ledare, bland andra deras öfverbefälhafvare general Lee, blefvo utan vidare benå-

• Jeff. Davis: Rise and Fall, vol. II, pag. 683.

** En utförlig skildring om denna tilldragelse finnes i Nicolay and Hay, vol. X, chapt. XIII; äfven Jeff. Davis gifver i sitt förutnämda arbete, vol. II, pag. 701—702, en redogörelse för sitt tillfångatagande, hvilken ej oväsentligt skiljer sig från dc officerares, som grepo honom.

**• Bryant and Gay: vol. IV, pag. 600.dade, rakt i strid mot republikanernas fordran och emot presidentens förut uttalade åsikt, nämligen att rebellanförarne skulle bestraffas, deras politiska rättigheter fråntagas dem och deras förmögenhet konfiskeras. Ännu starkare blef spänningen, när det visade sig, att presidenten ingalunda var sinnad att bevilja de frigifna slafvarna de medborgerliga rättigheter, som republikanerna ansågo tillkomma dem.

Hans uppfattning i detta stycke, som var synnerligt klok och sammanföll med den Lincoln alltid hyste och med den Canning i århundradets början uttalat, kan inbegripas i följande ord, fällda till en deputation från sydstaterna: »Jag skulle vilja, att valrätten så småningom under tidernas lopp gåfves åt negrerna, och då

Andrew Johnson.

först åt dem, som kämpat för unionen, därefter åt dem, som kunna läsa och skrifva, och slutligen åt dem, som genom att äga en förmögenhet af 200—250 dollars bevisa, att de kunna uppehålla sig genom sitt eget arbete. Men att nu gifva alla negrer rösträtt vore att frambesvärja ett raskrig».

Förgäfves sökte den svarta rasens främste målsmän, anförda af Frederick Douglass, förmå Johnson att omedelbart bevilja dem denna rösträtt samt andra medborgerliga rättigheter.

Följden blef, att negrerna, ehuru icke längre slafvar, dock ostraffadt förföljdes i sydstaterna; deras ställning hade i själfva verket icke blifvit mycket bättreän förut, och det tycktes en tid, som om presidentens ord skulle innebära en sanning: »Det bästa de kunna göra är att emigrera till ett annat land».

Presidentens enda fordran af sydstaterna med hänsyn till negrerna var, att dessa inför rätta skulle få uppträda såsom vittnen och målsmän samt erhålla nödig undervisning; men ej ens för en »fri man» så naturliga rättigheter beviljades dem. En hvar, som försökte bli de okunniga negrernas lärare, förföljdes, och allt fortfarande var det i dessa stater ett brott, om en färgad man vågade inträda i en offentlig församling af hvita, åka i en järnvägskupé, upptagen af hvita, o. s. v. För dessa »brott» blef ban dömd att stå i stocken, att. erhålla ett visst antal piskrapp m. m. Till och med innehafvandet af en bowieknif, ett gevär eller något annat vapen var nog för att förskaffa negern ett dylikt straff, och flera stater antogo lagar, som förvägrade den färgade rasen att besitta fast egendom. De forna slafägarne hade dessutom svårt att sätta sig in i det faktum, att de förlorat sin tvåhundraåriga rätt att efter behag piska och döda negrerna. Grymma våldsgärningar hörde alltjämt till ordningen för dagen, framkallade af hat och hämdkänsla.

Den beryktade hemlighetsfulla mördarliga, som fått namn Ku-KIux-Klan, uppkom vid denna tid och fortsatte under flera år sin hemska verksamhet, som afsåg att skrämma färgade och hvita republikaner bort från alla valurnor. Många tusen människor blefvo öfverfallna och mördade, utsläpade från sina hem, skjutna, hängda eller ihjälstungna, stundom stympade och lemlästade, men föröfvarne af dessa våldsgärningar blefvo aldrig upptäckta. Hela band maskerade män brukade om nätterna intränga i det tillämnade offrets bostad och antingen i bästa fall mörda den olycklige på fläcken eller föra honom med sig till närmsta skog och där låta honom undergå tortyr. Hvarken hvita eller färgade voro säkra för mördarne, särskildt förföljdes naturligtvis unionister och republikaner. Dessa senare tvungos stundom genom fruktansvärd misshandel att afsvärja sina republikanska åsikter. Skräck och fasa grepo hela befolkningen, och otaliga familjer flydde undan för att i skogarna söka skydd för

mördarligan. De skildringar, som om dessa brott lämnats af domare, advokater, präster, civila och militära ämbetsmän, soldater, kort sagdt af män ur alla samhällsklasser, skulle kunna fylla hela volymer med hårresande detaljer. Här ;nå endast anföras några siffror från endast de första åren af Ku-Klux-Klans tillvaro. Så forekommo i Nord-Karolina 18 mord och 315 fall af misshandel; i Syd-Karolina 35 mord och 276 fall af misshandel; i Georgien 29 mord och 126 misshandel; i Alabama 215 mord och 116 andra våldsgärningar; i Florida 153 dito; i Mississippi 100 dito; i nittionio »countys» inom olika stater forekommo 526 mord och 2,009 våldsgärningar samt i Louisiana under ett enda år, 1868, mer än 1,000 mord.

Ligan var utomordentligt väl organiserad och hade hundratals medlemmar inom alla samhällsklasser, ej minst bland de allra högsta. Blef någon misstänkt och stämd inför rätta, hade han alltid i juryn ett antal medsammansvurna, som gifvetvis frikände honom. Hemligheten rörande medlemskap m. m. uppenbarades aldrig, men allmänt antogs, att f. d. rebellgeneralen Förrest var ligans egentlige hufvudman. Äfven ansågs general John Gordon, som efter »Stonewall-Jacksons* död blifvit chef för den berömda »Stonewall-brigaden», vara en dess främste ledare. Båda blefvo ställda inför rätta, men frikända på gruijd af felande bevis.

Ej förrän än 1871 lyckades det dåvarande presidenten Grant att göra slut på mordraseriet genom den s. k. Ku-Klux-lagen, som antogs af kongressen ochsom gaf presidenten stor makt vid lagarnas tillämpning mot de laglösa banden. Detta »ingrepp» i sydstaternas »inre angelägenheter» ogillades dock på det högsta af demokraterna.

Alla dessa oroligheter och den fargade befolkningens värnlösa ställning blefvo naturligtvis föremål för många frihetsvänners arbete och omsorg, och det var naturligt, att redan vid första kongressen efter krigets slut »negerfrågan» åter skulle bli en af de viktigaste. »Slaffrågan» var förbi; negrerna voro visserligen frigjorda, men denna frigörelse behöfde ytterligare stadgas och stadfästas genom konstitutionellt gällande lagar. Det »trettonde amendementet» blef alltså antaget, hvarigenom påböds, att »i Förenta Staterna, liksom å hvarje under deras jurisdiktion hörande ort, skall det hvarken finnas slafveri eller ofrivilligt arbete, så framt ej detta arbete är straffet för ett brott, hvartill personen i fråga blifvit lagligen förvunnen».

Men detta amendement hvarken skyddade negrerna mot förföljelse, ej heller gaf det dem medborgerliga rättigheter. Och åter kommo kongress och president i konflikt med hvarandra. Ty, sade den senare, »kan väl förnuftigtvis antagas, att fyra millioner nyss ur slafveriet befriade negrer äga de erforderliga egenskaperna för att kunna utöfva full medborgarrätt, under det den bildade utländingen måste genomgå en pröfvotid af fem år för att bli medborgare?»

Det »fjortonde amendementet» blef dock antaget, hvarigenom dels skydd, dels medborgarrätt tillerkändes de färgade, det senare dock i sådana ordalag, att det hemställdes åt de respektiva staterna att antingen låta negrerna rösta och därigenom sända flera representanter till kongressen eller anse dem såsom icke röstberättigade och därigenom hafva farre kongressdeputerade. —

Från och med det konstitutionella antagandet af det trettonde amendementet var arbetet för slafemancipationen ett fullbordadt faktum.

Abolitionister och antislafveriföreningar hade spelat ut sin roll och nått sitt mål. Deras nära sekellånga kamp var slut, hade krönts af en storartad seger. Nu var tiden kommen, då vapnen kunde nedläggas och den outtröttlige stridsmannen få hvila.

Den 31 december 1865 utkom också det sista numret af Garrisons »Liberator». Det innehöll hans första hälsningstal af den 1 januari 1831 samt hans af-skedsord, hvari han säger sig hafva nått sitt syfte — afskaffande af själfva slafveriet — och åt andra öfverlämnar fullbordandet eller rättare fullkomnandet af emancipationen. »Jag började», heter det bland annat, »'the Liberator' utan att äga en enda prenumerant, och jag upphör med den — det är mig en oblandad tillfredsställelse att säga detta — utan ett öres pekuniär vinst af trettiofem års

träget arbete.---Aldrig förr har en tidning haft att kämpa emot ett sådant

motstånd, aldrig förr har någon blifvit så oföränderligt hånad och förlöjligad. Om den uppträdt för alla af Guds och statens lagar förbjudna brott, i stället för att försvara den förtryckta och lidande mänsklighetens heliga

rättigheter, skulle

den icke hafva lidit häftigare förföljelse eller blifvit mera oförsonligt hatad.--»

Sedan han till sist aftryckt hela det trettonde amendementet, slutar han sitt lifsverk med dessa dityvambiska ord:

»Fröjdens och prisen och lofven Gud, I, som så länge och så outtröttligt hafven deltagit i den stora stridens alla skiftningar och pröfningar! Efter att hafva sått i tårar, skörden I nu i glädje. Hell dig, förlossade, pånvttfödda Amerika! Hell eder, Norden och Södern, Östern och Västern! Hell, Fredens, Frihetens,Rättvisans sak! Heti, Nutiden, med dess upphöjda, starka, ärorika kraf, dess nya plikter, dess bjudande förbindelser! Hell, Framtiden, med dess rika förhoppningar, dess strålande löften, dess gränslösa krafter till utvidgning och utveckling! Hell,i frigjorda millioner, icke längre fjättrade, icke längre gisslade, stympade, köpta och sålda, beröfvade alla rättigheter, jagade som bergens villebråd under eder flykt från träldomens land, icke längre brännmärkta och hånade såsom den sammanbindande länken mellan människosläktet och de oskäliga djuren! Hell, alla nationer, stammar och folk, skapade af samma blod, inbegripna i en gemensam åter-lösning, arfvingar till samma odödliga lif! Hell, änglar i höjden, de redan fullkomligvordnas andar, låten edra harpor klinga på nytt och sjungen: Stora och underbara äro dina verk, Herre Gud allsmäktig, rättvisa och sanna äro dina vägar, du, de heligas konung! Hvem skulle icke frukta dig, o Herre, och ära ditt namh? Ty du är helig: alla nationer skola nedfalla inför-dig och tjäna dig, ty dina domar äro uppenbarade.»

Sina sista år lefde Garrison i frid å sin egendom Roxburg i Massachusetts, ärad af Amerikas och Europas folk, älskad af barn och barnbarn och in i det sista ägnande lif och krafter åt den svarta rasen, i det han med råd och dåd bistod negrerna i deras sträfvan att uppehålla sig såsom fria och hederliga medborgare. Han dog i maj 1879 vid nära 74 års ålder.

Men dessförinnan hade han sett slutstenen läggas till den byggnad, för "hvilken han arbetat och kämpat så mycket. Den 30 mars 1870 antog kongressen det »femtonde amendementet* till Förenta Staternas konstitution, så lydande:

»Förenta Staternas medborgares rätt att rösta skall af Förenta Statema eller någon stat icke förnekas eller inskränkas till följd af medborgarnes ras, farg eller forna slafveri.»

* *

*

Mer än ett fjärdedels sekel har förflutit, sedan Garrison höjde sin lofsång öfver den så lyckligt utkämpade striden. Och man måste tyvärr medgifva: han jublade för tidigt.

Negern har visserligen blifvit befriad och tillerkänd fullt medborgarskap; han har blifvit rik och har höjt sig genom uppfostran och bildning. Redan finnas i sydstaterna 379 högre skolor för negrer, där 55,000 unga män och kvinnor åtnjuta undervisning, medan öfver en million svarta barn besöka de allmänna skolorna. Många negrer hafva uppnått en hög bildningsgrad; det finnes professorer, biskopar, ingeniörer och vetenskapsmän, tillhörande den fargade rasen; den räknar bland sig mer än 450 läkare och flera skickliga jurister. Negerförfattare hafva under den korta tiden sedan slaf be frieisen utgifvit mer än 100 arbeten i historia och naturvetenskap; negrer utgifva mer än 200 tidningar och 4 illustrerade tidskrifter; de hafva haft den tillfredsställelsen att se två af deras ras intaga plats i Förenta Staternas senat, och deras främste man, Frederik Douglass, uppnådde såsom »U. S. Marshall» för distriktet Kolumbia en af landets främsta platser.

Och dock kunde Frederik Douglass med full rätt ännu 1893 smärtsamt utbrista till Förenta Staternas folk: »Knappt ha vi eröfrat ett tillfälle, förr än I stängen oss vägen, ej förr ha vi mödosamt klättrat uppför en höjd, förr än

I stöten oss ned. Och dock äro vi amerikaner som I.--Hvarför haten I

oss? — —»

»

Ordet »hata* työkes ingalunda öfverdrifvét. Sedan det stora arbetet för slaf-befrielsen Upphört och entusiasmen för de höga idéerna slocknat, enär idéen förverkligats, har rasfördomen tagit ut sin rätt, än mer, reaktionen har kommit och denna fördom, detta rashat har stegrats till högre grad än kanske någonsin. Och detta ej endast i sydstaterna, utan äfven i den »fria Norden». En amerikansk författare*, hvars omsorgsfulla och utförliga granskning af denna fråga ådragit honom mycken uppmärksamhet, säger, att den »opartiske iakttagaren torde vänta sig att i några af unionens af färgade bebodda stater finna styrelsen, om icke helt och hållet, éå likväl nästan fullständigt i negrernas och den färgade majoritetens händer, men han finner ej ett spår härtill. Han finner tvärtom, att den hvite mannen härskar lika énväldigt som på slafveriets tid. I denna punkt är det icke tillåtet för den svarte mannen att ha sitt ord med i laget; han skuffas helt enkelt åt sidan. — — Midt i den demokratiska civilisationen och under dess skydd och former fortfar kriget mellan olika raser lika kraftigt och med, samma praktiska resultat som i något annat samhällsskick. I hela Södern är den samhällsställning, som tillkommer den människa, i hvars ådror negerblod flyter, oföränderligen bestämd genom hennes börd. Barnet må växa upp och bli en duglig, bli en rik man, som -till och med anförtros ett offentligt ämbetes ansvar, men han bär alltid med sig de synliga tecknen till sitt ursprung, och dessa tecken döma honom alt för alltid stanna vid den sociala trappans fot. Han behöfver visst icke vara svart för att träffas af denna dom. En Qärdedel, en åttondel, ja en sextondel af afrikanskt blod är tillräcklig att beröfva honom alla utsikter till samhällelig jämlikhet med den hvite mannen. För varelsen med den afskydda färgen finnes intet socialt förbarmande. En hvit man kan vara okunnig, lastbar, fattig. För honom öppnas, trots allt, ändå alltid dörren. Men den svarte eller färgade mannen ute-stänges utan barmhärtighet, hans personliga förtjänster må vara aldrig så stora. Den hvite vägrar bestämdt att inlåta sig med honom på lika villkor. En skarp linje har' dragits mellan dem, och den, som från någondera sidan öfverskrider denna linje, måste umgälla sitt fel. Är det negern, så jagas han hastigt tillbaka af grymhet och våld, eller dödas han för sin djärfhet. Är det den hvite, utgör bannlysning det öfverenskomna straffet. Och det är icke allenast den ouppfostrade och fördomsfulle, som så skarpt uppdragit denna linje».— En annan författare, själf tillhörande den färgade rasen**, förklarar med vemod, att »negern ännu alltjämt är en främling i Förenta Staterna. — Han ser sig omgifven af ett industriellt,

♦ Laird Clowes, hvars arbete »Black America», ulkommet 1891, citeras af Benjamin Kidd: »Den sociala utcecklingen», pag. 45, 46, 47 o. f.

** Dr. E. W. Blyden: »Christianity, Islam, and the Negro Racc», — Mr Blyden är Liberias minister i England; den älsklingstanke, för hvilken han arbetar, är negerns »repatriation», hans återvändande till Afrika. Dr. Blyden är varm vän af Svedenborgs läror och anser »Den Nya kyrkans» religion vara hans ras’ framtidsreligion och det verksammaste medlet till Afrikas civiliserande. Han ogillar de europeiska kolonisationsförsöken: »Det fordras blott en ringa ytterligare erfarenhet för att bringa de europeer som verka i Afrika tillbaka till den åsikt som Svedenborgs första efterföljare hade, nämligen att den enda rätta vägen till Afrikas inre är genom fredliga nybyggen, upprättade på en industriell och religiös grund, och alt enär européer ej kunna som kolonister lefva och verka i Ekvatorial-Afrika det bästa är att från deras landsflykt i Amerika återföra afrikanska ättlingar. Genom dessa skola då i Afrika spridas den civilisation, religion, disciplin och uppfostran, som de självfva undfått i träldomens hus.» — Se »Afrikanens forntid, nutid och framtid» af dr. E. W. Blyden. Se äfven utförligt: »The African and the true Christian religion*, by James John Garth Wilkinson.kommersiellt och politiskt välstånd, i hvilket man icke tillåtit honom hafva någon del; han beröres pinsamt af att vara utesluten från alla sällskapliga sammankomster. Han har intet att vänta af framtiden».

Såsom ett exempel på det konsekventa uteslutandet af negrer från alla samhällsintressen kan nämnas, att Syd-Karolinas författningskonvent förlidet år, 1895, med 69 röster mot 27 antagit ett förslag, enligt hvilket efter 1898 års utgång alla röstberättigade måste kunna läsa och skrifva. De röstberättigade måste dessutom äga en förmögenhet af minst 300 dollars värde. Genom detta beslut komma en mängd negrer i Syd-Karolina att uteslutas från rösträtt.

»Kardinalpunkten i den politiska trosbekännelse, som omfattas af 99 procent af Söderns hvite», vi citera åter Clowes efter Kidd, »är, alt den hvite mannen i alla händelser måste härska, kosta hvad det vill. Det hvita herraväldet gör tariff-reform, protektionism, frihandel och själfva partiråmärkén till underordnade frågor. Den hvite, som icke tror på detta välde framför allt annat, betraktas såsom förrädare och utbörding. Rasfrågan är i Södern den enda frågan af brännande intresse. --».

Delta gäller, som sagdt, äfven, ehuru ej i fullt så hög grad, om Norden. Det är ej endast i Södern man håller negern på behörigt afstånd; så måste i Norden t. ex. en hotellägare finna sig i, att alla hans hvita gäster lämna honom, i fall han mottager någon af den fargade rasen, och en högt stående ämbetsman kan bli utvisad från en offentlig lokal på grund af sin svarta hudfärg. Sydstatsförfattares vreda artiklar öfver de statsmäns »brott», som frigjorde negrerna, emottagas af tidningar i Norden och läsas af Nordens invånare, och detta icke allenast utan protest, men med starkt bifall. Så lästes mot slutet af förlidet år i en mycket spridd tidskrift i New-York en serie artiklar, innehållande jämförelse mellan »diktens och verklighetens neger»: »Den verklige negern är opålitlig, skamlös, rå, osann, hämdgirig, otacksam, osedlig. Diktens neger är en godmodig, behaglig, känslig, ärlig, nästan änglalik varelse. Den förste är en fruktansvärd verklighet; den senare finnes endast till i inbillningen hos en viss klass af Söderns författare, som borde blygas öfver att teckna en så tilltalande bild af en djupt sjunken och farlig ras, hvars tillvaro är en fara för Söderns civilisation». Samme författare betonar skarpt — och kanske icke utan en viss rätt — det oriktiga uti att vägra kineserna, som äga en

3,000 årig civilisation, rösträtt, men skänka den åt en nyss i djupt slafveri stående ociviliserad ras. Och tidskriftens utgifvare, en nordstatsman, yttrar såsom sin mening, att »intet annat än återinfördt slafveri — i en eller annan form — kan förmå negern att arbeta; därför måste han åter göras till slaf, så vida han ej kan utdrifvas ur landet».

Dit hän har det alltså redan gått; man känner sig nästan böjd att tro på ett utrotningskrig mot de svarta — såvida de icke dessförinnan, i det forna Liberia-sällskapets anda, kunnat tvingas att emigrera. Äfven mera opartiska personer än Förenta Staternas hvita medborgare hafva ansett detta som den enda möjliga lösningen af den stora frågan. Så förordar Auguste Comte i sin »Positivistiska Politik» negerstaten Haiti såsom mönstret och förebilden, efter hvilka man skulle sträfva, och föreslår, att alla västmakterna som försoning för sina trehundraåriga förbrytelser mot negrerna skulle bidraga med större summor för anskaffande af ett amerikanskt öhemland åt de forna plantagenegrernas fria efterkommande.Och skulle ett dylikt kolönisationsförsök lända den svarta rasen till gagn och framåtskridande?

Frågan besvaras af en berömd författare i hans framställning af det nuvarande Västindien och Haiti*: >Hvad Västindien beträffar, har dess förra välstånd försvunnit. De svarta raserna ha under sakernas nya ordning mångfaldigat sig till ytterlighet. Där de under britisk öfverhöghet lämnats åt sig själfva, vare sig de utrustats med de framåtskridna europeiska folkens institutioner eller icke, ha de icke utvecklat de naturliga hjälpkällorna hos de rika och fruktbara länder de fått öfvertaga. Icke heller visa de minsta lust till att ägna sig åt denna uppgift. De beskrifningar, som redan för flera år sedan lämnats oss af författare och poli-tici öfver några af de västindiska öarna, likna berättelser om en förgången civilisation. Förfallande hamnar, som fordom fylldes af skepp, förstörda varf, i hvilka förr en liflig handel pågick; officiella byggnader, som falla i ruiner och täckas af tropiska klängväxter; öfvergifna grufvor, och skogar, som allt mera utbreda sig — déssa äro några af tecknen på den inträdda förändringen. Från Haiti, hvarest de svarte under den största delen af århundradet varit alldeles oberoende af hvarje europeisk makt, ha vi en ännu dystrare skildring. Revolution har följt på revolution, ofta ledsagad af upprörande brott; under de yttre formerna af europeisk styrelse ha alla former af fördärf och tygellöshet varit rådande; handeln har mer än en gång nästan kväfts af dessa politiska omhvälfningar; landets hjälpkällor förbli outvecklade; samfärdseln med de hvita raserna uppmuntras icke, och den svarta republiken säges långsamt gå tillbaka i stället för alt gå framåt.»

Med denna korta öfverblick öfver den svarta rasens nuvarande ställning i den nya världen sluta vi detta arbete.

Vår skildring torde hafva ådagalagt, att negerns frigörelse är ett gripande sorgespel, där mänskliga passioner bjärt

framträda, där människonaturen äfven visar sig i sin ädlaste dager, men icke dess mindre elt sorgespel, öfver hvars sista, kanske mest skakande akt täckelset ännu icke uppgått.

• Benjamin Kidd: Den sociala utvecklingen, pag. 288, 280.

--